

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנקד

לש"ס דף היומי מפסקת פסחים

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
לכמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר בראשית כרך א' וברך ב'
לפי ספר זוהר 10 כרכים (70-79 כרכים) עמודים ח"א תרמו עד ח"ב רכב
[מפרשת וירא דף קיח: עד פרשת וישלח דף קסו.]

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויגמין כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמת המהר"ח: לעזי תיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, פי הם מארזים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

וַיֵּצֵא נִשְׁמָתָם וּמִתְעַכֵּל אוֹתוֹ תַרְדּוֹ
 רָקַב, וּנְשָׂאָר גּוֹף שְׁנֹבְנָה שָׁם [האור] שְׁלוֹ
 כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ וּכְזֹהַר הַרְקִיעַ, שְׁכַתוֹב
 (דניאל יב) וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהַר
 הַרְקִיעַ וְגו', וְאִזּוּ כִסֵּף שָׁלֵם, גּוֹף שְׁלֵם
 בְּלִי עַרְבוּבָה אַחֲרָת.

שְׂאֵמֶר רַבִּי יַעֲקֹב, גּוֹף שְׂמַאִיר יִזְרַק
 הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא מְלַמְעֵלָה, שְׁכַתוֹב
 (ישעיה כו) כִּי טַל אֹרֹת טֹלֵף, וְכַתוּב (שם
 כב) הִנֵּה ה' מְטַלְטֵלֵךְ וְגו'. וְאִזּוּ יִקְרָאוּ
 קְדוּשִׁים עֲלִיּוֹנִים, שְׁכַתוֹב (שם ד) קְדוּשׁ
 יֵאמֵר לוֹ. וְזֶהוּ שְׁנִקְרָא תַחֲתֵת הַמַּתִּים
 שֶׁל הַסּוּף, וְזֶהוּ [כִּסֵּף שָׁלֵם גּוֹף שָׁלֵם] [נְסִיּוֹן]
 אַחֲרוֹן, וְלֹא יִטְעֲמוּ עוֹד טַעַם הַמְּוֹת,
 שְׁכַתוֹב כִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם ה' כִּי יַעַן
 אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וְגו' כִּי בְרַף אֲבָרְכֶךָ וְגו'.
 וּבְאֹתוֹ זְמַן מִתְפַּלְלִים הַצַּדִּיקִים שְׁלֹא
 יִתְנַסּוּ בְּזֶה יוֹתֵר.

מַה כְּתוּב? וַיֵּשֶׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו
 וַיֵּרָא וַהֲגִה אֵיל וְגו'. אֵלּוּ שְׂאָר רִשְׁעֵי
 הָעוֹלָם שְׁנִקְרָאוּ אֵילִים, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמֵר
 (ישעיה ס) אֵילֵי נְכוּיֹת יִשְׂרָתוּנְךָ,
 וּמִתְרַגְּמִים: גְּדוּלֵי נְכוּיֹת. אַחַר נֶאֱחָז
 בְּסִבְךָ וְגו', כְּמוֹ שְׂנֵאֲמֵר וְכָל קַרְנֵי
 רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ. וַיִּלֵּךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת
 הָאֵיל וְגו', שֶׁהֵם מְזַמְנִים לְהַתְנַסּוֹת
 בְּכָל נְסִיּוֹן רַע, וַיֵּשְׂאוּ הַצַּדִּיקִים
 לְעוֹלָם הַבָּא כְּמוֹ מְלֹאכִים עֲלִיּוֹנִים
 קְדוּשִׁים לִיְחַד אֶת שְׁמוֹ, וְלִכְּנֹן כְּתוּב
 (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד
 וַיִּשְׁמוּ אֶחָד וְגו'.

אָמַר לוֹ [אָמַר לָהֶם] רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאֵן
 וַהֲלֵאָה פִּתְחוּ הַפֶּתַח. נִכְנַס יוֹם אַחַר,
 וְנִכְנַסוּ לְפָנָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ לוֹ,
 יֵאמֵר לָנוּ מִרְ דְּבַרְי תוֹרָה בְּפִרְשָׁה
 שְׁקָרִינוּ בָּהּ בַּיּוֹם שְׁבַת, וְה' פִּקַּד אֶת
 שָׂרָה. קָם בֵּין הַעַמּוּדִים, פִּתַּח וְאָמַר,
 וְה' פִּקַּד אֶת שָׂרָה וְגו'. שְׁלֵשָׁה
 מִפְתָּחוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא
 וְלֹא מִסְרָם לֹא בִּיד מְלֹאָךְ וְלֹא בִּיד
 שָׂרָף: מִפְתָּח שֶׁל חַיָּה, וְשֶׁל גְּשָׁמִים,
 וְשֶׁל תַּחֲתֵת הַמַּתִּים. בָּא אֵלָיוּ וְנִטַּל
 הַשָּׁנִים - שֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵת
 הַמַּתִּים.

גּוֹפָא דְאַתְבְּנֵי תַמָּן (נ"א נְהוּרָא) דִּלְיָה פְּנֵהוּרָא
 דְשִׁמְשָׂא וּכְזֹהֲרָא דְרַקִּיעָא דְכַתִּיב, (דניאל יב)
 וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהַר הַרְקִיעַ וְגו'. וְכַדִּין בְּסַפָּא
 שְׁלֵם, גּוֹפָא שְׁלִימָא כְּלָא עַרְבוּבָה אַחֲרֵינֵיא.

דְאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב גּוֹפָא דְנִהִיר יְרַמִּי קְדָשָׁא בְרִיף הוּא
 מְלַעֲיָלָא דְכַתִּיב, (ישעיה כו) כִּי טַל אֹרֹת טֹלֵף.

וְכַתִּיב (ישעיה כב) הִנֵּה יִי מְטַלְטֵלֵךְ וְגו'. וְכַדִּין יִתְקַרוּן
 קְדִישִׁין עֲלֵאִין דְכַתִּיב, (ישעיה ד) קְדוּשׁ יֵאמֵר לוֹ. וְדָא
 הוּא דְאַתְקָרִי תַחֲתֵית הַמַּתִּים דְבִתְרֵינֵיא, וְדָא הוּא
 (כִּסֵּפָא שְׁלֵם גּוֹפָא שְׁלִימָא) (נ"א נְסִיּוֹן) בְּתַרְיֵיא וְלָא
 יִטְעֲמוּן עוֹד טַעֲמָא דְמוֹתָא דְכַתִּיב כִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם
 יִי כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וְגו' כִּי בְרַף אֲבָרְכֶךָ וְגו'.
 וּבְהַהוּא זְמַנָּא מְצָלוּ צַדִּיקֵיא דְלָא יִתְנַסּוּן בְּדָא
 יִתִּיר.

מַה כְּתִיב וַיֵּשֶׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וַהֲגִה אֵיל
 וְגו'. אֵלּוּן שְׂאָר חַיִּיבֵי עֲלֵמָא דְאַתְקָרוּן אֵילִים
 כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (ישעיה ס) אֵילֵי נְכוּיֹת יִשְׂרָתוּנְךָ
 וּמִתְרַגְּמִין רַבְרַבֵי נְכוּיֹת. אַחַר נֶאֱחָז בְּסִבְךָ וְגו' כְּמָה
 דְאַתְ אָמַר, (תהלים עה) וְכָל קַרְנֵי רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ. (וישִׁלַּח
 אַבְרָהָם וְגו') וַיִּלֵּךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וְגו'. דְאֵנוּן
 מְזַמְנִין לְאַתְנַסָּאָה בְּכָל נְסִיּוֹנָא בִישָׂא, וַיִּשְׁתְּאַרוּן
 הַצַּדִּיקִים לְעֲלֵמָא דְאַתִּי כְּמִלְאָכִין עֲלֵאִין קְדִישִׁין
 לִיְחַדָּא שְׁמִיָּה, וּבְגִין כֵּן כְּתִיב, (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא
 יִהְיֶה יִי אֶחָד וַיִּשְׁמוּ אֶחָד וְגו'.

אָמַר לִיָּה (נ"א אָמַר לוֹ) רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאֵן וְלֵהֲלֵאָה
 אֲצִלְחוּ פִתְחָא. עָאל יוֹמָא אַחֲרָא עָאלוּ קַמִּיָּה
 כָּל בְּנֵי מְתָא, אָמְרוּ לִיָּה לֵימָא לָן מִרְ מְלִיָּיא
 דְאוֹרֵינֵיא בְּפִרְשָׁתָא דְקָרִינוּן בָּהּ יוֹמָא דְשַׁבְתָּא וַיִּי
 פִּקַּד אֶת שָׂרָה. קָם בֵּינֵי עַמּוּדֵי, פִּתַּח וְאָמַר וַיִּי פִּקַּד
 אֶת שָׂרָה וְגו'. שְׁלֵשׁ מִפְתָּחוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף
 הוּא וְלֹא מִסְרָם לֹא בִּיד מְלֹאָךְ וְלֹא בִּיד שָׂרָף. מִפְתָּח
 שֶׁל חַיָּה וְשֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵית הַמַּתִּים. בָּא אֵלָיוּ
 וְנִטַּל הַשָּׁנִים שֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵית הַמַּתִּים.

שָׁל שָׁם, שְׁכַתוּב (בראשית י) וּבְנֵי שָׁם עֵילָם וְאֲשׁוּר. וְשָׁם הָיָה כַּהֵן גְּדוֹל וְנִתְבָּרַךְ, שְׁנֵאמַר (שם ט) בְּרוּךְ הוּא אֱלֹהֵי שָׁם, וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדוֹלָה וְהַבְּרָכָה עַל אַחֲיו, וּכְתוּב בָּם (ישעיה לו) וַיֵּצֵא מִלְאָךְ הוּא וַיִּכָּה בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר, וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַ נַעֲשָׂה. כָּל שְׁפָן הַמְצָרִים שֶׁהֵם מְזַהְמִים יוֹתֵר מִכָּל אֲמָה, וְאָמַר אָנִי וְלֹא מִלְאָךְ?.

אָלָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאן לְמַדְנֵנו כַּח גְּבוּרְתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גְבוּרָה מֵעַל הַפֶּל. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲמָה זֶה שֶׁל מְצָרִים מְזַהְמֵת וּמְטַנְפֵת, וְאִין רְאוּי לְשַׁגְר מִלְאָךְ וְלֹא שְׂרָף, דְּבַר קְדוֹשׁ בֵּין רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטַנְפִים, אֲלָא אָנִי עוֹשֶׂה מַה שְּׂאִין כּוֹל לַעֲשׂוֹת מִלְאָךְ וְלֹא שְׂרָף וְלֹא שְׁלִיחַ. שְׂאִנִּי אֹמֵר מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁי יְהִי כֶּף - וּמִיָּד נַעֲשָׂה, מַה שְּׂאִין הַמִּלְאָךְ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

אָבֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתּוֹ אֹמֵר יְהִי כֶּף - וּמִיָּד נַעֲשָׂה מַה שֶׁהוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת. וּלְפִיכֶף לֹא נַעֲשִׂית נִקְמָה זֶה עַל יְדֵי מִלְאָךְ וְשְׁלִיחַ, בְּשִׁבִיל קְלוֹן הַמְצָרִים, וְלִהְרָאוֹת גְּדוּלְתוֹ שֶׁל מְקוֹם שְׁלֵמוֹת רְצָה שֶׁיִּכְנָסוּ בִּינֵיהֶם דְּבַר קְדוֹשׁ. וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֶאֱמַר אָנִי וְלֹא מִלְאָךְ. אָנִי יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ, וְלֹא מִלְאָךְ.

בְּיוֹצֵא בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה שְׁכַתוּב (יונה ב) וַיֵּאמֶר ה' לְדָג? וְכַמָּה צְדִיקִים וְחֹסִידִים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא דָבַר עִמָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבָא לְדַבֵּר עִם הַדָּג דְּבַר שְׂאִינוֹ מִכִּיר וְיֹדֵעַ? אֲלָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּינּוּן שְׁעֵלְתָה תְּפִלָּתוֹ שֶׁל יוֹנָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתּוֹ אֹמֵר יְהִי כֶּף - וּמִיָּד נַעֲשָׂה. לְמַד לְדָג כִּינּוּן שֶׁל יוֹנָה אֶל הַיָּבֵשָׁה. וַיֵּאמֶר ה' בְּשִׁבִיל הַדָּג שְׂאִין שְׁלִיחַ יְהִי כֶּף - וּמִיָּד נַעֲשָׂה, מַה שְּׂאִין שְׁלִיחַ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

כִּנּוּ שֶׁל שָׁם דְּכַתִּיב, (בראשית י) וּבְנֵי שָׁם עֵילָם וְאֲשׁוּר. וְשָׁם הָיָה כַּהֵן גְּדוֹל וְנִתְבָּרַךְ שְׁנֵאמַר (בראשית ט) בְּרוּךְ יי אֱלֹהֵי שָׁם. וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדוֹלָה וְהַבְּרָכָה עַל אַחֲיו. וּכְתִיב בָּם (ישעיה לו) וַיֵּצֵא מִלְאָךְ יי וַיִּכָּה בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר. וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַ נַעֲשָׂה, כָּל שְׁפָן הַמְצָרִים שֶׁהֵם מְזַהְמִים יוֹתֵר מִכָּל אֲמָה, וְאָמַר אָנִי וְלֹא מִלְאָךְ.

אָלָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאן לְמַדְנֵנו כַּח גְּבוּרְתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גְבוּרָה עַל הַפֶּל. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲמָה זֶה שֶׁל מְצָרִים מְזַהְמֵת וּמְטַנְפֵת, וְאִין רְאוּי לְשַׁגְר מִלְאָךְ וְלֹא שְׂרָף, דְּבַר קְדוֹשׁ בֵּין רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטַנְפִים, אֲלָא אָנִי עוֹשֶׂה מַה שְּׂאִין יְכוֹל לַעֲשׂוֹת מִלְאָךְ וְלֹא שְׂרָף וְלֹא שְׁלִיחַ. שְׂאִנִּי אֹמֵר מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁי יְהִי כֶּף וּמִיָּד נַעֲשָׂה, מַה שְּׂאִין הַמִּלְאָךְ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

אָבֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתּוֹ אֹמֵר יְהִי כֶּף וּמִיָּד נַעֲשָׂה מַה שֶׁהוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת. וּלְפִיכֶף לֹא נַעֲשִׂית נִקְמָה זֶה עַל יְדֵי מִלְאָךְ וְשְׁלִיחַ, בְּשִׁבִיל קְלוֹן הַמְצָרִים, וְלִהְרָאוֹת גְּדוּלְתוֹ שֶׁל מְקוֹם שְׁלֵמוֹת רְצָה שֶׁיִּכְנָסוּ בִּינֵיהֶם דְּבַר קְדוֹשׁ, וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֶאֱמַר אָנִי וְלֹא מִלְאָךְ. אָנִי יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ וְלֹא מִלְאָךְ.

בְּיוֹצֵא בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מְאִי דְכַתִּיב, (יונה ב) וַיֵּאמֶר יי לְדָג. וְכַמָּה צְדִיקִים וְחֹסִידִים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא דָבַר עִמָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבָא לְדַבֵּר עִם הַדָּג דְּבַר שְׂאִינוֹ מִכִּיר וְיֹדֵעַ. אֲלָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כִּינּוּן שְׁעֵלְתָה תְּפִלָּתוֹ שֶׁל יוֹנָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתּוֹ אֹמֵר יְהִי כֶּף וּמִיָּד נַעֲשָׂה. לְמַד לְדָג כִּינּוּן שֶׁל יוֹנָה אֶל הַיָּבֵשָׁה. וַיֵּאמֶר ה' בְּשִׁבִיל הַדָּג שְׂאִין שְׁלִיחַ יְהִי כֶּף וּמִיָּד נַעֲשָׂה, מַה שְּׂאִין שְׁלִיחַ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתּוֹ אֹמֵר בְּשִׁבִיל שְׂאִין הַדָּג אֶת יוֹנָה אֶל הַיָּבֵשָׁה. וַיֵּאמֶר ה' בְּשִׁבִיל הַדָּג שְׂאִין שְׁלִיחַ יְהִי כֶּף - וּמִיָּד נַעֲשָׂה, מַה שְּׂאִין שְׁלִיחַ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

תנבא אמר רבי שמעון מפתח של חיה בידו של הקדוש ברוך הוא, ובכבוד שהיא יושבת על המשבר, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד אם ראוי הוא לצאת לעולם - [ויצא, ופותח דלתות בטנה ויצא, ואם לאו - סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אם כן, לא יצא רשע לעולם? אלא כן שנינו, על שלש עברות נשים מתות וכו', [אמר רבי שמעון (הרי) ואמר רבי יצחק, למה אשה מפלת פרי בטנה?]

אלא אמר רבי יצחק הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר שאינו ראוי לצאת לעולם, ומקדים להמיתו במעי אמו, שנאמר (בראשית ו) הנפלים היו בארץ בימים ההם. הנפלים כתוב בלא יו"ד ראשונה, ולמה? בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בנות וירבו ממזרים בעולם.

המה הגברים אשר מעולם - שאין גבור ופריץ ועריץ כמו הממזר. אנשי השם - שהכל יכירו לקרות השם הידוע ממזר. שפיון שרואים מעשיו שהוא פריץ ועריץ וגבור, הכל יקראוהו אותו שם. ומה שאמר רבי שמעון, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד - אין לה רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם שאין הקדוש ברוך הוא מעיין בו ורואה אם אותו הגוף ניח בן צדיק וכשר, או שיעזיל לאדם מישראל ממיתה משנה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כן הקדוש ברוך הוא מוציא לעולם.

ביומו רבי יוסי היו אנון פריצי דהו משדדי בטוריא עם פריצי אומות העולם, וכד משפחי בר נש ותפשי ליה לקטליה, הו אמרין ליה מה שמך, אי הוה יודאי הו אזלין עמיה ומפקין ליה מן טוריא, ואי הוה בר נש אחרינא קטלי ליה. [והא] והוה אמר רבי יוסי אתחזון אנון בכל האי למיעל לעלמא דאתי.

תנבא אמר רבי שמעון מפתח של חיה בידו של הקדוש ברוך הוא, ובכבוד שהיא יושבת על המשבר הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד אם ראוי הוא לצאת לעולם (ויצא ו) פותח דלתות בטנה ויצא, ואם לאו סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אי הכי לא יצא רשע לעולם. אלא הכי תנינן על שלש עבירות נשים מתות וכו' (אמר רבי שמעון והא) ואמר רבי יצחק למה אשה מפלת פרי בטנה.

אלא אמר רבי יצחק הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר שאינו ראוי לצאת לעולם ומקדים להמיתו במעי אמו שנאמר (בראשית ו) הנפלים היו בארץ בימים ההם. הנפלים כתיב בלא יוד ראשונה. ולמה, בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בנות וירבו ממזרים בעולם.

המה הגבורים אשר מעולם. שאין גבור ופריץ ועריץ כמו הממזר. אנשי השם, שהכל יכירו לקרותו השם הידוע ממזר, דכין שרואים מעשיו שהוא פריץ ועריץ וגבור הכל יקראוהו אותו שם. ומה דאמר רבי שמעון הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד. אין לה רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם שאין הקדוש ברוך הוא מעיין בו ורואה אם אותו הגוף ניח בן צדיק וכשר, או שיעזיל לאדם מישראל ממיתה משונה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כן הקדוש ברוך הוא מוציא לעולם.

ביומו רבי יוסי הו אנון פריצי דהו משדדי בטוריא עם פריצי אומות העולם, וכד משפחי בר נש ותפשי ליה לקטליה, הו אמרין ליה מה שמך, אי הוה יודאי הו אזלין עמיה ומפקין ליה מן טוריא, ואי הוה בר נש אחרינא קטלי ליה. [והא] והוה אמר רבי יוסי אתחזון אנון בכל האי למיעל לעלמא דאתי.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, שְׁלֹשָׁה דְבָרִים
הִלְלוּ אֵינָם בָּאִים לְעוֹלָם אֶלָּא
בְּקוֹלוֹת: קוֹל חֲזָה, שְׁפָתוֹב
(בראשית א) בְּעֶצֶב תִּלְדֵי בָנִים,
וְכַתוּב (שם ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֵי
אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים, שְׁפָתוֹב
(תהלים כט) קוֹל ה' עַל הַמַּיִם,
וְכַתוּב (מלכים א-יח) כִּי קוֹל הַמּוֹן
הַגָּשָׁם. קוֹל תַּחֲחִית הַמַּתִּים,
שְׁפָתוֹב (ישעיה מ) קוֹל קוֹרָא
בַּמַּדְבָּר. מַה צָּרִיךְ בָּאֵן קוֹל
בַּמַּדְבָּר?

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, אֵלוֹ
אוֹתָם קוֹלוֹת לְעוֹרֵר מַתִּי מַדְבָּר.
וּמִכַּאֵן שֶׁהוּא הַדִּין לְכָל הָעוֹלָם.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָרִי שְׁנִינוּ,
כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לְקָבֵר, נִכְנַס
בְּקוֹלוֹת. כְּשֶׁיִּקְוֵמוּ בַתַּחֲחִית
הַמַּתִּים אֵינּוּ דִין שֶׁיִּקְוֵמוּ בְּקוֹלֵי
קוֹלוֹת? אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, עֲתִידָה
בַּת קוֹל לְהִיּוֹת מִתְּפוּצְצַת בְּבִתֵּי
קְבָרוֹת וְאוֹמְרָת: (ישעיה כו) הַקִּיצוּ
וְרַנְּנוּ שְׂכָנֵי עַפְרָה. וְעֲתִידִים לְחַיּוֹת
בְּטַל שֶׁל אֹרֶז גָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה,
שְׁפָתוֹב (שם) כִּי טַל אֹרוֹת טַלְף
וְאַרְצָן רְפָאִים תְּפִיל. אֲמַן כֵּן יְהִי
רְצוֹן. עַד כַּאֵן מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם.

וְתֵרָא שָׁרָה אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית
אֲשֶׁר יִלְדָה לְאַבְרָהָם מִצַּחֲקָה. אָמַר
רַבִּי חֲזִיא, מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד יִצְחָק
וְהָיָה יִשְׁמַעְאֵל בְּבֵית אַבְרָהָם, לֹא
הִתְעַלָּה יִשְׁמַעְאֵל בְּשֵׁם. בְּמִקוֹם
שֶׁנִּזְכָּר פְּסֻלַּת
לְפָנָיו, וְלִכֵּן אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית,
אִישׁ שֶׁלֹּא רָאוּי לְהִזְכֹּר לְפָנָיו
יִצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְתֵרָא שָׁרָה,
בְּעֵין שֶׁל קְלוֹן רָאֵתָה אוֹתוֹ שָׁרָה,
שֶׁלֹּא רָאֵתָה אוֹתוֹ בְּעֵין שֶׁהוּא בֶּן
אַבְרָהָם, אֶלָּא שֶׁהוּא בֶּן הָגֵר
הַמְצָרִית, וּמִשּׁוּם כֵּן וְתֵרָא שָׁרָה.

שָׁרָאֵתָה שָׁרָה אוֹתוֹ בְּעֵין זוֹ וְלֹא אַבְרָהָם, שְׂאֵלוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְּתוּב אֶת בֶּן הָגֵר, אֶלָּא אֶת בְּנֵי
בֵּא רָאָה אַחֵר כֵּן מַה כְּתוּב, וַיֵּרַע הַדְּבָר מֵאֵד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֵת בְּנֵי. וְלֹא כְּתוּב עַל אוֹדֵת

תֵּנוּ רַבָּנָן ג' דְּבָרִים הִלְלוּ אֵינָן בָּאִין לְעוֹלָם אֶלָּא
בְּקוֹלוֹת, קוֹל חֲזָה דְכַתִּיב, (בראשית ג) בְּעֶצֶב תִּלְדֵי
בָנִים וְכַתִּיב, (בראשית ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֵי אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים
דְכַתִּיב, (תהלים כט) קוֹל יי' עַל הַמַּיִם וְכַתִּיב, (מלכים א יח) כִּי
קוֹל הַמּוֹן הַגָּשָׁם. קוֹל תַּחֲחִית הַמַּתִּים דְכַתִּיב, (ישעיה מ)
קוֹל קוֹרָא בַּמַּדְבָּר. מַאי בְּעֵי הַכָּא קָלָא בַּמַּדְבָּרָא.

אֶלָּא אָמַר רַבִּי זְרִיקָא אֵלִין אַנּוּן קָלִיא לְאַתְעָרָא מַתִּי
מַדְבָּר, וּמִכַּאֵן דְּהוּא הַדִּין לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי
יוֹחָנָן הָא תֵּנוּ כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לְקָבֵר נִכְנַס בְּקוֹלוֹת.
כְּשֶׁיִּקְוֵמוּ בַתַּחֲחִית הַמַּתִּים אֵינּוּ דִין שֶׁיִּקְוֵמוּ בְּקוֹלֵי
קוֹלוֹת. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב עֲתִידָה בַת קוֹל לְהִיּוֹת מִתְּפוּצְצַת
בְּבִתֵּי קְבָרוֹת וְאוֹמְרָת (ישעיה כ"ו) הַקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שְׂכָנֵי עַפְרָה,
וְעֲתִידִים לְחַיּוֹת בְּטַל שֶׁל אֹרֶז גָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה דְכַתִּיב,
(ישעיה כו) כִּי טַל אֹרוֹת טַלְף וְאַרְצָן רְפָאִים תְּפִיל. אַכִּי"ר,
(ע"ב מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם).

וְתֵרָא שָׁרָה אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית אֲשֶׁר יִלְדָה
לְאַבְרָהָם מִצַּחֲקָה. אָמַר רַבִּי חֲזִיא,
מִיּוֹמָא דְאַתִּילִיד יִצְחָק וְהָיָה יִשְׁמַעְאֵל בְּבֵיתָא
דְאַבְרָהָם, לֹא אֶסְתַּלַּק יִשְׁמַעְאֵל בְּשֵׁמָא, בְּאַתְרָא
דְדִהָבָא שְׂרִיא סוֹסְפִיתָא לֹא אֶדְפֵּר קַמֵּיהָ,
וּבִגִּין כֵּן אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית, גָּבֵר דִּלָּא
יִתְחַזִּי לְאַדְפְּרָא קַמֵּיהָ דִּיִּצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְתֵרָא שָׁרָה, בְּעֵינָא דְקָלָנָא
חֲמַאת לִיהָ שָׁרָה, דִּלָּא חֲמַאת לִיהָ
בְּעֵינָא דְאִיהוּ בְּרָא דְאַבְרָהָם, אֶלָּא דְאִיהוּ
בְּרָא דְהָגֵר הַמְצָרִית, וּבִגִּין כֵּן וְתֵרָא שָׁרָה.
דְשָׁרָה חֲמַאת לִיהָ בְּעֵינָא דָא וְלֹא אַבְרָהָם,
דְאִילוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כְּתִיב אֶת בֶּן הָגֵר אֶלָּא אֶת
בְּנֵי.

תָּא חֲזִי, לְבַתֵּר מַה כְּתִיב וַיֵּרַע הַדְּבָר מֵאֵד

בן הגר המצרית. משום כך ותרא שרה את בן הגר המצרית, ולא ראתה שהוא בן אברהם.

רבי שמעון אמר, הפסוק הזה תשבחת לשרה הוא. משום שראתה אותו מצחק לכוכבים ומזלות, אמרה ודאי שבן זה אינו בנו של אברהם לעשות את מעשי אברהם, אלא בן הגר המצרית הוא, חזר לחלק של אמו. לכן ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה פי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק.

וכי עלה על דעתך שקנאה לה שרה או לבן שלה? אם כן, לא היה מודה הקדוש ברוך הוא עמה, שכתוב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה. אלא משום שראתה אותו עם כוכבים ומזלות ואמו מלמדת אותו מנהגי עבודה זרה, לכן אמרה שרה פי לא יירש בן האמה הזאת. אני יודעת שלא יירש לעולמים את חלק האמונה, ולא יהיה לו עם בני חלק לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. ולכן הודה עמה הקדוש ברוך הוא.

והקדוש ברוך הוא רצה להפריד לבדו את הנרע הקדוש כראוי, שמשום כך ברא את העולם, שהרי ישראל עלה ברצון הקדוש ברוך הוא עד שלא נברא העולם, ולכן יצא אברהם לעולם והעולם היה מתקיים בגללו, ואברהם ויצחק ואם עמדו ולא התישבו במקומם עד שיצא יעקב לעולם.

ביון שיצא יעקב לעולם, התקיימו אברהם ויצחק ועמד כל העולם, ומשם יצא העם הקדוש לעולם והתקיים הכל בגון קדוש כראוי. ולכן אמר לו הקדוש ברוך הוא כל אשר תאמר אליך

בעיני אברהם על אודות בנו. ולא כתיב על אודות בן הגר המצרית. בגין כך ותרא שרה את בן הגר המצרית. ולא חמאת דאיהו בריה דאברהם.

רבי שמעון אמר האי קרא תושבחתא דשרה איהו, בגין דחמאת ליה דקא מצחק לכוכבים ומזלות, אמרה, ודאי לאו ברא דא ברא דאברהם למעבד עובדוי דאברהם, אלא ברא דהגר המצרית איהו אהדר לחולקא דאמיה, בגין כך ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה, פי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק.

וכי סלקא דעתך דקני לה שרה או לברה, אי הכי לא אודי קדשא בריך הוא עמה, דכתיב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. אלא בגין דחמאת ליה בכוכבים ומזלות ואמיה אולפא ליה נמוסי בכוכבים ומזלות, בגין כך אמרת שרה כי לא יירש בן האמה הזאת, אלא ידענא דלא ירית לעלמין חולקא דמהימנותא, ולא יהא ליה עם ברי חולקא לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי, ובגין כך אודי עמה קדשא בריך הוא.

וקודשא בריך הוא בעא לאפרשא בלחודוי זרעא קדישא כדקא יאות, דבגין כך ברא עלמא דהא ישראל סליק ברעותא דקדשא בריך הוא עד לא יברי עלמא, ובגין כך נפק אברהם לעלמא ועלמא מתקיים בגיניה, ואברהם ויצחק (לא) קיימו ולא אתיישבו בדוכתייהו עד דנפק יעקב לעלמא.

ביון דנפק יעקב לעלמא אתקיימו אברהם ויצחק ואתקיים כל עלמא, ומתמן נפק עמא קדישא לעלמא, ואתקיים כלל כגוונא קדישא כדקא יאות, ובגין כך אמר ליה

קָדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַיךָ שְׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ פּי בִּיצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע, וְלֹא בִּישְׁמַעְעָל. מַה כְּתוּב אַחַר כֵּן? וּתְלִךְ וּתְתַע בְּמַדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע.

שְׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ פּי בִּיצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע, וְלֹא בִּישְׁמַעְעָל. מַה כְּתוּב אַחַר כֵּן? וּתְלִךְ וּתְתַע בְּמַדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע.

הַשְׂלֵמָה מִהַהֲשַׁמְטוֹת (סִימָן ט)
וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וְכו', (בְּרֵאשִׁית כ"א). רַבִּי בְּרוּקָא אָמַר, מַה זֶה שֵׁם עַל שְׁכֵמָה? אֵלֹא שְׁהִזְהִירָה עַל עַל הָאֲמוּנָה וְלַעֲמֵד בְּמַה שְׁהִיְתָה בְּתַחֲלָה. כְּתוּב כְּאֵן שֵׁם עַל שְׁכֵמָה, וְכְתוּב שֵׁם (שְׁמוֹת ט) שֵׁם שֵׁם לֹא חֵק וּמִשְׁפָּט. מַה לְהֵלֵן עַל הַשְּׂכִינָה, אִף כְּאֵן עַל הַשְּׂכִינָה. מַה עֲשֵׂתָה? כִּיּוֹן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִרְשׁוֹתָי שֶׁל אַבְרָהָם, חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ, שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית כ"א) וּתְלִךְ וּתְתַע. מַה זֶה וּתְתַע? שְׁתַּעֲתַעָה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה וְגִלּוּלֵי בַּיִת אֲבִיָּה. כְּתוּב כְּאֵן וּתְתַע, וְכְתוּב שֵׁם (יִרְמִיָּה י') הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים: (עַד תַּעֲתוּעִים: ע"כ מִהַהֲשַׁמְטוֹת).

הַשְׂלֵמָה מִהַהֲשַׁמְטוֹת (סִימָן ט)

וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וְכו', רַבִּי בְּרוּקָא אָמַר, מַהוּ שֵׁם עַל שְׁכֵמָה אֵלֹא שְׁהִזְהִירָה עַל עוֹל הָאֲמוּנָה וְלַעֲמֵד בְּמַה שְׁהִיְתָה בְּתַחֲלָה כְּתוּב הַכָּא שֵׁם עַל שְׁכֵמָה וְכְתוּב הַתָּם (שְׁמוֹת ט"ו) שֵׁם שֵׁם לֹא חֵק וּמִשְׁפָּט. מַה לְהֵלֵן עַל הַשְּׂכִינָה, אוֹף הַכָּא עַל הַשְּׂכִינָה. מַה עֲשֵׂתָה כִּיּוֹן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִרְשׁוֹתָי שֶׁל אַבְרָהָם חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ דְכְתוּב וּתְלִךְ וּתְתַע מַהוּ וּתְתַע שְׁתַּעֲתַעָה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה וְגִלּוּלֵי בַּיִת אֲבִיָּה כְּתוּב הַכָּא וּתְתַע וְכְתוּב הַתָּם (יִרְמִיָּה י') הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים: (עַד כְּאֵן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

כְּתוּב כְּאֵן וּתְתַע, וְכְתוּב שֵׁם (יִרְמִיָּה י') הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִלְלַת אַבְרָהָם לֹא עֹזב אוֹתָהּ וְאֵת בְּנָהּ.

כְּתוּב הַכָּא וּתְתַע וְכְתוּב הַתָּם (יִרְמִיָּה י') הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים. וְקָדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינְיָה דְאַבְרָהָם לֹא שְׁבִיק. לָהּ וּלְבָרָהּ. תָּא חֲזִי, בְּקַדְמִיתָא כַּד אֲזַלְתָּ מִקְמָה דְשְׂרָה מַה כְּתוּב פּי שְׁמַע יי אֵל עֲנִיָּה. וְהַשְׁתָּא דְטַעֲתָא בְּתַר פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת אִף עַל גַּב דְכְתוּב וּתְשָׂא אֶת קוֹלָהּ וּתְבַךְ. מַה כְּתוּב פּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנְּעַר. וְלֹא כְּתוּב פּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלָךְ.

בֹּא רְאֵה, בְּהַתְחַלָּה פְּשֵׁהֲלָהּ מִלְפָּנֵי שְׂרָה מַה כְּתוּב? פּי שְׁמַע ה' אֵל עֲנִיָּה. וְכְאֵן שְׁטַעֲתָה אַחַר פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת, אִף עַל גַּב שְׁפָתוֹב וּתְשָׂא אֶת קוֹלָהּ וּתְבַךְ, מַה כְּתוּב? פּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנְּעַר, וְלֹא כְּתוּב פּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלָךְ.

בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם. הָא אוּקְמוּהָ דְלָאו בַר עוֹנָשָׁא הוּא לְגַבֵּי בֵי דִינָא דְלַעֲיִלָּא, דְהָא בֵי דִינָא דְלַתְתָּא עֲנָשִׁין מִתְלִיסַר שְׁנִין וְלַעֲיִלָּא, וּבֵי דִינָא דְלַעֲיִלָּא מַעֲשָׂרִים שְׁנִין וְלַהֲלָאָה. וְאִף עַל גַּב דְחִיִּיבָא הוּא, לָאו בַר עוֹנָשָׁא אִיהוּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, וְדָא הוּא דְכְתוּב בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם.

בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם, הֲרִי פְרָשׁוּהּ שְׁלֵא כַר עֲנַשׁ הוּא אֲצֵל בַּיִת הַדִּין שְׁלַמְעֵלָה, שְׁהֲרִי בַּיִת דִּין שֶׁל מִטָּה מַעֲנִישִׁים מִשְׁלַשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּמַעֲלָה, וּבַיִת שֶׁל מַעֲלָה מַעֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה, וְאִף עַל גַּב שְׁהִיָּה רְשַׁע, אִינוּ כְּן עֲנַשׁ. וְהֲרִי פְרָשׁוּהּ, וְזֵהוּ שְׁפָתוֹב בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִי הָכִי מָאן דְּאִסְתַּלַּק מֵעֲלָמָא עַד לָא מְטוּן יוֹמוֹי לְעֶשְׂרִין שָׁנִין, מָאן אַתְר אֲתַעְנַשׁ, בְּגִין דְּהָא מִתְּלִיסַר שָׁנִין וּלְתַתָּא לָאוּ בַר עוֹנָשָׁא אִיהוּ אֵילָא בְּחֻטְאֵי דְאַבּוּי. אַבְל מִתְּלִיסַר שָׁנִין וְלַעֲיִילָא מַהוּ, אָמַר לִיה קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא חָס עֲלֵיהּ דְלִימּוֹת זַפְאִי (וְלֹא לִימּוֹת חַיִּיב) וְיַהֲיִב לִיה אַגְר טַב בְּהֵוּא עֲלָמָא, וְלֹא לִימּוֹת חַיִּיב דִּיתַעְנַשׁ בְּהֵוּא עֲלָמָא וְאוּקְמוּהָ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם כֹּה־, מִי שֶׁמִּסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם בְּטָרֵם הַגִּיעוּ יָמָיו לְעֶשְׂרִים שָׁנָה, מֵאִיזָה מְקוֹם יִעָנֵשׁ, מִשּׁוֹם שֶׁהָיָה מְשַׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה שָׁנִים וְמִטָּה אֵינוֹ בַר עֲנָשִׁים אֵלָא בְּחֻטְאֵי אָבִיו, אַבְל מְשַׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה וּמַעְלָה מֵהוּ? אָמַר לוֹ, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו שְׂמִימּוֹת זַפְאִי (וְלֹא יְמֹת חַיִּיב), וְנוֹתֵן לוֹ שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַהוּא, וְלֹא יְמֹת חַיִּיב שְׂיַעֲנֵשׁ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וּבְאַרְבֵּהָ.

אָמַר לִיה אִי חַיִּיבָא הוּא וְלֹא מְטוּן יוֹמוֹי (ד) קִיט ע"א) לְעֶשְׂרִין שָׁנִין מַהוּ כִּיּוֹן דְּאִסְתַּלַּק מֵעֲלָמָא בְּמֵאִי הוּא עוֹנָשִׁיהּ. אָמַר לִיה בְּדָא אֲתַקִּיִּים (מִשְׁלֵי יג) וְיֵשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מְשַׁפְּט. דְּכַד עוֹנָשָׁא נַחִית לְעֲלָמָא אִיהוּ (דִּינָא) אַעֲרַע בְּלֹא כּוֹנָה לְעִילָא וְתַתָּא בְּהֵוּא מַחְבְּלָא וְיַתַּעְנַשׁ כַּד לֹא אֲשַׁגְחוּ עֲלֵיהּ מְלַעֲיִלָא.

אָמַר לוֹ, אִם אֵינוֹ חַיִּיב וְלֹא הַגִּיעוּ יָמָיו לְעֶשְׂרִים שָׁנָה, כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם בְּמָה הוּא עֲנָשׁוֹ? אָמַר לוֹ, בְּזָה מִתְקִיִּים, (מִשְׁלֵי יג) וְיֵשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מְשַׁפְּט. שְׁפָשְׁעַנְשׁ יוֹרֵד לְעוֹלָם, הוּא (הֲדִין) פּוֹגַע בְּלִי כּוֹנָה לְמַעְלָה וְלִמְטָה בְּאוֹתוֹ מִשְׁחִית, וְיַעֲנֵשׁ כְּשֶׁלֹּא מְשַׁגְּחִים עָלָיו מִלְמַעְלָה.

וְעַלֵּיהּ פְּתִיב, (מִשְׁלֵי ה) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֵנוּ אֶת הַרְשָׁע. א"ת לְאַסְגָּאָה מָאן דְּלֹא מְטוּן יוֹמוֹי לְאַתַּעְנַשָׁא. עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֵנוּ (אֶת הַרְשָׁע) וְלֹא בִי דִינָא דְלַעֲיִילָא, וּבְחַבְלֵי חֲטָאתוֹ יִתְמַךְ וְלֹא בִי דִינָא דְלְתַתָּא. בְּגִין כֹּה פְּתִיב כִּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנֶּעַר בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

וְעַלֵּיו כְּתוּב (שם ה) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֵנוּ אֶת הַרְשָׁע. אֶת - לְרַבּוֹת מִי שֶׁלֹּא הַגִּיעוּ יָמָיו לְהַעֲנִשׁ. עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֵנוּ (אֶת הַרְשָׁע), וְלֹא בֵּית הַדִּין שְׁלַמְעֵלָה. וּבְחַבְלֵי חֲטָאתוֹ יִתְמַךְ, וְלֹא בֵּית דִּין שְׁלַמְטָה. לְכֵן כְּתוּב כִּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנֶּעַר בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. מֵלֹא בְּוֹא' לְמָה? אֵלָא בְּשָׁנֵי צְדָדִים הוּא [הם]. סוּד שֶׁל חֲכָמָה אַחַד. שֶׁהוּא הַסּוּד שֶׁל דְּרָגָה שֶׁל חֲכָמָה, הַמְקוֹם שֶׁשׁוֹרָה בּוֹ יַעֲקֹב. אַבְל פְּסוּק זֶה נֹאמַר עַל הַגְּלוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שְׁכַשְׁהֶם בְּתוֹךְ הַגְּלוּת, אוֹתוֹ זְמַן שֶׁיִּפְקְדוּ [בו] יַעֲקֹב, הֵם יִפְקְדוּ בְּסוּד שֶׁל וְא"ו, וְהוּא בְּאֶלֶף הַשְּׁשִׁי.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. מֵלֹא בְּוֹא' לְמָה? אֵלָא בְּשָׁנֵי צְדָדִים הוּא [הם]. סוּד שֶׁל חֲכָמָה אַחַד. שֶׁהוּא הַסּוּד שֶׁל דְּרָגָה שֶׁל חֲכָמָה, הַמְקוֹם שֶׁשׁוֹרָה בּוֹ יַעֲקֹב. אַבְל פְּסוּק זֶה נֹאמַר עַל הַגְּלוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שְׁכַשְׁהֶם בְּתוֹךְ הַגְּלוּת, אוֹתוֹ זְמַן שֶׁיִּפְקְדוּ [בו] יַעֲקֹב, הֵם יִפְקְדוּ בְּסוּד שֶׁל וְא"ו, וְהוּא בְּאֶלֶף הַשְּׁשִׁי.

וְאִיהוּ בְּאֶלֶף שְׁתִּיתָאָה. וּבְפִקְדָה בְּרָזָא וְא"ו שִׁית רַגְעֵי וּפְלַג עֵידָן. וּבְזִמְנָא דְשִׁתִּין שָׁנִין לְעַבְרָא דְדָשָׁא

וּבְפִקְדָה בְּסוּד שֶׁל וְא"ו שִׁישׁ רַגְעִים וְחֻצֵי זְמַן. וּבְזִמְנָן שֶׁל שְׁשִׁים שָׁנִים לְבְרִיחַ הַדְּלֵת בְּאֶלֶף

הששי, יקים אלהי השמים
פקידה לבת יעקב. ומאותו זמן
עד שיהיה לה זכירה - שש שנים
וחצי. ומאותו זמן שש שנים
אחרות, והם שבועים [ושלש]
ישתים וחצי.

בששים ושש יתגלה מלך
המשיח בארץ הגליל, וכוּכב
אחד בצד מזרח יבלע שבעה
כוכבים מצד צפון, ושלֵהבת אש
שחורה תהיה תלויה ברקיע
ששים יום, וקרבות יתעוררו
בעולם לצד צפון, ושני מלכים
יפלו באותם קרבות.

ויוֹדוּגוֹן כַּל הַעַמִּים עַל פֶּת יַעֲקֹב
לְדַחֲוֹת אוֹתָהּ [אוֹתָם] מֵהָעוֹלָם. וְעַל
אוֹתוֹ הַזְּמַן כְּתוּב, [וְהַיְחָה] (ירמיה ל)
וְעַת צְרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה
יִנְשַׁע, וְאֵז יִסְתַּיְמוּ הַנְּפֹשׁוֹת
מֵהַגּוֹף וְרוֹצִים לְהַתְחַדֵּשׁ, וְסִימָן
לְדָבָר - [כַּל הַנְּפֹשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיִם
שָׁבָעִים, וְכַתוּב] (בראשית מז) כָּל הַנְּפֹשׁ
הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרַיִם וְגו', כָּל
נְפֹשׁ שְׁשִׁים וְשֵׁשׁ.

בשבועים ושלש כל מלכי העולם
יתפנסו לתוך העיר הגדולה של
רומי, והקדוש ברנף הוא יעורר
עליהם אש וברד ואבני אלגביש
ויאבדו מהעולם, פרט לאותם
מלכים שלא גיעו לשם ויחזרו
לעורר קרבות אחרים. ומאותו
זמן מלך המשיח יתעורר בכל
העולם, ויתפנסו עמו כמה עמים
וכמה חילות מפל סופי העולם,
וכל בני ישראל יתפנסו בכל
אותם מקומות.

עד שישלמו אותן שנים למאה.
אז וא"ו תתחבר עם ה"א, ואז
(ישעיה טו) וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם
מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיהוָה וְגו'. ובני
ישמעאל (ישראל) עתידים באותו
זמן להתעורר [עליהם] עם כל עמי
העולם לבא על ירושלים,
שכתוב (זכריה יד) וְאֶסְפַּתִּי אֶת כָּל

בְּאַלְפֵי שְׁתֵּיתָאָה יָקִים אֱלֹהִי שְׁמֵיָא פְקִידוֹ
לְבִרְתִּיָּה דְיַעֲקֹב. וּמַהֲהוּא זְמַנָּא עַד דִּיהֵא לָהּ
זְכִירָה שִׁית שָׁנִין וּפְלָגָא. וּמַהֲהוּא זְמַנָּא שִׁית
שָׁנִין אַחַרְנִין וְאַנּוּן שְׁבַעִין (ותלת) וְתַרְיַן וּפְלָגָא.
בְּשִׁיתִין וְשִׁית יִתְגַּלִּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּאַרְעָא
דְּגַלְלִיל, וְכַד פְּכָבָא דְבַסְטֵר מְזַרְח
יְבַלַּע שְׁבַע פְּכָבֵי מַסְטֵר צְפוּן, וְשְׁלֵהוּבָא
דְּאַשָּׂא אוּכְמָא תְּהֵא תְלִיא בְּרַקִּיעָא שִׁיתִין
יוֹמִין, וְקֶרְבִּין יִתְעַרוּן בְּעֵלְמָא לְסַטֵּר צְפוּן,
וְתַרְיַן מַלְכִין יַפְלוּן בְּאַנּוּן קֶרְבִּין.

וְיִוְדוּגוֹן כַּל הַהוֹן עַמְּמֵיָא עַל בְּרִיתִיָּה דְיַעֲקֹב
לְאַדְחִיָּיא לָהּ (ליו) מֵעֵלְמָא. וְעַל
הֵהוּא זְמַנָּא כְּתִיב (וְהַיְחָה) (ירמיה ל) וְעַת צְרָה הִיא
לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִנְשַׁע וְכַדִּין יִסְתַּיְמוּן נְפֹשִׁין
מִגּוּפָא וּבְעִיָּין לְאַתְחַדֵּשָׁא, וְסִימָנִיהּ [כַּל הַנְּפֹשׁ לְבֵית
יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיִם שְׁבַעִים וּפְתִיב] (בראשית מז) כָּל הַנְּפֹשׁ
הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרַיִם וְגו' כָּל נְפֹשׁ שְׁשִׁים
וְשֵׁשׁ.

בשבועין ותלת כל מלכי עלמא יתפנשו לְגוֹ
קֶרְתָּא רַבְתָּא דְרֹמִי, וְקֶדְשָׁא בְרִיף
הוּא יִתְעַר עֲלֵיהּוּ אֲשָׁא וּבְרַדָּא וְאַבְנֵי
אַלְגָּבִישׁ וְיִתְאַבְדוּן מֵעֵלְמָא, בַּר אַנּוּן מַלְכִין
דְּלֵא יִמְטוּן לְתַמָּן וְיִהְיֶדְרוּן לְאַגְחָא קֶרְבִּין
אַחַרְנִין. וּמַהֲהוּא זְמַנָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא יִתְעַר
בְּכָל עֵלְמָא, וְיִתְפַּנְשׁוּן עִמֵּיהּ כְּמַה עִמִּין וְכְמַה
חַיִּילִין מִכָּל סִיפֵי עֵלְמָא, וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יִתְפַּנְשׁוּן בְּכָל אַנּוּן אַתְרֵי.

עד דאשתלימו אנון שנין למאה, פדין וא"ו
יתחבר בה"א, וכדין (ישעיה טו) וְהֵבִיאוּ אֶת
כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיהוָה וְגו'. ובני
ישמעאל (ישראל) זמינין בההוא זמנא לאתערא
(עליהו) עם כל עמין דעלמא למיתי על ירושלים
דכתיב, (זכריה יד) וְאֶסְפַּתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל

ירוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וְגו'. וּכְתִיב, (תהלים ב) יִתְצַבּוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל יְיָ וְעַל מְשִׁיחוֹ. וּכְתִיב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק יְיָ יִלְעַג לָמוֹ.

הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וְגו'. וּכְתוּב (תהלים ב) יִתְצַבּוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ. וּכְתוּב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק ה' יִלְעַג לָמוֹ.

לְבַתֵּר וּא"ו זְעִירָא יִתְעַר לְאַתְחַבְּרָא וּלְחַדְשָׁא נִשְׁמַתִּין דְּהוּו עֲתִיקִין בְּגִין לְחַדְתָּא עֲלֵמָא כְּמָה דְכְתִיב, (שם קד) יִשְׁמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו וּכְתִיב יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם לְאַתְחַבְּרָא כְּדָקָא יְאוּת. יִשְׁמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו לִנְחֻתָא לִוְן לְעֲלֵמָא וּלְמַהוּי כְּלַהוֹן בְּרִיּוֹן חֲדַתִּין לְחַבְּרָא עֲלֵמִין כְּלַהוּ פְּחַד.

אַחַר כֵּן וּא"ו קִטְנָה תִתְעוֹרַר לְהַתְחַבֵּר וּלְחַדֵּשׁ נִשְׁמוֹת שְׁהִיוּ יְשׁוּנוֹת כְּדִי לְחַדֵּשׁ אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שִׁפְתוּב (שם קד) יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וּכְתוּב יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, לְהַתְחַבֵּר כְּרֵאוּי. יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו, לְהוֹרִיד אוֹתָם לְעוֹלָם, וְשִׁפְלָם יְהִיו בְּרִיּוֹת חֲדָשׁוֹת לְחַבֵּר אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת יַחַד.

זְכָאִין אַנוּן כָּל אַנוּן דִּישְׁתְּאָרוּן בְּעֲלֵמָא בְּסִיפֵי אֶלְף שְׁתִּיתָאָה לְמִיעַל בְּשִׁפְתָא, דְּהָא כְּדִין אִיהוּ יוֹמָא חַד לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּי לְאַזְדוּוּגָא כְּדָקָא יְאוּת וּלְמַלְקֻט נִשְׁמַתִּין חֲדַתִּין לְמַהוּי בְּעֲלֵמָא עִם אַנוּן דְּאִשְׁתְּאָרוּ בְּקִדְמִיתָא דְכְתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ כָּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם:

אֲשֶׁרֵיהֶם כָּל אוֹתָם שִׁישְׁאָרוּ בְּסוּף הָאֶלְף הַשְּׁשִׁי לְהַכְנִס לְשִׁבְתָּא, שְׁהָרִי אַז הוּא יוֹם אַחַד לְקַב"ה לְבַדוֹ, לְהַזְדוּגַּ כְּרֵאוּי וּלְלֻקֵּט נִשְׁמוֹת חֲדָשׁוֹת שִׁיְהִיו כְּעוֹלָם עִם אוֹתָם שְׁנִישְׁאָרוּ כְּרֵאוּשׁוּנָה, שִׁפְתוּב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ כָּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם.

וְהָיָה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַגִּנִּי. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וַאֲמַר (תהלים מד) אַתָּה הוּא מַלְכֵי וְגו'. דָּא הוּא שְׁלִימוֹ דְכָל דְרַגְיִן כְּחַדָּא דָּא בְּדָא.

וְהָיָה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַגִּנִּי. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וַאֲמַר, (תהלים מד) אַתָּה הוּא מַלְכֵי וְגו'. זוּהִי הַשְּׁלָמוֹת שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת יַחַד זוֹ עִם זוֹ. צוּה יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אוֹתָם הַשְּׁלִיחִים שְׁעוֹשִׂים שְׁלִיחוֹת בְּעוֹלָם, שִׁפְלָם יְהִיו בְּצַד הַרְחָמִים וְלֹא יְהִיו מְצַד הַדִּין, מִשׁוּם שֵׁישׁ בְּעֲלֵי שְׁלִיחִים מְצַד הַרְחָמִים וּמְצַד הַדִּין הַקָּשָׁה. אוֹתָם שְׁלִיחִים שְׁבָאִים מְצַד הַרְחָמִים לֹא עוֹשִׂים שְׁלִיחוֹת שֶׁל דִּין בְּעוֹלָם כְּלָל.

צוּה יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אַנוּן שְׁלִיחָן דְּעִבְדֵי שְׁלִיחוֹתָא (דף קיט ע"ב) בְּעֲלֵמָא דְלִיהוּי כְּלַהוּ מַסְטְרָא דְרַחְמֵי וְלֹא לְהוּו מַסְטְרָא דְדִינָא, בְּגִין דְּאִית מְאָרֵי שְׁלִיחָן מַסְטְרָא דְרַחְמֵי וּמַסְטְרָא דְדִינָא קִשְׂיָא. אַנוּן שְׁלִיחָן דְּאִתְיִין מַסְטְרָא דְרַחְמֵי לָא עִבְדֵי שְׁלִיחוֹתָא דְדִינָא בְּעֲלֵמָא כְּלָל.

וְאִם תֹּאמַר, הִנֵּה הַמְּלָאךָ שֶׁהַתְּגִלָּה לְכַלְעֵם, הָרִי שְׁגִינוּ שְׁלִיחַת שֶׁל רַחְמִים וְהַתְּהַפֵּךְ לְדִין - לֹא! לְעוֹלָם לֹא מִשְׁתַּנֵּה. אֵלֹא

וְאִי תִימָא הָא מְלָאכָא דְאַתְגְּלִי לִיהַ לְכַלְעֵם הָא תַּגְּנִין שְׁלִיחָא דְרַחְמֵי הָוָה וְאַתְהַפֵּךְ

שליח הרחמים היה להגן על ישראל ולהיות עליהם סגור, וכנגדו הוא הדין. כף דרכיו של הקדוש ברוך הוא, כשמיטיב לזה, אותו הסוד הוא דין לזה. כן השליח הזה היה של רחמים לישראל, ולבלעם התהפך לדין, משום כף צוה ישועות יעקב. אמר דוד, צוה על העולם, כאשר ישלחו שלוחים שיהיו מצד הרחמים.

רבי אבא אמר, צוה ישועות יעקב, שהם בתוך הגלות, ותמצא להם גאלה בתוך גלותם. בא ראה, המשבח של האבות היה יעקב, ואלמלא יצחק לא בא יעקב לעולם. ומשום כף, צוה ישועות יעקב - זה יצחק. שפיון שנצל יצחק, היו ישועות יעקב.

ויהי אחר הדברים האלה. רבי שמעון אמר, הנה שנינו ויהי בימי, נאמר על צער. ויהי - אף על גב שלא כתוב בימי, דפוס של צער יש בו. ויהי אחר הדברים, אחר הדרגה הפתחוה של כל הדרגות העליונות. ומהו הדברים? כמו שנאמר (שמות) לא איש דברים אנכי.

וכו' היה אחר הדרגה הזו? והאלהים נסה את אברהם. שבא יצר הרע לקטרג לפני הקדוש ברוך הוא. כאן יש להסתפל, והאלהים נסה את אברהם? את יצחק היה צריך (לכתב), שהרי יצחק היה בן שלשים ושבע, והרי אביו לא היה בר ענש שלו, שאלמלא אמר יצחק איני רוצה - לא היה נענש אביו עליו. מה הטעם והאלהים נסה את אברהם ולא כתוב נסה את יצחק?.

אלא את אברהם, ודאי שרצה להפלל עם דין, שהרי אברהם לא היה בו דין כלל מקדם לכן,

לדינא. לא. לעולם לא אשתני, אלא שליחא דרחמי הוה לאגנא עליהו דישראל ולמהוי סניגוריא עליהו, ולקבליה הוא דינא, וכף אורחוי דקדשא בריך הוא, פד אוטיב לדא ההוא טיבו דינא לדא. כף הא שליחא דרחמי הוה להו לישראל ולבלעם אתהפך לדינא. בגין כף צוה ישועות יעקב, אמר דוד, פקיד על עלמא כד ישתלחון שליחאה די להוין מסטרא דרחמי.

רבי אבא אמר צוה ישועות יעקב דאנון גו גלוותא וישתפח פורקנא להוין גו גלוותהוין. תא חזי, תשבחון דאבהן יעקב הוה, ואלמלא יצחק לא אתא יעקב לעלמא, ובגין כף צוה ישועות יעקב דא יצחק, דכיון דאשתזיב יצחק ישועות יעקב הוה.

ויהי אחר הדברים האלה. רבי שמעון אמר, הא תנינן ויהי בימי על צערא אתמר, ויהי אף על גב דלא פתיב בימי טפסי דצערא אית ביה. ויהי אחר, בתר דרגא תתאה דכל דרגין עלאין, ומאן איהו דברים, כמה דאת אמר (שמות ד) לא איש דברים אנכי.

ומאן הוה בתר דרגא דא, והאלהים נסה את אברהם דאתיא יצר הרע לקטרגא קמי קדשא בריך הוא. הכא אית לאסתפל לא והאלהים נסה את אברהם. את יצחק מיבעי ליה. דהא יצחק בר תלתין ושבע שנין הוה והא אבוי לאו בר עונשא דיליה הוה, דאלמלא אמר יצחק לא בעינא לא אתענש אבוי עליה. מאי טעמא והאלהים נסה את אברהם ולא כתיב נסה את יצחק.

אלא את אברהם ודאי דבעי לאתכללא בדינא, דהא אברהם לא הוה ביה דינא כלל מקדמת דנא, והשתא אתפליל מיי"א

וְכַאן נְכַלְלוּ מִיָּם עִם אֲשׁוּ, וְאַבְרָהָם לֹא הָיָה שְׁלָם עַד עֲכָשׁוּ, שֶׁהִתְעַטֵּר לְעִשׂוֹת דִּין וּלְהִתְקַיֵּנוּ בְּמִקְוֵמוֹ.

וְכֵן יָמֵיו לֹא הָיָה שְׁלָם עַד עֲכָשׁוּ שֶׁנְּכַלְלוּ מִיָּם עִם אֲשׁוּ וְאֲשׁוּ עִם מִיָּם, וּמִשׁוּם כִּן וְהָאֱלֹהִים נֹסֶה אֶת אַבְרָהָם וְלֹא אֶת יִצְחָק, שֶׁהִזְמִין אַבְרָהָם לְהַפְלִיל עִם דִּין. וְכִשְׁעָשָׂה אֶת זֶה, נִכְנַס אֲשׁוּ עִם מִיָּם וְנִשְׁלַם זֶה עִם זֶה. וְזֶה עוֹשֶׂה הַדִּין לְהַפְלִיל זֶה עִם זֶה. וְאִזּוּ יֵצֵר הָרַע בֶּאֱלֻמֵּי אַבְרָהָם שֶׁלֹּא הִשְׁתַּלֵּם כִּרְאוּיָו עַד שִׁיעָשָׂה דִּין בְּיִצְחָק. שֶׁיֵּצֵר הָרַע הוּא אַחֵר הַדְּבָרִים וְהוּא בֶּאֱלֻמֵּי לְקַטְרֵג.

וְכֵן וְרָאָה סוּד הַדְּבָר. אִף עַל גַּב שְׂאֵמְרָנוּ שֶׁכְּתוּב אַבְרָהָם וְלֹא יִצְחָק, גַּם יִצְחָק נְכַלְלוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה סוּד הַכְּתוּב וְהָאֱלֹהִים נֹסֶה אֶת אַבְרָהָם. לֹא כְּתוּב נֹסֶה לְאַבְרָהָם, אֲלֵא אֶת אַבְרָהָם, אֶת דּוֹקָא, וְזֶה יִצְחָק. שֶׁהָרִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּגִבּוֹרָה הַתְּחַתּוּנָה שׁוֹרָה. כִּיּוֹן שֶׁנֶּעְקַד וְהִזְדַּמֵּן בְּדִין עַל יְדֵי אַבְרָהָם כִּרְאוּיָו, אִזּוּ הִתְעַטֵּר בְּמִקְוֵמוֹ יַחַד עִם אַבְרָהָם וְנְכַלְלוּ אֲשׁוּ עִם מִיָּם וְעָלוּ לְמַעְלָה, וְאִזּוּ נִמְצְאָה מַחְלֶקֶת כִּרְאוּיָו, מִיָּם עִם אֲשׁוּ.

מִי [עֲשֶׂה] רָאָה אֵב רַחֲמָן שֶׁנֶּעְשָׂה אַכְזָר? אֲלֵא כִּדִּי שֶׁתִּמְצָא מַחְלֶקֶת מִיָּם עִם אֲשׁוּ וְלִהְיֶת עַטְר בְּמִקְוֵמוֹ (כִּרְאוּיָו), עַד שֶׁבֶּא יַעֲקֹב וְהַכֵּל הַתְּתַקֵּן כִּרְאוּיָו, וְנִעֲשׂוּ שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת שְׁלָמִים וְנִתְקַנּוּ עֲלִיוֹנִים וּתְחַתּוּנִים.

וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֵךְ. וְכִי אֵיךְ יְכוּל אַבְרָהָם שֶׁהוּא זָקֵן? אִם תֹּאמַר מִשׁוּם שֶׁיִּצְחָק לֹא יֵצֵא מִרְשׁוֹתוֹ כִּלְל - יִפֶּה, אֲבָל כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמַדְבָּר ב) קַח אֶת אֶהְרֹן וְאֶת

בְּאֲשׁוּ. וְאַבְרָהָם לֹא הָיָה שְׁלָם עַד הִשְׁתַּאֲ דִּאתְעַטֵּר לְמַעַבְדֵי דִּינָא וְלִאתְקַנָּא לִיה בְּאַתְרֵיהּ.

וְכֵן יוֹמוֹי לֹא הָיָה שְׁלָם עַד הִשְׁתַּאֲ דִּאתְפְּלִיל מִיָּא בְּאֲשׁוּ וְאֲשׁוּ אֲבִימִיָּא, וּבְגִין כִּן וְהָאֱלֹהִים נֹסֶה אֶת אַבְרָהָם וְלֹא אֶת יִצְחָק, דִּאֲזַמִּין אַבְרָהָם לְאַתְפְּלִילָא בְּדִינָא, וְכֵן עֲבִיד דָּא, עֲאֵל אֲשׁוּ אֲבִימִיָּא וְאַשְׁתַּלִּים דָּא עִם דָּא. וְדָא עֲבִיד דִּינָא לְאַתְפְּלִילָא דָּא בְּדָא. וְכֵדִין יֵצֵר הָרַע אֶתְא לְקַטְרֵגָא עֲלֵיהּ דִּאֲבְרָהָם דִּלֹּא אֲשְׁתַּלִּים כְּדָקָא יְאוֹת עַד דִּיעֲבִיד דִּינָא בְּיִצְחָק. דִּיֵּצֵר הָרַע אַחֵר הַדְּבָרִים אִיהוּ וְאֶתְא לְקַטְרֵגָא.

וְתֵא חֲזִי רְזָא דְמַלְאָה, אִף עַל גַּב דְּקַאֲמָרֵן דִּאֲבְרָהָם כְּתִיב וְלֹא יִצְחָק, יִצְחָק נָמִי אֲתְפְּלִיל בִּיהּ בְּהַאי קָרָא, רְזָא דְכְּתִיב וְהָאֱלֹהִים נֹסֶה אֶת אַבְרָהָם. נֹסֶה לְאַבְרָהָם לֹא כְּתִיב אֲלֵא אֶת אַבְרָהָם אֶת דִּיִּיקָא וְדָא יִצְחָק. דִּהָא בְּהֵיא שְׁעַתָּא בְּגִבּוֹרָה תְּתַאֲה שְׂרִיא, כִּיּוֹן דִּאתְעַקַּד וְאֲזַדְמֵן בְּדִינָא עַל יְדֵי דִּאֲבְרָהָם כְּדָקָא יְאוֹת, כְּדִין אֲתְעַטֵּר בְּאַתְרֵיהּ בְּהִדִּיה דִּאֲבְרָהָם וְאַתְפְּלִילוּ אֲשׁוּ אֲבִימִיָּא וְסְלִיקוּ לְעִילָא, וְכֵדִין אֲשְׁתַּפַּח מַחְלוּקַת כְּדָקָא יְאוֹת מִיָּא בְּאֲשׁוּ.

מֵאֵן (עֲבִד) חֲמָא אַפָּא רַחֲמָנָא דִּאתְעֲבִיד אַכְזָר. אֲלֵא בְּגִין לְאַשְׁתַּפַּח מַחְלוּקַת מִיָּא בְּאֲשׁוּ וְלִאתְעַטֵּרָא בְּאַתְרֵיהּ (ד"א ל"ג כְּדָקָא יְאוֹת), עַד דִּאתָּא יַעֲקֹב וְאַתְתַּקֵּן כִּלְלָא כְּדָקָא יְאוֹת וְאַתְעֲבִידוּ תְּלַתָּא אַבְהֵן שְׁלָמִין וְאַתְתַּקְנוּ עֲלָאי וְתַתָּאי:

וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֵךְ. וְכִי הֵיאֵךְ יְכִיל אַבְרָהָם דִּאִיהוּ סְבָא. אִי תִימָא בְּגִין דִּיִּצְחָק לֹא נִפִּיק מִרְשׁוֹתֵיהּ כִּלְל, יְאוֹת, אֲבָל

כְּמָה דִּאתָּא אֲמַר, (בְּמַדְבָּר ב) קַח

אֶת אֶהְרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ אֱלָא בְּגִין לְאַמְשָׁא לֹון בְּמַלִּין וְלֹאדְבָרָא לֹון לְרַעוּתָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אוּף הָכָא קַח בְּמַלִּין. אֶת בְּנֵי אֶת יְחִידָךְ אֲשֶׁר אֶהְבַּת, הָרִי פְרֻשֵׁיהּ. וְלֵךְ לֵךְ אֶל אַרְץ הַמּוֹרֶה, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (שיר ד) אֵלַי לִי אֶל הַר הַמּוֹר, לְתַקֵּן בְּמִקוֹם שְׂרָאוּי.

בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשְׁׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרַחֵק. בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, הָרִי פְרֻשֵׁיהּ. אֵלַא פִּינֹן שְׁאֵמַר וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמִּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים, מָה הַטַּעַם בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרַחֵק? אֵלַא מִשּׁוֹם שְׁכָתוּב פִּי בְיַצְחָק יִקְרָא לֵךְ זָרַע, וְזֶהוּ יַעֲקֹב שִׁינְאָא מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי. וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרַחֵק, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (ירמיה לא) מֵרַחֹק ה' נִרְאָה לִי.

וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם - זֶהוּ יַעֲקֹב, שְׁכָתוּב (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבִי הַמִּקוֹם. הַסְּתַפֵּל אַבְרָהָם בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהוּא הַדְּרָגָה הַשְּׁלִישִׁית, וְרָאָה אֶת יַעֲקֹב שֶׁעָתִיד לְצֵאת מִמֶּנּוּ. מֵרַחֹק, כְּמוֹ שְׁאֵמַרְנוּ מֵרַחֹק וְלֹא לְזִמְן קָרוֹב.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, מָה שָׁבַח שֶׁל אַבְרָהָם כְּשֶׁהִסְתַּפֵּל וְרָאָה שֶׁעָתִיד לְצֵאת מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי כְּשֶׁהֵלֵךְ לְעַקֵּד אֶת יַצְחָק אֵינוֹ שָׁבַח כָּל כּוֹף שְׁלוֹ?

אָמַר לוֹ, וְדַאי [הרי] שְׂרָאָה אֶת יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי מִקְדָּם לְכֵן יָדַע אַבְרָהָם אֶת הַחֻכְמָה, וְהִסְתַּפֵּל עֲכָשׁוּ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהִיא דְרָגָה שְׁלִישִׁית לְעֲשׂוֹת שְׁלֵמוֹת, וְאִזּוֹ רָאָה אֶת יַעֲקֹב, שְׁכָתוּב וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם. אֲבָל עֲכָשׁוּ עֲמַד לוֹ הַדָּבָר מֵרַחֹק, מִשּׁוֹם שֶׁהֵלֵךְ לְעַקֵּד אֶת יַצְחָק וְלֹא רָצָה לְהִרְהֹר אַחֲרֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אֶת אֶהְרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ אֱלָא בְּגִין לְאַמְשָׁא לֹון בְּמַלִּין וְלֹאדְבָרָא לֹון לְרַעוּתָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אוּף הָכָא קַח בְּמַלִּין. אֶת בְּנֵי אֶת יְחִידָךְ אֲשֶׁר אֶהְבַּת הָא (ד קכ ע"א) אוּקְמוּהָ. וְלֵךְ לֵךְ אֶל אַרְץ הַמּוֹרֶה כְּמָה דְאַתָּא אָמַר (שיר השירים ד) אֵלַי לִי אֶל הַר הַמּוֹר. לְאַתְקַנָּא בְּאַתְרָא דִּיתְחַזִּי:

בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשְׁׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרַחֹק. בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי הָא אוּקְמוּהָ, אֵלַא פִּינֹן דְאַתְמַר וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמִּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים מָאי טַעַמָא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרַחֹק. אֵלַא בְּגִין דְכָתִיב פִּי בְיַצְחָק יִקְרָא לֵךְ זָרַע וְדָא הוּא יַעֲקֹב דְנִפְק מִגִּיּוֹה וְהָא הוּא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי. וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרַחֹק כְּמָה דְאַתָּא אָמַר (ירמיה לא) מֵרַחֹק יִי נִרְאָה לִי.

וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם. דָּא הוּא יַעֲקֹב דְכָתִיב, (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבִי הַמִּקוֹם. אֶסְתַּפֵּל אַבְרָהָם בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי דְאִיהוּ דְרָגָא תְּלִיתָא וְחָמָא לִיּה לְיַעֲקֹב דְזִמְיִן לְמִיפְק מִגִּיּוֹה. מֵרַחֹק כְּמָה דְאַמְרֵן מֵרַחֹק וְלֹא לְזִמְן קָרוֹב. אָמַר לִיּה רַבִּי אֶלְעָזָר מָאי שְׁבַחָא אִיהוּ לְאַבְרָהָם כִּד אֶסְתַּפֵּל וְחָמָא דְזִמְיִן לְמִיפְק מִגִּיּוֹה יַעֲקֹב. דְהָא כִּד אֲזִיל לְמִיפְקֵד לִיּה לְיַצְחָק, לָאו שְׁבַחָא כָּל כּוֹף אִיהוּ דִּילִיּה. אָמַר לִיּה וְדַאי (והא) חָמָא לִיּה לְיַעֲקֹב דְהָא מִקְדָּמַת דְנָא יָדַע אַבְרָהָם חֻכְמָתָא, וְאַסְתַּפֵּל הַשְּׁתָא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי דְאִיהוּ דְרָגָא תְּלִיתָא לְמַעַבְד שְׁלִימוֹ וּכְדִין חָמָא לִיּה לְיַעֲקֹב דְכָתִיב וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם. אֲבָל הַשְּׁתָא קִימָא לִיּה מְלָה מֵרַחֹק בְּגִין דְאַזִּיל לְמִיפְקֵד לִיּה לְיַצְחָק וְלֹא בְעָא לְהִרְהֹר אַבְתְּרִיּה דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.

מרחוק חמא ליה גו אספקלריאה דלא נהרא בלחודוי, ובגין פך חמא ליה ולא אתגלי כלא, דאלו אספקלריאה דנהרא הוה שכיח על האי אספקלריאה דלא נהרא אתקיים עליה אברהם פדקא יאות, אבל מרחוק, בלחודוי הוה, מרחוק.

מאי טעמא אסתלק מהאי מלה אספקלריאה דנהרא בגין דהאי דרגא דייעקב הוה. ובגין דייעקב עד לא אתייליד לא אשתפח השתא על האי דרגא. ותו בגין דיהו ויקבל אגרא. וירא את המקום מרחוק דא יעקב פמה דאתמר מרחוק דלא זכה ביה. (ראייה בעניני כהאי עלמא אלא מרחוק מנו האי דרגא דהא כד אתא יעקב מית הוה אברהם ואסתלק מעלמא וירא את המקום מרחוק אבל לא בראיה אחרא):

ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים וגו'. רמיז (הקמא) הכא דאף על גב דאתו ליהווא ראייה וחמא לייעקב, אמר אברהם ודאי קדשא בריך הוא ידע בגוונא אחרא דאתחזי, מיד ויבן שם אברהם את המזבח וגו'. מה כתיב לעילא ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי, הא אוקמוה. אבל מאי טעמא לא אתיב ליה (מיד) מיד. אלא בגין דהא אסתלק מרחמי דאבא על ברא ובגין פך כתיב הנני בני, הנני דאסתלקו רחמי ואתהפך לדינא:

ויאמר אברהם, ולא כתיב ויאמר אביו, דהא לא קאים עליה פאבא אלא בעל מחלוקת הוה ביה. אלהים יראה לו השעה. יראה לנו מיבעי ליה, מאי יראה לו. אלא אמר ליה אלהים יראה לו לגרמיה, בד איהו יצטריך. אבל השתא בני ולא אמרא. מיד וילכו שניהם יחדו.

לעצמו כשהוא יצטרף, אבל עכשו בני, ולא כבש. מיד וילכו שניהם יחדו.

מה הטעם הסתלקה מהדבר הזה האספקלריה המאירה? משום שזו הייתה דרגתו של יעקב, ומשום שעדין לא נולד יעקב, לא נמצא פאן על הדרגה הזו. ועוד, פדי שילף ויקבל שכר. וירא את המקום מרחוק - זה יעקב, כמו שנתבאר מרחוק, שלא זכה בו. [ראייה בעניני בעולם הוה, אלא מרחוק, מתוך הדרגה הזו, שהרי כשבא יעקב, אברהם היה מות והסתלק מהעולם. וירא את המקום מרחוק, אבל לא בראיה אחרת].

ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים וגו'. רמיז (ראה) פאן, שאף על גב שבאו לאותה ראייה וראה את יעקב, אמר אברהם, ודאי הקדוש ברוך הוא יודע בגון אחר שראוי, מיד ויבן שם אברהם את המזבח וגו'. מה כתוב למעלה? ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי. הרי פרשוה. אבל מה הטעם לא השיב לו [דבר] מיד? אלא משום שהרי הסתלק מרחמים של אב על בן, ולכן כתוב הנני בני, הנני שהסתלקו הרחמים והתהפך לדין.

ויאמר אברהם, ולא כתוב ויאמר אביו, שהרי לא עמד עליו פאב, אלא בעל מחלוקת היה עמו. אלהים יראה לו השעה. היה צריך (לכתב) יראה לנו, מה זה יראה לו? אלא אמר לו אלהים יראה לו לעצמו כשהוא יצטרף, אבל עכשו בני, ולא כבש. מיד וילכו שניהם יחדו.

רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון. הן אראלם - אלו מלאכים עליונים, צעקו באותה שעה ורצו לעמד על אותו הדבר, שפנתוב (בראשית טו) ויוצא אתו החוצה, לכן צעקו חוצה.

מלאכי שלום - אלו אותם מלאכים אחרים שהיו עתידים ללכת לפני יעקב, ובשביל יעקב הבטיח להם שלמות הקדוש ברוך הוא, שפנתוב (שם לב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ואלו נקראו מלאכי שלום, כלם בכו כשראו את אברהם שעוקד את יצחק, והודעו עליונים ותחתונים וכלם על יצחק.

ויקרא אליו מלאך ה' וגו'. מפסיק טעם ביניהם, שאין אברהם האחרון פראשון. האחרון שלם, הראשון לא שלם. כמו זה שמואל שמואל - האחרון שלם, הראשון לא שלם. האחרון נביא, הראשון לא נביא. אבל במשה משה אין הפסק טעם, משום שמיום שנולד לא זזה ממנו שכינה. אברהם אברהם. רבי חייא אמר, כדי לעוררו לרוח אחרת, במעשה אחר, בלב אחר.

רבי יהודה אמר, נבחר יצחק והתעלה ברצון לפני הקדוש ברוך הוא פריח קטרת הבשמים שמקריבים הכהנים לפניו פעמים ביום ונשלם הקרבן. שהרי צערו של אברהם היה בשעה שנאמר לו אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה, חשב שקרבנו לא נשלם ולחנם עשה וסדר הכל וקנה מזבח. מיד:

וישא אברהם את עיניו וירא

רבי שמעון פתח ואמר (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון. הן אראלם אלין מלאכי עלאי. צעקו בההיא שעתא ובעו לקיימא על ההיא מלה דכתוב, (בראשית טו) ויוצא אותו החוצה. בגין כך צעקו חוצה.

מלאכי שלום. אלין אנון מלאכין אחרנין דהוו זמינין למיהן קמיה דיעקב ובגיניה דיעקב אבטח לון שלימו, קדשא בריך הוא. דכתיב, (בראשית לב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ואלין אקרון מלאכי שלום, פלהו בכו כד חמו ליה לאברהם דעקיד ליה ליצחק, ואודעו עלאי ותתאי וכלהו עליה דיצחק:

ויקרא אליו מלאך יי וגו', פסיק טעמא בגווייהו, דלאו אברהם בתראה כקדמאה. בתראה (דף קכ ע"ב) שלים קדמאה לא שלים. פגוונא דא שמואל שמואל, בתראה שלים, קדמאה לא שלים. בתראה נביא, קדמאה לא נביא. אבל משה משה, לא פסיק, בגין דמיומא דאתייליד לא אעדי מגיה שכינתא. אברהם אברהם. רבי חייא אמר בגין לאתערא ליה ברוחא אחרא בעובדא אחרא בלבא אחרא.

רבי יהודה אמר אתבריר יצחק ואסתליק ברעותא קמי קדשא בריך הוא כריחא דקטורת בוסמין דקרבין פהנייא קמיה, תרין זמנין ביומא ואשתלים קרבנא. דהא צערא דאברהם הוה בשעתא דאתמר ליה אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה. חשיב דקרביניה לא אשתלים ולמגנא עבד וסדר פלא ובנה מזבח. מיד.

וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר

וגו' הא תנינן הוא איל דאתברי בין השמשות
 הנה, וכן שנתו הנה כמה דאת אמר, (במדבר ז)
 כבש אחד בן שנתו והכי אצטריך (נ"א ואת אמרת
 בין השמשות. ותו והא יצחק לא הנה בעלמא, אלא אתפקיד וכו') (והא
 יצחק לא הנה בעלמא) ואת אמרת בין השמשות. אלא
 אתפקד חילא לאזדמנא ההוא אימרא
 בשעתא דאצטריך ליה לאברהם. כמה דכל
 אנון מלין דהוו בין השמשות אתמנא חילא
 לאזדמנא ההוא מלה (לההוא זמנא) בשעתא
 דאצטריך ליה. הכי נמי האי איל דאתקריב
 תחותיה דיצחק.

פתח ואמר, (ישעיה טו) בכל צרתם לא צר ומלאך
 פניו הושיעם וגו'. תא חזי, בכל צרתם
 דישראל פד אזדמן לון עאקו, כתיב לא באל"ף
 וקרי בוא"ו, בגין דקדשא בריך הוא עמהון
 בעקו. לא באל"ף, אתר עלאה יתיר, אף על גב
 דלאו בההוא אתר רויגזא ועקו, להתם לעילא
 מטא עקתא דישראל. לא באל"ף כמא דאת
 אמר, (תהלים ק) הוא עשנו ולא אנחנו. כתיב
 באל"ף וקרי בוא"ו.

ומלאך פניו הושיעם. והא איהו עמהון
 בההוא עקו, ואת אמרת הושיעם.
 אלא מושיעם לא כתיב, אלא הושיעם
 מקדמת דנא דאיהו זמין בההוא עקו למסבל
 עמהון. תא חזי, בכל זמנא דישראל אנון
 בגלותא, שכינתא עמהון בגלותא, והא
 אוקמוה, דכתיב (דברים ל) ושב יי אלהיך את
 שבותך ורחמך וגו'.

דבר אחר ומלאך פניו הושיעם, דא
 שכינתא. דאיהי עמהון בגלותא ואת
 אמרת דאיהו הושיעם. אלא הכי הוא ודאי,
 דאלין אנון משכנותיו דקודשא בריך הוא
 בגלותא, ובגין דשכינתא עמהון קדשא בריך

והנה איל אחר וגו'. הרי שנינו,
 הוא האיל שנברא בין השמשות
 הנה, וכן שנתו הנה, כמו שנאמר
 (במדבר ז) כבש אחד בן שנתו, וכך
 צריך. [ואתה אמרת בין השמשות. ועוד, ובר
 יצחק לא הנה בעולם, אלא נפקד וכו'] [ותרי יצחק
 לא הנה בעולם] ואתה אומר שנברא
 בין השמשות? אלא נפקד כח
 שיזמן אותו האיל בשעה
 שהצטרף אותו אברהם. כמו
 שכל אותם הדברים שהיו בין
 השמשות, התמנה כח שיזדמן
 אותו דבר [לזמן ההוא] בשעה
 שצריך אותו. כך גם האיל הנה
 שהקרב תחת יצחק.

פתח ואמר, (ישעיה טו) בכל צרתם
 לא צר ומלאך פניו הושיעם וגו'.
 בא ראה, בכל צרתם של ישראל,
 כשמזדמנות להם צרות, כתוב
 לא באל"ף וקוראים בוא"ו,
 משום שהקדוש ברוך הוא עמם
 בצרה. לא באל"ף מקום יותר
 עליון, אף על גב שאין באתו
 מקום רגז וצרה, לשם למעלה
 מגיעה צרתם של ישראל. לא
 באל"ף, כמו שנאמר (תהלים ק)
 הוא עשנו ולא אנחנו. כתוב
 באל"ף וקוראים בוא"ו.

ומלאך פניו הושיעם, והרי הוא
 עמם באתה צרה, ואתה אומר
 הושיעם? אלא לא כתוב
 מושיעם, אלא הושיעם מקדם
 לכן, שהוא עתיד באתה צרה
 לסבל עמם. בא ראה, בכל זמן
 שישראל בגלות - שכינה עמם
 בגלות, והרי פרשוה שכתוב
 (דברים ל) ושב ה' אלהיך את
 שבותך ורחמך וגו'.

דבר אחר ומלאך פניו הושיעם -
 זו שכינה, שהיא עמם בגלות,
 ואתה אומר שהוא הושיעם?
 אלא כך זה בודאי, שאלה הם
 משכנותיו של הקדוש ברוך הוא
 בגלות. ומשום ששכינה עמם,

הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אוֹתָם לְהִיטִיב לָהֶם וְלִהְיוּצִיָּאָם מִהַגְלוּת, שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת ו) וְאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי, בְּהַתְחַלָּה. וְאַחֵר כָּךְ, וַעֲתָה הִנֵּה צִעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי.

וְגַם רְאִיתִי. לְאַסְגָּאָה רְאִיָּה אַחֲרָא דְאִיהוּ קְדָמָאָה דְכָלְא, וּכְתִיב, (שְׁמוֹת ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ דָּא שְׁכִינָתָא. אֶת אַבְרָהָם לְאַבְרָהָם מִיבְעֵי לִיָּה, אֶלְא אֶת אַבְרָהָם דָּא הוּא חֲבֵרוֹתָא וְזוּוּגָא דִּילָהּ בְּאַבְרָהָן. אֶת אַבְרָהָם דָּא הוּא מְעַרְבִית דְרוּמִית. אֶת יִצְחָק דָּא הוּא צְפוֹנִית מְעַרְבִית. וְאֶת יַעֲקֹב דָּא הוּא זוּוּגָא חֲדָא, כָּלְלָא חֲדָא, זוּוּגָא שְׁלִים כְּדָקָא יָאוּת.

בְּמוֹ זֶה אֶת הַשָּׁמַיִם - זֶהוּ כָּלְלָא שְׁל מַדַּת לִילָה בְּיוֹם. וְאֶת הָאָרֶץ - זֶהוּ מַדַּת יוֹם בְּלִילָה כְּאַחַד. אָף כְּאֵן בְּכֻלָּם אֶת, וּבִיעֲקֹב וְאֶת, שְׁיָהִי הַכֹּל זוּוּגָא אַחַד שְׁלֵא נִפְרָדִים זְכָר וּנְקֵבָה לְעוֹלָמִים. וְעֵתִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַכְרִיז בְּכָל הָעוֹלָם וְלְהַשְׁמִיעַ קוֹל שְׁיֵאמֵר (ישעיה סג) וַיֹּאמֶר אֵף עַמִּי הִמָּה בְּנִים לֹא יִשְׁקְרוּ וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ. בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

הוּא אֲדַכֵּר לִוְן לְאוֹטְבָא לִוְן וְלֶאֱפָקָא לִוְן מִן גְּלוּתָא, דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת ו) וְאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי בְּקְדָמִיתָא, וּלְבַתֵּר וַעֲתָה הִנֵּה צִעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי.

וְגַם רְאִיתִי. לְאַסְגָּאָה רְאִיָּה אַחֲרָא דְאִיהוּ קְדָמָאָה דְכָלְא, וּכְתִיב, (שְׁמוֹת ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ דָּא שְׁכִינָתָא. אֶת אַבְרָהָם לְאַבְרָהָם מִיבְעֵי לִיָּה, אֶלְא אֶת אַבְרָהָם דָּא הוּא חֲבֵרוֹתָא וְזוּוּגָא דִּילָהּ בְּאַבְרָהָן. אֶת אַבְרָהָם דָּא הוּא מְעַרְבִית דְרוּמִית. אֶת יִצְחָק דָּא הוּא צְפוֹנִית מְעַרְבִית. וְאֶת יַעֲקֹב דָּא הוּא זוּוּגָא חֲדָא, כָּלְלָא חֲדָא, זוּוּגָא שְׁלִים כְּדָקָא יָאוּת.

בְּנוּנָא דָּא אֶת הַשָּׁמַיִם דָּא הוּא כָּלְלָא מַדַּת לִילָה בְּיוֹם. וְאֶת הָאָרֶץ דָּא מַדַּת יוֹם בְּלִילָה כְּחֲדָא. אָוּף הָכָא בְּכָלְהוּ אֶת, וּבִיעֲקֹב וְאֶת, לְמַהוּי כָּלְא זוּוּגָא חֲדָא דְלֹא מִתְפָּרְשִׁין דְכָר וּנְקֵבָא לְעֵלְמִין. וְזַמִּין קְדָשָׁא בְּרִין הוּא לְאַכְרָזָא בְּכָל עֵלְמָא וְלֹא שְׁמַעָא קָל דִּיִּימָא (ישעיה סג) וַיֹּאמֶר אֵף עַמִּי הִמָּה בְּנִים לֹא יִשְׁקְרוּ וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ. בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן : (עד כאן פרשת וירא) (דף קכא ע"א).

לאחר קריאת הזוהר (יאמר תפלה זו בכונת הלב)

יהי רצון מלפניך ה' אלקי ואלקי אבותי שיתקיים בנו עתה מקרא שפתוב "ואשים דברי בפיך ובצל ידי פסיתך לנטע שמים וליסד ארץ", להעלות לרומם ולתקן הריסות וחרבות השכינה הקדושה לקשוט ופזר פירא עקאה ולארמון שעל מכונו ישב להחזיר עטרה ליושנה וקיים בנו מהרה מקרא שפתוב "והיה אור הלבנה פאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים פאור שבעת הימים". וזכות הרשב"י הקדוש ובנו רבי אלעזר, וזויתם בן עזיהו, יעמוד לנו לתקן העולם מיום שנברא עד סופו פרוצונו ופרצונו יראיו. ובזכות היותנו עסוקים בחקמה הזאת, על ידה תתקרב הגאולה, וישועתה מהרה תצמיח, לעלוי שכינת עוינו במהרה בימינו. ויקיים בנו מקרא שפתוב "ויאמר אלקים יהי אור", ויארח עלינו אור ה', ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, אמן נצח סלה ועד. (נפח התפלה מתוך לשונו הקדוש של רבי חיים וישאל זיע"א)

מודה אני לפניך השם אלוקי ואלקי אבותי שזפיתני ללמוד ולהגות בספר הקדוש הזה ויהרה עליך, וזכות התנאים הקדושים שלמדנו תורתם יעמוד לנו ולזרענו ונזכה להבטחת הנביא (ישעיה נט, כ-כא) ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאם ה'. ואני זאת בריתי אותם אמר יהוה רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך לא למושו מפיך ומפי זרע זרע אמר ה' מעתה ועד עולם. ויתקיים בנו הנבואה (ישעיה נא, טז) ואשים דברי בפיך ובצל ידי פסיתך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה. ופרפת מלשה רעיא מהימנא ותגלה במהרה דיך, ה' בך ינחנו ואין עמו אל נכר, יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתך באמת באמר לציון מלך אלקיך, ברוך ה' לעולם אמן ואמן. (סוד ה')

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו. שובה אלינו [עלינו] בהמון רחמיה בגלל אבות שעשו רצונה. בנה ביתך כבתחלה וכוונן מקדשך על מכונו. והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו. והשב שכינתך לתוכו, והשב פהנים לעבודתם ולזוים לדוכנם לשרים ולזמרים. והשב ישראל לנויהם. ומלאה הארץ דעה את ה' ליראה ולאהבה את שמה הגדול הגבור והנורא אמן בן יהי רצון.

הקדיש לעלוי הנשמה: הקדיש הוא שבח גדול לבורא עולם על כן יש בזה עלוי נשמה גדול לנפטר במיחד בזה שגורם לצבור לענות אמן, שהוא עלוי נשמה גדול עד מאד ונחת רוח לנשמה. מלבד מה שמציל את הנפטר מדינה של גיהנם. מעלה אותו בדרגות נוספות בגן עדן (עיינו פה חסידים שפתח לומר בכל ליל שבת קדיש אפילו אחר מאה שנה שעולה מעלה מעלה, וע"פ פלא יועץ).

מעלת לימוד הזוהר לעלוי הנשמה: כתבו המקבילים: לימוד הקבלה והזוהר (תורת הרשב"י) יש בו תועלת לנשמה יותר משאר למודים. כי לכן נקרא זוהר שהוא מזוהר הנשמה... ובימים שבת קודש ששעה אחת לימוד הזוה"ק שווה אלף שנה, ובשמחה מליון שנה עלוי להשתדל יותר בלימוד הזוה"ק כי הוא מבחינת היום, קדוש הוא אלהיו... ומה גדלה מעלת לימוד הזוהר הקדוש בגבהי מרומים ובמיחד ביום הקדוש יום השבת שאין ערף להשגתו, ובנדאי למודו בעד עלוי נשמת אביו או אמו ע"ה, אין קץ למעלתו ואין קץ לעלוי נשמת אביו או אמו ע"ה, ומעטרים לנשמה בעטרה ובלבוש מיחד בזכות למודו. וכן לחמיו וחמותו ע"ה (ועיני קב הישר) והנה ושכרו אתו, כפול ומכפל שבעתים, בבחינת מכבודו במותו וכו', (ועיני פלא יועץ ערך פבוד אב ואם).

פְּרֻשֶׁת וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה
וְשִׁבְעֵי שָׁנִים, רַבִּי יוֹסִי פָתַח וְאָמַר, (יִנְה

א) וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֵד
הַיָּם מִזְעָפוֹ. הֲכָא אֵית לְאַסְתָּפְלָא, מָאֵי
טַעְמָא אֲרַעִישַׁת יַמָּא עֲלֵיהּ דְיוֹנָה, וְלָא
אֲרַעִישַׁת עֲלֵיהּ אֲרַעָא, פִּינּוֹן דְהוּה אֲזִיל בְּגִין
דְלָא תִשְׂרִי עֲלֵיהּ שְׂכִינְתָא, יַמָּא (עֲלָהּ) אַמָּאֵי
אַחִיד בֵּיהּ כַּד הוּה אֲזִיל.

אַרְא וּדְאֵי מְלָה בְּאַתְרֵיהּ הָוָה. יַם, תַּנּוּן יַם
דְמָא לְרַקִּיעַ וְרַקִּיעַ לְכֶסֶף הַכְּבוֹד,
וּבְגִין כֶּף יַמָּא אַחִיד בֵּיהּ וְנִטְלָ לִיהּ (בְּגִין דְהוּה
עֲרִיק) מְקַמֵּי יַמָּא עֲרִיק (נ"א וּמְקַמֵּי יַמָּא בֵּיהּ שְׂרָא יִרְאָה
בְּדוּכְתֵיהּ), שְׂדֵי יַמָּא יִדָּא בֵּיהּ בְּדוּכְתֵהָ (נ"א תִשְׂרִי
יִדָּא בְּדוּכְתֵהָ).

וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם. אוֹלִיפְנָא
כַּד הוּוּ נְטִילֵי לִיהּ וְטַבְעֵי יִרְכּוּי בְיַמָּא,
הוּה יַמָּא שְׂכִיךְ, זְקַפִּין לִיהּ, אֲתַרְעִישַׁת יַמָּא,
כַּל מַה דְטַבְעֵי לִיהּ הֲכִי אֲשַׁתְּכִיךְ יַמָּא, עַד
דְאִיהוּ אָמַר שְׂאוּנֵי וְהִטִּילוּנֵי אֶל הַיָּם, מִיַּד
וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלוּהוּ אֶל הַיָּם.

בֵּינן דְאַתְרַמֵּי בַיָּם פְּרַחָה מְגִיָּה נְשַׁמְתִּיהּ,
וְסִלְקָא עַד פְּרַסְיָא דְמִלְפָּא, וְאַתְדַּנְת
קַמִּיָּה, וְאַהֲדַרְת לִיהּ נְשַׁמְתִּיהּ, וְעָאֵל בְּפוּמָא
דְהוּוּא נוּנָא, וּמִית נוּנָא, לְבַתָּר אַתְקִיָּים
הוּוּא נוּנָא, וְאוּקְמוּהּ. (דף קבא ע"ב).

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְבַר נֶשׁ סְלִיק בְּעַרְסִיָּה
כַּל לִילִיָּא וְלִילִיָּא, נְשַׁמְתִּיהּ נְפַקַת מְגִיָּה
וְאַתְדַּנְת קַמִּי בֵּי דִינָא דְמִלְפָּא, אֵי זַפְאָה
לְאַתְקִיָּמָא, אַתְהֲדַרְת לְהֵאֵי עֲלִמָּא.

וְדִינָא הוּוּא בְּתַרִּין גְּוֹוִינִין, דְהָא לָא דִּיִּינִין
לִיהּ לְבַר נֶשׁ עַל בִּישְׁיִן דְאִיהוּ עֲתִיד
וְזַמִּין לְמַעַבְד דְכַתִּיב (בְּרַאשִׁית כ"א) כִּי שָׁמַע
אֱלֹהִים וְגו' בְּאֲשֶׁר הוּוּא שָׁם. וְלָא תִימָא

פְּרֻשֶׁת וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים
שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים. רַבִּי יוֹסִי פָתַח
וְאָמַר, (יִנְה א) וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה
וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם
מִזְעָפוֹ. כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּפְּלָ מַה
הַטַּעַם הֲרַעִישַׁת הַיָּם עַל יוֹנָה וְלָא
הֲרַעִישַׁת הָאֲרֶץ עֲלָיו, פִּינּוֹן שְׂהִיָּה
הוֹלֵךְ כַּדִּי שְׂלָא תִשְׂרָה עֲלָיו
הַשְׂכִּינָה? לְמַה הַיָּם (הַעֲלִין) הִיָּה
אוֹחֵז בּוֹ כְּשִׂהִיָּה הוֹלֵךְ?

אַרְא וּדְאֵי הִיָּה הַדְּבַר בְּמַקְמוֹ. יַם
שְׂנִינּוּ, הַיָּם דּוּמָה לְרַקִּיעַ, וְהַרְקִיעַ
לְכֶסֶף הַכְּבוֹד, וּמְשׁוּם כֶּף הַיָּם אַחֵז
בּוֹ וְנִטְלָ אוֹתוֹ (מְשׁוּם שְׂהִיָּה בּוֹרַח) בְּרַח
מִלְפָּנֵי הַיָּם (נ"א וּמִלְפָּנֵי הַיָּם בּוֹ שְׂרָחָה יִרְאָה
בְּמַקְמוֹ), וְרַק הַיָּם בּוֹ יָד בְּמַקְמוֹ (נ"א
תִשְׂרָה הַיָּד בְּמַקְמוֹ).

וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם.
לְמַדְנָה, כְּשִׂהִיָּה נוֹטְלִים אוֹתוֹ
וּמְטַבְעִים אֶת יִרְכּוּי בַיָּם - הַיָּם
הִיָּה שׂוֹכֵף. מְרִימִים אוֹתוֹ - וְהַיָּם
רוֹעֵשׁ. כַּל מַה שְׂמַטְבְּעִים אוֹתוֹ -
כֶּף הִיָּה הַיָּם שׂוֹכֵף. עַד שְׂהוּוּ אָמַר
שְׂאוּנֵי וְהִטִּילוּנֵי אֶל הַיָּם. מִיַּד
וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם.
בֵּינן שְׂנַזְרַק בַיָּם, פְּרַחָה מְמַנּוּ
נְשַׁמְתוֹ וְעֲלָתָה עַד כֶּסֶף הַמְּלָךְ
וְנִדְוָנָה לְפָנָיו, וְחֲזָרָה לוֹ נְשַׁמְתוֹ,
וְנִכְנַס בְּפִי הַדָּג הוּוּא וּמַת הַדָּג.
לְאַחַר מִכֵּן הַתְּקִים אוֹתוֹ הַדָּג,
וּפְרָשׁוּהּ.

בֵּא רָאָה, בְּשַׁעַת שְׂאָדָם עוֹלָה עַל
מִשְׁתּוֹ בְּכַל לִילָה וְלִילָה, נְשַׁמְתוֹ
יּוֹצֵאת מְמַנּוּ וְנִדְוִיָּת לְפָנֵי בֵּית
הַדִּין שֶׁל הַמְּלָךְ. אִם זַכָּאֵי לְהַתְּקִים
- חוֹזְרֵת לְעוֹלָם הַיָּהּ.

וְהַדִּין הוּוּא בְּשְׁנֵי גִוְוִים, שְׂהִרֵי אֵין
דְנִים אֶת הָאִישׁ עַל הֲרַעוֹת שְׂהוּוּ
עֲתִיד וּמְזַמֵּן לְעֲשׂוֹת, שְׂכַתוּב
(בְּרַאשִׁית כ"א) כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים וְגו'
בְּאֲשֶׁר הוּוּא שָׁם. וְלָא תֵאמַר שְׂדָנִים
אוֹתוֹ עַל הַטּוֹבוֹת שְׂעֲשֵׂה לְחֹד, אֲלָא
לְהִיטִיב לוֹ עַל אוֹתָם טוֹבוֹת
שֶׁל עֲכָשׁוּ, כְּמוֹ שְׂנַתְּבָאָר. וְדָנִים
אוֹתוֹ עַל זְכוּיֹת שְׂעֲתִיד לְעֲשׂוֹת,

ובשבילם הוא נצול, אף על גב שהוא כעת רשע. משום שהקדוש ברוך הוא עושה חסד עם כל הבריות, וכל דרכו שהוא עושה - להטיב לכל, ולא דן את האדם על הרעות שהוא עתיד לעשות, ומשום כך נדון האדם לפני הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, פיון שהטילו את יונה לים מה כתוב? ויעמד הים מזעפו. הים העליון. מה זה ויעמד? שעמד בקיומו פראוי. הוא בעמידה כשהרגז שוכף. בשעה שהדין שרוי בעולם, אותו בית הדין הוא כמו אשה שמתעברת ומקשה ללדת, וכשמולידה, שוכף הרגז. כך גם כשהדין שורה בעולם, לא שוכף ולא נח עד שנעשה הדין ברשעים, ואז הוא המנוחה שלו, לעמד במקום שלם ולעמד בקיומו. זהו שכתוב (משלי יא) ובאבד רשעים רנה. וזה בארנו. באבד רשעים רנה. והרי כתוב (חזקאל יח) החפץ אהפץ מות רשע? והרי אין נחת לפני הקדוש ברוך הוא כשנעשה דין ברשעים? אלא כאן קדם שנשלמה הסאה - וכאן אחר שנשלמה הסאה [יש לו נחת].

תוספתא

ויהיו חיי שרה. גוף המשנה, אנו קרובים היינו, שמענו קול מתהפף ממעלה למטה מתפשט בעולם, קול משבר הרים ומשבר סלעים חזקים, רוחות חזקות עולות. אזנינו פתוחות.

היה אומר במסעיו, אקיץ בקוץ הישנים הדוממים. שנה בחוריהם (בעיניהם), עומדים על עמדם. המלך שמדבר, ולא עברו, נמצאו שומרי השערים, שלטון של חילות רבים עומד על עמדו.

בכלם לא מרגישים ולא יודעים, שהספר פתוח ובשם נכתבים,

דנין ליה על טבין דעביד לחוד, אלא לאוטבא ליה על אינון טבין דהשתא כמה דאתמר, ודנין ליה על זכין דאיהו זמין למעבד, ובגינייהו אשתזיב אף על גב דאיהו השתא חייבא. בגין דקדשא בריך הוא עביד טיבו עם כל בריין וכל ארחוי דאיהו עביד לאוטבא לכלא, ולא דאין לבר נש על בישין דאיהו זמין למעבד, ובגין כך אתדן בר נש קמי קדשא בריך הוא.

תא חזי, פיון דאטילו ליה ליונה בימא, מה כתיב, ויעמד הים מזעפו. הים עלאה, מאי ויעמד, דקאים בקיומיה פדקא יאות, בעמידה איהו כד רוגזא שכיף, בשעתא דינא שריא בעלמא, ההוא בי דינא איהו כאתתא דמתעברא, וקשיא לאולדא, וכד אולידת שכיף רוגזא. הכי נמי כד דינא שריא בעלמא, לא שכיף ולא נח עד דאתעביד דינא בחייביא, פדין הוא נייחא דיליה, למיקם בדוכתא שלים, ולמיקם בקיומיה, הדא הוא דכתיב, (משלי יא) ובאבד רשעים רנה. והא אוקימנא.

באבד רשעים רנה. והכתיב (חזקאל יח) החפץ אהפץ מות רשע והא לית נייחא קמי קדשא בריך הוא כד אתעביד דינא ברשיעייא. אלא כאן קודם דאשתלים קיסטא, כאן לבתר דאשתלים קיסטא (אית ליה נייחא):

תוספתא

ויהיו חיי שרה. גופא דמתניתין, אנו קריבין הוינא, שמענא קלא מתהפף מעילא לתתא, אתפשטת בעלמא, קל מתבר טורין, ומתבר טורין תקיפין, עלעוילין רברבין סלקין, אודננא פתיחין.

היה אומר במטלנוי. קוץ קוציתא, דמיכן. דמימין. שינתא בחוריהון, קנימין בקיומיהון. מלפא דממלל, (ולא אעברו, אשתכחו) נטרי תרעין, שליטא דחילין סגיאין קם בקיומיה.

פלהו לא מרגשון ולא ידעי דספרא פתיח ובשמא אכתוב, ודומה קאים ונטיל בחושבנא, ודיירי עפרא

ודומה עומד ונוטל בְּחֻשְׁבוֹן, וְשׁוֹכְנֵי עֶפְרַיִם לְחַוֵּץ, וְקָרַב טוֹב לְהִמָּנֹת בָּהֶם, אִינֶם חוֹשְׁקִים בְּגִלְגּוּל וְהַפּוֹף. נּוֹפְלִים וְלֹא עוֹמְדִים, נִמְחִים הַחֲיִבִּים מִסְפְּרוֹ שֶׁל דּוּמָה, מִי בִּכְשׁ אוֹתָם וּמִי יֵשֵׁב בְּחֻשְׁבוֹנוֹתֵיהֶם. אוֹי לָהֶם! אוֹי לְחֲיִיָּהֶם! אוֹי לְרִגְשׁוֹת שְׁלָהֶם [לְנַפְשׁוֹתָם]! בְּשִׁבְלֵם נֶאֱמַר (תהלים ט) יִמְחוּ מִסְפֵּר חַיִּים וְגו'.

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה. מֵה שׁוֹנֶה פֶּאֶן שְׁכִתּוּבָה מִיתְתָּהּ בַּתּוֹרָה מִכָּל נִשׁוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא כְּתוּבָה כִּף מִיתְתָּן בַּתּוֹרָה? אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְלֹא?! וְהִנֵּה כְּתוּב (בראשית לה) וַתֵּמֶת רָחֵל וַתִּקְבֹּר בְּדֶרֶךְ אֶפְרַתָּה, וְכְתוּב (במדבר כ) וַתֵּמֶת שָׁם מְרִים וְגו', וְכְתוּב (בראשית לה) וַתֵּמֶת דְּבוּרָה מִיִּנְקַת רַבָּקָה, וְכְתוּב (בראשית לח) וַתֵּמֶת בֵּת שׁוּעַ אִשְׁתּוֹ יְהוּדָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּכֻלָּם לֹא כְּתוּב כְּמוֹ שְׁכִתּוּב בְּשָׂרָה, שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. שְׁהָרִי בְּכֻלָּם לֹא נִמְנוּ יָמִים וְשָׁנִים כְּמוֹ לְשָׂרָה, וּבְכֻלָּם לֹא כְּתוּב פְּרֻשָׁה אַחַת לְבִדָּה כְּמוֹ לְשָׂרָה. אֲלֵא סוּד הוּא, מִשׁוּם אוֹתָהּ הִדְרָגָה שְׁכָל הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים שֶׁל אָדָם תְּלוּיִים בָּהּ [שָׁו] הִיא ה"א הַחֲמוּרָה].

פֶּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכָל הַיָּמִים שֶׁלָּהּ לְשֶׁדָה נֶעְבְּד. וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכָל הַיָּמִים שֶׁלָּהּ לְשֶׁדָה נֶעְבְּד, וְהַנְּשׁוּמוֹת וְתוֹעֵלַת לְעוֹלָם. מְלָךְ לְשֶׁדָה נֶעְבְּד, מִי הַמְּלָךְ? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. לְשֶׁדָה נֶעְבְּד, כְּשֶׁהוּא נִתְקַן פְּרָאוּי. וּמְלָךְ זֶה הַמְּלָךְ הַעֲלִיּוֹן שֶׁמִּתְחַבֵּר לְשֶׁדָה כְּשֶׁהוּא נֶעְבְּד. מִי הַשֶּׁדָה? זֶה הַשֶּׁדָה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה', שְׁכִתּוּב (בראשית כ) כְּרִיחַ שֶׁדָה אֲשֶׁר בְּרָכוּ

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה. מֵאֵי שָׁנָה הֵכָא שָׂרָה דְכָתִיב מִיתְתָּהּ בְּאוֹרֵייתָא מִכָּל נְשֵׁי דְעֵלְמָא דְלֹא כְּתִיב הָכִי מִיתְתָּהּ בְּאוֹרֵייתָא. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא וְלֹא, וְהַכְּתִיב (בראשית לה) וַתֵּמֶת רָחֵל וַתִּקְבֹּר בְּדֶרֶךְ אֶפְרַתָּה. וּפְתִיב, (במדבר כ) וַתֵּמֶת שָׁם מְרִים וְגו'. וְכְתִיב, (בראשית לה) וַתֵּמֶת דְּבוּרָה (דף קכב ע"א) מִיִּנְקַת רַבָּקָה. וְכְתִיב, (בראשית לח) וַתֵּמֶת בֵּת שׁוּעַ אִשְׁתּוֹ יְהוּדָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּכֻלָּהוּ לֹא פְתִיב כְּמָה דְכָתִיב בְּשָׂרָה דְאִתְמַר וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. דְּהָא בְּכֻלָּהוּ לֹא אִתְמַנּוּן יוֹמִין וְשָׁנִין כְּמוֹ לְשָׂרָה. אֲלֵא רְזָא אִיהוּ בְּגִין הַהוּא דְרָגָא דְכָל יוֹמִין וְשָׁנִין דְּבַר נֶשׁ בֵּיהּ תְּלִיין (דָּא הִיא ה"א בְּתַרְיָה).

פֶּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכָל הַיָּמִים שֶׁלָּהּ לְשֶׁדָה נֶעְבְּד. וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכָל הַיָּמִים שֶׁלָּהּ לְשֶׁדָה נֶעְבְּד, וְהָא מִתְמָן נִפְקִין רִוּחִין וְנִשְׁמָתִין וְתוֹעֵלְתָא לְעֵלְמָא. מְלָךְ לְשֶׁדָה נֶעְבְּד, מֵאֵן מְלָךְ דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְשֶׁדָה נֶעְבְּד כַּד אִיהוּ אִתְתַּקַּן כְּדָקָא יְאוּת. וּמְלָךְ, דָּא, מְלָךְ עֲלָאָה דְאִתְחַבֵּר לְשֶׁדָה כַּד אִיהוּ נֶעְבְּד. מֵאֵן שֶׁדָה, דָּא שֶׁדָה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי. דְכָתִיב, (בראשית כז) כְּרִיחַ שֶׁדָה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי. דְכַד אִיהוּ (אִתְעַבְד) נֶעְבְּד וְאִתְתַּקַּן בְּכָל מַה דְאֶצְטְרִיף לִיהּ כְּדָקָא יְאוּת, כְּדִין מְלָךְ עֲלָאָה אִתְחַבֵּר עֲמִיהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מְלָךְ לְשֶׁדָה נֶעְבְּד. כְּמָה גְּוֹנֵי ה'. שְׁפִשְׁהוּא [נַעֲשָׂה] נֶעְבְּד וְנִתְקַן בְּכָל מַה שְׁצָרִיף לוֹ פְּרָאוּי, אֲזַי הַמְּלָךְ הַעֲלִיּוֹן מִתְחַבֵּר עִמּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מְלָךְ לְשֶׁדָה נֶעְבְּד - כְּמָה גְּוֹנִים סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים כְּאֵן. מְלָךְ - זֶה הַשְּׁכִינָה שְׁאִין

ה'. שְׁפִשְׁהוּא [נַעֲשָׂה] נֶעְבְּד וְנִתְקַן בְּכָל מַה שְׁצָרִיף לוֹ פְּרָאוּי, אֲזַי הַמְּלָךְ הַעֲלִיּוֹן מִתְחַבֵּר עִמּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מְלָךְ לְשֶׁדָה נֶעְבְּד - כְּמָה גְּוֹנִים סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים כְּאֵן. מְלָךְ - זֶה הַשְּׁכִינָה שְׁאִין

שורה בבית להפקן בה אלא בזמן שנשא אדם ומזדוג עם אשתו להוליד ולעשות פרות, והיא מוציאה נשמות להשרות בה, ומשום כן לשדה נעבד ולא לאחר.

דבר אחר, מלך - זו אשה יראת ה', כמו שנאמר (משלי לא) אשה יראת ה' היא תתהלל. לשדה נעבד - זו אשה זרה, כמו שנאמר (שם י) לשמרך מאשה זרה. משום שיש שדה ויש שדה. יש שדה שכל הברכות והקדשות בו שורות, כמו שנאמר פריח שדה אשר ברכו ה', ויש שדה שכל חרבן וטמאה וכליון והרג וקרכות שרויים בו, והמלך הזה לפעמים שהוא נעבד לשדה הזו, שכתוב (שם ט) תחת שלוש רגזה ארץ וגו' תחת עבד כי ימלוך וגו' ושפחה כי תירש גברתה. והמלך הזה מתפסה אורו ונחשף עד שנטהר ומתחבר למעלה.

ומשום כן השעיר של ראש חודש, משום שנפרד השדה שהוא מן המלך הקדוש ולא שורות בשדה הזו ברכות מן המלך הזה. וכשהוא נעבד לשדה הזו, אז כתוב (דברים כב) כי בשדה מצאה וגו'. כי בשדה, כמו שנתבאר.

בא ראה, באה חנה לעולם ונדבקה בנחש הזה, והטיל בה זמה, וגרמה מות לעולם ולבעלה. באה שרה וירדה ועלתה ולא נדבקה בו, כמו שנאמר (בראשית יג) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. בא נח לעולם, מה כתוב? (שם ט) וישת מן היין וישפר ויתגל וגו'.

ומשום שאברהם ושרה לא נדבקו בו, משום כן זכתה לחיים עליונים לה ולבעלה ולבניה

(ישעיה נא) הביטו אל צור

רזין עלאין הקא. מלך. דא שכנתא דלא שריא בביתא לאתפקנא בה אלא בזמנא דאתנסיב בר נש ואזדוג באנתתיה לאולדא ולמעבד איבין, ואיהי אפיקת נשמתין לאשראה בה, ובגין כן לשדה נעבד ולא לאחרא.

דבר אחר מלך דא אשה יראת יי כמה דאת אמר, (משלי לא) אשה יראת יי היא תתהלל. לשדה נעבד דא אשה זרה כמה דאת אמר, (משלי י) לשמרך מאשה זרה. בגין דאית שדה ואית שדה. אית שדה דכל ברכאן וקדושין ביה שריין כמה דאת אמר פריח שדה אשר ברכו יי. ואית שדה דכל חירוב ומסאבו ושיצאה וקטולין וקרבין ביה שריין. והאי מלך זמנין דאיהו נעבד להאי שדה דכתיב, (משלי ל) תחת שלש רגזה ארץ (דף קכב ע"ב) וגו', תחת עבד כי ימלוך וגו' ושפחה כי תירש גברתה. והאי מלך אתפסיא נהוריה ואתחשף עד דאתדפי ואתחבר לעילא.

ובגין כן שעיר דראש חודש, בגין דאתפרש ההוא שדה ממלכא קדישא ולא שריין בהאי שדה ברכאן מהאי מלך. וכד איהו נעבד להאי שדה כדין כתיב, (דברים כב) כי בשדה מצאה וגו'. כי בשדה כמה דאתמר.

תא חזי, אתת חוה לעלמא אתדבקת בהאי חויה ואטיל בה זמהא. וגרמא מותא לעלמא ולבעלה. אתת שרה ונתת וסלקת ולא אתדבקת ביה כמה דאת אמר, (בראשית יג) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. אתא נח לעלמא מה כתיב (בראשית ט) וישת מן היין וישפר ויתגל וגו'.

ובגין דאברהם ושרה לא אתדבקו ביה, בגין כן שרה זכתה לחיים עלאין לה ולבעלה ולבניה ויתגל וגו'.

ולבעלה ולבניה בתראה הדא הוא דכתיב

חוצצבתם ואל מקבת בור נוקרתם. ועל דא ויהיו חיי שרה דזכתה בהו בכלהו, ולא כתיב בכלהו נשי ויהיו חיי חנה, וכן בכלא, היא אתדבקת בחיין, ועל דא דילה הו חייין:

תוספתא

זפאה איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא. כמה איהו רב ועלאה בההוא עלמא. והכי פתח רב מתיבתא מאן דאיהו זעיר רב. מאן דאיהו רב איהו זעיר. דכתיב ויהיו חיי שרה וגו' מאה דאיהו חושפן רב פתיב ביה שנה, זעירו דשנין חד אזעיר ליה. שבע דאיהו חושפן זעיר אסגי ליה ורבי ליה דכתיב שנים.

תא חזי, דלא רבי קדשא ברין הוא אלא לדאזעיר, ולא אזעיר אלא לדרבי. זפאה איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא, כמה איהו רב בעלויא לההוא עלמא. עד פאן. מאן דפסק יתפסק. מאן דקצר יתקצר. מאן דקצר יתארף. רצונו לומר מאן דפסק מלין דאורייתא על מלין בטלין יתפסקון חיהי מהאי עלמא ודיניה קיימא בההוא עלמא. מאן דקצר אמן ולא מאריף גו נייחא יתקצר מחיין דהאי עלמא. מאן דאמר אחד אצטרין לחטפא אלף וילקצר קריאה דיליה ולא יעכב בהאי אות כלל, ומאן דיעביד דא יתארכוני חיינו. (אלו הם חדושים שהגירסא לרבי שמעון בר יוחאי בישיבה של מעלה), (עד כאן התוספתא)

ויהיו חיי שרה. אינון חייין פלהו לעילא, מאה שנה לעילא. ועשרים שנה לעילא, ושבע שנים לעילא, פלהו הו פדקא יאות.

אמר רבי שמעון (דף קכב ע"א) **תא חזי רזא דמלה, מאי שנא בכלהו דאמר שנה שנה, ובאינון שבע דאמר שנים. דכתיב מאה שנה ועשרים שנה, ולבתר שבע שנים. אלא כלא חד. מאה שנה כללא דכלא** (נ"א בלא כחדא כדרא דמאה ברבאן ככל יומא. וכן עשרים שנה דאתכליל עלאה סתימא דכל סתימין, ובגין כך כתיב שנה רזא דחודא). **קדשא ברין הוא דאתכליל מאתר עלאה סתימא דכל סתימין**

אמר רבי שמעון, בא ראה את סוד הדבר, מה שונה בכלם שאמר שנה שנה, ובאותם שבע אמר שנים, שפתיב מאה שנה ועשרים שנה, ואחר כך שבע שנים? אלא הכל אחד. מאה שנה - הכלל

אחריה. זהו שכתוב (ישעיה נא) הפיטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם. ועל כן ויהיו חיי שרה, שזכתה בהם בכלם. ולא כתוב בכל הנשים ויהיו חיי חנה, וכן בכלם. היא נדבקה בחיים, ועל כן שלה היו החיים.

תוספתא

אשרי מי שמקטין את עצמו בעולם. כמה הוא גדול ועליון בעולם ההוא. וכך פתח ראש הישיבה: מי שהוא קטן - הוא גדול. מי שהוא גדול - הוא קטן. שפתיב ויהיו חיי שרה וגו'. מאה שנה חשבון גדול, כתוב בו שנה. קטן השנים אחד הקטין אותו. שבע שהוא חשבון קטן, הגדיל אותו ורבה אותו, שפתיב שנים.

בא ראה שאינו מגדל הקדוש ברין הוא אלא למי שמקטין, ולא מקטין אלא למתגדל. אשרי הוא מי שמקטין את עצמו בעולם הזה, כה הוא גדול בעלוי לאותו העולם. עד פאן. מי שפסק יפסק. מי שקצר יתקצר. מי שקצר יתארף. רצונו לומר, מי שפוסק בדברי תורה על דברים בטלים - יפסקו חיינו מן העולם הזה, ודינו קיים בעולם ההוא. מי שמקצר באמן ולא מאריף תוף מנוחה - יתקצר מהחיים של העולם הזה. מי שאמר אחד, צריך לחטף האלף וילקצר את הקריאה שלה, ולא יתעכב באות הזו כלל, ומי שיעשה את זה יתארכוני חיינו. (אלו הם חדושים שהגירסא לרבי שמעון בר יוחאי בישיבה של מעלה), [ע"כ התוספתא]

ויהיו חיי שרה. אותם חיים כלם למעלה. מאה שנה למעלה, ועשרים שנה למעלה, ושבע שנים למעלה, כלם היו פראוי.

אמר רבי שמעון, בא ראה את סוד הדבר, מה שונה בכלם שאמר שנה שנה, ובאותם שבע אמר שנים, שפתיב מאה שנה ועשרים שנה, ואחר כך שבע שנים? אלא הכל אחד. מאה שנה - הכלל

שֶׁל הַכֵּל [ג"א הכל כְּאֶהָר בְּסוּד שֶׁל מֵאָה
בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם. וְכֵן עֲשָׂרִים שָׁנָה, שֶׁנִּכְלָל הָעֲלִיּוֹן,
הַנְּסֻתָּה שֶׁל כָּל הַנְּסֻתָּרִים, וּמִשּׁוּם כִּךָ כְּתוּב שָׁנָה,
הַסּוּד שֶׁל הַיְחוד]. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שֶׁנִּכְלָל מִמְקוֹם עֲלִיּוֹן, הַנְּסֻתָּה
שֶׁל כָּל הַנְּסֻתָּרִים בְּמֵאָה, בְּסוּד
שֶׁל מֵאָה בְּרֻכּוֹת שֶׁל כָּל יוֹם, וְכֵן
עֲשָׂרִים שָׁנָה. וּמִשּׁוּם כִּךָ כְּתוּב
שָׁנָה, סוּד הַיְחוד, שֶׁלֹּא נִפְרָדִים
הַמִּחְשָׁבָה וְהַיּוֹבֵל לְעוֹלָמִים.

שֶׁבַע הַשָּׁנִים הַלְלוּ הַתְּפִרָדוֹ
וַיִּצְאוּ מִכֵּל הַנְּסֻתָּה שְׁלֹמֶעֱלָה.
וְאֵף עַל גַּב שֶׁהַכֵּל יְחוד אַחַד,
אֲבָל נִפְרָדִים בְּדִין וּרְחֻמִּים
בְּכַמָּה צְדָדִים וּדְרָכִים מֵהַ שֶׁלֹּא
הָיָה כִּךָ לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם כִּךָ
כְּתוּב שָׁנָה, סוּד הַיְחוד שֶׁלֹּא
נִפְרָד לְעוֹלָמִים. שֶׁבַע הַשָּׁנִים
הַלְלוּ נִפְרָדִים בְּדִין וּרְחֻמִּים
בְּכַמָּה צְדָדִים וּדְרָכִים מֵהַ שֶׁאֵין
כִּן לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם כִּךָ בְּשֶׁבַע
הַשָּׁנִים הַלְלוּ כְּתוּב בְּהֵם שָׁנִים
וְלֹא שָׁנָה. וְכֵלָם נִקְרָאִים חַיִּים.
וַיְהִי חַיִּי שָׁרָה, שֶׁהָיָה מִמֶּשׁ,
שֶׁנִּבְרָאוּ וְהַתְקַיְמוּ לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא, הִנֵּה פְּרֻשָׁה,
שֶׁהָיָה כְּאֶשֶׁר נִעְקַד יִצְחָק, הוּא
הָיָה בֶן שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים,
וְכִיּוֹן שֶׁנִּעְקַד, מֵתָה שָׁרָה,
שֶׁכְּתוּב וַיָּבֵא אֲבָרְהָם לְסֹפֵד
לְשָׂרָה וְלִבְכַתְּהָ. מֵאֵין בָּא? מֵהַר
הַמְרִיָּה בָּא, מִלְּעַקֵּד אֶת יִצְחָק.
וְאוֹתָם שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים מִיּוֹם
שֶׁנּוּלַד יִצְחָק וְעַד הַשְּׁעָה שֶׁנִּעְקַד,
הֵם הָיָה חַיִּי שָׁרָה. וְדָאֵי כְּחֻשְׁבוֹן
וַיְהִי"ו בְּגִימַטְרִיא שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע
שָׁנִים הָיָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרַר,
מִשְׁנוּלַד יִצְחָק וְעַד שֶׁנִּעְקַד.

רַבִּי יוֹסִי פִּתַח וְאָמַר, (תהלים צח)
מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַה' שִׁיר חֲדָשׁ כִּי
נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ
וְזָרוּעַ קָדְשׁוֹ. הַפְּסוּק הַזֶּה
בְּאֶרְוֵהוּ הַחֲבָרִים שֶׁהַפְּרוֹת אָמְרוּ
אוֹתוֹ, כְּכַתּוּב (שמואל א' - 10) וַיִּשְׁרְנָה הַפְּרוֹת בְּדַרְךְ, שֶׁהָיָה אוֹמְרוֹת שִׁירָה חֲדָשָׁה. וַאֲיִזוֹ שִׁירָה הֵן אָמְרוּ?

בְּמֵאָה בְּרֻזָּא דְמֵאָה בְּרֻכָּאן דְכָל יוֹמָא, וְכֵן
עֲשָׂרִים שָׁנָה, וּבְגִין כִּךָ כְּתוּב שָׁנָה רֻזָּא
דִּיחודָא דְלֹא אֶתְפְּרַשׁ מִחְשָׁבָה וַיּוֹבֵלָא
לְעֻלְמִין.

שֶׁבַע שָׁנִים אֵלִין אֶתְפְּרַשׁן וְנִפְקָאן מִכֵּלָּא
סְתִימָאָה דְלְעִילָא. וְאֵף עַל גַּב דְכֵלָּא
יְחודָא חֲדָא, אֲבָל מִתְפְּרַשׁן בְּדִינָא וּרְחֻמִּי
בְּכַמָּה סְטָרִין וְאוֹרְחִין מֵהַ דְלֹא הָיָה הַכִּי
לְעִילָא. וּבְגִין כִּךָ כְּתוּב שָׁנָה רֻזָּא דִּיחודָא
דְלֹא אֶתְפְּרַשׁ לְעֻלְמִין. שֶׁבַע שָׁנִים אֵלִין
אֶתְפְּרַשׁאן בְּדִינָא וּרְחֻמִּי בְּכַמָּה סְטָרִין
וְאוֹרְחִין מֵהַ דְלֹא הָיָה הַכִּי לְעִילָא. וּבְגִין כִּךָ
בְּאֵלִין שֶׁבַע שָׁנִים כְּתוּב בְּהוֹ שָׁנִים וְלֹא שָׁנָה,
וְכֵלָּהוּ אֶקְרוּן חַיִּים. וַיְהִי חַיִּי שָׂרָה, דְהָיָה
מִמֶּשׁ דְּאֶתְבְּרִיאָו וְאֶתְקַיְיְמוּ לְעִילָא.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא הָא אוֹקְמוּהָ דְהָא כַּד אֶתְעַקַּד
יִצְחָק בַּר תְּלָתִין וְשֶׁבַע שָׁנִים הָיָה,
וְכִיּוֹן דְּאֶתְעַקַּד יִצְחָק מִיִּתַּת שָׂרָה, דְכְּתוּב
וַיָּבֵא אֲבָרְהָם לְסֹפֵד לְשָׂרָה וְלִבְכַתְּהָ. מֵאֵין
בָּא, מֵהַר הַמְרִיָּה בָּא מִלְּמַעְקַד לִיָּה לְיִצְחָק,
וְאֵינּוֹן תְּלָתִין וְשֶׁבַע שָׁנִין מִיּוֹמָא דְאֶתְיִילִיד
יִצְחָק עַד שֶׁעָתָא דְאֶתְעַקַּד אֵינּוֹן הָיָה חַיִּי שָׂרָה
וְדָאֵי כְּחֻשְׁבוֹן וַיְהִי"ו בְּגִימַטְרִיא תְּלָתִין
וְשֶׁבַע שָׁנִין הָיָה כְּמָה דְאֶתְמַר מִדְּאֶתְיִילִיד
יִצְחָק עַד דְּאֶתְעַקַּד.

רַבִּי יוֹסִי פִּתַח וְאָמַר, (תהלים צח) מִזְמוֹר שִׁירוֹ
לַיְי שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה
לוֹ יְמִינוֹ וְזָרוּעַ קָדְשׁוֹ. הָאֵי קָרָא אוֹקְמוּהָ
חֲבָרִיא, דְּפְרוֹת אָמְרוּהָ. כְּמָה דְכְּתוּב, (שמואל א' 10)
וַיִּשְׁרְנָה הַפְּרוֹת בְּדַרְךְ. מֵאֵי וַיִּשְׁרְנָה, דְהָיָה
אָמְרֵי שִׁירָתָא חֲדָתָא. וּמֵאֵי שִׁירָה אָמְרוּ.
מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַיְי שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עָשָׂה.

אוֹתוֹ, כְּכַתּוּב (שמואל א' - 10) וַיִּשְׁרְנָה הַפְּרוֹת בְּדַרְךְ, שֶׁהָיָה אוֹמְרוֹת שִׁירָה חֲדָשָׁה. וַאֲיִזוֹ שִׁירָה הֵן אָמְרוּ?

מזמור שירו לה' שיר חדש פי
נפלאות עשה.

באן יש להסתפל, שפל מה
שברא הקדוש ברוך הוא בעולם,
כלם אומרים שירה ותשבחות
לפניו, בין למעלה בין למטה.
ואם תאמר שהם מעצמם [ר"א הו]
אומרים את השירה הזו - כך זה
ודאי! שזהו סוד עליון. אבל
אלו, הארון היה על גבן. וכיון
שהארון נשקל עליהם ושמוהו
למעלה, הן שרו [נ"א לא שכחו]
שירה, שהרי כיון שנגטל מהן
הארון, היו גועות בדרך שאר
הפרות של העולם ולא אמרו
שירה. ודאי שהארון שעל גבן
עשה אותן לזמר.

מזמור. הרי בארנו, ונתבאר,
ובכל פתוב מזמור לדוד או לדוד
מזמור, וכאן לא אמר דוד כלל.
אלא מזמור, שעתידה רוח
הקדש לזמר אותו בזמן שיקים
הקדוש ברוך הוא את ישראל מן
העפר, ואז שירו לה' שיר חדש.
אז הוא חדש. שהרי שירה כזו
לא נאמרה מיום שנברא העולם.

תוספתא

רבי יוסי בן יהודה הלך
לראות את רבי חייא. אמר לו,
יאמר מר אם שמע את הפרשה
הזו, איך אמרו בעלי הברייתא
שפרשה בענין הנשמה. אמר,
אשרי חלקם של הצדיקים
בעולם הבא, שכף התורה היא
בלבם כמעין גדול של מים,
שאף על גב שסותמים אותו -
מרב המים פותחים מעינות
שנובעים לכל עבר.

בא תשמע, רבי יוסי, אהוב
אתה. אני אמר לך בפרשה הזו,
לעולם אין גוף האדם נכנס
בחשבון הצדיקים על יד דומה,
עד שתראה הנשמה פנקס

הבא אית לאסתפלא, דכל מה דברא קדשא
ברוך הוא בעלמא כלהו אמרי תשבחו
ושירתא קמיה בין לעילא בין לתתא, ואי
תימא דאינהו מגרמיהו (ר"א ל"ג הו) אמרי
שירתא דא, הכי הוא ודאי דרזא עלאה איהו,
אבל הני, ארונא הוה על גבייהו, וכיון
דארונא אשתקיל עלייהו ושיויה לעילא
אינון שרירו (נ"א לא שכחו ב) שירתא, דהא כיון
דאתנטיל מנייהו ארונא הוה געאן פאורח
שאר פרות דעלמא ולא אמרו שירתא. ודאי
ארונא (דף קבג ע"ב) דעל גבייהו עביד לון
לזמרא.

מזמור. הא אוקימנא, ואתמר בכלא כתיב
מזמור לדוד או לדוד מזמור. והכא
לא אמר דוד כלל. אלא מזמור דרוח קדשא
זמין לזמרא ליה לזמנא דיוקים קדשא בריך
הוא לישראל מעפרא. וכדין שירו ליי שיר
חדש, כדין איהו חדש, דהא שירתא כהאי
לא אתמר מיומא דאתברי עלמא.

תוספתא

רבי יוסי בן יהודה אזיל למיחמי לרבי חייא, אמר
ליה לימא מר אי שמע האי פרשתא הך אמרו
מארי מתניתא דפרשה בענינא דנשמתא. אמר ופאה
חולקיהון דצדיקיא בעלמא דאתי, דכך היא אורייתא
בלבהון כמבועא רבא דמיא, דאף על גב דמסתמיין
ליה, מסגיאות מיא פתחי מבועין דנבעין לכל עיבר.

תא שמע רבי יוסי רחיקא את, אנא אימא לך בהאי
פרשתא, לעולם אין גוף האדם נכנס בחשבון
הצדיקים על יד דומה, עד שתראה הנשמה פנקס
סימנא שנותנין לה הכרובים בגן עדן.

עד שתראה הנשמה פנקס סימן שנותנים לה הכרובים בגן עדן.

אמר רבי יוסי, אני שמעתי שהנה הנשמה, אחר שנכנסת לשם, היא הולכת לעלות למקומה למעלה, ולא לרדת למטה. אבל קדם שתעלה ותכנס, נעשית אפטרופוס הגוף על יד דומה, ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות עולמות.

אמר רבי חייא, הנה רבי אלעזר אמר, שהרי דומה יודע קדם, משום שמכריזים עליה בגן עדן. אבל אני כף שמעתי - שבזמן שנותנים לה פנקס, חוזרת על הגוף להכניסו בפתק של הצדיקים על ידי דומה. זהו שכתוב אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני. מה זה כסף השדה? זה הכסוף של ארבע מאות העולמות שנותנים לו לירשה.

בשרב יוסף היה שומע הפרשה הזו מראשי הישיבה, היה אומר: מי שהוא עפר, מה הוא [ריק] זוכה לזה? מי יזכה ומי יקום? זהו שכתוב (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'.

אמר רבי אבא, בא ראה מה שכתוב, וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף. זהו הכסוף הגדול שהם עולמות וכסופים. ארבע מאות שקל כסף - ארבע מאות עולמות והנאות וכסופים. עבר לסחר - רב נחמן אמר, שיעבר כל שערי שמים וירושלים של מעלה, ואין מוחה בידו.

בא ראה מה כתוב, ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. ונמנה עם שאר הצדיקים בחבורתם מפתק של המנה על ידי דומה. אמר רבי יצחק, כף למדנו, כל אותם שכתובים בידי דומה וממנים על ידו, יקומו לזמן שעתיד להחיות שוכני עפר. אוי לרשעים שאינם כתובים על ידו בפתק, שיאבדו בגיהנם לעולמים, ועל זה נאמר (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר, (עד כאן תוספתא)

אמר רבי יוסי אגא שמענא דהא נשמתא בתר דעילת תמן היא אזלת לסלקא לאתרה לעילא ולא למיחת לתתא, אבל קודם שתעלה ותכנס אפטרופוס הגוף על יד דומה ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות עולמות.

אמר רבי חייא הא רבי אלעזר אמר, דהא דומה ידע קודם משום דמכריז עליה בגנתא דעדן. אבל אגא כף שמענא, די בעדנא דיהבין ליה פנקסא חזר על גופא לאעיל ליה בפתקא דצדיקיא על ידי דדומה. הך הוא דכתיב אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני. מהו כסף השדה, דא כסופא דעלמין ארבע מאות דיהבין ליה לאחסנא.

רב יוסף פד הוה שמע פרשתא דא ממאריהון דמתיבתא, הוה אמר, מאן דאיהו עפרא מאי קא (ריקנא) זכי להאי. מאן יזכה ומאן יקום הך הוא דכתיב, (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'.

אמר רבי אבא תא חזי מאי דכתיב וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף, דא הוא כסופא רבתא דאינון עלמין וכסופין. ארבע מאות שקל כסף, ארבע מאות עולמות והנאות וכסופין. עובר לסוחר. רב נחמן אמר שיעבור כל שערי שמים וירושלים של מעלה ואין מוחה בידה.

תא חזי מה כתיב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, ונמנה עם שאר הצדיקים בחבורתם מפתקא דממנא על ידי דדומה. אמר רבי יצחק הכי גמירנא כל אינון דכתיבין בידוי דדומה וממנן על ידי יקומון לזמנא דזמין לאחיא דיירי עפרא. ווי להון לרשיעיא דלא כתיבין על ידי בפתקא, שיאבדו בגיהנם לעלמין, ועל דא נאמר (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר, (עד כאן תוספתא)

אמר רבי יצחק, כף למדנו, כל אותם שכתובים בידי דומה וממנים על ידו, יקומו לזמן שעתיד להחיות שוכני עפר. אוי לרשעים שאינם כתובים על ידו בפתק, שיאבדו בגיהנם לעולמים, ועל זה נאמר (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר. עד כאן תוספתא

זהר:

אָמַר רַבִּי חֲזִיא כְּתִיב, (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְהָכֵא שִׁירְתָּא דָּא אִיהִי חֲדָשׁ וְאִיהִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, דְּהָא תַּחֲוֹת שְׁמַשָּׁא לְהוּי. וּמֵאִי אִיהוּ דָּא סִיְהָרָא, וּכְדִין הוּי חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. מָאִי טַעְמָא בְּגִין כִּי נַפְלְאוֹת עָשָׂה. וּמֵאֵן אֵינּוֹן נַפְלְאוֹת, הָאִי דְכְּתִיב הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ וּזְרוּעַ קְדָשׁוֹ. הוֹשִׁיעָה לּוֹ. לְמֵאֵן (דף קכד ע"א) לְהֵהוּא דְרַגָּא דְאָמַר שִׁירְתָּא דָּא, בְּגִין דְּבִהוּ אֶסְתַּמְיָהּ בִּימִינָא וּבְשַׁמְאֵלָא. הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ, וְדָאִי לְהֵהוּא דְרַגָּא דְּהָאִי מְזֻמּוֹר, אֵימְתִי בְּזֻמְנָא דִּיקוּמוֹן מְתִי עֲלֵמָא וְיִתְעָרוֹן מַעְפְּרָא, כְּדִין יְהֵא חֲדָשׁ מַה דְּלֵא אֶתְעֵבִיד בְּהָאִי עֲלֵמָא.

זהר:

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, כְּתוּב (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, וְכֵאן שִׁירָה זוּ הִיא חֲדָשׁ, וְהִיא תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, שְׁהִירִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ הִיא, וּמִי הִיא? זוּ הִלְבְּנָה. וְאֵז יֵשׁ חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי נַפְלְאוֹת עָשָׂה. וּמִי הֵם הַנַּפְלְאוֹת? זֶה שְׁכַתוּב הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ וּזְרוּעַ קְדָשׁוֹ. הוֹשִׁיעָה לּוֹ, אֵת מִי? אֵת אוֹתָהּ הַדְּרָגָה שְׁאִמְרָה אֵת הַשִּׁירָה הַזֶּה, מִשּׁוּם שְׁבָהֶם נִסְמְכָה בִּימִין וּבְשַׁמְאֵל. הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ, וְדָאִי לְאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁל הַמְּזֻמּוֹר הַזֶּה. מְתִי? בְּזִמְן שֶׁיְקוּמוּ מְתִי עוֹלָם וְיִתְעָרוּ מִן הַעֶפְרָא, וְאֵז יְהִי חֲדָשׁ מַה שְּׁלֵא נַעֲשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּזִמְן שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נְקֻמוֹת בְּעוֹלָם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אֵז תֵּאמַר הַשִּׁירָה [הוּא], שְׁהִירִי אַחַר כֶּף יִתְעָרוּ מִן הַעֶפְרָא הַמְּתִים שֶׁל הָעוֹלָם וְיִתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם בְּקִיּוּם שְׁלָם, שְׁלֵא יִהְיֶה [בְּבַחֲחֻלָּה שֶׁהַמּוֹת שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהַנְּחֹשׁ] [נִיא כְּרַת וּמִיָּה בְּעוֹלָם, וְעֵבֶר הַנְּחֹשׁ מִהָעוֹלָם שֶׁהוּא גָרָם] גָּרָם מוֹת בְּעוֹלָם לְכָל, וְנִטְמָא הָעוֹלָם וְנִחַשְׁכוּ פְּנֵיו.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב (בראשית א) וְאִיבָה אֲשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאֲשָׁה. מַה זֶה וְאִיבָה? כְּפִתּוּב (איוב ט) חֲלַפּוֹ עִם אֲנִיּוֹת אָבָה. שֶׁהִנֵּה כְּמַה אֲנִיּוֹת וּסְפִינוֹת מְשׁוּטְטוֹת בְּתוֹךְ הַיָּם הַגְּדוֹל, וְיֵשׁ אֲנִיּוֹת וּסְפִינוֹת נִפְרָדוֹת זוּ מִזּוֹ. וְאוֹתָן הָאֲנִיּוֹת שֶׁהַנְּחֹשׁ הִזָּה שֵׁט בְּתוֹכָן, נִקְרְאוֹת אֲנִיּוֹת אָבָה.

בֵּינְךָ וּבֵין הָאֲשָׁה - זוֹ אֲשָׁה יְרֵאת ה'. וּבֵין זֶרְעָךָ - אֵלוֹ שְׂאֵר עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וּבֵין זֶרְעָה - אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל. הוּא יְשׁוּפֵךְ רֵאשׁ - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ

רַבִּי יוֹסִי אָמַר בְּזֻמְנָא דִּיעֵבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוֹקְמִין בְּעֲלֵמָא בְּגִינֵיהּ דִּישְׂרָאֵל, כְּדִין יִתְאָמַר שִׁירְתָּא, דְּהָא לְבַתֵּר יִתְעָרוֹן מַעְפְּרָא מְתִי עֲלֵמָא וְיִתְחַדֵּשׁ עֲלֵמָא בְּקִיּוּם שְׁלָם דְּלֵא לִיהוּי (בְּקַרְמוּתָא דְּשִׁלֵּט מוּתָא בְּעֲלֵמָא בְּגִין דְּחַוּיָא) (נ"א כְּרַת וּמִיָּה בְּעֲלֵמָא וְיִתְעָבֵר חַוּיָא מַעְלָמָא דְּגֵרִים) גְּרִים מוּתָא בְּעֲלֵמָא לְכָלָא וְאֶסְתַּאֲבַב עֲלֵמָא וְאֶתְחַשִּׁיף אֲנַפּוּי.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (בראשית ג) וְאִיבָה אֲשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאֲשָׁה. מָאִי וְאִיבָה כְּדְכְּתִיב (איוב ט) חֲלַפּוֹ עִם אֲנִיּוֹת אָבָה. דְּהָא כְּמַה אַרְבִּין שְׁטָאן גּוֹ יָמָא רַבָּא, וְאִית אַרְבִּין וּסְפִינָן מִתְפָּרְשֵׁן דָּא מִן דָּא. וְאֵינּוֹן אַרְבִּין דְּהָאִי נְחֹשׁ שְׂאֵט בְּגוּוּיָהּ אַקְרוּן אֲנִיּוֹת אָבָה.

בֵּינְךָ וּבֵין הָאֲשָׁה. דָּא אֲשָׁה יְרֵאת יי. וּבֵין זֶרְעָךָ, אֵלִין שְׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וּבֵין זֶרְעָה, אֵלִין יִשְׂרָאֵל. הוּא יְשׁוּפֵךְ רֵאשׁ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּזִמְיָן לְבַעֲרָא לִיהֵא מַעְלָמָא דְכְּתִיב, (ישעיה כה) בַּלְע

הַמּוֹת לְנֶצַח. וְכַתִּיב, (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֶעֱבִיר מִן הָאָרֶץ.

ראש, דא לזמנא דאתי דיתערון מתנא. דהא כדין להוי עלמא רא"ש, דיתקיים ברא"ש דאיהו עלמא עלאה. ואתה תשופנו עקב. דא בהאי עלמא השתא דאיהו עקב ולאו איהו בקיומא וההוא חוץ נשיף לעלמא ואחשיף אנפוי בריין.

תא חזי, יומין דבר נש אתפריאו וקיימו באינון דרגין עלאין, פיון דמסיימו לאתקיימא באינון דרגין דכתיב, (תהלים ז) ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו', מפאן ולהלאה לית דרגא לאתקיימא. ובגין כף ורהב"ם עמל ואון. ואינון פלא הוו.

אבר אינון יומין דצדיקיא (דף קכד ע"ב) הוו ואתקיימו כמה דאת אמר ויהיו חיי שרה. וכן ואלה ימי שני חיי אברהם. ואי תימא הכי נמי כתיב בישמעאל דכתיב, (בראשית כה) שני חיי ישמעאל. אלא בתשובה אהדר, ועל דא קרי ביומוי ויהיו:

ותמת שרה בקרית ארבע. רפי אפא אמר פגוונא דא לא הוו בכל נשי עלמא דהא אתמר חושפן יומהא ושנהא וקיימהא בעלמא וההוא אתר דאתקברת ביה. אלא לאחזאה דלא הוה כשרה בכל נשי עלמא.

ואי תימא הא מרים דכתיב (במדבר כ) ותמת שם מרים ותקבר שם. בגין לאחזאה סרחנא דישראל קא אתא, דהא מייא לא אזלי להו בישראל אלא בזכותא דמרים. אבל לא אתמר במיתתה כמה דאתמר בשרה.

רבי יהודה פתח (קהלת י) אשריך ארץ שמלכך

הוא שעתידי לבער אותו מן העולם, שפתיב (ישעיה כד) בלע המות לנצח, וכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ. ראש - זה לעתיד לבא כשיתעוררו המתים, שהרי אז העולם יהיה רא"ש, שיתקיים ברא"ש, שהוא העולם העליון. ואתה תשופנו עקב - זה בעולם הזה, כעת שהוא עקב ואינו בקיום, ואותו הנחש נושף את העולם ומחשיף פני הכריות.

בא ראה, הימים של אדם נבראו ועמדו באותם הדרגות העליונות, פיון שהסתימו להתקיים באותן הדרגות, שפתיב (תהלים ז) ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו'. מפאן והלאה אין דרגה להתקיים, ומשום כף ורהב"ם עמל ואון, והם פלא היו.

אבר אותם הימים של הצדיקים היו והתקיימו, כמו שנאמר ויהיו חיי שרה, וכן ואלה ימי שני חיי אברהם. ואם תאמר, כף גם פתיב בישמעאל, שפתיב (בראשית כה) שני חיי ישמעאל? אלא שחזר בתשובה, ועל כן קרא ביימוי ויהיו.

ותמת שרה בקרית ארבע. רפי אפא אמר, כמו זה לא היו בכל נשות העולם, שהרי נאמר חשבון ימיה ושנותיה וקיימה בעולם ואותו המקום שבו היא נקברה. אלא להראות שלא היתה כמו שרה בכל נשות העולם.

ואם תאמר הנה מרים, שפתיב (במדבר כ) ותמת שם מרים ותקבר שם - זה בא להראות את סרחונם של ישראל, שהרי המים לא הלכו בישראל אלא בזכות מרים. אבל לא נאמר במיתתה כמו שנאמר בשרה.

רבי יהודה פתח, (קהלת י) אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושניך בעת יאכלו. הפסוק הזה בארוהו

החברים, אכל יש לנו להסתפל בו, שאשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה לדעת כל הדרכים הנספרות ולגלות להם סודות עליונים, והרי זה נתבאר. אשריך ארץ - זו ארץ החיים, משום שהמלך שלה מזמין לה כל הברכות שהתברכה מהאבות העליונים, הסוד של וא"ו, שהוא עומד להריק עליה ברכות תמיד, והוא בן חורים, בן היובל שמוציא את העבדים לחרות, בן העולם העליון שמוציא תמיד את כל החיים וכל האור וכל שמן משחה, והכל משפיע הבן הבכור הנה לארץ הזו, כמו שנאמר (שמות ד) בני בכרי ישראל, ומשום כך אשריך ארץ.

ומה שנאמר אי לך ארץ שמלכך נער, כמו שבארוה, שהארץ התחתונה הזו והעולם העליון לא יונקים אלא מתוך שלטון [של מעלה] של הערלה, והכל מאותו המלך שנקרא נער, כמו שבארוה - אוי לארץ שצריכה לינק כך.

בא ראה, הנער הנה אין לו מעצמו כלום, רק פשוט ברכות לעתים ידועים, וכל הפעמים שנמנעו ממנו, ונכמה הלכנה ונחשקת, והברכות נמנעות ממנו. אוי לעולם שצריך לינק בשעה הזו. ועוד, בכמה דינים נדון העולם הנה טרם יונק ממנו, שהכל מתקיים בדין ונעשה, ונתבאר [כד].

בא ראה, ותמת שרה בקרית ארבע - סוד הוא, משום שלא היתה מיתתה על ידי אותו הנחש עקלתון, ולא שלט בה כמו שאר בני העולם ששולט בהם, ועל ידו מתו בני העולם מיום שגרם להם אדם, פרט למש"ה ואהר"ן

בן חורים ושריך בעת יאכלו. האי קרא (צח ב) אוקמוה חבריך, אבל אית לן לאסתפלך ביה, דזכאין אינון ישראל דקודשא בריך הוא יתב לון אורייתא למנדע כל אורחין סתימין ולא תגלייא לון רזין עלאין והא אתמר.

אשריך ארץ, דא ארץ החיים, בגין דמלכא דילה אזמין לה כל ברכאן דאתברכא מאבהן עלאין, רזא דוא"ו דאיהו קיימא לארקא עליה ברכאן תדיר, ואיהו בן חורים בן יובל דאפיק עבדין לחירו, ברא דעלמא עלאה דאפיק תדיר כל חיין וכל נהירו וכל משח רבות, וכלא אנגיד האי

ברא בוכרא להאי ארץ כמה דאת אמר (שמות ד) בני בכרי ישראל, ובגין כך אשריך ארץ.

ומה דאתמר אי לך ארץ שמלכך נער כמה דאוקמוה, דהאי ארץ תתאה ועלמא תתאה לא ינקא אלא מגו שלטנותא (דעילא) דערלה. וכלא מההוא מלכא דאקרי נער כמה דאוקמוה. ווי לארעא דאצטריך לינקא הכי.

תא חזי, האי נער (דף קכה ע"א) לית ליה מגרמיה כלום בר פד נטיל ברכאן לזמנין ידיען, וכל זמנין דאתמנעו מגיה ואתפגים סיהרא ואתחשף וברכאן אתמנעו מגיה, ווי לעלמא דאצטריך לינקא בההיא שעתא. ועוד בכמה דינין אתדן האי עלמא עד לא ינקא מגיה, דכולא בדינא אתקיים ואתעבד ואוקמוה (הכ"ב).

תא חזי, ותמת שרה בקרית ארבע. רזא איהו, בגין דלא הוה מיתתה על ידא דההוא נחש עקימאה, ולא שלט בה כשאר בני עלמא דאיהו שליט בהו. ועל ידיה מתו בני עלמא מיומא דגרים לון

בני עלמא דאיהו שליט בהו. ועל ידיה מתו בני עלמא מיומא דגרים לון

ומרז"ם, שכתוב בהם על פי ה'. ומשום כבוד השכינה לא כתוב במרז"ם על פי ה'.

אבל בשרה כתוב בקרית ארבע. הסוד של קרית ארבע בסוד עליון, ולא על ידי אחר. בקרית ארבע, ולא בנחש. בשרה ארבע, היא חבורן. שהתחבר דוד המלך עם האבות, ועל כן לא היתה מיתתה ביד אחר אלא בקרית ארבע.

בא ראה, פאשר הימים של אדם התקיימו בדרגות עליונות, מתקנים האדם בעולם. כיון שלא מתקנים בדרגות העליונות, יוצאים ויורדים למטה, עד שקרבים לדרגה הזו שבה שורה המות. ואז נוטלת רשות להוציא הנשמה, וטסה העולם בפעם אחת ונוטלת הנשמה, ומטמא את הגוף ונשאר טמא. אשרי הצדיקים שלא נטמאו ולא נשארה בהם טמאה.

ובא ראה, באמצע הרקיע נקשר דרך אחד מביהיק, והוא נחש הרקיע, שכל הפוכבים הדקים כלם קשורים בו ועומדים בו תלי תלים, והם ממנים [בצד] על מעשי בני העולם שבסתר.

בדגמת זה כמה קבוצות מלאכי דין יוצאות לעולם מזה הנחש העליון הקדמון שהתפתח בו אדם, וכלם ממנים בסתר מעשי העולם, ומשום כך, בא אדם להטהר - מסייעים אותו מלמעלה, והסיוע של רבו מקיף אותו ונשמר ונקרא קדוש.

בא האדם להטמא - כמה חבילות של אורות מזדמנים לו, וכלם [סוכבים] שורים בו ומסוכבים אותו ומטמאים אותו, ונקרא טמא. וכלם הולכים ומכריזים לפניו טמא טמא, כמו שנאמר (ויקרא יא) וטמא טמא יקרא. וכלם קשורים

אדם בר מש"ה ואהר"ן ומרז"ם דכתיב בהו על פי יי. ובגין יקרא דשכינתא לא כתיב במרז"ם על פי יי.

אבל בשרה כתוב בקרית ארבע, רזא דקרית ארבע ברזא עלאה, ולא על ידא אחרא. בקרית ארבע, ולא בנחש. בקרית ארבע היא חבורן, דאתחבר דוד מלכא באבהו, ועל דא לא הוה מיתתה בידיא אחרא אלא בקרית ארבע.

תא חזי, פד יומין דבר נש אתקיימו בדרגין עלאין, אתקיים בר נש בעלמא. כיון דלא אתקיים בדרגין עלאין, נפקי ונחתי לתתא עד דקריבו להאי דרגא דמותא שריא ביה, וכדין נטיל רשו לאפיק נשמתא וטאס עלמא בזמנא חדא ונטיל נשמתא וסאיב ליה לגופא ואשתאר מסאבא. זכאין אינון צדיקיא דלא אסתאבו ולא אשתאר בהו מסאבותא.

ותא חזי באמצעות דרקיעא אתקטר חד אורחא קסטריא ואיהו חויה דרקיעא דכל ככבין דיקיין פלהו קטירין ביה וקיימי ביה תלי תלין, ואינון ממנן בסתירו (ס"א בסטירו) עובדי בני עלמא.

בגוונא דא כמה חבילי טהירין נפקי לעלמא מהאי חויה עלאה קדמאה דאתפתא ביה אדם, וכלהו ממנן בסתירו עובדי (דף קכה ע"ב) עלמא, ובגין כך אתי בר נש לאתדפאה, מסייעין ליה מלעילא, וסיועא דמאריה סחרא ליה ואסתמר ואקרי קדוש. אתי בר נש לאסתאבא, כמה חבילין טהירין אזדמנו ליה. וכלהו (פחרו) שריין ביה ומסחרין ליה ומסאבין ליה ואקרי טמא, וכלהו אזלי ומכריזי קמי, טמא

טמא כמה דאת אמר, (ויקרא

באותו הנחש הקדמוני ונסתרים בכמה מעשים של העולם.

רבי יצחק ורבי יוסי היו הולכים מטבריא ללוד. אמר רבי יצחק, תמהני על אותו בלעם הרשע, שכל מעשי אותו הרשע היו מצד הטמאה, וכאן למדנו סוד אחר - שכל מיני נחשים של העולם, כלם קשורים ויוצאים מאותו הנחש הקדמוני, שהוא רוח טמאה מזהמת. ומשום כך כל הנפשים של העולם נקראים בשם הזה נחשים [ועקרים], וכלם יוצאים מן הצד הזה. ומי שנמשך לזה, הנה הוא נטמא.

ולא עוד, אלא שרוצה להטמא כדי למשך עליו אותו הצד של רוח טמאה. שהרי שנינו, כמו שמעורר האדם - כך גם מושך עליו מלמעלה. אם הוא מעורר בצד הקדשה - מושך עליו קדשה מלמעלה ומתקדש. ואם הוא מעורר בצד הטמאה - כך מושך עליו רוח הטמאה ונטמא. שהרי נאמר על מה ששנינו, בא אדם להטמא - מטמאים אותו.

משום כך אותו בלעם הרשע, כדי למשך עליו רוח טמאה מאותו הנחש העליון, היה נטמא בכל לילה עם אתונו, והיה עושה עמה מעשי אישות כדי להטמא ולמשך עליו רוח טמאה, ואז עשה כשפיו ומעשיו.

וראשית מעשיו היה נוטל נחש מאותם נחשים, וקושר אותו לפניו, וקורע את ראשו, ומוציא את לשונו, ונוטל עשבים ידועים ושורף הכל, ועושה ממנו קטרת אחת. אחר כך נוטל את ראש אותו הנחש וקורע אותו לארבעה צדדים, ועושה ממנו קטרת אחרת.

(א) וטמא טמא יקרא. וכלהו קטירין ביהויה חיויא קדמאה וסתירין בכמה עובדי עלמא. רבי יצחק ורבי יוסי הוו אזלי מטבריא ללוד. אמר רבי יצחק תוהנא על ההוא רשע דבלעם דכל עובדוי דההוא רשע הוו מסטרא דמסאבא. והכא אוליפנא רזא חדא, דכל זייני נחשיא דעלמא כלהון מתקטרין ונפקין מההוא נחש קדמוני דאיהו רוח מסאבא מזוהמא, ובגין כך פל חרשין דעלמא אקרון על שמא דא נחשים (ועקרים) וכלהו מהאי סטרא נפקי. ומאן דאתמשך ביהאי, הא אסתאב.

ולא עוד אלא דבעי לאסתאבא בגין לאמשכא עליה ההוא סטרא דרוח מסאבא. דהא תנינן כגוונא דאתער בר נש הכי נמי אמשיך עליה מלעילא, אי איהו אתער בסטרא דקדושה אמשיך עליה קדשה מלעילא ואתקדש. ואי איהו אתער בסטרא דמסאבא הכי אמשיך עליה רוח מסאבא ואסתאב. דהא אתמר על מה דתנינן אתי בר נש לאסתאבא מסאבין ליה.

בגין כך ההוא רשע דבלעם, בגין לאמשכא עליה רוח מסאבא מההוא נחש עלאה, הוה אסתאב בכל ליליא באתניה, והוה עביד עמה עובדי אישות בגין לאסתאבא ולאמשכא עליה רוח מסאבא, וכדין עביד חרשוי ועובדוי.

ושירותא דעובדוי הוי נטיל נחש מאינון חוין וקטיר ליה קמיה ובזע (ד) קכו רישיה ואפיק לישניה ונטיל עשבין ידיען ואוקיד פלא ועביד מניה קטרתא חדא, לבתר נטיל רישא דההוא חוין ובזע ליה לארבע סטירין ועביד מניה קטרתא אחרא.

וְעוֹשָׂה עֲגוּלָא אֶחָד, וְהִיא אוֹמֵר דְּבוּרִים וְעוֹשָׂה מַעֲשִׂים אֲחֵרִים, עַד שֶׁמֶשֶׁךְ עָלָיו רוּחוֹת טְמֵאוֹת וּמוֹדִיעוֹת לוֹ מֵה שְׁצָרִיךְ, וְעוֹשָׂה בָהֶם מַעֲשִׂים כְּפִי מֵה שֶׁהֵם יוֹדְעִים מִצַּד אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ שֶׁל הַרְקִיעַ. מִשֶּׁם נִמְשַׁךְ בְּמַעֲשָׂיו וּבְכַשְׁפָּיו, עַד שֶׁמֶשֶׁךְ עָלָיו רוּחַ מֵאוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ הַקְדָּמוֹנִי.

וּמִכַּאֲן הָיָה יוֹדֵעַ יְדִיעוֹת וּכְשָׁפִים וּקְסָמִים. וּמִשׁוּם כִּךָ כְּתוּב, וְלֹא הֵלֵךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים. נְחֹשִׁים וְדָאִי. וְהַעֲקָר וְהַשְׂרֵשׁ בְּטַמְאָה הוּא כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, וְאַחַר כִּךָ רֵאשִׁית הַכֹּל אֵינוֹ אֶלָּא בְּנְחֹשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לְמָה כָּל מִינֵי כְשָׁפִים וּקְסָמִים לֹא נִמְצְאוּ אֶלָּא בְּנְשִׁים? אָמַר לוֹ, כִּי לְמַדְנוּ, מִשְּׁבָא נְחֹשׁ עַל חוּהָ, הֵטִיל בָּהּ זֵה־מָא. הֵטִיל בָּהּ וְלֹא בְּכַעֲלָהּ. אָמַר, כִּי זֶה וְדָאִי! בָּא רַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁק לְרַבִּי יִצְחָק. אָמַר, כְּמָה פְעָמִים שְׂאֵלְתִי עַל הַדְּבָר הַזֶּה וְלֹא זָכִיתִי בוֹ, אֶלָּא כַּעַתָּה.

אָמַר לוֹ, כָּל הַמַּעֲשִׂים הַלְלוּ וְכָל מֵה שְׂיַדַע בַּלְעָם, מֵאִיזָה מְקוֹם לְמַד אוֹתָם? אָמַר לוֹ, מֵאֲבִיו. אֲבָל בְּאוֹתָם הִרְרִי קָדָם, שְׁהִיא אֶרֶץ קָדָם, לְמַד כָּל הַכְּשָׁפִים וְכָל מִינֵי קְסָמִים, מִשׁוּם שְׁבָאוֹתָם הַהֵרִים הֵם הַמְּלָאכִים עֲזָ"א וְעֲזָ"ל שֶׁהִפִּיל אוֹתָם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן הַשָּׁמַיִם, וְהֵם קְשׁוּרִים בְּשִׁלְשָׁלוֹת שֶׁל בְּרוּל, וּמוֹדִיעִים כְּשָׁפִים לְבָנֵי אָדָם. וּמִשֶּׁם הָיָה יוֹדֵעַ בַּלְעָם, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר מִן אָרֶם יִנְחֲנִי בְּלֶק מְלֶךְ מוֹאָב מֵהַרְרֵי קָדָם.

אָמַר לוֹ, וְהָרִי כְּתוּב וְלֹא הֵלֵךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל הַמַּדְבָּר פָּנָיו. אָמַר לוֹ, הַצַּד הַתַּחְתּוֹן שְׁבָא מְרוּחַ הַטַּמְאָה שֶׁלְמַעְלָה הִיא רוּחַ

וְעֵבִיד עֲגוּלָא חַד, וְהָיָה אָמַר מְלִין וְעֵבִיד עוֹבְדִין אֲחֵרִינוּן, עַד דְּאִמְשִׁיךְ עָלֶיהָ רוּחִין מְסֻאָבִין, וְאוֹדִיעִין לִיהָ מֵה דְּאִצְטְרִיךְ, וְעֵבִיד בְּהוּ עוֹבְדוֹי כְּפּוּם מֵה דְּאִינוּן יוֹדְעֵי מְסֻטְרָא דְּהַהוּא חוּיָא דְּרַקִּיעָא. מִתְמַן אֲתַמְשִׁךְ בְּעוֹבְדוֹי וְחַרְשׁוֹי עַד דְּאִמְשִׁיךְ עָלֶיהָ רוּחַ מֵהַהוּא נְחֹשׁ קְדָמָא.

וּמִהֲבָא הָוּה יוֹדֵעַ וְחַרְשִׁין וּקוֹסְמִין. וּבְגִין כִּי כְּתוּב וְלֹא הֵלֵךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים, נְחֹשִׁים וְדָאִי, וְעֲקָרָא וְשִׁרְשָׁא בְּמְסֻאָבוֹתָא אִיהוּ כְּמָה דְּאֲתַמְר, וְלִבְתַּר שִׁירוֹתָא דְּכָלָא לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּנְחֹשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֲמַאי כָּל זַיְיָנֵי חַרְשִׁין וּקוֹסְמִין לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ אֶלָּא בְּנְשִׁיאַ. אָמַר לִיהָ הָכִי אוֹלִיפְנָא מִדְּאֲתָא נְחֹשׁ עַל חוּהָ הֵטִיל בָּהּ זֵה־מָא, בָּהּ אֵטִיל וְלֹא בְּכַעֲלָהּ. אָמַר הָכִי הוּא וְדָאִי, אֲתָא רַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁקִיָּה לְרַבִּי יִצְחָק, אָמַר כְּמָה זְמַנִּין שְׂאִילְנָא הָאִי מְלָה וְלֹא זָכִינוּא בָּהּ אֶלָּא הַשְּׁתָּא.

אָמַר לִיהָ כָּל הַנֵּי עוֹבְדִין וְכָל מֵה דִּידַע בַּלְעָם מֵאֵן אֲתַר אוֹלִיף לִיהָ. אָמַר לִיהָ מֵאֲבִיו. אֲבָל בְּאִינוּן הַרְרֵי קָדָם דְּאִיהוּ אֶרֶץ קָדָם אוֹלִיף כָּל חַרְשִׁין וְכָל זַיְיָנֵי קוֹסְמִין. בְּגִין דְּבְאִינוּן טוּרֵי אִינוּן מְלָאכִי עֲזָ"א וְעֲזָ"ל, דְּאִפִּיל לוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִן שְׁמַיָא וְאִינוּן קְטִירִין בְּשִׁלְשָׁלָאִי דְּפְרִזְלָא וְאוֹדִיעִין חַרְשִׁין לְבָנֵי נְשָׂא, וּמִתְמַן הָוּה יוֹדֵעַ בַּלְעָם כְּמָה דְּאֲתַמְר אָמַר מִן אָרֶם יִנְחֲנִי בְּלֶק מְלֶךְ מוֹאָב מֵהַרְרֵי קָדָם.

אָמַר לִיהָ וְהָא כְּתוּב וְלֹא הֵלֵךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל הַמַּדְבָּר פָּנָיו. אָמַר לִיהָ, סְטְרָא תַתָּאָה דְּאֲתִיא מְרוּחַ מְסֻאָבָא דְּלַעֲלָא, הוּא רוּחַ מְסֻאָבָא דְּשִׁלִּיט בְּמַדְבָּרָא

טמאה ששולטת במדבר, כשעשו בני ישראל את העגל כדי להטמא עמו, שהוא תחתון. ובכל עשה את כשפיו, כדי שיוכל לעקר את ישראל, ולא יכל.

אמר רבי יוסי, מה שאמרת בראשונה, שפאשר הנחש בא על חנה הטיל בה זהמא - זה יפה. אבל הרי שנינו, שפאשר עמדו ישראל על הר סיני, פסקה מהם הזהמא. וכשישראל קבלו תורה, פסקה מהם הזהמא. אבל שאר העמים עובדי עכו"ם שלא קבלו התורה, לא פסקה מהם הזהמא.

אמר לו, יפה אמרת! אבל בא ראה, התורה לא נתנה אלא לזכרים, שכתוב (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. שהרי נשים פטורות ממצוות התורה.

ועוד, שכלם חזרו לזהמתן כמו בראשונה אחר שחטאו, ומהאשה קשה להפריד את הזהמא יותר מהגבר, ומשום כך נמצאו נשים בכשפים ובזהמא הזו יותר מאשר בגברים. שהרי הנשים באות מצד השמאל ודבוקות בדין הקשה, והצד הזה נדבק בהם יותר מבגברים, כמו שנתבאר, משום שבאות מצד הדין הקשה, והכל נדבק והולך אחר מינו.

בא ראה שפך הוא כמו שאמרת - שבלעם היה נטמא בראשונה כדי להמשיך עליו רוח של טמאה. כמו זה האשה בימי טמאתה יש לאדם להשמר ממנה, משום שנדבקות ברוח של טמאה, ובאותו הזמן אם היא תעשה כשפים - יצליחו בידיה יותר מבזמן אחר, שהרי רוח טמאה שורה עמה, ועל פן לכל

פד עבדו בני ישראל ית עגלא בגין לאסתאבא בהדיה דאיהו תתאה, ובכלא (ד) קבו ע"ב) עבד חרשוי בגין דיכול לאעקרא לון לישראל ולא יכיל.

אמר רבי יוסי האי דאמרת בקדמיתא דכד נחש אתא על חנה אטיל בה זזהמא שפיר, אבל הא תנינן דכד קאימו ישראל על טורא דסיני פסק מנייהו זזהמא. ישראל דקבילו אורייתא פסק מנייהו זזהמא, אבל שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות דלא קבילו אורייתא לא פסקא זזהמא מנייהו.

אמר ליה שפיר קאמרת, אבל תא חזי, אורייתא לא אתייהבת אלא לדכורי דכתיב, (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. דהא נשי פטירין מפקודי אורייתא.

ועוד דאהדרו כלהו לזזהמתן בקדמיתא בתר דחטו, ואתתא קשיא לאתפרשא זזהמא מנה יתיר מגברא. ובגין כך אשתפחו נשין בתרשיא ובזזהמא דא יתיר מגוברין. דהא נשיא מסטרא דשמאלא קא אתין ואתדבקו בדינא קשיא, וסטרא דא אתדבק בהו יתיר מגוברין כמה דאתמר בגין דאתיא מסטרא דדינא קשיא, וכלא אתדבק ואזיל בתר זיניה.

תא חזי, דהכי הוא כמה דאמינא, דבלעם הוה אסתאב בקדמיתא בגין לאמשכא עליה רוחא מסאבא. כגוונא דא אתתא ביומי דמסאבו דילה אית ליה לבר נש לאסתמרא מנה, בגין דברוח מסאבא אתדבקת ובההוא זמנא אי איהי תעביד חרשין אצלחו בידיה יתיר מזמנא אחרא, דהא רוח מסאבא שריא

עמה, ועל דא בכל מה דקריבת אסתאב, כל שפן מאן דקריב בהדה. זכאין אינון ישראל דקודשא בריהו הוא יהיב לון אורייתא ואמר לון (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה אני יי.

אמר ליה האי מאן דאסתפל בצפצופוי דעופי אמאי אקרי נחש. אמר לו דהא מההוא סטרא קאתי דרוח מסאבא שריא על ההוא עופא (דף קכו ע"א) ואודע מלין בעלמא. וכל רוח מסאבא בנחש אתדבקו ואתיין לעלמא ולית מאן דישתזיב מגיה בעלמא, דהא איהו אשתפח עם פלא, עד זמנא דזמין קדשא בריהו הוא לאעברא ליה מעלמא כמה דאתמר דכתיב, (ישעיה כה) פלע המות לנצח ומחה יי אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. וכתיב, (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ וגו'.

רבי יהודה אמר, אברהם ידע בההיא מערתא סימנא, ולביה ורעותיה תמן הוה, בגין דמקדמת דנא עאל לתמן וחקא לאדם וחוה טמירין תמן. ומנא הוה ידע דאינון הוו. אלא חמא דיוקניה, ואסתפל ואתפתח ליה חד פתחא דגנתא דעדן תמן וההוא דיוקנא דאדם הוה קאים לגביה.

ותא חזי כל מאן דאסתפל בדיוקנא דאדם לא אשתזיב לעלמין ממיתה, בגין דהא בשעתא דבר נש אסתלק מעלמא חמי ליה לאדם ובההוא זמנא מית. אבל אברהם אסתפל ביה וחקא דיוקניה ואתקיים, וחקא נהורא דנהיר במערתא וחד שרגא דליק, פדין תאיב אברהם דיוקניה בההוא אתר, ולביה ורעותיה הוה תדיר במערתא. תא חזי, השתא אברהם בחכמתא עבד

מה שמתקרבת - גטמא, כל שפן מי שקרב אליה. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה ואמר להם (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה אני ה'.

אמר לו, מי שמסתפל בצפצופוי העופות למה נקרא נחש? אמר לו, שהנה מאותו הצד באה, שרוח טמאה שורה על העוף ההוא ומודיע דברים בעולם. וכל רוח טמאה דבוקים בנחש ובאות לעולם, ואין מי שינצל ממנו בעולם, שהרי הוא נמצא עם הכל עד הזמן שעתידי הקדוש ברוך הוא להעבירו מן העולם, כמו שנאמר, שכתוב (ישעיה כה) פלע המות לנצח ומחה יי אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. וכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ וגו'.

רבי יהודה אמר, אברהם ידע באותה המערה סימן, ולבו ורצונו היו שם, משום שמקדם לכן נכנס לשם וראה את אדם וחוה טמונים שם. ומנין היה יודע שהם היו? אלא ראה דמותו והסתפל, ונפתח לו פתח אחד של גן עדן שם, ואותה דמות של אדם היתה עומדת אצלו.

ובא וראה, כל מי שמסתפל בדמותו של אדם, אינו נצול ממיתה לעולמים, משום שהנה בשעה שאדם מסתלק מן העולם, הוא רואה את אדם, ובאותו הזמן מת. אבל אברהם הסתפל בו וראה דמותו והתקיים, וראה האור שמאיר במערה, ונר אחד דולק. אז התאנה אברהם למדורו במקום ההוא, ולבו ורצונו היו תמיד במערה.

בא ראה, פעת אברהם עשה בחכמה בזמן שבקש קבר

לשרה, שהרי כשבקש, לא בקש את המערה באותו זמן, ולא אמר שרוצה להפריד מהם, אלא אמר, תנו לי אחוזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. ואם תאמר שעפרון לא היה שם - הוא היה שם, שפיתוב ועפרון יושב בתוך בני חת. ואברהם לא אמר לו באותה שעה כלום.

א"ל מה שאמר להם אמר, כמו שפיתוב וידבר אל בני חת וגו'. וכי עולה בדעתך שאברהם רצה להקבר ביניהם בין הטמאים, או שתשוקתו היתה עמהם? אלא עשה בחכמה.

ולמדנו פאן דרף ארץ במה שעשה אברהם, שהרי משום שתשוקתו ורצונו היו במערה הריא - אף על גב שהיה שם, לא רצה לבקש אותו מיד אותו הרצון שהיה לו במערה, ובקש בתחלה מה שלא צריך לאותם אחרים ולא לעפרון.

בין שאמרו לו לפני עפרון, שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו וגו' - מה פתוב? ועפרון יושב בתוך בני חת. פתוב יושב מראשית הדברים שאמר אברהם שם היה. אז אמר, שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר, ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו'. ואם תאמר בשביל כבודי, יותר מכם אני עושה, שלא רציתי בכם. בתוככם - פדי להקבר ביניכם, שרציתי בכם, פדי שלא אפרד מכם.

רבי אלעזר אמר, בשעה שנכנס אברהם למערה, איך נכנס? משום שהיה רץ אחר אותו העגל, שפיתוב ואל הפקר רץ אברהם וגו', ואותו בן פקר ברח עד אותה המערה, ונכנס אחריו, וראה מה שראה.

בזמנא דתבע קברא לשרה, דהא פד תבע לא תבע למערתא בהווא זמנא, ולא אמר דבעי לאתפרשא מנייהו. אלא אמר, תנו לי אחוזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. ואי תימא דלא הוה עפרון תמן. תמן הוה, דכתיב ועפרון יושב בתוך בני חת, ואברהם לא אמר ליה בההיא שעטא כלום.

א"ל מה דאמר לון אמר, פמה דכתיב וידבר אל בני חת וגו'. וכי סלקא דעתך דאברהם בעא לאתקברא ביני מסאבין או דתאובתיה הוה עמהון, אלא בחכמה עבד.

וילפינן (דף קכו ע"ב) אורח ארעא הכא במה דעבד אברהם, דהא בגין דתאובתיה ורעותיה הוה בההיא מערתא, אף על גב דהוה תמן, לא בעא למשאל ליה מיד ההוא רעותא דהוה ליה במערתא, ושאל בקדמיתא מה דלא אצטריך ליה לאינון אחרנין ולא לעפרון.

בין דאמרו ליה קמי עפרון שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו וגו'. מה כתיב ועפרון יושב בתוך בני חת. יושב פתיב, משירותא דמלין דאמר אברהם תמן הוה. פדין אמר שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו'. ואי תימא בגין יקרא דילי יתיר מנייכו אנא עביד דלא רעינא ככו. בתוככם, בגין לאתקברא בינייכו דרעינא פכו בגין דלא אתפרש מנייכו.

רבי אלעזר אמר בשעטא דעאל אברהם במערתא הוה עאל. בגין דהוה רהיט אבתריה דהוה עגלא דכתיב ואל הפקר רץ אברהם וגו'. והוה בן פקר ערק עד ההוא מערתא ועאל אבתריה וחקא מה דחקא.

עוד, משום שהוא התפלל כל יום ויום, והיה יוצא עד אותה השדה שהיתה מעלה ריחות עליונים, וראה האור שיוצא מתוך המערה והתפלל שם, ושם דבר עמו הקדוש ברוך הוא. ומשום כך רצה אותה, שתשוקתו היתה תמיד באותו המקום.

ואם תאמר, אם כך, למה לא רצה אותה עד עכשו? כדי שלא יבחינו בו, הואיל ולא צריך אותה. פעת שהצטרף אותה, אמר, הנה השעה לבקש אותה. בא ראה, אם עפרון היה רואה במערה מה שראה בה אברהם, לא היה מוכר אותה לעולמים, אלא ודאי לא ראה בה ולא כלום, שהרי אין הדבר נגלה אלא לבעליו, ומשום כך לאברהם התגלתה ולא לעפרון. לאברהם התגלתה - שלו היתה. לעפרון לא היתה מתגלה - שלא היה לו בה חלק. ומשום כך לא התגלה לעפרון כלום, ולא היה רואה אלא חשכה, ועל פן מכר אותה.

ומה שלא בקש אברהם בראשונה שימכר לו מכר, שהרי אברהם לא אמר אלא - ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו', בכסף מלא יתננה לי וגו', והוא אמר, השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה וגו'. משום שהכל היה מאוס על עפרון, שלא ידע מה היא.

ובא וראה, כשנכנס אברהם בתחלה למערה, ראה שם אור, ונזרק לפניו עפר, והתגלו לו שני קברים. בינתיים עלה אדם בדמותו, וראה את אברהם וחיף, וכו' ^(היה) ידע אברהם ששם ^(היה) הוא עתיד להקבר.

אמר לו אברהם: בבקשה ממך,

תו בגין דאיהו צלי כל יומא ויומא והנה נפיק עד ההוא חקל דהנה סליק ריחין עלאין, וחמא נהורא דנפיק מגו מערתא וצלי תמן, ותמן מליל עמיה קדשא בריך הוא, ובגין כך בעא ליה, דתאובתיה הוה בההוא אתר תדיר.

ואי תימא אי הכי אמאי לא בעא לה עד השתא, בגין דלא ישגחון עליה הואיל ולא אצטרף ליה. השתא דאצטרף ליה, אמר, הא שעתא למתבע ליה.

תא חזי, אי עפרון הוה חמי במערתא מה דהוה חמי אברהם בה, לא יזבין לה לעלמין. אלא ודאי לא חמא בה ולא כלום, דהא לית מלה אתגליא אלא למאריה, ובגין כך לאברהם אתגליא ולא לעפרון. לאברהם אתגליא דיליה הוה, ^(דף קכח ע"א) לעפרון לא הוה אתגליא ליה דלא הוה ליה חולקא ביה. ובגין כך לא אתגלי לעפרון כלום, ולא הוה חמי אלא חשוכא, ועל דא זבין לה.

ומה דלא תבע אברהם בקדמיתא דיזבין ליה זבין, דהא אברהם לא קאמר אלא ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו'. בכסף מלא יתננה לי וגו', ואיהו אמר השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה וגו'. בגין דכלא הוה מאיס עליה דעפרון דלא ידע מה היא.

ותא חזי, פד עאל אברהם במערתא בקדמיתא, חמא תמן נהורא, ואתרמי עפרא קמיה, ואתגלא ליה תרין קברין אדהכי אסתלק אדם בדיוקניה וחמא ליה לאברהם וחייה, ובייה ^(הוה) ידע אברהם דתמן ^(הוה) הוא זמין לאתקברא.

אמר ליה, אברהם, במטו מינך, קוסטרא

האם טירה שאינה מקרה יש פאן? אמר לו הקדוש ברוך הוא, הטמין אותי פאן, ומאותו הזמן עד עכשו נטמנתי כמו דג בחפירה עד שאתה באת לעולם. עכשו מכאן ואילך הנה קיום לי ולעולם יש בשבילך.

ראה מה פתוב - ויקם השדה והמערה אשר בו. ממש קימה היתה לה מה שלא היתה לה עד עתה. רבי אבא אמר, ויקם השדה - ודאי קימה ממש, שקם והתעלה לפני אברהם, משום שעד עכשו לא נראה שם כלום, ועכשו, מה שהיה טמון - קם והתעלה, ואז קם הכל כמשפטו. אמר רבי שמעון, בשעה שנכנס אברהם למערה והכניס לשם את שרה, קמו אדם וחוה, ולא קבלו להקבר שם. אמרו: ומה אנו כבושה לפני הקדוש ברוך הוא באותו העולם משום אותו החטא שגרמנו, וכעת תתוסף לנו ביושה אחרת - מפני המעשים טובים שבכם?

אמר אברהם: הריני מזמן לפני הקדוש ברוך הוא עבדך שלא תתביש לפניו לעולמים. מיד - ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. מה זה ואחרי כן? אחר שקבל עליו אברהם את הדבר הזה.

אדם נכנס למקומו - חנה לא נכנסה, עד שקרב אברהם והכניס אותה אצל אדם וקבל אותה בשבילו. זהו שכתוב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, ולא כתוב לשרה, אלא את שרה, לרבות חנה. ואז התלשבו במקומם פראוי. זהו שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ושנינו באברהם.

תולדות השמים והארץ - זה

קטיר אית הקא. אמר ליה קדשא בריה הוא טמרני הקא ומההוא זמנא עד השתא אתטמרנא כגילדא דקירטא עד דאתית אנת בעלמא, השתא מכאן ואילך הא קיימא לי ולעלמא הוה בגינך.

חמי מה כתיב ויקם השדה והמערה אשר בו, קימה ממש הוה ליה מה דלא הוה ליה עד השתא. רבי אבא אמר ויקם השדה, ודאי קימה ממש דקם ואסתלק קמיה דאברהם בגין דעד השתא לא אתחזי תמן כלום, והשתא מה דהוה טמיר קם ואסתליק וכדין קם פלא בנמוסוי.

אמר רבי שמעון בשעתא דעאל אברהם במערתא ואעיל שרה תמן, קמו אדם וחוה ולא קבילו לאתקברא תמן, אמרו ומה אנן בכסופא קמי קדשא בריה הוא בההוא עלמא בגין ההוא חובא דגרימנא והשתא יתוסף לן כסופא אחרא מקמי עובדין טבין דכבו.

אמר אברהם הא אנא זמין קמי קדשא בריה הוא בגינך דלא תכסוף קמיה לעלמין.

מיד ואחרי כן קבר אברהם את (דף קכח ע"ב) שרה אשתו, מאי ואחרי כן. בתר דקביל אברהם עליה מלה דא.

אדם עאל בדוכתיה חנה לא עאלת, עד דקריב אברהם ואעיל לה לגבי אדם וקביל לה בגיניה, הדא הוא דכתיב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, לשרה לא כתיב אלא את שרה לאסגאה חנה, וכדין אתיישבו בדוכתייהו כדקא יאות, הדא הוא דכתיב, אלה תולדות השמים והארץ (בראשית ב) בהבראם, ותנינן באברהם.

תולדות השמים והארץ דא אדם וחוה.

אדם וחוה. לא כתוב אלה השמים והארץ, אלא תולדות השמים והארץ, ולא תולדות בן אדם. והם התקיימו בשביל אברהם. ומנין לנו שהתקיימו בשביל אברהם? שכתוב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם. ועד שבא אברהם לא התקיימו אדם וחוה במקומם באותו העולם.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו. אמר, המערה הזו אינה כפולה, שהרי כתוב מערת המכפלה, ואחר כך הכתוב קרא לה מערת שדה המכפלה. מכפלה הוא קרא לשדה.

אמר לו, כך קורא לה - מערת המכפלה, כמו שנאמר ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי, חייך, המערה היא מכפלה, ולא השדה נקרא מכפלה. אלא השדה והמערה נקראים על שם מכפלה, שדה המכפלה ודאי, ולא המערה, שהרי המערה היא בשדה, ואותו השדה עומד בדבר אחר.

בא ראה, תחת ירושלים נכפלה כל ארץ ישראל, והיא עומדת למעלה ולמטה. כמו כן ירושלים למעלה - ירושלים מטה. אחוזה למעלה ואחוזה למטה. ירושלים למעלה אחוזה בשני צדדים - למעלה ולמטה (ירושלים למטה אחוזה בשני צדדים - למעלה ולמטה), ומשום כך היא כפולה.

ועל כן השדה הזו מאותה מכפלה היא שבו היא שורה. כמו כן כתוב כריח השדה אשר ברכו ה', למעלה ולמטה, ומשום כך שדה המכפלה ודאי, ולא שדה כפול.

עוד סוד הדבר - שדה המכפלה ודאי. מי המכפלה? (ה) שבשם הקדוש שהיא מכפלה. הכל עומד יחד, ובשבילה אמר בדרך נסתר

אלה השמים והארץ לא כתוב, אלא תולדות השמים והארץ ולא תולדות בר נש. ואינון אתקיימו בגיניה דאברהם. ומנא לן דאתקיימו בגיניה דאברהם. דכתיב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם. ועד דאתא אברהם לא אתקיימו אדם וחוה בדוכתייהו בההוא עלמא.

רבי אלעזר שאיל לרבי שמעון אבוי, אמר האי מערתא לאו איהו כפילתא, דהא כתיב מערת המכפלה, וקרא קרי לה לבתר מערת שדה המכפלה, מכפלה קא קרי ליה לשדה.

אמר ליה הכי קארי ליה מערת המכפלה כמה דאת אמר ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי חייך לאו מערתא איהו מכפלה. ולא שדה אקרי מכפלה, אלא האי שדה ומערתא על שום מכפלה אקרון שדה המכפלה ודאי ולא מערתא, דהא מערתא בשדה איהי, וההוא שדה קאים במלה אחרא.

תא חזי, ירושלים כל ארעא דישראל אתכפל תחותיה. ואיהי קיימא לעילא ותתא, כגוונא דא ירושלים לעילא ותתא, אחידא לעילא ואחידא לתתא, ירושלים לעילא אחידת בתרין סטרין לעילא ותתא (ירושלים לתתא אחידת בתרין סטרין לעילא ותתא) ובגין כך כפלתא היא.

ועל דא האי שדה מההיא כפלתא איהו דביה שריא. כגוונא דא כתיב כריח שדה אשר ברכו יי לעילא (ד) (קכט ע"א) ותתא, ובגין כך שדה המכפלה ודאי ולא שדה כפול.

תו רזא דמלה שדה המכפלה ודאי, מאן מכפלה, ה' דבשמא קדישא

ה' מִכְפֶּלֶה, שְׁלֹא הִיְתָה בְּשֵׁם
הַקְדוּשׁ אֹת אַחֲרַת מִכְפֶּלֶה
פָּרַט לָזֶה.

וְאִם עַל גַּב שְׁמֵעֲרַת הַמִּכְפֶּלֶה
הִיְתָה וְדַאי, שֶׁהִיא מְעַרָה בְּתוֹךְ
מְעַרָה, אֲבָל עַל שֵׁם אַחֵר
נִקְרָאת מְעַרַת הַמִּכְפֶּלֶה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר. וְאַבְרָהָם יָדַע,
וַיִּשְׁאַמֵּר לִבְנֵי חַת, כִּפְסָה אֶת
הַדְּבָר, וְאָמַר וַיִּתֵּן לִי אֶת מְעַרַת
הַמִּכְפֶּלֶה, עַל שֵׁם שֶׁהִיא מְעַרָה
כְּפוּלָה, וְהַתּוֹרָה לֹא קָרָאָה לָהּ
אֶלָּא מְעַרַת שְׁדֵה הַמִּכְפֶּלֶה
כְּרֵאוּי.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה אֶת
הַכֹּל שִׁימְצֵא הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ
שֶׁלְמַעֲלָה, וְלִהְדַבֵּיק זֶה עִם זֶה
שֶׁיְהִיָּה כְבוֹדוֹ לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה.
אֲשֶׁרִי חֲלַקְתָּם שֶׁל הַצְּדִיקִים
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְרַצָּה
בָּהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.
וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְה'
בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל רִבִּי
יְהוּדָה פֶּתַח, (תהלים סח) אֲשֶׁרִי
תִבְחָר וּתִקְרַב יִשְׁכַּן חֲצַרְיָךְ.
הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְּבָאֵר, אֲבָל אֲשֶׁרִי
הָאִישׁ שֶׁדְּרָכָיו כְּשֵׁרוֹת לִפְנֵי
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא
הַתְרַצָּה בּוֹ לִקְרָבוֹ אֵלָיו.

בֵּא רֵאָה, אַבְרָהָם הַתְּקַרֵּב
אֵלָיו, וַיִּתְּשׁוּקְתוּ הֵיטֵב כָּל יוֹם
בְּזֶה. וְלֹא הַתְּקַרֵּב אַבְרָהָם בְּיוֹם
אֶחָד אוֹ בַּפֶּעַם אַחַת, אֶלָּא
מְעַשְׂיוֹ קְרִיבוֹהוּ בְּכָל יָמָיו
מִדְּרָגָה לְדְרָגָה, עַד שֶׁהִתְעַלָּה
בְּדְרָגָתוֹ.

בְּשִׁהְיָה זָקֵן וְנִכְנַס לְדְרָגוֹת
עֲלִיוֹנוֹת כְּרֵאוּי, שְׁכַתוֹב
וְאַבְרָהָם זָקֵן, וְאִזּוּ בָּא בַּיָּמִים,
בְּאוֹתָם יָמִים עֲלִיוֹנִים, בְּאוֹתָם
יָמִים יְדוּעִים בְּסוֹד הָאֱמוּנָה.
וְה' בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל.
שְׁמֵשׁ יוֹצֵאוֹת כָּל הַבְּרָכוֹת
וְכָל טוֹב.

דְּאִיהִי מִכְפֶּלֶה. וְכֹלָא קְיִימָא כְּחַד, וּבְגִינִיָּה
קָאָמַר בְּאוֹרַח סְתִימִים ה' מִכְפֶּלֶה דְלֹא הָוִי
בְשָׂמָא קְדִישָׁא אֶת אַחֲרָא מִכְפֶּלֶה בַר אִיהִי.

וְאִם עַל גַּב דְּמְעַרְתָּא כְּפִלְתָּא הוּוּהּ וְדַאי
דְּאִיהִי מְעַרְתָּא גּוּ מְעַרְתָּא, אֲבָל עַל שׁוּם
אַחֲרָא אֶקְרִי מְעַרַת שְׁדֵה הַמִּכְפֶּלֶה כְּמָה
דְּאַתְמָר. וְאַבְרָהָם יָדַע, וְכַד אָמַר לִבְנֵי חַת פְּסִי
מְלָה וְאָמַר וַיִּתֵּן לִי אֶת מְעַרַת הַמִּכְפֶּלֶה, עַל
שׁוּם דְּאִיהִי מְעַרְתָּא כְּפִלְתָּא, וְאוּרִייתָא לָא
קְרִי לָהּ אֶלָּא מְעַרַת שְׁדֵה הַמִּכְפֶּלֶה כְּדָקָא
יְאוּת.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֹבֵד פְּלֹא לְאַשְׁתַּכַּח
הָאִי עֲלֵמָא פְּגוּוּנָא דְלַעֲיֵלָא,
וְלֹא תִדְבַקָא דָּא בְּדָא, לְמַהוּי יְקָרִיָּה לְעֵילָא
וְתַתָּא. זַפְּאָה חוּלְקִיָּהוּן דְּצְדִיקָיָא דְּקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֲי בְּהוּ עֲלֵמָא וּבְעֲלֵמָא
דְּאַתִּי:

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיִּי בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם
בְּכָל רִבִּי יְהוּדָה פֶּתַח (תהלים סח)

אֲשֶׁרִי תִבְחָר וּתִקְרַב יִשְׁכַּן חֲצַרְיָךְ, הָאִי קָרָא
אַתְמָר, אֲבָל זַפְּאָה הוּא בַר נֶשׁ דְּאוּרְחוּי
אַתְכַּשְׁרֵן קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִיהוּ אַתְרַעֲי
בִּיהּ לְקָרְבָא לִיהּ לְגַבִּיָּהּ.

תָּא חֲזִי, אַבְרָהָם אַתְקָרִיב לְגַבִּיָּהּ וְתַאוּבַתִּיהּ
דִּילִיָּהּ הוּוּהּ כָּל יוֹמוֹי בְּהָאִי, וְלֹא אַתְקָרִיב
אַבְרָהָם בְּיוֹמָא חָדָא אוֹ בְּזַמְנָא חָדָא, אֶלָּא
עוֹבְדוּי קְרִיבוֹ לִיהּ בְּכָל יוֹמוֹי מִדְּרָגָא לְדְרָגָא,
עַד דְּאַסְתַּלַּק בְּדְרָגוּי.

בַּר הוּוּהּ סִיב וְעָאֵל בְּדְרָגִין עֲלֵאִין פְּדָקָא חֲזִי
דְּכַתִּיב וְאַבְרָהָם זָקֵן, וַיְכַדִּין בָּא בַּיָּמִים
בְּאִינּוֹן יוֹמִין עֲלֵאִין בְּאִינּוֹן יוֹמִין יְדִיעָאן
בְּרָזָא דְמַהִימְנוּתָא. וַיִּי בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל.
דְּמַתְמָן נְפָקִין כָּל בְּרָכָאן וְכָל טִיבוּ.

אשריהם בעלי התשובה, שהרי
 בשעה אחת ביום אחד [כפעם אחת]
 ברגע אחד קרבים לקב"ה, מה
 שלא היה כף אפלו לצדיקים
 גמורים שהתקרבו לקב"ה בכמה
 שנים. אברהם לא נכנס באותם
 הימים העליונים עד שהיה זקן,
 כמו שנאמר. וכן דוד, שכתוב
 (מלכים א-א) והמלך דוד זקן בא
 בימים. אבל בעל התשובה מיד
 נכנס ונדבק בקב"ה.

רבי יוסי אמר, שנינו, המקום
 שבעלי התשובה עומדים בעולם
 ההוא, אין לצדיקים גמורים רשות
 לעמד בו, משום שהם קרובים
 למלך יותר מכלם, והם מושכים
 עליהם ברצון הלב יותר ובכח רב
 להתקרב למלך.

בא ראה, כמה מקומות מתקנים
 לקב"ה בעולם ההוא, ובכלם בית
 מושבים לצדיקים, כל אחד ואחד
 לפי דרגתו כראוי לו.

בתוב (תהלים סח) אשרי תבחר
 ותקרב ישפן חצריך, שהקדוש
 ברוך הוא מקרב אותם אליו,
 שעולים אותם הנשמות מטה
 למעלה ולהאחז בנחלתם שנתקנה
 להן. ישפן חצריך - אלו המקומות
 והדרגות שפחוץ, ומי הם? כמו
 שנאמר (זכריה א) ונתתי לך מהלכים
 בין העמדים האלה. זוהי דרגה
 בין קדושים עליונים.

ומי שזכאים לדרגה הזו הם
 שליחים של רבון העולם, כמו
 אותם המלאכים, ותמיד עושים
 שליחות ברצון רבונם, משום
 שאלו [התקדשו] תמיד בקדשה ולא
 נטמאו. כמו כן מי שנטמא בעולם
 הזה, הוא מושפך עליו רוח טמאה,
 וכשיוצאת ממנו נשמתו, מטמאים
 אותו, ומדורו בין אותם הטמאים,
 ואלו הם המזיקים של העולם.

בגוונא דא, מאן דאסתאב בהאי עלמא איהו משיך עליה רוח מסאב,

זכאין אינון מאריהון דתשובה דהא
 בשעתא חדא ביומא חדא ברגעא
 חדא (דף קכט ע"ב) קריבין לגבי קדשא בריך
 הוא, מה דלא הוה הכי אפילו לצדיקים
 גמורים דאתקריבו גבי קדשא בריך הוא
 בכמה שנין. אברהם לא עאל באינון יומין
 עלאין עד דהוה סיב כמה דאתמר. וכן דוד
 דכתיב (מלכים א א) והמלך דוד זקן בא בימים.
 אבל מאריה דתשובה מיד עאל ואתדבק
 ביה בקודשא בריך הוא.

רבי יוסי אמר תנינן אתר דמאריהון
 דתשובה קיימי ביה, בההוא עלמא,
 צדיקים גמורים לית לון רשו לקיימא ביה,
 בגין דאינון קריבין למלפא תיר מפלהו,
 ואינון משכי עליהו ברעותא דלפא תיר
 ובחילא סגיא לאתקרבא למלפא.

תא חזי, כמה אתרין מתוקנין ליה לקודשא
 בריך הוא בההוא עלמא, ובכלהו בי
 מותבי לון לצדיקים. כל חד וחד לפום
 דרגיה פדקא חזי ליה.

בתיב, (תהלים סח) אשרי תבחר ותקרב ישפן
 חצריך, דקדשא בריך הוא קריב לון
 לגביה דסלקין אינון נשמתין מתתא לעילא
 ולא תאחדא באחסנתיהון דאתתקנן להו.
 ישפן חצריך, אלין אתרין ודרגין לבר, ומאן
 אינון, כמה דאת אמר (זכריה א) ונתתי לך
 מהלכים בין העומדים האלה. והאי הוא
 דרגא בין קדישין עלאין.

ומאן דזכאין לדרגא דא, אינון שליחן
 דמארי עלמא כאינון מלאכין ועבדין
 שליחותא תדיר ברעותא דמאריהון, בגין
 דאלין [אתקדשו] תדיר בקדושה ולא אסתאבו.

כמו שמשפיע אדם את עצמו בעולם הזה - כך הוא מדורו ונמשך באותו העולם [ואותן רוחות הטמאות מטמאות אותו ומכניסות אותו לניהנם].

בא ראה, מי שמתקדש ושומר את עצמו בעולם הזה שלא יטמא, מדורו בעולם ההוא בין אותם קדושים עליונים ועושים תמיד שליחות, ואלו עומדים בחצר, כמו שנאמר (שמות כז) את חצר המשכן.

יש אחרים שהם בפנים יותר שאינם בחצר, אלא בבית, כמו שנאמר (תהלים סה) נשבעה בטוב ביתך. אמר דוד, נשבעה בטוב ביתך. כיון שאמר ישכן חצריך, למה כתוב נשבעה בטוב ביתך? ישבע בטוב ביתך היה צריך להיות, כמו שכתוב ישכן! אלא הרי שנינו, אין ישיבה בעזרה אלא למלכי דוד לבדם.

יש מקום לחסידים עליונים שנכנסים לפנים, ומי הם? כפתיב (במדבר א) והחנים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מרחה משה ואהרן ובניו וגו'. וכמה מדורים על מדורים ואורות על אורות נפרדים בעולם ההוא, וכל אחד מתבייש מאור חברו. כמו שהמעשים נפרדים בעולם הזה, כך גם מקומות ואורות נפרדים בעולם ההוא.

ובא וראה, הרי נאמר שאפלו בעולם הזה, כשאדם ישן על מטתו והנשמות צריכות לשוטט בעולם ויצאו מתוף הגוף, אין כל נשמה ונשמה עולה ומשוטטת לראות בכבוד סבר פני עתיק הימים, אלא כמו שנמשך תמיד וכפי המעשים, כך נשמתו עולה.

וכד נפק נשמתיה מניה מסאבין ליה ומדוריה בין אינון מסאבין ואלין אינון מזיקין דעלמא. כמה דאתמשך בר נש גרמיה בהאי עלמא הכי הוא מדוריה ואתמשך בההוא עלמא (נ"א ואינון רוחי מסאבי מסאבין ליה ואעלין ליה לניהנם).

תא חזי מאן דאתקדש ונטיר גרמיה בהאי עלמא דלא אסתאב. מדוריה בההוא עלמא בין אינון קדישין (ד קל ע"א) עלאין ועבדין שליחותא תדיר, ואלין קיימי בחצר כמא דאת אמר, (שמות כז) את חצר המשכן.

ואית אחרנין דאינון לגו יתיר, דלאו אינון בחצר אלא בביתא כמא דאת אמר, (תהלים סה) נשבעה בטוב ביתך. אמר דוד נשבעה בטוב ביתך, כיון דאמר ישכן חצריך, אמאי פתיב נשבעה בטוב ביתך, ישבע בטוב ביתך מיפעי ליה כמה דכתיב ישכן. אלא הא תנינן לית ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלחודייהו.

ואית אתר לחסידי עליונין דעיילי לגו, ומאי אינון, כדכתיב, (במדבר א) והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מרחה משה ואהרן ובניו וגו'. וכמה מדורין על מדורין ונהורין על נהורין מתפרשן בההוא עלמא, וכל חד אכסיף מנהורא דחבריה, כמה דעובדין אתפרשן בהאי עלמא הכי נמי דוכתיב ונהורין מתפרשן בההוא עלמא.

ותא חזי הא אתמר דאפילו בהאי עלמא כד בר נש נאים על ערסיה, ונשמתין אצטריכו לאתשוטטא בעלמא ונפקו מגו גופא, לאו כל נשמתא ונשמתא סלקא ושטיא למחזי ביקר סבר אפי דעתיק יומין, אלא כמא דאתמשך תדיר וכפום עובדי הכי נשמתיה סלקא.

אם נטמא - הוא ישן והנשמה יוצאת, וכל אותן רוחות טמאות לוקחות אותה, ונדבקת בהן באותן הדרגות הפחתונות שמשוטטות בעולם, והם מודיעות לה דברים שקרובים לבא לעולם. ולפעמים שמודיעים לה דברים כוזבים וצוחקים עליה, והרי פרשוה.

ואם זוכה אדם, כשהוא ישן ונשמתו עולה, הולכת ושטה ובקצת בין הרוחות הטמאות הללו, וכלם מכריזים ואומרים: פנו מקום, פנו. זה אינו מצדנו! והיא עולה בין אותם הקדושים, ומודיעים לה דבר אחד אמת. וכשיורדת, כל אותם מחנות של ערפוב רוצים להתקרב אליה לדעת אותו הדבר, והם מודיעים לה דברים אחרים. והדבור ההוא שנוטלת בתוך אותם קדושים בין אותם האחרים הוא כתבואה בתוך התבן. וזה [מן] הוא זוכה יותר בעוד שהוא עומד והנשמה עומדת בעולם הזה.

כמו כן כשיוצאות הנשמות מהגוף מהעולם הזה, רוצות לעלות, וכמה שומרי הפתח ומחנות מזיקים נמצאים. אם הם מצדם - כלם אויבים בהם באותן הנפשות, ומוסרים אותם בידי דומה להכניסם לגיהנם.

ואחר כך עולות ואוחזים בהם, והם נוטלים אותם, ומכריזים בהם: אלו הם שעברו על מצוות רבונם. וכן משוטטות בכל העולם. ואחר כך מחזירים אותם לגיהנם, וכן עד שנים עשר חדשים. אחר שנים עשר חדשים הם שוככים באותו מקום שראוי להם. אותם הנשמות שזכו עולות למעלה, כמו שנתבאר, וזוכות במקומותיהם.

בא ראה, אשרי הצדיקים שנגנזו להם כמה טובות לעולם ההוא, ואין מקום פנימי בכל אותם

אי אסתאב איהו נאים ונשמתא נפקא וכל אינון רוחין מסאבין נקטין לה ואתדבקת בהו באינון דרגין תפאין דשטיין בעלמא ואינון מודיעין לה מלין דאינון קריבין למיתי בעלמא, ולזמנין דמודעין לה מלין כדיבן וחייבן בה והא אוקמוה.

ואי זכי בר נש פד איהו נאים, ונשמתיה סלקא אזלא ושטיא ובקעא בין אלין רוחין מסאבין, וכלהו מכריזין ואמרין, פנון אתר פנון, לאו דא מסטרנא, ואיהי סלקא בין אינון קדישין ומודעי לה מלה חדא דקשוט.

וכד נחתא כל אינון חבילין טריקין בעאן לאתקרבא בהדה למנדע ההיא מלה,

ואינון מודעין לה מלין אחרנין, וההיא מלה דנטלא גו אינון קדישין בין אינון (דף קל ע"ב)

אחרנין איהו כעבורא גו תיבנא. והאי (מאן) איהו דזכי יתיר בעוד דאיהו קאים ונשמתא קיימא בהאי עלמא.

בגוונא דא כד נפקין נשמתין מגופא מהאי עלמא, בעאן לסלקא, וכמה תרעין חבילי טהירין קיימי, (1) אי אינון מסטרנייהו כלהו אחדין בהו באינון נפשאן ומסרי לון בידי דדומה לאעלא לון בגיהנם.

ולבתר סלקן ואחדן בהו ואינון נטלי להון ומכריזי בהו אלין אינון דעברו על

פקודי דמאריהון, וכן שטיין בכל עלמא. ולבתר מהדרי להו לגיהנם, וכן עד תריסר ירחי. לבתר תריסר ירחי משתככי בההוא אתר דאתחזי לון. אינון נשמתין דזכו סלקי לעילא כמה דאתמר וזכאן בדוכתייהו.

תא חזי, זכאין אינון צדיקיא דאתגניזו להו כמה טבין לההוא עלמא, ולית אתר

בא ראה, אשרי הצדיקים שנגנזו להם כמה טובות לעולם ההוא, ואין מקום פנימי בכל אותם

פְּנִימָאָה בְּכָל אֵינּוֹן פְּאִינּוֹן דִּידְעֵי רְזָא
 דְּמֵאֲרִיהוֹן וַיְדַעַי לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ בְּכָל יוֹמָא,
 עַל אֲלִין פְּתִיב, (ישעיה סד) עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים
 זֹלְתָךְ, יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לּוֹ.
 מַה זֶה לְמַחְכָּה לּוֹ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (איוב לב) חִכָּה אֶת אֵיּוֹב בְּדַבְרָיִם.
 וְאֵלּוּ הֵם שְׂדוּחִיקִים לְדַבְּרֵי שֶׁל
 חִכְמָה וּמְדִיקִים אוֹתָהּ וּמְחַפְּסִים
 לְדַעַת אֶת בְּרוּר הַדְּבָר, וְהֵם
 מְפָרִים לְרִבּוֹנָם. אֵלּוּ הֵם שְׂרִבּוֹנָם
 מִשְׁתַּבַּח בְּהֵם בְּכָל יוֹם. אֵלּוּ הֵם
 שְׁנַכְנָסִים בֵּין עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים,
 וְאֵלּוּ נַכְנָסִים בְּכָל הַשְּׁעָרִים
 שְׁלֹמְעֵלָה, וְאֵין מִי שִׁימְחָה
 בְּיָדָם. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רְאֵה, אֲבָרְהָם נִכְנָס לְדַעַת
 וְלַהֲדַבֵּק בְּרִבּוֹנוֹ כְּרֹאוֹי לְאַחַר
 שֶׁהִקְדִּים אֶת מַעֲשָׂיו שֶׁבְּרֹאשׁוֹנָה,
 וְזָכָה לְאוֹתָם הַיָּמִים הַעֲלִיוֹנִים,
 וְהַתְּבַרַּךְ מִהַמְּקוֹם שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת
 יוֹצְאוֹת מִשָּׁם, שֶׁכְּתוּב וְה' בְּרַךְ
 אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל. מַה זֶה בְּכָל?
 הַמְּקוֹם שֶׁל הַנְּהַר שְׁאִין פּוֹסְקִים
 מִיָּמִיו לְעוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בֹּא רְאֵה
 שֶׁאֲבָרְהָם לֹא רָצָה לְהַתְּעַרֵּב עִם
 גִּשְׁוֹת הָעוֹלָם וְלַהֲדַבֵּק בְּשֶׁאֵר
 הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת,
 מִשּׁוּם שֶׁגִּשְׁוֹת שְׁאֵר הָעַמִּים
 עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת הֵם
 מְטַמְּאוֹת אֶת הַגְּבָרִים שֶׁלָּהֶם
 וְלֹאֹתָם שְׁנֹדְבָקִים בְּהֵם. מִשּׁוּם
 שֶׁכְּשֶׁאֲבָרְהָם יָדַע אֶת הַחִכְמָה,
 יָדַע הָעֶקֶר וְהַשְּׂרֵשׁ, וּמֵאִיזָה
 מְקוֹם יוֹצְאוֹת וּמִשׁוֹטְטוֹת רִחוֹת
 טְמֵאוֹת בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן הִשְׁבִּיעַ
 אֶת עַבְדּוֹ שֶׁלֹּא יִקַּח אִשָּׁה לְבָנוֹ
 מִשְׁאֵר הָעַמִּים.

מְדַרְשׁ הַנַּעֲלָם

וַיְהִי־וַיִּבְרָאוּנוּ פִּתְחוֹ בְּפִסְקֵי הַזֶּה
 (שיר ז) לְכָה דוּדֵי נִצָּא הַשְּׂדֵה נְלִינָה
 בְּכַפְרִים. שְׁנוֹ רִבּוֹתֵינוּ, הַיּוֹצֵא
 לְדָרְךְ יִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת:

פְּנִימָאָה בְּכָל אֵינּוֹן פְּאִינּוֹן דִּידְעֵי רְזָא
 דְּמֵאֲרִיהוֹן וַיְדַעַי לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ בְּכָל יוֹמָא,
 עַל אֲלִין פְּתִיב, (ישעיה סד) עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים
 זֹלְתָךְ, יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לּוֹ.

מַאי לְמַחְכָּה לּוֹ, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (איוב לב) חִכָּה
 אֶת אֵיּוֹב בְּדַבְרָיִם. וְאֲלִין אֵינּוֹן דִּידְחִקִין
 לְמַלְּהָ דְּחִכְמָתָא, וְדִיִּיקִין לָהּ, וּמְחַפְּאֵן לָהּ
 לְמַנְדַּע בְּרִירָא דְּמַלְּהָ, וְאֲשֶׁתְּמוֹדַּעָא
 לְמֵאֲרִיהוֹן, אֲלִין אֵינּוֹן דְּמֵאֲרִיהוֹן מִשְׁתַּבַּח
 בְּהוֹן בְּכָל יוֹמָא, אֲלִין אֵינּוֹן דְּעֵאלִין בֵּין
 עֲלֵאִין קְדִישִׁין, וְאֲלִין עֲלֵאִין כָּל תְּרַעֵי
 דְּלַעֲיֵלָא וְלִית מָאן דִּימְחֵי בִידְהוֹן, זַכָּאָה
 חוֹלְקִיהוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְּאֵתֵי.

תָּא חֲזִי, אֲבָרְהָם עָאֵל לְמַנְדַּע וְלַאֲתְדַּבְּקָא
 בְּמֵאֲרִיָּה פְּדָקָא יְאוֹת לְבַתֵּר דְּאֶקְדִּים
 עוֹבְדוֹי בְּקַדְמִיתָא, וְזָכָה בְּאֵינּוֹן יוֹמִין עֲלֵאִין,
 וְאַתְבְּרַךְ מֵאַתֵּר דְּכָל בְּרַכָּאֵן נְפָקֵי מִתְּמָן,
 דְּכְתִיב וַיִּי בְּרַךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל. מַאי בְּכָל.
 אֵתֵר דְּנַהֲרָא דְּלֹא פְּסָקֵי מִיָּמוֹי לְעֵלְמִין.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא תָּא חֲזִי, דְּאֲבָרְהָם לֹא בְּעָא
 לְאַתְעַרְבָּא בְּנָשֵׁי עֵלְמָא וְלַאֲתְדַּבְּקָא
 בְּשֶׁאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, בְּגִין
 דְּנִשְׁפִּיא דְּשֶׁאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
 וּמַזְלוֹת אֵינּוֹן סָאֲבִין לְגוֹבְרִיָּהוּ וְלֵאֵינּוֹן
 דְּמִתְדַּבְּקִין בְּהוֹן, בְּגִין דְּכַד אֲבָרְהָם יָדַע
 חִכְמָתָא, יָדַע עֲקָרָא וְשֶׁרְשָׁא וּמָאֵן אֵתֵר נְפָקֵי
 וְשִׁטְיִין רוּחֵי מְסֵאֲבִין בְּעֵלְמָא, וְעַל דָּא אוּמֵי
 לְעַבְדֵיהּ דְּלֹא יִסְבּ אֶתְתָּא לְבְּרִיָּה מִשְׁאֵר עַמִּין.

מְדַרְשׁ הַנַּעֲלָם

וַיְהִי־וַיִּבְרָאוּנוּ פִּתְחוֹ בְּהַאי קָרָא, (שיר השירים ז) לְכָה דוּדֵי
 נִצָּא הַשְּׂדֵה נְלִינָה בְּכַפְרִים. תְּנוּ רִבְּנָן הַיּוֹצֵא
 לְדָרְךְ יִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת, תְּפִלָּה שֶׁהִיא חוֹבָה שֶׁל יוֹם.

ותפלת הדרף על הדרף שהוא עושה. ותפלה שיחזור לביתו לשלום. ולימא להו להני שלשה, אפילו באחד יכיל למעבדיה, דתנינן כל שאלותיו של אדם יכיל למכילינהו בשומע תפלה.

אמר רבי יהודה כל עובדוי דבר נש פתיבין בספרא, הן טב הן ביש, ועל כלהון עתיד למיתן דינא, דתנינן אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב, (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך, אותם הדברים שעשה הגולם שאינו משגיח בעולם הבא, פולם ראו עיניך שעמינת בהם. ועל ספרך פולם יכתבו, ליתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא, הלכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל ליה.

אמר רבי יצחק אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיניו ההוא דלא מסתפל בנשמתא קדישא, אלא כל עובדוי כהאי בעירא דלא משגחת ולא ידעת. אמר רבי בון, וכי גולם מתקרי דוד דאמר האי פסוקא.

אמר לו רבי יצחק אדם הראשון אמרו, גלמי ראו עיניך, קודם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך למעבד בדיוקני בני נשא דדמו לי. ועל ספרך פולם יכתבו, מאן אינון. ימים יוצרו, כהאי צורה דידי. ולא אחד בהם דלא אשתאר חד מנהון.

אמר רבי בון, למה. אמר ליה תא חזי, פלהו דדמו ליה או ברמיזא דיליה, לא מתו במיתת נפשהון, וכלהו לקו כההוא עניינא ממש.

תא חזי, אמר רבי יהודה דיוקניה דאדם הראשון ושפירוניה הוה כזהרא דרקיעא עלאה דעל גבי שאר רקיעי, וככהוה נהורא דגניז קדשא בריך הוא לצדיקייא לעלמא דאתי, וכל אינון דהוו רמיזא ביה מדיוקניה דאדם הראשון ביה לקו ומיתו.

דמותו של אדם הראשון ויפיו היה כזהר הרקיע העליון שעל גבי שאר הרקיעים, וכאותו האור שגנז הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעולם הבא. וכל אותם שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.

תפלה שהיא חובה של יום, ותפלת הדרף על הדרף שהוא עושה, ותפלה שיחזור לביתו לשלום. ויאמר את השלשה האלו, אפלו באחד יכול לעשותו, ששנינו, כל שאלותיו של אדם יכול לכלל אותן בשומע תפלה.

אמר רבי יהודה, כל מעשיו של אדם כתובים בספר, הן טוב והן רע, ועל כלם עתיד לתת את הדין. ששנינו, אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך - אותם הדברים שעשה הגולם, שאינו משגיח בעולם הבא, פולם ראו עיניך שעמינת בהם. ועל ספרך פולם יכתבו - לתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא. הלכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל לו.

אמר רבי יצחק, אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיניו אותו שלא מסתפל בנשמה הקדושה, אלא כל מעשיו ככהמה הזו שאין משגחת ואין יודעת. אמר רבי בון, וכי גולם נקרא דוד שאמר את הפסוק הזה?

אמר לו רבי יצחק, אדם הראשון אמרו, גלמי ראו עיניך. קדם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך לעשות בדמותי בני אדם שידמו לי. ועל ספרך פולם יכתבו, מי הם? ימים יצרו, בצורה הזו שלי. ולא אחד בהם, שלא נשאר אחד מהם.

אמר רבי בון, למה? אמר לו, בא ראה, כלם שדמו לו או ברמז שלו, לא מתו במיתת נפשם, וכלם לקו באותו ענין ממש.

בא ראה, אמר רבי יהודה,

דמותו של אדם הראשון ויפיו היה כזהר הרקיע העליון שעל גבי שאר הרקיעים, וכאותו האור שגנז הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעולם הבא. וכל אותם שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.

שָׁכַךְ דָּרְכוּ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - נוֹתֵן עֶשֶׂר לְאָדָם, לְמָה? לְזוּן אֶת הַעֲנִיִּים וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹתַי. אֵינּוּ עוֹשֶׂה אֶת זֶה וּמִתְגַּאֵה [באם נתגלה בו] בַּעֲשֵׂר הַהוּא - בּוֹ יִלְקָה, שְׁפָתוֹב (קהלת ה) עֶשֶׂר שְׁמוֹר לְבַעֲלֵיו לְרַעְתּוֹ. נוֹתֵן לוֹ בְּנִים, לְמָה? לְלַמֵּד אוֹתָם דֶּרֶךְ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁמֵר מִצְוֹתַי, כְּמוֹ שְׁאֲמֹר בְּאַבְרָהָם (בראשית יח) כִּי יִדְעֵתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֵת כָּל בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשְׁמָרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְגו'. הוּא לֹא עוֹשֶׂה אֶת זֶה וּמִתְגַּאֵה בָהֶם - בָּהֶם הוּא לוֹקָה, שְׁפָתוֹב (איוב יח) לֹא נִין לוֹ וְלֹא נָכַד בַּעֲמוֹ וְגו'. וְכֵן כְּמוֹ זֶה, כְּשֶׁנוֹתֵן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִפִּי טוֹב עֲלִיוֹן שֶׁל אָדָם הֲרֵאשׁוֹן לָהֶם, לְמָה? כִּדֵּי לִשְׁמֵר מִצְוֹתַי וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנִי. לֹא עֲשׂוּ כֶּף אֶלֶּא הִתְגַּאוּ בּוֹ - בּוֹ לוֹקִים, כִּיפִי הִזָּה.

אָמַר רַב יְהוּדָה, כְּשֶׁבָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, הִזָּה גִלְמֵ טָרְס שְׁזָרַק בּוֹ נְשָׁמָה, וְקָרָא לְאוֹתוֹ הַמְלָאָךְ הַמְמַנְהָ עַל צוּרוֹת בְּנֵי אָדָם, וְאָמַר לוֹ: עֵינִי וְצַר בְּדַמּוֹת הַזֵּו שֶׁשָּׂה בְּנֵי אָדָם. זְהוּ שְׁפָתוֹב (בראשית ה) וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתוֹ כִּצְלָמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת, כְּלוֹמַר שֵׁתָא שֵׁשׁ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵאוֹתוֹ עֶפְרַיִם מִמֶּשׁ שְׁנַבְרָא אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, לְקַח הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא אֶת שֵׁשֶׁת אֱלֹהִים, וְקָרָא לוֹ שֵׁת שֵׁשׁ. זְהוּ שְׁפָתוֹב וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתוֹ כִּצְלָמוֹ, מֵאוֹתָהּ הֶעֱפָה שְׁנַבְרָא הַגִּלְמֵ שְׁלוֹ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר גִּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶם, וְעֵינֵיהֶם בּוֹ לַעֲשׂוֹת [בב] שְׁדוּמִים לוֹ. וְעַל סִפְרָךְ כָּלֶם שְׁדוּמִים לוֹ. וְעַל סִפְרָךְ כָּלֶם לָהֶם וְנִטְרְדוּ מִן הָעוֹלָם [גירסא דאורו

דְּכַךְ אוֹרְחוֹי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, יְהִיב עוֹתְרָא לְכַר אֵינִישׁ, לְמָה, לְמִיזֵן עֲנִיִּין וְלְמַעַבְד פְּקוּדוֹי. לֹא עֵבִיד הָאִי וְאִתְגַּאֵי (וְאִי אִתְגַּלֵּי בֵּיה) בְּהָהוּא עוֹתְרָא, בֵּיה יִלְקִי דְכִתִּיב, (קהלת ה) עֶשֶׂר שְׁמוֹר לְבַעֲלֵיו לְרַעְתּוֹ. יְהִיב לֵיה בְּנִין, לְמָה, לְמִילָךְ לְהוֹ אוֹרְחוֹי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְלְמִיטְר פְּקוּדוֹי כְּדֵאֲמֹר בְּאַבְרָהָם (בראשית יח) כִּי יִדְעֵתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֵת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשְׁמָרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְגו'. לֹא עֵבִיד הָאִי וּמִתְגַּאֵה בְהוּ, בְּהוּ לְקִי דְכִתִּיב, (איוב יח) לֹא נִין לוֹ וְלֹא נָכַד בַּעֲמוֹ וְגו'. וְכֵן כְּהֵאִי גְוֹנָא כַּד יְהִיב קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא מִשְׁפִּירוֹתָא טְבָא עֲלָאָה דְאָדָם הֲרֵאשׁוֹן לְהוּ, לְמָה, בְּגִין לְמִיטְר פְּקוּדוֹי וְלְמַעַבְד רַעוּתֵיהּ, לֹא עֵבְדוּ כְדִין אֶלֶּא אִתְגַּאוּ בֵּיה. בֵּיה לְקוּ בְּהֵאִי שְׁפִירוֹתָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, כַּד בָּרָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, הָהוּ גוֹלְמֵ עַד לֹא זָרִיק בֵּיה נְשָׁמָתָא, וְקָרָא לְהָהוּא מְלָאָכָא דְהוּא מְמוּנָה עַל דִּיּוֹקְנָא דְבְנֵי נְשָׂא, וְאָמַר לוֹ עֵינִי וְצַר בְּדִיּוֹקְנָא דְדִין שֵׁתָא בְּנֵי נְשָׂא, הִדָּא הוּא דְכִתִּיב, (בראשית ה) וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתוֹ כִּצְלָמוֹ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת, כְּלוֹמַר שֵׁתָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵהָהוּא עֶפְרַיִם מִמֶּשׁ דְּאִתְבְּרִי אָדָם הֲרֵאשׁוֹן נְסִיב קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאִתְבְּרָאָה אֵלִין שֵׁתָא, וְקָרָא לֵיה שֵׁת, שֵׁתָא, הִדָּא הוּא דְכִתִּיב וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתוֹ כִּצְלָמוֹ מֵאוֹתָהּ הֶעֱפָה שְׁנַבְרָא הַגִּלְמֵ שְׁלוֹ, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר גִּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶם וְעֵינֵיהֶם בּוֹ לַעֲשׂוֹת (ר"א ל"ג ב) דְּדָאֵמוּ לֵיה. וְעַל סִפְרָךְ כָּלֶם יִכְתְּבוּ, מֵאֵן אֵינּוּן, כְּלֵהוּ דְלֹא נִטְרְדוּ מֵאִי דְיָהֵב קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לוֹן וְאִתְטְרְדוּ מִן עֲלָמָא (וְאִתְרַבּוּ בְּהוּא דִּנְא).

תַּנּוּן הָתָם אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אֲשֶׁכְּחָנָא דְתַלְתַּל מְטְרָן הָוִי לִילֵיא, וְכָל חַד וְחַד אֵית עֲנִינָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ

יִכְתְּבוּ, מִי הֵם? כָּלֶם שְׁלֹא שְׁמָרוּ מַה שְׁנַתֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

הַרְיָן.

שְׁנִינּוּ שֵׁם, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִצְאָנוּ שְׁשֵׁלֶשׁ מִשְׁמְרוֹת הוּא הַלִּילָה, וְלְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ עֲנִין לְקַב"ה בְּאָדָם, כְּשִׁיּוֹצֵאת נְשָׁמָתוֹ מִמְּנוֹ וְנִשְׁאַר אוֹתוֹ גִּלְמֵ יֵשׁ עַל מִטָּתוֹ, וְנִשְׁמָתוֹ עוֹלָה בְּכָל

לילה לפני הקדוש ברוך הוא. אמר רבי יצחק, אם היא צדיקה - שמחים עמה, ואם לא - דוחים אותה החוצה. אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב (שיר ה) השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני.

אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה, השבעתי אתכם בנות ירושלים - הנשמה אומרת לאותם הנשמות הזכות להפגס לירושלים של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלים על שזכות לפגס שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם השבעתי אתכם בנות ירושלים, אם תמצאו את דודי - זה הקדוש ברוך הוא. רב אמר, זה זיו האספקלריה של מעלה. מה תגידו לו שחולת אהבה אני, להנות מהזיו שלו ולהסתופף בצלו.

רב הונא אמר, שחולת אהבה אני - אותה התשוקה והפסוק שפספתי בעולם על הכל, לפיכך אני חולה. רבי יהודה אמר, זו אהבה שאהבת הנשמה לגוף. שפנין שנשלים קצו של גוף, אותם הימים שנגזרו עליו, כמו שנאמר ויהיו חיי שרה, מה פתוב? ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'.

אמר רב יהודה אמר רב, מה פתוב בפסוק קדם זה? שפתוב ותמת שרה בקרית ארבע היא חבורן בארץ פנען.

רבי יצחק אמר רבי יוחנן, ברא הקדוש ברוך הוא את האדם והכניס בו ארבעה דברים הנחלקים בגוף, אמר רבי יהודה, המחברים בגוף. רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף, שהם חולקים ליסודו להתפרש כל אחד מהפסוק שכתוב

הוא כבר נש. פד נפיק נשמתיה מיניה ואשתאר ההוא גולמא נאים על ערסיה, ונשמתיה סלקא בכל ליליא קמי קדשא בריך הוא, אמר רבי יצחק אי זכאה היא חדאן עמה, ואי לא דחין לה לבר. אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב, (שיר השירים ה) השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני.

אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה השבעתי אתכם בנות ירושלים, הנשמה אומרת לאותם הנשמות הזכות ליפגס לירושלים של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלים על שזכות ליפגס שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי דא קדשא בריך הוא. רב אמר זה זיו אספקלריאה של מעלה. מה תגידו לו שחולת אהבה אני, להנות מזיו שלו ולהסתופף בצלו.

רב הונא אמר שחולת אהבה אני, והפסוק שפספתי בעולם על הכל לפיכך אני חולה. רבי יהודה אמר זו אהבה שאהבת הנשמה לגוף, דכיון שנשלים קצו של גוף אותם הימים שנגזרו עליו כמה דאת אמר ויהיו חיי שרה, מה כתיב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'.

אמר רב יהודה אמר רב מה פתיב בפסוק קודם זה דכתיב ותמת שרה בקרית ארבע היא חבורן בארץ פנען.

רבי יצחק אמר רבי יוחנן ברא קדשא בריך הוא לאדם והכניס בו ארבעה דברים הנחלקים בגוף. אמר רבי יהודה המחברים בגוף. רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף שהם חולקים להתפרש כל אחד ליסודו כשיוצא האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר המחברים בגוף בחייו, משמע מקרא דכתיב ותמת שרה, זה הגוף בקרית ארבע, אלו הארבע יסודות. היא חבורן, שהיו כשיוצא האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר, המחברים בגוף בחייו, משמע מהפסוק שכתוב

ותמת שרה - זה הגוף. בקרית ארבע - אלו ארבעה היסודות. היא חברון - שהיו מחברים בגופו בחייו. בארץ כנען - בעולם הזה הבורח אדם בזמן מועט.

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. היינו [שכתוב] ששנינו, כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו. זהו שכתוב (איוב ט) אף בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. כמו זה, ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. ויבא אברהם - זו היא הנשמה. לספד לשרה - זה הגוף.

אמר רבי יצחק, בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום וינחת על משכבו. זהו שכתוב (ישעיה טז) יבוא שלום ינחתו על משכבותם הלך נחתו. מה זה הלך נחתו?

אמר רבי יצחק, הנשמה הלך נחתו למקום העדן הגנוז לה. מה משמיע? אמר רבי יהודה, מזה נשמע נכחה כתוב בה"א. ובשעה שאינה זוכה, והיא ראויה לקבל ענשה, הולכת משוממת ומבקרת בכל יום את הגוף ואת הקבר.

אמר רבי יוסי, עצם הקולית [יד] הקשה הנה, כשהולך בסריחות לכאן ולכאן, הולך ומבקר את מקומו שנים עשר חדשים. כף הנשמה היא שראויה לקבל ענש, הולכת בחוץ בעולם, ופוקדת את מקומה שנים עשר חדשים בבתי הקברות ובעולם. אמר רבי יהודה, בא ראה

שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. אמר רבי אבא, והרי שנינו שכאשר הנשמה היא בשלמות עליונה, נוספת לה ה"א, ונקראת אברהם בשלמות פאשר אינו צדיק כל כף, שכתוב ויקם אברהם. עשית שמי שיושב בכסא יורד לתוך קטן תחתון?

מחברים בגופו בחייו. בארץ כנען, בעולם הזה הבורח אדם בזמן מועט:

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. היינו (דכתיב) דתנן כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו, הדין הוא דכתיב, (איוב ט) אף בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. פהאי גוונא ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. ויבא אברהם, זו היא הנשמה. לספד לשרה, זה הגוף.

אמר רבי יצחק בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום וינחת על משכבו הדין הוא דכתיב, (איוב טז) יבא שלום ינחתו על משכבותם, הלך נכחה. מאי הולך נכחה.

אמר רבי יצחק הנשמה הולך נכחה למקום העדן הגנוז לה. מאי משמע. אמר רבי יהודה מהאי משמע, נכחה כתיב, בה"א. ובשעה שאינה זוכה והיא ראויה לקבל עונשה הולכת משוממת ומבקרת בכל יום לגוף ולקבר.

אמר רבי יוסי האי קוליתא דקרדינותא, פד אזיל בסריחותא לכאן ולכאן אזל ומבקר לה לאתרה תריסר ירחי. כף נשמתא ההיא דאתחזיא לקבלא ענשא, אזלה לבר בעלמא ומפקדת לה לאתרה תריסר ירחי בבתי קברי ובעלמא.

אמר רבי יהודה תא חזי, דכתיב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו', אמר רבי אבא והא תנן דכד נשמתא היא בתשלומא עלאה, ניתוסף בה ה' ונקראת אברהם בתשלומא עלאה. והכא את אמר דכד ליתא זכאה כל כף דכתיב ויקם אברהם. עבדת מאן דיתיב בכרסיה נחית בגו זוטרי תתאה.

שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. אמר רבי אבא, והרי שנינו שכאשר הנשמה היא בשלמות עליונה, נוספת לה ה"א, ונקראת אברהם בשלמות פאשר אינו צדיק כל כף, שכתוב ויקם אברהם. עשית שמי שיושב בכסא יורד לתוך קטן תחתון?

אֵלָּא הָכִי גִזְרֵנָא וְיָקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ, דְּאָמַר רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי זְרִיקָא כְּשֶׁהִנְשָׂמָה רְאוּיָה לְעֻלּוֹת לְמָקוֹם עֲדָנָה, קוֹדֵם מְגִינָה עַל הַגּוֹף הַקְּדוֹשׁ שְׂיוּצָאֵת מִשָּׁם וְאַחַר כֵּן עוֹלָה לְמָקוֹם מַעְלָתָה, הִדָּא הוּא דְכָתִיב וְיָקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ זֶהוּ הַגּוֹף.

וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חַת אֱלוֹ שָׂאֵר גּוֹפּוֹת הַצְּדִיקִים שְׁהֵם (ד"א ל"ג ב"ג) חַתְחַתִּים וְנִהְלָמִים בְּעוֹלָם לְמַעַן יֵרָאֵת קוֹנָם, חַתִּים עַל שְׁהֵם שׁוֹכְנֵי עָפָר, וְאַמְאֵי צְרִיכָה לָהּ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כִּלְאֵ בְּמַנְיֵינָא כְּתִיבִין, וְעַל (דְּהוּ ד"א דא הוּי הוּא) גּוֹפָא בְּמַנְיֵינָא עֲמַהוּן. וּמָה אָמַר לָהּ בְּדַרְךָ פִּיּוּס וּבְדַרְךָ כְּבוֹד.

גַּר וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם וְגו' דְּהָאֵי גּוֹפָא יְהוּי בְּמַנְיֵינָא חַד עִמָּכוֹן בְּחַבְרָא דָא. אָמַר רַבִּי רְאָה מָה כְּתִיב וַיַּעֲנוּ בְנֵי חַת אֶת אַבְרָהָם וְגו'. כְּמוֹ כֵן בְּדַרְךָ כְּבוֹד בְּדַרְךָ פִּיּוּס, הִדָּא הוּא דְכָתִיב שְׁמַעְנוּ אֲדוֹנֵי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתֶּה בְּתוֹכְנוּ.

מֵאֵי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתֶּה. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס קוֹדֵם שְׂיַצָּא הַצְּדִיק מִן הָעוֹלָם, בַּת קוֹל יוֹצֵאת בְּכָל יוֹם עַל אוֹתָם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן הִכִּינוּ מְקוֹם לְפָלוּנֵי שְׂיַבָּא לְכָאן. וְעַל כֵּן הֵם אוֹמְרִים מֵאֵת אֱלֹהִים מְלַמְעֵלָה אַתֶּה נְשִׂיא בְּכָל יוֹם בְּתוֹכְנוּ, בְּמַבְחָר קְבָרֵינוּ בְּמַבְחָר הַצְּדִיקִים בְּחַבְרַת הַצְּדִיקִים הַמּוּבַחְרִים מְנָה אוֹתוֹ הַכְּנִיסָהוּ בְּחֻשְׁבוֹן עֲמָנוּ, וְאִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִמְנַע אֶת הַמְּנִיץ כִּי כוֹלְנוּ שְׂמַחִים בּוֹ וּמְקַדְּמִים לוֹ שְׁלוֹם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן (דף קכד ע"א) פְּזִי תָא קִזִּי, כִּיּוֹן שְׁהִנְשָׂמָה פּוֹגַעַת בָּהֶם וְתִדּוֹן, לְאַחַר כֵּן פּוֹגַעַת לְאוֹתוֹ הַמְּלֵאָף הַמְּמַנָּה עֲלֵיהֶם דִּתְנֵן מְלֵאָף מְמַנָּה עַל בְּתֵי קְבָרֵי וְדוּמָה שְׂמוֹ, וְהוּא מְכַרִּיז בִּינֵיהֶם בְּכָל יוֹם עַל הַצְּדִיקִים הָעֵתִידִים לִכְפֹּס בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ כְּדֵי לְשַׁכֵּן הַגּוֹף בְּהִשְׁקָט וּבְכַסְּתָהּ וּבְמַנּוּחָהּ וּבְהִנְאָהּ, (עֲלֵאָה) הִדָּא הוּא דְכָתִיב וַיְדַבֵּר אֶל עֶפְרוֹן.

וְהוּא מְכַרִּיז בִּינֵיהֶם בְּכָל יוֹם עַל הַצְּדִיקִים הָעֵתִידִים לְכַפֵּס בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ כְּדֵי לְשַׁכֵּן הַגּוֹף בְּהִשְׁקָט וּבְכַסְּתָהּ וּבְמַנּוּחָהּ וּבְהִנְאָהּ (עֲלֵינָהּ). זֶהוּ שְׂכַתוֹב וַיְדַבֵּר אֶל עֶפְרוֹן.

אֵלָּא כֵּן גִּזְרֵתִי - וְיָקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ. שָׂאֵמַר רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, כְּשֶׁהִנְשָׂמָה רְאוּיָה לְעֻלּוֹת לְמָקוֹם עֲדָנָה, קוֹדֵם מְגִינָה עַל הַגּוֹף הַקְּדוֹשׁ שְׂיוּצָאֵת מִשָּׁם, וְאַחַר כֵּן עוֹלָה לְמָקוֹם מַעְלָתָה. זֶהוּ שְׂכַתוֹב וְיָקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ, זֶה הַגּוֹף. וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חַת - אֱלוֹ שָׂאֵר גּוֹפּוֹת הַצְּדִיקִים שְׁהֵם (ד"א ב"ג) חַתְחַתִּים וְנִהְלָמִים בְּעוֹלָם לְמַעַן יֵרָאֵת קוֹנָם, חַתִּים עַל שְׁהֵם שׁוֹכְנֵי עָפָר. וְלָמָּה צְרִיכָה אוֹתָם? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכֹּל פְּתוּבִים בְּמַנְיָן, וְעַל [שְׁמַחֵת, ד"א זֶה הָיָה אוֹתוֹ] הַגּוֹף בְּמַנְיָן עֲמָהֶם. וּמָה אָמַר לָהֶם בְּדַרְךָ פִּיּוּס וּבְדַרְךָ כְּבוֹד? גַּר וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם וְגו'. שְׁהַגּוֹף הַזֶּה יִהְיֶה בְּמַנְיָן אֶחָד עִמָּכֶם בְּחַבּוּר הַזֶּה. אָמַר רַבִּי, רְאָה מָה פְּתוּב, וַיַּעֲנוּ בְנֵי חַת אֶת אַבְרָהָם וְגו'. כְּמוֹ כֵן בְּדַרְךָ כְּבוֹד, בְּדַרְךָ פִּיּוּס. זֶהוּ שְׂכַתוֹב שְׁמַעְנוּ אֲדוֹנֵי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתֶּה בְּתוֹכְנוּ. מָה זֶה נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתֶּה? אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, קוֹדֵם שְׂיַצָּא הַצְּדִיק מִן הָעוֹלָם, בַּת קוֹל יוֹצֵאת בְּכָל יוֹם עַל אוֹתָם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן: הִכִּינוּ מְקוֹם לְפָלוּנֵי שְׂיַבָּא לְכָאן. וְעַל כֵּן הֵם אוֹמְרִים, מֵאֵת אֱלֹהִים מְלַמְעֵלָה אַתֶּה נְשִׂיא בְּכָל יוֹם בְּתוֹכְנוּ. בְּמַבְחָר קְבָרֵינוּ, בְּמַבְחָר הַצְּדִיקִים, בְּחַבְרַת הַצְּדִיקִים הַמּוּבַחְרִים מְנָה אוֹתוֹ, הַכְּנִיסָהוּ בְּחֻשְׁבוֹן עֲמָנוּ, וְאִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִמְנַע אֶת הַמְּנִיץ, כִּי כֻלְנוּ שְׂמַחִים בּוֹ וּמְקַדְּמִים לוֹ שְׁלוֹם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן פְּזִי, בָּא רְאָה, כִּיּוֹן שְׁהִנְשָׂמָה פּוֹגַעַת בָּהֶם וְתִדּוֹן, לְאַחַר כֵּן פּוֹגַעַת לְאוֹתוֹ הַמְּלֵאָף הַמְּמַנָּה עֲלֵיהֶם. שְׁשִׁינּוּ, מְלֵאָף הַמְּמַנָּה עַל בְּתֵי הַקְּבָרוֹת וְהוּא מְכַרִּיז בִּינֵיהֶם לְכַפֵּס בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ כְּדֵי לְשַׁכֵּן הַגּוֹף בְּהִשְׁקָט וּבְכַסְּתָהּ וּבְמַנּוּחָהּ וּבְהִנְאָהּ (עֲלֵינָהּ). זֶהוּ שְׂכַתוֹב וַיְדַבֵּר אֶל עֶפְרוֹן.

מהו השדה נתתי לך והמערה אשר בו. אמר רבי יוסי הפקדא דשלוה ומנוחה רבה. אמר רבי שלום בר מניומי אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות וכסופים בשביל התורה הדיא הוא דכתיב, (שיר השירים ח) ומאתים לנוטרים את פרו, ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום פאילו נהרגו על קדושת שמו, נצחו פהאי פסוקא (ג"א ופך אמרו ביהאי פסוקא) דכתיב וְאַהֲבַתְּ אֶת יְיָ וְגו'.

ותאנא כל המכוין לבו ביהאי פסוקא כדי למסור נפשו על קדושת שמו מעלה עליו הכתוב

פאלו נהרג בכל יום עליו, הדיא הוא דכתיב, (תהלים מד) פי עליך הורגנו כל היום. אמר רב נחמן כל המוסר נפשו ביהאי פסוקא נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אמר רב יוסף והא תנן מאתים. אמר רב נחמן מאתים על התורה, ומאתים על שמוסר עצמו בכל יום על קדושת שמו.

ואברהם זקן בא בימים וגו'. מתניתין. אמר רבי אלעזר על כל פנים כף הוא דהאי מתניתין שפיר, דאתעביד נשמתא ההוא דכתיב ביה (יחזקאל א) והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו. כדאמור ביהיא מתניתא קמייטא.

אמר ליה רבי אבא לימא לן מר מהייתא מתניתין אמר ליה הכי אתפרש בתלת עשר מכילן דרחמי בפרשתא דיליה, אבל הכא אית לן למימר. פתח ואמר (שיר השירים ו) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה וגו'. אמר רבי אלעזר מאי היא דאנן קרינן הכא בשיר השירים לישנא דנוקבתא, והתם באורייתא לישנא דדכורא.

אלא אמר רבי אלעזר הכא בתורה נקרא בלשון זכר אצל הגוף מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר, והנשמה לגבי מעלה, כנקבה בפני הזכר וכל אחד מעלתו יורש.

אלא אמר רבי אלעזר הכא בתורה נקרא בלשון זכר אצל הגוף מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר, והנשמה לגבי מעלה, כנקבה בפני הזכר וכל אחד מעלתו יורש.

אמור רבי אלעזר, כאן בתורה נקרא בלשון זכר אצל הגוף, מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר, והנשמה כלפי מעלה כנקבה בפני הזכר, וכל אחד יורש מעלתו.

מהו השדה נתתי לך והמערה אשר בו. אמר רבי יוסי הפקדא דשלוה ומנוחה רבה. אמר רבי שלום בר מניומי אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות וכסופים בשביל התורה הדיא הוא דכתיב, (שיר השירים ח) ומאתים לנוטרים את פרו, ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום פאילו נהרגו על קדושת שמו, נצחו פהאי פסוקא (ג"א ופך אמרו ביהאי פסוקא) דכתיב וְאַהֲבַתְּ אֶת יְיָ וְגו'.

ותאנא כל המכוין לבו ביהאי פסוקא כדי למסור נפשו על קדושת שמו מעלה עליו הכתוב פאלו נהרג בכל יום עליו, הדיא הוא דכתיב, (תהלים מד) פי עליך הורגנו כל היום. אמר רב נחמן כל המוסר נפשו ביהאי פסוקא נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אמר רב יוסף והא תנן מאתים. אמר רב נחמן מאתים על התורה, ומאתים על שמוסר עצמו בכל יום על קדושת שמו.

ואברהם זקן בא בימים וגו'. מתניתין. אמר רבי אלעזר על כל פנים כף הוא דהאי מתניתין שפיר, דאתעביד נשמתא ההוא דכתיב ביה (יחזקאל א) והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו. כדאמור ביהיא מתניתא קמייטא.

אמר ליה רבי אבא לימא לן מר מהייתא מתניתין אמר ליה הכי אתפרש בתלת עשר מכילן דרחמי בפרשתא דיליה, אבל הכא אית לן למימר. פתח ואמר (שיר השירים ו) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה וגו'. אמר רבי אלעזר מאי היא דאנן קרינן הכא בשיר השירים לישנא דנוקבתא, והתם באורייתא לישנא דדכורא.

אלא אמר רבי אלעזר הכא בתורה נקרא בלשון זכר אצל הגוף מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר, והנשמה לגבי מעלה, כנקבה בפני הזכר וכל אחד מעלתו יורש.

אלא אמר רבי אלעזר, כאן בתורה נקרא בלשון זכר אצל הגוף, מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר, והנשמה כלפי מעלה כנקבה בפני הזכר, וכל אחד יורש מעלתו.

תנן הַתָּם בְּאַרְבַּעַת פְּעָמִים (נ"א בְּשָׁנָה) בְּשַׁעַת בְּכָל יוֹם, עֵדָן מְנַטֵּף עַל הַגֶּן, וְיוֹצֵא מֵאוֹתָם הַטְּפוֹת נְהַר גְּדוֹל הַמִּתְחַלֵּק לְאַרְבַּעַת רְאשִׁים, וְשִׁמְנָה וְאַרְבָּעִים טְפוֹת מְנַטֵּף בְּכָל יוֹם, וּמִשָּׁם שְׁבַעִים אֵילָנֵי הַגֶּן. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה'. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, מִכָּאן (סו) מִשְׁקָה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו. אִיזוֹ הִיא עֲלִיָּה? זֶהוּ עֵדָן. וְעֵדָן בְּאִיזָה מְקוֹם הוּא? רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְמַעַלָּה מֵעֲרֻבוֹת הוּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּעֲרֻבוֹת הוּא, שְׁהָרֵי שְׁנִינּוּ, שֵׁם גִּנְזֵי חַיִּים טוֹבִים בְּרֻכָּה וְשָׁלוֹם וְנִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים, וְהַגְנוּזֵי הָעֲלִיּוֹן. הוּא עֵדָן לְמַטֵּה מְכוּן כְּנַגְדּוֹ גֵן בְּאַרְץ וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ שְׁפַע בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים נְבִיאִים עָמְדוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, וְכָל אֶחָד נָטַל בְּחֻלְקוֹ תְּמִצִּית טֶפֶה אַחַת מֵאוֹתָם טְפוֹת שֶׁל עֵדָן, שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים טְפוֹת. וּמָה אִם כָּל נְבִיאֵי שְׁנֵטֵל טֶפֶה אַחַת מֵהֵן הֵיטָה מֵעֲלֵתוֹ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל כָּל הַשָּׂאָר - אָדָם הִרְאִישׁוֹן שֶׁהִיָּה מְקַבֵּל מִשְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים לֹא כָּל שֶׁפֶן. מִכָּאן אַתָּה לְמַד כִּמְהָ הֵיטָה חֻקְמָתוֹ.

רַבִּי בָּא אָמַר רַב כְּהֵנָּא, וְכִי מֵאִין הֵיָה לָהֶם לְנְבִיאִים מֵאוֹתָן הַטְּפוֹת? אֶלָּא כִּף שְׁנִינּוּ, בְּכָל טֶפֶה וְטֶפֶה הַיּוֹצֵאת מֵעֵדָן, רוּחַ חֻקְמָה יּוֹצֵאת עִמּוֹ, וְעַל כֵּן נִגְזַר בְּמִשְׁנָה: יֵשׁ מִים שְׁמַגְדִּילִים חֻקְמִים, וְיֵשׁ מִים שְׁמַגְדִּילִים טְפָשִׁים. וְאוֹתָם הַמִּים שְׁמַגְדִּילִים חֻקְמִים, אוֹתָם הַמִּים הֵיוּ מִטְּפוֹת שֶׁל עֵדָן.

שָׂאֵמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמִּים שֶׁבָּהֶם טְפוֹת יוֹשְׁבִים [נ"א יְתִירִים] מִכָּל אוֹתָם אַרְבַּעַת הַנְּהַרּוֹת הִרְאִישׁוּנִים, הוּא שְׁכַתּוֹב (בראשית ב) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. מַה זֶה שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן? הַמְיָחַד מִכָּלֶם פִּישׁוֹן, וְהוּא הַנוֹפֵל בְּאַרְץ מִצְרַיִם, וְלִפְיֶכֶף הֵיטָה חֻקְמַת (לְיִשְׂרָאֵל) מִצְרַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם.

תַּנְּן הַתָּם בְּאַרְבַּעַת פְּעָמִים (נ"א בְּשָׁנָה) בְּשַׁעַת בְּכָל יוֹם, עֵדָן מְנַטֵּף עַל הַגֶּן, וְיוֹצֵא מֵאוֹתָם הַטְּפוֹת נְהַר גְּדוֹל הַמִּתְחַלֵּק לְאַרְבַּעַת רְאשִׁים, וְשִׁמְנָה וְאַרְבָּעִים טְפוֹת מְנַטֵּף בְּכָל יוֹם, וּמִשָּׁם שְׁבַעִים אֵילָנֵי הַגֶּן הֵדָּא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי יְיָ. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר מִהֵכָּא (תהלים קד) מִשְׁקָה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו, אִיזוֹ הִיא עֲלִיָּה זֶהוּ עֵדָן. וְעֵדָן בְּאִיזָה מְקוֹם הוּא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר לְמַעַלָּה מֵעֲרֻבוֹת הוּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר בְּעֲרֻבוֹת הוּא, דְּהָא תַנְּן שֵׁם גִּנְזֵי חַיִּים טוֹבִים, בְּרֻכָּה וְשָׁלוֹם וְנִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים וְהַגְנוּזֵי הָעֲלִיּוֹן הוּא עֵדָן, לְמַטֵּה מְכוּוֹן כְּנַגְדּוֹ גֵן בְּאַרְץ וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ שְׁפַע בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים נְבִיאִים עָמְדוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל וְכָל אֶחָד נָטַל בְּחֻלְקוֹ תְּמִצִּית טֶפֶה אַחַת מֵאוֹתָם טְפוֹת שֶׁל עֵדָן שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים טְפוֹת. וּמָה אִם כָּל נְבִיאֵי שְׁנֵטֵל טֶפֶה אַחַת מֵהֵן הֵיטָה מֵעֲלֵתוֹ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל כָּל הַשָּׂאָר. אָדָם הִרְאִישׁוֹן שֶׁהִיָּה מְקַבֵּל מִשְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים לֹא כָּל שֶׁפֶן, מִכָּאן אַתָּה לְמַד כִּמְהָ הֵיטָה חֻקְמָתוֹ.

רַבִּי בָּא אָמַר רַב כְּהֵנָּא, וְכִי מֵאִין הֵיָה לָהֶם לְנְבִיאִים מֵאוֹתָם הַטְּפוֹת, אֶלָּא הֵכִי תַנְּן, בְּכָל טֶפֶה וְטֶפֶה הַיּוֹצֵאת מֵעֵדָן רוּחַ חֻקְמָה יּוֹצֵא עִמּוֹ, וְעַל כֵּן אַתְּגַזַּר בְּמִתְנִיתִין, אִית מִזָּא מְגַדֵּלֵן חֻפְמִינ, וְאִית מִזָּא מְגַדֵּלֵן טְפָשִׁין, וְאִינוּן מִזָּא דְמְגַדֵּלֵן חֻפְמִינ אִינוּן מִזָּא הוּוּ מִטְּפִין דְעֵדָן.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִזָּא דְבִיָּה טְפִין יְתִבִּין (נ"א יְתִירִין) מִכָּל אִינוּן אַרְבַּע נְהָרֵי קְדָמָּה הוּא דְכַתִּיב, (בראשית ב) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. מָאִי שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. הַמְיָחַד מִכָּלֶם פִּישׁוֹן וְהוּא הַנוֹפֵל בְּאַרְץ מִצְרַיִם, וְלִפְיֶכֶף הֵיטָה חֻקְמַת (לְיִשְׂרָאֵל) מִצְרַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם.

שָׂאֵמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמִּים שֶׁבָּהֶם טְפוֹת יוֹשְׁבִים [נ"א יְתִירִים] מִכָּל אוֹתָם אַרְבַּעַת הַנְּהַרּוֹת הִרְאִישׁוּנִים, הוּא שְׁכַתּוֹב (בראשית ב) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. מַה זֶה שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן? הַמְיָחַד מִכָּלֶם פִּישׁוֹן, וְהוּא הַנוֹפֵל בְּאַרְץ מִצְרַיִם, וְלִפְיֶכֶף הֵיטָה חֻקְמַת (לְיִשְׂרָאֵל) מִצְרַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם.

וּמִשְׁנַגְזְרָה גְזָרָה שְׁאֲבָדָה חֻכְמַת מִצְרַיִם, נִטְלָה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אוֹתָם טַפְיִן וְזָרַק לֹוֹן בְּהֵוֵא גִנְא, בְּהֵוֵא נִהְרָא דְגִנְתָּא דְעֵדָן דְכִתְיִב, (בראשית ב) וְנִהְרָא יוֹצֵא מֵעֵדָן לְהִשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְזֶה הָיָה מוֹלִיד אַרְבָּעָה אַחֲרִים וְהָאֶחָד הַמְיֻחָד הַנוֹלָד מִמֶּנּוּ פִישׁוֹן הָיָה. מִשְׁנַטְלוּ אֵלֹו הַטְּפוֹת שְׁלֵא יֵצְאוּ מֵהֶגֶן אֲבָדָה הַחֻכְמָה מִמִּצְרַיִם.

וּמֵאוֹתוֹ הַרוּחַ שֶׁהָיָה יוֹצֵא מֵעֵדָן, תִּמְצֹו (נ"ל ימצו) כָּל נְבִיא וְנְבִיא, וְהֵינּוּ דְכִתְיִב מִתְהַלֵּף בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם. וְגִנּוּ זֶה בְּגֵן עֵדָן לְעֵתִיד לְבוֹא, וְזֶה הוּא הַנִּהְרָא שְׂרָאָה יַחְזָקָאֵל בְּנִבְוֵאָתוֹ. וְעַל כֵּן אָמַר הַכֹּתוּב (ישעיה יא) כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ דְעָה אֶת יְיָ וְגו'. שְׁאוֹתָם מִיָּם תִּמְיֵד מְגִדְלִים הַיְדִיעָה בְּעוֹלָם.

תִּנּוּ רַבָּנָן כָּל נִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים לְמַעְלָה בְּעֵדָן הֵן. וּמָה מִמָּה שִׁיּוּרְד מֵעֵדָן יִשְׁגָּא הַחֻכְמָה בְּעוֹלָם, לְעוֹמְדִים בּוֹ וְיִהְיִין מִהֵנְאוֹתָיו וְכִסּוּפָיו, עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בִּינוֹן שֶׁהַנִּשְׁמָה זוֹכָה לִיכְנֵס בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. מִיכָא"ל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל הוֹלֵף עִמָּה וּמְקַדִּים לָהּ שְׁלוֹם. מְלֹאכֵי הַשֵּׁרֶת תִּמְהִים בָּהּ וְשׁוֹאֲלִים עָלֶיהָ (שיר השירים ג) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמְדָּבָר. מִי זֹאת עוֹלָה בֵּין הָעֲלִיּוֹנִים מֵהַגּוֹף הַחֹרֵב שְׁדוּמָה לְהֵבֵל דְכִתְיִב, (תהלים קמד) אָדָם לְהֵבֵל דְמָה. הוּא מְשִׁיב וְאוֹמֵר (שיר השירים ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תִמְתִּי, אַחַת הִיא מְיֻחָדָת הִיא. אַחַת הִיא לְאִמָּה, לְאִמָּה זֹו הִיא כִּסָּא הַכְּבוֹד שֶׁהִיא אִם לְנִשְׁמָה וְיוֹלָדָת לָהּ שְׁנַגְזְרָה מִמֶּנָּה.

רְאוּיָהּ בְּנוֹת וְיֵאֲשְׁרוּהָ. אֵלֹו שְׁאָר הַנִּשְׁמוֹת שֶׁהֵן בְּמַעְלָתָן לְמַעְלָה וְהֵם הַנִּקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי הָא חֲזַרְנָא עַל מָה דְאִמְרָן אֵלֹו נִקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהָאֲחֵרוֹת נִקְרָאוֹת בְּנוֹת לוֹט. רְאוּיָהּ בְּנוֹת וְיֵאֲשְׁרוּהָ. שְׁאָר הַנִּשְׁמוֹת מְשַׁבְּחוֹת לָהּ, וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם

רְאוּיָהּ בְּנוֹת וְיֵאֲשְׁרוּהָ - אֵלֹו שְׁאָר הַנִּשְׁמוֹת שֶׁהֵן בְּמַעְלָתָן לְמַעְלָה, וְהֵם הַנִּקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הִנֵּה חֲזַרְנּוּ עַל מָה שְׁאִמְרָנוּ - אֵלֹו נִקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהָאֲחֵרוֹת נִקְרָאוֹת בְּנוֹת לוֹט. רְאוּיָהּ בְּנוֹת וְיֵאֲשְׁרוּהָ - שְׁאָר הַנִּשְׁמוֹת מְשַׁבְּחוֹת לָהּ וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם בּוֹאֵף. מְלָכוֹת וּפִילָגְשִׁים - מְלָכוֹת אֵלֹו הָאֲבוֹת שֶׁהֵם מְלָכוֹת, וּפִילָגְשִׁים הֵם גְּרֵי הַצֵּדֵק. כָּלֵם מְשַׁבְּחוֹת וּמְקַלְסוֹת אוֹתָהּ עַד

וּמִשְׁנַגְזְרָה גְזָרָה שְׁאֲבָדָה חֻכְמַת מִצְרַיִם, נִטְלָה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אוֹתָם הַטְּפוֹת וְזָרַק אוֹתָם בְּאוֹתוֹ הַגֶּן, בְּאוֹתוֹ הַנִּהְרָא שֶׁל גֵּן עֵדָן, שְׁכִתּוּב (ס) וְנִהְרָא יוֹצֵא מֵעֵדָן לְהִשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְזֶה הָיָה מוֹלִיד אַרְבָּעָה אַחֲרִים, וְהָאֶחָד הַמְיֻחָד הַנוֹלָד מִמֶּנּוּ פִישׁוֹן הָיָה. מִשְׁנַטְלוּ אֵלֹו הַטְּפוֹת שְׁלֵא יֵצְאוּ מֵהֶגֶן, אֲבָדָה הַחֻכְמָה מִמִּצְרַיִם.

וּמֵאוֹתָהּ הַרוּחַ שֶׁהָיָה יוֹצֵא מֵעֵדָן, תִּמְצֹו [ימצו] כָּל נְבִיא וְנְבִיא, וְהֵינּוּ שְׁכִתּוּב מִתְהַלֵּף בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם. וְגִנּוּ זֶה בְּגֵן עֵדָן לְעֵתִיד לְבוֹא, וְזֶה הוּא הַנִּהְרָא שְׂרָאָה יַחְזָקָאֵל בְּנִבְוֵאָתוֹ, וְעַל כֵּן אָמַר הַכֹּתוּב (ישעיה יא) כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ דְעָה אֶת ה' וְגו'. שְׁאוֹתָם מִיָּם תִּמְיֵד מְגִדְלִים הַיְדִיעָה בְּעוֹלָם.

שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כָּל נִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים לְמַעְלָה, בְּעֵדָן הֵן. וּמָה מִמָּה שִׁיּוּרְד מֵעֵדָן יִשְׁגָּא הַחֻכְמָה בְּעוֹלָם - לְעוֹמְדִים בּוֹ וְיִהְיִין מִהֵנְאוֹתָיו וְכִסּוּפָיו עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בִּינוֹן שֶׁהַנִּשְׁמָה זוֹכָה לִיכְנֵס בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, מִיכָא"ל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל הוֹלֵף עִמָּה וּמְקַדִּים לָהּ שְׁלוֹם. מְלֹאכֵי הַשֵּׁרֶת תִּמְהִים בָּהּ וְשׁוֹאֲלִים עָלֶיהָ (שיר ג) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמְדָּבָר. מִי זֹאת עוֹלָה בֵּין הָעֲלִיּוֹנִים מֵהַגּוֹף הַחֹרֵב שְׁדוּמָה לְהֵבֵל, שְׁכִתּוּב (תהלים קמד) אָדָם לְהֵבֵל דְמָה. הוּא מְשִׁיב וְאוֹמֵר (שיר ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תִמְתִּי, אַחַת הִיא מְיֻחָדָת הִיא. אַחַת הִיא לְאִמָּה - לְאִמָּה זֹו הִיא כִּסָּא הַכְּבוֹד שֶׁהִיא אִם לְנִשְׁמָה וְיוֹלָדָת לָהּ, שְׁנַגְזְרָה מִמֶּנָּה.

רְאוּיָהּ בְּנוֹת וְיֵאֲשְׁרוּהָ - אֵלֹו שְׁאָר הַנִּשְׁמוֹת שֶׁהֵן בְּמַעְלָתָן לְמַעְלָה, וְהֵם הַנִּקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הִנֵּה חֲזַרְנּוּ עַל מָה שְׁאִמְרָנוּ - אֵלֹו נִקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהָאֲחֵרוֹת נִקְרָאוֹת בְּנוֹת לוֹט. רְאוּיָהּ בְּנוֹת וְיֵאֲשְׁרוּהָ - שְׁאָר הַנִּשְׁמוֹת מְשַׁבְּחוֹת לָהּ וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם בּוֹאֵף. מְלָכוֹת וּפִילָגְשִׁים - מְלָכוֹת אֵלֹו הָאֲבוֹת שֶׁהֵם מְלָכוֹת, וּפִילָגְשִׁים הֵם גְּרֵי הַצֵּדֵק. כָּלֵם מְשַׁבְּחוֹת וּמְקַלְסוֹת אוֹתָהּ עַד

שנכנסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה ומתקיימת אריכות ימים. זהו שפתוב ואברהם זקן בא בימים. נכנס באריכות ימים לעולם הבא.

רבי אבא הזקן קם על רגליו ואמר, מנוחה ושלום עצמות יהיו לך, רבי שמעון, שהחזרת עטרה לישנה. ששינינו בפריאת הראשונה, שפיון שהנשמה היא בשלמותה במקום עליון (למן אחר נכנסים), לא שבה לגוף, אלא נבראות ממנה נשמות אחרות שיוצאות ממנה, והיא נשארת בקיום, עד שבא רבי שמעון בן יוחאי ודרש, ומה אם בעולם הזה שהוא הבל, והגוף שהוא טפה סרוחה, נכנסת בו אותה הנשמה - לעתיד לבא שייצרפו כלם ויהיה הגוף מבחר בקיום ותשלום יותר, אינו דין להפגס אותה הנשמה בו בכל התשלומים והעלויים שבה?

אמר רבי אחא, אותה הנשמה (בו) ככל התשלומים (העלויים שבה) ממש, ואותו הגוף ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להעמידן בקיומן לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים בתשלום הדעת להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה.

ואברהם זקן בא בימים וגו'. רבי בו אמר רבי יוחנן, (באותם הימים) באותו עולם שהוא ימים, ולא בעולם הזה שהוא לילה. אמר רבי יעקב, באותם העולמות שהם ימים, באותם ההנאות והכפופים שהוא נוחל. וה' ברוך את אברהם בכל. באותה המשנה (ניא המעשר) שנתן לו הקדוש ברוך הוא משמו, שהיא אות ה"א, שבה נברא העולם.

וְכִמְדַּנּוּ, אמר רבי יוחנן, מטטרו"ן שר הפנים, שהוא נער עבד מרבו האדון המושל עליו, ממנה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור שנצטווה,

בואו. מלכות ופלאגשים, מלכות אלו האבות שהם מלכות. ופלאגשים, הן גירי הצדק. פולם משבחחות ומקלסות אותה עד שנכנסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה ומתקיימת אריכות הימים הדיא הוא דכתיב ואברהם זקן בא בימים. נכנס באריכות הימים לעולם הבא.

רבי אבא סבא קם על רגליו ואמר, מנוחה ושלום גרמין יהא לך רבי שמעון בן יוחאי דחזרת עטרה ליושנה. דתנינן במתניתא קדמא דכיון שהנשמה היא בתשלומה באתר עלאה (למנא בתרא עליו) לא תבאת לגופא, אלא אתבריאת מנה נשמי אתרנין דנפקי מנה ואיהי אשתארת בקיומא, עד דאתא רבי שמעון בן יוחאי ודרש ומה אם בעולם הזה שהוא הבל והגוף שהוא טפה סרוחה נכנסת בו אותה הנשמה. לעתיד לבא שייצרפו כולם ויהיה הגוף מוכחר בקיום ותשלום יותר, אינו דין להפגס אותה הנשמה בו בכל התשלומין והעלויין שבה.

אמר רבי אחא אותה הנשמה (בו) ככל התשלומין והעלויין שבה) ממש ואותו הגוף ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להעמידן בקיומן לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים בתשלום הדעת להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה:

ואברהם זקן בא בימים וגו'. רבי בו אמר רבי יוחנן (באותם הימים) באותו העולם שהוא ימים, ולא

בעולם הזה שהוא לילה. אמר רבי יעקב באותם העולמות שהם ימים באותם ההנאות והכפופים שהוא נוחל: וי' ברוך את אברהם בכל. באותו המשנה (ניא המעשר) שנתן לו הקדוש ברוך הוא משמו, שהיא אות ה"א, שבו נברא העולם.

ותניא אמר רבי יוחנן מטטרו"ן שר הפנים שהוא נער עבד מרבו האדון המושל עליו, ממנה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור שנצטווה,

והוא עתיד לקחת חשבון פתק בכתי הקברות מדומה, ולהראות אותו לפני רבו, והוא עתיד לעשות שאור אותו העצם תחת הארץ, לתקן את הגופות ולקיימם בשלמות של גוף בלי הנשמה, [במין] שהקדוש ברוך הוא ישלח אותה למקומה.

אמר רבי יצחק, באותה שעה מה פתוב? ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו? אם בחכמה הזו נסתפל, מה זה אל עבדו? אמר רבי נהוראי, לא נסתפל אלא במה שאמר עבדו, עבדו של מקום, [זקן ביתו] הקרוב לעבודתו, ומי הוא? זה מטטרו"ן, כפי שאמרנו. שהוא עתיד ליפות את הגוף בכתי הקברות.

זהו שכתוב ויאמר אברהם אל עבדו, זה מטטרו"ן עבדו של מקום. זקן ביתו, שהוא תחלת בריותיו של מקום. המשל בכל אשר לו, שנתן לו הקדוש ברוך הוא ממשלה על כל צבאותיו.

ורמנו, אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד נוטלים אור ונהנים מזיו הנשמה. שלמדנו, אור הנשמה לעולם הבא גדול מאור הפסא. והרי מהפסא נטלה הנשמה? אלא זה לפי הראוי לו, וזה לפי הראוי לו. רב נחמן אמר, גדול מאור הפסא ממש, שפתוב [יחזקאל א] דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. מה זה עליו? על זהו.

וכשהוא הולך לעשות שליחותו, כל צבאותיו והמרפכה שלו נזונים מאותו הזהר. זהו שהנשמה אומרת לו, [שכתוב] שים נא ידך, פלומר סיעתך. תחת ירכי - זהו אור הנשפע מן הנשמה עליהם.

אמר רבי יהודה ברבי שלום, כף קבלנו, בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, הקדוש ברוך הוא מניע כל צבאותיו של מעלה באות אחת משמו. אמר רב הונא, כף ירכי בגימטריא ר"ם.

והוא עתיד למיסב חושבן פתקא בכתי קברי מן דומה ולאחזאה ליה קמי מאריה, והוא זמין למעבד חמיר ההוא גרמא תחות ארעא לתקנא לגופייה ולקיימא לון בשלימותא דגופא בלא נשמתא [בומא] דקודשא בריה הוא ישדר לה לאתרה.

אמר רבי יצחק באותה שעה מה כתיב, ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו, אי בחכמתא דא נסתפל מהו אל עבדו. אמר רבי נהוראי לא נסתפל אלא במה שאמר עבדו, עבדו של מקום. [זקן ביתו] הקרוב לעבודתו, ומאן איהו, זה מטטרו"ן כדקאמרן, דאיהו עתיד ליפות לגוף בכתי קברי.

הרא הוא דכתיב ויאמר אברהם אל עבדו, זה מטטרו"ן עבדו של מקום. זקן ביתו, שהוא תחלת בריותיו של מקום. המושל בכל אשר לו, שנתן לו קדשא בריה הוא ממשלה על כל צבאותיו.

ותאנא אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד נוטלים אור ונהנין מזיו הנשמה, דתאנא אור הנשמה לעולם הבא גדול מאור הפסא. והא מהפסא נטלה הנשמה. אלא זה לפי הראוי לו וזה לפי הראוי לו. רב נחמן אמר גדול מאור הפסא ממש דכתיב, [יחזקאל א] דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, מאי עליו על זהו.

וכשהוא הולך לעשות שליחותו כל צבאותיו והמרפכה שלו נזונים מאותו הזהר. הדיא הוא שהנשמה אומרת לו [דכתיב] שים נא ידך, פלומר סיעתך, תחת ירכי, זהו אור הנשפע מן הנשמה עליהם.

אמר רבי יהודה ברבי שלום כף קבלנו בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, קדשא בריה הוא

נזונים מאותו הזהר. זהו שהנשמה אומרת לו, [שכתוב] שים נא ידך, פלומר סיעתך. תחת ירכי - זהו אור הנשפע מן הנשמה עליהם.

כְּלוּמַר, הַנְּשֻׁמָּה אוֹמֶרֶת שִׁים נֶאֱמַר יָדָךְ, סִיעֶתְךָ, תַּחַת מַעְלֹתוֹ שֶׁל רַם וְנִשְׂא הַמּוֹשֵׁל עַל הַכֹּל. וְלֵאחֶר שְׂצוּהָ סִיעַת הָעֲלִיּוֹנִים תַּחַת יָדוֹ, אֲנִי מִשְׁבִּיעֶיךָ שְׁבוּעָה גְדוֹלָה בּוֹ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ - הוֹאִיל וְאָמַר בְּה' שֶׁהוּא הַכֹּל, לָמָּה נֶאֱמַר אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁהוּא אֶדוֹן עַל הַכֹּל. בְּבַת אַחַת וּבְרַגְעַ אֶחָד הוּא מְנִיעַ לְכָל, וְכֵלֶם כְּאִין נִגְדוּ. רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר עַל שְׁתֵּים אוֹתִיּוֹת מִשְׁמוֹ, לְהוֹרוֹת שֶׁהוּא הַכֹּל וְאִין אַחַר בְּלַתּוֹ.

וְאִשְׁבִּיעֶיךָ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ. אָמַר רַב הוֹנָא, וְאִם הֵייתִי עִמָּהֶם שֶׁל בְּעֲלֵי הַבְּרִיתָא כְּשֶׁגָלוּ הַסּוּד הַזֶּה, לֹא נִפְרָד הֵייתִי מֵהֶם כִּף, שֶׁהָרִי אֲנִי רוֹאֶה עִמָּקִים רַבִּים בְּפִיהֶם שֶׁגָלוּ וְלֹא רְאוּיִים לְכָל אָדָם. בַּא רְאָה, שְׁבוּעַת הַבְּרִית הַזֹּאת נִשְׁבַּעַת הַנְּשֻׁמָּה, שְׁכַתּוּב אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכַּאן מִשְׁמַע, שֶׁהוֹאִיל וְאִתָּה הוֹלֵךְ בְּשְׁלִיחוֹת זֶה, לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי. כְּלוּמַר שֶׁלֹּא תִקַּח גּוֹף לְבָנִי [לְבָנִי] לְהַכְנִס בְּגוֹף אַחֶר, בְּגוֹף זָר, בְּגוֹף רְאוּי לֹ, אֲלֵא בְּהוּא מִמֶּשׁ שֶׁהוּא שְׁלִי, בְּהוּא מִמֶּשׁ שִׁיעֲצָתִי מִמְּנוּ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב כִּי אִם אֶל אֶרְצִי וְאֶל מוֹלְדֹתַי תֵּלֵךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵהוּ וְלִקְחָתָא אִשָּׁה לְבָנִי לִיִּצְחָק? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אוֹתוֹ הַגּוֹף שֶׁנִּצְטַעַר עִמִּי בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם וְלֹא הָיָה לוֹ הַנְּאָה וְכִסּוּף בּוֹ מִפְּנֵי יִרְאַת קוֹנוֹ, אוֹתוֹ מִמֶּשׁ עִמּוֹ בְּשִׁמְחַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא, לִיִּצְחָק עִמּוֹ הַצְּדִיקִים הַזֶּה, לִצְחָק עִמּוֹ בְּשִׁמְחַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא, לִצְחָק עִמּוֹ שֶׁעֲכָשׁוּ עִת שְׁחוּק בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (תְּהִלִּים קכ״ו) אִז יִמְלֵא שְׁחוּק פִּינוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַי יִצְחָק, בַּא תִשְׁמַע, אִין מִלְאָךְ אֶחָד עוֹשֶׂה אֲלֵא שְׁלִיחוֹת אַחַת, וְלֹא שְׁתֵּי

מְנִיעַ כָּל צְבָאוֹתָיו שֶׁל מַעְלָה בְּאוֹת אַחַת מִשְׁמוֹ. אָמַר רַב הוֹנָא כִּף יִרְכִי בְּגִימְטְרִיא ר"ם. כְּלוּמַר הַנְּשֻׁמָּה אוֹמֶרֶת שִׁים נֶאֱמַר יָדָךְ סִיעֶתְךָ תַּחַת מַעְלֹתוֹ שֶׁל רַם וְנִשְׂא הַמּוֹשֵׁל עַל הַכֹּל וְלֵאחֶר שְׂצוּהָ סִיעַת עֲלִיּוֹנִים תַּחַת יָדוֹ אֲנִי מִשְׁבִּיעֶיךָ שְׁבוּעָה גְדוֹלָה בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ. הוֹאִיל וְאָמַר בְּיָי שֶׁהוּא הַכֹּל, לָמָּה נֶאֱמַר אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁהוּא אֶדוֹן עַל הַכֹּל, בְּבַת אַחַת וּבְרַגְעַ אֶחָד הוּא מְנִיעַ לְכָל וְכֵלֶם כְּאִין נִגְדוּ. רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר עַל שְׁתֵּים אוֹתִיּוֹת מִשְׁמוֹ לְהוֹרוֹת שֶׁהוּא הַכֹּל וְאִין אַחֶר בְּלַתּוֹ:

וְאִשְׁבִּיעֶיךָ בְּיָי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ. אָמַר רַב הוֹנָא וְאִי הוֹינָא עִמָּהוֹן דְּמֵאֲרִי מִתְנִיתָא כַּד גָּלוּ רְזָא דְנָא לָא אִיפְרָשְׁנָא מִנְהוֹן הַכִּי, דְּהָא אֲנָא חֲזִי עִמִּיקִין סְגִיאיִן בְּפוּמִיָּהוּ דְּגָלוּ וְלֹא אִתְחַזְיִין לְכָל אִינִישׁ. תָּא חֲזִי, שְׁבוּעַת קְנִימָא דָּא אוֹמֵי לָהּ נִשְׁמַתָּא דְכַתִּיב אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִהֶכָּא מִשְׁמַע שֶׁהוֹאִיל וְאִתָּה הוֹלֵךְ בְּשְׁלִיחוֹת זֶה לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי, כְּלוּמַר שֶׁלֹּא תִקַּח גּוֹף לְבָנִי (ר"א לְבָנִי) לְיַכְנִס בְּגוֹף אַחֶר בְּגוֹף זָר בְּגוֹף שְׁאִינוּ רְאוּי לוֹ, אֲלֵא בְּהוּא מִמֶּשׁ שֶׁהוּא שְׁלִי, בְּהוּא מִמֶּשׁ שִׁיעֲצָתִי מִמְּנוּ, הָדָא הוּא דְכַתִּיב כִּי אִם אֶל אֶרְצִי וְאֶל מוֹלְדֹתַי תֵּלֵךְ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי מֵהוּ וְלִקְחָתָא אִשָּׁה לְבָנִי לִיִּצְחָק. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אוֹתוֹ הַגּוֹף שֶׁנִּצְטַעַר עִמִּי בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְלֹא הָיָה לוֹ הַנְּאָה וְכִסּוּף בּוֹ מִפְּנֵי יִרְאַת קוֹנוֹ, אוֹתוֹ הַגּוֹף מִמֶּשׁ עִמּוֹ בְּשִׁמְחַת הַצְּדִיקִים. לִיִּצְחָק עִמּוֹ בְּשִׁמְחַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא, לִיִּצְחָק עִמּוֹ דְעֲכָשׁוּ עִת שְׁחוּק בְּעוֹלָם הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (תְּהִלִּים קכ״ו) אִז יִמְלֵא שְׁחוּק פִּינוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַי יִצְחָק תָּא שְׁמַע אִין מִלְאָךְ אֶחָד בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (תְּהִלִּים קכ״ו) אִז יִמְלֵא שְׁחוּק פִּינוֹ וְגו'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַי יִצְחָק, בַּא תִשְׁמַע, אִין מִלְאָךְ אֶחָד עוֹשֶׂה אֲלֵא שְׁלִיחוֹת אַחַת, וְלֹא שְׁתֵּי

עושה אלא שליחות אחד, ולא ב' שליחות בבת אחת. ותניא אמר רבי אבא מלאך אחד אשר קסת הסופר במתניו עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו, ולאחר כן השר הגדול הולך לתקן כל אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו, הדין הוא דכתיב הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה, מאי לפניך לפני שליחותך.

רבי [אלעזר] אליעזר הלך לראות את רבן יוחנן בן זכאי רבו, ואתו היום היה ראש חדש. כשהגיע אליו, אמר לו, הבאר שמנקה מכל טנפת, וממלאים אותו ונובע משלו יותר, מה רוצה כאן? אמר לו, חייב אדם להקביל פני רבו. אמר לו, לא כף אמרתי, אלא אני רואה בפניך שדבר חדש יש אצלך מאותם העמקים שאפה עתיד לשאל.

אמר לו, ראיתי את האור הראשון הזה שמסעותיו עשרה, ונוסע בעשרה, ובסוד של עשרה מנהיג את הכל, ובאותיות של עשרה עושה את מעשיו. ולמדנו, עשרה פתקים, עשרה מפתחות של בית חולים בידו, ועשרה פתקים נוטל בגן עדן להתקין ארץ על גופות הצדיקים.

אמר לו, אליעזר בני, היית רואה יותר ממלאך קדוש של העולם, בעשרה נכרא, בעשרה מנהג. בעשרה הפסא הקדוש. בעשרה התורה, הוא בעשרה מסעותיו. בעשרה עולמות. עליונים [בעשרה]. ואחד עליון על הכל ברוך הוא.

ואמר לך דבר, דעתו של בעל המשנה היתה בזה. מה כתוב? ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך. אמר רבי, זכיתי לפסוק הזה, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו? אמר לו, הוא שמו של רבו שהלך אליו להכניסו ולהנהיג [ולחנן] אותו. אמר, זהו ודאי, כי שמי בקרבו.

עושה אלא שליחות אחד, ולא ב' שליחות בבת אחת. ותניא אמר רבי אבא מלאך אחד אשר קסת הסופר במתניו עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו, ולאחר כן השר הגדול הולך לתקן כל אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו, הדין הוא דכתיב הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה, מאי לפניך לפני שליחותך.

רבי [אלעזר] אליעזר אזל למחמי לרבן יוחנן בן זכאי רביה, וההוא יומא ריש ירחא הוה, כד מטא גביה אמר ליה בירא דלסריין, ומליין ליה, וההוא נביע מדידיה יתיר, מאי בעא הכא. אמר ליה חייב אדם להקביל פני רבו. אמר ליה לאו על כף אמרית. אלא אנא חמי באנפך דמלה חדתא אית גבך מאינון עמיקין דאת עתיד למתבע.

אמר ליה, חמינא האי אור הראשון דמטלנוי עשרה ובעשרה נטיל, וברזא דעשרה נהיג לכלא, ובאתוותא דעשרה עביד עובדוי. ותאנא עשרה פתקין עשרה מפתחן דבי קצרי בידוי, ופתקין עשרה נטיל בגינתא דעדן לאתקנא ארעא על גופיהון דצדיקיא.

אמר ליה אליעזר ברי חמית הוית יתיר ממלאכא קדישא דעלמא, בעשרה אתברי, בעשרה אתנהיג. בעשרה פרסיא קדישא, בעשרה אורייתא, הוא בעשרה מטלנוי, בעשרה עלמין עלאין [בעשרה] וחד עלאה על כלא בריך הוא.

ואימא לך מלה דעתיה דמארי דמתניתא הוה כהאי מה כתיב ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך. אמר ליה רבי זכיןא לפסוקא דא, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו. אמר ליה הוא שמיה דמאריה דאזיל גבי לאעלא ליה ולאנהגא [ולאנא] ליה, אמר דא ודאי הוא כי שמי בקרבו.

המשנה היתה בזה. מה כתוב? ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך. אמר רבי, זכיתי לפסוק הזה, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו? אמר לו, הוא שמו של רבו שהלך אליו להכניסו ולהנהיג [ולחנן] אותו. אמר, זהו ודאי, כי שמי בקרבו.

שנינו, אמר רבי אבהו, בא ראה, מי שיודע את שמו על בריו, יודע שהוא ושמו אחד, הקדוש ברוך הוא ושמו אחד, שכתוב (זכריה יד) ה' אחד וגו'. [כלם] כלומר, השם והוא אחד.

אמר רבי אבא, יש להסתפל בפרשה הזו: ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר רבי אבא, מחוץ לעיר - זהו בית הקברות. אל באר המים - שלמדנו, הנקדמים בכתבי הקברות - אותם שנשאו ונתנו בתורה. שהרי שנינו, כשנכנס אדם לקבר, מה ששאלו אותו בתחלה - אם קבע עתים לתורה, שכתוב (ישעיה לג) והיה אמונת עתך וגו'. וכשיצא, אינו דין להקימם בתחלה.

אמר רבי אבא, לעת ערב - זהו יום ששי, שהוא ערב השבת, שאז הזמן להעמיד את המתים. מה משמע? ששנינו. ששת אלפי שנים הוא העולם, והוא אלה הששי שהוא סיום הכל. והינו לעת ערב, זמן סיום הכל. לעת צאת השאבת - אלו הם תלמידי חכמים השואבים מימיה של תורה, שהוא עת לצאת ולהתנער מן העפר.

ואמר רבי אבא, עוד יש לדעת, ששנינו, אותם המתעסקים לדעת את בוראם בעולם הזה ונשמתם בתשומה לעולם הבא, זכו לצאת משבועות הנשמה, הולך לדעת מי הוא גופה ממש ומה הוא. הנה אנכי נצב על עין המים, אף על גב שתלמיד חכם הוא, הולך אחר התשלים, שכתוב והיה העלמה

היצאת לשאב ואמרתי אליה השקיני נא מעט מים מכדך - אמר לי רמז ידיעתו ממה שהשגת. ואמרה אלי גם אתה שתה - אף אתה עבד [כמוד] כמוני, ולא נתחלף לי [על] ידיעתך בידיעתו של מקום ברוך הוא, וצריך אתה להשיג שאתה נברא כמוני.

תנן אמר רבי אבהו תא חזי, מאן דיודע שמיה על ברייה, ידע דהוא ושמיה חד הוא, קדשא בריך הוא ושמיה חד דכתיב, (זכריה יד) "אחד וגו' (בלהו) כלומר השם והוא אחד.

אמר רבי אבא אית לאסתפלא בפרשתא דא: ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר רבי אבא מחוץ לעיר, דא הוא בי קברי. אל באר המים, דתניא הנקדמים בכתבי קברי אותם שנשאו ונתנו בתורה, דהא תנן כשנכנס אדם לקבר מה דשאלו ליה תחילה אם קבע עתים לתורה דכתיב, (ישעיה לג) והיה אמונת עתך וגו'. וכשיצא אינו דין להקימם בתחלה.

אמר רבי אבא לעת ערב זהו יום ששי שהוא ערב השבת שאז הזמן לקיימא מתקיא, מאי משמע דתנן שיתא אלפי שנין הוי עלמא, והוא אלה הששי שהוא סיום הכל, והינו לעת ערב, זמן סיום הכל. לעת צאת השואבות, אלו הם תלמידי חכמים השואבים מימיה של תורה שהוא עת לצאת ולהתנער מן העפר.

ואמר רבי אבא עוד יש לדעת דתנן אותם המתעסקים לדעת את בוראם בעולם הזה ונשמתם בתשומה לעולם הבא זכו לצאת משבועות הנשמה הולך לדעת מי הוא גופה ממש ומאי הוא. הנה אנכי נצב על עין המים אף על גב שתלמיד חכם הוא הולך אחר התשלים, דכתיב והיה העלמה היוצאת לשאוב ואמרתי אליה השקיני נא מעט מים מכדך אמור לי רמז ידיעתו ממה שהשגת.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אף אתה עבד (כמוד) כמוני ולא נתחלף לי (על) ידיעתך בידיעתו של מקום ברוך הוא, וצריך אתה להשיג שאתה נברא כמוני.

וְגַם לְגַמְלִיךָ אֲשָׁאב, כְּלוֹמַר - כְּלוֹמַר, יְדִיעַת הַשְּׁגָתִי שְׁלֵא הַשִּׁיגוֹ סִיעָתְךָ, וְיִדְעֵתִי כִּי מַעֲלָה יֵשׁ לִי עֲלֶיךָ וְהִיאֲךָ נִבְרָא אִתָּה מִזִּי הַנִּתּוֹן אֶצְלֶךָ. אִם הוּא אֹמֵר סִימֵן זֶה יְהִי מְסוּר בְּיָדִי עַל כָּל דְּבָרִים אֵלּוּ, וְאִדְעֵה שֶׁהִיא הָאִשָּׁה הוּא הַגּוֹף מֵאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה הַשְּׁבוּעָה שֶׁהַשְּׁבִיעֵנִי:

וַיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְגו'.

וְיָחִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְגו'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּעוֹד שְׁפָל הָעֲנִינִים הוּא רוֹצֵה לְנִסּוֹת עַל הַגּוֹף, מַה כְּתוּב? וְהִנֵּה רַבְּקָה יִצְאָתָּה, זֶה הַגּוֹף קְדוֹשׁ שְׁנִתְעַסַּק בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְכַתּוּב גּוֹפּוֹ לְהַשִּׁיג וְלָדַעַת אֶת קוּנוֹ. אֲשֶׁר יִלְדָה לְכַתּוּבָא - אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּתוֹ שֶׁל אֵל. בֶּן מַלְכָּה - בֶּן מַלְכָּה שֶׁל עוֹלָם. אֲשֶׁת נַחֲוֹר אַחֵי אַבְרָהָם - חֲבֵרַת הַשְּׁכָל, גּוֹף שְׁנִדְבַק בְּשֶׁכֶל, וְהִיא אַח הַנְּשָׁמָה. וְכֵדָה עַל שְׁכָמָה - מִשָּׂא הַחֲכָמָה עֲלֶיהָ. וַיִּרְץ הָעֶבֶד לְקַרְאָתָהּ - זֶה מִטְטְרוּ"ן. וַיֹּאמֶר הַגְּמִיאֲנִי מֵעַט מִים מִכַּדָּךְ - אָמַר לִי רְמֵז חֲכָמָה בִּידִיעַת בּוֹרְאָךְ מִמָּה שְׁעִסְקָתָּ בְּעוֹלָם שִׁיִּצְאָתָּה מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּדַפְרֵשִׁינָן, אַחַר כָּל זֶה מַה כְּתוּב וְאֲשִׁים הַנְּזָם עַל אִפְּהָ וְהַצְמִידִים עַל יְדֵיהָ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, אוֹתָם הַעֲצָמוֹת שְׁנִפְזָרוּ לְכָאן וּלְכָאן, הוּא צוֹמֵד אוֹתָם וְשׁוֹקְלָם זֶה עַל זֶה כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר, (ישעיה נח) וְעֲצָמוֹתֶיךָ יִחְלִיץ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אוֹתוֹ הַגּוֹף עוֹמֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם נִכְנָס בּוֹ נִשְׁמָתוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִי מוֹלִיךְ הַגּוֹף לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל? אָמַר רַבִּי זִירָא, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מַחְלוֹת תַּחַת הָאֶרֶץ, וְהֵם מִתְגַּלְגְּלִים וְהוּלָכִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם כו) וְאֶרֶץ רְפָאִים תְּפִיל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, גְּבַרְיָא"ל מוֹלִיךְ אוֹתָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִנֵּינ לָנוּ? שְׁכָתוּב (בראשית כד) הַתְּלָכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה, וְהָאִישׁ הַזֶּה, וְהָאִישׁ גְּבַרְיָאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַהוּ שְׁכָתוּב וּלְרַבְּקָה אַח וְשָׁמוּ

וְגַם לְגַמְלִיךָ אֲשָׁאב, כְּלוֹמַר יְדִיעַת הַשְּׁגָתִי שְׁלֵא הַשִּׁיגוֹ סִיעָתְךָ, וְיִדְעֵתִי כִּי מַעֲלָה יֵשׁ לִי עֲלֶיךָ וְהִיאֲךָ נִבְרָא אִתָּה מִזִּי הַנִּתּוֹן אֶצְלֶךָ. אִם הוּא אֹמֵר סִימֵן זֶה יְהִי מְסוּר בְּיָדִי עַל כָּל דְּבָרִים אֵלּוּ, וְאִדְעֵה שֶׁהִיא הָאִשָּׁה הוּא הַגּוֹף מֵאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה הַשְּׁבוּעָה שֶׁהַשְּׁבִיעֵנִי:

וַיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְגו'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּעוֹד שְׁפָל הָעֲנִינִים הוּא רוֹצֵה לְנִסּוֹת עַל הַגּוֹף, מָאִי כְּתוּב וְהִנֵּה רַבְּקָה יוֹצְאָתָּה, זֶהוּ הַגּוֹף קְדוֹשׁ שְׁנִתְעַסַּק בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְכַתּוּב גּוֹפּוֹ לְהַשִּׁיג וְלָדַעַת אֶת קוּנוֹ. אֲשֶׁר יִלְדָה לְכַתּוּבָא, אָמַר רַב יְהוּדָה בְּתוֹ שֶׁל אֵל. בֶּן מַלְכָּה, בֶּן מַלְכָּה שֶׁל עוֹלָם. אֲשֶׁת נַחֲוֹר אַחֵי אַבְרָהָם. חֲבֵרַת הַשְּׁכָל גּוֹף שְׁנִדְבַק בְּשֶׁכֶל וְהִיא אַח הַנְּשָׁמָה. וְכֵדָה עַל שְׁכָמָה, מִשָּׂא הַחֲכָמָה עֲלֶיהָ.

וַיִּרְץ הָעֶבֶד לְקַרְאָתָהּ. זֶה מִטְטְרוּ"ן. וַיֹּאמֶר הַגְּמִיאֲנִי נָא מֵעַט מִים מִכַּדָּךְ, אָמַר לִי רְמֵז חֲכָמָתָא בִּידִיעַת בּוֹרְאָךְ מִמָּה שְׁעִסְקָתָּ בְּעוֹלָם שִׁיִּצְאָתָּה מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא כְּדַפְרֵשִׁינָן, אַחַר כָּל זֶה מַה כְּתוּב וְאֲשִׁים הַנְּזָם עַל אִפְּהָ וְהַצְמִידִים עַל יְדֵיהָ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא אוֹתָם הַעֲצָמוֹת שְׁנִפְזָרוּ לְכָאן וּלְכָאן, הוּא צוֹמֵד אוֹתָם וְשׁוֹקְלָם זֶה עַל זֶה כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר, (ישעיה נח) וְעֲצָמוֹתֶיךָ יִחְלִיץ. אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אוֹתוֹ הַגּוֹף עוֹמֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם נִכְנָס בּוֹ נִשְׁמָתוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִי מוֹלִיךְ הַגּוֹף לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אָמַר רַבִּי זִירָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עוֹשֶׂה מַחְלוֹת תַּחַת הָאֶרֶץ וְהֵם מִתְגַּלְגְּלִים וְהוּלָכִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָדָא הוּא דְכַתְּיב, (ישעיה כו) וְאֶרֶץ רְפָאִים תְּפִיל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק גְּבַרְיָא"ל מוֹלִיךְ אוֹתָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִנָּא לָן דְכַתְּיב, (בראשית כד) הַתְּלָכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה,

את אותו הגוף ומתנחם עמו, והוא עת לשחוק והחדרה בעולם. אמר רבי יהודה, הרי כל הפרשה הזו התבררה לנו, אבל לא יכלנו לדעת מהו. ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. ולשקול הדעת כל הפרשה הזו לסתר.

בשבא רב דימי, אמר, הפרשה הזו שמעתי ולא נזכרתי. אמרו שעליונים תקיפים לא זמנוה לגלות, ואנו מה נאמר? קם רבי יהודה ואמר, משיבת חברינו בעלי המשנה גלויה.

קמו והלכו הוא ורבי ייסא ורבי חייא. מצאו את רבי אלעזר ברבי שמעון, והיה מגלה את סודות התפלין. נכנסו לפניו ואמרו, במה מתעסק מר? אמר להם, את טעם התפלין אמרתי, שהרי אשרי האיש שמניח תפלין ויודע את הטעם שלהן.

אמרו, אם נזח לפני מר, יאמר לנו הדבר. אמרו, שמענו מאביך, שהקדוש ברוך הוא באהבה רבה שהיתה לו עם ישראל אמר להם לעשות לו בית משכן כמו המרכבה העליונה שלמעלה, וביא את דיורו עמהם. זהו שכתוב (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושמענו מאביך, שפאן סתום הטעם של התפלין בפסוק הזה.

אמר לו, בא ראה, כמו העליון נעשה המקדש במרכבותיו הקדושות, ואחר כך השרה הקדוש ברוך הוא את דיורו עמהם פענן הזה. וכמו כן התעוררו החברים בעלי המשנה בטעם התפלין, שיהיה אותו האיש דגמא של המרכבות העליונות, מרכבה תחתונה מרכבה עליונה, להביא את מלכותו וישרה דיורו עליו. ושנינו, יש בו סודות עליונים ודגמתם, ויש בו שלש מרכבות, דגמת העליונים הקדושים סודות

ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו. אוהב לאותו הגוף ומתנחם עמו, והוא עת לשחוק והחדרה בעולם.

אמר רבי יהודה הא כל פרשתא דא אתברר לן, אבל לא יכילנא למנדע מהו: ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. ולשקולא דדעתא כל פרשתא דא ליסתורי.

כד אתא רב דימי, אמר, האי פרשתא דא שמענא ולא אדברנא, אמרו דעלאין תקיפין לא זמנוה לגלאה ואנן מאי נימא. קם רבי יהודה ואמר ממתבתא דחברנא מארי מתניתא גליא.

קמו ואזלו הוא ורבי ייסא ורבי חייא, אשפחוה לרבי אלעזר ברבי שמעון והיה מגלה רזין דתפילין. עאלו קמיה ואמרו במאי אתעסק מר. אמר לון טעמא דתפילין אמינא, דהא זבאה הוא בר נש דמנח תפילין וידע טעמא דידיהו.

אמרו אי ניחא קמיה דמר לימא לן מלה. אמרו שמענא מאבוך דקודשא בריך הוא ברחימו סגיאה דהיה ליה עם ישראל אמר לון למעבד ליה בי משכנא פגוונא דרתיכא עלאה דלעילא וייתי דינריה עמהון הדא הוא דכתיב, (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושמענא מאבוך דהכא סתים טעמא דתפילין בהאי פסוקא.

אמר ליה תא חזי, פגוונא עלאה אתעבד מקדש ברתוכי קדישין, ובתר פן אשרי קדשא בריך הוא דינריה עמהון, פעננינא דא, ובגוונא דא אתעררו חבריאי מארי מתניתא בטעמא דתפלין, למיהוי ההוא גברא דוגמא דרתיכי עלאין, רתיכא תתאה רתיכא עלאה, למיתי מלכותא דיליה וישרי דינריה עלויה.

ותנינן אית ביה רזין עלאין ודוגמיהון, ואית ביה תלת

העליונות, מרכבה תחתונה מרכבה עליונה, להביא את מלכותו וישרה דיורו עליו. ושנינו, יש בו סודות עליונים ודגמתם, ויש בו שלש מרכבות, דגמת העליונים הקדושים סודות

שֶׁל שְׁלֹשׁ אוֹתוֹת שֶׁל הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים, שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת, מְרַכְּבוֹת שְׁלֹשׁ אוֹתוֹת, אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שׁוֹלֵט עַל אַרְבַּע. וְעַל כֵּן סוּד הַשִּׁי"ן שֶׁל שְׁלֹשָׁה כְּתָרִים, וְשִׁי"ן שֶׁל אַרְבַּעַה כְּתָרִים, שְׁלֹשָׁה מְלָכִים שׁוֹלְטִים בְּגוֹף, תְּפִלִּין עֲלָיו, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעֲלָה. אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. הַתְּפִלִּין שֶׁל זְרוּעַ אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת. הַלֵּב רוֹכֵב, דְּגָמָא שֶׁל הַמְרַכְּבָה הַתְּחַתּוֹנָה, וְהַתְּחַתּוֹן רוֹכֵב. עוֹד שְׁנֵינּוּ, זֶה הַרְּכָב שֶׁל הַזְרוּעַ לְמַטָּה. וְהַלֵּב רוֹכֵב, דְּגָמָא שֶׁהוּא לְמַטָּה, וְנִמְסְרוּ בִידּוֹ לְהַכְנִיס אוֹתָם כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם. כִּף הַלֵּב רוֹכֵב לְמַטָּה, וְנִמְסְרוּ בִידּוֹ כָּל אֵיבָרֵי הַגּוֹף.

וּמַעֲדָיו אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת עַל הַמַּח, שֶׁהוּא הָרֹאשׁ. אֲבָל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלִיט עֲלֵיוֹן, הַמְּלַךְ מֵהַפֵּל. ^[ור"ח] וְסוּד הַחֲכֵמָה הַזֶּה הוּא כְּמוֹ שֶׁהַמְּקַדֵּשׁ, שֶׁכְּתוּב וַעֲשֵׂה כְרוֹב אֶחָד מְקַצֵּה מְזֵה וּכְרוֹב אֶחָד מְקַצֵּה. וְעַלֵּיהֶם דִּיּוֹר הַמְּלַךְ בְּאַרְבַּע אוֹתוֹת שְׁתֵּי מְרַכְּבוֹת. וּכְמוֹ זֶה הַלֵּב וְהַמַּח, הַלֵּב מְכַאֵן וְהַמַּח מְכַאֵן, וְעַלֵּיהֶם מְדוּרוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְבַּע ^[ארבע] פְּרָשִׁיּוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מְכַאֵן וְהַלָּא סוּדוֹת הַכְּתָרִים, הָאוֹתוֹת וְהַפְּרָשִׁיּוֹת בְּגוֹפֵם וּבְרַצוּעוֹתֵיהֶם. הֲלֹכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי וְהִרְמִזוּ שְׁלָהֶם הַתְּגָלָה, וְהִטְעֵם שֶׁל הַפֵּל בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מְדוּת ^[תרמ"ט].

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵלְמָלָא לֹא בִּאתִי אֶלָּא עֲבוּר הַסּוּד הַזֶּה - דִּי לִי. אָמְרוּ לוֹ, אֲשֶׁרִי חֵלְקֵךְ בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׁפַל רְזַ אֵינּוּ אָנוּס לָךְ. אָמְרוּ לוֹ, בְּאֵנוּ לְפָנֶי מַר לְדַעַת אֵת סוּד הַפְּסוּק הַזֶּה, וְיִסְף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָה קְטוּרָה.

אָמַר, פְּרוּשׁ שֶׁל הַפְּסוּק הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁגָּלוּ חֲבָרֵינוּ בְּעַלֵּי הַמְּשֻׁנָּה, שֶׁכָּאֲשֶׁר הִנְשָׁמָה תְּבוּאָה בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף הַקְּדוּשׁ שְׁלָה, הִנֵּה הַדְּבָרִים הֵיוּ עַל הַרְשָׁעִים שֶׁיִּקְוָמוּ וַיִּכְשִׁירוּ אֵת מַעֲשֵׂיהֶם, וַיִּתֵּן לָהֶם מְזִיו

רְתִיכִין, הַדּוּגְמָת עֲלָאִין קְדִישִׁין רְזִין דְּתֵלַת אַתּוּתָא, דְּשִׁמְהֵן קְדִישִׁי, עֲלָמִין תֵּלַת, רְתִיכִין תֵּלְתָא אַתּוּתָא, אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שְׁלִיט עַל אַרְבַּע, וְעַל כֵּן רְזַא דְּשִׁי"ן דְּתֵלַת כְּתָרִין, וְשִׁי"ן דְּאַרְבַּע כְּתָרִין, תֵּלְתָא מְלָכִין שְׁלִיטִין בְּגוֹפָא תְּפִלִּין עֲלוּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָא, אֵלּוּ תְּפִלִּין דְּרִישָׁא, תְּפִלִּין דְּדְרוּעָא אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹן.

לְבָא רְכִיב הַדּוּגְמָא דְּרִתִּיכָא תְּתָא וְתְּתָא רְכִיב. עוֹד תְּנִינָן דָּא רְכִיבָא דְּדְרוּעָא לְתְּתָא. וְלְבָא רְכִיב, הַדּוּגְמָא דְּאִיהוּ לְתְּתָא וְאַתְּמַסְרוֹן בִּידֵיהּ לְאַעֲלָא לֹון כָּל חֵילֵי שְׁמַיָא, כִּף לְבָא הוּא רְכִיב לְתְּתָא וְאַתְּמַסְרוֹ בִּידֵיהּ כָּל אַבְרֵי גוֹפָא.

וְעֵילָא מְגִיָּה אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹן עַל מוּחָא דְּרִישָׁא אִיהוּ, אֲבָל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלִיטָא עֲלָאָה מְלָכָא מְפִלָא. ^[ור"ח] וְרְזַא דְּחֲכֵמָתָא דָּא, הוּא פְּגוּוּנָא דְּמְקַדֵּשָׁא דְּכְתִיב וַעֲשֵׂה כְרוֹב אֶחָד מְקַצֵּה מְזֵה וּכְרוֹב אֶחָד מְקַצֵּה. וְעַלֵּיהֶוּ דִּיּוּרִיָּה דְּמְלָכָא בְּאַרְבַּע אַתּוּוֹן תְּרִין רְתִיכִין.

וּבְהַ"י גּוּוּנָא לְבָא וּמוּחָא, לְבָא מְכַאֵן וּמוּחָא מְכַאֵן וְעַלֵּיהֶוּ מְדוּרִיָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְבַּע ^[ר"א ארבע] פְּרָשִׁיּוֹן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מְכַאֵן וְהַלָּאָה רְזִי דְּכְתָרֵי אַתּוּתָא וּפְרָשִׁיּוֹן בְּגוֹפֵיהֶוּ וּרַצוּעוֹתֵיהֶוּ. הֲלֹכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי וְרִמִּזָּא דְּלֵהוֹן אַתְּגְלִי וְטַעְמָא דְּכֵלָא בְּתֵלַת עֶשְׂרֵה מְכִילָן ^[דרחמ"ט].

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵלְמָלָא לֹא אֶתִּינָא אֶלָּא בְּדִיל רְזַא דָּא דִּי. אָמְרוּ לֵיהּ זַכָּאָה חוּלְקֵךְ לְעֵלְמָא דְּאִתִּי דְּכָל רְזַ לֹא אָנוּס לָךְ. אָמְרוּ לֵיהּ אֶתִּינָא קַמֵּיהּ דְּמַר לְמַגְדַּע רְזַא דְּהַאי פְּסוּקָא וַיִּסְף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָה קְטוּרָה.

אָמַר פִּירוּשָׁא דְּהַאי פְּסוּקָא כְּמָה דְּגָלוּ חֲבָרָנָא מְאָרִי מִתְּנִיתִין, דְּכַד נִשְׁמַתָּא יִתִּי בְּהַוָּא גּוֹפָא קְדִישָׁא

כבודו שידעו וישובו ויזכו זכות שלמה.

ובשראה את זה שלמה, היה ותמה הרבה [הרבה ואמר, (קהלת ח) ובכן ראיתי וישעים קברים ובאו וממקום קדוש יהלכו, שיבאו ויחיו ממקום קדוש].

ושנינו. אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן, כתוב (ירמיה א) היתהפך פושי עורו ונמר חברברתיו. כף הרשעים שלא זכו לשוב בעולם הזה ולהקטיר מעשים טובים, לעולם לא יקטירו בעולם הבא. ראה מה כתוב, ויסף אברהם ויקח אשה, ושרוזה לעשות להם נשמה לגופם ולקרבם בתשובה, כמו שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן.

אמר רבי אלעזר, בא ראה מה פתוב, ותלד לו את זמרן ואת יקשן. הרבה מעשים רעים עד שנגרשים מן העולם, שכתוב וישלחם מעל יצחק בנו. ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו'. ועל האחרים נאמר והמשפלים יזהירו פזהר הרקיע וגו'.

אמר רבי יהודה, זה משמע על הפרשה, ומשמע שאותו זמן [נקרא] [אבד] שם [הנשמה] אברהם, ובמקומו נקראת יצחק, כפי שאמרנו. זהו שפתוב ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי ראי. עם ידיעת החי שהוא חי העולמים, לדעת ולהשיג מה שלא השיג בעולם הזה. זהו שפתוב (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את ה'.

זהו: רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת יב) וישב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את

דילה, הא מיליאי הווי על חייביא דיקומון ויכשרון עובדין ויתן להו מזינא יקרא דיליה דינדעון ויתובון ויזכו זכותא שלימתא.

וכר חמא שלמה דא הוה סגי (ד"א תוה סגי) ואמר (קהלת ח) ובכן ראיתי וישעים קברים ובאו וממקום קדוש יהלכו, שיבאו ויחיו ממקום קדוש.

ותנינן אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן פתיב, (ירמיה א) היתהפך פושי עורו ונמר חברברתיו, כף הרשעים שלא זכו לשוב בעולם הזה ולהקטיר מעשים טובים לעולם, לא יקטירו בעולם הבא. ראה מה כתוב ויסף אברהם ויקח אשה, ושרוזה לעשות להם נשמה לגופם ולקרבם בתשובה, כמה דאת אמר ואת הנפש אשר עשו בחרן.

אמר רבי אלעזר פא חזי, מה כתיב ותלד לו את זמרן ואת יקשן, הרבה מעשים רעים עד שנגרשים מן העולם דכתיב וישלחם מעל יצחק בנו. ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו', ועל האחרים נאמר והמשפלים יזהירו פזהר הרקיע וגו'.

אמר רבי יהודה האי משמע על פרשתא, ומשמע דאותו זמן [נקרא] (ס"א אבד) שם [הנשמה] אברהם, ובמקומו נקראת יצחק פדקאמרן, הדא הוא דכתיב ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו, וישב יצחק עם באר לחי ראי. עם ידיעת החי שהוא חי העולמים לדעת ולהשיג מה שלא השיג בעולם הזה הדא הוא דכתיב, (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את ה'.

(עד כאן מדרש הנעלם)

זהו:

רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת יב) וישב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. פא חזי, פד ברא קדשא בריך הוא לאדם, נטל עפריה מאתר דמקדשא, וכנה גופיה מארבע סטרין

דְּעַלְמָא, דְּכִלְהוּ יְהִיבוּ לִיהּ חֵילָא, לְבַתָּר אַתְרָק
עֲלֵיהּ רוּחָא דְחַיֵּי כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (בראשית ב)
וַיִּפַּח בְּאָפְיוֹ נְשָׁמַת חַיִּים וְגו' לְבַתָּר קָם וַיֵּדַע
דְּאִיהוּ מַעִילָא וְתַתָּא, וַיְכַדִּין אַתְדַּבֵּק וַיֵּדַע
חֻכְמָה עֲלָאָה.

בְּגוּזְנָא דָּא כָּל בַּר נֶשׁ דְּעַלְמָא אִיהוּ כְּלִיל
מַעִילָא וְתַתָּא, וְכָל אֵינוֹן דִּידְעִין
לְאַתְקַדְשָׁא בְּהַאי עַלְמָא כְּדָקָא יְאוּת, כַּד
אוֹלִידוּ בַר, מְשַׁכִּין עֲלֵיהּ רוּחַ קְדִישָׁא מֵאַתְרָ
דְּכָל קְדִישֵׁי נַפְקִין מִגְּיָה, וְאַלִין אַקְרוּן בְּנִין
לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דְּגוּפָא אַתְעַבִּיד
בְּקַדוּשָׁה כְּדָקָא יְאוּת, הַכִּי נִמְי יְהִיבִין לִיהּ
רוּחָא מֵאַתְרָ עֲלָאָה קְדִישָׁא כְּדָקָא חֲזִי וְהָא
אַתְמַר.

הָא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְזַמִּין בַּר נֶשׁ לְמִיָּהב
חוּשְׁבִין עוֹבְדוּי עַד לָא יִפּוּק מֵעַלְמָא,
הֵהוּא יוֹמָא, יוֹמָא דְחוּשְׁבִין אִיהוּ, דְּגוּפָא
וְנִשְׁמַתָּא יְהִיבֵי חוּשְׁבָנָא. לְבַתָּר נִשְׁמַתָּא
אַתְפְּרָשָׁא מִגְּיָה, וְגוּפָא תַב לְאַרְעָא, וְכֹלָא תַב
לְאַתְרֵיהּ דְּאַתְנַסִּיב מִתַּמָּן וְהָא אוּקְמוּהָ, עַד
זַמְנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאַחֲרֵיא מִתְיֵיא
כֹּלָא גְּנִיז קַמִּיָּה.

וְהָהוּא גוּפָא מִמָּשׁ וְהֵיָא נִשְׁמַתָּא מִמָּשׁ
זַמִּין קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְבָּא
לְעַלְמָא כְּמִלְקַדְמִין וּלְחַדְתָּא אַנְפֵי עַלְמָא
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה כו) יַחֲיוּ מִתְיָה נְבִלְתֵי
יְקוּמוּן. וְהֵיָא נִשְׁמַתָּא מִמָּשׁ גְּנִיזָא קַמִּי
קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא וְתַבַּת לְאַתְרָהּ כְּפּוּם אַרְחָהָא
כְּמָה דְאַתָּ אָמַר וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר נִתְּנָה. וְלְזַמְנָא דְזַמִּין קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַחֲרֵיא מִתְיֵיא, זַמִּין אִיהוּ לְאַרְקָא טְלָא
מְרִישֵׁיהּ עֲלֵיהּ, וּבְהָהוּא טְלָא יְקוּמוּן כֹּלָא
מֵעַפְרָא.

הָאָדָם, נָטַל עֲפָרוֹ מִמְקוּם
הַמְקַדָּשׁ, וּבָנָה אֶת גּוּפוֹ מֵאַרְבַּעַת
הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם, שְׁפָלָם נִתְּנוּ
לוֹ כַּחַ. אַחַר כֵּן הִרִיק עָלָיו רוּחַ
חַיִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) וַיִּפַּח
בְּאָפְיוֹ נְשָׁמַת חַיִּים וְגו'. אַחַר כֵּן
קָם וַיֵּדַע שֶׁהוּא מִמְעַלָּה וּמִטָּה,
וְאָז נִדְּבַק וַיֵּדַע אֶת הַחֻכְמָה
הָעֲלִיּוֹנָה.

כְּמוֹ זֶה כָּל אָדָם שֶׁבְּעוֹלָם הוּא
כְּלוּל מִמְעַלָּה וּמִטָּה, וְכָל אוֹתָם
שֵׁיִדְעִים לְהַתְקַדֵּשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה
כְּרֵאוּי, כְּשֶׁמוֹלִידִים בֵּן, מוֹשָׁכִים
עָלָיו רוּחַ קְדִישָׁה מִהַמְקוּם שֶׁכָּל
הַקְּדוּשִׁים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, וְאֵלוֹ
נִקְרָאִים בְּנִים לְכַבְיָהּ. מִשׁוּם
שֶׁהַגּוּף נֶעֱשֶׂה בְּקַדְשָׁה כְּרֵאוּי, כֵּן
גַּם נוֹתְנִים לוֹ רוּחַ מִמְקוּם עֲלִיּוֹן
קְדוֹשׁ כְּרֵאוּי, וְהָרִי זֶה נִתְבָּאָר.

בֵּא רְאָה, בְּשַׁעֲהַ שְׁעִתִּיד אָדָם
לְתַת חֻשְׁבוֹן מֵעֲשׂוֹי טְרָם יֵצֵא מִן
הָעוֹלָם, אוֹתוֹ הַיּוֹם הוּא יוֹם
הַחֻשְׁבוֹן שֶׁגּוּף וּנְשָׁמָה נוֹתְנִים
חֻשְׁבוֹן. אַחַר כֵּן הַנְּשָׁמָה נִפְרֶדֶת
מִמֶּנּוּ, וְהַגּוּף שָׁב לְאַרְץ, וְהַכֹּל
שָׁב לְמִקְוֵמוֹ שֶׁנִּלְקַח מִשָּׁם, וְהָרִי
פְּרֻשָׁה. עַד הַזְּמַן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עֲתִיד לְהַחֲיוֹת מֵתִים, הַכֹּל
גְּנוּז לְפָנָיו.

וְאוֹתוֹ גּוּף מִמָּשׁ וְאוֹתָהּ נְשָׁמָה
מִמָּשׁ עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהַשִּׁיב לְעוֹלָם כְּמוֹ מִקְדָּם
וּלְחַדֵּשׁ אֶת פְּנֵי הָעוֹלָם. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב (ישעיה כו) יַחֲיוּ מִתְיָה
נְבִלְתֵי יְקוּמוּן. וְאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה
מִמָּשׁ גְּנוּזָה לְפָנָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְשָׁבָה לְמִקְוֵמָה כְּפִי דְרַפְּהָ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה. וּבְזַמֵּן
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד
לְהַחֲיוֹת מֵתִים, עֲתִיד הוּא לְהִרִיק
טַל מֵרֵאשׁוֹ עֲלֵיהֶם, וּבְאוֹתוֹ הַטַּל
כֹּלָם יְקוּמוּ מֵהַעֲפָר.

זְהוּ שְׁכַתוּב (שם) כִּי טַל אֲוֵרוֹת טַלְדָּה. מִה זֶה טַל אֲוֵרוֹת? אֲוֵרוֹת מִמָּשׁ מֵאוֹתָם הָאֲוֵרוֹת שֶׁל מַעְלָה שֶׁבָּהֶם עֲתִיד לְהִירֵק חַיִּים לְעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁעֵץ הַחַיִּים יִרֵק חַיִּים שְׁלֵא פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים. שְׁהָרִי עֲכָשׁוּ פּוֹסְקִים מִשּׁוּם שֶׁהִנְחַשׁ הָרַע הִזָּה שׁוֹלֵט וְהַלְבְּנָה מִתְפַּסָּה. וּמִשּׁוּם כֶּף פְּכִיכּוֹל פּוֹסְקִים מִיָּמִיו, וְהַחַיִּים לֹא שׁוֹלְטִים בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא הִנְחַשׁ הָרַע, יִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, וְהַקְדוּשׁ כְּרוּף הוּא יַעֲבִיר אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֲעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְאֶחָד שֶׁהוּא יַעֲבִיר מִן הָעוֹלָם, הַלְבְּנָה לֹא תִתְפַּסָּה. וְהַנְּהַר שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, לֹא יִפְסְקוּ מַעֲיָנָיו. וְאֵז כְּתוּב (ישעיה ל) וְהִזָּה אוֹר הַלְבְּנָה כְּאוֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם כְּאוֹר שְׁבַעַת הַיָּמִים וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, אִם תֵּאמַר שֶׁכֵּל הַגּוֹפּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם יִקּוּמוּ וְיִתְעוֹרְרוּ מִן הָעֵפֶר - אוֹתָם הַגּוֹפּוֹת שֶׁנִּשְׁטְעוּ בְּנִשְׁמָה אַחַת מִה יִהְיֶה מֵהֶם? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹתָם הַגּוֹפּוֹת שֶׁלֹּא זָכוּ וְלֹא הִצְלִיחוּ, הָרִי הֵם כֵּלָּא הִיוּ. כְּמוֹ שֶׁהָיוּ עֵץ יָבֵשׁ בְּעוֹלָם הַהוּא, כֶּף גַּם בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן. וְהַגּוֹף הַאֲחֵרוֹן שֶׁנִּשְׁטַע וְהַצְּלִיחַ וְנִטַּל שֶׁרָשָׁיו כְּרֵאוּי יָקוּם.

וְעֲרִי כְּתוּב (ירמיה יז) וְהִזָּה כְּעֵץ שְׁתוּל עַל מַיִם וְגו' וְהִזָּה עָלָהּ רַעַן וְגו'. שֶׁעֲשֵׂה פְרוֹת וְנִטַע שְׂרָשִׁים וְהַצְּלִיחַ כְּרֵאוּי. וְעַל אוֹתוֹ גּוֹף רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא עָשָׂה פְרוֹת וְלֹא נִטַע שְׂרָשִׁים [ולא נָבַח ולא הִצְלִיחַ], כְּתוּב (שם) וְהִזָּה כְּעֵרְעֵר בְּעָרְבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְגו'. כִּי יָבֹא טוֹב - זוֹ תַחֲחִית הַמַּתִּים.

הָרָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה כו) כִּי טַל אֲוֵרוֹת טַלְדָּה. מֵאֵי טַל אֲוֵרוֹת, אֲוֵרוֹת מִמָּשׁ מֵאֵינִן נְהוֹרִין דְּלַעֲיֵלָא דְּבַהוֹן זְמִין לְאַרְקָא חַיִּין לְעֵלְמָא, בְּגִין דְּאֵילְנָא (דף קלא ע"א) דְּחַיִּי יִרֵק חַיִּין דְּלֹא פְּסִקִין לְעֵלְמִין, דְּהָא הַשְׁתָּא פְּסִקִין בְּגִין דְּהָא חוּיָא בִישָׂא שְׁלֵטָא וְאִתְּכַפִּי סִיְהָרָא. וּבְגִין כֶּף פְּכִיכּוֹל פְּסִקִין מִיָּמִיו וְחַיִּין לֹא שְׁלֵטִין בְּעֵלְמָא כְּדָקָא יָאוּת.

וּבְתַהוּא זְמַנָּא הַהוּא יֵצֵר הָרַע דְּאִיהוּ חוּיָא בִישָׂא יִסְתַּלַּק מִמָּעֵלְמָא וְיַעֲבִיר לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְּאִתְּמַר (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֲעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְלִבְתַּר דְּאִיהוּ יִתְעַבֵּר מִמָּעֵלְמָא, סִיְהָרָא לֹא אִתְּפַסְיָא, וְנַהֲרָא דְנִגִיד וְנִפִיק לֹא יִפְסְקוֹן מִבוּעוּי, וְכַדִּין פְּתִיב, (ישעיה ל) וְהִזָּה אוֹר הַלְבְּנָה כְּאוֹר הַחֲמָה וְאוֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם כְּאוֹר שְׁבַעַת הַיָּמִים וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה אֵי תִימָא דְכָל גּוֹפִין דְּעֵלְמָא יִקּוּמוּן וְיִתְעוֹרוּן מִעַפְרָא, אֵינִין גּוֹפִי דְּאִתְנַטְיֵעוּ בְּנִשְׁמָתָא חָדָא מִה תְּהֵא מְנַיְהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֵינִין גּוֹפִין דְּלֹא זָכוּ וְלֹא אֲצָלְחוּ הָרִי אֵינִין כְּלָא הוּוּ, כְּמָה דְּהוּוּ עֵץ יָבֵשׁ בְּהֵיָא עֵלְמָא חֲכִי נְמִי בְּהֵיָא זְמַנָּא, וְגוֹפָא בְּתַרְאָה דְּאִתְנַטַּע וְאֲצָלַח וְנִטַּל שְׂרָשׁוּי כְּדָקָא יָאוּת יָקוּם.

וְעֲלִיָּה פְתִיב, (ירמיה יז) וְהִזָּה כְּעֵץ שְׁתוּל עַל מַיִם וְגו' וְהִזָּה עָלָהּ רַעַן וְגו'. דְּעַבְדַּי אֵיבִין וְנִטַע שְׂרָשִׁין וְאֲצָלַח כְּדָקָא יָאוּת. וְעַל הַהוּא גּוֹפָא קְדָמָא דְּלֹא עַבְדַּי אֵיבִין וְלֹא נִטַע שְׂרָשִׁין (ולא נָבַח ולא אֲצָלַח) פְּתִיב, (ירמיה יז) וְהִזָּה כְּעֵרְעֵר בְּעָרְבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְגו'. כִּי יָבֹא טוֹב דָּא תַחֲחִית הַמַּתִּים.

וַיֹּאֲרֶה אֹתוֹ הָאוֹר שֶׁעֲתִיד לְהֵאֲרֹךְ לְצַדִּיקִים שֶׁהָיָה גָנוּז לְפָנָיו מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְאִז עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְיֹת הַמֵּתִים, וְכָתוּב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמִי שְׁמֵי שָׁמַשׁ צְדָקָה וְגו'. וְאִז יִתְגַּבֵּר הַטּוֹב בְּעוֹלָם, וְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא רַע יַעֲבֹר מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, וְאִז אוֹתָם הַגּוֹפִים הִרְאֵשׁוּנִים יִהְיוּ פְּלֵא הֵיוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִרְיֵק עַל אוֹתָם הַגּוֹפִים רוּחוֹת אַחֲרוֹת, וְאִם זוֹכִים בָּהֶם - יִקּוּמוּ בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי, וְאִם לֹא - יִהְיוּ אֶפֶר תַּחַת רַגְלֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁכָּתוּב (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל אֲדַמַּת עִפְרוֹ יִקְיָצוּ וְגו', וְהַפֶּל יוֹקֵם וְיִוָּעַד לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם כָּלֵם בְּמִנְיָן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מ) הַמוֹצֵא בְּמִסְפָּר צְבָאָם וְגו'.

בֵּא רֵאָה, הֲרִי נֶאֱמַר, כֹּל אוֹתָם הַמֵּתִים שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יִקּוּמוּ כְּרֵאוּשׁוֹנָה, מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם וְיִקֵּם אוֹתָם. עֲלֵיהֶם כְּתוּב יַחֲיוּ מִתִּיד. אֵלֹהִים שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִבְלְתֵי יְקוּמוֹן - אֵלֹהִים הֵם שֶׁבְּתוֹךְ אֲרָצוֹת אַחֲרוֹת, שֶׁלֹּא כְּתוּבָה בָּהֶם תַּחֲיָה, אֲלֵא קִימָה. שֶׁהָרִי רוּחַ הַחַיִּים לֹא תִשָּׁרֵה אֲלֵא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשָׁה, וּמִשּׁוּם כֵּן כְּתוּב בָּהֶם יַחֲיוּ מִתִּיד, וְאוֹתָם שֶׁבַחוּץ יִבְרָא הַגּוֹף שֶׁלָּהֶם, וְיִקּוּמוּ גוֹף בְּלִי רוּחַ. אַחֵר כֵּן יִתְגַּלְּגְלוּ תַּחַת הַעֲפָר עַד שֶׁיִּגְיָעוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם יִקְבְּלוּ נְשָׁמָה, וְלֹא בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת, כְּדִי שִׁיתְקַיְמוּ בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִיסָא הֵיוּ יוֹשְׁבִים לִילָה אֶחָד וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא

וְיִתְנַחֵר הַהוּא נְהוּרָא דְזַמִּין לְאַנְהָרָא לְהוּ לְצַדִּיקָא דְהוּה גְּנִיז קַמִּיה מִיּוֹמָא דְאַתְבְּרִי עֲלֵמָא דְכְּתִיב, (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְכַדִּין זַמִּין קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחֲיָא מִתִּיָא, וְכְּתִיב, (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמִי שְׁמֵי שָׁמַשׁ צְדָקָה וְגו', וְכַדִּין יִתְגַּבֵּר טוֹב בְּעֲלֵמָא, וְהַהוּא דְאַתְקָרִי רַע יִתְעַבֵּר מִעֲלֵמָא כְּדֵאֲמַרְן. וְכַדִּין אֵינוֹן גּוֹפִין קַדְמָאֵי לְהוּוּ פְּלֵא הוּוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק זַמִּין קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַרְקָא עֲלֵייהוּ עַל אֵינוֹן גּוֹפִין רוּחִין אַחֲרֵינִין, וְאִי זְכָאן בְּהוֹן יְקוּמוֹן בְּעֲלֵמָא כְּדָקָא יְאוֹת, וְאִי לֹאוּ יְהוֹן קִטְמָא תַּחוֹת רַגְלֵיהוֹן דְּצַדִּיקָא דְכְּתִיב (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל אֲדַמַּת עִפְרוֹ יִקְיָצוּ וְגו'. וְכֹלֵא אֲתַקֵּם וְאַתְעַתֵּד קַמִּי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֹלֵהוּ בְּמִנְיָנָא הוּוּ כְּמָה דְאַתְ אָמַר (ישעיה מ) הַמוֹצֵא בְּמִסְפָּר צְבָאָם וְגו'.

תָּא חֲזִי, הָא אֲתַמַּר כֹּל אֵינוֹן מִתִּין דְּבִאֲרַעָא דִּישְׂרָאֵל יְקוּמוֹן בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר עֲלֵייהוּ וְיִוִּקֵּם לוֹן, עֲלֵייהוּ כְּתִיב יַחֲיוּ מִתִּיד, אֵלִין אֵינוֹן דִּי בְּאֲרַעָא דִּישְׂרָאֵל. נִבְלְתֵי יְקוּמוֹן, אֵלִין אֵינוֹן דְּבָגוּ אֲרַעָאן אַחֲרֵינִין, דְּלֹא כְּתִיב בְּהוּ תַּחֲיָיָה אֲלֵא קִימָה. דְּהָא רוּחָא דְחַיִּי לֹא תִשָּׁרֵי אֲלֵא בְּאֲרַעָא קַדִּישָׁא דִּישְׂרָאֵל, וּבְגִין כֵּן כְּתִיב בְּהוּ יַחֲיוּ מִתִּיד, וְאֵינוֹן דְּלִבְר, יִתְבְּרִי גּוֹפָא דְלַהוֹן וְיִקּוּמוֹן גּוֹפָא בְּלֵא רוּחָא. וְלִבְתַּר יִתְגַּלְּגְלוּן תַּחוֹת עֲפָרָא עַד דִּימִטוֹן לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְתַמָּן יִקְבְּלוּן נְשָׁמָתָא, וְלֹא בְּרִשׁוֹ אַחֲרָא, בְּגִין דִּיתְקַיְמוֹן בְּעֲלֵמָא כְּדָקָא חֲזִי.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִיסָא הֵיוּ יִתְבִּי לִילָא חַד וְעוֹסְקֵי בְּאוֹרֵייתָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין

ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות את המתים, כל אותם הנשמות שיתעוררו לפניו, כלם עומדות דמיות דמיות לפניו, באותה דמות ממש שהיו בעולם הזה, ויוריד אותם הקדוש ברוך הוא ויקרא להם בשמות, כמו שנאמר (שם) לכלם בשם יקרא. וכל נשמה תפגס למקומה, ויקומו בקיים בעולם פראוי, ואז יהיה העולם שלם. ועל אותו הזמן כתוב (שם כה) וחרפת עמו יסיר וגו'. מה זה וחרפת עמו יסיר? זה יצר הרע שמחשיף את פני הבריות ושולט בהם.

אמר רבי יוסי, הרי ראינו, כל זמן שאדם עומד ברוח הזו - אינו טמא. יצאה נשמתו ממנו - הוא טמא. אמר לו, ודאי שנה כן, וכך נאמר, שהרי אותו יצר הרע, כשנוטל את הרוח של האדם, הוא מטמא אותו, ונשאר גוף טמא. ושאר עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, כשהם בחייהם הם טמאים, שהרי יש להם נשמות מצד הטמאה, וכשמתרוקנת ממנו אותה טמאה, נשאר הגוף בלי טמאה כלל.

כשם כן מי שנדבק באשה של שאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, הוא נטמא, ואותו בן שיולד לו יקבל עליו רוח של טמאה. ואם תאמר, הרי מצד אביו הוא בא מישראל, למה יקבל עליו רוח טמאה?

בא ראה, שהרי בראשונה נטמא אביו בשעה שנדבק עם אותה אשה שהיא טמאה, וכיון שהאב נטמא באותה אשה שהיא טמאה, כל שפן שאותו הבן שנולד ממנה יקבל עליו רוח טמאה. ולא עוד, אלא שעבר על התורה, שכתוב (שמות לד) כי לא תשתחוה לאל אחר, כי ה' קנא

לאחייא מתייא, כל אינון נשמתין דיתערוך קמיה פלהו קיימין דיוקנין דיוקנין קמיה ביהוא דיוקנא ממש דהו ביהאי עלמא, ונחית לון קדשא בריה הוא, ויקרי לון בשמהן כמה דאת אמר, (ישעיה נח) לכלם בשם יקרא. וכל נשמתא תיעול לדוכתה, ויקומון בקיומא בעלמא כדקא חזי, וכדין יהא עלמא שלים, ועל ההוא זמנא כתיב, (ישעיה כה) וחרפת עמו יסיר וגו', מאי וחרפת עמו יסיר. דא יצר הרע דאחשיף אנפי בריין ושליט בהו.

אמר רבי יוסי הא חמינן כל זמנא דבר נש קאים ברוחא דא. לאו איהו מסאב, נפקא נשמתיה מגיה איהו מסאב. אמר ליה ודאי הכי הוא, והכי אתמר דהא ההוא יצר הרע פד נטיל רוחא דבר נש סאיב ליה ואשתאר גופא מסאב, ושאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות פד אינון בחייהון אינון מסאבין דהא מסטרא מסאבא אית לון נשמתין, וכד אתריק מגיה ההוא מסאבו אשתאר גופא בלא מסאבו כלל.

בגין כן (דף קלא ע"ב) מאן דאתדבק באתתא דשאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות אסתאב איהו. וההוא ברא דאתיליד ליה יקבל עליה רוח מסאבא. ואי תימא הא בסטרא דאבוי מישראל קא אתיא, אמאי יקבל עליה רוח מסאבא.

תא חזי, דהא בקדמיתא אסתאב אבוי בשעתא דאתדבק בהייתא אתתא דאיהי מסאבא, וכיון דאב איהו אסתאב בהייתא אתתא דאיהי מסאבא, כל שפן דאיהו ברא דאתיליד מינה יקבל עליה רוח מסאבא. ולא עוד אלא דעבר על אורייתא דכתיב,

שָׁמוּ, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא מְקַנָּא עַל בְּרִית הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא רְאָה, שֶׁהָרִי גָאֵר שְׂכִינָן שְׂדֵעַ אַבְרָהָם אֲבִינוּ חֲכָמָה, רְצָה לְהַפְרֹד מִכָּל שְׂאֵר הָעַמִּים וְלֹא לְהִדְבֹק בָּהֶם, וּמִשּׁוֹם כִּף כְּתוּב: וְאִשְׁבִּיעַךְ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגו'. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְדֹאֵי. [מה] סוּד הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָאכִי ב) וּבְעַל בֵּת אֶל נִכְר. אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ, אֲנֹכִי בְּמִדְיָן. כְּתוּב כַּאֲשֶׁר אֲנֹכִי, וְכְתוּב שֵׁם (יִשְׁעִיָּה מִד) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אָרֶץ. וְכָל זֶה כְּדֵי לֹא לְהִטָּמֵא עִמָּהֶם.

בֵּא רְאָה, מִי שֶׁמְכַנֵּס אֶת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה בְּאִשָּׁה הַהִיא שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, גּוֹרֵם לְטָמֵא מְקוֹם אַחֵר, וְעַל זֶה כְּתוּב (מִשְׁלִי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רִגְזָה אָרֶץ וְגו'. וְאִף עַל גַּב שֶׁהִשְׁבִּיעַ אוֹתוֹ בְּבְרִית הַזֶּה, לֹא בִטַח בּוֹ אַבְרָהָם, עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר, ה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְגו', הוּא יִשְׁלַח מְלָאכָו. וְדֹאֵי זֶה מְלָאָךְ הַבְּרִית כְּדֵי שִׁישְׁמַר הַבְּרִית הַזֶּה וְלֹא יִטָּמֵא בֵּין אוֹתָם הָעַמִּים.

רַק אֶת בְּנֵי לֹא תִשָּׁב שְׁמָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁיִּדְעַ אַבְרָהָם שֶׁהֵנָּה בְּכֻלָּם לֹא הָיָה מִי שֶׁהִפִּיר אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַק הוּא לְבָדוֹ, וְלֹא רְצָה שִׁיְהִי מְדוּרוֹ שֶׁל יִצְחָק בִּינְיָהִם, אֲלֵא שִׁיְהִי מְדוּרוֹ עִמּוֹ, וְיִצְחָק? לְמַד מִמֶּנּוּ תְּמִיד אֶת דְּרָךְ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא יִסְטָה זְמִינָה וּשְׂמָאלָה, וְעַל כֵּן לֹא רְצָה אַבְרָהָם שֶׁמְדוּרוֹ שֶׁל יִצְחָק יִהְיֶה שֵׁם.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, וְדֹאֵי שְׁזָכוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הִיטָה לְפָנֵי הַעֶבֶד הַהוּא, שֶׁהָיָה הַהוּא יִצָא, וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם

(שְׁמוֹת לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, כִּי יִי קִנָּא שְׁמוֹ בְּגִין דְּקִנֵּי עַל הָאֵי בְּרִית קְדִישָׁא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזִי דְהָא אֲתָמַר דִּכְיוּן דִּידְעַ אַבְרָהָם אֲבִינוּ חֲכָמָתָא בְּעָא לְאִתְפָּרְשָׁא מִכָּל שְׂאֵר עַמִּין וְלֹא לְאִתְדַבְּקָא בָהוּ, וּבְגִין כִּף כְּתִיב וְאִשְׁבִּיעַךְ בֵּין אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגו', מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְדֹאֵי, (מְאִי) רְזָא אִיהוּ כְּמָה דְאִתְ אָמַר (מְלָאכִי ב) וּבְעַל בֵּת אֶל נִכְר. אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ. אֲנֹכִי דִיִּיקָא כְּתִיב הֲכָא אֲשֶׁר אֲנֹכִי, וּכְתִיב הֲתָם (יִשְׁעִיָּה מִד) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אָרֶץ. וְכָל דָּא בְּגִין דְלֹא לְאִסְתָּאבָא בָהוּ.

תָּא חֲזִי, הָאֵי מָאן דְאֶעֱלֵל הָאֵי בְּרִית קְדִישָׁא בְּהִיא אֲתָתָא דְשְׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, גְּרִים לְאִסְתָּאבָא אֲתָר אַחֲרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (מִשְׁלִי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רִגְזָה אָרֶץ וְגו'. וְאִף עַל גַּב דְאֹמִי לִיהַ בְּהָאֵי בְּרִית, לֹא אֲבִטַח בִּיהַ אַבְרָהָם עַד דְצִלִי צְלוֹתִיהַ קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר יִי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְגו', הוּא יִשְׁלַח מְלָאכָו, וְדֹאֵי דָא מְלָאָךְ הַבְּרִית, בְּגִין דִּיתְנַטִּיר הָאֵי בְּרִית וְלֹא יִסְתָּאב בֵּין אֵינוֹן עַמִּין:

רַק אֶת בְּנֵי לֹא תִשָּׁב שְׁמָה. מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דִּידְעַ אַבְרָהָם דְהָא בְּכֻלָּהוּ לֹא הוּא מָאן דְאִשְׁתַּמּוּדְעַ לִיהַ לְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִי אִיהוּ בְּלַחוּדוּי, וְלֹא בְּעָא דְלִהוּ מְדוּרִיהַ דִּיִצְחָק בִּינְיָהוּ, אֲלֵא דִיִּהַ מְדוּרִיהַ עִמִּיהַ, וְיִצְחָק יוֹלִיף מְנִיָּה תְּדִיר אַרְחוּי דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא יִסְטִי לִימִינָא וְלְשְׂמָאלָא. וְעַל דָּא לֹא בְּעָא אַבְרָהָם דְלִהוּ מְדוּרִיהַ דִּיִצְחָק תַּמָּן.

אָמַר רַבִּי יִיסָא וְדֹאֵי זְכוּתִיהַ דְאַבְרָהָם אֶעֱרַע קָמִיהַ דְהָהוּא עַבְדָּא, דְהָהוּא יוֹמָא

הגיע לעין המים, שכתוב ואבא היום אל העין. והנה פשוטה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה טפשים האנשים שלא יודעים ולא מסתכלים להשתדל בתורה, משום שהתורה כל החיים וכל החרות וכל הטוב בעולם הזה ובעולם הבא. (החרות תהיא של העולם הזה ושל הבא היא) (ג"א חרות תהיא של העולם הבא היא חיים בעולם הזה) החיים הם בעולם הזה, שיזכו לימים שלמים בעולם הזה, כמו שנאמר (שמות כג) את מספר ימך אמלא. ולימים ארפים בעולם הבא, משום שהם חיים שלמים, הם חיים של שמחה, חיים בלי עצבות, חיים שהם חיים. חרות בעולם הזה, חרות של הכל. שכל מי שמשתדל בתורה, אין יכולים לשלט עליו כל העמים של העולם.

ואם תאמר, אותם בני השמד? גזרה היא מלמעלה, כמו רבי עקיבא וחבריו, וכך עלתה במחשבה. חרות של מלאך המות שלא יכול לשלט עליו, וכך זה ודאי. שאם אדם היה נדבק בעץ החיים, שהיא התורה, לא היה גורם מות לו ולכל העולם.

ומשום כך, כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל, מה כתוב בה? חרות על הלחח, והרי פשוטה. ואלמלא הם לא חטאו ועזבו את עץ החיים, לא היו גורמים מות לעולם כבתחלה. והקדוש ברוך הוא אמר, (תהלים פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתם את עצמכם - אכן כאדם תמותו וגו'. ועל כן, כל מי שמשתדל בתורה, אין יכול לשלט עליו הנחש הרע שהוא שהחשיף את העולם.

נפק, וההוא יומא מטא לעינא דמיא, דכתיב ואבא היום אל העין. והא אוקמוה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה אינון בני נשא טפשין דלא ידעין ולא מסתכלין לאשתדלא באורייתא, בגין דאורייתא כל חיין וכל חירו וכל טוב בעלמא דין ובעלמא דאתי. (ההוא חירו דעלמא דין ודעלמא דאתי איהו)

(ג"א ההוא חירו דעלמא דאתי איהו חיינ בעלמא דין). חיינ אינון בעלמא דין דיזכון ליומין שלמין בהאי עלמא כמה דאת אמר, (שמות כג) את מספר ימך אמלא. וליומין אריכין בעלמא דאתי. בגין דאינון חיינ שלימין, אינון חיינ דחידו, חיי בלא עציבו, חיינ דאינון חיינ. חירו בעלמא דין חירו דכלא, דכל מאן דאשתדל באורייתא לא יכלין לשלטאה עלוי כל עמין דעלמא.

ואי תימא אינון בני שמד. גזרה היא מלעילא כגון רבי עקיבא וחבריו, וכך סליק במחשבה. חירו דמלאך המות דלא יכיל לשלטאה עלוי, והכי הוא ודאי דאי אדם הוה אתדבק באילנא דחיי דאיהו אורייתא, לא גרים מותא ליה ולכל עלמא.

ובגין כך פד יחב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל מה כתיב בה חרות על הלוחות והא אוקמוה. ואלמלא אינון לא חטו ושבקו אילנא דחיי, לא גרמו מותא לעלמא כמלקדמין. וקדשא בריך הוא אמר (תהלים פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתון גרמיכון אכן כאדם תמותון וגו'. ועל דא כל מאן דאשתדל באורייתא לא יכיל לשלטאה עלוי ההוא חויה בישא דאחשיף עלמא.

אָמַר רַבִּי יִיסָא אִי הָכִי מִשָּׁה אַמַּאי מִית, דָּאִי
הָכִי כִּינּוּן דְּלָא חָב לָא יְמוּת (ואמאי ימות).
אָמַר לִיה וּדְאִי מִית, אָבֵל לָא שְׁלֹטָא בֵּיה
קְאֻמְרִינָן, אָלָא לָא מִית עַל יְדוּי וְלָא אֶסְתָּאֵב
בֵּיה, וְלָא מִית (דף קלב ע"א) וּדְאִי אָלָא אֶתְדַבֵּק
בְּשִׁכְנֵתָא וְאָזִיל לַחֲיֵי עֲלֵמָא.

וְהָא חֵי אַקְרִי, כְּמָה דְאוּקִימְנָא דְכְתִיב (שמואל
ב כג) וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי וְגוֹי.
וְעַל דָּא כָּל מָאן דְּאֶשְׁתַּדַּל בְּאוּרִייתָא חִירו
אִית לִיה מַפְלָא בְּעֵלְמָא דִּין מִשְׁעֵבוּדָא דְשָׁאָר
עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת. חִירו
בְּעֵלְמָא דְאִתִּי בְּגִין דְּלָא יִתְבַּעוֹן מִנִּיה דִּינָא
בְּהָהוּא עֲלֵמָא כָּלְל.

תָּא חֲזִי, בְּאוּרִייתָא כְּמָה רְזִין עֲלָאִין סְתִימִין
אִית בָּהּ, בְּגִין כְּדָּ כְּתִיב, (משלי ג) יִקְרָה הִיא
מִפְּנִינִים. כְּמָה גְּנִיזִין טְמִירִין אִית בָּהּ, וְעַל
דָּא כַּד אֶסְתַּפַּל דְּדוּד בְּרוּחָא דְחֻכְמָתָא וְיַדַּע
כְּמָה פְּלִיאָן נִפְקִין מְאוּרִייתָא

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינֵי וְאַבִּיטָה
נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ. תָּא חֲזִי, וְיְהִי הוּא
טָרָם כְּלָה לְדַבְּרַ וְיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבְּרַ
וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת. יֹצֵאת? בָּאָה
הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה יֹצֵאת?
שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹצִיא אוֹתָהּ
מִכָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעִיר, שְׁכָלָם
רְשָׁעִים, וְהִיא יֹצֵאת מִהַפְּלָל
שְׁלָהֶם. וְתַרְדּוּ הָעֵינָה כְּתוּב
בְּה"א, סוּד הוּא שְׁפָגְשָׁה שָׁם אֶת
בְּאֵר מַרְיָם, וּמִשׁוּם כְּדָּ כְּתוּב
הָעֵינָה בְּה"א, וְעַל לָהּ הַמִּים.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת,
כְּפִתּוּב יֹצֵאת לְשֹׂאֵב מַיִם. לְמָה
יֹצֵאת וְלֹא הוֹלְכוֹת וְלֹא בָאוֹת?
אָלָא מִשׁוּם שְׁטַמּוֹנוֹת הָיוּ כָּל
הַיּוֹם, וּבָאוֹתָהּ שְׁעָה יֹצֵאת
לְשֹׂאֵב מַיִם. וְסִימָן לְקַח בְּיָדוּ.

בָּא רָאָה, כְּשֶׁהֲגִיעַ הָעֶבֶד לְחָרָן
וּמִצָּא אֶת רִבְקָה לְעֵת עֶרְב, הִנֵּה
זְמַן תְּפִלַּת הַמְּנַחֵה. בָּאוֹתָהּ שְׁעָה

וְהָא חֵי אַקְרִי, כְּמָה דְאוּקִימְנָא דְכְתִיב (שמואל
ב כג) וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חַי וְגוֹי.
וְעַל דָּא כָּל מָאן דְּאֶשְׁתַּדַּל בְּאוּרִייתָא חִירו
אִית לִיה מַפְלָא בְּעֵלְמָא דִּין מִשְׁעֵבוּדָא דְשָׁאָר
עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת. חִירו
בְּעֵלְמָא דְאִתִּי בְּגִין דְּלָא יִתְבַּעוֹן מִנִּיה דִּינָא
בְּהָהוּא עֲלֵמָא כָּלְל.

תָּא חֲזִי, בְּאוּרִייתָא כְּמָה רְזִין עֲלָאִין סְתִימִין
אִית בָּהּ, בְּגִין כְּדָּ כְּתִיב, (משלי ג) יִקְרָה הִיא
מִפְּנִינִים. כְּמָה גְּנִיזִין טְמִירִין אִית בָּהּ, וְעַל
דָּא כַּד אֶסְתַּפַּל דְּדוּד בְּרוּחָא דְחֻכְמָתָא וְיַדַּע
כְּמָה פְּלִיאָן נִפְקִין מְאוּרִייתָא

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינֵי וְאַבִּיטָה
נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ. תָּא חֲזִי, וְיְהִי הוּא
טָרָם כְּלָה לְדַבְּרַ וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת. יֹצֵאת,
בָּאָה מִיבְעֵי לִיה, מָאִי יֹצֵאת. דְּקָדְשָׁא בְּרִיף
הוּא אֶפִיק לָהּ מִכָּל אֵינוֹן בְּנֵי מִתָּא דְכָלְהוּ
חֲיִיבִין, וְהִיא יֹצֵאת מִפְּלָל דְלֵהוֹן. וְתַרְדּוּ
הָעֵינָה כְּתִיב בְּה"א, רְזָא אִיהוּ דְאַעֲרַעַת תַּמָּן
בְּיָרָא דְמַרְיָם, וּבְגִין כְּדָּ כְּתִיב הָעֵינָה בְּה"א
וְסִלְקוּ לָהּ מַיָּא.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת כְּמָה דְכְתִיב
יֹצֵאת לְשֹׂאֵב מַיִם, אַמַּאי יֹצֵאת
וְלֹא הוֹלְכוֹת וְלֹא בָאוֹת. אָלָא בְּגִין דְּטְמִירִין
הוּוּ כָּל יוֹמָא וּבְהָהִיא שְׁעָתָא נִפְקִין לְשֹׂאֵבָא
מַיָּא, וְסִימְנָא נְקִיט בִּידֵיהּ.

תָּא חֲזִי, כַּד מָטָא עֲבָדָא לְחָרָן וְאַשְׁפַּח לָהּ

תָּא חֲזִי, כַּד מָטָא עֲבָדָא לְחָרָן וְאַשְׁפַּח לָהּ

שהגיע יצחק להתפלל תפלת מנחה, באותה שעה הגיע העבד אל רבקה. ובשעה ההיא שהגיע יצחק לתפלת מנחה כבתחלה, הגיעה רבקה אליו, שהכל ימצא במקומו שצריך פראוי, והכל הגיע בסוד החכמה, ועל פן בא העבד לבאר המים, סוד הכתוב (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. ובארנוהו, והכל הוא סוד. רבי שמעון בא לטבריה והיה עמו רבי אבא. אמר רבי שמעון לרבי אבא, נלך, שהרי אנו ראינו שאיש אחד גיע פעת אליו ודברים חדשים בפיו, והם דברי תורה. אמר רבי אבא, הנה ידעתי שבכל מקום שמר הולך, הקדוש ברוך הוא שולח לו מלאכים טסים בכנפים להשתעשע בו.

בעודם הולכים, הרים רבי שמעון את עיניו, וראה איש שהיה רץ והולך. ישבו רבי שמעון ורבי אבא. כשהגיע אליהם, אמר לו רבי שמעון, מי אתה? אמר לו, אני יהודי, ובאתי מקפוטקיא, ואני הלכתי לסתרו [לאהל] של בר יוחאי, שנמנו הדברים בדברים ידועים ושלחוני אליו. אמר לו, אמר בני. אמר לו, אתה בר יוחאי? אמר לו, אני בר יוחאי.

אמר לו, הרי אמרנו שלא יפסיק אדם בתפלתו בינו לבין הכתל, ככתוב (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר וגו'. ומי שמתפלל, אסור לעבר ארבע אמות סמוך לו, ובארו לארבע האמות הללו לכל צד, פרט לפניו. ואמרו שלא יתפלל אדם מאחורי רבו וכו', ונמנו בכל הדברים הללו.

בצלוחתיה ביניה לבין כותל אסיר למעבר ארבע אמות סמיה ליה, ואוקמוה להני ארבע אמות לכל סטר בר לקמיה. ואוקמוה דלא יצלי בר נש אחורי רביה וכו' ואתמנון בכל הני מילי.

לרבקה לעת ערב הוה עידן צלותא דמנחה. בההיא שעתא דמטא יצחק לצלחה צלותא דמנחה, בההיא שעתא מטא עבדא לגבה דרבקה. ובההיא שעתא דמטא יצחק לצלותא דמנחה כמלקדמין מטאת רבקה לגביה. לאשתפחה כלא באתריה דאצטריך פדקא יאות, וכלא מטא ברזא דחכמתא, ועל דא אתא ההוא עבדא לבאר המים רזא דכתיב (שיר השירים ד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון, ואוקימנא, וכלא רזא איהו.

רבי שמעון הוה אתי לטבריה והוה עמיה רבי אבא. אמר רבי שמעון לרבי אבא גזיל, דהא אנן חמינן דבר נש חד ימטי השתא לגבן ומלין חדתין בפומיה ואינון מלין דאורייתא. אמר רבי אבא הא ידענא דבכל אתר דמר אזיל, קדשא בריך הוא משדר ליה מלאכין טסין בגדפין לאשתעשעא ביה.

עד דהוו אזלי, סליק רבי שמעון עינוי, וחקא בר נש דהוה רהיט ואזיל. יתבו רבי שמעון ורבי אבא. פד מטא גבייהו, אמר ליה רבי שמעון מאן אנת. אמר ליה יודאי אנא ומקפוטקיא קאתינא ואנא אזילנא אטיטריה דבר יוחאי דאתמנון חבריא במלין ידיען ושדרוני גביה. אמר ליה אימא ברי. אמר ליה אנת בר יוחאי. אמר ליה אנא בר יוחאי.

אמר ליה הא אוקימנא דלא יפסיק בר נש

בצלוחתיה ביניה לבין כותל אסיר למעבר ארבע אמות סמיה ליה, ואוקמוה להני ארבע אמות לכל סטר בר לקמיה. ואוקמוה דלא יצלי בר נש אחורי רביה וכו' ואתמנון בכל הני מילי.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לט) שְׁמְעָה תִּפְלְתִי יי וְשׁוּעָתִי הָאֲזִינָה אֶל דְּמַעְתִּי אֶל תַּחֲרֹשׁ. מָאִי טַעֲמָא שְׁמְעָה וְלֹא שְׁמַע, בְּאַתְרַּךְ חַד פְּתִיב שְׁמַע יי וְחַנְּנִי וְגו', וּבְאַתְרַּךְ אַחְרָא שְׁמְעָה. אֵלֶּא בְּכָל אֶתְרַּךְ לְזַמְּנִין שְׁמַע לְדַכּוּרָא וּלְזַמְּנִין שְׁמְעָה לְנוֹקְבָא. שְׁמְעָה כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים יז) שְׁמְעָה יי צְדִיק וְגו'. שְׁמַע כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים ל) שְׁמַע יי וְחַנְּנִי. (משלי א) שְׁמַע בְּנִי. (דברים כז) הִסְכַּת וּשְׁמַע.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לט) שְׁמְעָה תִּפְלְתִי אֶל דְּמַעְתִּי אֶל תַּחֲרֹשׁ. מָאִי טַעֲמָא שְׁמְעָה וְלֹא שְׁמַע, בְּאַתְרַּךְ חַד פְּתִיב שְׁמַע ה' וְחַנְּנִי וְגו', וּבְמָקוֹם אַחַר שְׁמְעָה. אֵלֶּא בְּכָל מָקוֹם לְפַעְמִים שְׁמַע לְזַכֵּר, וּלְפַעְמִים שְׁמְעָה לְנִקְבָה. שְׁמְעָה - כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם יז) שְׁמְעָה ה' צְדִיק וְגו'. שְׁמַע - כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם ל) שְׁמַע ה' וְחַנְּנִי, (משלי א) שְׁמַע בְּנִי, (דברים כז) הִסְכַּת וּשְׁמַע.

וְהִבָּא שְׁמְעָה תִּפְלְתִי יי, בְּגִין דְּהָאִי (ד'איהו) דְּרָגָא דְּמַקְבְּלָא כָּל צְלוֹתִין דְּעֵלְמָא. וְהָא תְּנִינָן דְּעַבְדָּא מְנִייהו עֵטְרָה וְשׁוּי לָהּ בְּרִישָׁא דְּצַדִּיק חַי עוֹלָמִים דְּכַתִּיב, (משלי י) בְּרִכּוֹת לְרֹאשׁ צְדִיק. וְעַל דָּא שְׁמְעָה תִּפְלְתִי יי.

וְכַאן שְׁמְעָה תִּפְלְתִי ה', מִשׁוּם שְׁזַה [שהיא] הַדְּרָגָה שְׁמַקְבֵּלַת כָּל הַתִּפְלוֹת שֶׁל הָעוֹלָם. וְהָרִי שְׁנִינּוּ שְׁעוֹשָׂה מֵהֶם עֵטְרָה וְשֵׁם אוֹתָהּ בְּרֹאשׁ שֶׁל צְדִיק חַי הָעוֹלָמִים, שְׁכַתוֹב (משלי י) בְּרִכּוֹת לְרֹאשׁ צְדִיק, וְעַל כֵּן שְׁמְעָה תִּפְלְתִי ה'. שְׁמְעָה תִּפְלְתִי ה' - זֶה תִּפְלָה שְׁבַלְחֵשׁ. וְשׁוּעָתִי הָאֲזִינָה - זֶה תִּפְלָה שְׁאֲדָם מְרִים קוּלוֹ בְּצַרְתּוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שמות ב) וַתַּעַל שׁוּעַתְךָ אֶל הָאֱלֹהִים. וּמָה זֶה שׁוּעַתְךָ? אֵלֶּא שְׁבַתִּפְלְתוֹ מְרִים קוּלוֹ וְזוֹקֵף עֵינָיו לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ישעיה א) וְשׁוּעַ אֶל הָהָר. וְהַתִּפְלָה הַזֶּה מְשַׁבֵּרַת שְׁעָרִים וְדוֹפְקַת [כ"א וְדוֹחַקַת] אוֹתָם לְהַכְנִיס אֶת תִּפְלָתוֹ. אֶל דְּמַעְתִּי אֶל תַּחֲרֹשׁ - זֹאת נִכְנַסַת לְפָנָי הַמְּלֹךְ וְאֵין שַׁעַר שְׁעוֹמֵד לְפָנָי, וְלַעוֹלָם לֹא חֲזָרוּ דְּמַעוֹת רִיקָם.

שְׁמְעָה תִּפְלְתִי יי דָּא צְלוֹתָא דִּי בְּלַחֲשׁ. וְשׁוּעָתִי הָאֲזִינָה דָּא צְלוֹתָא דְּאָרִים בַּר נֶשׁ קְלִיָּה בְּעַקְתִּיהָ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמות ב) וַתַּעַל שׁוּעַתְךָ אֶל הָאֱלֹהִים. וּמָהוּ שׁוּעַתְךָ, אֵלֶּא דְּבְצִלוֹתִיהָ אָרִים קְלִיָּה וְזִקִּיף עֵינָיו לְעֵילָא כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה כב) וְשׁוּעַ אֶל הָהָר. וְצְלוֹתָא דָּא (דף קלב ע"ב) מְתַבַּר תַּרְעִין וְדַפִּיק [כ"א וְדוֹחִיק] לוֹן לְאַעְלָא צְלוֹתִיהָ. אֶל דְּמַעְתִּי אֶל תַּחֲרֹשׁ דָּא, אַעִיל קָמִי מְלַכָּא וְלִית תַּרְעָא דְקָאִים קָמִיָּה, וְלַעוֹלָם לֹא אַהֲדָרוּ דְּמַעִין בְּרִיקָנָיָא.

עוֹד, הִנֵּה פְּתוּב כַּאן שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת: תִּפְלָה, שׁוּעָה, דְּמַעָה. כְּנִגְדֵּי אֵלוּ שְׁלֹשׁ אַחְרִים: כִּי גַר אֲנִכִי עִמָּךְ, אַחַר כֵּךְ תּוֹשֵׁב, אַחַר כֵּךְ כָּכָל אַבּוֹתִי, עַקֵּר הָעוֹלָם. בָּא רָאָה, תִּפְלָה שֶׁל אָדָם מַעֲמֵד, מִשׁוּם שְׁשִׁתֵּי תִפְלוֹת הֵן - אַחַת מִיֵּשֵׁב וְאַחַת מַעֲמֵד, וְהֵן אַחַת כְּנִגְדֵּי שְׁתֵּי דְרָגוֹת - תִּפְלָה שֶׁל יָד שֶׁל יָד וְתִפְלָה שֶׁל רֹאשׁ.

תּוֹ הָא כְּתִיב הִבָּא תִלַּת דְּרָגִין, תִּפְלָה. שׁוּעָה. דְּמַעָה. לְקַבִּיל אֵלֶיךָ תִּלַּת אַחְרֵינִין. כִּי גַר אֲנִכִי עִמָּךְ. לְבַתֵּר תּוֹשֵׁב. לְבַתֵּר כָּכָל אַבּוֹתִי עַקֵּרָא דְּעֵלְמָא. תָּא חֲזִי, צְלוֹתָא דְּבַר נֶשׁ מַעוֹמֵד, בְּגִין דְּתַרִּי צְלוֹתָא נִינְהוּ חַד מִיּוֹשֵׁב וְחַד מַעוֹמֵד, וְאֵינּוֹן חַד לְקַבִּיל תַּרִּין דְּרָגִין תִּפְלָה

ותפלה של ראש. כלפי יום וליילה, והכל אחד. אף כאן תפלה מישב כלפי תפלה של יד, לתקן אותה כמו [כמי] שמתקן את הכלה ומקשט אותה להכניסה לחפה, כך גם מקשטים אותה בסוד המרפכה ומחנותיה, יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו'.

ועל זה תפלה מישב. כיון שנוכנסת למלך העליון והוא בא לקבל אותה, אז אנו עומדים לפני המלך העליון, שהרי אז [הדרגה] הנזכר מתחבר עם הנקבה, ומשום כך לא נפסיק בין גאלה לתפלה (וגאלה ותפלה הן שתי דרגות, הסוד של צדיק וצדק, יוסף ורחל).

ומשום שאדם עומד לפני המלך העליון, נוטל ארבע אמות לתפלתו, והקיימה שבשעור (ד"א בשעור) הסרט חבל של יוצר כל. וכל מה שפא בצד הנזכר, צריך לאדם לעמד בקיימו ומזדקף (ס"א ויזדקף). כמו כן פשהוא כורע, כורע בכרוף. וכשהוא זוקף, זוקף בשם, כדי להראות את שבח הנזכר על הנקבה.

ובא וראה, שהרי אמרנו אל תפלת אדם אחורי רבו, ונתפאר, כפתיב (דברים י) את ה' אלהיך תירא. את - לכלל שצריך לירא מרבו פמורא השכינה, ויראת תלמיד הוא רבו. משום כך בשעת התפלה לא ישים אותו המורא לפניו (ד"א לתפלה), אלא את מורא הקדוש כרוף הוא לבדו ולא מורא אחר.

ובא וראה, את תפלת מנחה תקן יצחק, ודאי כמו שתקן אברהם תפלת הבקר כנגד אותה הדרגה שגדבק בה. וכן [כדי] יצחק תקן תפלת מנחה כנגד אותה דרגה שגדבק בה. ועל כן תפלת מנחה

לגבי יום וליילה וכלא חד. אוף הכא תפלה מיושב לגבי תפלה של יד, לאתקין לה כמה (ד"א כמאן) דאתקין לכלה וקשיט לה לאעלא לחופה, הכי נמי מקשטין לה ברזא דרתיכאה ומשירייהא, יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו'.

ועל דא צלותא מיושב, כיון דעאלת לגבי מלפא עלאה ואיהו אתי לקבלא לה, כדיון אנו קיימין קמי מלפא עלאה, דהא כדיון (דרגא) דכורא אתחבר בנוקבא, ובגין כך לא נפסיק בין גאלה לתפלה (וגאלה ותפלה תרין דרגין אינון, רוא דצדיק וצדק יוסף ורחל).

ובגין דבר נש קאים קמי מלפא עלאה נטל ארבע אמות לצלותיה ואוקמוה דבשיעורא (ד"א בשיעורא) דסורטא דיוצר כלא. וכל מה דאתי בסטרא דדכורא בעי ליה לאיניש למיקם בקיימיה ואזדקף (ס"א ויזדקף). כגוונא דא כד איהו כורע, כורע בכרוף, וכד איהו זקיף, זקיף בשם, בגין לאחזאה שבחא דדכורא על נוקבא.

ותא חזי דהא אוקמוה לא יצלי בר נש אחורי רביה ואתמר כמה דכתיב, (דברים י) את יי אלקיך תירא. את לאכללא דבעי למדחל מרביה פמורא דשכינתא, ודחילו דתלמיד, רביה איהו. בגין כך בשעתא דצלותא לא ישוי ההוא מורא לקמיה, (ד"א ל"ג לצלותא) אלא מורא דקדשא בריך הוא בלחודוי ולא מורא אחרא.

ותא חזי צלותא דמנחה אתקין ליה יצחק. ודאי כמה דאתקין אברהם צלותא דצפרא לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. וכן (ד"א כד) יצחק אתקין צלותא דמנחה לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. ועל דא צלותא

דמנחה מכי נטי שמשא

לנחתא בדרגוי לסטר מערב.

דְהָא עַד לָא נָטָה שְׁמַשׁא לְצַד מְעָרְב אַקְרִי
 יוֹם מְצַפְרָא עַד הֵהוּא זְמַנָּא דְכִתְיָב,
 (תהלים כב) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִי תִימָא עַד
 חֲשֻׁכָה, תָּא חֲזִי, דְכִתְיָב (ירמיהו ו) אוֹי נָא לָנוּ פִי
 פְּנֵה הַיּוֹם פִּי יִנְטוּ צְלִילֵי עָרְב. פִּי פְּנֵה הַיּוֹם
 לְקַבֵּל צְלוֹתָא דְצַפְרָא דְכִתְיָב חֶסֶד אֵל כָּל
 הַיּוֹם, דְהָא כְּדִין שְׁמַשׁא אִיהוּ לְסִטְר מְזָרְח,
 פִּינּוּן דְנָטָה שְׁמַשׁא וְנִחְתָּא לְסִטְר מְעָרְב, הָא
 כְּדִין אִיהוּ זְמַן צְלוֹתָא דְמִנְחָה וּכְבַר פְּנֵה
 הַיּוֹם וְאָתוּ צְלִילֵי עָרְב וְאִתְעַר דִּינָא קְשִׁיא
 בְּעֵלְמָא.

וּפְנֵה הַיּוֹם דְאִיהוּ דְרָגָא דְחֶסֶד, וְנָטוּ צְלִילֵי
 עָרְב דְאִינוּן דְרָגָא דְדִינָא קְשִׁיא, וּכְדִין
 אִתְחַרְב בִּי מְקַדְשָׁא וְאִתְוַקַּד הֵיכְלָא. וְעַל דָּא
 תְּנִינָן דִּיהָא בַר נֶשׁ זְהִיר בְּצְלוֹתָא דְמִנְחָה
 דְאִיהוּ זְמַנָּא דְדִינָא קְשִׁיא שְׂרִיָּא בְּעֵלְמָא.
 יַעֲקֹב אִתְקִין צְלוֹתָא דְעַרְבִית דְהָא אִיהוּ
 אִתְקִין לָהּ וְזַן לָהּ בְּכָל מַה דְאַצְטְרִיף, וְדָאִי
 וְאִ"ו אִתְקִין לָהּ "א, וְהִ"א אִתְזַנְתָּ מִן וְאִ"ו
 דְלִית לָהּ נְהוּרָא מְגַרְמָה פְּלִל.

וּבְגִין כְּפֵּה תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת דְהָא אִתְפְּלִילת
 בְּצְלוֹתָא דִּיּוֹמָא בְּגִין לְאִתְנַהֵרָא,
 וְהִשְׁתָּא לָאו זְמַנָּא אִיהוּ. וְאוֹקִימָנָא לָהּ דְהָא
 לָא אִתְגַּלְיָא נְהוּרָא דִימְמָא דִינְהִיר לָהּ, וְאִיהִי
 שְׁלֵטָא בְּחִשׁוּכָא עַד זְמַנָּא דְפְּלָגוֹת לִילְיָא
 דְאַשְׁתַּעֲשַׁע קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא עִם צְדִיקָיָא
 בְּגַנְתָּא דְעַדָּן, וּכְדִין אִיהוּ זְמַנָּא לְאַשְׁתַּעֲשַׁעָא
 בַר נֶשׁ (כ"א וּלְמַלְעִי) בְּאוֹרֵייתָא כְּמַה דְאַתְמַר.

תָּא חֲזִי, דְוִד אָתָּא וְאָמַר אֵלִין תְּלַת זְמַנִּין
 דְצְלוֹתֵי דְכִתְיָב, (תהלים נה) עָרְב וּבִקְר
 וְצַהֲרִים הָא תְּלַתָּא, וְאִיהוּ לָא צְלִילֵי אֱלָא תְּרִי
 מְנִיָּיהוּ, דְכִתְיָב אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה, וְלָא יִתִּיר.

מִכְּפִּישׁ נֹטָה הַשֶּׁמֶשׁ לְרִדְתָּ
 בְּדִרְגָתוֹ לְצַד מְעָרְב.

שְׁהֲרִי בְּטָרָם נֹטָה הַשֶּׁמֶשׁ לְצַד
 מְעָרְב, נִקְרָא יוֹם מִן הַבִּקְר עַד
 הַזְמַן הַהוּא, שְׁכָתוּב (תהלים כב)
 חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִם תֵּאמַר עַד
 חֲשֻׁכָה - בָּא רְאָה, שְׁכָתוּב (ירמיהו ו)
 אוֹי לָנוּ כִּי פְּנֵה הַיּוֹם פִּי יִנְטוּ
 צְלִילֵי עָרְב. כִּי פְּנֵה הַיּוֹם - פְּנִינָא
 תְּפִלַּת הַבִּקְר, שְׁכָתוּב חֶסֶד אֵל
 כָּל הַיּוֹם, שְׁהֲרִי אֲזַי הַשֶּׁמֶשׁ הִיא
 לְצַד מְזָרְח. פִּינּוּן שְׁנֵטָה הַשֶּׁמֶשׁ
 וְיִרְד לְצַד מְעָרְב, הֲרִי אֲזַי הוּא זְמַן
 תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, וּכְבַר פְּנֵה הַיּוֹם
 וּבָאוּ צְלִילֵי עָרְב וְהִתְעוֹרַר הַדִּין
 הַקָּשָׁה בְּעוֹלָם.

וּפְנֵה הַיּוֹם שְׁהִיא הַדְּרָגָה שֶׁל
 חֶסֶד, וְנָטוּ צְלִילֵי עָרְב שְׁהִם
 הַדְּרָגָה שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, וְאֲזַי
 נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנִשְׁרַף
 הַהֵיכָל. וְעַל כֵּן שְׁנִינּוּ שְׁיִהִיָּה
 אָדָם זְהִיר בְּתְּפִלַּת הַמִּנְחָה,
 שְׁהוּא הַזְמַן שְׁשְׂרוּי הַדִּין הַקָּשָׁה
 בְּעוֹלָם. יַעֲקֹב תִּקַּן תְּפִלַּת עַרְבִית,
 שְׁהֲרִי הוּא תִּקַּן אוֹתָהּ וְזַן אוֹתָהּ
 בְּכָל מַה שְׁצַרְיָהּ, וְדָאִי שְׂוָא"ו
 תִּקַּן אֶת הִ"א, וְהִ"א נְזוּנִית
 מִוָּא"ו, שְׂאִין לָהּ אוֹר מִשֶּׁל
 עֲצֻמָּה כָּלִל.

וּמִשּׁוּם כְּפֵּה תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת,
 שְׁהֲרִי נִכְלָלָת בְּתְּפִלַּת הַיּוֹם כְּדִי
 שְׁתַּהֲיָה מְאִירָה, וְכַעַת לָא זֶה
 הַזְמַן. וּבְאֲרָנוּ אוֹתָהּ, שְׁהֲרִי לָא
 הִתְגַּלְיָה אוֹר הַיּוֹם שְׂיִאִיר לָהּ,
 וְהִיא שׁוֹלְטַת בְּחֲשֻׁכָה עַד זְמַן
 חִצּוֹת הַלֵּילָה, כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מְשַׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים בְּגִין
 הַעֲדוּן, וְאֲזַי הַזְמַן שְׁהָאָדָם
 יִשְׁתַּעֲשַׁע [וּלְמַר] בְּתוֹרָה, כְּמוֹ
 שְׁנִתְבָּאָר.

בָּא רְאָה, דְוִד בָּא וְאָמַר שְׁלִשַׁת
 זְמַנֵּי הַתְּפִלוֹת הַלְלוּ, שְׁכָתוּב
 (תהלים נה) עָרְב וּבִקְר וְצַהֲרִים, הִנֵּה
 שְׁלִשָּׁה. וְהוּא לָא הַתְּפִלָּל אֱלָא

דא לצלותא דצפרא ודא לצלותא דמנחה, בגין כך אשיחה ואהמה דייקא. בצפרא דאיהו שעתא דחסד סגי ליה בחסד באשיחה, ובמנחה דהוא שעתא דדינא קשיא בעי המייה ובגין כך ואהמה. ולבתר כד אתפליג ליליא הוה קם בשירין ותושבחן כדקא (דף קלג ע"א) יאות דכתיב, (תהלים ס"ב) ובלילה שירה עמי והא אתמר.

קם רבי שמעון ואזלו. אזל ההוא בר נש בהדיה עד טבריה. עד דהו אזלו, אמר רבי שמעון תא חזי, תפלות פנגד תמידין תקנום רבנן דאנשי כנסת הגדולה, בגין דאשפחן תרי דכתיב, (במדבר כח) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערפים. ואינון מתקרבין בהני תרי זמני דיומא דאינון זמנין לצלותא.

אמר ההוא גברא הא בקדמיתא אבות תקנום להני צלותי, ומה דאתקיני אברהם ויצחק הוא עקרא, ומה דאתקיני יעקב דאיהו שבחא דאבהן אמאי איהו רשות ולא עקרא כהני.

אמר רבי שמעון הא אתמר. אבל תא חזי, הני תרי זמני דתרי צלותי לאו אינון אלא לחפרא ליעקב בעדביה, פיון דאתחברו דא בדא אנן לא צריכין יתיר, דכיון דאתיהיבת אתתא בין תרין דרועין ואתחפרת בגופא לא אצטריך יתיר, ועל דא אנן בעינן לאתערא תרין דרועין בגין דאתיהיבת בינייהו, פיון דאיהי בינייהו, גופא ואתתא מלייהו בלחישו דלא לאדכרא.

ובגין כך יעקב משמש במרום תנינן. מאי במרום כמה דאת אמר, (תהלים צב) ואתה

שנים מהם, שכתוב אשיחה ואהמה, ולא יותר. זה לתפלת הבקר - וזה לתפלת המנחה. משום כך דייק אשיחה ואהמה. בבקר, שהיא שעת החסד, מספיק לו בחסד באשיחה. ובמנחה, שהיא שעת הדין הקשה, צריך המייה, ומשום כך ואהמה. אחר כך כשנחלק הלילה, היה קם לשירות ותשבחות כראוי, שכתוב (תהלים סב) ובלילה שירה עמי, והרי נתבאר.

קם רבי שמעון והלכו. הלך אותו האיש עמו עד טבריה. בעודם הולכים, אמר רבי שמעון, בא ראה, תפלות פנגד תמידין תקנום החכמים של אנשי כנסת הגדולה, משום שנמצאות שפים, שכתוב (במדבר כח) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערפים, והם נקרבין בשני הזמנים הללו של היום, שהם זמני התפלה.

אמר אותו האיש, הרי בתחלה האבות תקנו את התפלות הללו, ומה שתקנו אברהם ויצחק הוא העקר. ומה שתקן יעקב שהוא המשבח של האבות, למה היא רשות ולא עקר כמו אלו?

אמר רבי שמעון, הרי נתבאר, אבל בא ראה, שני הזמנים הללו של שתי התפלות אינם אלא לחבר את יעקב לגורלו. פיון דאתחברו זה עם זה, אינו צריכין יותר. שפיון שנתנה האשה בין שתי הזרועות ומתחפרת בגוף, לא צריך יותר, ועל פן אנו צריכין לעורר שתי הזרועות בגלל שנתנה ביניהם. פיון שהיא ביניהם, הגוף והאשה, אז דבריהם בלחש שלא להזכיר.

ומשום כך, יעקב משמש במרום שנינו. מה זה במרום? כמו שנאמר (תהלים צב) ואתה מרום לעולם

ה'. והכל הוא סוד ליודעי הדין. באו רבי אבא ויהודה רבי אבא, ונשקו את ידו. אמר רבי אבא, עד היום הנה לא למדתי בדבר הנה, רק עכשו. אשרי חלקי שזכיתי לשמע אותו.

ויבאה יצחק האהלה שרה אמו. אמר רבי יוסי, הפסוק הנה קשה. האהלה? הנה צריך להיות לאהלה שרה אמו! מה זה האהלה? שחזרה לשם השכינה. משום שכל זמן ששרה היתה קימת בעולם, לא וזה ממנה השכינה, ונר היה דולק מערב שבת לערב שבת והיה מאיר את כל אותם ימות השבוע. אחר שמתה, כבה אותו הנר. כיון שבאה רבקה, חזרה השכינה והדליקה את הנר. שרה אמו - שדמתה לשרה בכל מעשיה.

רבי יהודה אמר, כמו שדמותו של יצחק היתה כדמותו של אברהם, וכל מי שראה את יצחק אמר זה ודאי אברהם שהוליד את יצחק - כך גם דמותה של רבקה ממש היתה כדמותה של שרה, ומשום כך שרה אמו ודאי אמר רבי אלעזר, בכל כך זה, אבל בא ראה, זהו סוד. שאף על גב ששרה מתה, דמותה לא וזה מן הבית, ולא נראתה שם מיום שמתה עד שבאה רבקה. כיון שנכנסה רבקה, נראתה דמותה של שרה, שפתיב ויבאה יצחק האהלה וגו'. מיד שרה אמו נראתה שם. ולא היה רואה, רק יצחק לבדו כשנכנס לשם, ועל כן וינחם יצחק אחרי אמו. [כ"א מה זה אחרי אמו? אחרי] שאמו נראתה והודמנה בבית, ועל כן לא כתוב אחרי מיתת אמו, אלא אחרי אמו.

רבי שמעון אמר, מה שונה שפתיב ביצחק, ויקח את רבקה

מרום לעולם יי. וכלא איהו רזא לידעי מדין. אתו רבי אבא וההוא יודאי ונשקו ידי. אמר רבי אבא עד יומא דין לא קאימנא במלה דא בר השתא. זפאה חולקי דזכינא למשמע ליה:

ויבאה יצחק האהלה שרה אמו. אמר רבי יוסי האי קרא קשיא. האהלה. לאהל שרה אמו מיבעי ליה, מאי האהלה. דאהדרת תמן שכינתא, בגין דכל זמנא דשרה קיימא בעלמא שכינתא לא אעדי מינה, ושרגא הוה דליקת מערב שבת לערב שבת והוה נהיר כל אינון יומי דשבתא, פתר דמיתת, כבתה ההיא שרגא. כיון דאתת רבקה אהדרת שכינתא ושרגא אדליקת. שרה אמו, דדמיא לשרה בכל עובדהא.

רבי יהודה אמר כמה דדיוקניה דיצחק הוה כדיוקניה דאברהם, וכל מאן דחמי ליצחק אמר דא אברהם, ודאי אברהם הוליד את יצחק, הכי נמי רבקה דיוקנה ממש הוה דיוקנא דשרה, ובגין כך שרה אמו ודאי.

אמר רבי אלעזר בכלא הכי הוא, אבל תא חזי, רזא איהו דאף על גב דשרה מיתת, דיוקנה לא אעדי מן ביתא, ולא אתחזי תמן מיומא דמיתת עד דאתת רבקה, כיון דעאלת רבקה אתחזיאת דיוקנא דשרה, דכתיב ויביאה יצחק האהלה וגו' מיד שרה אמו אתחזיאת תמן, ולא הוה חמי לה בר יצחק בלחודוי כד אעיל תמן, ועל דא וינחם יצחק אחרי אמו (כ"א מאי אחרי אמו, אחרי) דאמו אתחזיאת ואזדמנא בביתא, ועל דא לא פתיב אחרי מיתת אמו, אלא אחרי אמו.

רבי שמעון אמר מאי שנא דכתיב ביה ביצחק ויקח את רבקה ותהי לו לאשה

וַיֵּאָהֲבָהּ. פִּינּוֹן דְּאָמַר וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה לֹא יִדְעָנָא דְהוּא רַחִים לָהּ, דְּהָא כָּל בְּנֵי עַלְמָא רַחֲמֵי לְנִשְׁיֵיהּ. מָאִי שְׁנָא בִּיצְחָק דְכְּתִיב בֵּיהּ וַיֵּאָהֲבָהּ.

ותהי לו לאשה ויאהבה? פִּינּוֹן שְׂאֵמַר וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה, לֹא יִדְעָנּוּ שְׁהוּא אֲהֵב אוֹתָהּ? שְׁהֲרִי כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם אוֹהֲבִים אֶת נִשְׁוֹתֵיהֶם. מַה שׁוֹנֵה בִּיצְחָק שְׁכָתוּב בּוֹ וַיֵּאָהֲבָהּ?

אֲרָא וְדָאִי הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל הָאֵהָבָה שֶׁל הַזְּכָר לְאִשָּׁה אֵינָה אֲלֵא בְּשִׂמְאֵל, שְׁכָתוּב (שיר א) שְׂמָאֵלוּ תַחַת לְרַאשֵׁי. וְחִשְׁףָהּ וְלִילָהּ הֵם יַחַד, וְהַשְׂמָאֵל מְעוֹרָר תָּמִיד אֵהָבָה לְנִקְבָה וְאוֹחוֹ בָּהּ. וְעַל כֵּן, אֶף עַל גַּב שְׂאֲבָרְהֶם (ס"א ה"ח) אוֹהֵב אֶת שְׂרָה, לֹא כְתוּב בּוֹ וַיֵּאָהֲבָהּ, אֲלֵא בִּיצְחָק. וְאִם תֹּאמַר וַיֵּאָהֵב יַעֲקֹב אֶת רַחֵל - הַצַּד שֶׁל יַצְחָק שֶׁהָיָה בּוֹ עָשָׂה לוֹ.

אֲרָא וְדָאִי אֲתַעְרוּתָא דְרַחֲמֵמוּ דְדְכוּרָא לְגַבֵּי אֲתַתָּא לָאו אִיהוּ אֲלֵא שְׂמָאֵלָא דְכְּתִיב, (שיר השירים ב) שְׂמָאֵלוּ תַחַת לְרַאשֵׁי. וְחִשְׁףָהּ וְלִילָהּ כַּחַד אֵינּוֹן, וְשְׂמָאֵלָא אֲתַעַר רַחֲמֵמוּ תְדִיר לְגַבֵּי נּוֹקְבָא וְאֲחִיד בָּהּ, וְעַל דָּא אֶף עַל גַּב דְּאֲבָרְהֶם (ס"א ה"ח) רַחִים לָהּ לְשְׂרָה לֹא כְּתִיב בֵּיהּ וַיֵּאָהֲבָהּ אֲלֵא בִּיצְחָק. וְאִי תִימָא וַיֵּאָהֵב יַעֲקֹב אֶת רַחֵל, סְטָרָא דִּיצְחָק דְהוּא בֵּיהּ קַעְבִּיד לִיהּ.

תָּא חֲזִי, אֲבָרְהֶם כַּד חָמָא לְשְׂרָה (ס"א לרַבָּה) הוּא מְחַבֵּק לָהּ וְלֹא יַתִּיר, אֲבָל יַצְחָק דְּאִיהוּ בְּעֵלָה אֲחִיד בָּהּ וְשׁוּי דְרוּעֵיהּ תַּחֲוֹת רִישָׁהּ דְכְּתִיב שְׂמָאֵלוּ תַחַת לְרַאשֵׁי וַיִּמְיֵנוּ תַּחֲבָנֵי. לְבַתָּר אֲתָא יַעֲקֹב וְשִׁמְשׁ עַרְסָא וְאוּלִיד תְּרִיסַר שְׁבַטִין כִּלְא כְדָקָא יָאוּת.

בָּא רָאָה, כְּשִׂאֲבָרְהֶם רָאָה אֶת שְׂרָה (ס"א אֶת רַבָּה), הִנֵּה מְחַבֵּק אוֹתָהּ וְלֹא יוֹתֵר. אֲבָל יַצְחָק שְׁהוּא בְּעֵלָה, אֲחִיד בָּהּ וְשִׁם אֶת זְרוּעוֹ תַחַת רַאשָׁהּ, שְׁכָתוּב שְׂמָאֵלוּ תַחַת לְרַאשֵׁי וַיִּמְיֵנוּ תַּחֲבָנֵי. אַחַר כֵּן בָּא יַעֲקֹב וְשִׁמְשׁ מִטָּתוֹ, וְהוּלִיד שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבַטִים, כִּלְם כְּרָאוּי.

וְתָא חֲזִי אֲבָהֵן כִּלְהוּ בְּרִזָּא חֲדָא (דף קלג ע"ב) אֲזֵלוּ. וְכִלְהוּ שְׁמִשׁוּ בְּאַרְבַּע נְשִׁין כָּל חַד מְנַיֵיהוּ, אֲבָרְהֶם בְּאַרְבַּע שְׂרָה וְהֶגֶר וְתָרִי פִלְגָשִׁים. דְכְּתִיב וּלְבַנֵּי הַפִּלְגָשִׁים אֲשֶׁר לְאֲבָרְהֶם, פִּלְגָשִׁים תְּרִי הָא אַרְבַּע.

ובא וראה, כָּל הָאֲבוֹת הִלְכוּ בְּסוּד אֶחָד, וְכִלְם שְׁמִשׁוּ בְּאַרְבַּע נְשִׁים כָּל אֶחָד מֵהֶם. אֲבָרְהֶם בְּאַרְבַּע - שְׂרָה וְהֶגֶר וְשָׂתִי פִילְגָשִׁים, שְׁכָתוּב וּלְבַנֵּי הַפִּילְגָשִׁים אֲשֶׁר לְאֲבָרְהֶם. פִּילְגָשִׁים - שְׂתִים. הִנֵּה אַרְבַּע. יַצְחָק בְּסוּד שֶׁל אַרְבַּע שֶׁל הַצַּד שֶׁל רַבָּה, שְׁכָתוּב וַיִּקַּח אֶת רַבָּה - אֶחָד. וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה - שְׂתִים. וַיֵּאָהֲבָהּ - שְׁלֹשׁ. וַיִּנָּחֵם יַצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ - הִנֵּה אַרְבַּע. כִּנְגַד זֶה הָיָה לִיעֲקֹב אַרְבַּע נְשִׁים. וְהִפְלַ בְּסוּד אֶחָד.

יַצְחָק בְּרִזָּא דְאַרְבַּע דִּסְטִירוֹ דְרַבָּהּ, דְכְּתִיב וַיִּקַּח אֶת רַבָּה חַד. וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה תְּרִי. וַיֵּאָהֲבָהּ תְּלַת. וַיִּנָּחֵם יַצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ הָא אַרְבַּע. לְקַבֵּל דָּא הוּוּ לִיעֲקֹב אַרְבַּע נְשִׁין. וְכִלְא בְּרִזָּא חֲדָא.

רבי חייא אמר, אֲבָרְהֶם וַיַּצְחָק שְׁמִשׁוּ כָּל חַד בְּאֲתַתָּא חֲדָא בְּרִזָּא דְקוּדְשָׁא. אֲבָרְהֶם בְּסוּד שֶׁל קֹדֶשׁ. אֲבָרְהֶם עִם שְׂרָה, יַצְחָק עִם רַבָּה. דְכִנְגַד שְׁנֵיהֶם הָיוּ אַרְבַּע נְשִׁים לִיעֲקֹב בְּשִׁנֵּי

רבי חייא אמר אֲבָרְהֶם וַיַּצְחָק שְׁמִשׁוּ כָּל חַד בְּאֲתַתָּא חֲדָא בְּרִזָּא דְקוּדְשָׁא. אֲבָרְהֶם בְּסוּד שֶׁל קֹדֶשׁ. אֲבָרְהֶם עִם שְׂרָה, יַצְחָק עִם רַבָּה. דְכִנְגַד שְׁנֵיהֶם הָיוּ אַרְבַּע נְשִׁים לִיעֲקֹב בְּשִׁנֵּי

חֲלָקִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עָלוּ הַדְּבָרִים לְמִקּוֹמָם, שֶׁהָרִי הַכֹּל נִעְשָׂה בְּסוּד קְדוּשָׁה, וְהַכֹּל בְּסוּד אֶחָד.

וַיֹּסֵף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָּה קְטוּרָה. קְטוּרָה זֹאת הִיא הַגֵּר. שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, אַחֵר שֶׁנִּפְרְדָה הַגֵּר מֵאַבְרָהָם וְטֻעָתָה אַחֵר גְּלוּלֵי אֲבִיָּה, אַחֵר כֶּף נִקְשְׂרָה לְמַעֲשִׂים כְּשָׂרִים, וּמִשׁוֹם כֶּף הַשְׁתַּנָּה שָׁמָּה וְנִקְרָאָה קְטוּרָה בְּמַעֲשִׂים כְּשָׂרִים, וְשָׁלַח אַבְרָהָם וְלָקַח אוֹתָהּ לְאִשָּׁה. מִכָּאֵן שֶׁשְׁנוּי שֵׁם מְכַפֵּר עַל חֲטָאִים, וְעַל כֵּן הַשְׁתַּנָּה שָׁמָּה.

וַיֹּסֵף אַבְרָהָם. מַה זֶה וַיֹּסֵף? אִם תֹּאמַר שֶׁהוּא הוֹסִיף עַל שָׂרָה - לֹא כִּי! אֲלֵא בִימֵי שָׂרָה הַזְּדוּגָה עָמָה פַּעַם אַחַת, וְאַחֵר כֶּף גֵּרָשׁ אוֹתָהּ עַל עֶסְקִי יִשְׁמַעֵאל, וְאַחֵר כֶּף וַיֹּסֵף, כִּמוֹ מִקְדָּם פַּעַם אַחֲרַת עַל מַה שֶׁנִּשְׁאַ אֹתָהּ בְּרֵאשׁוֹנָה. וְלִפְנֵי שֶׁשְׁתַּנָּה מַעֲשִׂיָּהּ, כֶּף גַּם שְׁנָה שָׁמָּה.

בֹּא רֵאָה, שְׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיִּבְרָא יִצְחָק הָאֱהָלָה שָׂרָה אִמּוֹ - שֶׁהַתְּגַלְתָּה דְמוּת שָׂרָה, וַיִּצְחָק הַתְּנַחֵם אַחֲרֵי שֶׁהַתְּגַלְתָּה אִמּוֹ וְאֵת דְמוּתָהּ הִיָּה רוֹאֶה כֹּל יוֹם. וְאַבְרָהָם, אֵף עַל גֵּב שֶׁנִּשְׁאַ, לֹא נִכְנַס לְאוֹתוֹ הַבֵּית, וְלֹא הִכְנִיס אֶת אוֹתָהּ הָאִשָּׁה לְשֵׁם כְּדֵי שֶׁשִּׁפְחָה לֹא תִירָשׁ גְּבִירָתָהּ. וַיִּבְרָאֵל שָׂרָה לֹא נִרְאָתָה אִשָּׁה אַחֲרַת, אֲלֵא רִבְקָה.

וְאֵף עַל גֵּב שֶׁאַבְרָהָם הִיָּה יוֹדֵעַ שֶׁדְמוּתָהּ שֶׁל שָׂרָה נִגְלָתָה שָׁם, הַשְּׂאִיר לִיצְחָק אוֹתוֹ הָאֱהָל, לְרֵאוֹת אֶת הַדְּמוּת שֶׁל אִמּוֹ בְּכֹל יוֹם. יִצְחָק וְלֹא אַבְרָהָם. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לִיצְחָק. אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ דִּיקָא, זֶה אוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁל שָׂרָה בְּאוֹתוֹ הַמִּשְׁכָּן.

בְּשָׂרָה, יִצְחָק בְּרִבְקָה, וְלִקְבֵּל תְּרוּוּיָהּ הָיָה אֲרִבְעַ נְשִׁין לִיעֶקֶב בְּתָרִין חוֹלְקִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר סְלִיקוּ מַלִּין לְאַתְרֵיָּהּ. דִּהָא כֹּלָא בְּרֵזָא קְדִישָׁא אֲתַעְבַּד וְכֹלָא בְּרֵזָא חֲדָא:

וַיֹּסֵף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָּה קְטוּרָה. קְטוּרָה דֹּא הִיא הַגֵּר. דִּהָא תְּנִינָן בְּתַר דְּאַתְפְּרָשָׁא הַגֵּר מִנִּיהּ דְּאַבְרָהָם וְטֻעַת בְּתַר גְּלוּלֵי דְּאַבִּיָּה, לְבַתַּר אֲתַקְשָׂרָא בְּעוּבְדִין דְּכַשְׂרֹן, וּבְגִין כֶּף אֲשֶׁתַּנִּי שָׁמָּה וְאַקְרִי קְטוּרָה בְּעוּבְדִין דְּכַשְׂרֹן, וְשִׁדְר אַבְרָהָם וְנִסְכָּה לִיהּ לְאַנְתּוּ. מִכָּאֵן דְּשְׁנוּי שְׁמָא מְכַפֵּר חוּבִין, וְעַל דֹּא אֲשֶׁתַּנִּי שָׁמָּה.

וַיֹּסֵף אַבְרָהָם, מָאִי וַיֹּסֵף, אִי תִימָא דְעַל שָׂרָה אִיהוּ דְּאוּסִיף, לָאוּ הִכִּי. אֲלֵא בִיומָהּ דְּשָׂרָה אֲזִדּוּגָה בְּהַדָּה זְמַנָּא חֲדָא, וְלְבַתַּר תְּרִיף לָהּ עַל עֶסְקִי דִּישְׁמַעֵאל, וְלְבַתַּר וַיֹּסֵף כְּמַלְקָדְמִין זְמַנָּא אַחְרָא עַל מַה דְּנָסִיב לָהּ בְּקַדְמִיתָא. וְכַפּוּם דְּשְׁנֵי עוּבְדָהּ הִכִּי נָמִי שְׁנֵי שָׁמָּה.

תָּא חַזִּי, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וַיִּבְרָאָה יִצְחָק הָאֱהָלָה שָׂרָה אִמּוֹ. דְּאַתְגַּלִּיא דִּיוקְנָא דְּשָׂרָה וַיִּצְחָק אֲתַנְחֵם אַחֲרֵי דְּאַתְגַּלִּיא אִמּוֹ, וְדִיוקְנָהּ הָוּה חֲמִי כֹּל יוּמָא. וְאַבְרָהָם אֵף עַל גֵּב דְּאִינְסִיב לָא עָאֵל בְּהִוָּא בֵּיתָא וְלֹא אָעִיל לָהּ לְהֵאִי אֲתַתָּא תַּמָּן, בְּגִין דְּשִׁפְחָה לֹא תִירָשׁ גְּבִירָתָהּ. וַיִּבְרָאֵל דְּשָׂרָה לֹא אֲתַחֲזִי אֲתַתָּא אַחְרָא אֲלֵא רִבְקָה.

וְאַבְרָהָם אֵף עַל גֵּב דִּהוּהוּ יָדַע דְּדִיוקְנָא דְּשָׂרָה אֲתַגַּלִּיא תַּמָּן, שֶׁבְקִיָּה לִיצְחָק הִוָּא אֱהָל לְמַחְמֵי דִּיוקְנָא דְּאִמִּיהּ כֹּל יוּמָא. יִצְחָק וְלֹא אַבְרָהָם, הֲדָא הוּא דְּכְתִיב וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לִיצְחָק. אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ דִּיקָא, דֹּא הִוָּא דִּיוקְנָא דְּשָׂרָה בְּהִוָּא מִשְׁכָּנָא.

דָּבָר אַחַר וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק, וְרָזָא דְמַהֲיִמְנוּתָא עֲלָאָה לְאַתְדַּבְּקָא יִצְחָק בְּדַרְגָּא דְחוּלְקִיָּה כְּדָקָא יָאוּת. תָּא חֲזִי, הֲכָא אֲתַפְּלִיל (ס"א מִיָּא בְּאִשָּׁא) אֲשָׁא בְּמִיָּא, וְדָאִי אֲשָׁא נָטִיל מִיָּא, מִשְׁמַע וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק דָּא מִיָּא דְאַתְפְּלִיל בְּאִשָּׁא. וּבְקַדְמִיתָא אֲתַפְּלִיל כְּחֻדָּא אֲשָׁא בְּמִיָּא. אֵימַתִּי, בְּשַׁעֲתָא דְעַקְדָּא לִיָּה לְיִצְחָק לְמַעַבְדַּד בֵּיהּ דֵּינָא כְּדִין אֲתַפְּלִיל אֲשָׁא בְּמִיָּא. וְהַשְׁתָּא אֲתַפְּלִילוּ מִיָּא בְּאִשָּׁא, לְמַהוּי כְּלָא רָזָא דְמַהֲיִמְנוּתָא עֲלָאָה:

וְרַבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנּוֹת. מֵאֵי מִתְּנּוֹת. אֲלִין סְטָרִי דְרַגִּין תַּתְּאִין דְּאִינוּן שְׁמַהֲזֵן דְּסְטָרִי רוּחַ מְסַאָבָא בְּגִין לְאַשְׁלֵמָא דְרַגִּין, וְאַסְתַּלַּק יִצְחָק עַל כְּלָא בְּמַהֲיִמְנוּתָא עֲלָאָה כְּדָקָא חֲזִי.

בְּנֵי הַפִּילֹגְשִׁים, אֲלִין הוּוּ בְּנֵי קְטוּרָה פְּלֹגֶשׁ בְּקַדְמִיתָא וּפְלֹגֶשׁ הַשְׁתָּא. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר פְּלֹגְשִׁים מִמֶּשׁ. וַיִּשְׁלַחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ, דְּלָא לְשַׁלְטָאָה לְגַבִּיָּה דְיִצְחָק. בְּעוּדְנוּ חִי, בְּעוּד דֵּהוּ אַבְרָהָם חִי וְקָיִים בְּעֵלְמָא דְלָא יְקַטְרֵגוּן לִיָּה לְבַתָּר, וּבְגִין דֵּיִתְתַּקֵּן יִצְחָק בְּסִטְרֵי דֵּינָא קְשִׁיָּא עֲלָאָה לְאַתְתַּקֵּפָא עַל כְּלָהוּ, וְכִלְהוּ אֲתַפְּפִיִּין קַמִּיָּה. קְדָמָה אֶל אַרְץ קְדָם, בְּגִין דְתַמָּן אִינוּן סְטָרִי חֲרָשֵׁי מְסַאָבִי.

תָּא חֲזִי, פְּתִיב (מַלְכִּים א ה) וַתִּרְכַּב חֲכַמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכַמַת כָּל בְּנֵי קְדָם. אֲלִין אִינוּן דֵּהוּוּ מִבְּנֵי (אִינוּן) בְּנֵי פִילֹגְשִׁים דְאַבְרָהָם, וְהָא אוּקְיָמְנָא דֵּהָא בְּאִינוּן הַרְרִי קְדָם אִינוּן דְּאוּלְפִין חֲרָשִׁין לְבְנֵי נֶשֶׂא, וּמַהֲהִיא אַרְץ קְדָם נְפָקוּ לְבָן וּבְעוּר וּבְלַעַם בְּנוֹ וְכִלְהוּ חֲרָשֵׁי וְהָא אוּקְמוּהָ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה מֵב) מִי נָתַן

דְּבָר אַחַר וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק, סוּד הַאֲמוּנָה הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁיִּדְבֹּק יִצְחָק בְּדַרְגַת חֲלָקוֹ כְּרָאוּי. בֵּא רָאָה, כָּאֵן נִכְלְלוּ (מִים עִב אִש) אִשׁ עִם מִים. וְדָאִי אִשׁ נוֹשָׂא מִים. מִשְׁמַע וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק, זֶה הַמִּים שֶׁנִּכְלְלִים בְּאִשׁ. וּבְרָאשׁוֹנָה נִכְלְלוּ יַחַד אִשׁ וּמִים. מִתִּי? בְּשַׁעֲהַ שְׁעָקַד אֶת יִצְחָק לַעֲשׂוֹת בּוֹ דִין, אִזְ נִכְלְלָה הָאִשׁ בְּמִים. וְכָאֵן נִכְלְלוּ מִים בְּאִשׁ, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה בְּסוּד הַאֲמוּנָה הַעֲלִיּוֹנָה.

וְרַבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנּוֹת. מֵה זֶה מִתְּנּוֹת? אֵלוּ הַצְּדִידִים הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת שֶׁהֵם שְׁמוֹת שֶׁל צְדָדֵי רוּחַ הַטְּמָאָה כְּדִי לְהַשְׁלִים אֶת הַדְּרָגוֹת, וְהַתְּעֵלָה יִצְחָק עַל הַכֹּל בְּאֲמוּנָה הַעֲלִיּוֹנָה כְּרָאוּי.

בְּנֵי הַפִּילֹגְשִׁים - אֵלוּ הָיוּ בְּנֵי קְטוּרָה. פִּילֹגֶשׁ כְּרָאשׁוֹנָה, וּפִילֹגֶשׁ פְּעֵת. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, פִּילֹגְשִׁים מִמֶּשׁ. וַיִּשְׁלַחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ - שְׁלָא לְשַׁלְטָא אֲצִל יִצְחָק. בְּעוּדְנוּ חִי - בְּעוּד שְׁאֲבָרָהֶם הָיָה חִי וְקָיִים בְּעוֹלָם, שְׁלָא יִתְגַּרְוּ בּוֹ אַחַר כֵּן, וְכְדִי שֶׁיִּצְחָק יִתְקַן בְּצַד הַדִּין הַקָּשָׁה הַעֲלִיּוֹן שֶׁיִּתְגַּבֵּר עַל כָּלֶם וְכָלֶם יִכְנָעוּ לְפָנָיו. קְדָמָה אֶל אַרְץ קְדָם - מִשׁוּם שֶׁשָּׁם הֵם צְדָדֵי הַכְּשָׁפִים הַטְּמָאִים.

בֵּא רָאָה, פְּתוּב (מַלְכִּים-א ה) וַתִּרְכַּב חֲכַמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכַמַת כָּל בְּנֵי קְדָם. אֵלוּ הֵם שֶׁהָיוּ מִבְּנֵי (הֵם) בְּנֵי פִילֹגְשִׁים שֶׁל אַבְרָהָם. וְהָרִי בְּאֵרְנוּ שֶׁהָרִי בְּאוֹתָם הַרְרִי קְדָם הֵם מְלַמְּדִים כְּשָׁפִים לְבְנֵי אָדָם, וּמֵאוֹתָהּ אַרְץ קְדָם יִצְאוּ לְבָן וּבְעוּר וּבְלַעַם, וְכָלֶם מְכַשְׁפִּים, וְהָרִי בְּאֵרְוָהוּ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה מֵב)

מי נתן למשפּה יַעקב וישראל לבוזים הלא ה' וגו'. בא ראה, מזמן שִנְחַרְב בית המקדש, הברכות לא שורות בעולם ונמנעות, פכיכול נמנעות ממעלה ומטה, וכל אותן שאר הדרגות התחתונות מתגברות והולכות ושולטות על ישראל, משום שהם גרמו בחטאיֵהם.

הפסוק הזה אין מתישבים דבריו, שכתוב מי נתן למשפּה יַעקב. פיון שאמר מי נתן למשפּה יַעקב וישראל, מה זה חטאנו לו? הנה צריך להיות חטאו לו! ואם אמר חטאנו לו, מהו ולא אבו? ולא אבינו צריך להיות!

אָרָא בשעה שִנְחַרְב המקדש ונשרף ההיכל והעם הגלה, רצתה השכינה להעקר ממקומה וללכת עמהם בגלות. אמרה: אלף בראשונה לראות את ביתי והיכלי, ואפקד את מקומות הפהנים והלויים שהיו עובדים בביתי.

אמר רבי אלעזר, באותה שעה הסתפלה פנסת ישראל למעלה וראתה את בעלה מסתלק ממנה למעלה למעלה. ירדה למטה, נכנסה לבית והסתפלה בכל אותם המקומות, ונשמע קול למעלה למעלה, ונשמע קול למטה. זהו שכתוב (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו', ובארוה.

בין שנכנסה לגלות, הסתפלה על העם, וראתה שדוחקים אותם ורומסים אותם בגלות בין רגלי שאר העמים. אז אמרה: (ישעיה מב) מי נתן למשפּה יַעקב וגו'. והם אומרים: הלא ה' זה חטאנו לו. והיא אומרת: ולא אבו בדרכיו הלוף ולא שמעו בתורתו.

למשפּה יַעקב (קלד ע"א) וישראל לבוזים הלא יי וגו'. תא חזי, מזמנא דאתחרב בי מקדשא ברכאן לא שריין בעלמא ואתמנעו, פכיכול אתמנעו מעילא ותתא, וכל אינון שאר דרגין תתאין מתתקפי ואזלי ושלטי עלייהו דישראל בגין דאינון גרמו בחוביהו. האי קרא לא אתנישבין מליה דכתיב מי נתן למשפּה יַעקב, פיון דאמר מי נתן למשפּה יַעקב וישראל, מהו חטאנו לו, חטאו לו מיבעי ליה, ואי אמר חטאנו לו, מאי ולא אבו, ולא אבינו מיבעי ליה.

אָרָא בשעתא דאתחרב מקדשא ואתוקד היכלא ועמא אתגלי, בעיא שכינתא לאתעקרא מדוכתה ולמיהד עמהון בגלותא, אמרה איהד בקדמיתא למחמי ביתאי והיכלאי ואפקוד על דוכתי דכהני וליואי דהו פלחין בביתאי.

אמר רבי אלעזר בההיא שעתא אסתפלת פנסת ישראל לעילא וחמאת דבעלה אסתלק מנה לעילא לעילא, נחתת לתתא עאלת בביתא ואסתפלת בכל אינון דוכתי, ואשתמע קלא לעילא לעילא ואשתמע קלא לתתא. הדא הוא דכתיב (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו' ואוקמוה.

בין דעאלת בגלותא אסתפלת בעמא וחמאת דדחקי לון ורמסי לון בגלותא בין רגליהו דשאר עמין, פדין אמרת (ישעיה מב) מי נתן למשפּה יַעקב וגו'. ואינון אמריין הלא יי זה חטאנו לו. והיא אמרת ולא אבו בדרכיו הלוף ולא שמעו בתורתו.

חטאנו לו. והיא אומרת: ולא אבו בדרכיו הלוף ולא שמעו בתורתו.

ובשעה שעתיד הקדוש ברוך הוא לפקד את עמו, פנסת ישראל תשוב מן הגלות בראשונה. (אומר לה הקדוש ברוך הוא): תלכי לבית פדי שבית המקדש יבנה בהתחלה. ויאמר לה הקדוש ברוך הוא: קומי מן העפר. היא שבה ואמרת: לאיזה מקום אלף? ביתי תרב, והיכלי נשרף באש.

עד שהקדוש ברוך הוא יבנה את בית המקדש בראשונה ויתקין את ההיכל ויבנה את קרית ירושלים, ואחר כך יקים אותה מן העפר. זהו שכתוב (תהלים קמז) בונה ירושלים ה' וגו'. בונה ירושלים בראשונה, ואחר כך נדחי ישראל יכנס. ויאמר לה: (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגו'. ויכנס את גליות ישראל. זהו שכתוב בונה ירושלים ה' - בראשונה, ואחר כך - נדחי ישראל יכנס. ואז הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם, זו תחית המתים, וכתוב (יחזקאל לו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת ואליה תולדות יצחק ואליה תולדות יצחק רבי חייא ואמר (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי ישמיע כל תהלתו. תא חזי, בד בעא קדשא בריך הוא וסליק ברעותא קמיה למברי עלמא, הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה, ובכל עובדא ועובדא דברא קדשא בריך הוא בעלמא הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה. הדיא הוא דכתיב, (משלי ח) ואהיה אצלו אמן ואהיה (דף קלד ע"ב) שעשועים יום אל תקרי אמן, אלא אמן.

בשרצה לברא אדם, אמרה התורה לפניו: אם האדם יברא

ובשעתא דזמין קדשא בריך הוא למפקד על עמיה, פנסת ישראל תיתוב מן גלותא בקדמיתא (אמר ליה קדשא בריך הוא) תיהך לביתא, בגין דבית המקדש יתבני בקדמיתא, ויימא לה קדשא בריך הוא קומי מעפרא. היא תבת ואמרה לאן אתר איהך, ביתאי תרב היכלי אתוקד בנורא.

עד דקדשא בריך הוא יבני בי מקדשא בקדמיתא ויתקין היכלא ויבני קרתא דירושלם, ולבתר יוקים לה מעפרא. הדיא הוא דכתיב (תהלים קמז) בונה ירושלים יי וגו'. בונה ירושלים בקדמיתא ולבתר נדחי ישראל יכנס, ויימא לה (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגו'. ויתפניש גלותהון דישראל. הדיא הוא דכתיב בונה ירושלים יי, בקדמיתא, ולבתר נדחי ישראל יכנס. וכדין הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם דא תחית המתים. וכתיב, (יחזקאל לו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגו'. ברוך יי לעולם אמן ואמן: (ע"ב פרשת חיי שרה).

פרשת תולדות

ואליה (בראשית כח) תולדות יצחק וגו'. פתח רבי חייא ואמר (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי ישמיע כל תהלתו. תא חזי, בד בעא קדשא בריך הוא וסליק ברעותא קמיה למברי עלמא, הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה, ובכל עובדא ועובדא דברא קדשא בריך הוא בעלמא הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה. הדיא הוא דכתיב, (משלי ח) ואהיה אצלו אמן ואהיה (דף קלד ע"ב) שעשועים יום אל תקרי אמן, אלא אמן.

בד בעא למברי אדם אמרה תורה קמיה, אי בשרצה לברא אדם, אמרה התורה לפניו: אם האדם יברא

למה יהיו מעשי ידך לחנם, שהרי לא יוכל לסבל את דינך? אמר לה הקדוש ברוך הוא: הנה תקנתי תשובה טרם שבראתי את העולם. אמר הקדוש ברוך הוא לעולם בשעה שעשה אותו וברא את האדם, אמר לו: עולם, עולם, אתה וחקותיך לא יתקיימו אלא על התורה.

וכשום כך בראתי כך את האדם, כדי שיתעסק בה, ואם לא - הריני מחזירך לתהו ובהו, והכל בשביל האדם קים. זהו שכתוב (ישעיה מו) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. והתורה עומדת ומכריזה לפני בני אדם כדי שיתעסקו וישתדלו בה, ואין מי שירכין אוננו.

בא ראה, כל מי שמשתדל בתורה, מקים העולם ומקים כל מעשה ומעשה על תקונו פראוי, ואין לה כל איבר ואיבר באדם שאין בנגדו בריה בעולם. שהרי כמו שאדם נחלק לאיברים, וכלם עומדים דרגות על דרגות מתקנים אלו על אלו וכלם גוף אחד - כך גם העולם, כל אותם בריות כלם איברים איברים ועומדים אלו על אלו, וכאשר כלם מתקנים - הנה גוף [אחד] ממש.

והכר כמו שהתורה שהרי כל התורה איברים ופרקים ועומדים אלו על אלו, וכשכלם נתקנים - נעשים גוף אחד. כיון שדוד הסתפל במעשה הזה, פתח ואמר, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינה.

בתורה כל הסודות עליונים חתומים שלא יכולים להשיג. בתורה כל אותם דברים עליונים שהתגלו ולא התגלו. בתורה הם כל הדברים שלמעלה ולמטה.

בר נש יתברי, ולבתר יחטי ואנת תידון ליה, אמאי יהון עובדי ידך למגנא, דהא לא ייכול למסבל דינך. אמר ליה קדשא בריך הוא, הא אתקינת תשובה עד לא בראתי עלמא, אמר קדשא בריך הוא לעלמא בשעתא דעבד ליה וברא לאדם, אמר ליה, עלמא עלמא, אנת ונימוסף לא קיימין אלא על אורייתא.

ובגין כך בראתי ליה לאדם כך, בגין דיתעסק בה. ואי לאו, הא אנא אהדר לה לתהו ובהו וכלא בגיניה דאדם קיימא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מו) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. ואורייתא קיימא ומכריזה קמייהו דבני נשא, בגין דיתעסקו וישתדלו בה ולית מאן דירכין אודניה.

תא חזי, כל מאן דאשתדל באורייתא איהו קיים עלמא, וקיים כל עובדא ועובדא על תקוניה פדקא יאות, ולית לה כל שייפא ושייפא דקיימא ביה כבר נש, דלא הוי לקבליה בריה בעלמא. דהא כמה דבר נש איהו מתפליג שייפין, וכלהו קיימין דרגין על דרגין מתתקנין אלין על אלין וכלהו חד גופא, הכי נמי עלמא, כל אינון בריין פלהו שייפין שייפין, וקיימין אלין על אלין, וכד מתתקנן פלהו, הא (ח) גופא ממש.

ובלא כגוונא דאורייתא, דהא אורייתא פלא שייפין ופרקין, וקיימין אלין על אלין, וכד מתתקנן פלהו, אתעבידו חד גופא. כיון דאסתפל דוד בעובדא דא, פתח ואמר, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינה.

באורייתא אינון כל רזין עלאין חתימין דלא יכלין לאתדבקא, באורייתא כל אינון מלין עלאין, דאתגליין ולא אתגליין,

כל הדברים של העולם הזה וכל הדברים של העולם הבא הם בתורה, ואין מי שמשגיח ומפיר אותם. ומשום כך כתוב (תהלים קו) מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו.

בא ראה, בא שלמה ובקש לעמד על דברי התורה ועל דקדוקי התורה ולא יכל. אמר, אמרתי אחקמה והיא רחוקה ממני. דוד אמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

בא ראה, כתוב בשלמה (מלכים א-ה) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. והרי בארוהו שחמשה ואלף טעמים היו בכל משל ומשל שהיה אומר. ומה שלמה, שהוא בשר ודם, כך היו בדבריו - דברי התורה שאמר הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה שפכל דבר ודבר יש בו כמה משלים, כמה שירים, כמה תשבחות, כמה סודות עליונים, כמה חכמות, ועל כן כתוב מי ימלא גבורות ה'.

בא ראה מה כתוב למעלה, ואלה תולדות ישמעאל. שהם שנים עשר נשיאים. אחר כך אמר ואלה תולדות יצחק. התעלה על דעתך שכתוב בו בישמעאל שהוליד שנים עשר נשיאים ויצחק הוליד שני בנים, שזה התעלה וזה לא התעלה? על כן כתוב מי ימלא גבורות ה'. זה יצחק. ויצחק הוציא את יעקב, שהוא היה לבדו יותר מכלם, שהוליד שנים עשר שבטים, הקיום של מעלה ומטה. אבל יצחק למעלה בקדשה עליונה, (וישמעאל) ועשו למטה, ועל כן כתוב מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. זה יעקב. כשנדבק השמש בלבנה,

באורייתא אינון כל מלין דלעילא ולתתא, כל מלין דעלמא דין, וכל מלין דעלמא דאתי באורייתא אינון, ולית (ד קלה ע"א) מאן דישיגח וידע לון, ובגין כך כתיב, (תהלים קו) מי ימלא גבורות יי ישמיע כל תהלתו.

תא חזי אתא שלמה ובעא למיקם על מלוי דאורייתא, ועל דקדוקי אורייתא, ולא יכיל, אמר (קהלת ז) אמרתי אחקמה והיא רחוקה ממני. דוד אמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

תא חזי, כתיב בשלמה (מלכים א ה) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. והא אוקמוה. דחמשה ואלף טעמים הוו בכל משל ומשל דההו אמר. ומה שלמה דאיהו בשר ודם כך הוו במלוי, מלין דאורייתא דקאמר קדשא בריה הוא, על אחת כמה וכמה, דבכל מלה ומלה אית בה כמה משלים, כמה שירין, כמה תשבחות, כמה רזין עלאין, כמה חכמאן ועל דא כתיב מי ימלא גבורות יי.

תא חזי, מה כתיב לעילא, (בראשית כה) ואלה תולדות ישמעאל, דאינון תריסר נשיאין, לבתר אמר ואלה תולדות יצחק, סלקא דעתך דכיון דכתיב ביה בישמעאל דאוליד תריסר נשיאין, ויצחק אוליד תרין בנין, דדא אסתלק ודא לא אסתלק. על דא כתיב מי ימלא גבורות יי, דא יצחק, ויצחק אפיק ליה ליעקב דההו איהו בלחודוי גתיר מפלהו, דאוליד תריסר שבטין, קיומא דלעילא ותתא. אבל יצחק לעילא בקדושה עלאה (ס"א ושמעאל) ועשו לתתא, ועל דא כתיב, מי ימלא גבורות יי ישמיע כל תהלתו, דא יעקב כד אתדבק שמשא

כמה פוככים מאירים מהם. וא"ל תולדת יצחק בן אברהם. אמר רבי יוסי, מה שונה שעד כאן לא כתוב בן אברהם וכעת אמר? אלא אף על גב שכתוב ויברך אלהים את יצחק בנו, פעת שמת אברהם, דמותו היתה בו, ונשארה ביצחק. שכל מי שראה את יצחק, היה אומר זה ודאי אברהם, והיה מעיד ואומר, אברהם הוליד את יצחק.

רבי יצחק קם לילה אחד לעסק בתורה, ורבי יהודה קם בקיסריה בשעה הדיא. אמר רבי יהודה, אקום ואלף לרבי יצחק, ואעסק בתורה ונתחבר יחד. הלך עמו חזקה בנו, שהיה ילד. כשקרב לשער, שמע את רבי יצחק שהיה אומר, ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי ראי. הפסוק הזה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו. מה שונה שהקדוש ברוך הוא הצריך לברך את יצחק משום שאברהם לא ברך אותו? מה הטעם? משום שלא תברך עשו, ועל בן עלו אותן ברכות לקב"ה, ובארוהו. וישב יצחק עם באר לחי ראי, מה זה לחי ראי? אלא שהתחבר עם השכינה, הבאר של מלאך הברית נראה עליה פתגומו, ומשום כך ברכו.

בינתיים דפק רבי יהודה בשער ונכנס, והתחברו. אמר רבי יצחק, פעת זוג השכינה עמנו. אמר רבי יהודה, הבאר לחי ראי הזו שאמרת - יפה, אבל בדבר נשמע. פתח ואמר, (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן לבנון. הפסוק הזה נתבאר, אבל הגה פשוטה, מעין גנים - זה אברהם. באר מים חיים - זה יצחק. ונזלים

בסיהרא כמה ככביא נהירין מנייהו. וא"ל תולדות יצחק בן אברהם. (בראשית כה) אמר רבי יוסי, מאי שנא דעד הכא לא כתיב בן אברהם והשתא אמר, אלא אף על גב דכתיב ויברך אלהים את יצחק בנו, השתא דמית אברהם דיוקניה הוה ביה, ואשתאר ביה ביצחק, דכל מאן דחמי ליצחק הוה אמר דא אברהם ודאי, והוה סהיד ואמר (בראשית כה) אברהם הוליד את יצחק.

רבי יצחק קם ליליא חד (דף קלה ע"ב) למלעי באורייתא, ורבי יהודה קם בקסרוי, בהדיא שעתא. אמר רבי יהודה, איקום ואיזיל לגבי רבי יצחק, ואלעי באורייתא ונתחבר פחדא. אזל עמיה חזקה בריה דהוה רביא. פד קריב אבבא, שמע ליה לרבי יצחק דהוה אמר, ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי רואי, האי קרא לאו רישיה סיפיה ולא סיפיה רישיה, מאי שנא דקדשא בריך הוא אצטריך לברכא ליה ליצחק, בגין דאברהם לא ברכיה. מאי טעמא, משום דלא תברך עשו, ועל דא סליקו אינון ברכאן לקדשא בריך הוא, ואוקמוה. וישב יצחק עם באר לחי ראי, מאי לחי ראי, אלא דאתחבר בה בשכינתא, בירא דמלאך קיימא אתחזי עליה, פתגומו, ובגין כך ברכיה.

אדהכי, בטש רבי יהודה אבבא ועאל, ואתחברו. אמר רבי יצחק, השתא זווגא דשכינתא בהדן. אמר רבי יהודה, האי באר לחי רואי דקאמרת שפיר, אבל במלה אשתמע. פתח ואמר, (שיר השירים ד) מעין גנים

באר מים חיים ונזלים מן

לְבָנוֹן, הַי קָרָא אֶתְמָר אֲבָל הָא אִוְקְמוּהָ, מְעַן גְּנִים דָּא אֲבָרְהֵם בְּאָר מִים חַיִּים דָּא יִצְחָק, וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן דָּא יִעֲקֹב. בְּאָר מִים חַיִּים דָּא יִצְחָק, הֵינּוּ דִכְתִּיב וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי. וּמֵאֵי בְּאָר דָּא שְׂכִינְתָּא. לַחֵי, דָּא חֵי הָעוֹלָמִים, צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים, וְאִין לְהַפְרִיד אוֹתָם. חֵי הוּא בְּשָׁנֵי עוֹלְמוֹת. חֵי לְמַעְלָה, שְׁהוּא הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן. חֵי כְּלָפֵי הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּשָׁבִילוֹ קָיָם וּמְאִיר.

בֵּא רְאָה, הַלְבָנָה לֹא מְאִירָה אֲלֵא כְּשֵׁרוּאָה אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, וְכִיּוֹן שְׁרוּאָה אוֹתוֹ - מְאִירָה. וְעַל כֵּן בְּאָר לַחֵי רְאִי הֵזוּ וַדְּאֵי, וְאִזּוּ מְאִירָה וְעוֹמְדָת בְּמִים חַיִּים. לַחֵי רְאִי, כְּדֵי לְהַתְמַלֵּא וְלִהְיוֹת מְאִירָה מִחַיֵּי הַגֵּה.

בֵּא רְאָה, כְּתוּב (שְׁמוּאֵל ב' כז) וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹדָע בֶּן אִישׁ חֵי, שְׁהִיָּה צְדִיק וְהָאִיר לְדוֹרוֹ, כְּמוֹ חֵי שְׁלֹמֶעֱלָה מְאִיר לְעוֹלָם, וּבְכָל זְמַן הַבְּאָר הֵזוּ לַחֵי מְסֻפְּלָת וְרוּאָה כְּדֵי לְהָאִיר, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי, הֵינּוּ שְׂפָתוֹב בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְקָה, וַיֵּשֶׁב עִמָּה וְהִתְאַחַד עִמָּה, חֲשַׁף בְּלִילָה, שְׂפָתוֹב (שִׁיר ב) שְׁמָאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי. וּבֵא וְרָאָה, יִצְחָק הִיָּה בְּקָרִית אַרְבַּע אַחְרֵי שְׁמַת אֲבָרְהָם. מַה זֶה וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי? שְׁהַזְדוּג עִמָּה, וְאַחַז בְּאוֹתָהּ הַבְּאָר לְעוֹרֵר הָאֲהָבָה, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

פְּתַח רְבִי יִצְחָק וְאָמַר, (קַהֲלַת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרַח הוּא שֵׁם. וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ - זֶה הַשֶּׁמֶשׁ שְׁמָאִיר לְלִבְנָה. שְׁכַאֲשֵׁר נִרְאָה עִמָּה, אִזּוּ מְאִירָה, וּמְאִיר וְזוֹרַח מִמְּקוֹם עֶלְיוֹן שְׁעוֹמֵד עָלָיו, מִשֵּׁם זוֹרַח תְּמִיד. וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ - לְהַזְדוּג עִם הַלְבָנָה. הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם - שְׁהוּא הַיָּמִין, וְשֵׁם בּוֹ אֶת כַּחוֹ. וּמִשׁוֹם

לְבָנוֹן, הַי קָרָא אֶתְמָר אֲבָל הָא אִוְקְמוּהָ, מְעַן גְּנִים דָּא אֲבָרְהֵם בְּאָר מִים חַיִּים דָּא יִצְחָק, וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן דָּא יִעֲקֹב. בְּאָר מִים חַיִּים דָּא יִצְחָק, הֵינּוּ דִכְתִּיב וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי. וּמֵאֵי בְּאָר דָּא שְׂכִינְתָּא. לַחֵי, דָּא חֵי הָעוֹלָמִים, צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים וְלִית לְאַפְרָשָׁא לֹוֹן, חֵי הוּא בְּתַרֵי עֲלָמִין, חֵי לְעִילָא, דְּאִיהוּ עֲלָמָא עֲלָאָה, חֵי לְגַבֵי עֲלָמָא תַתָּאָה, וְעֲלָמָא תַתָּאָה בְּגִינְיָה קְיַימָא וְנַהֲרָא. תָּא חֲזִי, סִיְהֵרָא לֹא אֶתְנַהֲרִית, אֲלֵא כַד חֲזִיָּא לִיָּה לְשִׁמְשָׁא, וְכִיּוֹן דְּחֲזִיָּא לִיָּה, אֶתְנַהֲרִיר. וְעַל דָּא הָאִי בְּאָר לַחֵי רוּאֵי וַדְּאֵי, וְכַדִּין אֶתְנַהֲרָא, וְקְיַימָא בְּמִיָּין חַיִּין, לַחֵי רְאִי, בְּגִין לְאַתְמַלְיָא וְלֹאֲתַנְהֵרָא מִהָאִי חֵי.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (דף קלו ע"א) (שְׁמוּאֵל ב' כ"ג) וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹדָע בֶּן אִישׁ חֵי דְהָוָה צְדִיק וְנַהֲרִיר לְדָרְיָה, כְּמָה דְחֵי דְלְעִילָא נַהֲרִיר לְעֲלָמָא. וּבְכָל זְמַנָּא הָאִי בְּאָר לַחֵי אֶסְתַּפַּל וְחָמֵי, בְּגִין לְאַתְנַהֲרָא כְּדַקְאֲמַרְן. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי. הֵינּוּ דִכְתִּיב, (בְּרַאשִׁית כה) בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְקָה, וַיְתִיב בִּהְדָּה, וְאֶתְאַחִיד עִמָּה, חֲשַׁף בְּלִילָה, דְּכְתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) שְׁמָאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי. וְתָא חֲזִי, יִצְחָק בְּקָרִית אַרְבַּע הָוָה בְּתַר דְּמִית אֲבָרְהָם, מַהוּ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רוּאֵי, דְּאִזְדוּג בִּיָּה, וְאַחִיד בִּיָּה בְּהָוָה בִּירָא, לְאַתְעָרָא רְחִימוֹתָא כְּדַקְאֲמַרְן.

פְּתַח רְבִי יִצְחָק וְאָמַר, (קַהֲלַת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרַח הוּא שֵׁם. וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא שְׁמָשָׁא דְנַהֲרִיר לְסִיְהֵרָא, דְּכַד אֶתְחֲזִי בִהְדָּה כְּדִין נַהֲרָא, וְאַתְנַהֲרִיר וְזָרַח מְאַתֵר עֲלָאָה דְקְיַימָא עֲלֵיָּה, מִתְּמַן זָרַח תְּדִיר. וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ, לְאַזְדוּגָא בִּהְדָּה דְּסִיְהֵרָא. (קַהֲלַת א) הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם, דְּאִיהוּ

שכחו בו, כל כח הגוף הוא בימין ובו הוא תלוי. אחר כך סובב אל צפון. מאיר לצד זה ומאיר לצד זה. סובב סבב הולך הרוח. בראשונה כתוב שמש, וכעת רוח? אלא הכל אחד וסוד אחד, וכל זה משום שהלכנה מוארת ממנו ויתחברו שניהם.

בא ראה, כשאברהם בא לעולם, חבק את הלכנה וקרב אותה. פיון שבא יצחק, אחז בה והחזיק בה כראוי ומשך אותה באהבה, כמו שנאמר, שכתוב שמאלו תחת לראשי. פיון שבא יעקב, אז התחבר השמש עם הלכנה והאירה, ונמצא יעקב שלם בכל הצדדים, והלכנה האירה ונתקנה בשנים עשר שבטים.

פתח רבי יהודה ואמר, (תהלים קלד) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו'. הפסוק הזה בארוהו. אבל בא ראה, הנה ברכו את ה', ומי הם שראויים לברך את הקדוש ברוך הוא? כל עבדי ה', משום שכל אדם בעולם מישראל, אף על גב שכלם ראויים לברך את הקדוש ברוך הוא, הברכה שבשבילם יתברכו העליונים והתחתונים מה היא? אותה שמברכים אותו עבדי ה', ולא כלם. ומי הם שבברכתם ברכה? העומדים בבית ה' בלילות. אלה הם שעומדים בחצות הלילה ומתעוררים לקרא בתורה, אלו עומדים בבית ה' בלילות, שהרי אז בא הקדוש ברוך הוא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. ואנו עומדים כאן להתעורר בדברי תורה, נאמר בדברי יצחק, שאנו בו.

פתח רבי יצחק ואמר, ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רגו. בן ארבעים שנה, למה בא

ימינא ושוי תוקפיה ביה, ובגין דתוקפיה ביה, כל חילא דגופא בימינא הוא וביה תליא. ולבתר סובב אל צפון, נהיר לסטרא דא ונהיר לסטרא דא. סובב סובב הולך הרוח, בקדמיתא כתיב שמש, והשתא רוח. אלא כללא חד ורזא חדא, וכל דא בגין דסיהרא אתנהרא מניה ויתחברון תרווייהו. תא חזי, פד אתא אברהם לעלמא חביק לה לסיהרא וקריב לה, פיון דאתא יצחק אחיד בה ואתקיף בה פדקא יאות, ומשיף לה ברחימו, כמה דאתמר דכתיב, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי. פיון דאתא יעקב, פדין אתחבר שמשא בסיהרא ואתנהיר, ואשתפח יעקב שלים בכל סטרין, וסיהרא אתנהירת ואתתקנת בתריסר שבטין.

פתח רבי יהודה ואמר (תהלים קלד) הנה ברכו את ה' כל עבדי יי וגו'. האי קרא אוקמוה, אבל תא חזי, הנה ברכו את יי, ומאן אינון דיתחזון לברכא ליה לקדשא בריך הוא, כל עבדי יי, בגין דכל בר נש קלו ע"ב) בעלמא מישראל אף על גב דכלא יתחזון לברכא ליה לקדשא בריך הוא, ברכתא דבגינייהו יתברכון עלאין ותתאין מאן היא, ההיא דברכין ליה עבדי יי ולא פלהו. ומאן אינון דברפתהון ברכתא, העומדים בבית יי בלילות, אלין אינון דקיימו בפלגות ליליא ואתערי למקרי באורייתא. אלין קיימי בבית יי בלילות, דהא פדין קדשא בריך הוא אתי לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן. ואנו קיימי הכא לאתערא במלי דאורייתא, נימא במלי דיצחק, דאנו ביה.

פתח רבי יצחק ואמר. (בראשית כה) ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את

למנות פאן שְהִיָּה בֵּן אַרְבַּעִים
שָׁנָה כְּשֶׁנֶּשֶׂא אֶת רִבְקָה? אֵלָּא
וּדְאֵי הָרִי נִכְלָל יִצְחָק בְּצִפּוֹן
וְדָרוּם, בְּאֵשׁ וּמִים, וְאִזּוּ הִיָּה
יִצְחָק בֵּן אַרְבַּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ
אֶת רִבְקָה. כְּמֵרָאָה הַקְּשֵׁת, יִרַק
לְבָן אָדָם. בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים אַחֲזוּ
בָּהּ כְּשֶׁאַחֲזוּ בָּהּ בְּרִבְקָה,
וּכְשֶׁהוֹלִיד, הוֹלִיד בֵּן שְׁשִׁים,
לְהוֹלִיד כְּרֵאוּי, כְּדֵי שְׂיֵצֵא יַעֲקֹב
שְׁלָם מִבֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה כְּרֵאוּי.
וְאֵת כָּלֶם אַחֲזוּ יַעֲקֹב אַחֵר כִּף
וּנְעֻשָׂה אִישׁ שְׁלָם.

בֵּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֵן אָרָם
אַחוֹת לְבֵן הָאֲרָמִי, מֵהָ אֲכַפְתָּ לָנוּ
כָּל זֶה, שְׁהָרִי כְּכֹר נֶאֱמַר וּבְתוּאֵל
לְדָ אֶת רִבְקָה וְגו', וְכַעַת אֲמַר
בֵּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי, וְאַחֵר כִּף
מִפְּדֵן אָרָם, וְאַחֵר כִּף אַחוֹת לְבֵן
הָאֲרָמִי? אֵלָּא פְּרֻשָׁה, שְׁהִיָּתָה
בֵּין רְשָׁעִים, וְהִיא לֹא עֲשֵׂתָה
כְּמַעֲשֵׂיהֶם. שְׁהִיָּתָה בֵּת בְּתוּאֵל,
וּמִפְּדֵן אָרָם, וְאַחוֹת לְבֵן, וְכָלֶם
הָיוּ רְשָׁעִים לְהִרְע, וְהִיא הִעֲלָתָה
מַעֲשֵׂים כְּשָׂרִים וְלֹא עֲשֵׂתָה
כְּמַעֲשֵׂיהֶם.

עֲבָשׁוּ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּל, אִם רִבְקָה
הִיָּתָה בֵּת עֲשָׂרִים שָׁנָה אוּ יוֹתֵר,
אוּ בֵּת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, אִזּוּ הוּא
הַשְּׁבַח שְׁלָהּ שְׁלֹא עֲשֵׂתָה
כְּמַעֲשֵׂיהֶם, אֲבָל עַד עַתָּה הִיָּתָה
בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים, אִזּוּ מֵהָ הַשְּׁבַח
שְׁלָהּ? אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּת שְׁלֹשׁ
שָׁנִים הִיָּתָה, וְעֲשֵׂתָה לְעֵבֶד אֶת
כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשָׂה.

אֲמַר רַבִּי יִצְחָק, אִף עַל גִּב שְׁכַל
זֶה עֲשֵׂתָה, לֹא יִדְעֵנוּ הָאֵם
מַעֲשֵׂיָהּ כְּשָׂרִים אוּ לֹא. אֵלָּא בֹא
רָאָה, כְּתוּב כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין
הַחוּחִים בֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת.
כְּשׁוֹשְׁנָה - זֹו כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל.
שְׁהִיא בֵּין אוּכְלוּסְיָהּ כְּמוֹ שׁוֹשְׁנָה
בֵּין קוֹצִים, וְסוּד הַדְּבָר - יִצְחָק
בֹּא מֵהַצַּד שֶׁל אַבְרָהָם שְׁהוּא

רִבְקָה וְגו'. בֵּן אַרְבַּעִים שָׁנָה, אֲמַאי אֶתָּא
לְמַמְנֵי הָכָא דְהוּהָ בֵּן אַרְבַּעִים שָׁנָה כַּד נָסִיב
לָהּ לְרִבְקָה, אֵלָּא וּדְאֵי הָא אֶתְּכַלִּיל יִצְחָק
בְּצִפּוֹן וְדָרוּם, בְּאֵשׁ וּמִיָּא, וְכַדִּין הוּהָ יִצְחָק
בֵּן אַרְבַּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רִבְקָה. כְּמֵרָאָה
הַקְּשֵׁת, יִרֹק חוּר סוּמָק. בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים
אַחִיד בָּהּ, כַּד אַחִיד בָּהּ בְּרִבְקָה. וְכַד אוֹלִיד,
אוֹלִיד בֵּן שְׁשִׁים, לְאוֹלָדָא כְּדָקָא יָאוֹת בְּגִין
דִּיפּוֹק יַעֲקֹב שְׁלָם, מִבֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה כְּדָקָא
יָאוֹת, וְכַלְהוּ אַחִיד לְהוּ יַעֲקֹב לְבֵתֵר,
וְאֶתְעֵבִיד גְּבַר שְׁלָם.

בֵּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֵן אָרָם אַחוֹת לְבֵן
הָאֲרָמִי, מְאִי אֲכַפְתָּ לָן פּוֹלֵי הָאֵי, דְהָא
כְּכֹר אֶתְמָר (כְּרֵאוּשִׁית כַּד) וּבְתוּאֵל יִלְד אֶת רִבְקָה
וְגו', וְהַשְּׁתָּא אֲמַר בֵּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי וּלְבֵתֵר
מִפְּדֵן אָרָם, וּלְבֵתֵר אַחוֹת לְבֵן הָאֲרָמִי. אֵלָּא
אוּקְמוּהָ, דְהוֹת בֵּין רְשָׁעִים וְאִיְהִי לֹא עֲבַדְתָּ
כְּעוֹבְדֵייהוּ, דְהוֹת בֵּת בְּתוּאֵל וּמִפְּדֵן אָרָם,
וְאַחוֹת לְבֵן, וְכַלְהוּ חֲיִיבִין לְאַבְרָאָשָׁא, וְהִיא
סְלָקָא עוֹבְדִין דְכִשְׂרָן וְלֹא עֲבַדְתָּ כְּעוֹבְדֵייהוּ.
הַשְּׁתָּא אִית לְאַסְתַּפְּלָא, אִי רִבְקָה הוֹת בֵּת
עֲשָׂרִין שָׁנִין אוּ יִתִּיר, אוּ בֵּת שְׁלֹשׁ
עֶשְׂרֵה, כַּדִּין הוּא שְׁבַחָא דִּילָהּ דְלֹא עֲבַדְתָּ
כְּעוֹבְדֵייהוּ, אֲבָל עַד כְּעַן בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים
הוֹת, מְאִי שְׁבַחָא דִּילָהּ. אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה בֵּת
שְׁלֹשׁ שָׁנִים הוֹת, וְעֲבִידְתָּ לְעֵבֶדָא כָּל הַהוּא
עוֹבְדָא.

אֲמַר רַבִּי יִצְחָק, אִף עַל גִּב דְכוּלֵי הָאֵי
עֲבַדְתָּ, לֹא יִדְעֵנָא עוֹבְדֵהָ אִי אִינוּן
כְּשָׂרָאן אוּ לָאוּ. (דף קל"ז ע"א) אֵלָּא, תָּא חֲזִי,
כְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים בֵּן
רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת. כְּשׁוֹשְׁנָה, דָּא כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל
דְּאִיְהִי בֵּין אוּכְלוּסְיָהּ כְּוֹרְדָּא בֵּין כּוֹבִיין. וְרִזָּא

חֶסֶד עֲלִיּוֹן, וְעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת, וְאֵף עַל גֵּב שֶׁהוּא הַדִּין הַקָּשָׁה. וּרְבִקָּה בָּאָה מִצַּד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, וְהִתְעַלְתָּה מִבִּינֵיהֶם, וְהִתְחַבְּרָה עִם יִצְחָק. שְׁתַּרְי רִבְקָה בָּאָה מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וְאֵף עַל גֵּב שְׁתֵּיתָה מִצַּד הַדִּין הַרְפָּה וְחוּט שֶׁל חֶסֶד תְּלוּי בָּהּ, וְיִצְחָק דִּין קָשָׁה וְהִיא רַפָּה - הֵינּוּ כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים. וְאִם לֹא שְׁהִיא רַפָּה, לֹא יְכוּל הָעוֹלָם לִסְבֹּל אֶת הַדִּין הַקָּשָׁה שֶׁל יִצְחָק. כְּמוֹ כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזוּג זְווגִים בְּעוֹלָם, אֶחָד תְּקִיף וְאֶחָד רַפָּה, כְּדֵי שֶׁהַכֹּל יִתְמַקֵּן וְיִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה אֲבִתְרִיה וְאָמַר, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אִשְׁתּוֹ, מִהוּ וַיַּעֲתֵר? שֶׁהַקְּרִיב לוֹ קָרְבָן וְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיהָ. וְאִיזָה קָרְבָן הַקְּרִיב? הַקְּרִיב עוֹלָה, שְׁכַתוּב וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'. כְּתוּב פֶּאֶן וַיַּעֲתֵר לוֹ ה', וְכַתוּב שֵׁם (שְׁמוּאֵל-ב כ"א) וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים לְאַרְצָן וְגו'. מִה לְהֵלֵן קָרְבָן - אֵף פֶּאֶן קָרְבָן. כְּתוּב וַיַּעֲתֵר יִצְחָק, וְכַתוּב וַיַּעֲתֵר לוֹ. שְׁעֵצָה אִשׁ מִלְּמַעְלָה כִּנְגַד הָאִשׁ שְׁלֻמְטָה. דְּבַר אַחֵר וַיַּעֲתֵר יִצְחָק - שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפַלְתּוֹ וְחִתַּר חֲתִירָה לְמַעְלָה אֶל הַמַּזָּל שֶׁעַל הַבָּנִים, שְׁתַּרְי בְּאוֹתוֹ מְקוֹם תְּלוּיִים הַבָּנִים, שְׁכַתוּב וְהִתְפַּלֵּל עַל ה', וְאָז וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'. אֵל תְּקַרֵּי וַיַּעֲתֵר לוֹ אֶלָּא וַיַּחֲתֵר לוֹ. חֲתִירָה חֲתַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָבַל אוֹתוֹ, וְאָז - וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ.

בֹּא רֵא, עֲשָׂרִים שָׁנָה הִשְׁתַּהַּה יִצְחָק עִם אִשְׁתּוֹ וְלֹא הוֹלִידָה, עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפַלְתּוֹ. מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצֶּה בַתְּפִלוֹת הַצְּדִיקִים בְּשַׁעַת שְׁמִבְקָשִׁים לְפָנָיו אֶת תְּפִלְתָּם עַל מַה שֶׁהִצְטָרְכוּ. מַה הִטְעַם? כְּדֵי שִׁיתְרַבֶּה וַיְתוֹסֵף

עַל מַה דְּאַצְטְרִיכוֹ. מֵאֵי

דְּמִלָּה, יִצְחָק אֲתִי מִסְטָרָא דְאַבְרָהָם דְּאִיהוּ חֶסֶד עֲלָאָה וְעַבִּיד חֶסֶד עִם כָּל בְּרִיין, וְאֵף עַל גֵּב דְּאִיהוּ דִּינָא קָשִׁיא. וּרְבִקָּה אֲתַת מִסְטָרָא דְּדִינָא קָשִׁיא וְאִסְתַּלְקַת מִבִּינֵיהֶו וְאִתְחַבְּרַת בִּיִצְחָק, דְּהָא רִבְקָה מִסְטָרָא דְּדִינָא קָשִׁיא אֲתִיא, וְאֵף עַל גֵּב דְּאִיהִי מִסְטָרָא דְּדִינָא רַפְּיָא הוּת, וְחוּטָא דְּחֶסֶד תְּלִי בָּהּ וַיִּצְחָק דִּינָא קָשִׁיא וְאִיהִי רַפְּיָא, כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים הוּוּ. וְאִי לֹאוּ דְּאִיהִי רַפְּיָא, לֹא יְכִיל עֲלָמָא לְמַסְבֵּל דִּינָא קָשִׁיא דְּיִצְחָק. כְּגוּוֹנָא דָּא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזוּג זְווגִין בְּעֲלָמָא, חַד תְּקִיף וְחַד רַפְּיָא בְּגִין לְאַתְתַּקְנָא כְּלָא וְיִתְבַּסֵּם עֲלָמָא.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה אֲבִתְרִיה וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית כ"ה) וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לִי לִנְכַח אִשְׁתּוֹ. מִהוּ וַיַּעֲתֵר, דְּקָרִיב לִיה קָרְבָּנָא, וְצִלִּי עֲלָהּ. וּמַה קָרְבָּנָא קָרִיב. עוֹלָה קָרִיב, דְּכַתִּיב, (בְּרֵאשִׁית כ"ה) וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, כְּתִיב הֵכָּא וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, וְכַתִּיב הַתָּם (שְׁמוּאֵל ב כ"ד) וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים לְאַרְצָן וְגו', מַה לְּהֵלֵן קָרְבָן אֵף פֶּאֶן קָרְבָן. כְּתִיב וַיַּעֲתֵר יִצְחָק, וְכַתִּיב וַיַּעֲתֵר לוֹ, דְּנִפְק אִשָּׁא מִלְּעִילָא לְקַבְּלָא אִשָּׁא דְלִתְתָּא.

דְּבַר אַחֵר, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק. דְּצִלִּי צְלוֹתִיה, וְחִתַּר חֲתִירָה לְעִילָא לְגַבִּי מְזִלָּא עַל בְּנִין, דְּהָא בְּהוּא אֲתַר תְּלִיין בְּנִין, דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל א א') וְהִתְפַּלֵּל עַל ה', וְכַדִּין וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, אֵל תְּקַרֵּי וַיַּעֲתֵר לוֹ אֶלָּא וַיַּחֲתֵר לוֹ, חֲתִירָה חֲתַר לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקָבִיל לִיה, וְכַדִּין וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ.

תָּא חֲזִי, עֲשָׂרִין שָׁנִין אִשְׁתַּהִי יִצְחָק עִם אִתְתִּיה וְלֹא אוֹלִידַת, עַד דְּצִלִּי צְלוֹתִיה. בְּגִין דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעִי בְּצְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקָא, בְּשַׁעַתָּא דְּבַעָאן קָמִיה צְלוֹתְהוֹן

משחת קדש לכל מי שצריך בתפלות הצדיקים.

בא ראה, אברהם לא התפלל לפני הקדוש ברוך הוא שיתן לו בנים, אף על גב ששרה היתה עקרה. ואם תאמר, הרי כתוב הן לי לא נתתה זרע - ההוא לא משום תפלה היתה [ההוא לא צריך בנים], אלא כמי שמספר לפני רבונו. אבל יצחק התפלל על אשתו משום שהוא היה יודע שהוא לא עקר, אלא אשתו. שייצחק היה יודע בסוד החכמה שיעקב עתיד להוציא ממנו בתריסר שבטים, אבל לא ידע אם באשה הזו או באחרת, ועל כן לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אמר אותו הילד, בנו של רבי יהודה, אם כך, למה לא אהב יצחק את יעקב כל כך כמו עשו הואיל והיה יודע שהוא עתיד לקיים ממנו שנים עשר שבטים? אמר לו, יפה אמרת, אלא כל מין אוהב את מינו ונמשך והולך מין אחר מינו.

בא ראה, עשו יצא אדם, פכתוב ויצא הראשון אדמוני פלו וגו', והוא המין של יצחק, שהוא הדין הקשה שלמעלה, ויצא ממנו עשו, הדין הקשה למטה, שדומה למינו, וכל מין הולך למינו, ועל כן אהב את עשו יותר מיעקב, פכתוב ויאהב יצחק את עשו פי ציד בפיו. כתוב פאן פי ציד בפיו, וכתוב שם (בראשית י) על כן יאמר פנמרד גבור ציד לפני ה'.

אמר רבי יצחק, פתוב ויתרצו הפנים בקרבה ותאמר אם פן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה'. לאיזה מקום הלכה? לבית המדרש של שם ועבר. ויתרצו הפנים בקרבה - ששם היה אותו

לבי מדרשא דשם ועבר.

טעמא, בגין דיתרבי ויתוסף רבות קדשא לכל מאן (דף קלז ע"ב) דאצטריך בצלותהון דצדיקניא.

תא חזי, אברהם לא צלי קמי קדשא בריך הוא דיתן ליה בנין, אף על גב דשרה עקרה הות. ואי תימא, הא כתיב, (בראשית טו) הן לי לא נתת זרע, ההוא לאו בגין צלותא הוה (נ"א ההוא לא בעי בנין) אלא כמאן דמשתעי קמי מריה. אבל יצחק צלי על אתתיה, בגין דהא איהו הוה ידע דלאו איהו עקר אלא אתתיה, דיצחק הוה ידע ברזא דחכמתא, דייעקב זמין למיפק מניה בתריסר שבטין, אבל לא ידע אי בהאי אתתא אי באחרא, ועל דא לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אמר ההוא רביא בריה דרבי יהודה, אי הכי אמאי לא רחים ליה יצחק ליעקב כל כך כמו לעשו, הואיל והוה ידע דזמין איהו לקיימא מניה תריסר שבטין. אמר ליה שפיר קאמרת, אלא כל זינא רחים ליה לזיניה ואתמשיך ואזיל זינא בתר זיניה.

תא חזי, עשו נפק סומק פמה דכתיב, (בראשית כה) ויצא הראשון אדמוני כלו וגו', ואיהו זינא דיצחק דאיהו דינא קשיא דלעילא, ונפק מניה עשו, דינא קשיא לתתא דדמיא לזיניה, וכל זינא אזיל לזיניה, ועל דא רחים ליה לעשו יתיר מיעקב פמה דכתיב, (בראשית כה) ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו. פתיב הקא כי ציד בפיו, וכתיב התם (בראשית י) על כן יאמר פנמרד גבור ציד לפני יי.

אמר רבי יצחק, פתיב, (בראשית כה) ויתרצו הפנים בקרבה ותאמר אם פן למה זה אנכי ותלך לדרש את יי, לאן אתר אזלת.

עשו הרשע נלחם בקרב עם יעקב. ויתרצצו - נשברו כמו שאמרנו, רצץ את מחו. נשברו זה עם זה ונחלקו. בא ראה, הצד הזה שרוכב נחש, וצד זה שרוכב על הפסא השלם הקדוש בצד השמש, לשמש עם הלכנה.

ובא וראה, משום שנמשך עשו אחרי אותו נחש, הלך אתו יעקב בעקמימות. כמו הנחש שהוא חכם והוא הולך בעקמימות, כמו שנאמר והנחש היה ערום וגו', חכם. והמעשים של יעקב כלפיו היו לו כמו נחש, וכך צריך לו כדי למשך את עשו אחר אותו הנחש, ויפרד ממנו, ולא יהיה לו חלק עמו בעולם הזה ובעולם הבא. ושנינו, בא להרגך - הקדם אתה והרג אותו. כתוב (הושע יב) בפטן עקב את אחיו, שהשרה אותו למטה באותו העקב, זהו שכתוב וידו אחזת בעקב עשו, ששם את ידו על אותו עקב להכניעו.

דבר אחר וידו אחזת - שלא יכל לצאת ממנו מכל וכל, אלא וידו אחזת בעקב עשו - זו הלכנה שהתכסה אורה משום העקב של עשו, ועל פן הצטרף לו ללכת עמו בחכמה כדי לדחותו למטה וידבק במקומו.

ויקרא שמו יעקב, הקדוש ברוך הוא קרא לו יעקב ודאי. בא ראה, כתוב הכי קרא שמו יעקב. לא כתוב נקרא שמו, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי ראה אותו הקדוש ברוך הוא, שהרי אותו הנחש הקדמוני הוא חכם להרע. פיון שבא יעקב, אמר, הרי ודאי חכם כנגדו, ומשום כך קרא לו יעקב.

שמו לא כתיב, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי חמא ליה קדשא בריך הוא דהא ההוא חוץ קדמא איהו חפים לאבאשא, פיון דאתא יעקב, אמר הא ודאי חפים לקבליה, ובגין כך קרא ליה יעקב.

ויתרצצו הבנים בקרבה, דתמן הוה ההוא רשע דעשו אגח קרבא ביה בייעקב. ויתרצצו, אתברו כמה דאמרינן, רצץ את מחו. אתברו דא עם דא ואתפלגו. תא חזי, דא סטרא דרוכב נחש, ודא סטרא דרוכב על פרסיא שלימתא קדישא בסטרא (ד) קמח (א"ו) דשמשא, לשמשא בסיהרא.

ותא חזי, בגין דאתמשך עשו אבתריה דההוא נחש, אזיל עמיה יעקב בעקימא, פנחש דאיהו חפים, ואיהו אזיל בעקימו, כמה דאת אמר, (בראשית ג) והנחש היה ערום וגו', חפים. ועובדוי דיעקב לגביה הוה ליה פנחש, והכי אצטריך ליה, בגין לאמשכא ליה לעשו בתריה דההוא נחש, ויתפרש מניה, ולא יהא ליה חולקא עמיה בעלמא דין ובעלמא דאתי. ותנינן, בא להרגך, אקדים אנת וקטליה. פתיב, בפטן עקב את אחיו דאשרי ליה לתתא, בההוא עקב, הדא הוא דכתיב, (בראשית כח) וידו אחזת בעקב עשו, דשוי ידוי על ההוא עקב לאפפיא ליה.

דבר אחר וידו אחזת, דלא יכיל למיפק מניה מפל וכל, אלא וידו אחזת בעקב עשו דא סיהרא, דאתפסיא נהורא בגין עקב דעשו, ועל דא אצטריך ליה למיהן עמיה בחכמתא, בגין לדחייא ליה לתתא ויתדבק באתריה.

ויקרא שמו יעקב. (בראשית כח) קדשא בריך הוא קרי ליה יעקב ודאי. תא חזי, פתיב, (בראשית כח) הכי קרא שמו יעקב, נקרא

שמו לא כתיב, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי חמא ליה קדשא בריך הוא דהא ההוא חוץ קדמא איהו חפים לאבאשא, פיון דאתא יעקב, אמר הא ודאי חפים לקבליה, ובגין כך קרא ליה יעקב.

הא אוקימנא בכל אתר, ויקרא סתם האי
 הוא דרגא בתרא, כמה דכתיב, (ויקרא א)
 ויקרא אל משה וגו'. והכא ויקרא שמו
 יעקב, בכל אתר שמיה לא אקרי (ר"א ל"ג אלא) על
 ידא דבר נש. באתר אחרא מה פתיב, (בראשית
 ג) ויקרא לו אל אלהי ישראל, קדשא בריך
 הוא קרא ליה ליעקב אל. אמר ליה, אנא
 אלהא בעלאי ואנת אלהא בתתאי.

ותא חזי, יעקב הוה ידע דעשו הוה ליה
 לאתדבקא בהווא חווא עקימא, ועל
 דא בכל עובדוי אתמשך עליה פחווא עקימא
 אחרא, (דף קל"ח ע"ב) בחכמתא בעקימו, והכי
 אצטריך. ואתייה דא, פי הא דאמר רפי
 שמעון, מאי דכתיב, (בראשית א) ויברא אלהים
 את התנינים הגדולים, דא יעקב ועשו. (בראשית
 א) ואת כל נפש החיה הרומשת, אלין שאר
 דרגין דבינייהו, ודאי אתעביד יעקב חפים
 לקבליה דהווא חווא אחרא והכי אצטריך.

ובגין כך בכל ירחא וירחא חד שעיר, בגין
 לאמשכא ליה לאתריה ויתפרש מן
 סיהרא. וכן ביומי דכפורי לאקרבא ההוא
 שעיר, ודא בחכמה לשלטאה עליה ולא יכיל
 לאבאשא, דכתיב, (ויקרא טז) ונשא השעיר עליו
 את כל עונותם אל ארץ גזרה, ואוקמוה דדא
 עשו דאיהו שעיר, וכלא בחכמה וברמאות
 לגביה. מאי טעמא, משום דכתיב, (תהלים יח)
 ועם עקש תתפתל, בגין דאיהו חווא בישא,
 עקים רוחא, חפים לאבאשא, אסטי לעילא
 ואסטי לתתא.

ובגין כך, ישראל מקדמין וחכמין ליה
 בחכמה, בעקימו, בגין דלא יכיל
 לאבאשא ולשלטאה. ועל דא יעקב דאיהו
 ברזא דמהימנותא, כל עובדוי לגבי דעשו

הרי הקמנו בכל מקום, ויקרא
 סתם זו היא הדרגה האחרונה,
 כפתוב ויקרא אל משה וגו'.
 וכאן ויקרא שמו יעקב, בכל
 מקום שמו לא נקרא [אלא] על ידי
 בן אדם. במקום אחר מה פתיב?
 (בראשית ג) ויקרא לו אל אלהי
 ישראל. הקדוש ברוך הוא קרא
 ליעקב אל. אמר לו, אני אלוה
 בעליונים, ואתה אלוה
 בתחתונים.

ובא וראה, יעקב היה יודע
 שעשו היה לו להדבק באותו
 נחש עקלתון, ועל פן בכל
 מעשיו נמשך עליו פנחש
 עקלתון אחר, בחכמה,
 בעקמומיות, וכך צריך. וזה בא
 כמו זה מה שאמר רבי שמעון,
 מה שפתוב (בראשית א) ויברא
 אלהים את התנינים הגדולים - זה
 יעקב ועשו. ואת כל נפש החיה
 הרמשת - אלו שאר הדרגות
 שביניהם. ודאי שיעקב נעשה
 חכם פגור אותו הנחש האחר,
 וכך צריך.

ומשום כך בכל חדש וחדש
 שעיר אחד, כדי להמשיכו
 למקומו ויפרד מן הלבנה, וכן
 בימי הכפורים להקריב אותו
 השעיר, וזה בחכמה לשלט עליו
 ולא יוכל להרע, שפתוב (ויקרא טז)
 ונשא השעיר עליו את כל עונותם
 אל ארץ גזרה, ובארוהו שזה
 עשו, שהוא שעיר, והכל בחכמה
 וברמאות כלפיו. מה הטעם?
 משום שפתוב (תהלים יח) ועם עקש
 תתפתל, משום שהוא נחש רע,
 עקם רוח, חכם להרע, מסטין
 למעלה ומסטין למטה.

ומשום כך ישראל מקדימים
 ומתחכמים לו בחכמה,
 בעקמומיות, כדי שלא יוכל להרע
 ולשלט. ועל פן יעקב, שהוא
 בסוד האמונה, כל מעשיו כלפי

עשו משום שלא נתן מקום לנחש
ההוא לטמא את המקדש, ולא
יקרב אליו ולא ישלט בעולם. ועל
כן לא הצטרף לאברהם להתנהג
בעקמימות, ולא ליצחק, משום
שעשו, שהוא הצד של הנחש
ההוא, טרם בא לעולם. אבל
יעקב, שהוא בעל הבית, צריך לו
לעמד כנגד אותו הנחש שלא
תהיה לו כלל שליטה לטמא את
בית המקדש של יעקב, ועל כן
צריך ליעקב יותר מכל בני
העולם, ומשום כך ישראל
קדושים נבחרו לחלק גורלו של
הקדוש ברוך הוא, שפתיב (דברים
לב) פי חלק ה' עמו יעקב חבל
נחלתו.

ויגדלו הנערים, הצד של אברהם
גרם להם להתגדל וזכותו סיעה
להם, הוא היה מחנך אותם
במצוות, שפתיב פי ידעתיו למען
יצוה את בניו וגו', לרבות יעקב
ועשו. ויגדלו הנערים ויהי עשו
איש ידע ציד וגו'. אמר רבי
אלעזר, כל אחד ואחד נפרד
לדרכו, זה לצד האמונה - וזה
לצד של עבודה זרה.

וכן היה במעים של רבקה, ששם
כל אחד הלך לצדו. שכאשר היא
השתדלה במעשים פשרים, או
שעברה סמוך למקום טוב לעשות
את מצוות התורה, היה יעקב
שמח ודוחק לצאת. וכשהיתה
הולכת סמוך למקום של עבודה
זרה, אותו הרשע הפה לצאת,
ובארוהו. ומשום כך, כשנבראו
ויצאו לעולם, כל אחד נפרד והלך
ונמשך למקומו שראוי לו. ועל כן
ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע
ציד וגו'.

ויאהב יצחק את עשו כי ציד
בפיו. הרי פרושהו, [כמו] שפתיב

בגין דלא יהב דוכתא ליה לההוא חויה,
לסאבא מקדשא. ולא יקריב לגביה, ולא
ישלוט בעלמא. ועל דא לא אצטרף ליה
לאברהם לאתנהגא בעוקמא, ולא ליצחק,
בגין דעשו דאיהו סטרא דההוא חויה, עד
לא אתא לעלמא. אבל יעקב, דאיהו מאריה
דביתא, איבעי ליה לקיימא לקבליה דההוא
חויה, דלא יהיב ליה שלטנותא כלל לסאבא
בי מקדשא דיעקב. ועל דא אצטרף ליעקב
יתיר מכל בני עלמא. ובגין כך ישראל
קדישין אתברירו חולק עדביה דקדשא
ברוף הוא, דכתיב, (דברים לב) פי חלק יי עמו
יעקב חבל נחלתו.

ויגדלו הנערים. (בראשית כה) סטרא דאברהם
גרים לון לאתגדלא וזכותיה סייע
לון, הוא הוה מחנך לון במצות, דכתיב,
(בראשית יח) פי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו
וגו', לאסגאה יעקב ועשו. (בראשית כה) ויגדלו
הנערים ויהי עשו איש יודע ציד וגו'. אמר
רבי אלעזר, כל חד וחד אתפרש לארחיה,
(דף קלט ע"א) דא לסטרא דמהימנותא ודא
לסטרא דעבודה זרה.

וכן הוה במעוי דרבקה, דתמן כל חד אזיל
לסטריה. דכד איהי אשתדלת בעובדין
דכשרן או עברת סמיה לאתר טב למעבד
פקודי דאורייתא, הוה יעקב חדי ודחיק
לנפקא, וכד הוות אזלא סמיה לאתר עבודה
זרה, ההוא רשע בטש לנפקא, ואוקמוה.
ובגין כך, כד אתבריו ונפקו לעלמא, כל
חד אתפרש ואזיל ואתמשך בדוכתיה
דאתחזי ליה, ועל דא, (בראשית כה) ויגדלו
הנערים ויהי עשו איש יודע ציד וגו'.

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, (בראשית כה) הא אוקמוה, (במה) דכתיב,

איש יודע ציד איש שדה. וכתוב התם, (בראשית י) הוא הנה גבור ציד. (ד"א ל"ג מאי) **איש שדה, לקפחא לון לבני נשא ולקטלא לון, ואיהו אמר דעביד צלותא וצייד ליה בפומיה. איש שדה, בגין דחולק עדביה לאו איהי בישובא, אלא באתר חרוב. במדברא, בחקלא, ועל דא איש שדה.**

איש ידע ציד איש שדה. וכתוב שם (בראשית י) הוא הנה גבור ציד. [מהו] איש שדה, לקפח את בני האדם ולהרג אותם. והוא אמר שעשה תפלה, וצד אותו בפיו. איש שדה, משום שחלק גורלו אינו בישוב, אלא במקום חרב, במדבר, בשדה, ועל זה איש שדה.

ואי תימא, היך לא ידע יצחק כל עובדוי בישין דעשו, והא שכנינתא הות עמיה, דאי לא שריא עמיה שכנינתא, היך יכיל לברכא ליה ליעקב בשעתא דברכיה. אלא ודאי שכנינתא הות דיירא עמיה בביתא ודיירא עמיה תדיר, אבל לא אודעא ליה, בגין דיתברך יעקב בלא דעתיה אלא בדעתיה דקודשא בריך הוא. והכי אצטריך, דבההיא שעתא דעאל יעקב קמי אבוהי עאלת עמיה שכנינתא. וכדין חמא בדעתוי יצחק דאתחזי לברכא, ויתברך מדעתא דשכנינתא.

ואם תאמר, איך יצחק לא ידע את כל מעשיו הרעים של עשו, והרי השכינה היתה עמו? שאם לא שרתה עמו שכניה, איך יכל לברך את יעקב בשעה שברך אותו? אלא ודאי ששכינה היתה דרה עמו בבית ודרה עמו תמיד, אבל לו הודיעה לו, כדי שיתברך יעקב בלי דעתו, אלא בדעתו של הקדוש ברוך הוא. וכך צריך, שבשעה שהיא שוכנת עמו יעקב לפני אביו, נכנסה עמו שכניה, ואז ראה יצחק בדעתו שראוי לברכה ויתברך מדעת השכינה.

בא ראה, [פעם אחת היה יושב רבי שמעון ושאר החברים. נכנס לפניו רבי אלעזר בנו. אמרו לרבי שמעון, דבר גדול רצינו לבקש לפניך בענינא של יעקב ועשו, איך לא רצה יעקב לתת לעשו תבשיל ערשם עד שמכר לו את בכורתו? ועוד, שאמר עשו ליצחק אביו ויעקבני זה פעמים. אמר להם, בשעה הזאת אתם חובים לקבל מלקות, שהאמתם לרבי עשו ושקרתם לרבי יעקב, שהרי הכתוב מעיד עליו ויעקב איש תם, ועוד כתוב תתן אמת ליעקב. אלא כך הוא ענינו של יעקב עם עשו, משום שעשו היה שונא את הבכורה בראשונה, והנה רוצה מעיקב שיקח אותה ממנו אפלו בלי כסף. והו שכתוב ויאכל וישת ויגם ויגו עשו את הבכורה].

תא חזי, (ס"א ומנא תדא, הנה ותיב רבי שמעון ושאר חבריאי, עאל קמיה רבי אלעזר בריה. אמרו ליה לרבי שמעון, מלתא רבתא בעינן למבעי קמך בעניינא דיעקב ועשו. איך לא בעא יעקב למיחב לעשו תבשיל המלופתין עד דנבין ליה בכירוותא דיליה, ועוד דאמר עשו ליצחק אבוהו, ויעקבני זה פעמים. אמר לון, בהדין שעתא, אתון חייבים לקבלא מלקות. דהאמתון לפתגמי דעשו ושקרתון לפתגמי דיעקב, דהא קרא אסחיד עליה, (בראשית כה) ויעקב איש תם. ותו כתיב, (מיכה ז) תתן אמת ליעקב. אלא כך הוא ענייניה דיעקב עם עשו, בגין דעשו הוה סני לכירוותא כקדמיתא, ותו בעי מניה דיעקב דלסבה ליה אפילו בלא כסף. תדא הוא דכתיב, (בראשית כה) ויאכל וישת ויגם ויגו עשו את הבכורה).

ויזוד יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא עיף. (בראשית כה) אמר רבי אלעזר, ויזוד יעקב, הא אוקמוה דהא בגין אבלותא דאברהם הוה, אבל ויזוד יצחק נזיד מיבעי ליה, אלא ויזוד יעקב נזיד, דאיהו הוה ידע עקרא (דף קל"ט ע"ב) דיליה, בההוא סטרא

ויזוד יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא עיף. אמר רבי אלעזר, ויזוד יעקב - הנה פרשוה שהרי בשביל האבל של אברהם זה היה, אבל ויזוד יצחק נזיד היה צריך להיות! אלא ויזוד יעקב נזיד, שהוא הנה יודע את השרש

שְׁלוֹ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁנִּדְבַק בוֹ, מִשּׁוֹם כֶּף עֲשֵׂה תַבְשִׁילִים אֲדָמִים, עֲדָשִׁים תַבְשִׁיל אָדָם, שֶׁהַתַּבְשִׁיל הַזֶּה מְשַׁבֵּר אֶת הַכַּח וְהַחֹזֶק שֶׁל הַדָּם הָאָדָם כְּדִי לִשְׁבֹר אֶת חֲזָקוֹ וְכַחוֹ, וּמִשּׁוֹם כֶּף עֲשֵׂה לוֹ בַּחֲכָמָה כְּמוֹ אוֹתוֹ הַצֵּבֶע הָאָדָם.

וְעַל הַתַּבְשִׁיל הַהוּא נִמְכָּר לוֹ לְעַבְדֵי וּמְכָר בְּכוֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב, וּבִשְׁעָה הַהִיא יָדַע יַעֲקֹב, שֶׁבִשְׂבִיל שְׂעִיר אֶחָד שִׁיקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לַדְרָגָה שְׁלוֹ, יִתְהַפֵּף לְעַבְדֵי לְבָנָיו וְלֹא יִקְטָרְג לָהֶם. וּבְכָל הַלֶּף יַעֲקֹב עִם עֲשׂוֹ בַּחֲכָמָה, מִשּׁוֹם אוֹתָהּ הַדְרָגָה שֶׁל עֲשׂוֹ הַחֹכֵם, וְלֹא יָכַל לְשַׁלֵּט, וְנִכְנַע וְלֹא נִטְמָא [בֵּין] בֵּיתוֹ, וְהוּא יָגַן עָלָיו.

[ויאמר עשו אל יעקב תלעיטני נא מן האדם האדם הנה. למה כתוב פעמים האדם? אלא משום שכל מה שיש בו - אדם, כמו שנאמר ויצא הראשון אדמוני. ותבשילו אדם, שכתוב מן האדם האדם הנה. וארצו אדמה, שכתוב ארצה שעיר שדה אדום. ואנשו אדמים, שכתוב הוא עשו אבי אדם. ומי שעתי להפרע ממנו אדם, שכתוב דודי צח ואדום. ולבושו אדם, שכתוב מדוע אדם ללבושך. וכתוב מי זה בא מאדם.]

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן בְּלָכָן נִרְאָה כֶּף, מִשּׁוֹם שֶׁהָרִי הוּא הֵיךְ מְכַשֵּׁף, בְּכַתוּב (בראשית כ) נַחֲשֵׁתִי וַיִּבְרַכְנִי ה' בְּגִלְגָּלָף. וְאָף עַל גֵּב שִׁיעַקֵב נִקְרָא אִישׁ שְׁלָם, מִשּׁוֹם כֶּף הֵיךְ שְׁלָם, עִם מִי שֶׁהִצְטַרֵּף לוֹ לְלַכֵּת עִמּוֹ בְּרַחֲמִים הֵיךְ הוֹלֵף, וְעִם מִי שֶׁהִצְטַרֵּף לוֹ לְלַכֵּת עִמּוֹ בְּדִין קָשָׁה וּבְעַקְמִימוֹת הֵיךְ הוֹלֵף, מִשּׁוֹם שֶׁשְׁנֵי חֲלָקִים הֵיוּ בוֹ, וְעָלָיו כְּתוּב (תהלים יח) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עַקֵּשׁ תִּתְפַּתֵּל. עִם חֲסִיד בְּצַד הַחֲסִיד, וְעִם הָעַקֵּשׁ בְּצַד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, הַכֹּל כְּפֶאֱוִי.

דְּאִתְדַּבֵּק בֵּיהּ, וּבִגִּין כֶּף עַבְדֵי תַבְשִׁילִין סוּמְקִין. עֲדָשִׁים, תַבְשִׁיל סוּמְקָא, דְּתַבְשִׁילָא דָא מְתַבֵּר חֵילָא וְתוֹקְפָא דְדָמָא סוּמְקָא בְּגִין לְתַפְרָא תוֹקְפִיהּ וְחֵילֶיהּ. וּבִגִּין כֶּף, עַבְדֵי לִיהּ בַּחֲכָמָתָא, כֶּהוּא גְוּוֹנָא סוּמְקָא.

וְעַל הַהוּא תַבְשִׁילָא אֲזִדְבֵּן לִיהּ לְעַבְדָא וְזַבִּין בְּכִירוּתֶיהּ לְיַעֲקֹב. וּבַהֲהִיא שְׁעָתָא יָדַע יַעֲקֹב דְּבִגִּין שְׂעִיר חַד דִּיקְרַבּוּן יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי דְרָגָא דִּילִיהּ, יִתְהַפֵּף לְעַבְדָא לְבָנוֹי וְלֹא יִקְטָרְג לוֹן. וּבְכֹלָא אֲזַל יַעֲקֹב לְגַבֵּיהּ דְעֲשׂוֹ בַּחֲכָמָה, בְּגִין הַהוּא דְרָגָא חַפִּים דְעֲשׂוֹ, וְלֹא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה וְאִתְפְּיָא וְלֹא אִסְתָּאב (ביח) בֵּיתֶיהּ וְאִיהוּ יָגִין עָלֶיהּ.

(חסר, ומצאנו בספרא אחרינא וז"ל ויאמר עשו אל יעקב (בראשית כח) תלעיטני נא מן האדם האדם הנה. אמאי כתיב תרי ומני האדם, בגין דכל מה דאית ביה אדום, כמה דאת אמר (בראשית כה) ויצא הראשון אדמוני. ותבשילו אדם דכתיב מן האדם האדם הנה, וארעא דיליה אדומה דכתיב (בראשית לב) ארצה שעיר שדה אדום, ונוכרין דיליה אדומין דכתיב, (בראשית לו) הוא עשו אבי אדם. ומאן דזמין לאתפרעא מניה אדום דכתיב (שיר השירים ה) דודי צח ואדום, ולבושה אדום דכתיב, (ישעיה ג) מדוע אדום ללבושך, וכתיב (ישעיה ג) מי זה בא מאדם.)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן בְּלָכָן אִתְחַזִּי הָכִי, בְּגִין דְּהָא אִיהוּ חֲרָשָׁא הָוָה, כְּמָה דְכָתִיב (בראשית ל) נַחֲשֵׁתִי וַיִּבְרַכְנִי יי בְּגִלְגָּלָף, וְאָף עַל גֵּב דִּיעַקֵב אֶקְרִי גִבְרִי שְׁלָם, בְּגִין כֶּף הָוָה שְׁלָם עִם מָאן דְּאֶצְטַרֵּף לִיהּ לְמִיּהָ עַמִּיהּ בְּרַחֲמֵי הָוָה אֲזִיל, וְעִם מָאן דְּאֶצְטַרֵּף לְמִיּהָ עַמִּיהּ בְּדִינָא קָשִׁיא וּבְעַקְמִימוֹ הָוָה אֲזִיל, בְּגִין דְּתַרִּי חוֹלְקֵי הָווּ בֵּיהּ, וְעָלֶיהּ פְּתִיב, (תהלים יח) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עַקֵּשׁ תִּתְפַּתֵּל. עִם

חֲסִיד בְּסִטְרָא דְחֲסִיד, וְעִם עַקֵּשׁ בְּסִטְרָא דְדִינָא קָשִׁיא, כִּלְאֵ כְּדָקָא יְאוּת.

וְיִהי רָעַב בְּאַרְץ מִלְּבַד הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן וְגו'.

(בראשית כו) רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יא)

יִי צַדִּיק יִבְחַן וְרָשָׁע וְאוֹהֵב (ר"ת נחש) חָמָס שְׁנָאָה נִפְשׁוּ. כִּמָּה עוֹבְדוֹי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִתְתַקְנָן, וְכָל מַה דְאִיהוּ עֹבֵיד כְּלָא עַל דִּינָא וְקִשׁוּט, כִּמָּה דְכֹתִיב, (דברים לב) הַצּוֹר תָּמִים פְּעָלוּ כִּי כָל דְרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֲמוּנָה וְאִין עוֹל צַדִּיק וְיִשָּׁר הוּא.

תא חזי, לא דן קדשא בריך הוא לאדם קדמאה עד דפקיד ליה לתועלתיה, דלא יסטי לפיה ורעותיה לארח אחרא בגין דלא יסתאב. ואיהו לא אסתמר, ועבר על פקודי דמאריה ולבתר כן דן ליה דינא. (דף קמ ע"א).

ועם כל דא, לא דן ליה פדקא חזי ליה, ואוריך עמיה רוגזיה ואתקיים יומא חד דאיהו אלה שנין, בר אינון שבעים שנים דמסר ליה לדוד מלפא דלא הוה ליה מגרמיה פלום.

בגוונא דא, לא דן ליה לבר נש פעובדוי בישין דאיהו עביד תדיר, דאי הכי לא יכיל עלמא לאתקיימא, אלא קדשא בריך הוא אריך רוגזיה עם צדיקיא, ועם רשיעיא יתיר מצדיקיא. עם רשיעיא בגין דיתובון בתיובתא שלימתא, דיתקיימון בהאי עלמא ובעלמא דאתי. כמה דכתיב, (יחזקאל לג) חי אני נאם יי וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרפו וחיה. וכן בעלמא דין, וחיה בעלמא דאתי, ועל דא אוריך רוגזיה לון תדיר. או בגין דיפויק מנהון גזעא טבא בעלמא כמה דאפיק אברהם מתרח דאיהו גזעא טבא, ושרשא וחולקא טבא לעלמא.

אבר קדשא בריך הוא מדקדק עם צדיקיא תדיר, בכל עובדין דאינון עבדין. בגין

וְיִהי רָעַב בְּאַרְץ מִלְּבַד הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן וְגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (שם יא) ה' צדיק יבחן ורשע ואהב (ר"ת נחש) חמס שנאה נפשו. כמה מעשי הקדוש ברוך הוא מתקנים, וכל מה שהוא עושה - הפל על הדין והאמת, כפתוב (דברים לב) הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא.

בא ראה, לא דן הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון עד שצוה אותו לתועלתו שלא יסטה לבו ורצונו לדור אחרת כדי שלא ישמא, והוא לא נשמר, ועבר על מצוות אדונו, ואחר כן דן אותו בדין.

ועם כל זה לא דן אותו פראוי לו, והאריך עמו את רגזו והתקיים יום אחד שהוא אלה שנים, פרט לאותם שבעים שנים שמסר לדוד המלך, שלא היה לו מעצמו פלום.

כמו כן אינו דן את האדם כמעשיו הרעים שהוא עושה תמיד, שאם כף לא יכול העולם להתקיים, אלא הקדוש ברוך הוא מאריך רגזו עם צדיקים, ועם רשעים יותר מהצדיקים. עם הרשעים כדי שישוּבו בתשובה שלמה, שיתקיימו בעולם הזה ובעולם הבא, כפתוב (יחזקאל לב) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרפו וחיה. וכן בעולם הזה, וחיה בעולם הבא. ועל כן מאריך להם את רגזו תמיד. או כדי שיצא מהם גזע טוב בעולם כמו שהוציא את אברהם מתרח, שהוא גזע טוב ושרש וחלק טוב לעולם.

אבר הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים תמיד בכל

המעשים שהם עושים, משום שהיא יודע שלא יסטו מינה ושמאלה, ומשום כך בוחן אותם, לא בשבילו, שהרי הוא יודע את היצר וכח האמונה שלהם, אלא כדי להרים ראשם בשבילם.

כמו זה עשה לו לאברהם, שכתוב (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם. מה זה נסה? הרמת נס, כמו שנאמר (ישעיה סב) הרימו נס, שאו נס, הרים דגלו בכל העולם. ואף על גב שזה נתבאר, בשביל זה הקדוש ברוך הוא הרים את דגלו של אברהם בעיני כלם. זהו שכתוב נסה את אברהם. אף כך הקדוש ברוך הוא, כדי להרים את דגל הצדיקים, הוא בוחן אותם להרים את ראשם בכל העולם.

צדיק יבחן, מה הטעם? אמר רבי שמעון, משום שהקדוש ברוך הוא, בשמתיצה בצדיקים, מה פתוב? (ישעיה נג) וה' חפץ דכאו החלי, ובארוהו. אבל משום שרצונו של הקדוש ברוך הוא לא מתרצה אלא בנשמה, אבל בגוף לא. שהרי הנשמה דומה לנשמה של מעלה, והגוף אינו ראוי להאחו למעלה, ואף על גב שדמות הגוף היא בסוד עליון.

ובא וראה, בזמן שהקדוש ברוך הוא מרצה מנשמת האדם להנות [להאר] בה, הוא מכה את הגוף כדי שתשלט הנשמה, שהרי בעוד הנשמה עם הגוף, הנשמה לא יכולה לשלט. שפאשר יש רע [נשבר] לגוף, הנשמה שולטת. צדיק יבחן, מה זה צדיק יבחן? כמו שנאמר (ישעיה כח) אכן בחן. כך גם צדיק יבחן, מחזק אותו. כאכן בחן היו שהיא פנת יקרת, כך גם צדיק יבחן.

ידע דלא יסטון לזמינא ושמאלא, ובגין כך אבחין לון. לאו בגיניה, דהא איהו ידע יצרא ותוקפא דמהימנותא דלהון, אלא בגין לארמא רישיהון בגיניהו.

בגזונא דא, עבד ליה לאברהם, דכתיב, (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם.

מאי נסה, הרמת נס. כמה דאת אמר (ישעיה סב) הרימו נס, (ירמיה ד) שאו נס, ארים דגלא דיליה בכל עלמא, ואף על גב דהא אתמר, בגין דא קדשא בריך הוא ארים דגלא דאברהם בעיניהון דכלא, הדא הוא דכתיב נסה את אברהם, אוף הכי קדשא בריך הוא בגין לארמא דגלא דצדיקיא איהו בחין לון, לארמא רישיהו בכל עלמא.

צדיק יבחן, (תהלים יא) מאי טעמא, אמר רבי שמעון בגין דקדשא בריך הוא כד אתרעי בהו בצדיקיא, מה פתיב, (ישעיה נג) ויי חפץ דכאו החלי. ואוקמוה. אבל בגין דרעותא דקדשא בריך הוא, לא אתרעי אלא בנשמתא, אבל בגופא לא, דהא נשמתא איהו דמיא לנשמתא דלעילא, וגופא לאו איהו חזי לאתאחדא לעילא, ואף על גב דדיוקנא דגופא ברזא עלאה (דף קמ ע"ב) איהו.

ותא חזי, בזמנא דקדשא בריך הוא אתרעי בנשמתיה דפר נש, לאתהנאה (נ"א לתהנאה) בה, מחי לגופא בגין דתשלוט נשמתא. דהא בעוד דנשמתא עם גופא, נשמתא לא יכלא לשלטאה. דכד אתרע (נ"א אתרע) גופא, נשמתא שלטא. צדיק יבחן, מאי צדיק יבחן, כמה דאת אמר, (ישעיה כח) אכן בחן, הכי נמי צדיק יבחן, אתקיף ליה. פהאי אכן בחן, דהיא (ישעיה כח) פנת יקרת, הכי נמי צדיק יבחן.

וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמֵס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ. מָאִי שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, סִלְקָא דַּעְתָּךְ דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוִי דְנִפְשׁוֹ שְׁנֵאָה לְהֵוּא רָשַׁע. אֵלָא הֵוּא דְרָגָא דְכָל נִשְׁמָתִין תַּלְיִין בֵּיהּ, שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ דֵּהֵוּא רָשַׁע, דְּלֹא בַּעֲיָא לָהּ כְּלָל. לֹא בַּעֲיָא לָהּ לֹא בַּעֲלָמָא דִּין וְלֹא בַּעֲלָמָא דְאַתִּי. וּבְגִין כֶּף פְּתִיב, (תהלים יא) וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמֵס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, וְדָאִי. דְּבַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (עמוס ו) נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנִפְשׁוֹ, וּבְגִין כֶּף צַדִּיק יִבְחָן.

תָּא חֲזִי, כַּד בְּרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, פְּקִיד לִיה לְאוֹטָבָא לִיה, יְהִי לִיה חֲכַמְתָּא, אֶסְתַּלַּק בְּדַרְגוּוֹי לְעִילָא. כַּד נַחַת לְתַתָּא, חֲמָא תִיאֻבְתָּא דִּינְצֵר הָרַע וְאַתְדַּבֵּק בֵּיהּ, וְאַנְשֵׁי כָל מַה דְאַסְתַּלַּק (ס"א דאסתכל), בִּיקְרָא עֲלָאָה דְמַרְיָה.

אָתָּא נַח, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב, (בראשית ו) נַח אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וּלְבַתֵּר נַחַת לְתַתָּא, וְחֲמָא חֲמָרָא תְקִיף, דְּלֹא צָלִיל, מִחַד יוֹמָא, וְאַשְׁתִּי מַנִּיה, וְאַשְׁתַּכַּר וְאַתְגַּלִּי, כְּמָה דְכְּתִיב, (בראשית ט) וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלָה.

אָתָּא אַבְרָהָם, אֶסְתַּלַּק בְּחֲכַמְתָּא, וְאַסְתַּכַּל בִּיקְרָא דְמַאֲרִיָּה, לְבַתֵּר (בראשית יב) וַיְהִי רַעֲב בְּאַרְצָן וַיֵּרֵד אַבְרָם מִצְרַיִמָה לְגוּר שָׁם כִּי כָבֵד הָרַעֲב בְּאַרְצָן וְגו' . לְבַתֵּר מַה כְּתִיב, (בראשית יג) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאַשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַנְּגַבָּה, וְאַסְתַּלַּק לְדַרְגֵיה וְקִדְמָאָה דֵּהוּה בֵּיה בְּקִדְמִיתָא, וְעָאֵל בְּשָׁלָם וְנִפְק בְּשָׁלָם.

אָתָּא יִצְחָק, מַה כְּתִיב, (בראשית כו) וַיְהִי רַעֲב בְּאַרְצָן מִלְּבַד הָרַעֲב הָרִאשׁוֹן וְגו' . וְאַזַּל יִצְחָק וְאַסְתַּלַּק מִתַּמָּן לְבַתֵּר בְּשָׁלָם. וְכִלְהוּ

וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמֵס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ (תהלים יא). מַה זֶה שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ? הַתַּעֲלָה עַל דַּעְתָּךְ שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא שֶׁנִּפְשׁוֹ שׁוֹנֵאת אֶת הָרָשַׁע הַהוּא? אֵלָא אוֹתָהּ דְרָגָה שְׁכַל הַנִּשְׁמוֹת תְּלוּיוֹת בָּהּ, שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ שֶׁל הָרָשַׁע הַהוּא שְׁלֹא רוֹצֵה אוֹתָהּ כְּלָל, לֹא רוֹצֵה אוֹתָהּ לֹא בַּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בַּעוֹלָם הַבָּא, וּמִשׁוּם כֶּף כְּתוּב וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמֵס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, וְדָאִי. דְּבַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (עמוס ו) נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנִפְשׁוֹ, וּמִשׁוּם כֶּף צַדִּיק יִבְחָן.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁבְרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, צָנָה אוֹתוֹ לְהִיטִיב לוֹ. גִּתָּן לוֹ חֲכָמָה, הַתַּעֲלָה בְּדַרְגָּתוֹ לְמַעְלָה. כְּשֶׁיֵּרֵד לְמַטָּה, רְאֵה תְּשׁוּקַת הַיִּצְרָר הָרַע וְנִדְבַק בּוֹ, וְשָׁכַח כָּל מַה שֶׁהַתַּעֲלָה (וְהַסְתַּכַּל) בְּכַבוֹד הַעֲלִיּוֹן שֶׁל רַבּוֹ.

בֹּא נַח, בְּהַתְחַלָּה כְּתוּב (בראשית ו) נַח אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וְאַחַר כֶּף יֵרֵד לְמַטָּה, וְרְאֵה יַיִן חֲזָק שְׁלֹא צָלוּל, מִיּוֹם אֶחָד, וְשִׁתָּה מְמַנּוֹ וְהַשְׁתַּכַּר וְהַתְגַּלָּה, כְּכַתוּב וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלָה.

בֹּא אַבְרָהָם, הַתַּעֲלָה בְּחֲכָמָה, וְהַסְתַּכַּל בְּכַבוֹד רַבּוֹנוֹ. אַחַר כֶּף וַיְהִי רַעֲב בְּאַרְצָן וַיֵּרֵד אַבְרָם מִצְרַיִמָה לְגוּר שָׁם כִּי כָבֵד הָרַעֲב בְּאַרְצָן וְגו'. מַה כְּתוּב אַחַר כֶּף? וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאַשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַנְּגַבָּה, וְהַתַּעֲלָה לְדַרְגָּתוֹ הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בְּרִאשׁוֹנָה, וְנִכְנַס בְּשָׁלוֹם וַיֵּצֵא בְּשָׁלוֹם.

בֹּא יִצְחָק, מַה כְּתוּב? וַיְהִי רַעֲב בְּאַרְצָן מִלְּבַד הָרַעֲב הָרִאשׁוֹן וְגו', וְהִלֵּךְ יִצְחָק וְהַתַּעֲלָה מִשָּׁם אַחַר כֶּף בְּשָׁלוֹם. וְאַתָּה כָּל הַצַּדִּיקִים בּוֹחֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדִי

לְהַרִים אֶת רֵאשֵׁם בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וּבְעוֹלָם הַבָּא.
 מִדְּרַשׁ הַנֶּעְלָם

וְאַלֶּה תוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם
 אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק. רַבִּי
 יִצְחָק פָּתַח, הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ
 וְגו'. שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, לְעֵתִיד לְבֹא
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת
 הַמֵּתִים וַיִּנְעַר אוֹתָם מֵעַפְרָם
 שֶׁלֹּא יִהְיוּ בְּנֵי עֶפֶר כְּמֹת שֶׁהָיוּ
 בַּתְּחִלָּה שֶׁנִּבְרְאוּ מֵעֶפֶר מִמָּשׁ,
 דָּבַר שְׂאִינוֹ מִתְקִיִּים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב
 (בְּרֵאשִׁית ב) וַיִּצְרָה אֱלֹהִים אֶת
 הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה.

וּבְאֻרְתָּהּ שָׁעָה יִתְנַעְרוּ מֵעַפֵּר
 מֵאוֹתוֹ הַבְּנֵי, וַיִּעַמְדוּ בְּבִנְיָן
 מְקִיָּם לִהְיוֹת לָהֶם קִיּוֹם. זֶהוּ
 שֶׁכְּתוּב (ישעיה נב) הַתְּנַעֲרִי מֵעַפֵּר
 קוּמִי שְׂבִי יְרוּשָׁלַיִם. יִתְקַיְּמוּ
 בְּקִיּוֹם, וַיִּעֲלוּ מִתַּחַת לְאַרְץ,
 וַיִּקְבְּלוּ נִשְׁמָתָם בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל.
 בְּאוֹרְתָהּ שָׁעָה יִצִּיף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא כָּל מִינֵי רִיחוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן
 עֲלֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב הַדּוֹדָאִים
 נִתְּנוּ רִיחַ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵל תִּקְרָא
 הַדּוֹדָאִים אֵלָא הַדּוֹדִים. זֶהוּ
 הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה שֶׁהֵם דּוֹדִים
 וְרַעִים זֶה עִם זֶה. רַב נַחֲמָן אָמַר
 דּוֹדָאִים מִמָּשׁ. מַה הַדּוֹדָאִים
 מוֹלִידִים אֶהְבָּה בְּעוֹלָם, אִף הֵם
 מוֹלִידִים אֶהְבָּה בְּעוֹלָם. וּמַה זֶה
 נִתְּנוּ רִיחַ? כִּשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם,
 לְדַעַת וּלְהַכִּיר אֶת בּוֹרְאָם.

וְעַל פְּתַחֲנוּ - אֵלּוּ פְּתַחֲנוּ שְׁמַיִם
 שֶׁהֵם פְּתוּחִים לְהוֹרִיד נִשְׁמוֹת
 לְפָגְרִים. כָּל מְגֻדִים - אֵלּוּ
 הַנְּשָׁמוֹת. חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים -
 אוֹתָם שְׂיִצְאוּ נִשְׁמָתָם מֵהַיּוֹם
 כְּמַה שְׁנִים וְאוֹתָם שְׂיִצְאוּ
 נִשְׁמָתָם מִיָּמִים מוֹעֲטִים וְזָכוּ
 בְּכִשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְהַכְּנִס בְּעוֹלָם
 הַבָּא, כָּלֵם עֲתִידִים לִירֵד בְּכַת אַחַת לְהַכְּנִס בְּגוֹפּוֹת
 הַמוֹכְנִים לָהֶם.

צְדִיקָיָא, כְּלָהוּ בְּחִין לֹוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 בְּגִין לְאַרְמָא רִישִׁיָּהוּ בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא
 דְּאֵתִי.

מִדְּרַשׁ הַנֶּעְלָם

וְאַלֶּה תוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת
 יִצְחָק. (בְּרֵאשִׁית כה) רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז)

הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ וְגו'. תְּנוּ רַבְּנָן, לְעֵתִיד לְבֹא הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת הַמֵּתִים וַיִּנְעַר אוֹתָם מֵעַפְרָם, שֶׁלֹּא
 יִהְיוּ בְּנֵי עֶפֶר כְּמֹת שֶׁהָיוּ בַּתְּחִלָּה שֶׁנִּבְרְאוּ מֵעֶפֶר מִמָּשׁ,
 דָּבַר שְׂאִינוֹ מִתְקִיִּים, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (בְּרֵאשִׁית ב) וַיִּצְרָה יי
 אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה.

וּבְאֻרְתָּהּ שָׁעָה יִתְנַעְרוּ מֵעַפֵּר מֵאוֹתוֹ הַבְּנֵי, וַיִּעַמְדוּ
 בְּבִנְיָן מְקִיָּם לִהְיוֹת לָהֶם קִיּוֹמָא, הֲדָא הוּא
 דְכְּתִיב, (ישעיה נב) הַתְּנַעֲרִי מֵעַפֵּר קוּמִי שְׂבִי יְרוּשָׁלַיִם,
 יִתְקַיְּמוּ בְּקִיּוֹמָא. וַיִּעֲלוּ מִתַּחַת לְאַרְץ וַיִּקְבְּלוּ נִשְׁמָתָם
 בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. בְּאוֹרְתָהּ שָׁעָה יִצִּיף (נ"א ישיב) קְדָשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא כָּל מִינֵי רִיחוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן עֲלֵיהֶם, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב
 (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵל תִּקְרִי הַדּוֹדָאִים אֵלָא הַדּוֹדִים, זֶהוּ
 הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה שֶׁהֵם דּוֹדִים וְרַעִים זֶה עִם זֶה. רַב
 נַחֲמָן אָמַר, דּוֹדָאִים מִמָּשׁ. מַה הַדּוֹדָאִים מוֹלִידִים
 אֶהְבָּה בְּעוֹלָם, אִף הֵם מוֹלִידִים אֶהְבָּה בְּעוֹלָם. וּמַאי
 נִתְּנוּ רִיחַ, כִּשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְדַעַת וּלְהַכִּיר לְבוֹרְאָם.

וְעַל פְּתַחֲנוּ, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) אֵלּוּ פְּתַחֲנוּ שְׁמַיִם שֶׁהֵם
 פְּתוּחִים לְהוֹרִיד נִשְׁמוֹת לְפָגְרִים. כָּל מְגֻדִים, אֵלּוּ
 הַנְּשָׁמוֹת. (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים, אוֹתָם שְׂיִצְאוּ
 נִשְׁמָתָם מֵהַיּוֹם כְּמַה שְׁנִים, וְאוֹתָם שְׂיִצְאוּ נִשְׁמָתָם
 מִיָּמִים מוֹעֲטִים, וְזָכוּ בְּכִשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְהַכְּנִס בְּעוֹלָם
 הַבָּא, כָּלֵם עֲתִידִים לִירֵד בְּכַת אַחַת לְהַכְּנִס בְּגוֹפּוֹת
 הַמוֹכְנִים לָהֶם.

הַמוֹכְנִים לָהֶם.

הַבָּא, כָּלֵם עֲתִידִים לִירֵד בְּכַת אַחַת לְהַכְּנִס בְּגוֹפּוֹת הַמוֹכְנִים לָהֶם.

עָנוּיִם וַיִּשְׁמְחוּ. רב הוּנָא אָמַר, מִפְּאֵן (שם ה) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי בֶּךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, זֶה וְזֶה יִשְׁנֵם לְעֵתִיד לְבָא. וְלִמְדֻנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֵינן הַמְּשַׁמֵּר בְּעֵנְבֵי מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית - אֵלּוּ דְּבָרִים עֲתִיקִים שְׁלֵא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְזוֹ הִיא הַשְּׁתִיָּה וְהַאֲכִילָה, וְדָאֵי זוּ הִיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, אִם כֵּן מַהוּ לְוִיתָן וּמַהוּ הַשּׁוֹר, שְׁפָתוֹב (איוב ב) כִּי בּוֹל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהִנֵּה כְּתוּב (ישעיה כז) בְּעֵת הַהִיא יִפְקֹד ה' בְּחִרְבוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְּדוּלָּה וְהַחֲזָקָה עַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ בָּרֶחַ וְעַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ עַקְלָתוֹן וְהִרְגָה אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בָּיָם. הִנֵּה כֵּן שְׁלֵשָׁה. אֵלּא רְמָזוּ הוּא שְׁרָמְזוּ עַל הַמַּלְכֵיכוֹת. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, אֵינן לּוֹמַר עַל מַה שְּׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ, וְדָאֵי כֶּף קָף זֶה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנִי הֵייתִי לְפָנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְשָׁאלַתִּי עַל הַדְּבָר הַזֶּה. אָמַרְתִּי, הַסְּעוּדָה הַזֹּאת שֶׁל הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא הֲאֵם כֶּף הוּא? לֹא הִתִּישְׁבָּה בְּלִבִּי, שֶׁהִנֵּה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא כְּמוֹ זֶה שְׁפָתוֹב (שמות כד) וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאָכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, יָפָה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכֶף הוּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הָאֲמוּנָה הַזֹּאת שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ לְרַב הָעוֹלָם שְׁמֻזְמָנִים הֵם לְסְעוּדָה הַזֹּאת שֶׁל לְוִיתָן וְהַשּׁוֹר הַהוּא, וְלִשְׁתּוֹת זֵינן טוֹב שְׂמֻשְׁמֵר מִכְּשֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, פְּסוּק מִצְאוּ וְדָרְשׁוּ, שְׁפָתוֹב (ויקרא כז) וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכָּם לְשׁוֹבַע.

שְׂאֲמַר רַבִּי זִירָא, כָּל מִינֵי פִיתוּי פִתְהַ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחֲזִירָם לְמוֹטָב, וְזֶה הוּא יוֹתֵר מִכָּלֵם, שְׂאֲמַר לָהֶם וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכָּם לְשׁוֹבַע, וּבִקְלָלוֹת - וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ, וְזֶה קָשָׁה לָהֶם מִן

בְּשִׁמְחָתוֹ, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים לד) יִשְׁמְעוּ עָנוּיִם וַיִּשְׁמְחוּ. רב הוּנָא אָמַר מִהֲבָא, (תהלים ח) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי בֶּךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִיא וְהִיא אֵיתָא לְעֵתִיד לְבָא. וְתַנָּא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֵינן הַמְּשׁוֹמֵר בְּעֵנְבֵי מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, אֵלּוּ דְּבָרִים עֲתִיקִים שְׁלֵא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְזוֹ הִיא הַשְּׁתִיָּה וְהַאֲכִילָה (וישתייה), וְדָאֵי דָא הִיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, אִם כֵּן מַהוּ לְוִיתָן וּמַהוּ הַשּׁוֹר, דְּכְּתִיב, כִּי בּוֹל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהִיא כְּתִיב, (ישעיה כז) בְּעֵת הַהִיא יִפְקֹד ז' בְּחִרְבוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְּדוּלָּה וְהַחֲזָקָה עַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ בָּרֶיחַ וְעַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ עַקְלָתוֹן וְהִרְגָה אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בָּיָם, הִיא הֲבָא תְּלָתָא. אֵלּא רְמָזוּ הוּא דְקָא רְמָזוּ עַל מַלְכְּוֹתָא. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם לֵית לְמִימַר עַל מַה דְּאָמְרוּ רַבָּנָן, וְדָאֵי כֶּף הִיא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנָא הוּינָא קַמִּיהַ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְשָׁאִילְנָא הִיא מְלָה, אָמַרְנָא, הִיא סְעוּדַתָּא דְּצַדִּיקָנָא לְעֵתִיד לְבָא אֵי כֶּף הוּא, לָא אֲתִישְׁבָּא בְּלִבָּאֵי דְּהָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא כִּהִיא גְּוֹנָא דְכְּתִיב, (שמות כד) וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאָכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁפִיר קָאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכֶף הוּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הִיא מִהֵימְנוּתָא דְּאָמְרוּ רַבָּנָן לְרוּבָא דְּעַלְמָא, דְּזַמְיִנָן אֵינּוֹן בְּהִיא סְעוּדַתָּא דְּלוֹיָתָן וְהוּא תוֹרָא וְלִמְשֵׁתִי חֲמָרָא טַב דְּאֲתַנְטֵר מִכַּד אֲתַבְּרִי עַלְמָא, קָרָא אֲשַׁפְּחוּ וְדָרְשׁוּ, דְכְּתִיב, (ויקרא כז) וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכָּם לְשׁוֹבַע.

דְּאָמַר רַבִּי זִירָא, כָּל מִינֵי פִיתוּי פִתְהַ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחֲזִירָם לְמוֹטָב, וְדָא הוּא יוֹתֵר מִכָּלֵהוּן, דְּאָמַר לָהֶם וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכָּם לְשׁוֹבַע.

ובקללות, (ויקרא כו) ואכלתם ולא תשבועו, ודא קשיא להו מפלהו. מאי טעמא, דכתיב, (שמות טו) מי יתן מותנו ביד יי בארץ מצרים וגו'.

אמר רבי זירא, מלמד דמשום האכילה מסרו נפשם למות בידם. פיון שראה הקדוש ברוך הוא תאותם, אמר להם, (ויקרא כו) אם תשמעו לקול המצות, ואכלתם לשובע כדי להניח דעתם. כהאי גוונא חמו רבון דגלותא אתמשך, אסתפקמו על קראי דאורייתא ואמרו דזמינין למיכל ולמחדי בסעודתא רבה דזמין קדשא בריך הוא למעבד להו, ועל דא רובא דעלמא סבלו גלותא בגין ההיא סעודתא.

אמר רבי יוחנן, לית לן לסתור מהימנותא דכלא אלא לקיימא ליה, דהא אורייתא אסהידת עלוי, דהא אנן ידעין מהימנותא דצדיקיא וכסופא דלהון מאי היא, דכתיב, (שיר השירים א) נגילה ונשמחה בך, ולא באכילה. (שיר השירים א) נזפירה דודיך מיין. וההיא סעודתא דזמינין בה, יהא לן חולק למחגי מנה וזו היא השמחה והשחוק. ואלה תולדות יצחק, שיצחקו הצדיקים לעתיד לבוא. אברהם הוליד את יצחק, זכות הנשמה מוליד השחוק הזה והשמחה בעולם.

ויהי יצחק בן ארבעים שנה. רבי בו בשם רבי יוסי פתח ואמר, (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא העולם, דתנינן אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא קדשא בריך הוא בעולמות שלו חוץ ממנו היו בשתוף. ומי אמר רבי אחא הכי, חס ושלום, דהא במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, דאי תימא הכי, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש מממש, יאמר שיש שתוף בהם, הא כל אפיא דדהון ודידן שויין.

אמר רבי אבא, במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, דהא בעולם. שאם תאמר כן, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש מממש, כל הפנים שלהם ושלנו שוים.

אמר רבי אבא, בדבר הזה תתרבה המחלקת בעולם, שהרי שנינו במשנתנו, שכל מה שעשה

הכל. מה הטעם? שכתוב (שמות טו) מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים וגו'.

אמר רבי זירא, מלמד שמשום האכילה מסרו נפשם למות בידם. פיון שראה הקדוש ברוך הוא תאותם, אמר להם: אם תשמעו לקול המצוות - ואכלתם לשבע, כדי להניח דעתם. כמו כן ראו רבותינו שהגלות נמשכת, הסתמכו על פסוקי התורה, ואמרו שעתידים לאכל ולשמח בסעודה גדולה שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות להם, ועל כן רב העולם סבלו את הגלות משום אותה הסעודה.

אמר רבי יוחנן, אין לנו לסתור את אמנות הכל, אלא לקיים אותה. שהרי התורה מעידה על זה שהרי אנו יודעים את אמנות הצדיקים, והכסוף שלהם מה הוא? שכתוב (שיר א) נגילה ונשמחה בך, ולא באכילה. נזפירה דדיך מיין. ואותה סעודה שזמנים אליה, יהיה לנו חלק להנות ממנה, וזו היא השמחה והשחוק. ואלה תולדות יצחק - שיצחקו הצדיקים לעתיד לבא. אברהם הוליד את יצחק - זכות הנשמה מוליד השחוק הזה והשמחה בעולם.

ויהי יצחק בן ארבעים שנה. רבי בו בשם רבי יוסי פתח ואמר, (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא העולם, ששנינו, אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמות שלו, חוץ ממנו, היו בשתוף. והאם אמר כך רבי אחא? חס ושלום! שהרי בדבר הזה תרבה המחלקת

שהרי שנינו במשנתנו, שכל מה שעשה

הקדוש ברוך הוא - עשה כמו הגוף והנשמה. ואם תאמר שהרי אין למלאכים גוף - כן זה, אבל אינם יכולים לעשות מעשה עד שתפתח עמיהם הנשמה הקדושה ההיא, שהיא סיוע שלמעלה. ובגונים הללו, כל מה שעושה, צריך את אותו סיוע שלמעלה ממנו.

אמר רבי יוסי, בפעם ההיא שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, והנה סוף כל [הצרות] עמקים [עמקים] יהיה בארבעים, וגזר הדין - (דברים כה) ארבעים יבנו לא יסיף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קדם תחית הגוף ממנת לו הנשמה בארץ ישראל. בשנת הארבעים יקומו הגופות מן העפר. בארבעים נכלא הגשם, זהו שכתוב (בראשית ז) ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח.

זמן גאלתם של ישראל בשנת הארבעים הוא, ובחמשים בא ישוב העולם, שהיא היובל. החזרת הנשמה לגוף בשנת הארבעים שהמתינה לו בארץ ישראל. זהו שכתוב ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף. בקחתו את רבקה - בהכנסתה בגוף המזמן לו. באותה שעה בהכנסתה בו, אין תאותם וכסופם אלא להנות מזיו השכינה ולזון מזינה. זהו שכתוב (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו. אמר רבי אבא, ישקני - פרנסני. שאין פרנסתם אלא

להנות ולזון מזינה של מעלה. אמר רבי יוסי, סוף הפסוק מוכיח, שכתוב פי טובים דדיך מיין. בת תואל - בת בתו של אל. רב הונא אמר, לא כן הוא, וראים לאותו העצם שעל השדרה, אותו שנשאר בקבר מכל הגוף - בתואל הארמי. שאלתי

תנן במתניתין דידן, דכל דעבד קדשא בריה הוא, עבד בגון גופא ונשמתא, ואי תימא דהא לית גופא למלאכים, כל כן. אבל לית אינון יכלין למעבד עבידתא, עד שישפתח בהו ההיא נשמתא קדישא, דהיא סיועא דלעילא, ובהאי גווי כל מאי דעביד אצטרין לההוא סיועא דלעילא מניה.

אמר רבי יוסי, בההיא שעתא דזמין קדשא בריה הוא לאחיא מתיא, והא סופא כל (ס"א עתיו), עמיקין (ס"א עתיו) בארבעים להוי. וגזר קנים, (דברים כה) ארבעים יבנו לא יסיף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קודם תחית הגוף, ממנת לו הנשמה בארץ ישראל. בשנת הארבעים יקומו הגופות מעפרא. בארבעים נכלא הגשם, הדא הוא דכתיב (בראשית ז) ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב (בראשית ז) ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח.

זמן גאלתם של ישראל בשנת הארבעים הוא. ובחמשים אתא ישוב עלמא, דהיא היובל. החזרת הנשמה לגוף, בשנת הארבעים, שהמתינה לו בארץ ישראל. הדא הוא דכתיב ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף.

בקחתו את רבקה, בהכנסתה בגוף המזומן לו. באותה שעה בהכנסתה בו, אין תאותם וכסופם אלא ליהנות מזיו השכינה וליוון מזינה, דהא הוא דכתיב, (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו. אמר רבי אבא, ישקני פרנסני, שאין פרנסתן אלא ליהנות וליוון מזינה של מעלה. אמר רבי יוסי סופיה דקרא מוכח דכתיב, (שיר השירים א) פי טובים דודיך מיין.

בת תואל בת בתו של אל. רב הונא אמר, לא כן הוא, ואנא הוית בכרפי הים ושמענא דהו קראן לההוא

להנות ולזון מזינה של מעלה. אמר רבי יוסי, סוף הפסוק מוכיח, שכתוב פי טובים דדיך מיין. בת תואל - בת בתו של אל. רב הונא אמר, לא כן הוא, וראים לאותו העצם שעל השדרה, אותו שנשאר בקבר מכל הגוף - בתואל הארמי. שאלתי

עלינו. אמרו שהיא פראש [דומה]
הנחש, שהיא רמאי, ואותו
העצם הוא רמאי מכל שאר
העצמות.

ש"כמ"נו, אמר רבי שמעון, למה
נשאר בקיים אותו העצם יותר
מכל שאר העצמות? משום
שהוא רמאי, ואינו סובל טעם
של המזון של בני האדם כמו
שאר העצמות, ומשום כך הוא
חזק מכל העצמות, והוא יהיה
העקר שהגוף נבנה ממנו. זהו
שכתוב בתתואל הארמי.

ו"כמ"נו, אמר רבי שמעון, הוא
רמאי ומעולם רמאי, ושכן יצר
הרע שהוא רמאי. זהו שכתוב
בתתואל הארמי - עצם רמאי.
מפדן ארם - מצמד רמאים, כמו
ששינו פדנא דתורא, שהוא
צמד. אחות לכן - אחות יצר
הרע הארמי. כמו ששינו,
בתחלה שהיה מנוול בחטאות
בזה העולם נקרא לוט. לעתיד
לבא שלא יהא מנוול כמו
בראשונה, כמי שרוחץ ומטביל
את טמאתו, קוראים לו לכן. על
כל פנים אין יצר הרע בטל מן
העולם.

בא שמע שפך אנו בארנו
בברייתא. שתי בנות לוט, שהן
שני כחות הגוף המעוררות את
יצר הרע, עכשו שאינו כל כך
מנוול ונטבל מלכלוכו נקרא לכן,
ואיתן שתי בנות אינן בטלות
ממש. זהו שכתוב (בראשית כט)
וללכן שתי בנות.

אמר רבי יוסי, כך הוא. שם
כתוב בכירה וצעירה, וכאן כתוב
גדולה וקטנה. אמר רבי יוסי,
אבל אינן בכח לעשות רע
ולהתעורר ליצר הרע כמתחלה,
משמע שכתוב שם הגדולה לאה,
משמע שכתוב שם הגדולה לאה,

שלאה מכחה ומרשעתה. ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמו שנאמר (ישעיה כג) וכרחל
לפני גוזזיה נאלמה.

גרמא דשדרה, ההוא דאשתאר בקברא מפל גופא,
בתואל רמאה. שאלית עליה, אמרו דהוא פרישא (רמאי)
דחונא, דאיהו רמאה, וההוא גרמא הוא רמאה מכל
שאר גרמי.

דתאנא אמר רבי שמעון, ההוא גרמא למה אשתאר
בקיומא יתיר מכל שאר גרמי. משום דאיהו
רמאה. ולית סביל טעמא דמזונא דבני נשא כשאר
גרמי, ובגיגי כך הוא תקיף מכל גרמי והוא ליהוי עקרא
דגופא אתבני מניה. הדא הוא דכתיב בתתואל
הארמי.

ותאנא אמר רבי שמעון, הוא רמאי ומעולם רמאי,
ושכן יצר הרע דאיהו רמאי. הדא הוא דכתיב
בתתואל הארמי גרמא רמאה. מפדן ארם, מצמד
רמאין, פדתנן פדנא דתורא שהוא צמד. אחות לכן,
אחות יצר הרע הארמי, פדתנן, בתחלה שהיה מנוול
בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד לבא שלא יהא
מנוול פדבןקמיתא, כמאן דסחי ומטביל מסאבותיה,
קראן ליה לכן. על כל פנים אין יצר הרע בטל מן
העולם.

תא שמע, דהכי אנו אוקימנא במתניתא. שתי בנות לוט
שהן שתי כחות הגוף המעוררות ליצר הרע, עכשו
שאינו מנוול כל כך ונטבל מלכלוכו נקרא לכן, ואיתן
שתי בנות אינן בטלות ממש, הדא הוא דכתיב, (בראשית
כט) וללכן שתי בנות.

אמר רבי יוסי כך הוא, תמן כתיב בכירה וצעירה והכא
כתיב גדולה וקטנה. אמר רבי יוסי, אבל אינן
בכח לעשות רע ולהתעורר ליצר הרע כמתחלה. משמע
דכתיב שם הגדולה לאה, שלאה מפחה ומרשעתה.
ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמה דאת
אמר, (ישעיה נג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה.

שלאה מכחה ומרשעתה. ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמו שנאמר (ישעיה כג) וכרחל
לפני גוזזיה נאלמה.

אמר רב הונא, זה יצר הרע ושתי בנותיו, מתחלפות
מכמות שהיו בראשונה. בתחלה לוט, מקלל
מנוול. עכשיו לבן, מלופן, שאינו מקלל ומנוול בניוולו
כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות כל אחת ואחת
בכחה, ועכשיו שם הגדולה לאה, לאה כח, לאה
בלא חזוק, לאה ממעשיה הראשונים. ושם הקטנה
רחל, פדקאמרן, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רבי אחא בר יעקב, מה כתיב, ויעתר
יצחק לני לנכח אשתו פי עקרה היא. אמר רבי
אחא מפני מה היא עקרה, מפני שיצר הרע אינו נמצא
בכחו בעולם, ועל כן אין נמצא פריה ורביה זולתי
בתפלה, מה כתיב, ויעתר לו וי ויתהר רבקה אשתו. כיון
שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם פן מה הפרש בין העולם הזה לאותו
הזמן, ועוד דהא קרא קאמר דקדשא בריה הוא
עביד. אמר רבי אחא, כן הוא, דקדשא בריה הוא אתער
ליה לההוא עניינא דצריך לזווגא, ולא לכל שעמא
דיהא תדיר עם בר נש כמו כעון, דאיהו אשתפח תדיר
וחטאן ביה בני נשא, אלא לההוא זווגא בלחודוי,
ואתערותא ההיא, אתערותא דקודשא בריה הוא ליהוי,
הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) והסירותי את לב האבן
מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. אמר רבי
יהודה, לב להוציא בשר ולא לדבר אחר.

אמר רב הונא, זה יצר הרע ושתי בנותיו, מתחלפות
מכמות שהיו בראשונה. בתחלה לוט, מקלל
מנוול. עכשיו לבן, מלופן, שאינו מקלל ומנוול בניוולו
כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות כל אחת ואחת
בכחה, ועכשיו שם הגדולה לאה, לאה כח, לאה
בלא חזוק, לאה ממעשיה הראשונים. ושם הקטנה
רחל, פדקאמרן, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רב הונא, זה יצר הרע ושתי בנותיו, מתחלפות
מכמות שהיו בראשונה. בתחלה לוט, מקלל
מנוול. עכשיו לבן, מלופן, שאינו מקלל ומנוול בניוולו
כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות כל אחת ואחת
בכחה, ועכשיו שם הגדולה לאה, לאה כח, לאה
בלא חזוק, לאה ממעשיה הראשונים. ושם הקטנה
רחל, פדקאמרן, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רבי אחא בר יעקב, תא חזי, מה כתיב, ויעתר
יצחק לני לנכח אשתו פי עקרה היא. אמר רבי
אחא מפני מה היא עקרה, מפני שיצר הרע אינו נמצא
בכחו בעולם, ועל כן אין נמצא פריה ורביה זולתי
בתפלה, מה כתיב, ויעתר לו וי ויתהר רבקה אשתו. כיון
שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם פן מה הפרש בין העולם הזה לאותו
הזמן, ועוד דהא קרא קאמר דקדשא בריה הוא
עביד. אמר רבי אחא, כן הוא, דקדשא בריה הוא אתער
ליה לההוא עניינא דצריך לזווגא, ולא לכל שעמא
דיהא תדיר עם בר נש כמו כעון, דאיהו אשתפח תדיר
וחטאן ביה בני נשא, אלא לההוא זווגא בלחודוי,
ואתערותא ההיא, אתערותא דקודשא בריה הוא ליהוי,
הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) והסירותי את לב האבן
מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. מהו לב בשר. אמר רבי
יהודה, לב להוציא בשר ולא לדבר אחר.

רבי יצחק ברבי יוסי היה אתי מקפוטקיא ללוד, פגע
ביה רבי יהודה. אמר ליה רבי יצחק, תאמר
דחבירנא חפמי מתניתא אתערו להאי עניינא, דיצר
הרע יתנשי מן עלמא בר ההיא שעמא לזיווגא. אמר
ליה, חייך הכי אצטריו יצר הרע לעולם כמטרא
לעולם, דאלמלא יצר הרע, חדוותא דשמעתא לא

מקפוטקיא ללוד. פגע בו רבי יהודה. אמר לו רבי יצחק, תאמר
דחבירנא חפמי מתניתא אתערו להאי עניינא, דיצר
הרע יתנשי מן עלמא בר ההיא שעמא לזיווגא. אמר לו, חייך, כן
צריך יצר הרע לעולם כגשם לעולם. שאלמלא יצר הרע, חדות השמועה לא תהיה, אבל לא

מגילת פבראשונה לחטא בו. זהו שפכתוב (ישעיה יא) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי וגו'.

אמר רבי שמעון, הוא הלב שמדורו של יצר הרע בו. רבי אליעזר אומר, לב טוב בנין הגוף והנשמה, ומשום פך כתוב (דברים ו) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך, שהוא עקר הכל.

בשבא רב פהנא, אמר, פך אומרים משמם של בעלי הפריטא: שני בנינים של הגוף הם - הפכד והלב. שאמר רבי שמעון אמר רבי יהודה, הפכד והלב מנהיגים את הגוף בכל צדדי איבריו. המנהיג של הראש הוא המוח, אבל של הגוף הם שנים. והראשון הוא הפכד, והשני הלב. והינו שפכתוב בפרשה ויתרצו הפנים בקרפה, אלו שני בניני הגוף.

מה הטעם ויתרצו? משום שמהלב [מתעורר] נשפך היצר הרע. ויתרצו? [שאלו] וישליו היה צריך להיות! אלא, אמר רב הונא, ויתרצו - וישברו, פלומר, נשבר פחם וחילם. אמר רבי יהודה, הגוף מהו אומר? אם פן למה זה אנכי, ולמה נבראתי? מיד - ותלך לדרש את ה'.

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנה ושני לאמים וגו'. אלו השני גאים - הפכד והלב. רבי יוסי אמר, המוח והלב. רבי יהודה אמר, המוח אין בכלל זה, משמע שפכתוב בבטנה, ואין המוח בבטן אלא בראש. ושני לאמים ממעיף וגו', ורב יעבד צעיר. זהו הפכד, שהוא רב וגדול והוא משמש בו לפני הלב.

לפני הלב. שאמר רבי יהודה, הפכד קולט הדם ומשמש בו לפני הלב. ויצא הראשון אדמוני. אמר רב פהנא, הפכד הוא הראשון, והוא אדמוני. למה הוא אדמוני? על שכולע את הדם תחלה. רבי אליעזר אומר, למה נקרא שמו ראשון? על שהוא ראשון לכלע

ליהוי, אבל לא מנוולה כקדמיתא למחטי ביה. הדיא הוא דכתיב, (ישעיה יא) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי וגו'.

אמר רבי שמעון, הוא לפא דמדוריה דיצר הרע ביה. רבי אליעזר אומר, לפא טבא, בנינא דגופא ונשמתא, ובנין פך פתיב (דברים ז) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך שהוא עקרא דכלא.

כד אתא רב פהנא אמר, הכי אמרין משמיהון דמארי מתניתא, תרי בניינין דגופא אינון, פכדא ולפא. דאמר רבי שמעון אמר רבי יהודה, פכדא ולפא אינון מנהגי גופא בכל סטרי אברוי, מנהגא דרישא מוחא. אבל דגופא אינון תרין וקנדמאה הוא ככדא, תניינא לפא. והיינו דכתיב בפרשתא, (בראשית כח) ויתרצו הפנים בקרפה, אלין תרין בנייני דגופא.

מאי טעמא ויתרצו. משום דלפא (אתער) אתנשי מניה יצר הרע. ויתרצו, (שאלו) וישליו מיבעי ליה. אלא אמר רב הונא, ויתרצו וישברו, פלומר נשבר פחם וחילם. אמר רבי יהודה, הגוף מהו אומר, אם פן למה זה אנכי ולמה נבראתי. מיד (בראשית כח) ותלך לדרש את ה'.

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנה ושני לאמים וגו'. (בראשית כח) אלו השני גאים הפכד והלב. רבי

יוסי אמר, המוח והלב. רבי יהודה אמר, המוח אין בכלל זה, משמע דכתיב בבטנה, והמוח אינו בבטן אלא בראש. ושני לאמים ממעיף וגו', ורב יעבד צעיר זהו הפכד שהוא רב וגדול, והוא משמש לפני הלב. דאמר רבי יהודה, הפכד קולט הדם ומשמש בו לפני הלב.

ויצא הראשון אדמוני. (בראשית כח) אמר רב פהנא, הפכד הוא הראשון והוא אדמוני. למה הוא אדמוני, על

הדם מפל המאכל, והוא ראשון לדם, אבל לא ליצירה. ובמה נבאר ורב יעבד צעיר? על שהוא רב וגדול בשעורו מן הלב, והוא עובד ללב.

אמר רבי אבא, למה באה הפרשה הזו? אלא להראות לבני העולם, שאף על גב שהשלמות ההיא תהיה בארץ - דרכו וטבעו של העולם לא ישתנה. רבי ייסא אמר, בא ראה, הפכד הוא הצד ציד, והוא ציד בפיו, והלב הוא החושב, והוא ישב אהלים. זהו שפתוב ויזד יעקב נזיד, חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

ויזד יעקב נזיד, רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משתנה, בא ראה, מה פתיב, ויזד יעקב נזיד, כמו שנאמר (שמות יח) אשר יזדו עליהם, ותרגומו: שחשבו. כלומר, הלב חושב ומהרהר בתורה בידיעת בוראו. מה פתוב? ויבא עשו מן השדה והוא עיף. הפכד שדרף טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלע ואינו מוצא, נקרא עיף, והוא אומר ללב: עד שאתה מהרהר בדברים אלו בדברי תורה, הרהר באכילה ובשתיה לקיים גופך. זהו שפתוב ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, פי כן דרפי לבלע הדם ולשגר לשאר האברים, פי עיף אנכי, בלא אכילה ושתיה.

והלב אומר: תן לי הראשון והמבחר מכל מה שתבלע, תן לי בכורתך. זה שפתוב מכרה כיום את בכורתך לי, ראשית התאנה. עד שהלב מהרהר וחושב במאכל, בולע הפכד. שאלמלא אותו כסוף והרהור של הלב במאכל, לא יוכלו הפכד שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.

שבולע את הדם תחלה. רבי אליעזר אומר, למה נקרא שמו ראשון, על שהוא ראשון לבלוע הדם מפל המאכל, והוא ראשון לדם אבל לא ליצירה. ובמאן נוקים ורב יעבד צעיר, על שהוא רב וגדול בשעורו מן הלב והוא עובד ללב.

אמר רבי אבא, למה אתא פרשתא דא, אלא לאחזאה לבני עלמא דאף על גב דההיא שלימותא ליהוי בארעא, ארחה וטבעיה דעלמא לא אשתני. רבי ייסא אמר בא וראה הפכד הוא הצד ציד והוא ציד בפיו, והלב הוא החושב והוא (בראשית כח) יושב אהלים הדא הוא דכתיב (בראשית כח) ויזד יעקב נזיד. חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

ויזד יעקב נזיד. רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משתנה, בא וראה, מה פתיב, ויזד יעקב נזיד, כמה דאת אמר אשר יזדו עליהם ותרגומו דחשיבו. כלומר הלב חושב ומהרהר בתורה בידיעת בוראו. מה פתיב, ויבא עשו מן השדה. והוא עיף. הפכד שדרף טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלוע ואינו מוצא, נקרא עיף. והוא אומר ללב, עד שאתה מהרהר בדברים אלו בדברי תורה, הרהר באכילה ובשתיה לקיים גופך. הדא הוא דכתיב, ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, פי כן דרפי לבלוע הדם ולשגר לשאר האברים. פי עיף אנכי, בלא אכילה ושתיה.

והלב אומר, תן לי הראשון והמבחר מפל מה שתבלע, תן לי בכורתך, הדא הוא דכתיב, (בראשית כח) מכרה כיום את בכורתך לי, קונמייתא דתאיבא. עד שהלב מהרהר וחושב במאכל, בולע הפכד. דאלמלי ההוא כסופא והרהורא דלבא במאכל, לא יוכלו הפכד והאברים לבלוע דאמר רבי יוסי, כן דרף העבדים, שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.

והאברים לבלע. שאמר רבי יוסי, כן דרף העבדים -

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתוּב לְאַחַר כֶּן, וְיַעֲקֹב נָתַן לַעֲשׂוֹ לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים. מַה זֶה עֲדָשִׁים? עֲגֻלְגָלִים כְּגֻלְגָלִת, וְהַגְלָגֶל סוֹבֵב בְּעוֹלָם, כְּלוּמַר שֶׁלֹּא נִשְׁכַּח מִדְרָכּוֹ. כֶּן הוּא כֶּן אָדָם, בְּאוֹתוֹ זְמַן, אִף עַל גַּב שֶׁפֶל אוֹתוֹ חֶסֶד וְכִבוֹד וּשְׁלֹמוֹת יִהְיוּ, דְרָכּוֹ שֶׁל הָעוֹלָם לְאַכֵּל וּלְשָׂתוֹת לֹא יִשְׁתַּכַּח.

מִשְׁנָה. שְׁנֵינּוּ, אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם מְנַשְׁבוֹת, וְעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִתְעוֹרֵר רוּחַ אֶחָד לְקַיֵּם הַגּוֹף שִׁיְהִי כְּלוּל מֵאַרְבַּע רוּחוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יחזקאל לו) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאֵי הָרוּחַ. בְּאַרְבַּע לֹא כְּתוּב, אֲלֵא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, שִׁיְהִי כְּלוּל מֵאַרְבַּעֹתָם.

וְכַמְדַּנּוּ, אוֹתוֹ הָרוּחַ הוּא רוּחַ הַמּוֹלִיד, הוּא הָרוּחַ הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֵה, וְאֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לַיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ אֲלֵא שְׁעָבוֹד מַלְכֵיּוֹת בְּלִבָּד, וְאֵין בֵּין עוֹלָם הַזֶּה לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים אֲלֵא נְקִיּוֹת וְהִשְׁגַּת דִּיעָה. רַב נַחֲמָן אָמַר, וְאַרְיִכוֹת יָמִים.

אָמַר רַב יוֹסֵף, וְכִי יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְתַחֲמֵת הַמַּתִּים אֵינָם אֶחָד? אָמַר לוֹ, לֹא, שְׁשֵׁנִינוּ, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קוֹדֵם לְקַבּוּץ גְּלִיּוֹת, קַבּוּץ גְּלִיּוֹת קוֹדֵם לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, וְתַחֲמֵת הַמַּתִּים הָאֲחֵרוֹן שְׁבָכְלָם. מִנֵּין לָנוּ? שְׁכָתוּב (תהלים קמו) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס. הַרּוּפָא לְשַׁבּוּרֵי לֵב וּמַחְבֵּשׁ לְעַצְבוֹתָם. זֶה הִיא תַחֲמֵת הַמַּתִּים שֶׁהִיא הַרּוּפָא לְשַׁבּוּרֵי לֵב עַל

מַתִּיהֶם. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם תַּחֲלָה, וְאַחֲרָיו נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס, וְהַרּוּפָא לְשַׁבּוּרֵי לֵב אֲחֵרוֹן עַל הַפֶּל. שְׁנֵינּוּ, אַרְבַּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ גְּלִיּוֹת לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ וְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבַּעִים שָׁנָה. אַרְבַּעִים הַשָּׁנָה הַלְלוּ מַה מַּעֲשִׂיהֶם? אָמַר רַב כְּהֵנָּא אָמַר רַבִּי

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתוּב לְאַחַר כֶּן, (בראשית כה) וְיַעֲקֹב נָתַן לַעֲשׂוֹ לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים. מַהוּ עֲדָשִׁים, סְגֻלְגָלִין כְּגֻלְגָלֵתָא, וְגֻלְגָּלָא סְבִיב בְּעֻלְמָא. כְּלוּמַר, דְּלֹא אֲתַנְשִׁי מֵאַרְחִיָּה. כֶּן הוּא בַר נֶשׁ, בְּהֵהוּא זְמַנָּא אִף עַל גַּב דְּכָל הָהוּא טִיבּוֹ וַיִּקָּר וּשְׁלִימוֹתָא לִיהוּי, אַרְחִיָּה דְעֻלְמָא לְמִיכַל וּלְמִשְׁתֵּי לֹא יִתְנַשִּׁי.

מִתְנִיתִין, תֵּנּוּ אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם מְנַשְׁבֵּן, וְעֵתִיד קֹדֶשׁ בְּרִיךְ הוּא לְהִתְעוֹרֵר רוּחַ אֶחָד לְקַיֵּם הַגּוֹף, שִׁיְהִי כְּלוּל מֵאַרְבַּע רוּחוֹת. הֵדָּא הוּא דְכְּתוּב (יחזקאל לו) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאֵי הָרוּחַ. בְּאַרְבַּע לֹא כְּתוּב אֲלֵא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, שִׁיְהִי כְּלוּל מֵאַרְבַּעֹתָם.

וְתַנְא, אוֹתוֹ הָרוּחַ הוּא רוּחַ הַמּוֹלִיד, הוּא הָרוּחַ הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֵה. וְאֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לַיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ, אֲלֵא שְׁעָבוֹד מַלְכֵיּוֹת בְּלִבָּד. וְאֵין בֵּין עוֹלָם הַזֶּה, לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים אֲלֵא נְקִיּוֹת וְהִשְׁגַּת יְדִיעָה. רַב נַחֲמָן אָמַר וְאַרְיִכוֹת יָמִים.

אָמַר רַב יוֹסֵף וְכִי יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְתַחֲמֵת הַמַּתִּים לֹאוּ חַד הוּא. אָמַר לִיה, לֹא. דְתַנּוּ, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קוֹדֵם לְקַבּוּץ גְּלִיּוֹת, קַבּוּץ גְּלִיּוֹת, קוֹדֵם לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, וְתַחֲמֵת הַמַּתִּים הוּא אֲחֵרוֹן שְׁבָכְלָם. מִנָּא לָן, דְכְּתוּב (תהלים קמו) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס הַרּוּפָא לְשַׁבּוּרֵי לֵב וּמַחְבֵּשׁ לְעַצְבוֹתָם. זֶה הִיא תַחֲמֵת הַמַּתִּים, שֶׁהִיא הַרּוּפָא לְשַׁבּוּרֵי לֵב עַל מַתִּיהֶם. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם תַּחֲלָה, וְאַחֲרָיו נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס, וְהַרּוּפָא לְשַׁבּוּרֵי לֵב אֲחֵרוֹן עַל הַפֶּל.

תֵּנּוּ, אַרְבַּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ גְּלִיּוֹת לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, כְּדֹאמְרִינָן וְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבַּעִים שָׁנָה. הִיא אַרְבַּעִים שָׁנָה, מֵאֵי עֲבִידְתֵּיהוּ. אָמַר רַב כְּהֵנָּא אָמַר רַבִּי

מַתִּיהֶם. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם תַּחֲלָה, וְאַחֲרָיו נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס, וְהַרּוּפָא לְשַׁבּוּרֵי לֵב אֲחֵרוֹן עַל הַפֶּל. שְׁנֵינּוּ, אַרְבַּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ גְּלִיּוֹת לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ וְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבַּעִים שָׁנָה. אַרְבַּעִים הַשָּׁנָה הַלְלוּ מַה מַּעֲשִׂיהֶם? אָמַר רַב כְּהֵנָּא אָמַר רַבִּי

תחית המתים כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, דכתיב, (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר.

רבי יהודה אמר מכאן, יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים. רבי יצחק אמר מכאן, (זכריה יג) ויצרפתים כצרוף את הפסוף ובחנתים כבחן את הזהב. ובאותם הימים יהיו ימים אשר יאמרו אין לי בהם חפץ. ומשעה שיעברו הצרות עד תחית המתים שנה.

רב הונא אמר, בא ראה, פי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה' - כמו כן [הגוף] כאן. אמר רב יוסף, כל אלו דבר אחד אמרו. ולסוף ארבעים שנה, שהצרות יעברו והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר. מה הטעם? משום שכתוב (נחום א) לא תקום פעמים צרה, ודי להם במה שעברו. ומזמן תחית המתים יתישב העולם בישובו, זהו שכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

רבי אלעזר בן ערף היה יושב, והיה מצטער בנפשו מאד. נכנס לפניו רבי יהושע. אמר לו, מראה האור של מאור העולם למה חשוכים? אמר לו, מראה ופחד רב נכנס בי, שהרי אני רואה מה שהתעוררו חברינו בעלי הבריתא, ששורה עליהם רוח של קדושים, וההוא שהעירו שבששי יהיה גאלה, יפה. אבל אני רואה אריכות יתר על אותם שוכני עפר, שבאלף הששי לזמן ארבע מאות ושמונה שנים ממנו יהיו עומדים כל שוכני עפר בקיומם.

ומשום כך העירו חברינו על הפסוק שקרא להם בני חת, ח"ת - שיתעוררו לח"ת שנה, והינו שכתוב (ויקרא כח) בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחזתו. כשישפלים הזאת, שהוא חמשת

ברוקא, מקבוץ גלילות עד תחית המתים, כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, דכתיב, (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר.

רבי יהודה אמר מהכא, (דניאל יב) יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים. רבי יצחק אמר מהכא, (זכריה יג) ויצרפתים כצרוף את הפסוף ובחנתים כבחון את הזהב. ובאותם הימים, יהיו ימים אשר יאמרו (קהלת יב) אין לי בהם חפץ, ומשעה שיעברו הצרות עד תחית המתים ארבעים שנה.

רב הונא אמר, תא חזי (יהושע ה) פי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה', פהאי גוונא (גופא) הכא. אמר רב יוסף, כל אלן חד מלה אמרו, ולסוף ארבעים שנה שהצרות יעברו והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר. מאי טעמא, משום דכתיב, (נחום א) לא תקום פעמים צרה, ודי להם במה שעברו. ומזמן תחית המתים, יתישב עלמא בישובו, הךא הוא דכתיב, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

רבי אלעזר בן ערף, היה יתיב, והיה קא מצטער בנפשו טפי עאל לקמיה רבי יהושע. אמר ליה חיזו נהירו בוצינא דעלמא למה חשוכן. אמר ליה, חיזו ודחילו סגי עאל בי, דהא אנא חמי מה דאתערו חברנא מארי מתניתא, דשארית עליהו רוח קדישין. וההוא דאתערו, דבשתייתאי היא פורקנא, שפיר. אבל אנא חמי אורכא יתירא על אינון דירא עפרא, דבאלף שתייתאי לזמן (שמות י"ז ע"א) ארבע מאות ותמניא שנין מגיה, יהיו קיימין כל דיירי עפרא בקיומיהון.

ובגני כף אתערו חברנא, על פסוקא דקרא לון בני חת, ח"ת, דיתערו ל"ח"ת שנה, והיינו דכתיב,

אלפים וארבע מאות ושמונה, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו. ^(עור) אמר רבי יהושע, שזה לא יהיה לך קשה, שהרי שנינו, שלש פתות הן: של צדיקים גמורים, ושל רשעים גמורים, ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כמה שנים, שהם קודמים בתחלה בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלה הששי, כדקאמרן. מאן זכה להאי ארפא, מאן תקיים בקיום דתיה בין האי זמנא, ועל דא אצטעירנא בנפשאי.

אמר לו, רבי, הנה שנינו, יהי אור - יהי ר"ז. חזר ואמר, בתשובה תקדם הכל. אמר רבי יהושע, אם לא שאמרת כך, חסמנו את הפיות לצפות לגאולה כל יום, שפתוב ^(יחזקאל לג) חסן ישועות. מהו ישועות? אלו המצפים ישועות בכל יום.

מהו דעתו של רבי אלעזר? הינו מה שפתוב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. ממשמע שפתוב מישני, אלו הם הצדיקים הנקדמים בחייהם קדם זה. וכמה שנים הם נקדמים? רבי יהודה אומר, מאתים ועשר שנים. רבי יצחק אומר, רד"י שנה, דכתוב ^(במדבר כד) ויר"ד מיעקב וגו'. יר"ד שנה נקדמים לשאר כל אדם. רב נחמן אמר, לפי השיעור שנבלה בעפר. אמר רבי יוסי, אם פן הרבה תחיות הו, אלא כל התחיות יהיו באותו הזמן, והאי דאתמר בתזון ^(דניאל ט) ואמת הדבר וצבא גדול.

והו רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם. ^(בראשית כו) רבי אבהו פתח ואמר, ^(שיר א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. ששנינו, ארבע תקופות וארבעה זמנים משנים זו מזו יעברו

^(ויקרא כה) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו. כשישתלם הזאת, שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ותמננא, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו.

^(עור) אמר רבי יהושע לא תקשי לך האי, דהא תנינן ג' פתות הן, של צדיקים גמורים ושל רשעים גמורים ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כמה שנים, שהם קודמים בתחלה, בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם, לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלה הששי, כדקאמרן. מאן זכה להאי ארפא, מאן תקיים בקיום דתיה בין האי זמנא, ועל דא אצטעירנא בנפשאי.

אמר ליה, רבי, הא תנינן, ^(בראשית א) יהי אור, יהי ר"ז. חזר ואמר, בתשובה תקדם כלא. אמר רבי יהושע, אי לאו דאמרת הכי, אחסימנא פומין למצפי פורקנא כל יומא, דכתיב, ^(ישעיה לג) חסן ישועות. מהו ישועות, אלו המצפים ישועות בכל יום.

מה הוא דעתו דרבי אלעזר. היינו דכתיב, ^(דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. ממשמע דכתיב מישני אלו הם הצדיקים הנקדמים בחייהם קודם זה. וכמה שנים הם נקדמים, רבי יהודה אומר מאתים ועשר שנים. רבי יצחק אומר, רד"י שנה, דכתיב, ^(במדבר כד) ויר"ד מיעקב וגו'. יר"ד שנה נקדמים לשאר כל אדם. רב נחמן אמר, לפי השיעור שנבלה בעפר. אמר רבי יוסי, אם פן הרבה תחיות הו, אלא כל התחיות יהיו באותו הזמן, והאי דאתמר בתזון ^(דניאל ט) ואמת הדבר וצבא גדול.

והו רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם. ^(בראשית כו) רבי אבהו פתח ואמר, ^(שיר א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. ששנינו, ארבע תקופות וארבעה זמנים משנים זו מזו יעברו

הצדיקים לעתיד לבא. האחד - אותו זמן ישגא החכמה בעולם וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם. ששנינו, אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא יותר ממלאכי השרת, שפתיב (ישעיה יא) פמים לים מכסים, השני תתעסקו. (חסר) (עד

כאן מדרש הנעלם)

וישארו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא, כמו שאמר אברהם, משום ששכינה היתה עמו ועם אשתו, ובשביל השכינה הוא אמר, שפתיב (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את, ועל פן התחזק ואמר אחתי היא. עוד, אברהם ויצחק כף ראוי, שודאי משום הפסוק שפתיב (שיר ה) אחתי רעייתי יונתי תמתי, ומשום כף ודאי נראה להם לומר אחתי היא, ועל פן מתחזקים הצדיקים בכ"ה.

ויהי כי ארכו לו שם הנמים וגו'. את רבקה אשתו - דקא, ויהי השכינה. כמו שעבודה ורה כתוב בה וקומו לצחק, כך גם מצחק את] זו שכינה שהיתה עם רבקה. דבר אחר, וכי תעלה על דעתך שיצחק היה משמש מטתו ביום? שהרי שנינו, ישראל הם קדושים ולא משמשים מטתם ביום, ויצחק שהיה קדוש היה משמש מטתו ביום?.

אלא ודאי שאבימלך היה חכם, והוא הסתפל באיצטגנינותו שהוא חלון. כתוב כאן בעד החלון, וכתוב שם (שופטים ה) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא. מה לחלן באיצטגנינות, אף כאן באיצטגנינות. וראה שלא היה כמו שאומר יצחק, אלא ודאי הוא מצחק עמה, והיא אשתו. ואז ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר וגו'. רבי יוסי אמר, נאה היה לאבימלך לעשות

השירים א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. דתנינן, ארבע תקופות וארבע זמנים משונים זו מזו יעברו הצדיקים לעתיד לבא. האחד, אותו זמן ישגא החכמה בעולם וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם. דתנינן, אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא, יותר ממלאכי השרת דכתיב, (ישעיה יא) פמים לים מכסים. השני תתעסקו (חסר) (עד כאן מדרש הנעלם)

וישארו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא, (בראשית כו) פמה דאמר אברהם בגין דשכינתא הוה עמיה ועם אתתיה, ובגין שכינתא קאמר, דכתיב, (משלי ז) אמור לחכמה אחתי את. ועל דא אתתקף ואמר אחתי היא. תו, אברהם ויצחק, הכי אתחזי, דודאי בגין קרא דכתיב (שיר השירים ה) אחתי רעייתי יונתי תמתי, ובגין כף ודאי אתחזי לון לומר, אחתי היא, ועל דא אתתקפו צדיקניא ביה בקדשא בריך הוא.

ויהי כי ארכו לו שם הנמים וגו'. (בראשית כו) את רבקה אשתו דייקא, (ודא שכינתא, פמה דעבודה ורה כתיב בה (שמות לב) וקומו לצחק הכי נמי מצחק את) דא שכינתא דהות עמה דרבקה. דבר אחר, וכי סלקא דעתך דיצחק הוה משמש ערסיה ביממא, דהא תנינן ישראל קדישין אינון ולא משמשי ערסייהו ביממא, ויצחק דהוה קדיש, הוה משמש ערסיה ביממא.

אלא, ודאי אבימלך חכים הוה, ואיהו אסתפל באיצטגנינותא דיליה, דאיהו חלון. פתיב הכא (בראשית כו) בעד החלון, וכתיב התם (שופטים ה) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא, מה לחלן באיצטגנינותא, אוף הכי נמי באיצטגנינותא, וקמא דלא הוה כמה דהוה אמר יצחק. אלא ודאי איהו מצחק עמה, ואיהו אתתיה. וכדין (בראשית כו) ויקרא

לִיצְחָק כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לְאַבְרָהָם, וְכַךְ שָׁזָה הוֹכִיחַ אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֵאשׁוֹנָה.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אֲבָא, מִשּׁוּם כֶּף אִמְרַתִּי אַחְתִּי הִיא, כִּדִּי לְהַדְבִּיק בְּשִׂכְנָהּ, שֶׁכְּתוּב אָמַר לְחִכְמָה אַחְתִּי אֵת. מָה הִטְעַם? מִשּׁוּם שִׁבְחָם לֹא הִיִּתְהַ אֲמוּנָה. שְׂאֵם נִמְצָאָה כְּהֵם אֲמוּנָה, לֹא הִיָּה צְרִיף, אֲבָל מִתּוֹךְ שְׂלֹא הִיִּתְהַ בְּיַעֲקֹב אֲמוּנָה אָמַר כֶּף, וּמִשּׁוּם כֶּף אָמַר, כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים, זֹו הָאֲמוּנָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִשּׁוּם שְׂלֹא שׁוּרָה הַשְּׂכִינָה מִחוּץ לְאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה, וְעַל זֶה אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, שְׁזָה לֹא מְקוּמוֹ וְלֹא שׁוּרָה כְּאֵן. וְיִצְחָק הַחֲזִיק בּוֹ בְּאֲמוּנָה, שְׂרָאָה שְׁהִנָּה הַשְּׂכִינָה שׁוּרָה כְּתוּף אֲשֶׁתוֹ.

וַיְצַו אֲבִימֶלֶךְ אֵת כָּל הָעָם לֵאמֹר הַנִּגְעַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמָת בֵּא רָאָה כִּמְהָ מֵאֲרִיף לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרַשְׁעִים מִשּׁוּם אוֹתוֹ הַחֲסֵד שֶׁעָשָׂה עִם הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהָרִי מִשּׁוּם זֶה לֹא שְׁלִטוֹ בְּיִשְׂרָאֵל עַד לְאַחַר דּוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים. יָפָה עָשָׂה אֲבִימֶלֶךְ שֶׁעָשָׂה חֲסֵד עִם יִצְחָק שְׂאֵמֶר לוֹ (לְאַבְרָהָם) הִנֵּה אֲרֻצֵּי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב כְּעֵינֶיךָ שָׁב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֲבַל עַל הַרְשָׁעִים שֶׁחֲסָדָם אֵינוֹ שְׁלֵם. בֵּא רָאָה, עֶפְרוֹן אָמַר בְּהִתְחַלָּה, (בְּרֵאשִׁית כג) אֲדֹנָי שְׂמַעֲנִי הַשְׁדָּה נִתְתִּי לָךְ וְהִמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נִתְתִּיָּהּ וְגו'. וְאַחַר כֶּף אָמַר, אֲרֻצֵּי אֲרַבְעָה מֵאֵת שְׁקָל כֶּסֶף וְגו'. וְכְתוּב וַיִּשְׁקַל אֲבְרָהָם לְעֶפְרוֹן וְגו', עֵבֶר לְסַחֲרָה. אֵף כְּאֵן כְּתוּב בְּרֵאשׁוֹנָה

אֲבִימֶלֶךְ לִיצְחָק וַיֹּאמֶר וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, יֵאוֹת הָוָה אֲבִימֶלֶךְ לְמַעַבְדֵי לִיצְחָק כִּמְהָ דְעַבְדֵי לְאַבְרָהָם, בְּרֵי דְהָא אוֹכַח לִיהִ קְדָשָׁא כְּרִיף הוּא בְּקַדְמֵיתָא.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּגִין כֶּף אָמַר אַחְתִּי הִיא, בְּגִין לְאַתְדַּבְּקָא בְּשִׂכְנָתָא, דְּכְתִיב, (מְשִׁלִּי ז) אָמַר לְחִכְמָה אַחְתִּי אֵת. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּבָהוּ לֹא הָוָה מְהִימְנוּתָא, דְּאִי מְהִימְנוּתָא אֲשֶׁתְּפַח בְּיַנְיָהוּ, לֹא הָוָה אֲצִטְרִיף. אֲבָל מְגוֹ דְּלֹא הָוָה בְּיַנְיָהוּ מְהִימְנוּתָא, אָמַר הַכִּי. וּבְגִין כֶּף אָמַר (בְּרֵאשִׁית כ) כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים (דף קמא ע"א) בְּמָקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים, דָּא מְהִימְנוּתָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּגִין דְּלֹא שְׂרִיא שְׂכִינָתָא לְבַר מֵאֲרַעָא קְדִישָׁא וְעַל דָּא אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, דְּלֹאוֹ אַתְרִיהִ הוּא, וְלֹא שְׂרִיא הֶכָא. וְיִצְחָק אַתְתַּקַּף בֵּיהּ בְּמְהִימְנוּתָא, דְּחִמָּא דְּהָא שְׂכִינָתָא גּוֹ אַתְתִּיהִ שְׂרִיא.

וַיְצַו אֲבִימֶלֶךְ אֵת כָּל הָעָם לֵאמֹר הַנִּגְעַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמָת (בְּרֵאשִׁית כו).

תָּא חֲזִי, כִּמְהָ אוֹרִיף לְהוֹ קְדָשָׁא כְּרִיף הוּא לְרַשְׁיַעֲיָא, בְּגִין הוּא טִיבוֹ דְּעַבְדֵי עִם אַבְהָן קָמָאִי. דְּהָא בְּגִין דָּא לֹא שְׁלִיטוֹ בְּהוֹ יִשְׂרָאֵל עַד לְבִתְרֵי דְרִין בְּתֵרָאִין. יֵאוֹת עַבְדֵי אֲבִימֶלֶךְ, דְּעַבְדֵי טִיבוֹ עִם יִצְחָק, דְּאָמַר לִיהִ (בְּרֵאשִׁית כ)

הִנֵּה אֲרֻצֵּי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב כְּעֵינֶיךָ שָׁב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֲבַל עַלִּיָּהוּ דְרַשְׁיַעֲיָא, דְּטִיבוּתָא דְלְהוֹן לָאו אִיהוֹ שְׁלִים, תָּא חֲזִי, עֶפְרוֹן בְּקַדְמֵיתָא אָמַר, (בְּרֵאשִׁית כג) אֲדֹנָי

שְׂמַעֲנִי הַשְׁדָּה נִתְתִּי לָךְ וְהִמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נִתְתִּיָּהּ וְגו'. וְלְבִתְרֵי אָמַר,

הנה ארצי לפניך וגו', ואחר כך אמר לו לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. אמר לו רבי אלעזר, זה החסד שעשה עמו - שלא לקח משל אבימלך כלום, ושלחו עם כל ממונו, ואחר כך הלך אחריו לכרות עמו ברית.

ואמר רבי אלעזר, יפה עשה יצחק, שהרי משום שידע את סוד החכמה השתדל וחסר באר מים, כדי להתחזק באמונה כראוי. כן אברהם השתדל וחסר באר מים (ובו יצחק). יעקב מצא אותה מתקנת וישב עליה, וכלם הלכו אחריו והשתדלו, כדי להתחזק באמונה השלמה כראוי.

וכעת ישראל מתחזקים בו בסודות של מצוות התורה, כמו שכל יום ויום מתחזק אדם בציצית, שהיא מצוה, ואדם מתעטף בה. כך גם בתפלין שמניח על ראשו ובזרועו, שהוא סוד עליון כראוי, משום שהקדוש ברוך הוא נמצא באדם שמתעטף בתפלין ומתעטף בציצית, והכל סוד האמונה העליונה.

ועל כן, מי שלא מתעטף בנה ולא מתעטף להתחזק בתפלין בכל יום, דומה לו שאין שורה עמו האמונה, וסר ממנו פחד רבונו, ותפלתו אינה תפלה כראוי. ומשום כך היו האבות מתחזקים בתוף האמונה העליונה, משום שבאר העליונה של סוד האמונה השלמה שורה בו.

ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה נח) ונחך ה' תמיד והשביע

(בראשית כג) ארץ ארבע מאות שקל כסף וגו', וכתוב (בראשית כג) וישקול אברהם לעפרון וגו', עובר לסוחר. אוף הקא, פתיב בקדמיתא, הנה ארצי לפניך וגו'. ולבתר אמר לו, (בראשית כו) לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. אמר ליה רבי אלעזר, דא הוא טיבו דעבד עמיה, דלא נסיב מדיליה אבימלך כלום, ושדריה בכל ממוניה, ולבתר אזל בתריה, למגזר עמיה קיים.

ואמר רבי אלעזר, יאות עבד יצחק, דהא בגין דיידע רזא דחכמתא, אשתדל וחסר בירא דמיין, בגין לאתתקפא במהימנותא כדקא יאות. וכן אברהם אשתדל וחסר בירא דמיא (ובו יצחק), יעקב אשפח ליה מתפקן, ותיב עליה וכלהו אזלו בתריה, ואשתדלו בגין לאתתקפא במהימנותא שלימתא כדקא יאות.

והשתא ישראל אתתקפו ביה ברזי דפקודי אורייתא, כגון דכל יומא ויומא אתתקף בר נש בציצית דאיהו מצוה, ובר נש אתעטף ביה. הכי נמי בתפלי דמנח ארישיה ובדרועיה, דאינון רזא עלאה כדקא חזי. בגין דקדשא בריך הוא אשתפח ביה בבר נש דאתעטר ביה בתפלוי ואתעטף בציצית, וכלא רזא דמהימנותא עלאה.

ועל דא, מאן דלא אתעטף בהאי, ולא אתעטר לאתתקפא בתפלי בכל יומא. דמי ליה דלא שריא עמיה מהימנותא, ואתעדי מגיה דחילו דמאריה, וצלותיה לאו

צלותא כדקא יאות. ובגין כך אבהן הוו מתתקפי גו מהימנותא עלאה, בגין דבירא עלאה דרזא דמהימנותא שלימתא שריא ביה.

ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו', (בראשית כו) רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה

בצחצחות נפשך ועצמתך יחליץ וגו'. הפסוק הזה בארוהו ונתבאר. אבל בפסוק הזה בו החזיקו בעלי האמונה שהבטיח להם לעולם הבא. ונחף ה' תמיד - בעולם הזה ובעולם הבא. ונחף ה' פיון שאמר ונחף ה', למה תמיד? אלא זה התמיד של בין הערבים שהוא התחזק פחת ורועו של יצחק, וזהו החלק לעולם הבא. מנין לנו? מדוד, שכתוב (תהלים כג) ינחני במעגלי צדק למען שמו.

והשביע בצחצחות נפשך - זו האספקלריה המאירה שכל הנשמות נהנות להסתכל ולהתענג בתוכה. ועצמתך יחליץ - הפסוק הזה אין ראשו סופו. אם נשמתו של הצדיק ועלה למעלה, נ"א נהיית באור של מעלה, מה זה ועצמתך יחליץ? אלא הנה פרושה, זו תחית המתים. שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות את המתים ולתקן את עצמות האדם שיהיו ככראשונה בגוף שלם, והנשמה מוסיפה אור בתוף האספקלריה המאירה שתאיר עם הגוף לברית שלם כראוי.

ומשום כך כתוב והיית כגן רוח. מה זה כגן רוח? שלא פוסקים מימיו העליונים לעולם ולעולמי עולמים. והגן [והגוף] הזה נשקה ממנו ומתרוה ממנו תמיד. וכמוצא מים - זה הנהר ההוא ששופע ויוצא מעדן, ולא פוסקים מימיו לעולמים.

בא ראה, באר של מים נובעים זהו סוד עליון בתוף סוד האמונה. באר שיש בה מוצא מים, והיא באר שמתמלאת ממוצא המים ההוא, והם שתי דרגות שהן אחת, זכר ונקבה יחד כראוי.

ונחף יי תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמתך יחליץ וגו'. האי קרא אוקמוה ואתמר. אבל בהאי קרא, ביה אתתקפו מארי מהימנותא דאבטח לון לעלמא דאתי. ונחף יי תמיד בהאי עלמא ובעלמא דאתי. ונחף יי פיון דאמר ונחף יי, אמאי תמיד. אלא דא תמיד דבין הערבים, דאיהו אתתקף תחות דרועיה דיצחק, ודא הוא חולקא לעלמא דאתי, מנלן מדוד דכתיב, (תהלים כג) ינחני במעגלי צדק למען שמו.

והשביע בצחצחות נפשך, (ישעיה נח) דא אספקלריא דנהרא, דכל נשמתין אתהנן לאסתכלא ולא תענגא בגוה. ועצמתך יחליץ, האי קרא לאו רישיה סופיה. אי נשמתיה דצדיקא, (סלקא לעילא, נ"א אתהני בעדינא דא דלעילא) מאי ועצמתך יחליץ. אלא הא אוקמוה. דא תחית המתים, דזמין קדשא בריך הוא לאחייא מתיא ולא תקנא לון לגרמוי דבר נש למהוי כקדמיתא בגופא שלים. ונשמתא אתוספת נהורא גו אספקלריאה דנהרא, לאתנהרא עם גופא לקיימא שלים כדקא חזי.

ובגין כך כתיב, והיית כגן רוח. מאי כגן רוח, דלא פסקו מימיו עלאין, לעלם ולעלמי עלמין, והאי (גופא) גינתא אתשקי מניה, ואתרוי מניה תדיר. (דף קמא ע"ב) וכמוצא מים, דא ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן ולא פסקין מימיו לעלמין.

תא חזי, בירא דמיין נבעין, האי איהו רזא עלאה בגו רזא דמהימנותא. בירא דאית ביה מוצא מים, ואיהו בירא דאתמליא מההוא מוצא מים, ואינון תרין דרגין דאינון חד, דכר ונקבא כחדא כדקא יאות.

וְתָא חֲזִי, הֵהוּא מוֹצֵא מִים וְהֵהוּא בִּירָא
 אֵינּוּן חַד, וְאִקְרִי כֻלָּא בָּאָר. דִּהָא הֵהוּא
 מְקוּרָא דְעֵייל, וְלֹא פְסִיק לְעֵלְמִין, וּבִירָא
 אֲתַמְלִי. וּמֵאֵן דְּאֲסַתְפַּל בְּבִירָא דָּא, אֲסַתְפַּל
 בְּרִזָּא עֲלָאָה דְמַהִימְנוּתָא, וְדָא הוּא סִימְנָא
 דְאַבְהוֹ, דְמִשְׁתַּדְּלִי לְחַפּוֹר בִּירָא דְמֵיא גּוֹ רִזָּא
 עֲלָאָה, וְלִית לְאַפְרָשָׁא בֵּין מְקוּרָא וּבִירָא
 וְכֻלָּא חַד.

וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת (בראשית כו). רְמִיז דִּזְמִינִין
 בְּנוֹי לְמַפְלַח וְלֹאֲתַקְנָא הָאֵי בִירָא
 כְּדָקָא חֲזִי, בְּרִזָּא דְקַרְבְּנִין וְעֵלְיוֹן. פְּגוּוֹנָא
 דָּא, (בראשית ב) וַיִּנְיַחְהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבְדָּהּ
 וּלְשִׁמְרָהּ, אֵלִין קַרְבְּנִין וְעֵלְיוֹן וּבְגִין דָּא,
 יִתְפַּשְׁטוֹן מִבּוּעוּי לְכָל סְטָרִין פְּמָה דְאַתְּ אָמַר,
 (משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מִעֵינֵתֶיךָ חוּצָה בְּרַחֲבֵת פְּלָגֵי
 מִים, וּבְגִין פְּךָ וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת.

רְבִי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי א) חֲכָמוֹת בַּחוּץ
 תְּרוֹנָה בְּרַחוּבוֹת תַּתֵּן קוֹלָהּ. הָאֵי קָרָא
 אִיהוּ רִזָּא עֲלָאָה. מָאֵי חֲכָמוֹת, אֵלִין חֲכָמָה
 עֲלָאָה וְחֲכָמְתָא זַעִירָא דְאַתְּפַלִּילַת בַּהּ
 בַּעֲלָאָה וְשָׂרְיָא בַּהּ.

בַּחוּץ תְּרוֹנָה. תָּא חֲזִי, חֲכָמָה עֲלָאָה אִיהִי
 סְתִימָא דְכָל סְתִימִין, וְלֹא אֲתִיידַע
 וְלֹא אִיהִי בְּאַתְגַּלְיָא, פְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איוב כח)
 לֹא יָדַע אָנוּשׁ עֲרֻפָה וְגוֹ', פַּד אֲתַפְּשִׁטַּת
 לְאַתְנַהֲרָא, אֲתַנַּהֲרָא בְּרִזָּא דְעֵלְמָא דְאַתִּי,
 וְעֵלְמָא דְאַתִּי אֲתַבְּרִי מַגִּיָּה. פְּדַתְנֵן עֵלְמָא
 דְאַתִּי אֲתַבְּרִי בְּיוֹד, וְאַתְּפַסְיָא הָאֵי חֲכָמָה
 תַּמָּן וְאֵינּוּן חַד. בְּזַמְנָא דְאַתְּעַתֵּד (נ"א דִּאֲתַעֲטַר נ"א
 דִּאֲתַעֲבַד) פְּלֹא בְּרִזָּא דְעֵלְמָא דְאַתִּי פְּדַקְאֲמַרְן,
 פְּדִין הוּא חֲדוּהָ לְאַתְנַהֲרָא, וְכֻלָּא בַּחֲשָׁאֵי
 דְלֹא אֲשַׁתְּמַע לְבַר לְעֵלְמִין.

וְכֹא וְרָאָה, אוֹתוּ מוֹצֵא מִים
 וְאוֹתָהּ בָּאָר הֵם אֶחָד, וְהַפֵּל
 נִקְרָא בָּאָר, שְׁהִירִי אוֹתוּ הַמְקוּר
 שְׁמַכְנִיס וְלֹא פּוֹסֵק לְעוֹלָמִים,
 וְהַבָּאָר מִתְמַלֵּאת. וּמִי שְׁמַסְתַּכַּל
 בְּבָאָר הַזֶּה, מִסְתַּכַּל בְּסוּד הָעֵלְיוֹן
 שֶׁל הָאֱמוּנָה. וְזֶהוּ סִימֵן הָאֲבוֹת -
 שְׁמִשְׁתַּדְּלִים לְחַפּוֹר בָּאָר מִים
 בַּתּוֹךְ סוּד עֵלְיוֹן, וְאֵין לְהַפְרִיד
 בֵּין הַמְקוּר וְהַבָּאָר, וְהַפֵּל אֶחָד.

וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת - רְמִיז
 שְׁעֵתִידִים בְּנֵי לְעֵבֵד וְלַתְּקַן אֵת
 הַבָּאָר הַזֶּה פְּרָאוּי בְּסוּד הַקְּרַבְנוֹת
 וְהַעוֹלוֹת. כְּמוֹ כֵּן, (בראשית ב)
 וַיִּנְחָהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבְדָּהּ
 וּלְשִׁמְרָהּ. אֵלוּ הַקְּרַבְנוֹת
 וְהַעוֹלוֹת. וּמִשׁוּם זֶה יִתְפַּשְׁטוּ
 מִעֵינֵתוֹתָיו לְכָל הַצְּדִידִים, כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מִעֵינֵתֶיךָ
 חוּצָה בְּרַחוּבוֹת פְּלָגֵי מִים,
 וּמִשׁוּם כֵּךְ וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת.
 רְבִי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (שם א)
 חֲכָמוֹת בַּחוּץ תְּרוֹנָה בְּרַחוּבוֹת
 תַּתֵּן קוֹלָהּ. הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד
 עֵלְיוֹן. מַה זֶה חֲכָמוֹת? אֵלוּ
 הַחֲכָמָה הָעֵלְיוֹנָה וְהַחֲכָמָה
 הַקְּטָנָה שְׁנִכְלָלַת בְּעֵלְיוֹנָה וְשׁוֹרָה
 בַּהּ.

בַּחוּץ תְּרוֹנָה - בֹּא רָאָה, הַחֲכָמָה
 הָעֵלְיוֹנָה הִיא סְתוּמָה שֶׁל כָּל
 הַסְּתוּמִים, וְלֹא נוֹדַעַת וְאֵינָה
 בְּגִלּוּי, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (איוב כח) לֹא
 יָדַע אָנוּשׁ עֲרֻפָה וְגוֹ'.
 כְּשִׁמְתַּפְּשִׁטַּת לְהָאִיר, מֵאִירָה
 בְּסוּד הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא
 נִבְרָא מִמְּנָה, כְּפִי שְׁשִׁנִּינוּ,
 הָעוֹלָם הַבָּא נִבְרָא בְּיוֹד,
 וְהַחֲכָמָה הַזֶּה נִכְסִית שֵׁם, וְהֵם
 אֶחָד בְּזַמֵּן שְׁמַתִּיצֵב [שְׁמַתִּיצֵב נ"א
 שְׁנַעֲשֵׂה] הַפֵּל בְּסוּד שֶׁל הָעוֹלָם
 הַבָּא, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. אֲזַי הִיא
 הַשְּׁמִמָּה לְהִיּוֹת מֵאִירָה, וְהַפֵּל
 בַּחֲשָׁאֵי, שְׁלֹא נִשְׁמַע בַּחוּץ
 לְעוֹלָמִים.

עוד רוצה להתפשט, ויוצאים מן המקום הזה אש ומים ורוח, כמו שנתבאר, ונעשים קול אחד שיוצא בחוץ ונשמע, כמו שנתבאר. אז משם ולהלן זהו חוץ. הרי בפנים הוא בחשאי, שלא נשמע לעולמים. עכשו שנשמע הסוד נקרא בחוץ. מכאן צריך אדם להתקין את מעשהו ולבקש.

ברחבות - מי הרחובות? זה הרקיע שהוא שבו מאירים כל הפוככים, והוא המעין שאין מימיו פוסקים, כמו שנאמר (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. והוא רחובות, ושם תתן קולה, עליונה ותחתונה, והכל אחד.

ומשום זה אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, כמו שנאמר, שכתוב בחוץ תרנה, שהרי מכאן עומד המעשה להתתקן ודבר לשאלה, שכתוב (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשנים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועתדה בשדה לך - זו השדה אשר ברכו ה'. ואחר שידע האדם את סוד החכמה ויתקין את עצמו בה, מה כתוב אחר כך? ובנית ביתך. זו הנשמה של אדם בגופו, שיתתקן ויעשה איש שלם. ועל כן, כשחפר יצחק ועשה באר בשלום, לאותו השלום [שיתיה שלם] קרא רחובות, והכל פראוי. אשרי הצדיקים שמעשיהם לקב"ה לקים את העולם, שכתוב כי ישרים ישפנו ארץ, ישפנו ארץ, והרי פרושה. ויהי פי זקן יצחק. אמר רבי שמעון, כתוב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה. הפסוק הזה בארוהו

תו בעיא לאתפשטא, ונפיק מהאי אתר אשא ומיא ורוחא, כמה דאתמר. ואתעביד חד קלא דנפקא לבר ואשתמע, כמה דאתמר. פדין מתמן ולהלן איהו חוץ, דהא לגו בחשאי איהו דלא אשתמע לעלמין, השתא דאשתמע רזא, אקרי חוץ, מכאן בעי בר נש לאתקנא בעבידתיה ולשאלא.

ברחובות, מאן רחובות, דא ההוא רקיעא דביה כל ככביא דנהרין, ואיהו מבוועא דמימוי לא פסקין. כמה דאת אמר, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ואיהו רחובות. ותמן תתן קולה, עלאה ותתאה וכלא חד.

ובגין דא אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, כמה דאתמר. דכתיב בחוץ תרונה, דהא מכאן קיימא עבידא לאתתקנא ומלה לשאלה, דכתיב, (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועתדה בשדה לך, דא (בראשית כד) שדה אשר ברכו יי. ובתר דינדע בר נש רזא דחכמתא ויתקין גרמיה בה, מה כתיב אחר, ובנית ביתך. דא נשמתא דבר נש בגופיה, דיתתקן ויתעביד גבר שלים. ועל דא פד חפר יצחק ועבד בירא בשלם, לההוא שלם (נ"א למתו שלים) קרי ליה רחובות, וכלא כדקא יאות. זכאין אינון צדיקנא דעובדיהון לגבי קדשא בריך הוא לקיימא עלמא. דכתיב, (משלי ב) כי ישרים ישפנו ארץ, ישפנו ארץ. והא אוקמוה.

ויהי כי זקן יצחק (בראשית כד). אמר רבי שמעון פתיב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום

וּנְתַבָּא. אַבְל בַּא רָאָה, כֹּל מַעֲשֵׂי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כֹּלָם הִם דְּבָרֵי
אֱמֶת, וְהַפֶּל בְּסוּד עֲלִיּוֹן. וְכֹל דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה כֹּלָם דְּבָרֵי אֱמוּנָה וְסוּדוֹת
עֲלִיּוֹנִים פְּרָאוּי.

וְבֵא וּרְאָה, לֹא זָכָה יִצְחָק כְּמוֹ
אֲבָרְהָם, שֶׁלֹּא סָמוּ עֵינָיו וְלֹא כְּהוּ.
אַבְל פֶּאן הוּא סוּד עֲלִיּוֹן, סוּד
הָאֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, שֶׁפְּתוּב
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם. זֶה
אֲבָרְהָם, שֶׁהוּא אוֹר הַיּוֹם, וְאוֹרוֹ
הוֹלֵךְ וּמֵאִיר וּמִתְחַזֵּק בְּתַקְוֵת הַיּוֹם.
וּמִשׁוּם כֶּף מַה פְּתוּב? וְאֲבָרְהָם
זָקֵן פֶּא בְּיָמִים, בְּאוֹתָם הָאוֹרוֹת
שֶׁמֵּאִירִים. וְהוּא זָקֵן, [וּמֵאִיר אוֹ הוֹלֵךְ
וּמֵאִיר] כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר (מְשַׁלֵּי ד) הוֹלֵךְ
וְאוֹר עַד גִּבּוֹן הַיּוֹם, וּמִשׁוּם כֶּף
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם. וְלַחֲשׁוֹף
קָרָא לִילָה - זֶה יִצְחָק, שֶׁהוּא
חֲשׁוֹף, וְהוּא הוֹלֵךְ לְקַבֵּל לְתוֹכוֹ אֶת
הַלֵּילָה. וּמִשׁוּם כֶּף, כִּשְׁהוּא זָקֵן
מַה פְּתוּב? וַיְהִי כִי זָקֵן יִצְחָק
וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מְרֹאֵת. כֶּף זֶה וְדָאֵי,
שֶׁרָצָה לְהַחֲשׁוֹף וּלְהִדְבֵּק [בַּחֲשׁוֹף]
בְּדַרְגָּתוֹ פְּרָאוּי.

בֵּא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנֵי וְנָשֵׁק יְדִיו.
אָמַר לוֹ, יִפֶּה. אֲבָרְהָם מֵאִיר מִצַּד
שֶׁל דַּרְגָּתוֹ, יִצְחָק נִחְשָׁף מֵהַצַּד שֶׁל
דַּרְגָּתוֹ, וַיַּעֲקֹב לְמַה, שֶׁפְּתוּב וְעֵינָי
יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזְקֵן? אָמַר לוֹ, כֶּף
זֶה וְדָאֵי, כְּתוּב כְּבָדוֹ וְלֹא כְּהוּ.
כְּתוּב מִזְקֵן וְלֹא מִזְקֵנוּ. אֲלֵא מִזְקֵן
- מִזְקֵן שֶׁל יִצְחָק, מֵאוֹתוֹ צַד
כְּבָדוֹ. לֹא יוּכַל לְרֹאוֹת לְהַסְתַּפֵּל
פְּרָאוּי, אַבְל לֹא כְּהוּ. אַבְל יִצְחָק
כְּהוּ וְדָאֵי מִכֹּל וְכֹל, וְנַעֲשֵׂה חֲשׁוֹף,
שֶׁתְּרִי אֲזַנְחָז בּוֹ הַלֵּילָה, וְהַתְּקִים
וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לִילָה.

מֵהֵהוּא סִטְרָא כְּבָדוֹ. לֹא יוּכַל לְרֹאוֹת, לְאַסְתַּפְּלָא כְּדָקָא חֲזִי, אַבְל לֹא
כְּהוּ. אַבְל יִצְחָק כְּהוּ וְדָאֵי מִכֹּל וְכֹל, וְאַתְעֵבִיד חֲשׁוֹף, דְּהָא כִּדִּין אֲתֵאָחִיד
בֵּיה לִילָה, וְאַתְקִיִּים וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לִילָה.

וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לִילָה, הָאֵי קָרָא אוּקְמוּהָ
וְאַתְמַר. אַבְל תָּא חֲזִי, כֹּל עוֹבְדוֹי דְקָדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, כִּלְהוּ אֵינוֹן מְלִין דְקָשׁוּט וְכִלְא
כְּרָזָא עֲלָאָה. וְכֹל מְלוֹי דְאוּרִייתָא, כִּלְהוּ
מְלִי מְהִימְנוּתָא וְרִזִּין עֲלָאִין כְּדָקָא יֵאוּת.

וְתָא חֲזִי, לֹא זָכָה יִצְחָק פְּאֲבָרְהָם, דְלֵא
סָמוּ עֵינָיו וְלֹא כְּהוּ. אַבְל רָזָא עֲלָאָה
אִיהוּ הַכָּא, רָזָא דְמְהִימְנוּתָא. כְּמַה דְאַתְמַר,
דְכְּתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, דָּא אֲבָרְהָם,
דְּאִיהוּ נְהוּרָא דִימְמָא. וְנְהוּרָא דִילִיָּה אֲזִיל
וְנְהִיר וְאַתְתַּקֵּף בְּתַקְוֵתָא (דף קמב ע"א) דִּיוּמָא.

וּבְגִין כֶּף, מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כד) וְאֲבָרְהָם זָקֵן
בֵּא בְּיָמִים, בְּאֵינוֹן נְהוּרִין דְנְהִרִין.
וְאִיהוּ סִיב, (ד"א ל"ג וְנְהִיר כְּדִין אוּיל וְנְהִיר) כְּמַה דְאַתְ
אָמַר, (מְשַׁלֵּי ד) הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד גִּבּוֹן הַיּוֹם, וּבְגִין
כֶּף, (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם.
וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לִילָה, דָּא יִצְחָק דְאִיהוּ חֲשׁוֹף,
וְאִיהוּ אֲזִיל לְקַבֵּלָא לִילְיָא בְּגוּיָה, וּבְגִין כֶּף,
אִיהוּ כַד סִיב, מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כז) וַיְהִי כִי זָקֵן
יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מְרֹאֵת. הַכִּי הוּא וְדָאֵי,
דְּבַעָא לְאַתְחַשְׁבָּא וְלֵאֲתִדְבַּקָא (בַּחֲשׁוֹף) בְּדַרְגָּיָה
כְּדָקָא יֵאוּת.

אַתָּא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה, וְנָשֵׁיק יְדִוֵי. אָמַר
לִיָּה, שְׁפִיר, אֲבָרְהָם נְהִיר מְסִטְרָא
דְּדַרְגָּא דִילִיָּה, יִצְחָק אֲתִחֲשׁוֹף מְסִטְרָא
דְּדַרְגָּא דִילִיָּה, יַעֲקֹב אֲמָאֵי, דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית מח)
וְעֵינָי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזְקֵן. אָמַר לִיָּה, הַכִּי
הוּא וְדָאֵי, כְּבָדוֹ כְּתִיב, וְלֹא כְּהוּ. מִזְקֵן
כְּתִיב, וְלֹא מִזְקֵנוּ. אֲלֵא מִזְקֵן, מִזְקֵן דִּיִּצְחָק,

וַיִּקְרָא אֶת עֶשׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל, (בראשית כז)
 דִּאתְכַלֵּל מִסְטָרִיהָ דְדִינָא קִשְׂיָא (שם)
 וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זְקַנְתִּי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי.
 רַבִּי אֱלֶעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרִי אָדָם
 עוֹז לֹא בָּךְ וְגו', וּזְכָאָה בַר נָשׁ דִּאתְתַקַּף בֵּיהּ
 בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וַיִּשׁוּי תוֹקְפִיהּ בֵּיהּ.

יְבוּל פְּחַנְנִיָּה מִישְׂאֵל וְעֲזֵרְיָה דִּאתְתַקַּפוּ
 וְאָמְרוּ, (דניאל ג) הֵן אִיתִי אֱלֹהֵנָא דִּי
 אֲנַחְנָא פְּלַחִין יְכוּל לְשִׁיזְבוּתְנָא מִן אֲתוּן
 נוֹרָא יְקִידְתָּא וּמִן יָדָךְ מְלַכָּא יִשְׁזִיב.

תָּא חֲזִי, דְּאִי לָא יִשְׁזִיב וְלֹא אֲתַקְיִים
 עַלֵּיהּוּ קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אֲשַׁתְּפַח
 שְׁמִיהָ דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְלֹא יִתְקַדֵּשׁ
 בְּעִינֵיהּוּ דְכָלֵּא כְּמָה דְאָמְרוּ. אֶלָּא, כִּיּוֹן
 דִּידְעוּ דְלֹא אָמְרוּ כְּדָקָא יְאוּת, אֲהֲדַרוּ
 וְאָמְרוּ, (דניאל א) וְהֵן לָא יִדְיעַ לְהוּי לָךְ מְלַכָּא
 וְגו'. כִּיּוֹן יִשְׁזִיב, כִּיּוֹן לָא יִשְׁזִיב, יִדְיעַ לְהוּי
 לָךְ מְלַכָּא וְגו'. וְתַנִּינֵן דְמַלְּהָ אֹדְעַ לְהוּ
 יְחֻזְקָאֵל, וְשִׁמְעוּ וְקַבְּלוּ מִנֵּיהּ, דְקִדְשָׁא
 בְרִיךְ הוּא לֹא אֲתַקְיִים עַלֵּיהּוּ, בְּגִין דִּיקַבְּלוּן
 אֲגָרָא. וּכְדִין אֲהֲדַרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לָא יִדְיעַ
 לְהוּי לָךְ מְלַכָּא וְגו'.

אֶלָּא לָא יִתְתַקַּף בַּר נָשׁ דְּיִמָּא, קִדְשָׁא
 בְרִיךְ הוּא יִשְׁזִיבֵנִי, אוֹ אִיהוּ עֶבֶד לִי
 כָּךְ וְכָךְ, אֲבָל יִשׁוּי תוֹקְפִיהּ בֵּיהּ בְּקִדְשָׁא
 בְרִיךְ הוּא דִּיִּסְיַע לִיהּ, כַּד אִיהוּ אֲשַׁתְּדַל
 בְּאִינוּן פְּקוּדִין דְּאוֹרֵייתָא, וְלִמְיָהּ בְּאַרְחָ
 קְשׁוּט. דְּכִיּוֹן דְּאֲתִי בַר נָשׁ לְאֲתַדְכָּאָה,
 מְסִיַּיעִין לִיהּ וְדָאִי, וּבְדָא יִתְתַקַּף בֵּיהּ
 בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ יִסְיַע לִיהּ,
 וַיִּתְתַקַּף בֵּיהּ, דְלֹא יִשׁוּי תוֹקְפִיהּ בְּאַחֲרָא.

וּבְגִין כָּךְ, עוֹז לֹא כָּךְ. מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם, דִּיעֶבֶד לְבֵיהּ כְּדָקָא יְאוּת בְּלָא

וַיִּקְרָא אֶת עֶשׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל. שְׁנִכְלֵל
 מִצִּדּוֹ שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה. וַיֹּאמֶר הִנֵּה
 נָא זְקַנְתִּי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי. רַבִּי
 אֱלֶעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרִי
 אָדָם עוֹז לֹא בָּךְ וְגו'. אֲשֶׁרִי הָאִישׁ
 שְׁמַתְחֻזֵּק בְּקַבְּ"ה וְשֵׁם בּוֹ אֶת
 תְּקוּפּוֹ.

יְבוּל פְּחַנְנִיָּה מִישְׂאֵל וְעֲזֵרְיָה
 שֶׁהִתְחַזְּקוּ וְאָמְרוּ, (דניאל ג) הֵן אֲתַנּוּ
 אֱלֹהֵינוּ שְׁאֲנוּ עוֹבְדִים יְכוּל
 לְהַצִּילֵנוּ מִתּוֹךְ כַּבֶּשֶׁן הָאֵשׁ
 הַיּוֹקֵדֶת, וּמִיָּדָךְ הַמְּלֶכֶךְ יִצְיֵל.

בֵּא רָאָה, שְׂאֵם לֹא יִצְיֵל וְלֹא יַעֲמֵד
 עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, נִמְצָא
 שְׁשֵׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא
 יִתְקַדֵּשׁ בְּעֵינֵי הַכֹּל, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ.
 אֶלָּא כִּיּוֹן שְׁיַדְעוּ שֶׁלֹּא אָמְרוּ
 כְּרֵאוּי, חֲזָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יִדְוַע
 לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלֶכֶךְ וְגו'. כִּיּוֹן יִצְיֵל כִּיּוֹן
 לֹא יִצְיֵל, יִדְוַע לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלֶכֶךְ
 וְגו'. וְשִׁנִּינוּ שְׁיִחֻזְקָאֵל הוֹדִיעַ לְהֶם
 דְּבַר, וְשִׁמְעוּ וְקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ,
 שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עֲמֵד
 עֲלֵיהֶם, כַּדִּי שְׁיִקַּבְּלוּ שְׂכָר, וְאִז
 חֲזָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יִדְוַע לְהִיּוֹת
 לָךְ הַמְּלֶכֶךְ וְגו'.

אֶלָּא לֹא יִתְחַזֵּק אָדָם שְׁיֹאמֶר,
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִצְיֵלֵנִי, אוֹ
 יַעֲשֶׂה לִי כָּךְ וְכָךְ. אֲבָל יִשִּׁים אֶת
 כַּחוֹ בְּקַבְּ"ה שְׁיִסְיַע לוֹ, כְּשֶׁהוּא
 מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתָם הַמְּצוּוֹת שֶׁל
 הַתּוֹרָה וְלִלְכַת בְּדַרְךְ אַמֶּת. שְׁכִיּוֹן
 שְׂאֲדָם כַּאֲ לְהַטְהֵר, וְדָאִי מְסִיַּעִים
 לוֹ. וּכְזֹה יִתְחַזֵּק בְּקַבְּ"ה שֶׁהוּא
 יִסְיַע לוֹ, וַיִּתְחַזֵּק בּוֹ, שֶׁלֹּא יִשִּׁים
 אֶת כַּחוֹ בְּטַחוּנוֹ בְּאַחֵר.

וּמִשּׁוּם כָּךְ, עוֹז לֹא כָּךְ מְסֻלוֹת
 בְּלִבְכֶם. שְׁיַעֲשֶׂה לְבוֹ כְּרֵאוּי בְּלִי
 הִרְהוּר אַחֵר, אֶלָּא כַּמְסֻלָּה הַזֹּה
 שֶׁהִיא מִתְיַשְׁבֶּת לְעֵבֶר בְּכֹל מְקוֹם

שְׁצַרְיָהּ, כִּף גַּם.

דָּבָר אַחַר אֲשֶׁר־י אָדָם עֹזוּ לוֹ
כִּף - עֹז כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים כט)
ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. מִשׁוֹם שְׁצַרְיָהּ
לְאָדָם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה לְשִׂמּוֹ
שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׂכַל מִי
שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וְאֵינוֹ
מִשְׁתַּדֵּל לְשִׂמְהָ, טוֹב לוֹ שְׂלֵא
נִבְרָא. מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם, מֵה זֶה
מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם? כְּמוֹ שְׁנֵאמַר
(שם סח) סִלּוּ לְרוֹכֵב בְּעֵרְבוֹת בְּיָה
שְׂמוֹ. זֶה הַתּוֹרָה הִיא שְׂהוּא
הַשְׁתַּדֵּל בְּהַ לְהֵרִים אֶת הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְלַעֲשׂוֹתוֹ חֲטִיבָה
בְּעוֹלָם.

בֵּא רֵאָה, כָּל מַעֲשֵׂיו שֶׁל יַעֲקֹב
הָיוּ לְשִׂמּוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וּמִשׁוֹם כִּף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא הָיָה עִמּוֹ תְּמִיד, שְׂלֵא זֶה
מִמְנוֹ הַשְׂכִּינָה. שֶׁהָרִי בְּשַׁעַה
שֶׁקָּרָא לוֹ יִצְחָק אֶת עֲשׂוֹ בְּנוֹ,
יַעֲקֹב לֹא הָיָה שֵׁם, וְהַשְׂכִּינָה
הוֹדִיעָה לְרַבְקָה, וְרַבְקָה
הוֹדִיעָה לְיַעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בֵּא רֵאָה, אִם
חֵס וְחִלְלָה בְּאוֹתוֹ זְמַן הָיָה
מִתְבָּרֵךְ עֲשׂוֹ, לֹא הָיָה שׁוֹלֵט
יַעֲקֹב לְעוֹלָמִים. אֲלֵא מֵעַם
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זֶה הָיָה,
וְהַכֵּל בֵּא בְּמִקּוֹמוֹ כְּרֵאוּי. בֵּא
רֵאָה, כְּתוּב וְרַבְקָה אֶהְבֵּת אֶת
יַעֲקֹב, וְזֶה נִתְבָּאָר. וּמִשׁוֹם כִּף
שֶׁלָּחָה בְּשִׁבִיל יַעֲקֹב, הִנֵּה
שֶׁמַּעֲתִי אֶת אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל
עֲשׂוֹ אַחִיךָ לֵאמֹר.

וְעַתָּה בְּנִי שְׂמַע בְּקוֹלִי וְגוֹ'.
בְּזְמַן הַהוּא עָרַב פֶּסַח הָיָה,
וְצָרִיךְ הַיֵּצֵר הָרַע לְהִתְבַּעַר
וְלִשְׁלֹט הַלְבָנָה, סוּד הָאֲמוּנָה,
וְלָכֵן עֲשֵׂתָה שְׁנֵי תַבְשִׁילִים.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כָּאֵן רָמֵז
שְׁעִתִּידִים בְּנֵי יַעֲקֹב לְהַקְרִיב
שְׁנֵי שְׁעִירִים, אֶחָד לַה' וְאֶחָד
לְעִזְאֵזֶל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. מִשׁוֹם

הַרְהוּרָא אַחֲרָא, אֲלֵא כְּהֵאֵי מְסֻלָּה דְּאִיְהִי
מִתִּישְׁבָּא לְאַעֲבָרָא בְּכָל אֶתְר דְּאַצְטְרִיךְ, הָכִי
נָמִי.

דָּבָר אַחַר אֲשֶׁר־י אָדָם עֹזוּ לוֹ כִּף, עֹז, כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים כט) יִי עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, בְּגִין
דְּאַצְטְרִיךְ לִי לְבַר נֶשׁ דִּיתְעַסֵּק בְּאוֹרֵייתָא
לְשִׂמְיָה דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מָאן דְּאַתְעַסֵּק
בְּאוֹרֵייתָא וְלֹא אֲשְׁתַּדֵּל לְשִׂמְיָה, טַב לִי לִי דְּלֹא
אַתְבְּרִי. מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם, מָאִי מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם,
כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים סח) סִלּוּ לְרוֹכֵב בְּעֵרְבוֹת
בְּיָה שְׂמוֹ. דָּא הִיא אוֹרֵייתָא, דְּאִיְהוּ אֲשְׁתַּדֵּל
כְּהַ לְאַרְמָא לִי לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלְמַעַבְד
לִי חֲטִיבָא כְּעֵלְמָא.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב כָּל עוֹבְדוֹי הָווּ לְשִׂמְיָא
דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כִּף קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא הָוָה עִמֵּיהָ תְּדִיר, דְּלֵא אֲעֵדִי מִנִּי
שְׂכִינְתָא. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּקָרָא לִי יִצְחָק לְעֲשׂוֹ
בְּרִיָה, יַעֲקֹב לֹא הָוָה תְּמָן, וְשְׂכִינְתָא אוֹדְעַת לָהּ
לְרַבְקָה, וְרַבְקָה אוֹדְעַת לִי לְיַעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, תָּא חֲזִי, אִי חֵס וְשְׁלוֹם בְּהַהוּא
זְמַנָּא יִתְבָּרֵךְ עֲשׂוֹ, לֹא יִשְׁלוֹט יַעֲקֹב
לְעֵלְמִין. אֲלֵא מֵעַם קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה,
וְכֵלֵא בְּאַתְרֵיהָ אֶתָּא כְּדָקָא חֲזִי. תָּא חֲזִי, (בראשית
כח) וְרַבְקָה אוֹהֵבֵת אֶת יַעֲקֹב כְּתִיב, וְהָא אֶתְמַר.
וּבְגִין כִּף שְׁדֵרֵת בְּגִינֵיהָ דִּיעֲקֹב, (בראשית כז) הִנֵּה
שֶׁמַּעֲתִי אֶת אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל עֲשׂוֹ אַחִיךָ לֵאמֹר.
וְעַתָּה בְּנִי שְׂמַע בְּקוֹלִי וְגוֹ'. בְּהַהוּא זְמַנָּא,
עָרַב פֶּסַח הָוָה, וּבְעֵי יֵצֵר הָרַע

לְאַתְבַּעְרָא, וְלִשְׁלֹטָאָה סִיְהָרָא, רָזָא (דף קמב ע"ב)
דְּמַהִימְנוּתָא. וְעַל דָּא עֲבַדְתָּ תְּרִי תַבְשִׁילִין.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, רָמֵז הָכָא דְּזְמַיְנִין בְּנוֹי
דִּיעֲקֹב לְקַרְבָּא שְׁנֵי שְׁעִירִים, חַד לִי, וְחַד
לְעִזְאֵזֶל בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרִי. וּבְגִין כִּף, קָרִיבֵת שְׁנֵי

כף הקריבה שני גדיי עזים - אחד בשביל הדרגה שלמעלה, ואחד כדי להכניע את דרגתו של עשו שלא ישלט על יעקב, ועל כן שני גדיי עזים, ומשניהם טעם יצחק ואכל.

ויבא לו יין וישת. ויבא לו יין, רמז רמז - ממקום רחוק קרב אותו מאותו מקום ושל עשו. רבי אלעזר אמר, רמז מהיין שהוא שפל השמחה נמצאת בו כדי לשמח את יצחק, שצריך שמחה, כשרוצים שמחה לשמח את צד [הלוי] שלו, ועל כן ויבא לו יין וישת.

ותקח רבקה את בגדי עשו וגו'. אלו הלבושים שהרויח עשו מנמרוד, ואלה לבושי כבוד, שהיו מאדם הראשון, וכאו לידי נמרוד, ובהם היה צד צידה נמרוד, שכתוב (בראשית י) הוא היה גבר ציד לפני ה' וגו'. ועשו יצא לשדה ונלחם בקרב עם נמרוד והרג אותו, ולקח ממנו את הלבושים הללו. זהו שכתוב ויבא עשו מן השדה והוא עיף, ובארוה, פתוב פאן והוא עיף, וכתוב שם (ירמיה ד) כי עיפה נפשי להרגים.

ועשו היה מעלה את אותם הלבושים לרבקה, ובהם היה יוצא וצד ציד, ואותו היום לא לקח אותם, ויצא לשדה והתעכב שם. וכשעשו היה לובש אותם, לא היו מעלים ריחות כלל. פיין שיעקב לבש אותם, אז שבה האבדה למקומה והעלו ריחות, משום שפייו של יעקב היה פיו של אדם, ומשום כף חזרו בשעה ההיא למקומם והעלו ריחות.

אמר רבי יוסי, יפיו של יעקב [היה] שהוא יפיו של אדם איך אפשר? והרי שנינו, תפוח יעקב, של אדם הראשון מכהה גלגל

גדיי עזים, חד בגין דרגא דלעילא, וחד בגין לכפיא דרגיה דעשו דלא ישלוט עליה דיעקב, ועל דא שני גדיי עזים, ומתרוניהו טעים יצחק ואכיל.

ויבא לו יין וישת, (בראשית כז) ויבא לו יין, רמז רמז, מאתר רחיק קריב ליה מההוא אתר (דעשו). רבי אלעזר אמר, רמז מההוא יין דכל חדו אשתכח ביה, בגין לחדתא ליה ליצחק, דבעי חדוה, פדקא בעיין חדוה לחדתא סטרא (דלויא) דיליה, ועל דא ויבא לו יין וישת.

ותקח רבקה את בגדי עשו וגו', (בראשית כז) אליו אינון לבושיין דרווח עשו מנמרוד, ואליו לבושי יקר דהו מן אדם הראשון, ואתו לידא דנמרוד, ובהו היה צד צידה נמרוד, דכתיב, (בראשית י) הוא היה גבור ציד לפני יי וגו', ועשו נפק לחקלא, ואגח ביה קרבא בנמרוד וקטל ליה, ונסב אליו לבושיין מגיה, הדא הוא דכתיב, (בראשית כה) ויבא עשו מן השדה והוא עיף, ואוקמוה. פתיב הכא והוא עיף, וכתיב התם (ירמיה ד) כי עיפה נפשי להרגים.

ועשו היה סליק לון לאינון לבושיין לגבה דרבקה, ובהו היה נפיק וצד צידה, והוא יומא לא נטל לון, ונפק לחקלא ואתעכב תמן. וכד היה לביש לון עשו, לא הו סלקין ריחין כלל. פיין דלביש לון יעקב, פדין תבת אבדה לאתרה, וסליקו ריחין. בגין דשופריה דיעקב, שופריה דאדם הוה. ובגין כף אהדרו כההיא שעתא לאתריהו, וסליקו ריחין.

אמר רבי יוסי, שופריה דיעקב (הוה) דאיהו שופריה דאדם איך אפשר, והא תנינן,

חמה, ואם תאמר שְׁכַף הָיָה
 יַעֲקֹב? אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר,
 וּדְאֵי שְׁכַף הָיָה. בְּרֵאשׁוֹנָה טָרַם
 חֲטָא אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, לֹא הָיוּ
 יְכוּלִים כָּל הַבְּרִיּוֹת לְהַסְתַּפֵּל
 בְּיָפְיוֹ. כִּיּוֹן שְׁחָטָא, הַשְׁתַּנָּה יָפְיוֹ
 וְרוּמוֹ הַנִּמְף, וְנַעֲשֶׂה בֵּן מֵאָה
 אַמּוֹת.

וְבֵא וְרָאָה, יָפְיוֹ שֶׁל אָדָם
 הֲרֵאשׁוֹן הוּא סוּד, שֶׁהֶאֱמוּנָה
 הָעֲלִיּוֹנָה תְלוּיָה בִּיפֵי הַהוּא,
 וּמִשׁוּם כֶּף (תְּהֵלִים ז) וְיָהִי נֶעַם ה'
 אֶלְהִינּוּ עֲלֵינוּ, וְכַתּוּב (שֵׁם כז)
 לְחַזוֹת בְּנֶעַם ה'. וְזֶהוּ וּדְאֵי יָפְיוֹ
 שֶׁל יַעֲקֹב, וְהַכֵּל הוּא סוּד עֲלִיּוֹן.
 וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ.
 בֵּא רְאָה, וַיִּרַח אֶת רִיחַ הַבְּגָדִים
 לֹא כְתוּב, אֲלֵא רִיחַ בְּגָדָיו, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם קד) עֹטָה אֹרַח פְּשִׁלְמָה
 נוֹטָה שְׁמַיִם כִּיִּרְעֶה. דְּכַר אַחַר
 [וְהוּא] וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו
 וַיְבָרְכֵהוּ - שְׁכִינּוֹן שֶׁהַלְבִּישׁ
 אוֹתָם יַעֲקֹב, הָעֲלוּ רִיחוֹת
 בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה. וְעַד שֶׁלֹּא הָרִיחַ
 [שְׁמַיִם] אֶת רִיחַ לְבוּשׁוֹ לֹא בְּרַף
 אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי אֶז [לֹא] יָדַע שֶׁהוּא
 רְאוּי לְהַתְּבַרֵּךְ. שָׂאֵם לֹא רְאוּי
 לְהַתְּבַרֵּךְ, לֹא הָיוּ עוֹלָיִם כָּל
 הַרִיחוֹת הַקְּדוּשִׁים הַלְלוּ עִמּוֹ.
 זֶהוּ שֶׁכַּתּוּב וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו
 וַיְבָרְכֵהוּ.

וַיֹּאמֶר רְאָה רִיחַ בְּנֵי כְּרִיחַ שְׂדֵה
 אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'. וַיֹּאמֶר - דְּכַר
 נִסְתָּר הוּא. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהִיָּתָה
 הַשְּׁכִינָה, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁיִּצְחָק
 הָיָה. כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה' -
 מִי הַשְּׂדֵה? זֶה שְׂדֵה הַתְּפוּחִים,
 הַשְּׂדֵה שֶׁהָאֲבוֹת הָעֲלִיּוֹנִים
 [חֹמְרִים] סוּמְכִים אוֹתוֹ וּמִתְקַנְּגִים
 אוֹתוֹ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשְּׁמַיִם
 וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דְּגָן וְתִירוֹשׁ.
 אָמַר רַבִּי אַבְבָּא, הַפְּסוּק הַזֶּה
 בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל [פֶּתַח רַבִּי אַבְבָּא וְאָמַר] בֵּא

תְּפוּחַ עֲקֵבוֹ דְּאָדָם הֲרֵאשׁוֹן, מִכְּפָה גִלְגָּל
 חֲמָה. וְאֵי תִימָא דְכֶף הָיָה יַעֲקֹב. אָמַר לִיה רַבִּי
 אֶלְעָזָר, וּדְאֵי הָכִי הָיָה, בְּקִדְמִיתָא עַד לָא חָב
 אָדָם הֲרֵאשׁוֹן, לָא הָווּ יְכַלִּין כָּל בְּרִיּוֹן
 לְאַסְתַּפְּלָא בְּשׁוּפְרִיָּה. כִּיּוֹן דְּחֲטָא, אֲשַׁתְּנִי
 שׁוּפְרִיָּה וְנִתְמַאֵךְ רוּמִיָּה וְאַתְעַבִּיד בַּר מֵאָה
 אַמּוֹן.

וְהָא חֲזִי, שׁוּפְרִיָּה דְאָדָם הֲרֵאשׁוֹן, רְזָא אִיהוּ,
 דְּמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה תְלִיא בַּהֵהוּא
 שׁוּפְרָא, וּבְגִין כֶּף, (תְּהֵלִים ז) וְיָהִי נֶעַם יִי אֱלֹהֵינוּ
 עֲלֵינוּ. וְכַתִּיב, (תְּהֵלִים כז) לְחַזוֹת בְּנֶעַם יִי, וּדְאֵ
 הוּא שׁוּפְרִיָּה דְיַעֲקֹב וּדְאֵי, וְכֵלָא רְזָא עֲלָאָה
 אִיהוּ.

וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. תָּא חֲזִי, וַיִּרַח
 אֶת רִיחַ הַבְּגָדִים לֹא כְתִיב, אֲלֵא רִיחַ
 בְּגָדָיו. כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר, (תְּהֵלִים קד) עוֹטָה אֹרַח
 פְּשִׁלְמָה נוֹטָה שְׁמַיִם כִּיִּרְעֶה. דְּכַר אַחַר (נ"א דֵא
 הוּא) וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. דְּכִיּוֹן
 דְּאַלְבִּישׁ לוֹן יַעֲקֹב, סְלִיקוּ רִיחוֹן בַּהֵיָא
 שְׁעָתָא, וְעַד דְּלֹא אָרַח (דְּאַרַח) רִיחוֹן דְּלְבוּשִׁיָּה,
 לֹא בְּרַכִּיָּה, דְּהָא כְּדִין (לֹא) יָדַע דְּאַתְחֲזִי הוּא
 לְאַתְבְּרָכָא, דְּאֵי לֹא אֲתַחֲזִי לְאַתְבְּרָכָא, לֹא
 סְלִיקוּ כָּל הַנִּי רִיחוֹן קְדִישִׁין בַּהֲדִיָּה, הָדָא הוּא
 דְּכַתִּיב וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ.

וַיֹּאמֶר רְאָה רִיחַ בְּנֵי כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ
 יִי. (בְּרֵאשִׁית כז) וַיֹּאמֶר, מְלָה סְתִיִם הוּא.
 אִית דְּאֲמַרִי שְׁכִינְתָּא הוּת, וְאִית דְּאֲמַרִי יִצְחָק
 הוּהוּ. כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יִי, מֵאֵן שְׂדֵה, דְּאֵ
 שְׂדֵה דְּתְפוּחִים. שְׂדֵה דְּאַבְהֶן עֲלֵאִין (תְּמִידִי)
 סְמִיכוּ לִיה וּמִתְקַנְּגִין לִיה.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשְּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי
 הָאָרֶץ וְרֹב דְּגָן וְתִירוֹשׁ. אָמַר רַבִּי אַבְבָּא,
 הָאֵי קָרָא אוּקְמוּנָה, אֲבָל [פֶּתַח רַבִּי אַבְבָּא וְאָמַר] תָּא

רָאָה, שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בְּצִרְתָּהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כִּמְה שִׁירֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַכֵּל כְּדֵי לְהַתְקִין אֶת דְּרָגָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם, כִּמּוֹ שְׁנֵאמַר (שְׁמוּאֵל ב' ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. וְהַשִּׁירָה הַזֹּאת אָמַר [לו] כְּשֶׁרָאָה הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה לַיַּעֲקֹב וְשָׁלַח יַעֲקֹב.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר הַשִּׁירָה הַזֹּאת [שְׁהִיר] בְּשַׁעַר שְׂעָרֵי לֹא אָבִיו גָּשָׁה נָא וְאִמְשֹׁךְ בְּנֵי הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ אִם לֹא. אִז [מִשׁוֹם] שְׁהִירָה [הִיא] יַעֲקֹב בְּצִרְתָּה גְדוּלָה, שֶׁפָּחַד שְׂאֵבֵיו יִכִּיר אוֹתוֹ וַיִּנְדַּע לִפְנֵי. מַה פְּתוּב? וְלֹא הִכִּירוּ כִּי הָיוּ יָדָיו כְּיָדָיו עֲשׂוֹ אֲחֵיו שְׁעֵרוֹת וַיִּבְרַכְהוּ. אִז אָמַר, אֶל ה' בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. ה' הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שֶׁקַר מְלִשׁוֹן רַמְיָה. זוּהִי הַדְּרָגָה שֶׁעֲשׂוֹ שְׂרׁוּי בָּהּ, שֶׁהִיא שְׁפַת הַשֶּׁקֶר [מִה הוּא]. שְׁפַת שֶׁקַר, בְּשַׁעַר שֶׁהִבִּיא אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ קָלְלוֹת עַל הָעוֹלָם, וּבִהַתְחַכְּמוֹת וּבְעַקְמִימוֹת הִבִּיא קָלְלוֹת, שֶׁהַתְקַלַּל הָעוֹלָם.

בֵּא רָאָה, בְּשַׁעַר שְׂעָרֵי יַצְחָק לַעֲשׂוֹ, וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִי צִידָה, בְּה"א, וּבְאַרְוֵהָ, וְצֵא עֲשׂוֹ כְּדֵי שִׁיתְבָּרַךְ מִיַּצְחָק, שְׂאֵמַר לוֹ וְאַבְרָכְכָה לִפְנֵי ה'. שְׂאֵלוֹ אָמַר וְאַבְרָכְכָה וְלֹא יוֹתֵר - יִפֶּה. פִּינּוֹן שְׂאֵמַר לִפְנֵי ה', בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעַר הַזֶּה עֲשׂוֹ כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַרָה, וּמַה שִׁיַּצֵּא נֶחֱשׁ מֵאוֹתָן הַקָּלְלוֹת וַיִּשְׂאֵר יַעֲקֹב.

בְּשַׁעַר הַהִיא הַזֶּה מִיִּכְאֵל, וּבֵא לִפְנֵי יַעֲקֹב וְהַשְׁכִּינָה עִמּוֹ. וַיִּדַּע יַצְחָק, וְרָאָה אֶת גֵּן עֵדֵן עִם יַעֲקֹב וּבִרְכוּ לִפְנֵי. וּכְשֶׁנִּכְנס עֲשׂוֹ, נִכְנס עִמּוֹ גִּיהֵנִם, וְעַל כֵּן וַיַּחֲרֵד יַצְחָק חֲרָדָה גְּדוּלָה עַד

חֲזִי, (תְּהִלִּים קכ) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל יי בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כִּמְה שִׁירִין וְתוֹשְׁבֵיחֵן אָמַר דָּוִד מְלֶכָא קַמֵּי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֹלָא בְּגִין לְאַתְקַנָּא דְרָגְיָה וְלִמְעַבְדַּ לִּיהַ שְׁמָא, כִּמְה דְאַתְ אָמַר, (שְׁמוּאֵל ב' ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם, וְשִׁירְתָּא דָא אָמַר (ב"א ל"ג לִיָּה) כִּד חֲמָא עוֹבְדָא דָא לַיַּעֲקֹב (ב"א דִּיעֲקֹב).

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר שִׁירְתָּא דָא (דְּהָא), בְּשַׁעַר דָּאֵמַר לִיָּה אָבוּי, (בְּרֵאשִׁית כז) גָּשָׁה נָא וְאִמְשֹׁךְ בְּנֵי הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ אִם לֹא, כְּדִין (ד"א בְּגִין) דְּהִירָה (הִירָה) (דף קמג ע"א) יַעֲקֹב בְּעֵאקוֹ סְגִי, דְּדַחִיל דְּאָבוּי יִדַּע לִיָּה וְאַשְׁתַּמּוּדַע קַמֵּיהַ. מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כז) וְלֹא הִפִּירוּ כִּי הָיוּ יָדָיו כְּיָדֵי עֲשׂוֹ אֲחֵיו שְׁעֵירוֹת וַיִּבְרַכְהוּ. כְּדִין אָמַר, (תְּהִלִּים קכ) אֶל יי בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי.

יי הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שֶׁקַר מְלִשׁוֹן רַמְיָה, (שם) דָּא הוּא דְרָגָא דְעֲשׂוֹ שְׂרִיא בִּיהַ, דְּאִיהוּ שְׁפַת שֶׁקַר (ב"א מָה הוּא). שְׁפַת שֶׁקַר, בְּשַׁעַר דְּאִיִּתִּי הַהוּא חוּיָא לְוֹטִין עַל עֲלֵמָא, וּבְחַפִּימוֹ וּבְעַקְיָמוֹ אִיִּתִּי לְוֹטִין, דְּאַתְלִטְיָא עֲלֵמָא.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעַר דָּאֵמַר יַצְחָק לַעֲשׂוֹ, (בְּרֵאשִׁית כז) וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִי צִידָה, בְּה"א, וְאוּקְמוּהָ. וְנִפְקַ עֲשׂוֹ בְּגִין דִּיתְבָּרַךְ מִיַּצְחָק, דְּקָאֵמַר לִיָּה, (בְּרֵאשִׁית כז) וְאַבְרָכְכָה לִפְנֵי יי, דְּאֵלוֹ אָמַר וְאַבְרָכְכָה וְלֹא יוֹתֵר, יָאוּת. פִּינּוֹן דָּאֵמַר לִפְנֵי יי, בְּהִיא שַׁעַרְתָּא אֲזִדְעוּעַ פְּרָסִי יִקְרָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמַרָה, וּמַה דִּיפּוּק חוּיָא מְאִינוֹן לְוֹטִין, וַיִּשְׁתַּאֵר יַעֲקֹב בְּהוּ.

בְּהִיא שַׁעַרְתָּא, אֲזִדְמֵן מִיִּכְאֵל וְאַתָּא קַמֵּיהַ דִּיעֲקֹב, וַיִּשְׁכִּינְתָּא בְּהִדִּיהַ, וַיִּדַּע יַצְחָק, וְחֲמָא לְגֵן עֵדֵן בְּהִדִּיהַ דִּיעֲקֹב, וּבְרָכִיהַ קַמֵּיהַ. וְכִד עָאֵל עֲשׂוֹ, עָאֵל בְּהִדִּיהַ גִּיהֵנִם. וְעַל דָּא

מאד, שְׁחֵשֵׁב שְׁעָשׂוּ לֹא הִיָּה בְּצַד הַהוּא. פֶּתַח וְאָמַר, וְאֶבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִיֶּה.

מִשׁוּם כִּף הַזְדַּמָּן יַעֲקֹב בְּחֻמְהָ וּבְעַקְמוּמֵינֵי שֶׁהֵבִיא בְּרֻכּוֹת עַל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כְּמוֹ אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְנִטְלוּ מֵאוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ, שֶׁהוּא שֹׁפֵט שֶׁקֶר. שְׂפָמָה שֶׁקֶר אָמַר, וְכִמְהָ דְבָרֵי שֶׁקֶר עֲשֵׂה כְּדֵי לְהַטְעוֹת וּלְהֵבִיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם. מִשׁוּם כִּף בָּא יַעֲקֹב בְּחֻמְהָ וְהַטְעָה אֶת אֲבִיו, כְּדֵי לְהֵבִיא בְּרֻכּוֹת עַל הָעוֹלָם וְלִטֹּל מִמֶּנּוּ מָה שֶׁמִּנְעַע מִן הָעוֹלָם. וּמִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה הֵיטָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב (תהלים ט) וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ וַתְּבוֹאֶהוּ וְלֹא חִפֵּץ בְּבִרְכָהּ וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עֲלֵיו כְּתוּב (בראשית a) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְנִשְׁאָר בּוֹ לְדוּרֵי דוּרוֹת, וּבָא יַעֲקֹב וְנִטֹּל מִמֶּנּוּ הַבְּרֻכּוֹת.

וּמִיָּמֵינוּ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן נֹעַד יַעֲקֹב לִטֹּל מִהַנְּחֹשׁ הַהוּא אֶת כָּל הַבְּרֻכּוֹת הַלְלוּ, וְהוּא נִשְׁאָר עִם קְלָלוֹת וְלֹא יֵצֵא מֵהֶם. וְדוּד אָמַר בְּרוּחַ הַקִּדְשׁ, (תהלים קב) מָה יִתֵּן לָךְ וּמָה יִסִּיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָה חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים. מָה אִכְפַּת לְאוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ הַרְעֵה שֶׁהֵבִיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוֹ, נִחַשׁ נִשְׁשַׁף וּמְמִית, וְאֵין לוֹ מִמֶּנּוּ הַנְּאָה.

לְשׁוֹן רַמְיָה - שְׂרֵמָה אֶת אָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְהֵבִיא רַע עֲלֵיו וְעַל הָעוֹלָם. אַחַר כֵּן בָּא יַעֲקֹב וְנִטֹּל מִשְׁלוֹ אֶת כָּל אוֹתָם הַבְּרֻכּוֹת. חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים - זֶה עֲשׂוֹ שְׂשֵׁמֶר שְׁנֵאָה [שְׂשֵׁמֶר] לְיַעֲקֹב עַל אוֹתָן הַבְּרֻכּוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר וַיִּשְׂטֵם עֲשׂוֹ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרֻכָה וְגו'.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטֹּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַיִ הָאָרֶץ - הֵנָּה מִלְמַעְלָה

וַיִּחַרְד יַעֲקֹב חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד, דִּחְשֵׁב דִּלָּא הָוָה עֲשׂוֹ בְּהֵוָה סִטְרָא, פֶּתַח וְאָמַר, (בראשית כז) וְאֶבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִיֶּה.

בְּגִין כֵּן, אֲזַדְמָן יַעֲקֹב בְּחֻמְתָּא וּבְעַקְיָמוֹ דְּאִיִּיתִי בְּרַכָּאן עֲלֵיהּ דִּיעַקֵּב דְּאִיהוּ כְּגוּוֹנָא דְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְאִתְנַטְלוּ מֵהֵוָה חוּיָא דְּאִיהוּ שֹׁפֵט שֶׁקֶר. דְּכִמְהָ שֶׁקֶרָא אָמַר, וְכִמְהָ מְלִי דְּשֶׁקֶרָא עַבְדֵּי, בְּגִין לְאַטְעָאָה וּלְאַיִיתָאָה לְוֹוִטִין עַל עֲלָמָא. בְּגִין כֵּן, אַתָּא יַעֲקֹב בְּחֻמְהָ וְאַטְעִי לְאַבּוּי, בְּגִין לְאַיִיתָאָה בְּרַכָּאן עַל עֲלָמָא, וְלִנְטִלָא מִנֵּיהּ מָה דְּמִנְעַע מִעֲלָמָא, וּמִדָּה לְקַבֵּל מִדָּה הָוָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קט)

וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ וַתְּבוֹאֶהוּ וְלֹא חִפֵּץ בְּבִרְכָהּ וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (בראשית a) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְאִשְׁתָּאָר בֵּיהּ לְדַרְי דְּרִין, וְאַתָּא יַעֲקֹב וְנִטִּיל מִנֵּיהּ בְּרַכָּאן.

וּמִן יוֹמוֹי דְּאָדָם, אֲזַדְמָן יַעֲקֹב לְנִטְלָא מֵהֵוָה חוּיָא, כֹּל הַנִּי בְּרַכָּאן, וְאִשְׁתָּאָר אִיהוּ בְּלוֹוִטִין וְלֹא נִפְק מִנֵּיהּ. וְדוּד אָמַר בְּרוּחַ קְדָשָׁא, (תהלים קכ) מָה יִתֵּן לָךְ וּמָה יוֹסִיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָה חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים. מָה אִכְפַּת לֵיהּ לְהֵוָה חוּיָא בִּישָׂא, דְּאִיִּיתִי לְוֹוִטִין עַל עֲלָמָא. כְּמָה דְּאָמְרוּ, נִחַשׁ נִשְׁשַׁף וּמְמִית, וְלִית לֵיהּ הַנְּאָה מִנֵּיהּ.

לְשׁוֹן רַמְיָה, דְּרַמֵּי לֵיהּ לְאָדָם וּלְאַתְתִּיהּ, וְאִיִּיתִי בִּישָׂא עֲלֵיהּ וְעַל עֲלָמָא. לְכַתֵּר אַתָּא יַעֲקֹב, וְנִטִּיל מִדִּילֵיהּ כֹּל אִינוּן בְּרַכָּאן. חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים, דָּא עֲשׂוֹ דְּנִטֵּר דְּכִבּוּ (נ"א דְּאִינוּם) לְיַעֲקֹב עַל אִינוּן בְּרַכָּאן, כְּמָה דְּאִתָּאָמַר, (בראשית כז) וַיִּשְׂטֵם עֲשׂוֹ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרֻכָה

וְגו' . (ר"א ל"ג תא תו')

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטֹּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַיִ הָאָרֶץ, הָא מִלְעִילָא וּמִתַּתָּא בְּחַבּוּרָא

וממטה בַּחבוּר אָחַד. וְרַב דָּגַן וְתִירֹשׁ - הִנֵּה פְּרֻשָׁה, אֲבָל כִּפְתּוּב וְלֹא רִאֲיֵי צְדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוּ מִבְּקֶשׁ לֶחֶם. בֹּא רֹאה, נֶעַר הִיִּיתִי וְגו', וּבְאֲרֵה - הַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ'. וּמִשׁוֹם כֶּף אָמַר וְרַב דָּגַן וְתִירֹשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְךָ לְאֲמִים - בְּזִמְנֵן שֶׁשִּׁלַּטְתָּ שְׁלֵמָה הַמְּלֶכֶת בִּירוּשָׁלַיִם, שִׁכְתוּב וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'. (בְּרֵאשִׁית כז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְךָ לְאֲמִים, בְּזִמְנֵן שֶׁיָּבֵא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שִׁכְתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מַלְכִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַכֹּל בְּזִמְנֵן שֶׁיָּבֵא הַמְּלֶכֶת הַמְּשִׁיחַ, שִׁכְתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מַלְכִים (תְּהִלִּים עב) כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הָיָה גִבִּיר לְאַחִיךָ, הָיָה, וְלֹא אָמַר הָיָה, אוֹ תִהְיֶה. אֵלֶּא דָּא רְזָא עֲלָאָה דְמַהִימְנוּתָא, דְּאֵלִין אֲתוּוֹן אַנּוּן רְזִי דְמַהִימְנוּתָא. ה' לְעִילָא, וְאִ"ו בְּאֲמֻצְעִיתָא, ה' לְבִתְרָא. וּבִגְיִן כֶּף אָמַר, הָיָה גִבִּיר לְאַחִיךָ, לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהוּ וְלִרְדָּאָה לוֹן, בְּזִמְנָא דְאַתָּא דוּד מִלְּפָא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כֹּלֵּא אִיהוּ בְּזִמְנָא דִּיִּיתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, דְּהָא בְּגִין דְּעֵבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל פְּתַגְמֵי אוּרִייתָא, כְּדִין (בְּרֵאשִׁית כז) וּפְרַקְתָּ עֲלוֹ מַעַל צוּאֲרָךְ.

וַיִּתֵּן לְךָ הָאֱלֹהִים רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל הַנֵּי (ד) קמג ע"ב) בְּרַכָּאן מִסְטָרָא דְחוּלְקִיָּה דִּיעֶקֶב הוּוּ וּמְדִילִיָּה נָטַל, וְאֵלִין בְּרַכָּאן הָיָה קָא בְּעֵי יַצְחָק לְבְּרַכָּא לִיָּה לְעֵשׂוֹ, וּבִגְיִן כֶּף עֶבֶד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְגַרְם לִיָּה לִיעֶקֶב לְנִטְלָא מְדִילִיָּה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְהָהוּא נַחֲשׁ אִיִּיתִי לְוֹטִין עַל עֲלֻמָּא וְאַתְלֻטָּיא אֲרַעָא, מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ג) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְגו', אֲרִוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבְרוּךְ וְגו', דְּלֹא תִהְיֶה

כְּדָכְתִּיב, (תְּהִלִּים לו) וְלֹא רִאֲיֵי צְדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוּ מִבְּקֶשׁ לֶחֶם. תָּא חֲזִי, (שם) נֶעַר הִיִּיתִי וְגו' וְאוּקְמוּהָ, הָאִי קָרָא שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם אָמְרוּ וְכוּ'. וּבִגְיִן כֶּף אָמַר וְרַב דָּגַן וְתִירֹשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְךָ לְאֲוִמִּים, בְּזִמְנָא דְשִׁלַּטְתָּ שְׁלֵמָה מִלְּפָא בִירוּשָׁלַם, דְּכְתִיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב ט) וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'. (בְּרֵאשִׁית כז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְךָ לְאֲוִמִּים, בְּזִמְנָא דִּיִּיתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים עב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מַלְכִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כֹּלֵּא בְּזִמְנָא דִּיִּיתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, כְּדָכְתִּיב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מַלְכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הָיָה גִבִּיר לְאַחִיךָ, הָיָה, וְלֹא אָמַר הָיָה, אוֹ תִהְיֶה. אֵלֶּא דָּא רְזָא עֲלָאָה דְמַהִימְנוּתָא, דְּאֵלִין אֲתוּוֹן אַנּוּן רְזִי דְמַהִימְנוּתָא. ה' לְעִילָא, וְאִ"ו בְּאֲמֻצְעִיתָא, ה' לְבִתְרָא. וּבִגְיִן כֶּף אָמַר, הָיָה גִבִּיר לְאַחִיךָ, לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהוּ וְלִרְדָּאָה לוֹן, בְּזִמְנָא דְאַתָּא דוּד מִלְּפָא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כֹּלֵּא אִיהוּ בְּזִמְנָא דִּיִּיתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, דְּהָא בְּגִין דְּעֵבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל פְּתַגְמֵי אוּרִייתָא, כְּדִין (בְּרֵאשִׁית כז) וּפְרַקְתָּ עֲלוֹ מַעַל צוּאֲרָךְ.

וַיִּתֵּן לְךָ הָאֱלֹהִים רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל הַנֵּי (ד) קמג ע"ב) בְּרַכָּאן מִסְטָרָא דְחוּלְקִיָּה דִּיעֶקֶב הוּוּ וּמְדִילִיָּה נָטַל, וְאֵלִין בְּרַכָּאן הָיָה קָא בְּעֵי יַצְחָק לְבְּרַכָּא לִיָּה לְעֵשׂוֹ, וּבִגְיִן כֶּף עֶבֶד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְגַרְם לִיָּה לִיעֶקֶב לְנִטְלָא מְדִילִיָּה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְהָהוּא נַחֲשׁ אִיִּיתִי לְוֹטִין עַל עֲלֻמָּא וְאַתְלֻטָּיא אֲרַעָא, מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ג) וּלְאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְגו', אֲרִוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבְרוּךְ וְגו', דְּלֹא תִהְיֶה

עבדא פירין ואיפין פדקא יאות. לקבל דא, ומשמני הארץ. בעצבון תאכלנה, לקבל דא מטל השמים. וקוץ ודרדר תצמיח לך, לקבל דא, ורוב דגן ותירוש. בזעת אפך תאכל לחם, לקבל דא, (בראשית כז) ועבדוך עצמים וישתחוו לך לאומים, דאינון יעבדון ארעא ויפלחון בחקלא, כמה דאת אמר, (ישעיה סא) ובני נכר אפריכם וכורמיכם. וכלא נטל יעקב, דא לקבל דא, ומדיליה נטל. וקדשא בריך הוא גרים ליה ליעקב דיטול הני ברכאן, לאתדבקא באתריה וחולקיה, ועשו לאתדבקא באתריה וחולקיה.

האדמה בעבורך וגו'. שלא תהיה עושה פרות וגדולים פראוי. כנגד זה ומשמני הארץ. בעצבון תאכלנה - כנגד זה מטל השמים. וקוץ ודרדר תצמיח לך - כנגד זה ורוב דגן ותירוש. בזעת אפך תאכל לחם - כנגד זה יעבדוך עצמים וישתחוו לך לאומים, שהם יעבדו את הארץ ויעבדו בשדה, כמו שנאמר (ישעיה סא) ובני נכר אפריכם וכורמיכם. והכל נטל יעקב זה כנגד זה, ומשלו נטל. והקדוש ברוך הוא גרם ליעקב שיטל את הברכות הללו להדבק במקומו וחלקו, ועשו שידיבק במקומו וחלקו.

אמר רבי חזקיה, והנה ראינו שמשמני הארץ ומטל השמים, אותן ברכות נטל עשו אחר כך, כמו שנאמר הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל. אמר רבי שמעון, לא זה כזה ולא זה כזה, כמה נפרדות הדרגות. ביצקב פתוח ויתן לך האלהים - וכזה פתוח יהיה. ביצקב פתוח מטל השמים ומשמני הארץ - בעשו פתוח משמני הארץ וטל השמים, שהנה זה אינו כזה. והדרגות נפרדות כמה וכמה, משום שבזה של יצקב פתוח בו, ויתן לך האלהים מטל השמים - זה הטל העליון ששופע מעתיק הימים, שנקרא טל השמים, השמים של מעלה, הטל ששופע בדרגת השמים, ומשם לשדה התפוחים הקדושים. ומשמני הארץ - וזו הארץ שלמעלה, ארץ החיים. בעשו פתוח ומשמני הארץ, ביצקב משמני הארץ זו ארץ החיים שלמעלה, ויורש אותה בארץ שלמעלה ובשמים של מעלה, ובעשו בארץ של פאן למטה, ובשמים של פאן למטה.

אמר רבי חזקיה, והא חמינן דמשמני הארץ ומטל השמים, אינון ברכאן נטל עשו לבתר, כמה דאת אמר, הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל.

אמר רבי שמעון, לאו האי כהאי ולא דא כדא, כמה אתפרשאן דרגין. ביצקב פתיב, ויתן לך האלהים, ובדא כתיב יהיה. ביצקב פתיב, מטל השמים ומשמני הארץ, בעשו כתיב משמני הארץ וטל השמים, דהא לאו דא איהו כדא.

ודרגין אתפרשין כמה וכמה. בגין דבדא דיצקב פתיב ביה, ויתן לך האלהים מטל השמים, דא טל עלאה דנגיד מעתיק יומין דאקרי טל השמים, השמים דלעילא, טל דנגיד בדרגא דשמים, ומתמן לחקל תפוחין קדישין. ומשמני הארץ, (דא ארץ דלעילא ארץ החיים בעשו כתיב ומשמני הארץ, ביצקב משמני הארץ דלעילא, וירית לה בארעא דלעילא ובשמים דלעילא. ולעשו בארעא דהכא לתתא, ובשמים דהכא

יעקב למעלה למעלה, ועשו למטה למטה.

עוד, יעקב למעלה ולמטה, ועשו למטה. ואף על גב שכתוב והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך - מזה של פאן למטה, אבל למעלה לא כלום, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. בא ראה, בפעם שהתחילו לטל את ברכותיהם יעקב ועשו, יעקב נטל חלקו שלמעלה, ועשו נטל חלקו שלמטה.

רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא אמר לרבי אלעזר, כלום שמעת מאביך למה לא התקיימו הברכות שבך יצחק את יעקב, ואותן הברכות שבך יצחק את עשו כלם התקיימו?

אמר לו, כל אותם הברכות מתקיימות, וברכות אחרות שבך הקדוש ברוך הוא את יעקב. אבל מיד יעקב נטל למעלה, ועשו נטל למטה. אחר כך כשיקום מלך המשיח, יטל יעקב למעלה ולמטה, ויאבד עשו מן הכל, ולא יהיה לו חלק ונחלה וזכרון בעולם, כמו שנאמר (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית יעקב אש וגו'. כדי שיאבד עשו מן הכל, ויעקב יירש שני עולמות - העולם הזה והעולם הבא.

ובזמן הזה פתוב, (שם) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה המלוכה. אותה מלכות עשו שנטל בעולם הזה, נתן לו הקדוש ברוך הוא (מתנה לקדוש ברוך הוא) לבדו. וכי עכשו אינה מלכות מהקדוש ברוך הוא? אלא אף על גב שהקדוש ברוך הוא שולט למעלה ולמטה, הנה נתן לשאר העמים לכל אחד ואחד חלק

לתתא. יעקב לעילא לעילא. עשו לתתא לתתא.

תו, יעקב לעילא ותתא, ועשו לתתא. ואף על גב דכתיב (בראשית כז) והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך. מהאי דהכא לתתא, אבל לעילא לא כלום, דכתיב, (תהלים לב) פי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו. תא חזי, בשעתא דשרו לנטלא ברכאן דלהון, יעקב ועשו. יעקב נטל חולקיה דלעילא, ועשו נטיל חולקיה לתתא.

רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא אמר לרבי אלעזר, כלום שמעת מאביך, אמאי לא אתקיימו ברכאן דברכיה יצחק ליעקב, ואינון ברכאן דבריה יצחק לעשו אתקיימו בלהו.

אמר ליה, כל אינון ברכאן מתקיימי, וברכאן אחרנין דברכיה קדשא בריך הוא ליעקב. אבל מיד, יעקב נטל לעילא, ועשו נטיל לתתא. לבתר פד יקום מלכא משיחא, יטול יעקב לעילא ותתא ויתאביד עשו מפלא, ולא יהא ליה חולקא ואחסנא ודוכרנא בעלמא, כמה דאת אמר, (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית יעקב אש וגו'. בגין דיתאביד עשו מפלא, וירית יעקב תרין עלמין, עלמא דין ועלמא דאתי.

ובהאי זמנא כתיב, (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה ליי המלוכה. ההוא מלכו דעשו, דנטל בהאי עלמא, יחב ליה קדשא בריך הוא (ס"א) יהא ליה לקדשא בריך הוא) בלחודוי. וכי השתא לאו איהי מלכו מקדשא בריך הוא, אלא אף על גב דשליט קדשא בריך הוא לעילא ותתא, הא יחב לון לשאר עמין, לכל חד וחד חולק

וְאַחֲסַנְתָּא בְּהַאי עֲלָמָא, לְאַשְׁתַּמְשָׂא בֵּיהּ. וּבַהֵיא זְמַנָּא, יְטוּל מִכְּלֵהוּ מַלְכוּתָא, וְתִהְיֵא דִילֵיהּ כְּלָא, דְּכַתִּיב וְהִיתָה לִּי הַמְּלוּכָה, לִּיהּ בְּלַחֲדוּדֵי, דְּכַתִּיב, (זכריה יד) וְהִיהָ יְיָ לְמַלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

וּנְחַלָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ, וּבְזִמְנָן הַהוּא יְטוּל מִכְּלָם אֶת הַמְּלוּכוֹת וְכֻלָּה תְּהִיָּה שְׁלוֹ, שְׁכַתּוּב וְהִיתָה לֵהּ הַמְּלוּכָה, לוֹ לְבָדוּ, שְׁכַתּוּב (זכריה יד) וְהִיהָ ה' לְמַלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

וְהִי אָךְ יִצְאָ יִצְאָ יַעֲקֹב וְגו'. (בראשית כז) רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אָךְ יִצְאָ יִצְאָ, תְּרֵי יִצְיָאוֹת הִלְלוּ לָמָּה. אֵלָּא (דף קמ"ד ע"א) חַד דְּשְׁכִינְתָּא וְחַד דְּיַעֲקֹב, דְּהָא כַּד עָאֵל יַעֲקֹב, שְׁכִינְתָּא עָאֵלַת עַמִּיהּ, וְקָמֵי שְׁכִינְתָּא אַתְּבַרְךָ. דְּיִצְחָק הוּא אָמַר בְּרַכְאֵן, וּשְׁכִינְתָּא אוּדֵי לְהוּ עֲלֵיהּ. וְכַד נָפַק יַעֲקֹב, שְׁכִינְתָּא נָפַקַת עַמִּיהּ, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב אָךְ יִצְאָ יִצְאָ יַעֲקֹב, תְּרֵי יִצְיָאוֹת כְּחַד.

וְהִי אָךְ יִצְאָ יִצְאָ יַעֲקֹב וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אָךְ יִצְאָ יִצְאָ - שְׁתֵּי הַיִּצְיָאוֹת הִלְלוּ לָמָּה? אֵלָּא אַחַת שֶׁל הַשְּׁכִינָה, וְאַחַת שֶׁל יַעֲקֹב. שְׁהֵנָּה כְּשֶׁנִּכְנַס יַעֲקֹב, הַשְּׁכִינָה נִכְנְסָה עִמּוֹ וְהַתְּבַרְךָ לְפָנֵי הַשְּׁכִינָה. שְׁיִצְחָק הִיָּה אוֹמֵר אֶת הַבְּרָכוֹת, וְהַשְּׁכִינָה מוֹדָה לָהֶם עֲלֵיהֶם. וְכִשְׁיִצְאָ יַעֲקֹב, הַשְּׁכִינָה יִצְאָה עִמּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב אָךְ יִצְאָ יַעֲקֹב, שְׁתֵּי יִצְיָאוֹת יַחַד.

וְעָשׂוּ אַחֵיו בָּא מַצִּידוֹ. (בראשית כז) מִן הַצִּיד לָא כְּתִיב, אֵלָּא מַצִּידוֹ, דְּאִיהוּ צִידָה דִּילֵיהּ, דְּלָא הָוָה בֵּיהּ בְּרַכָּה, וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ צְוֹנָה וְאָמְרָה, (משלי כג) אַל תִּלְחַם אֶת לַחֵם רַע עֵינַי.

וְעָשׂוּ אַחֵיו בָּא מַצִּידוֹ. לֹא כְּתוּב מִן הַצִּיד, אֵלָּא מַצִּידוֹ, שֶׁהוּא הַצִּידָה שְׁלוֹ, שְׁלֹא הִיתָה בּוֹ בְּרַכָּה, וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ צְוֹנָתָה וְאוֹמְרָתָה, (משלי כג) אַל תִּלְחַם אֶת לַחֵם רַע עֵינַי.

וַיַּעַשׂ גַּם הוּא מְטַעְמִים וְגו'. (בראשית כז) יָקוּם אָבִי, דְּבוּרִיהּ הָוָה בְּעִזּוֹת, בְּתַקִּיפּוֹ רוּחָא, מְלָה דְלִית בְּהּ טַעְמָא, יָקוּם אָבִי. תָּא חֲזִי, מַה בֵּין יַעֲקֹב לְעָשׂוֹ, יַעֲקֹב אָמַר בְּכִסְיָפוֹ דְּאָבוּי, בְּעִנּוּהּ, מַה כְּתִיב, (בראשית כז) וַיָּבֵא אֶל אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. מַה בֵּין הָאִי לְהָאִי, אֵלָּא, דְּלָא בָּעָא לְאַזְדַּעְזַעָא לִיהּ, מְלִיל בְּלִשׁוֹן תַּחְנוּנִים, (בראשית כז) קוּם נָא שָׁבָה וְאֶכְלֶה מַצִּידֵי. וְעָשׂוֹ אָמַר, יָקוּם אָבִי, כְּמָאן דְּלָא מְלִיל עַמִּיהּ.

וַיַּעַשׂ גַּם הוּא מְטַעְמִים וְגו'. יָקוּם אָבִי - דְּבוּרוֹ הִיָּה בְּעִזּוֹת, בְּתַקִּיפּוֹת הַרוּחַ, דְּכַר שְׂאִין בּוֹ טַעַם, יָקוּם אָבִי. בֹּא רְאֵה מַה בֵּין יַעֲקֹב לְעָשׂוֹ. יַעֲקֹב אָמַר בְּבוּשָׁה שֶׁל אָבִיו, בְּעִנּוּהּ. מַה כְּתוּב? וַיָּבֵא אֶל אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלָּא שְׁלֹא רָצָה לְזַעְזַע אֹתוֹ, דְּכַר בְּלִשׁוֹן תַּחְנוּנִים: קוּם נָא שָׁבָה וְאֶכְלֶה מַצִּידֵי. וְעָשׂוֹ אָמַר: יָקוּם אָבִי, כְּמִי שְׁלֹא דְכַר עִמּוֹ.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּעָאֵל עָשׂוֹ, עָאֵל עַמִּיהּ גִּיהֵנָם, אַזְדַּעְזַע יַצְחָק, וְדַחִיל. דְּכַתִּיב,

בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעְתָּא שְׁנַכְנַס עָשׂוֹ - נִכְנַס עִמּוֹ גִּיהֵנָם. הַזְדַּעְזַע יַצְחָק וּפְחַד, שְׁכַתּוּב וַיַּחֲרַד יַצְחָק תְּרַדָּה גְדֻלָּה עַד מְאֹד. כִּיּוֹן שְׁכַתּוּב וַיַּחֲרַד יַצְחָק תְּרַדָּה גְדֻלָּה - דִּי מַה זֶה [גְּדֻלָּה] עַד מְאֹד? אֵלָּא שְׁלֹא הִיתָה רְאָה וְאִמְהָ גְדוּלָּה שְׁנַפְלָה עַל יַצְחָק מִיּוֹם שְׁנַבְרָא. וְאַפְלוּ בְּשַׁעְתָּא

וַיַּחֲרַד יַצְחָק תְּרַדָּה גְדוּלָּה עַד מְאֹד. (בראשית כז) כִּיּוֹן דְּכַתִּיב וַיַּחֲרַד יַצְחָק

ההיא שְׁנַעְקַד יִצְחָק עַל גְּבִי
הַמִּזְבֵּחַ וְרָאָה [שְׂכִינְתָּה] סָפִין עָלָיו, לֹא
הוֹדַעְנָה כְּשֶׁעָה הִיא שְׁנַכְנַס עֶשׂוֹ
וְרָאָה גִיהֶנֶם שְׁנַכְנַס עִמּוֹ. אָז אָמַר,
בְּטָרֶם תָּבֵא וְאִבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ
יְהִי, מִשּׁוֹם [שְׂרָאֲתָה] שְׂרָאִיתִי
שְׂכִינָה שְׁמוּדָה עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת.
דְּבַר אַחֵר, יִצְחָק אָמַר וְאִבְרַכְהוּ,
יֵצֵא קוֹל וְאָמַר גַּם בְּרוּךְ יְהִי.
רָצָה יִצְחָק לְקַלֵּל אֶת יַעֲקֹב, אָמַר
לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יִצְחָק, אֵת
עֲצָמָךְ אֲתָה מְקַלֵּל, שְׁהָרִי כָּבֵד
אֲמַרְתָּ לוֹ אֲרִירֶךְ אֲרוּר וּמְבַרְכֶיךָ
בְּרוּךְ.

בֹּא רְאֵה, כָּלֶם הוֹדוּ עַל אוֹתָן
הַבְּרָכוֹת, עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים,
וְאֶפְלוּ חֶלֶק גּוֹרְלוֹ שֶׁל עֶשׂוֹ הוֹדָה
עֲלֵיהֶם, וְהוּא בְּרַךְ אוֹתוֹ, וְהוֹדָה
עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, וְהִעֲלָהוּ עַל
רִאשׁוֹ לַמַּעֲלָה. מִנֵּיִן לָנוּ? שְׁפָתוֹב
וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר
וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי.
וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי - מִשּׁוֹם שְׁהִחְזִיק בּוֹ
יַעֲקֹב. וְכִי אֵיךְ יִכּוֹל אָדָם, שֶׁהוּא
גּוֹף וּבָשָׂר, לְהִחְזִיק בְּמִלְאָךְ שֶׁהוּא
רוּחַ מְמֹשׁ, שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים קד) עֲשֵׂה
מִלְאָכֶי וְרוּחוֹת מְשָׁרְתֶיךָ אֵשׁ לְהֵט?
אָרְא, מִכָּאֵן שְׁמִלְאָכִים שְׁלוּחֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּשִׁיּוֹרְדִים
לְעוֹלָם הַזֶּה, גְּלוּמִים וּמִתְגַּלְמִים,
וּמִתְלַבְּשִׁים בְּגוֹף כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם
הַזֶּה, מִשּׁוֹם שֶׁכָּף רְאוּי שְׁלֹא
לְשַׁנּוֹת מִמֶּנְהָג אוֹתוֹ הַמְּקוֹם
שֶׁהוֹלְכִים לָשׂוֹם.

וְהִנֵּה נֹאמַר, שְׁפָאָשׁר עָלָה מִשֶּׁה
לְמַעֲלָה מֵהַ כְּתוּב? (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי
שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה לְחָם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא
שָׁתָה, מִשּׁוֹם הַמִּנְהָג, שֶׁלֹּא לְשַׁנּוֹת
מִהַמְּקוֹם הֵהוּא שֶׁהִלָּךְ לְשָׁם.
וְאוֹתָם הַמִּלְאָכִים, כְּשִׁיּוֹרְדוֹ לְמַטָּה,

וְהָא אֲתַמַּר, דְּמִשֶּׁה כַּד סָלִיק לְעֵילָא, מַה כְּתִיב, (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי שָׁם עִם יי

חֲרָדָה גְּדוּלָה, דִּי. מַהוּ (גְּדוּלָה) עַד מְאֹד. אֵלָא,
דְּלֹא הָוָה דִּחִילוֹ וְאִימְתָא. דְּנִפְל עֲלֵיהּ
דִּיִּצְחָק, רַבְתָּא, מִיּוֹמֵי דְאַתְבָּרִי. וְאַפִּילוֹ
בְּהִיא שְׁעֵתָא, דְּאַתְעַקַּד יִצְחָק עַל גְּבִי
מִדְּבַחָא וְחָמָא (שְׂכִינְתָּא) סָפִינָא עֲלֵיהּ, לֹא
אִזְדַּעְזַע. כְּהִיא שְׁעֵתָא דְעָאֵל עֶשׂוֹ, וְחָמָא
גִיהֶנֶם דְעָאֵל עִמֵּיהּ, כְּדִין אָמַר, בְּטָרֶם תָּבֵא
(ש"ס) וְאִבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִי, בְּגִין (דְּחַמְתָּה)

דְּחַמִּית שְׂכִינְתָּא דְאוּדֵי עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן.
דְּבַר אַחֵר, יִצְחָק אָמַר וְאִבְרַכְהוּ, נִפְק קְלָא
וְאָמַר, גַּם בְּרוּךְ יְהִי, בְּעָא יִצְחָק
לְמִילֵט לִיה לְיַעֲקֹב, אָמַר לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, יִצְחָק, גְּרַמְךָ אָנְתָּ לֵייט, דְּהָא כְּבֵר
אֲמַרְתָּ לִיה, (ש"ס) אֲוִרִירֶךְ אֲרוּר וּמְבַרְכֶיךָ
בְּרוּךְ.

תָּא חֲזִי, כָּלָא אוּדוֹ עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, עֲלָאֵי
וְתַתָּאֵי, וְאַפִּילוֹ אִיהוּ חוּלְק עַדְבֵיהּ
דְעֶשׂוֹ, אוּדֵי עֲלֵיהּ וּבְרַכִּיהּ אִיהוּ, וְאוּדֵי עַל
אֵינוֹן בְּרַכָּאן וְסַלְקִיהּ עַל רִישֵׁיהּ לְעֵילָא.
מְנַלָן, דְּכְתִיב, (בְּרַאשִׁית לב) וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי
עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם
בְּרַכְתָּנִי. וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי, בְּגִין דְּאַתְקִיף בֵּיה
יַעֲקֹב. וְכִי הֵיךְ יְכִיל בַּר נֶשׁ דְּאִיהוּ גּוּפָא
וּבְשָׂרָא, לְאַתְתְּקָפָא בֵּיה בְּמִלְאָכָא דְאִיהוּ
רוּחַ מְמֹשׁ, דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים קד) עוֹשֵׂה מִלְאָכֶי
רוּחוֹת מְשָׁרְתֶיךָ אֵשׁ לוֹהֵט.

אֵלָא, מִכָּאֵן דְּמִלְאָכֵי שְׁלִיחֵי דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, כַּד אֵינוֹן נִחְתִּין לְהֵאֵי עֲלָמָא
גְּלִימִין, וְאַתְגְּלִימוּ וּמִתְלַבְּשִׁין בְּגוּפָא כְּגוּוֹנָא
דְּהֵאֵי עֲלָמָא, בְּגִין דְּהֵכִי אֲתַחֲזִי, דְּלֹא
לְהַשְׁנָאָה מִמֶּנְהָג דְּהֵהוּא אֲתַר דְּאִזִּיל תַּמָּן.
וְהָא אֲתַמַּר, דְּמִשֶּׁה כַּד סָלִיק לְעֵילָא, מַה כְּתִיב, (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי שָׁם עִם יי

כתוב (בראשית יח) והוא עמד עליהם פחת העץ ויאכלו. וכן פאן, כשירד למטה המלאך הזה, לא נאבק עם יעקב אלא מתוך שהיה מלבש בגוף כמו של העולם הזה, ועל כן נאבק עמו כל אותו הלילה.

בא ראה, משום שהשלטון של אלו אינו אלא בלילה ודאי, ומשום כך השליטה של עשו אינה אלא בגלות, שהיא הלילה, ועל כן בלילה התחזק עם יעקב ונאבק עמו. וכשפא הבקר, נחלש כחו ולא יכל, ואז התגבר יעקב, משום ששלטונו של יעקב ביום.

ומשום כך כתוב, (ישעיה כא) משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל. שהרי אז השלטון הוא של עשו, שהוא שעיר, הוא בלילה. ומשום כך נחלש כשפא הבקר, ואז ויאמר שלחני כי עלה השחר.

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. כי אם ברכתני? כי אם תברכני הנה צריך להיות! מה זה כי אם ברכתני? אם תודה על אותן הברכות שברך אותי אבא ולא תהיה מקטרג עלי בגללם. מה כתוב? ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל וגו'. למה ישראל? אמר לו, בעל כרחי יש לי לשמש אותך, שהרי אתה התעשרת בכחך למעלה בדרך עליונה, ודאי ישראל יהיה שמך. כי שרית עם אלהים. מה זה עם אלהים? וכי תעלה על הדעת שעליו הנה אומר? אלא אמר לו, שרית להתחבר ולהודג עם

ארבעים יום וארבעים לילה לא אכל ומים לא שתה, בגין מנהגא, דלא להשנאה מההוא אתר דאזיל לתמן, ואינון מלאכין כד נחתו לתתא כתיב, (בראשית יח) והוא עומד עליהם פחת העץ ויאכלו. וכן הכא, האי מלאכא כד נחת לתתא, לא אתאבק עמיה דיעקב, אלא מגו דהוה אתלבש בגופא כגוונא דהאי עלמא. ועל דא אתאבק יעקב בהדיה כל ההוא ליליא.

תא חזי, בגין דשלטנותא דהני, לאו איהו אלא בליליא ודאי. ובגין כך, שלטנותא דעשו לאו איהו אלא בגלותא, דאיהו לילה. ועל דא בליליא אתתקף עמיה דיעקב, ואתאבק עמיה. וכד אתא צפרא, אתחלש חיליה, ולא יכיל, וכדין אתתקף יעקב, בגין דיעקב, שלטנותיה ביממא.

ובגין כך, כתיב, (ישעיה כא) משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל. דהא כדין שולטנותיה דידיה דעשו, דאיהו שעיר בלילה איהו, ובגין כך אתחלש כד אתא צפרא, וכדין (בראשית לב) ויאמר שלחני כי עלה השחר.

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. כי אם (דף קמד ע"ב) ברכתני, כי אם תברכני מיבעי ליה, מאי כי אם ברכתני. אם אודית על אינון ברקאן דברכני אבא ולא תהא מקטרגא לי בגינייהו, מה כתיב, (בראשית לב) ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל וגו', אמאי ישראל, אמר ליה, בעל

כרחין אית לן לשמשא לך, דהא אנת אתעטרת בחילך לעילא בדרגא עלאה, ישראל יהיה שמך ודאי.

כי שרית עם אלהים, מאי עם אלהים, סלקא דעתך דעליה הוה אמר.

אֱלֹהִים בַּחבוּר, בַּזְנוּג שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ
עִם הַלְכָנָה. וְעַל כֵּן לֹא כְּתוּב עַל
[אֵת] אֱלֹהִים, אֶלֶּא עִם אֱלֹהִים,
בַּחבוּר וְזוּג אֶחָד.

דָּבַר אַחֵר וַיֹּאמֶר, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָע
לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ. אַף פֶּאֶן, וַיֹּאמֶר
לֹא יֹאמֶר עוֹד שֶׁמָּךְ יַעֲקֹב כִּי אִם
יִשְׂרָאֵל. וְאִזּוֹ הַתְּעַטֵּר יַעֲקֹב בְּדַרְגָּתוֹ
לְהִיּוֹת הַכֹּלֵל שֶׁל הָאֲבוֹת. מַה
כְּתוּב? וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם. מַה זֶה
וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם? שֶׁהוֹדָה לוֹ עַל כָּל
הַבְּרָכוֹת שֶׁבָרַךְ אוֹתוֹ אֲבִיו.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (מְשַׁלִּי טו)
בְּרִצוֹת ה' דְּרַכִּי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו
יִשְׁלַם אֹתוֹ בֹּא רֵאָה כִּמְהַיֵּשׁ לְאָדָם
שִׁיתְקַן אֶת שְׁבִילָיו עִם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא כְּדִי לַעֲשׂוֹת אֶת מִצְוֹת
הַתּוֹרָה, שֶׁהָרִי פְּרִשׁוּהָ, שְׁוֹדָאֵי שְׁנֵי
מְלֹאכִים שְׁלִיחִים יֵשׁ לְאָדָם
מִלְּמַעְלָה לְהַזְנוּג עִמוֹ, אַחַד לִימִין
וְאֶחָד לְשְׂמָאל, וְהֵם מְעִידִים עַל
הָאָדָם בְּכָל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, הֵם
נִמְצְאִים שֵׁם, וְקוֹרְאִים לָהֶם יֵצֵר
טוֹב וְיֵצֵר רָע.

בֹּא הָאָדָם לְהַטְהֵר וּלְהַשְׁתַּדֵּל
בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה - אוֹתוֹ יֵצֵר הַטוֹב
שֶׁהַזְנוּג עִמוֹ, כְּכֹר הַתְּגַבֵּר עַל
אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע וְהַשְׁלִים עִמוֹ
וְהַתְּהַפֵּף לוֹ לְעֵבֶד. וְכִשְׁאָדָם הוֹלֵךְ
לְהַטְמֵא, אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע מִתְחַזֵּק
וּמִתְגַּבֵּר עַל אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, וְהָרִי
בְּאֶרְנוֹ, וְדָאֵי כְּשִׂאוֹתוֹ הָאָדָם בֹּא
לְטַהֵר, בְּכִמְהַיֵּשׁ כֹּחַ הַתְּחַזֵּק הָאָדָם
כְּשֶׁהַתְּגַבֵּר אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, אִזּוֹ
אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, שִׂאוֹתוֹ יֵצֵר
הָרָע נִכְנָע לְפָנָי הַיֵּצֵר הַטוֹב. וְעַל
זֶה אָמַר שְׁלֵמָה, (מְשַׁלִּי יב) טוֹב נִקְלָה
וְעֵבֶד לוֹ. מַה זֶה וְעֵבֶד לוֹ? זֶה יֵצֵר
הָרָע. וְאִזּוֹ כְּשִׁאוֹדָם הוֹלֵךְ בְּמִצְוֹת

אֶלֶּא אָמַר לִיָּה, שְׂרִיתָ לְאַתְחַבְּרָא וְלֹא זְנוּגָא
עִם אֱלֹהִים בַּחבוּרָא, בַּזְנוּגָא דְשִׁמְשָׁא
וְסִיְהָרָא, וְעַל דָּא לֹא כְּתִיב עַל (ס"א אֵת)
אֱלֹהִים, אֶלֶּא עִם אֱלֹהִים, בַּחבוּרָא וְזוּגָא
חָדָא.

דָּבַר אַחֵר, וַיֹּאמֶר, כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (שְׁמוֹת טו)
וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָע לְקוֹל יי
אֱלֹהֶיךָ, אוֹף הָכָא, (בְּרֵאשִׁית לב) וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב
יֹאמֶר עוֹד שֶׁמָּךְ יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כְּדִין
אֲתַעֲטֵר יַעֲקֹב בְּדַרְגָּיָה, לְמַהוּי כָּלֵּל דְאַבְהָן.
מַה כְּתִיב, (שם) וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם. מָאֵי וַיְבָרֶךְ
אֹתוֹ שֵׁם, דְּאוּדֵי לִיָּה עַל כְּלָהוּ בְּרַכָּאן,
דְּבְרַכִּיָּה אֲבִיו.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (מְשַׁלִּי טו) בְּרִצוֹת יי
דְּרַכִּי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ. תָּא
חֲזִי, כְּמָה אֵית לִיָּה לְבַר נָשׁ, לְאַתְתְּקִנָּא
שְׁבִילוּי בֵּיה בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין לְמַעַבְד
פְּקוּדֵי דְאוּרִייתָא. דְּהָא אוֹקְמוּהָ, דְּוֹדָאֵי תְרִין
מְלֹאכִין שְׁלִיחִין אֵית לְבַר נָשׁ מְלַעֲיָלָא
לְאַזְדוּגָא בְּהַדְיָה, חַד לִימִנָּא וְחַד
לְשְׂמָאלָא, וְאִינוּן סְהַדִּין בֵּיה בְּבַר נָשׁ בְּכָל
מַה דְּאִיהוּ עֵבֶיד, אִינוּן מְשַׁתְּפְּחֵי תַּמָּן וְקָרִינָן
לוֹן יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע.

אֲתִי בַר נָשׁ לְאַתְדַּפְּאָה וְלֹא שְׁתַּדְּלָא בְּפְקוּדֵי
דְּאוּרִייתָא, הֵהוּא יֵצֵר טוֹב דְּאַזְדוּג
בֵּיה, כְּכֹר אִיהוּ אֲתַתְּקַף עַל הֵהוּא יֵצֵר הָרָע
וְאַשְׁתַּלִּים בְּהַדְיָה וְאַתְהַפִּיף לִיָּה לְעֵבֶדָא.
וְכַד בַר נָשׁ אֲזִיל לְאַסְתַּאבָּא, הֵהוּא יֵצֵר הָרָע
אֲתַתְּקַף וְאַתְגַּבֵּר עַל הֵהוּא יֵצֵר טוֹב, וְהָא
אוֹקְמִנָּא. וְדָאֵי כַד הֵהוּא בַר נָשׁ אֲתִי
לְאַתְדַּפְּאָה, כְּמָה תְּקִיפוּ אֲתַתְּקַף בַר נָשׁ, כַּד
אַתְגַּבְּרָא הֵהוּא יֵצֵר טוֹב כְּדִין (מְשַׁלִּי טו) אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, דְּהֵהוּא יֵצֵר הָרָע

(מְשַׁלִּי טו) אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, דְּהֵהוּא יֵצֵר הָרָע

התורה, אז גם אויביו ישלם אתו, זה יצר הרע ומה שבא מצדו.

בא ראה, משום שייעקב בטח בקב"ה וכל דרכיו היו לשמו, על פן אויביו ישלם אתו. וזה [ה] סמאל, הפח והחזק של עשו, שהשלים עם יעקב. ומשום שהשלים עם יעקב והודה לו על אותן הברכות, אזי השלים עמו עשו. ואז הודה לו עשו, שכתוב יש לי רב אחי והי לך אשר לך, שהרי הודה לו על אותן הברכות שלו בחרב. ועד שלא השלים יעקב עם אותו הממנה שנתמנה עליו, לא השלים עמו עשו. משום כך, בכל מקום הפח של מטה תלוי בפח של מעלה.

ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא. מי אפוא - מה זה מי אפוא? הנה צריך להיות מי הוא זה! אלא מי אפוא - ששם עמדה השכינה כשברך יצחק את יעקב, ועל פן אמר מי אפוא, מי הוא שעומד כאן ומודה על אותן הברכות שברכתי אותו? ודאי גם ברוך יהיה! שהנה הקדוש ברוך הוא הסכים לאותן הברכות.

רבי יהודה אמר, משום אותה החרדה שהחריד יעקב את יצחק אביו, נענש יעקב בענש של יוסף שחרד חרדה כזו בשעה שאמרו לו זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא - באיפה נענש יעקב, שכתוב איפה הם רעים, ושם יוסף נאבד, ונענש יעקב. ואף על גב שהקדוש ברוך הוא הסכים על ידו באותן הברכות, הוא נענש באיפה, שכתוב איפה הם רעים, ומשם נאבד ממנו ונענש כל אותו הענש.

אתאביד ואתעניש יעקב. ואף על גב דקדשא בריך הוא אסתפם על ידוי באינון ברכאן, איהו אתענש באיפה, דכתיב איפה הם רעים. ומתמן אתאביד מניה ואתענש כל ההוא עונשא.

אתפפא קמיה דיצר טוב. ועל דא אמר שלמה, (משלי יב) טוב נקלה ועבד לו, מאי ועבד לו, דא יצר הרע. וכדין פד אזיל בר נש בפקודי אורייתא, פדין גם אויביו ישלם אתו, דא יצר הרע, ודאתא מסטרוי.

תא חזי, בגין דייעקב, אבטח ביה בקדשא בריך הוא, וכל ארחוי הוו לשמיה, על דא אויביו ישלם אתו. ודא (ר"א דא) סמאל, חילא ותוקפא דעשו דאשלים עמיה דייעקב, ובגין דאשלים עמיה דייעקב, ואודי ליה על אינון ברכאן, פדין אשלים עמיה עשו, (ג"א כדין אודי ליה עשו דכתיב יש לי רב אחי והי לך אשר לך, דהא אודי ליה על אינון ברכאן דליה בחרבא) ועד דלא אשתלים עמיה יעקב לגבי ההוא ממנא דאתפקד עליה, לא אשלים עמיה עשו, בגין כך, בכל אתר תקפא דלתתא תליא בתוקפא דלעילא.

ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא. מי אפוא, מאי מי אפוא, מי הוא זה מיבעי ליה. אלא מי אפוא, דקיימא שכינתא תמן, פד בריך ליה יצחק לייעקב, ועל דא אמר, מי אפוא. מאן הוא דקאים הכא, ואודי על אינון ברכאן דברכית ליה, ודאי (בראשית כז) גם ברוך יהיה. דהא קדשא בריך הוא אסתפם באינון ברכאן.

רבי יהודה אמר, בגין ההיא חרדה דאחריד יעקב ליצחק אבוי, אתענש יעקב בעונשא דיוסף, דחרד חרדה כהאי, בשעתא דאמרו ליה, (בראשית לו) זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא. באיפה אתענש יעקב, דכתיב, (בראשית לו) איפה הם רעים, ותמן יוסף

וַיַּחַרְדּוּ יִצְחָק חֲרָדָה גְדוֹלָה, (בראשית כז) מַאי גְדוֹלָה, פְּתִיב הָכָא גְדוֹלָה, וּכְתִיב הָתָם (דברים יח) וְאֵת הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְגו', דְּעָאל עֲמִיּה גִיּהֲנָם. עַד מָאד. מָאד, וּכְתִיב שָׁם (בראשית א) וְהִנֵּה טוֹב מָאד. זֶה מִלְאָף הַמּוֹת. אֲזַי אָמַר מִי אֶפּוּא.

בְּשִׁמוּעַ עֲשׂוּ אֵת דְּבָרֵי אֲבִיו וְגו'. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, כְּמָה רְעוּת עֲשׂוּ אוֹתָן דְּמַעוֹת שְׂבָכָה וְהוֹצִיא עֲשׂוּ לִפְנֵי אֲבִיו כְּדֵי שְׂיִתְבָּרַךְ מִמֶּנּוּ, מְשׁוּם שְׁהִיָּה מַחְשִׁיב דְּבַר אֲבִיו יוֹתֵר. הֲכִי קָרָא שְׁמוּ יִעֲקֹב. (ובאורח) הֲכִי קָרָא שְׁמוּ - קָרָא שְׁמוּ אוֹתוֹ שְׁקָרָא לוֹ. הוֹצִיא הַשְּׁמַעַת קוֹל שֶׁל רַק בְּשִׁבִיל קְלוּן. לֹא כְּתוּב הֲכִי נִקְרָא שְׁמוּ, אֲלֵא קָרָא שְׁמוּ.

וַיִּעְקְבֵנִי זֶה פְּעַמִּים. זֶה - מָה הוּא זֶה? (אלא) וַיִּעְקְבֵנִי פְּעַמִּים הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת! אֲלֵא דְבַר אֲחֵד הִיָּה פְּעַמִּים - בְּכַרְתִּי, הַחֲזִיר לוֹ פְּעַם אַחֲרַת בְּרַכְתִּי. זֶהוּ פְּעַמִּים. כְּמוֹ כֵּן (בראשית מג) כִּי עֲתָה שְׁבִנּוּ זֶה פְּעַמִּים. דְּבַר אֲחֵד פְּעַמִּים. אֲחֵד שְׁהִנָּה הַחֲזִירְתִּי לוֹ, וְלֹא נִהְיָה בְּבוּשָׁה לִפְנֵי אוֹתוֹ אָדָם. שְׁבִנּוּ - בְּשִׁנּוּ. אָנוּ בְּבוּשָׁה מִמֶּנּוּ, וּכְבָר הַחֲזִירְנוּ.

כְּמוֹ זֶה אָמַר אֵיּוֹב, (איוב ג) וְתַחֲשַׁבְנִי לְאֵיּוֹב לָךְ. חֲזוּר אֵיּוֹב - אֵיּוֹב. וּפְרָשׁוּהָ שְׂכַתוֹב אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרָה יִשׁוּפְנֵי וְגו'. אָמַר לִפְנֵינוּ: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא רוּחַ סַעֲרָה עָבְרָה לִפְנֵיךָ? וְכֵאֵן בְּכַרְתִּי לְקַח, וְהִנֵּה עֲתָה חֲזוּר הַדְּבָר וְנִטַּל בְּרַכְתִּי.

הֵן גָּבִיר שְׁמַתִּיו לָךְ וְגו', וּלְךָ אֶפּוּא מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. וּלְךָ אֶפּוּא - אֵינְ עוֹמֵד פַּה מִי שִׁיסְפִים עֲלֶיךָ. מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. אֲזַי בְּרַךְ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהִסְתַּפַּל בְּדַרְגָּתוֹ

וַיַּחַרְדּוּ יִצְחָק חֲרָדָה גְדוֹלָה, (בראשית כז) מַאי גְדוֹלָה, פְּתִיב הָכָא גְדוֹלָה, וּכְתִיב הָתָם (דברים יח) וְאֵת הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְגו', דְּעָאל עֲמִיּה גִיּהֲנָם. עַד מָאד. מָאד, וּכְתִיב שָׁם (בראשית א) וְהִנֵּה טוֹב מָאד, דָּא מִלְאָף הַמּוֹת, כְּדִין אָמַר מִי אֶפּוּא. (דף קמז ע"א).

בְּשִׁמוּעַ עֲשׂוּ אֵת דְּבָרֵי אֲבִיו וְגו'. (בראשית כז) אָמַר רַבִּי חֵיִיא, כְּמָה בִישִׁין עָבְדוּ אֵינוֹן דְּמַעִין דְּבָכָה וְאֶפִיק עֲשׂוּ קָמִי אֲבִוִי, בְּגִין דִּיתְבָּרַךְ מִנִּיה, בְּגִין דְּהוּהוּ חֲשִׁיב מְלָה דְאֲבִוִי יַתִּיר. הֲכִי קָרָא שְׁמוּ יִעֲקֹב. (ד"א ל"ג) (ואוקמוה) הֲכִי קָרָא שְׁמוּ, קָרָא שְׁמוּ הוּא דְקָרָא לִיה, אֶפִיק צִיצָא דְרוּקָא בְּגִין קְלָנָא. הֲכִי נִקְרָא שְׁמוּ לֹא כְּתִיב, אֲלֵא קָרָא שְׁמוּ. וַיִּעְקְבֵנִי זֶה פְּעַמִּים. זֶה. (בראשית כז) מָהוּ זֶה, (אלא) וַיִּעְקְבֵנִי פְּעַמִּים מִיבְעֵי לִיה.

אֲלֵא, מְלָה חַד הוּי תְרִי זְמַנִּי, בְּכוּרְתִי, אַהֲדַר לִיה זְמַנָּא אַחֲרָא בְּרַכְתִּי, זֶה הוּא תְרִי זְמַנִּין. כְּגוּוֹנָא דָא, (בראשית מג) כִּי עֲתָה שְׁבִנּוּ זֶה פְּעַמִּים, מְלָה חַד, תְּרִין זְמַנִּין. חַד דְּהָא אַהֲדַרְנָא לִיה וְלֹא נִהְיָה בְּכַסּוּפָא קָמִיה דְּהוּא בַר נֶשׁ. שְׁבִנּוּ, בְּשִׁנּוּ. אֲנִן בְּכַסּוּפָא מִנִּיה, וּכְבָר אַהֲדַרְנָא.

כְּגוּוֹנָא דָא, אָמַר אֵיּוֹב, (איוב יג) וְתַחֲשַׁבְנִי לְאֵיּוֹב לָךְ, אַהֲדַר אֵיּוֹב. וְאוּקְמוּהָ דְכְּתִיב, (איוב ט) אֲשֶׁר בְּסַעֲרָה יִשׁוּפְנֵי וְגו'. אָמַר לִפְנֵינוּ, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא רוּחַ סַעֲרָה עָבְרָה לִפְנֵיךָ. וְהָכָא בְּכוּרְתִי לְקַח וְהִנֵּה עֲתָה אַהֲדַר מְלָה וְנִטַּל בְּרַכְתִּי.

הֵן גָּבִיר שְׁמַתִּיו לָךְ וְגו', וּלְךָ אֶפּוּא מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. (בראשית כז) וּלְךָ אֶפּוּא, לִית

קְיִימָא הָכָא מָאן דְּמִסְתַּפֵּם עֲלֶךָ. מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. כְּדִין, בְּרַכִּיָּה בְּהַאי

עֲלָמָא וְאֶסְתַּפַּל בְּדַרְגִּייהּ, וְאָמַר (בראשית כז) וְעַל חֲרַבְּךָ תַּחֲיֶה, דְּהָא הֵכִי אֶתְחַזִּי לָךְ לְאוֹשְׁדָא דְמִין וּלְמַעַבְד קַרְבִּין, וְעַל דָּא אָמַר מָה אַעֲשֶׂה בְנִי.

וְאָמַר וְעַל חֲרַבְּךָ תַּחֲיֶה, שְׁהָרִי כִף רְאוּי לָךְ לְשַׁפֵּךְ דְּמִים וּלְעֲשׂוֹת קַרְבוֹת, וְעַל כֵּן אָמַר מָה אַעֲשֶׂה בְנִי.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וּלְךָ אֲפּוּא מָה אַעֲשֶׂה - פִּינּוּן שְׂאֵמַר אֵת זֶה, לְמָה בְנִי? אֵלֵא אָמַר לוֹ, וּלְךָ אֲפּוּא מָה אַעֲשֶׂה שְׂאֵתָהּ בְּדִין וּבְחֶרֶב וּבְדָם אָנִי רוֹאֶה אוֹתָךְ, וְאֵת אַחִיד בְּדַרְךָ שְׁלֵמָה. אֵלֵא בְנִי, בְנִי וּדְאִי. אָנִי גְרַמְתִּי לָךְ מִשּׁוּם שְׂאֵתָהּ בְנִי, וְעַל כֵּן וְעַל חֲרַבְּךָ תַּחֲיֶה וְאֵת אַחִיד תַּעֲבֹד. וְעַדִּין לֹא הִתְקַלְמִים, שְׁהָרִי לֹא עָבַד עֲשׂוֹ אֵת יַעֲקֹב, מִשּׁוּם שִׁיעֲקֹב לֹא רָצָה אוֹתוֹ עֲכָשׁוּ, וְהוּא חֲזַר וְקָרָא לוֹ אֲדוֹנִי כְּמָה פְּעָמִים, מִשּׁוּם שֶׁהִסְתַּכַּל לְמַרְחוֹק וְהִעֲלָה אוֹתוֹ לְסוּף הַיָּמִים, כְּמוֹ שְׂאֵמְרֵנוּ.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדַרְךָ. בְּעוֹדֵם הוֹלְכִים רָאוּ אֵת רַבִּי יוֹסִי תִּזְקֵן שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם. יָשְׁבוּ עַד שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם. פִּינּוּן שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם, אָמְרוּ, עֲכָשׁוּ הַדַּרְךָ מִתְקַנָּת לְפִנְיֵנוּ. הֲלָכוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיא, עֵת לְעֲשׂוֹת לֵה'. פִּתַּח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (משלי לא) פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה. פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה - זֶה כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה - אֵלֹהֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם לְשׁוֹן הַתּוֹרָה שְׂמֻדְבָּרִים בָּהּ יָמִים וְלֵילוֹת.

פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה - זֶה ב' שֶׁל בְּרֵאשִׁית, וּפְרָשׁוּהָ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה - זֶה אֲבֵרָהּ, שְׁבוּ בְּרֵא אֵת הָעוֹלָם וּבוּ מְדַבֵּר תָּמִיד. ב' סְתוּמָה מִצַּד זֶה, וּפְתוּחָה מִצַּד זֶה. סְתוּמָה מִצַּד זֶה, כְּמוֹ שְׂנֵאָמַר וְרֵאִיתָ אֵת אַחֲרָי. פְּתוּחָה מִצַּד זֶה כְּדִי לְהֵאִיר [לְהַדִּיר] פְּנֵיהָ כְּלָפִי מִעֲלָה, וּפְתוּחָה מִצַּד זֶה כְּדִי לְקַבֵּל מִלְמַעְלָה, וְהִיא אֲכֻסְדָּרָה

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וּלְךָ אֲפּוּא מָה אַעֲשֶׂה, פִּינּוּן דְּאָמַר הָאִי, אֲמַאי בְנִי. אֵלֵא אָמַר לִיָּה, וּלְךָ אֲפּוּא מָה אַעֲשֶׂה, דְּאֵנְתָּ בְּדִינָא וּבְחֶרְבָא וּבְדָמָא חֲזִינָא לָךְ, וּלְאַחִיד בְּאַרְח שְׁלִים. אֵלֵא בְנִי, בְנִי וּדְאִי, אָנָּא גְרִימָנָא לָךְ, בְּגִין דְּאֵנְתָּ בְנִי. וְעַל דָּא עַל חֲרַבְּךָ תַּחֲיֶה וְאֵת אַחִיד תַּעֲבֹד. וְעַדִּין לֹא אֶתְקַיְיַם, דְּהָא לֹא פִּלַּח לִיָּה עֲשׂוֹ לְיַעֲקֹב. בְּגִין דְּיַעֲקֹב לֹא כְּעָא לִיָּה הַשְׁתָּא, וְאִיָּהּ אֶהְדַּר וְקָרָא לִיָּה אֲדוֹנִי כְּמָה זְמַנִּי, בְּגִין דְּאֶסְתַּפַּל לְמַרְחוֹק, וְסָלִיק לִיָּה לְסוּף יוֹמִיא, כְּדַקְאֲמַרְן.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ אֲזָלִי בְּאַרְחָא. עַד דְּהָיוּ אֲזָלִי, חָמוּ לִיָּה לְרַבִּי יוֹסִי סְבָא דְהָוָה אֲזִיל בְּתַרְיֵיהּ. יְתָבוּ עַד דְּמָטָא לְגַבְיֵיהּ. פִּינּוּן דְּמָטָא לְגַבְיֵיהּ, אָמְרוּ הַשְׁתָּא אַרְחָא מִתְתַּקְנָא קַמָּן, אֲזָלוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיא (תהלים קיט) עֵת לְעֲשׂוֹת לִי. פִּתַּח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (משלי לא) פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה. פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה, דָּא כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל, וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה אֵלִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוֹן לִישְׁנָא דְאוֹרִיָּתָא דְמִשְׁתַּעֲי בָּהּ יוֹמִי וְלֵילִי.

פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה (משלי לא) דָּא ב' דְּבְרֵאשִׁית, וְאוֹקְמוּהָ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה דָּא אֲבֵרָהּ, דְּבִיָּה בְּרֵא עֲלָמָא, וּבִיָּה מִשְׁתַּעֲי תְדִיר. ב' סְתִים מְהֵאִי גִיסָא, וּפְתִיחָא מְהֵאִי גִיסָא. סְתִימָא מְהֵאִי גִיסָא, כְּמָה דְאֵתָּ אָמַר, (שמות לג) וְרֵאִיתָ אֵת אַחֲוָרִי. פְּתִיחָא מְהֵאִי גִיסָא, בְּגִין לְאַנְהָרָא (נ"א לְהַדִּיר) אֲנַפְהָא לְגַבִּי עֵילָא,

לקבל. ומשום כך עומדת בראש התורה ומתמלאת אחר כך. פיה פתחה בחכמה, בחכמה ודאי, שכתוב בראשית ברא אלהים, פתרגומו. ותורת חסד על לשונה - שהרי אחר כך מספר ואומר, ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. פיה פתחה בחכמה - זו ה' (הראשונה) של השם הקדוש שהכל בה, והיא סתומה וגלויה, כלולה ממעלה ומטה, הסוד של מעלה ומטה. פיה פתחה בחכמה - משום שהיא סתומה שאין נודעת כלל, שכתוב ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה. וכשמתחילה להתפשט בחכמה שנדבקה בה, והיא בתוכה, (והיא) מוציאה קול, שהיא תורת חסד.

פיה פתחה בחכמה - זו ה"א האחרונה שהיא דבור, והדבור תלוי בחכמה. ותורת חסד על לשונה - זה הקול שעומד על הדבור להנהיגו. ותורת חסד - זה יעקב, שהוא על לשונה, להנהיג הדבור ולאחז אותו, שהרי אין דבור בלי קול, ובארוה.

פתח רבי חייא אחריו ואמר, (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה ודעת מזמות אמצא. אני חכמה - זו כנסת ישראל. שכנתי ערמה - זה יעקב שהוא חכם. ודעת מזמות אמצא - זה יצחק, שהיתה לו דעת מזמות לברך את עשו. ומשום שחכמה השתתפה עם יעקב, שהוא ערמה - ודעת מזמות אמצא, שהתברך יעקב מאביו, ושרו עליו כל הברכות, והתקיימו בו ובבניו לעולם ולעולמי עולמים.

מתן התקיימו בעולם הזה, וכלן התקיימו לזמן מלך המשיח, שאז יהיו ישראל גוי אחד בארץ ועם

ופתיחה מהאי גיסא, בגין לקבלא מלעילא, ואיהי אפסדרה לקבלא. ובגין כך קיימא ברישא דאורייתא ואתמלייא לבתר, פיה פתחה בחכמה, בחכמה ודאי, דכתיב בראשית ברא אלהים, פתרגומו. ותורת חסד על לשונה, דהא לבתר משתעי ואמר (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור.

פיה פתחה בחכמה, דא ה' (קדמאה) דשמא קדישא דכלא בה, ואיהי סתים וגליא, כלילא דעילא ותתא, רזא דעילא ותתא. (משלי לא) פיה פתחה בחכמה, בגין דאיהי סתים דלא אתיידע כלל, דכתיב, (איוב כח) ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה. וכד שארי לאתפשטא בחכמה דאתדפק בה, ואיהי בגווה, (ואיהי) אפיקת קלא, דאיהי תורת חסד.

פיה פתחה בחכמה, דא ה"א בתרא דאיהו דבור, ומלה תליא בחכמה. ותורת חסד על לשונה. דא קול דקיימא על דבור לאנהגא ליה. ותורת חסד, דא יעקב, (דף קמה ב) דאיהו על לשונה, לאנהגא מלה ולאחדא לה, דהא לית דבור בלא קול, ואוקמוה.

פתח רבי חייא אבתריה ואמר, (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה ודעת מזמות אמצא. אני חכמה, דא כנסת ישראל. שכנתי ערמה, דא יעקב דאיהו חכים, ודעת מזמות אמצא דא יצחק, דהוה ליה דעת מזמות לברכא ליה לעשו. ובגין דחכמה אשתתף בהדיה דייעקב דאיהו ערמה, ודעת מזמות אמצא, דאתברך יעקב מאבוי, ושרו עליה כל אינון ברכאן, ואתקיימו ביה ובבנוי לעולם ולעולמי עולמין.

מאינון אתקיימו בהאי עלמא, וכלהו

אחד לקדוש-ברוך-הוא. זהו שכתוב ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ. וישלטו למעלה ולמטה, שכתוב (דניאל ז) והנה עם ענני השמים כבן אדם בא. זה מלך המשיח, שכתוב (שם ב) ובימיהם של אלו המלכים יעמיד אלהי השמים מלכות. ועל פן רצה יעקב שיעברו ברכותיו לאותו עתיד לבא, ולא נטל אותם לאלתר.

פתח רבי ייסא אחריו ואמר, (ירמיה ב) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל וגו'. הפסוק הזה בארוהו. אבל בשעה ההיא שיצא יעקב מלפני אביו עם אותן הברכות, הסתפל בעצמו ואמר: הנה הברכות הללו אני רוצה להעבירן לאחר פך, לארץ הימים. והנה נרא ופחד. יצא קול ואמר: ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' כי אתך אני. לא אעזב אותך בעולם הזה. כי הנני מושיעך מרחוק, לאותו הזמן שאתה מעביר אותן, את אותן הברכות.

ואת זרעך מארץ שכנים, שאף על גב שעכשו נוטל עשו ברכותיו וישתעבדו בבניך, אני אוציא אותם מידי, אז בניך ישתעבדו בו. ושב יעקב, לאותן הברכות. ושב יעקב - זו השכינה [שהיא עם יעקב]. ושב יעקב ודאי. ושקט ושאנן, כמו שבארנו, מאותן מלכיות: מבבל, ומדי, ומינן, ומאדום. שהם היו שהשתעבדו בישראל. ואין מחריד - לעולם ולעולמי עולמים.

הלכו. בעודם הולכים אמר רבי יוסי, ודאי כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא בארץ, הכל היה בסוד החכמה, והכל פדי להראות את החכמה העליונה לבני האדם פדי שילמדו מהמעשה ההוא את

בארעא, כל לא הוה ברזא

יתקיימון לזמנא דמלפא משיחא, דכדין יהון ישראל גוי אחד בארץ ועם אחד לקדשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ. וישלטון לעילא ותתא, דכתיב, (דניאל ז) וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתה, דא מלפא משיחא, דכתיב, (דניאל יב) וביומיהון די מלכיא אנון יקים אלה שמיא מלכו וגו'. ועל דא בעא יעקב, דיסתלקון ברכוי לההוא זמנא דאתי, ולא נטל לון לאלתר.

פתח רבי ייסא אבתריה ואמר, ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יי ואל תחת ישראל וגו'. האי קרא אוקמוה. אבל בההיא שעתא דנפק יעקב מקמי אבוי, באינון ברכאן, אסתפל בנפשיה. אמר, הא אלין ברכאן, בעינא לסלקא לון לבתר לאריכו יומין, והוה דחיל ומסתפי, נפק קלא ואמר, (ירמיה מו) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יי כי אתך אני, לא אשבוך לך בהאי עלמא. (ירמיה מו) כי הנני מושיעך מרחוק, לההוא זמנא דאנת סליק לון לאינון ברכאן.

ואת זרעך מארץ שכנים, (ירמיה מו) דאף על גב דהשתא נטיל ברכוי עשו וישתעבדון בבנך, אנא אפיק לון מידי, וכדין ישעבדון בניך ביה. ושב יעקב, לאינון ברכאן, ושב יעקב, דא שכינתא (נ"א דהיא עמיה דיעקב). ושב יעקב ודאי. ושקט ושאנן, כמה דאוקמוה. מאינון מלכוון, מבבל ממדי ומינן, ומאדום. דאינהו הוו דאשתעבדו בהו בישראל. (שם) ואין מחריד, לעלם ולעלמי עלמא.

אזרו, עד דהוו אזלי, אמר רבי יוסי, ודאי כל מה דעביד קדשא בריך הוא

סודות החקמה, והכל הם פראוי, וכל מעשיו דרכי התורה, משום שדרכי התורה הם דרכי הקדוש ברנף הוא, ואין דבר קטן שאין בו פמה דרכים ושבילים וסודות של חקמה עליונה.

בא ראה, שהרי רבי יוחנן בן זכאי היה אומר שלש מאות הלכות פסוקות בסוד החקמה העליונה בפסוק ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב, ולא גלה אותם אלא לרבי אליעזר שהיה עמו, כדי לדעת שפמה סודות עליונים הם בכל מעשה ומעשה, שהוא בתורה, ובכל דבר ודבר, היא חקמה ותורת אמת. משום כך דברי התורה הם דברים קדושים להראות ממנה נפלאות, כמו שנאמר גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

בא ראה, בשעה שעקם הנחש ההוא את אדם ואת אשתו, שקרב לאשה והטיל בה זחמא, והתפתה בו אדם, אז נטמא העולם, והתקללה בשבילו האדמה, וגרם מות לכל העולם, ועמד העולם להפרע ממנו, עד שבא עץ החיים וכפה [כפר] על אדם, והכניע אותו הנחש שלא ישלט לעולמים על זרעו של יעקב.

שהרי בזמן שהקריבו ישראל שעיר, היה נכנע אותו הנחש והתהפף לעבד, כמו שנאמר, ועל פן הקריב יעקב לאכיו שני שעירים. אחד להכניע את עשו, שהוא שעיר, ואחד בשביל הדרגה שהיתה תלויה בעשו ונדבק בו ונתבאר.

ומשום כך עמד העולם עד שתבא אשה כמו חנה, ובן אדם כמו אדם, ויעקמו ויחפמו את אותו הנחש הרע ואותו שרוכב עליו,

דחכמתא, וכלא בגין לאחזאה חכמתא עלאה להו לבני נשא, בגין דילפון מההוא עובדא רזין דחכמתא, וכלא אינון פדקא יאות, ועובדוי כלהו אורחי דאורייתא, בגין דאורחי דאורייתא, אינון ארחי דקדשא בריף הוא, ולית מלה זעירא דלית בה פמה אורחין ושבילין, ורזין דחכמתא עלאה.

תא חזי, דהא רבי יוחנן בן זכאי הוה אמר תלת מאה הלכות פסוקות, ברזא דחכמתא עלאה, בפסוק (בראשית לו) ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב, ולא גלי לון, אלא לרבי אליעזר דהוה עמיה, בגין למנדע דכמה רזין עלאין אינון בכל עובדא ועובדא דאיהי באורייתא, ובכל מלה ומלה חכמתא איהי, ואורייתא דקשוט, בגין כף אינון מלין דאורייתא, מלין קדישין אינון, לאחזאה מינה נפלאות, כמה דאת אמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

תא חזי, בשעתא דעקים ההוא חויה לאדם ולאשתיה, דאקריב לאתתא ואטיל בה זחמא, ואתפתא ביה אדם פדין אסתאב עלמא ואתלטיא ארעא בגיניה, וגרים מותא לכל עלמא, וקיימא עלמא לאתפרעא מניה. עד דאתא אילנא דחיי, וכפי (וכפר) על אדם, וכפיא ליה לההוא נחש דלא ישלוט לעלמין על זרעא דיעקב.

דהא בזמנא דאקריבו ישראל שעיר, הוה אתכפיא ההוא נחש ואתהפף לעבדא, כמה דאתמר. ועל דא אקריב יעקב לאבוי תרין שעירין. חד, לאפפיא לעשו דאיהו שעיר. וחד, בגין דרגא דהוה תלי ביה עשו ואתדבק ביה ואתמר.

ובגין כך קיימא עלמא, עד דיתתי אתתא כגוונא דחיה, ובר נש כגוונא

דָּאָדָם, וַיַּעֲקִימוּ וַיַּחֲפִימוּ (דף קמ"ז ע"א) לִיה
לְהֵיוֹא חוּיָא בִישָׁא וְהֵהוּא דְרָכִיב עֲלֵיהּ
וְכֹלָא אַתְמָר.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כה) וַיְהִי עֲשׂוּ אִישׁ יוֹדֵעַ
צִיד אִישׁ שָׂדֵה, וְהָא אַתְמָר וַיַּעֲקֹב
אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֵלִים. אִישׁ תָּם, גְּבַר שְׁלִים,
פְּתַרְגוּמוֹ. יֹשֵׁב אֲהֵלִים, אֲמַאי אִיהוּ תָם, בְּגִין
דְּאִיהוּ יֹשֵׁב אֲהֵלִים, דְּאֲחִיד לְתַרִין סְטָרִין,
לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק. וְעַל דָּא, יַעֲקֹב בְּסִטְרָא
דִּיצְחָק אַתָּא לְגַבִּיהּ דְּעֲשׂוּ, פְּמָה דְאַתְמָר.
דְּכַתִּיב, (שמואל ב כה) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם
עֲקֹשׁ תִּתְפַּל. וְכַד אַתָּא עִם בְּרַכְאֵן, פְּסִיּוּעָא
דְלַעִילָא קָא אַתָּא, פְּסִיּוּעָא דְאַבְרָהָם וַיַּצְחָק,
וּבְגִין כְּפִי בְּחֻכְמָתָא הָוָה, פְּמָה דְאַתְמָר.

תָּא חֲזִי, כַּד יַעֲקֹב אַתְעַר לְגַבִּי סַמְאֵל,
דְּרַגָּא דְעֲשׂוּ, וְקָבִיל עֲלֵיהּ לִיעֲקֹב,
וַיַּעֲקֹב נֶצַח לִיה בְּכַמָּה סְטָרִין, נֶצַח לְחוּיָא
בְּחֻכְמָתָא וּבְעֲקִימוֹ, וְלֹא אַתְנַצַּח, בַּר בְּשַׁעִיר.
וְאִף עַל גַּב דְּכֹלָא חַד, נֶצַח כְּמוֹ כֵּן לְסַמְאֵל
בְּנִצְחוֹנָא אַחְרָא, וְנִצְחִיהּ, הָדָא הוּא דְכַתִּיב
(בראשית לב) וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר.
וַיֵּרָא כִי לֹא יָכוֹל לוֹ.

תָּא חֲזִי, זְכוּתֵיהּ דִּיעֲקֹב פְּמָה הָוָה, דְּאִיהוּ
אַתָּא וּבְעָא לְאַעֲבָרָא לִיה מַעֲלָמָא. וְהֵהוּא
לִילִיָא, הוּת לִילִיָא דְאַתְבְּרִי בֵיה סִיְהָרָא, וַיַּעֲקֹב
אַשְׁתָּאָר בְּלַחוּדוּי. דְּלֹא הָוָה עֲמִיה אַחְרָא, דְּתַנֵּן
לֹא יַפּוּק בַר נֶשׁ יַחֲידָאי בְּלִילִיָא, וְכָל שְׁפָן
בְּלִילִיָא דְאַתְבְּרִיָּאו בֵיה נְהוּרִין, דְּהָא סִיְהָרָא
אִיהִי חֲסָרָא, דְּכַתִּיב, (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת חֲסֵר.
וְהֵהוּא לִילִיָא, אַשְׁתָּאָר בְּלַחוּדוּי, בְּגִין דְּכַד
סִיְהָרָא חֲסָרָא, חוּיָא בִישָׁא אַתְתַּקֵּף וְשִׁלְטָא,

וּכְדִין אַתָּא סַמְאֵל, וְקִטְרִיג לִיה, וּבְעָא לְאוּבְרָא לִיה מַעֲלָמָא.

וְהַכֵּל נִתְבְּאָר.

פְּתַח וְאָמַר, וַיְהִי עֲשׂוּ אִישׁ יוֹדֵעַ
צִיד אִישׁ שָׂדֵה, וְהָרִי נֹאמַר וַיַּעֲקֹב
אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֵלִים. אִישׁ תָּם -
גְּבַר שְׁלֵם, פְּתַרְגוּמוֹ. יֹשֵׁב אֲהֵלִים
- לְמָה הוּא תָם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא
יֹשֵׁב אֲהֵלִים, שְׂאוּחֹז אֶת שְׁנֵי
הַצְּדָדִים, אֶת אַבְרָהָם וְאֶת יַצְחָק.
וְעַל כֵּן יַעֲקֹב בְּצִדוֹ שֶׁל יַצְחָק בָּא
אֶל עֲשׂוּ, כְּמוֹ שְׂנֹאמַר, שְׂכַתוּב עִם
חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עֲקֹשׁ תִּתְפַּל.
וּכְשָׁבֵא עִם בְּרַכּוֹת - עִם סִיּוּעַ
שְׁלַמְעֵלָה הוּא בָּא, עִם סִיּוּעַ שֶׁל
אַבְרָהָם וַיַּצְחָק, וּמִשּׁוּם כִּפֵּי זֶה הִיָּה
בְּחֻכְמָה, כְּמוֹ שְׂנֹתְבָאָר.

בָּא רָאָה, כְּשִׁיעֲקֹב הִתְעוֹרֵר אֶל
סַמְאֵ"ל, דְּרַגְתּוֹ שֶׁל עֲשׂוּ, וְקָבֵל
עָלָיו אֶת יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹב נֶצַח אוֹתוֹ
בְּכַמָּה צְדָדִים - נֶצַח אֶת הַנְּחֻשׁ
בְּחֻכְמָה וְעַקְמוּמִיּוּת, וְלֹא נֶצַח, רַק
מִהַשְׁעִיר. וְאִף עַל גַּב שֶׁהַכֵּל אַחַד,
נֶצַח כְּמוֹ כֵּן אֶת סַמְאֵ"ל בְּנִצְחוֹן
אַחַר וְנֶצַח אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׂכַתוּב
וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר.
וַיֵּרָא כִי לֹא יָכוֹל לוֹ.

בָּא רָאָה פְּמָה הִיָּתָה זְכוּתוֹ שֶׁל
יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בָּא וְרַצָּה לְהַעֲבִירוֹ
מִן הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ הִלְיָלָה הִיָּה
הִלְיָלָה שְׁנִבְרָאָה בּוֹ הִלְבְּנָה, וַיַּעֲקֹב
נִשְׂאָר לְבַדּוֹ, שְׁלֹא הִיָּה מִישְׁהוּ
אַחַר עֲמוֹ. שְׁשִׁנִּינוּ, אֵל יֵצֵא אָדָם
יַחֲידִי בְּלִילָה, וְכָל שְׁפָן בְּלִילָה
שְׁנִבְרָאוּ בּוֹ הַמְּאֹרוֹת, שְׁהָרִי
הִלְבְּנָה חֲסָרָה, שְׂכַתוּב יְהִי מְאֹרֹת
חֲסֵר. וְאוֹתוֹ הִלְיָלָה נִשְׂאָר לְבַדּוֹ,
מִשּׁוּם שֶׁכָּאֲשֶׁר הִלְבְּנָה בְּחֲסוֹנָהּ,
הַנְּחֻשׁ הָרַע מִתְגַּבֵּר וְשׁוֹלֵט, וְאִז
בָּא סַמְאֵ"ל וְקִטְרַג עָלָיו, וְרַצָּה
לְהַאֲבִידוֹ מִן הָעוֹלָם.

וַיַּעֲקֹב הִיָּה חֲזוּק בְּכָל הַצְּדָדִים,

וַיַּעֲקֹב הָוָה תְּקִיף בְּכָל סְטָרִין, בְּסִטְרָא דִּיצְחָק וּבְסִטְרָא דְאַבְרָהָם, דְּאִינוּן

בצד של יצחק ובצד של אברהם, שהם היו חזקו של יעקב. בא לימין, וראה את אברהם חזק בחזק היום, בצד הימין של החסד. בא לשמאל, ראה את יצחק חזק בדין הקשה. בא לגוף, ראה את יעקב חזק משני הצדדים הללו שמקיפים אותו אחד מכאן ואחד מכאן. אזי, וירא פי לא יכל לו ויגע בכף ירכו, שהוא מקום מחויץ לגוף, והוא עמוד אחד של הגוף. אזי, ותקע כף ירף יעקב בהאבקו עמו וגו'.

ביון שהתעורר הבקר ועבר הלילה, התגבר יעקב, ונחלש כחו של סמ"ל, אז אמר שלחני, שהגיע הזמן לומר את שירת הבקר. ורצה ללכת, והודה לו על אותן הברכות, והוסיף לו ברכה אחרת, שפיתוב ויברך אתו שם. בא ראה כמה ברכות התברך יעקב: אחת של אביו באותה התעקמות, והרויח את כל אותן הברכות. ואחת של השכינה, שברך אותו הקדוש ברוך הוא כשהיה בא מלבן, שפיתוב ויברך אלהים את יעקב. ואחת שברך אותו המלאך ההוא, הממנה של עשו. ואחת ברכה אחרת שברך אותו אביו כשהלך לפדן ארם, שפיתוב ואל שדי יברך אתך וגו'.

בזמן שהוא שראה יעקב את עצמו בכל הברכות הללו, אמר, באיזו ברכה מהם אשתמש כעת? אמר, כעת אשתמש בחלשה שבהן, ומי היא? זו האחרונה, שברך אותו אביו. ואף על גב שהיא חזקה, אמר, אינה חזקה בשלטון העולם הזה כראשונה.

אמר יעקב, אטל עכשו את זו ואשתמש בה, ואעביר את כל אותן האחרות לזמן שאצטרף לי

היו תקיפו די'עקב. אתא לימינא חמא לאברהם תקיף בתקיפו דיומא, בסטרא דימינא דחסד. אתא לשמאלא, חמא ליצחק תקיף בדינא קשיא. אתא לגופא, חמא לי'עקב, תקיף מתרין סטרין אלין דסתרון ליה, חד מכאן, וחד מכאן. פדין, (בראשית לב) וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו, דאיהו אתר לבר מגופא, ואיהו חד עמודא דגופא, פדין ותקע כף ירף יעקב בהאבקו עמו וגו'.

ביון דאתער צפרא ועבר ליליא, אתתקף יעקב, ואתחלש חיליה דסמאל, פדין אמר שלחני, דמטא זמנא לומר שירתא דצפרא. ובעי למיזל, ואודי ליה על אינון ברקאן, ואוסיף ליה ברכתא אחרא, דכתיב (בראשית לב) ויברך אתו שם.

תא חזי, כמה ברקאן אתברך יעקב, חד דאבוי, בההוא עקימו, ורווח כל אינון ברקאן. וחד דשכינתא דבריה ליה קדשא בריה הוא, פד הוה אתי מלבן, דכתיב, (בראשית לב) ויברך אלהים את יעקב. וחד, דברכיה ליה ההוא מלאכא ממנא דעשו. וחד, ברכה אחרא, דברכיה ליה אבוה, פד הוה אזיל לפדן ארם, דכתיב (בראשית כח) ואל שדי יברך אתך וגו'.

בההוא זמנא דחמא יעקב גרמיה בכל הגי ברקאן, אמר, במאן ברכתא דמנייהו אשתמש השתא. אמר, בחלשא מנייהו אשתמש השתא, ומאן איהו, דא בתרייתא, דברכיה אבוה, ואף על גב דאיהי תקיפא, אמר, לאו איהי תקיפא בשלטנותא דהאי עלמא פקדמאה.

אמר יעקב, אטול השתא דא ואשתמש בה, ואסלק כל אינון אחרנין לזמנא

וּלְבָנֵי אַחֲרֵי, מִתִּי? בְּזִמְנָא שְׂיִתְפַּנְסוּ כָּל הָעַמִּים לְהֶאֱכִיד אֶת בְּנֵי מִן הָעוֹלָם, שְׂכַתוֹב כָּל גּוֹיִם סְבּוּנֵי בְּשֵׁם ה' כִּי אָמִילִם. סְבוּנֵי גַם סְבּוּנֵי וְגו'. סְבוּנֵי כְּדַבְרִים וְגו'. הִנֵּה כָּאֵן שְׁלֶשָׁה, כְּלָפֵי שְׁלֶשָׁה שְׁנֵי שְׁאָרוֹ. אַחַת - אוֹתָן הַבְּרָכוֹת הַרְאֵנוֹת שֶׁל אֲבוּי. שְׁתַּיִם - אוֹתָן בְּרָכוֹת שְׁבַרְךָ אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁלֶשׁ - אוֹתָן הַבְּרָכוֹת שְׁבַרְךָ אוֹתוֹ הַמְּלַאָךְ הַהוּא.

אָמַר יַעֲקֹב, לְשֵׁם צְרִיף אוֹתָן, אֵל הַמְּלָכִים וְכָל הָעַמִּים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וְאֶעֱבִיר אוֹתָן לְשֵׁם, וְכַעַת כְּלָפֵי עֲשׂוֹ דֵי לִי בְּזַה. לְמַלְךְ שֶׁהָיָה לוֹ כְּמָה לְגִיּוֹנוֹת חֲזָקִים, כְּמָה בְּעַלֵי לוחֲמֵי קְרֻבוֹת לְהִלָּחֵם בְּקְרֻבוֹת, שְׁמֻזְמָנִים כְּלָפֵי מְלָכִים חֲזָקִים לְהִלָּחֵם בָּהֶם קְרֻבוֹת. בִּינְתַיִם שְׁמַע עַל שׁוֹדֵד אֶחָד רוֹצֵחַ. אָמַר, בְּנֵי הַשְּׁעָרִים הִלְלוּ יִלְכוּ לְשֵׁם. אָמְרוּ לוֹ, מִכָּל הַלְּגִיּוֹנוֹת שְׁלָךְ אֵינְךָ שׁוֹלַח לְשֵׁם אֵלָא אֵלּוּ? אָמַר, כְּלָפֵי אוֹתוֹ הַשׁוֹדֵד דֵי בְּאֵלוֹ, שְׁהָרִי כָּל לְגִיּוֹנוֹתֵי וּבְעַלֵי הַקְּרֻב אֶעֱבִיר אוֹתָם לְאוֹתָם הַמְּלָכִים הַחֲזָקִים. בְּיוֹם הַקְּרֻב כְּשִׁיטְצָרְכוּ לִי, יְהִי. אִיךָ כִּף יַעֲקֹב אָמַר כְּלָפֵי עֲשׂוֹ, דֵי לִי כַעַת בְּבְרָכוֹת הַלְלוּ. אֲכַל לְזִמְנָא הוּא שְׂיִצְרְכוּ לְבָנֵי כְּלָפֵי כָּל הַמְּלָכִים וְהַשְּׁלִיטִים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, אַעֲלֶה אוֹתָם. כְּשִׁיגִיעַ אוֹתוֹ הַזִּמְנָא, יִתְעוֹרְרוּ אוֹתָן הַבְּרָכוֹת מִכָּל הַצְּדִידִים, וְיִתְקַיֵּם הָעוֹלָם עַל קִיּוּמוֹ כְּרָאוּי. וּמֵהַיּוֹם הַהוּא וְהִלְאָה תְּקוּם הַמְּלָכוֹת הַזֹּאת עַל כָּל שְׂאָר מְלָכוֹת אַחֲרָת, כְּמוֹ שְׁבַאֲרוּהָ, שְׂכַתוֹב (דְּנִיאל ב) תְּכַתֵּב וְתִכְלֶה כָּל אֵלוֹ הַמְּלָכוֹת וְהִיא תְּקוּם לְעוֹלָם. וְהִינּוּ הָאֲבָן הַהִיא שְׁנַגְזֵרֶת מִן הַהָר וְלֹא בִּידִים, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר מִשֵּׁם רַעַה אֲבָן יִשְׂרָאֵל.

דְּאַצְטְרִיךְ לִי וְלְבָנָי בְּתָרָאִי. אֵימְתִי, בְּזִמְנָא דִּיתְפַּנְשׁוּן כָּל עַמְמֵיָא לְאוּבְדָא בְּנֵי מַעְלָמָא, דְּכַתִּיב, (תהלים קיח) כָּל גּוֹיִם סְבּוּנֵי בְּשֵׁם יי כִּי אָמִילִם. סְבוּנֵי גַם סְבּוּנֵי וְגו'. סְבוּנֵי כְּדַבְרִים וְגו'. הָא הָכָא תְּלָתָא, לְגַבֵי תְּלָתָא דְאַשְׁתָּארוּ. חַד, אֵינּוֹן בְּרַכָּאן קְדָמָי דְאַבוּהָ. תְּרִין, אֵינּוֹן בְּרַכָּאן דְּבְרַכִּיהָ קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא. תְּלָת, אֵינּוֹן בְּרַכָּאן דְּבְרַכִּיהָ הַהוּא מְלָאָכָא. אָמַר יַעֲקֹב, לְהָתָם אֶצְטְרִיכוּ, לְגַבֵי מְלָכִין וְכָל עַמְמִין דְּכָל עַלְמָא, וְאַסְלִיק לִוְן לְהָתָם. וְהַשְׁתָּא לְגַבֵי דְעֲשׂוֹ, דֵי לִי בְּהָאִי. לְמַלְכָּא, דְּהוּוּ לִיהָ כְּמָה לְגִיּוֹנִין תְּקִיפִין, כְּמָה מְאָרִי מְגִיחֵי קְרָבָא לְאַגְחָא קְרָבִין, דְּזִמְיִנִין לְגַבֵי מְלָכִין תְּקִיפִין (ד' קמז ע"ב) לְאַגְחָא בְּהוּ קְרָבָא. אַדְהִכִּי שְׁמַע עַל לְסֻטִים חַד קְפָחָא, אָמַר, הִנֵּי בְנֵי תְרַעֵי יִהְיוֹן תְּמָן. אָמַר לִיהָ, מִכָּל לְגִיּוֹנִין דִּילָךְ, לִית אַנְתָּ מְשַׁדֵּר הָתָם אֵלָא אֵלִין. אָמַר, לְגַבֵי הַהוּא לְסֻטִים, דֵי בְּאֵלִין. דְּהָא כָּל לְגִיּוֹנוֹתֵי וּמְאָרִי קְרָבָא, אֶסְתַּלַּק לְגַבֵי אֵינּוֹן מְלָכִין תְּקִיפִין, בְּיוֹמָא דְקְרָבָא, דְּאַצְטְרִיכוּ לִי, לִיהוּוּ.

אוּף הָכִי יַעֲקֹב אָמַר לְגַבֵי עֲשׂוֹ, דֵי לִי הַשְׁתָּא בְּאֵלִין בְּרַכָּאן. אֲבָל לְהוּוּ זִמְנָא, דְּאַצְטְרִיכוּ לְבָנֵי לְגַבֵי כָּל מְלָכִין וְשְׁלִיטִין דְּכָל עַלְמָא, אֶסְלַק לִוְן. כְּדִ יִמְטִי הַהוּא זִמְנָא, יִתְעַרוֹן אֵינּוֹן בְּרַכָּאן מִכָּל סְטְרִין, וְיִתְקַיֵּם עַלְמָא עַל קִיּוּמֵיהָ כְּדָקָא יְאוּת, וְיִמְהוּוּ יוֹמָא וְלְהִלְאָה, יְקוּם מְלָכוֹתָא דָּא עַל כָּל שְׂאָר מְלָכוֹת אַחֲרָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְּכַתִּיב, (דְּנִיאל ב) תִּדְק וְתִסַּף כָּל אֵלִין מְלָכוֹתָא וְהִיא תְּקוּם לְעַלְמֵיָא. וְהֵינּוּ הַהִיא אֲבָנָא, דְּאַתְגַּזְרַת מִן טוּרָא דֵי לָא בִּידִין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בְּרַאשִׁית מ) מִשֵּׁם רוֹעַה אֲבָן יִשְׂרָאֵל, מֵאֵן אֲבָן דָּא. דָּא

מי האבן הזו? זו כנסת ישראל,
כמו שנאמר והאבן הזאת אשר
שמתי מצבה וגו'.

רבי חייא אמר, מכאן, (ישעיה י'
שאר ישוב שאר יעקב - אלו
הברכות האחרות שנשארו.
וכתוב (מלכה ה) והיה שארית יעקב
בגוים בקרב עמים רבים. [אלו
ברכות אחרות. כתוב והיה שארית יעקב] בגוים
כלם, ולא רק בעשו. וכתוב והיה
שארית וגו' כטל מאת ה'.

פתח רבי ייסא ואמר, (מלאכיא א) בן
יכבד אב ועבד אדניו. בן זה
עשו, שלא היה אדם בעולם
שיכבד את אביו כמו שעשו כבד
את אביו, ואותו הכבוד שכבד
אותו השליט אותו בעולם הזה.
ועבד אדניו - זה אליעזר עבד
אברהם, ובארוה. שהרי אדם
שהיה בא לחרון בכמה עשר
וכמה מתנות ואוצרות וגמלים
טעונים, שלא אמר לבתואל
ולבן שהוא אוהבו של אברהם
או איש אחר שבא עם פיוס של
אברהם, אלא טרם ידבר את
דברו מה כתוב? ויאמר עבד
אברהם אנכי, ואחר כך אדני
אדני, כדי שיכבד את אברהם,
אותו הכבוד ואותו החסד האריף
לו לכמה פעמים.

כך עשו, הכבוד ההוא שכבד
את אביו האריף לו כל הפעמים
הללו שישלט בעולם הזה,
ואותן הדמעות הורידו את
ישראל לשעבודו עד שישוכו
ישראל לקדוש ברוך הוא
בבכיה ובדמעות, שכתוב (ירמיה
לא) בבכי יבאו וגו', ואז כתוב
(עובדיה א) ואלו מושיעים בהר ציון
לשפט את הר עשו והיתה לה'
המלוכה. ברוך ה' לעולם אמן
ואמן.

כנסת ישראל, כמה דאת אמר, (בראשית כח)
והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו'.

רבי חייא אמר, מהכא (ישעיה י'
שאר יעקב, אליו ברכאן אחרנין
דאשתארו, וכתוב, (מלכה ה) והיה שארית יעקב
בגוים בקרב עמים רבים (אליו ברכאן אחרנין כתיב, (מלכה
ה) והיה שארית יעקב) בגוים כלהו, ולא בעשו
בלחודיה, וכתוב והיה שארית וגו', כטל
מאת יי'.

פתח רבי ייסא ואמר (מלאכיא א) בן יכבד אב
ועבד אדניו, בן, דא עשו. דלא הוה
בר נש בעלמא דיוקיר לאבוי, כמה דאוקיר
עשו לאבוי. וההוא יקירו דאוקיר ליה
אשליט ליה בהאי עלמא.

ועבד אדניו, (שם) דא אליעזר עבד אברהם
ואוקמוה, דהא בר נש דהוה אתי
לחרן, בכמה עותרא, וכמה מתנן ונבזבזין,
וגמלין טעינן. דלא אמר לבתואל ולבן,
דאיהו רחימוי דאברהם, או בר נש אחרא
דאתי בפיוסא דאברהם, אלא עד לא ימלל
מלוי, מה כתיב, (בראשית כד) ויאמר עבד אברהם
אנכי, ולבתר אדני אדני, בגין דיוקיר ליה
לאברהם ההוא יקרא וההוא טיבו, אוריף
ליה לכמה זמנין.

כך עשו, ההוא יקרא דאוקיר ליה לאבוי,
אוריף ליה כל הני זמנין דישלוט
בעלמא דא. ואינון דמעין, אורידו לון
לישראל בשעבודא דילה, עד דיתובון
ישראל לקדשא בריך הוא, בבכיה ובדמעות.
דכתיב בבכי יבאו וגו', וכדין כתיב, ועלו
מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו
והיתה ליי המלוכה. ברוך יי לעולם אמן
ואמן.

פְּרֻשֵׁת וַיֵּצֵא יַעֲקֹב

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. (בראשית כח)

רַבִּי חֲזִיָּא פָּתַח וְאָמַר, (קהלת א) וְזָרַח
הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח
הוּא שָׁם, הַאי קָרָא אוּקְמוּהוּ. אֲבָל וְזָרַח
הַשֶּׁמֶשׁ דָּא יַעֲקֹב, כַּד הוּהּ בְּבֵּאֵר שֶׁבַע. וּבָא
הַשֶּׁמֶשׁ, כַּד אָזַל לְחָרָן, דְּכִתְיִב, (בראשית כח) וַיֵּלֶךְ
שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ. וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף (דף קמח
א"ו) זֹרַח, דְּכִתְיִב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא.

וְתָא חֲזִי, שְׁמַשָּׁא אָף עַל גַּב דְּנַהִיר לְכָל
עֲלָמָא, מְטַלְגוּי בְּתַרְיִן סְטַרְיִן אֵינּוּן,
כְּמָה דְּאֵתָּא אָמַר, (קהלת א) הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם וְסוּבָב
אֶל צְפוֹן, בְּגִין דְּדָא יְמִינָא וְדָא שְׂמָאלָא. (ובגין)
וְנָגִיד וְנָפִיק כָּל יוֹמָא מִסְטָרָא דְּמַזְרָחָא, וְאֵזִיל
לְסְטָרָא דְּדָרוֹם, (נ"א דמערב) וּלְבַתְרָא לְסְטָרָא
דְּצְפוֹן, וּמִסְטָרָא דְּצְפוֹן לְסְטָרָא דְּמַעְרָב,
וּכְדִין שְׁמַשָּׁא אֲתַכְנִישׁ, וְאֵזִיל לְגַבֵּי מַעְרָב.
נָפִיק מִמַּזְרָחָא דְּכִתְיִב, (בראשית כח) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב
מִבְּאֵר שֶׁבַע. וְאֵזִיל לְמַעְרָב דְּכִתְיִב וַיֵּלֶךְ
חֲרָנָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, נָפִיק מִכְּלָלָא דְּאַרְעָא
דִּישְׂרָאֵל, דְּכִתְיִב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר
שֶׁבַע. וְאֵזִיל לְרֵשׁוֹ אַחְרָא, דְּכִתְיִב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.

(ס"א נפיק ממזרח, דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע, דא שמטה. דנמיל
מעומקא עלאה, נהירו דנהיר, ואזיל למערב, דכתיב וילך חרנה, אתר דינא
ורווגא תמן.)

רַבִּי יוֹסִי מוֹקֵי הַאי קָרָא כְּגֹלוּתָא, כְּקַדְמִיתָא הוּהּ נְחִית נְהִירוֹ מַעוּמְקָא
עֲלָאָה וַיַּעֲקֹב הוּהּ נְמִיל לֵיהּ, וְאֵזִיל לְגַבֵּי בְּאֵר שֶׁבַע, (במדבר כא) בְּאֵר
דְּחַפְרוּתָא שְׂרִים, דְּהוּהּ נְהִיר מִתְּמָן, וְאֵשְׁלִים לְהַחֲוֹא בְּאֵר כְּבַל שְׁלִימִי. וּבְיוֹמֵי
דְּגֹלוּתָא, נְמִיל מֵהַאי בְּאֵר שֶׁבַע, וְאֵזִיל לְגַבֵּי חֲרָנָה, דְּכִתְיִב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, כְּלוּמַר
חֲרוֹן אָף, וּמַאי הֵיא חֲרוֹן אָפוּ דְּקַדְשָׁא כְּרִיד הוּא, דְּרָגָא בִישָׁא), אַרְעָא
דְּרֵשׁוֹ אַחְרָא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כַּד אָזִיל שְׁמַשָּׁא לְמַעְרָב,
הַאי מַעְרָב אֲקָרִי מְקוֹמוֹ דְּשְׁמַשָּׁא,

פְּרֻשֵׁת וַיֵּצֵא יַעֲקֹב

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ
חֲרָנָה. רַבִּי חֲזִיָּא פָּתַח וְאָמַר,
(קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ
וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח הוּא שָׁם.
הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל וְזָרַח
הַשֶּׁמֶשׁ - זֶה יַעֲקֹב כְּשֶׁהָיָה בְּבֵּאֵר
שֶׁבַע. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ - כְּשֶׁהָלַךְ
לְחָרָן, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ שָׁם כִּי בָא
הַשֶּׁמֶשׁ. וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח,
שְׁכַתוּב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא.

וּבָא וּרְאָה, אָף עַל גַּב שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ
מֵאִיר לְכָל הָעוֹלָם, מִסְעוּתָיו הֵם
בְּשְׁנֵי צְדָדִים, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר הוֹלֵךְ
אֶל דְּרוֹם וְסוּבָב אֶל צְפוֹן, מִשׁוּם
שְׁזָה יְמִין וְזֶה שְׂמָאל. [ומשום]
וְשׁוֹפֵעַ וַיֵּצֵא כָּל יוֹם מִצֵּד
הַמְּזָרְחָא, וְהוֹלֵךְ לְצַד הַדְּרוֹם [של
מערב], וְאַחַר כֵּף לְצַד הַצְּפוֹן,
וּמִצֵּד הַצְּפוֹן לְצַד הַמַּעְרָב, וְאֵז
הַשֶּׁמֶשׁ מִתְּכַנֵּס וַיֵּצֵא לְצַד
מַעְרָב. יוֹצֵא מִמַּזְרָחָא, שְׁכַתוּב
וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע. וְהוֹלֵךְ
לְמַעְרָב, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, יוֹצֵא מִכְּלָל
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁכַתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב
מִבְּאֵר שֶׁבַע, וְהוֹלֵךְ לְרֵשׁוֹת
אַחְרָתָא, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. [ויצא
ממזרח, שכתוב ויצא יעקב מבאר שבע, זו השמטה
שנמלקת מהמקום העליון האור שמאיר, והולכת
למערב, שכתוב וילך חרנה, המקום שהרין והרנן
שם.]

רַבִּי יוֹסִי מְבַאֵר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה כְּגֹלוּת. כְּרֵאשׁוּנָה
הָיָה יוֹרֵד אוֹר מִן הַעֲמֻק הָעֲלִיוֹן, וַיַּעֲקֹב הָיָה נוֹטֵל
אוֹתוֹ וְהוֹלֵךְ לְבֵּאֵר שֶׁבַע, הַבְּאֵר שֶׁחַפְרוּתָא שְׂרִים,
שֶׁהָיָה מֵאִיר מִשָּׁם, וְהַשֶּׁלִּים אוֹתָהּ הַבְּאֵר כְּכֹל
הַשְּׁלֵמוֹת. וּבְיוֹם הַגְּלוּת נִסַּע מִבְּאֵר שֶׁבַע הוּוּ וְהָלַךְ
לְחֲרָנָה, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, כְּלוּמַר חֲרוֹן אָף. וְזֶה
הוּא חֲרוֹן אָפוּ שֶׁל הַקְּדוּשׁ כְּרִיד הוּא? הַתְּרָגָה
הַרְעָה, הָאֲרֵז שֶׁל רֵשׁוֹת אַחְרָתָא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כְּשֶׁהוֹלֵךְ הַשֶּׁמֶשׁ
לְמַעְרָב, הַמַּעְרָב הַזֶּה נִקְרָא
מְקוֹמוֹ שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ, הַכֶּסֶס שֶׁלוֹ,
מְקוֹם שְׁשׁוּלֵט עֲלָיו. זֶהוּ שְׁכַתוּב

אל מקומו שואף זורח הוא שם. שהולך אליו להאיר עליו, ונוטל את כל האורות וכונס אותם אליו.

והינו כמו ששנינו שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין, [ס"א ולמדנו, הקדוש ברוך הוא מניח תפלין, שכתוב נשבע ה' בימינו ובקדו עזו. ושנינו, ימינו - זו התורה, שכתוב מימינו אש דת למו. ובקדו עזו - אלו תפלין, וכלם נטל יעקב ומאסף לצד מערב. והלכנה אוספת לכסוף כל אותם האורות והנרות שנטל יעקב, שהוא נותן לה ומאיר לה, וזה ששנינו הקדוש ברוך הוא מניח תפלין] משום שנוטל את כל הפתרים העליונים, ומי הם? הסוד של האב העליון וסוד האם העליונה, והם התפלין שבראש, כמו ששנינו, כהן גדול נוטל בראש. ואחר שנוטל האב והאם, נוטל הימין והשמאל, ונמצא [שהקדוש ברוך הוא] שנוטל הכל.

רבי אלעזר אמר, תפארת ישראל נוטל הכל, וכשנמשכת כנסת ישראל למעלה, נוטלת אף כאן הכל, עולם הזכר של הקדוש ברוך הוא, וכן עולם הנקבה של הקדוש ברוך הוא. כמו שיוצאים כל האורות מן העולם הזה, כך גם נוטל הכל העולם הזה, שהרי זה כמו זה, ומשום כך באר שבע זה היובל, באר [שבע] זו השמטה. [שהרי זה כמו זה] [הכל לקדוש ברוך הוא] והשמש [הנה] אינו מאיר אלא מן היובל, [והוא נוטל לתוך האורות ומכניס תוך השמטה] ומשום כך ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, זה המערב שהיא השמטה.

רבי שמעון אמר, ויצא יעקב מבאר שבע - זה המערב, שנת השמטה. וילך חרנה - זו שנת הערלה, משום שיוצא מרשות הקדשה לרשות אחרת, שהיה בורח מאחיו, כמו שנתבאר.

פרסייא דיליה, אתר דשריא עליה, הדא הוא דכתיב, (קהלת א) ואל מקומו שואף זורח הוא שם, דאזיל לגביה לאנהרא עליה, ונטיל כל נהורין וכניש לון לגביה.

והינו כמה דתנינן, קדשא בריך הוא אנה תפלי, (ס"א והנינו, קדשא בריך הוא אנה תפלין, דכתיב,

ישעיה סב) נשבע ה' בימינו ובקדו עזו. ותנינן ימינו דא תורה, דכתיב מימינו אש דת למו. ובקדו עזו אליו תפלין. וכלהו נטיל יעקב, ומכניש לגבי מערב, וסיקרא כניש לבתר כל אינון נהורין ובוצינן דנטיל יעקב, דאיהו יתיב לה ואנהר לה, והינו דתנינן קדשא בריך הוא אנה תפלין) בגין דנטיל כל בתרין עלאין, ומאן נינהו, רזא דאבא עלאה, ורזא דאמא עלאה. ואינון תפלין שבראש, כמה דתנינן כהן גדול נוטל בראש. ולבתר דנטיל אבא ואמא, נטיל ימינא ושמאלא, ואשתפח (דקדשא בריך הוא) דנטיל כלא.

רבי אלעזר אמר, תפארת ישראל נטיל כלא, וכד אתמשכא כנסת ישראל לעילא, נטלא אוף הכי כלא, עלמא דדכורא דקדשא בריך הוא, וכן עלמא (דף קמו ע"ב) דנוקבא דקדשא בריך הוא, כמה דנפקי כל נהורין מהאי עלמא, הכי נמי נטיל כלא האי עלמא. דהא דא כגוונא דא, ובגין כך באר שבע דא יובלא, באר [שבע] דא איהי שמטה. (דהא דא כגוונא דא) [כלא לקדשא בריך הוא] ושמשא (דא) לא נהיר אלא מיובלא, (ס"א ואיהו נטיל כל נהורין ותיב לנו שמטה) ובגין כך (בראשית כח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, דא מערב דאיהי שמטה.

רבי שמעון אמר, ויצא יעקב מבאר שבע, דא מערב, שנת השמטה. וילך חרנה, דא שנת ערלה. בגין דנפק מרשו קדישא לרשו אחרא, דהוה עריק מאחוי, כמה דאתמר.

תוספתא

תוספתא

בני עלמא, רחימי עלאה, הורמנא דבוריירי, קריבו שמעו. מאן חפימא בכו, מארי דעינין בסוקלתנו, לייתי ולינדע. בשעתא דרישא הורא גטיל תלת אתון וגליף לון בגלופא בגלופין, חד א', חד י' וחד ו', ואתגליף אי"ן, א' רישא עלאה דכלא, טמירא דכל טמירין. י' סליקו דרעותא הוי, אשתכלל מרישא לעילא ונחת לתתא, נפק ואפיק תלתין ותריין שבילין, עד דאתגליפו בין אבני יקר דמתלהטן. ואתקשרו באות גו"ן דאיהו דבר ונוקבא, תריין רחימין. קשורא תקיפא, פהו אשתכללו, ושמא קדישא בהו אתקשר, מגייהו אשתפח מזונא לכלא (בהו), אשתכללו עלמין.

ועל דא אתגליף ו' פשוטה, כללא דתריין, ג' כפופה נוקבא חדא, י' דאיהי רעותא דאפיק שבילין, בטש בין אתון, ועבד רקיעא דיעקב בין תריין רוחין, ואטיל ביני שייפי מלולי, עד דנחת להאי ג' דאיהי כפופה, וחברו לה פחדא, צפון ודרום, לבתר אתקשרו כחדא. האי ג' כפופה, באר שבע אקרי. ואתמלי מיעקב, לאשקאה כל עדרי ענא. ועל דא ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. תו, מבאר שבע לעילא, דהא מינה נפיק, לבתר אזיל לאשקאה לתרנה, דאיהו בירא דלתתא, חרון אף ה', חרב ה', דינא, בי דינא, אלהים. ועל דא

(תהלים עט) אלהים באו גוים בנחלתך. (עד כאן תוספתא).

ובר מטא לבית אל, דאיהו ברשו קדישא, מה כתיב, (בראשית כח) ויפגע במקום. מאן מקום. רבי חייא אמר, דא הוא מקומו דקאמרן, דכתיב (קהלת א) ואל מקומו שואף (וורח הוא שם). (בראשית כח) וילך שם פי בא השמש. כמה דאת אמר שואף זורח הוא שם, דהא בגין לאנהרא ליה קאתיא.

בני העולם, אהובי עליון, בחירי הממשלה, קרבו שמעו. מי חכם בכם, בעלי העינים בהשכל, בא וידע. בשעה שהראש הלכן גטל שלש אותיות וחקק אותם בחקיקת החקיקות, אחת א', אחת י', ואחת ו', וחקק אי"ן - הא' הראש העליון של הכל טמון של כל הטמונים, י' הוא עלית הרצון, נתקן מן הראש למעלה, וינד למטה. יצא והוציא שלשים ושנים שבילים, עד שנוחקו באבנים יקרות שלשהטות, ונקשרו עם האות גו"ן, שהיא זכר וינקבה, שני אוהבים. קשר חזק, בהם נתקנו, והשם הקדוש נקשר בהם, מהם נמצא המזון לכל (בהם), נתקנו העולמות.

ועל פן נחקקה ו' פשוטה, הכלל של שתיים: ג' כפופה נקבה אחת, י' שהיא הרצון שמוציא שבילים הפה בין האותיות ועשה את הרקיע של יעקב בין שתי רוחות, והטיל בין האיברים דבורים. עד שירד לנ' הזו, שהיא כפופה, וחברו אותה יחד, צפון ודרום, אחר כך נקשרו יחד. הנ' הכפופה הזו נקראת באר שבע ומתמלאת מיעקב להשקות את כל עדרי הצאן, ועל פן ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. עוד, מבאר שבע למעלה, שהרי ממנה יוצא אחר כך להשקות את חרנה, שהיא הבאר שלמטה, חרון אף ה', חרב ה', דין, בית הדין, אלהים. ועל פן אלהים באו גוים בנחלתך. עד כאן התוספתא.

וכאשר הגיע לבית אל, שהיא ברשות הקדשה, מה פתוב? ויפגע במקום. מי המקום? רבי חייא אמר, זהו מקומו שאמרנו, שפתוב ואל מקומו שואף (וורח הוא שם). וילך שם פי בא השמש, כמו שנאמר שואף זורח הוא שם, שהרי הוא בא כדי להאיר לו.

וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. (בראשית כח) **אֲבְנֵי הַמָּקוֹם**
 לֹא כְּתִיב, אֶלָּא מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם, אֲלֵיךְ
 אֵינּוֹן אֲבְנֵי יָקָר, מִרְגָּלָאן טְבָאן, דְּאֵינּוֹן
 תְּרִיסָר אֲבָנִין עֲלָאִין, כְּמָה דְּכְתִיב שְׁתֵּים
 עֶשְׂרֵה אֲבָנִים, וּתְחֹת אֲלֵיךְ תְּרִיסָר אֲלֵךְ,
 וּרְבוּוֹן, אֲבְנֵי פְּסִילָן, וְכִלְהוּ אֲקֵרוֹן אֲבָנִין,
 בְּגִין כֶּף מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם, וְלֹא אֲבְנֵי (כ"א הַמָּקוֹם)
 דָּא הוּא מָקוֹם דְּקָאָמַר.

וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. לֹא כְּתִיב
 אֲבְנֵי הַמָּקוֹם אֶלָּא מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם.
 אֵלוּ הֵם אֲבָנִים יְקָרוֹת מִרְגָּלִיּוֹת
 טוֹבוֹת שֶׁהֵן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים
 עֲלִיוֹנוֹת, כְּפִתּוּב שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
 אֲבָנִים. וּתְחֹת אֵלוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה אֲלֵךְ
 וּרְכֻבוֹת אֲבָנִים פְּסוּלוֹת, וְכִלְיָן
 נִקְרְאוֹת אֲבָנִים, וּמִשּׁוּם כֶּף מֵאֲבְנֵי
 הַמָּקוֹם וְלֹא אֲבְנֵי [הַמָּקוֹם], זֶה
 הַמָּקוֹם שֶׁאָמַר.

וַיִּשֶׁם מֵרֵאשִׁיתוֹ, (בראשית כח) **מֵרֵאשִׁיתוֹ דְּמֵאן.**
 אֶלָּא מֵרֵאשִׁיתוֹ דֵּהוּא מְקוֹם. מֵאֵי
 מֵרֵאשִׁיתוֹ. אֵי תִימָא כְּמֵאן דְּשׁוּי תְּחֹת
 רִישִׁיה, לֹא. אֶלָּא מֵרֵאשִׁיתוֹ, לְאַרְבַּע (כ"א
 רִישׁוֹ) סְטָרִין דְּעֵלְמָא, תְּלַת אֲבָנִין לְסָטָר (ד' קמח
 ע"א) צְפוֹן, וּתְלַת לְסָטָר מְעָרְב, וּתְלַת לְסָטָר
 דְּרוֹם, וּתְלַת לְסָטָר מְזָרְחָ, וְהוּא מְקוֹם
 עֲלִייהוּ, לְאַתְתְּקִנָּא בְּהוּ.

וַיִּשֶׁם מֵרֵאשִׁיתוֹ. מֵרֵאשִׁיתוֹ שֶׁל
 מִי? אֶלָּא מֵרֵאשִׁיתוֹ שֶׁל הַמָּקוֹם
 הַהוּא. מַה זֶה מֵרֵאשִׁיתוֹ? אִם
 תֹּאמַר כְּמִי שֶׁשָּׁם תְּחֹת רֵאשׁוֹ -
 לֹא. אֶלָּא מֵרֵאשִׁיתוֹ - לְאַרְבַּעַה
 [ראשון] צְדָדֵי הָעוֹלָם. שְׁלֹשׁ אֲבָנִים
 לְצַד צְפוֹן, וְשְׁלֹשׁ לְצַד מְעָרְב,
 וְשְׁלֹשׁ לְצַד דְּרוֹם, וְשְׁלֹשׁ לְצַד
 מְזָרְחָ. וְהַמָּקוֹם הַהוּא עֲלִייהֶם
 לְהִתְקַן בָּהֶם.

וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. (בראשית כח) **וַיִּשְׁכַּב**
 וַיִּשְׁכַּב, י"ב מִרְגָּלָאן לְתַתָּא, וְכָל אֵינּוֹן דְּרִגִּין דְּאֵינּוֹן עַל הָאֵי
 מְקוֹם הָא אֵינּוֹן כ"ב), פִּינּוֹן דְּאַתְתְּקִנָּן עֲרִסָא, שְׁכִיב
 בֵּיה. מֵאֵן שְׁכִיב בֵּיה, שְׁמִשָּׂא. וְעַל דָּא כְּתִיב
 בְּיַעֲקֹב, (בראשית מח) וַיִּשָּׁב עַל הַמָּטָה, דֵּהָא לִּיה
 אֲתַחְזִי וְלֹא לְאַחְרָא, וְעַל דָּא וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם
 הַהוּא. וּבְגִין כֶּף פְּתִיב, (קהלת א) וַזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ
 וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ.

וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. [וישכב, י"ב
 מִרְגָּלִיּוֹת לְתַתָּא, וְכָל אוֹתוֹן הַדְּרִגוֹת שֶׁהֵן עַל הַמָּקוֹם
 הַהוּא כִּי הוּא כ"ב]. פִּינּוֹן שְׁנַתְּקִנָּה הַמָּטָה,
 שְׁכַב בָּהּ. מִי שְׁכַב בָּהּ? הַשֶּׁמֶשׁ.
 וְעַל כֵּן כְּתוּב בְּיַעֲקֹב וַיִּשָּׁב עַל
 הַמָּטָה, שֶׁהָרִי לוֹ רְאוּיָה וְלֹא
 לְאַחַר. וְעַל כֵּן וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם
 הַהוּא, וּמִשּׁוּם כֶּף פְּתוּב וַזְרַח
 הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ.

רַבִּי יִצְחָק הָוֵה יְתִיב יוֹמָא חַד קָמִי מְעַרְתָּא
דְּאַפִּיקוּתָא, אַעֲבַר חַד בַּר נֶשׁ וּתְרִין
בְּנִין עֲמִיָּה. וְהָוֵה אָמַר חַד לְחַד, דָּא תְּקַפָּא
דְּשְׁמִשָּׂא, מִסְטָרָא דְּדָרוֹם אִיהוּ. וְעֵלְמָא לֹא
אַתְקִיִּים אֶלָּא עַל רוּחַ, בְּגִין דְּרוּחַ אִיהוּ
קִיּוּמָא שְׁלִימוֹ דְּכָל סְטָרִין, וְאַלְמָלָא דְּאִיהוּ
קִיּוּמָא בְּשְׁלִימוֹ, לָא יְכִיל עֵלְמָא לְאַתְקִימָא.
אָמַר לִיה אַחוּהָ זַעִירָא, אַלְמָלָא יַעֲקֹב, לָא
אַתְקִיִּים עֵלְמָא. תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דִּיחֲדוּ בְּנוֹי יַחֲוּדָא דְּלַעֲיָלָא,

רַבִּי יִצְחָק הָוֵה יוֹשֵׁב יוֹמָא חַד אֶחָד
 לְפָנָי מְעַרְתָּא אֶפִּיקוּתָא. עֲבַר אִישׁ
 אֶחָד וּשְׁנַיִ בְּנִים עִמּוֹ, וְהָוֵה אֶחָד
 לְאַחָד אוֹמַר, חֲזַק הַשֶּׁמֶשׁ הָזֶה
 הוּא מִצַּד הַדְּרוֹם, וְאֵין הָעוֹלָם
 מִתְקַיֵּם אֶלָּא עַל הַרוּחַ, מִשּׁוּם
 שֶׁהַרוּחַ הִיא קִיּוּם הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל
 הַצְּדָדִים, וְאַלְמָלָא שֶׁהוּא עוֹמֵד
 בְּשְׁלֵמוֹת, אֵין הָעוֹלָם יְכוּל
 לְהִתְקַיֵּם.
 אָמַר לוֹ אַחִיו הַקָּטָן, אַלְמָלָא
 יַעֲקֹב, לֹא הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם. בֹּא
 רְאֵה, בְּשַׁעֲרֵי שִׁיחְדוֹ בְּנוֹי אֶת

וְאָמְרוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד, דָּא הוּא שְׁלִימוֹ עֲלָא, לְאַתְיַחְדָּא בְיַחְדָּא חַד. פְּדִין אַתְחַבֵּר יַעֲקֹב אַבְוֵהוּן וְנִטִּיל בִּיתֵיהּ, וְיִתִּיב בֵּיהּ בְּחַבְוֵרָא חָדָא עִם אַבְהֵן, לְאַתְחַבְרָא דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחָדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּתַף בְּהַדְיֵיהּ, וְאֲשַׁמְעַ מְאִי קְאָמְרִי. אֲזַל בְּהַדְיֵיהּ. פְּתַח הָהוּא בַר נֶשׁ וְאָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ. קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ, פְּמָאן דְאָמַר, יְקוּם מִלְפָּא, לְבִי נִיּוּחָא דִּמְשַׁכְּנֵיהּ.

תְּרִין אֵינּוּן הֵווּ דְאָמְרוּ קוּמָה יְיָ, מִשָּׁה וְדוּד. מִשָּׁה אָמַר, (במדבר י) קוּמָה יְיָ וְיַפְּצוּ אֵיבֵיךָ. וְדוּד אָמַר (תהלים קלב) קוּמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ. מָה הַהֲבָדֵל בֵּינֵיהֶם? אֶלָּא מִשָּׁה, כְּמוֹ מִי שְׁמַצִּיחָא אֶת בֵּיתוֹ הוּא אָמַר. מִשָּׁה צִוָּה אוֹתָהּ לְהִלָּחֵם קָרֵב כְּנֶגֶד שׁוֹנְאֵי, וְדוּד הִזְמִין אוֹתָהּ לְמַנוּחָה. כְּמוֹ שְׁמִזְמִין (טו) אֶת רַבּוֹ, מִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה עִמּוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב קוּמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ, כְּדִי שְׁלֵא לְהַפְרִידֵם.

בְּהֵנִיךָ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. מִכָּאן לְמַדְנֵה, שְׁמִי שְׁמִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ, יִשְׁנֶה אֶת מַעֲשָׂיו כְּדִי לְתַת שְׁמִיחָה לְמֶלֶךְ. אִם דִּרְךָ הַמֶּלֶךְ שְׁמִשְׁמִיחִים אוֹתוֹ בְּדַחְנִים פְּשׁוּטִים - יִסְדֵּר לְפָנָיו בְּדַחְנִים נְכַבְּדִים וְשָׂרִים גְּדוּלִים, וְאִם לֹא - זֹו לֹא [משום] שְׁמַחַת הַמֶּלֶךְ.

בַּא רְאָה, דוּד הִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה לְמַנוּחָה, מָה עֲשָׂה? שְׁנֶה אֶת בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּשִׁבִיל שָׂרִים וְנְכַבְּדִים, וּמִי הֵם? שְׁפָתוֹב כְּהֵנִיךָ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ? הִיחָא צְרִיךְ לְהִיחָא לְוִיִּךְ יִרְנְנוּ! שְׁהָרִי הַלְוִיִּים הֵם בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְכַעַת דוּד שְׁהִזְמִין

וְאָמְרוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד, דָּא הוּא שְׁלִימוֹ עֲלָא, לְאַתְיַחְדָּא בְיַחְדָּא חַד. פְּדִין אַתְחַבֵּר יַעֲקֹב אַבְוֵהוּן וְנִטִּיל בִּיתֵיהּ, וְיִתִּיב בֵּיהּ בְּחַבְוֵרָא חָדָא עִם אַבְהֵן, לְאַתְחַבְרָא דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחָדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּתַף בְּהַדְיֵיהּ, וְאֲשַׁמְעַ מְאִי קְאָמְרִי. אֲזַל בְּהַדְיֵיהּ. פְּתַח הָהוּא בַר נֶשׁ וְאָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ. קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ, פְּמָאן דְאָמַר, יְקוּם מִלְפָּא, לְבִי נִיּוּחָא דִּמְשַׁכְּנֵיהּ.

תְּרִין אֵינּוּן הֵווּ דְאָמְרוּ קוּמָה יְיָ, מִשָּׁה וְדוּד. מִשָּׁה אָמַר, (במדבר י) קוּמָה יְיָ וְיַפְּצוּ אֵיבֵיךָ. וְדוּד אָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ. מָה הַהֲבָדֵל בֵּינֵיהֶם? אֶלָּא מִשָּׁה, כְּמוֹ מִי שְׁמַצִּיחָא אֶת בֵּיתוֹ הוּא אָמַר. מִשָּׁה צִוָּה אוֹתָהּ לְהִלָּחֵם קָרֵב כְּנֶגֶד שׁוֹנְאֵי, וְדוּד הִזְמִין אוֹתָהּ לְמַנוּחָה. כְּמוֹ שְׁמִזְמִין (טו) אֶת רַבּוֹ, מִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה עִמּוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב קוּמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ, כְּדִי שְׁלֵא לְהַפְרִידֵם.

בְּהֵנִיךָ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. מִכָּאן לְמַדְנֵה, שְׁמִי שְׁמִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ, יִשְׁנֶה אֶת מַעֲשָׂיו כְּדִי לְתַת שְׁמִיחָה לְמֶלֶךְ. אִם דִּרְךָ הַמֶּלֶךְ שְׁמִשְׁמִיחִים אוֹתוֹ בְּדַחְנִים פְּשׁוּטִים - יִסְדֵּר לְפָנָיו בְּדַחְנִים נְכַבְּדִים וְשָׂרִים גְּדוּלִים, וְאִם לֹא - זֹו לֹא [משום] שְׁמַחַת הַמֶּלֶךְ.

בַּא רְאָה, דוּד הִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה לְמַנוּחָה, מָה עֲשָׂה? שְׁנֶה אֶת בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּשִׁבִיל שָׂרִים וְנְכַבְּדִים, וּמִי הֵם? שְׁפָתוֹב כְּהֵנִיךָ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ? הִיחָא צְרִיךְ לְהִיחָא לְוִיִּךְ יִרְנְנוּ! שְׁהָרִי הַלְוִיִּים הֵם בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְכַעַת דוּד שְׁהִזְמִין

תָּא חֲזִי, דוּד זְמִין לִיחָא לְמִלְפָּא וְלַמְטְרוֹנִיתָא לְנִיּוּחָא, מָה עֲבַד, שְׁנִי בְּדִיחֵי דְמִלְפָּא, בְּגִין רוֹפְיִנוּס. וּמָאן נִינְהוּ, דְכְּתִיב, (תהלים קלב) כְּהֵנִיךָ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ

יִרְנְנוּ. וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ, לְוִיִּךָ יִרְנְנוּ מִיבְעֵי לִיחָא, דְהָא לִיּוּאֵי אֵינּוּן בְּדִיחֵי

אותו למנוחה, עשה את הפהנים והחסידים שיהיו הם בדחני המלך.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, איני רוצה להטריח עליך. [אלו] [אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, לא כד] אמר לו דוד, רבוני, [לא כד, אלא] כשאתה בהיכלך, אתה עושה רצונך. כעת שהזמנתי אותך, הדבר עומד ברצוני לקרב את אלו, שהם יותר חשובים, אף על גב שאין דרכם בזה.

מכאן למדנו, שמי שהוא בביתו, יסדר דרכו ומעשהו כרצונו. אם מזמינים אותו, יעשה את רצונו של מארחו כמו שמסדר עליו, שהרי דוד החליף לויים וסדר כהנים, והקדוש ברוך הוא הקים את הדבר כרצונו.

אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך. הסדור שסדרתי לא ישוב אחור. אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, חייך, אפלו בכלים שלי לא אשתמש, אלא בכלים שלך. ולא זו הקדוש ברוך הוא משם עד שנתן לו אוצרות ומתנות, שכתוב נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנה אשית לכסא לך. בא רבי יצחק ונשק לו. אמר, אם לא באתי לדך היו אלא לשמע את זה - די לי.

פתח בן אהרן שלו ואמר, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, הינו שכתוב (בראשית) על בן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה - רמז כשיצאו ישראל מבית המקדש והגלו בין העמים, כמו שנאמר (איכה א) ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתוב גלתה יהודה מעני וגו'.

מלפא. והשתא דוד דזמין ליה לנייחא, עבד כהני וחסידים דליהו אינון בדיחי מלפא.

אמר ליה קדשא בריך הוא, דוד, לא בעינא לאטרחא עלך. (אליו) (נ"א אמר ליה קדשא בריך

הוא, דוד, לאו הכי) אמר ליה דוד, מארי (לאו הכי אלא), כד אנת בהיכלך, את עביד רעותך. השתא דזמיננא לך, ברעותי קיימא מלה לאקרבא אלין, דאינון חשיבי יתיר, אף על גב דלאו ארחייהו בהאי.

מכאן אוליפנא, דמאן דאיהו בביתיה, יסדר אורחיה ועובדיה פרעותיה. אי

מזמנין ליה, יעביד רעותיה דאושפיזיה, כמה דמסדר עלוי. דהא דוד אחלף לינאי וסדר כהני, וקדשא בריך הוא אוקים מלה פרעותיה.

אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך סדורא דקא סדרנא, לא יתוב

לאחורא. אמר ליה קדשא בריך הוא, דוד, חייך, אפילו במאנין דילי לא אשתמש, אלא במאנין דילך. ולא זו קדשא בריך הוא מתמן, עד דיהיב ליה נבזבזן ומתנן, דכתיב (תהלים קלב) נשבע יי לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנה אשית לכסא לך. אתא רבי יצחק ונשקיה, אמר אי לא אתינא להאי ארחא, אלא למשמע דא די.

פתח חד בריה ואמר, (בראשית כח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, היינו דכתיב,

(בראשית ב) על בן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, רמז כד נפקו ישראל מבי מקדשא, ואתגלו ביני עממיא, כמה דאת אמר, (איכה א) ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתיב גלתה יהודה מעוני וגו'.

פְּתַח אַחֲרָא זְעִירָא וְאָמַר, (בראשית כח) וַיִּפְגַּע
בְּמָקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ וְגו',
מֵאֵי וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם, לְמַלְכָּא דְאֲזִיל לְבֵי
מְטְרוֹנִיתָא, בְּעֵי לְמַפְגַּע לָהּ וּלְבִסְמָא לָהּ
בְּמַלְיָן, בְּגִין דְּלֹא תִשְׁתַּכַּח גְּבִייהּ כְּהַפְקִירָא.
וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְאָפִילוּ אֵית לִיהּ עֲרֵסָא
דְּדִהָבָא, וּכְסוּתוֹתַי מְרַקְמָאן בְּאַפְלִטְיָא,
לְמִיבַת בְּהוּ. וְאִיְהִי מְתַקְנָא עֲרִסִיהּ בְּאַבְנֵין
בְּאַרְעָא, וּבְקִיסְטָרָא דְתִיבְנָא. יִשְׁבּוּק דִּידִיָּה,
וְיָבִית בְּהוּ לְמִיָּהב לָהּ נִיּוּחָא, וּבְגִין דִּיהָא
רְעוּתָא דְלְהוֹן פְּחָדָא, בְּדִלָּא אָנִיסוּ. כְּמָה
דְּאוּלִּיפְנָא הָכָא, דְכִיּוֹן דְאֲזִיל לְגַבְהָ מַה
כְּתִיב, (וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ לְאַחֲזָאָה דְאִסִּיר לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְשִׁמְשָׁא
עֲרִסִיהּ בְּיוֹמָא) (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׁם
מְרִאֲשׁוֹתָיו (שם) וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא, בְּגִין
לְמִיָּהב לָהּ נִיּוּחָא, דְאָפִילוּ אַבְנֵי בֵיתָא,
רְחִימִין קַמִּיהּ, לְמִיבַת בְּהוּ. (ס"א דְכִתִּיב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם
הַהוּא)

בְּבַה רַבִּי יִצְחָק, (ד"א ל"ג וסמ"ד) וְחָדִי, אָמַר
מְרַגְלָאן אֵלִין תַּחֲוֹת יְדֵיכּוֹן, וְלֹא אֲזִיל
בְּתַרְיִיכוֹ. אָמְרוּ לִיהּ אַתְּ תַזִּיל לְאוּרְחָךְ, וְאַנְן
נִיעוּל לְמַתָּא לְהַלּוּלָא דְהָאֵי בְרִי. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, הַשְׁתָּא אֵית לִי לְמַהֲךְ לְאַרְחִי. (דף קמט
ע"א) אֲזִיל לִיהּ, וְסִדֵּר מַלְיָן קַמִּיהּ דְרַבִּי
שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדָאֵי שְׁפִיר
קְאָמְרוּ, וְכִלָּא בְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְּמַר.
אָמַר, מַלְיָן אֵלִין, מְבַנֵּי בְנוֹי דְרַבִּי צְדוּק
חִלְשָׁא נִינְהוּ. מֵאֵי טַעְמָא אַקְרִי חִלְשָׁא, בְּגִין
דְאַרְבַּעִין שְׁנִין אַתְעֵנִי עַל יְרוּשָׁלַם, דְּלֹא
יִתְחַרְבּ בְּיוֹמוֹי, וְהוּוּ פְרִישׁ עַל כָּל מְלָה
וּמְלָה דְאוּרִייתָא, רְזִין עֲלָאִין, וְיָהִיב בְּהוּ
אַרְחָא לְבַנֵּי עֲלָמָא, לְאַתְנַהֲגָא בְּהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הִיוּ (אלא) גְמִים
מוֹעֲטִים עַד שֶׁפָּגַשְׁתִּי אוֹתוֹ הָאִישׁ,
וּבְנֹו הַקָּטָן עִמוֹ. אָמַרְתִּי לוֹ, אֵיפֹה
בְּנֵךְ הָאֲחֵר? אָמַר לִי, עֲשִׂיתִי לוֹ

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הוּוּ (אלא) יוֹמִין זְעִירִין, עַד דְּאַעְרַעְנָא כְּהוּא בַר נֶשׁ

הלולא, ונשאר עם אשתו. כיון שהכיר אותי, אמר לי, חייך שלא הזמנתי אותך לחתנת בני משום שלשה דברים: אחד - שלא ידעתי כך ולא הפרתי אותך, שכן מזמינים את האדם - כפי כבודו, ואולי אתה איש גדול ויפגם כבודך. ואחד - אולי אתה הולך לדרךך בחפזון ולא אטריח עליך. ואחד - שלא תתביש לפני אנשי החבורה, שדרךנו - שכל אותם שאוכלים על שלחן חתן וכלה, כלם נותנים להם אוצרות ומתנות. אמרתי לו, הקדוש ברוך הוא ידון אותך לטוב. אמרתי לו, מה שמך? אמר לי, צדוק הקטן. באותה שעה למדתי ממנו שלשה עשר [תריסר] סודות עליונים בתורה, ומבניו שלשה, אחד בנבואה, ואחד [ושנים] בחלום.

ואמר, מה בין נבואה לחלום? נבואה בעולם היא של זכר, והחלום בעולם הנקבה, ומזה לזה בשר דרגות יורד. הנבואה בימין ובשמאל, והחלום בשמאל. והחלום נפרד לכמה דרגות למטה, משום כך החלום הוא בכל העולם, אבל כפי דרגתו. כך נראה, כפי האדם כך דרגתו, הנבואה אינה מתפשטת אלא במקומה.

בא ראה מה כתוב, ויחלם והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. פתח ואמר, (יחזקאל א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר פכר ותהי עליו שם יד ה'. היה היה - נבואה לשעה היתה, שהצטרכה על הגלות משום שהשכינה ירדה עם ישראל לגלות, וראה יחזקאל מה

ובריה זעירא עמיה. אמינא ליה, אן הוא ברך אחרא. אמר לי, עבידנא ליה הלולא ואשתאר בדביתהו. כיון דאשתמודע בי, אמר ליה חייך, דלא זמיננא לך להלולא דברי, בגין תלת מלין. חד, דלא ידענא בך ולא אשתמודענא לך, דהכי מזמנין ליה לבר נש כפום יקריה, ודילמא אנת גברא רבא, ואפגים יקרך. וחד, דילמא אנת אזיל בארחה בבהילו, ולא אטרח עלך. וחד, דלא תכסיף קמי אנשי דחבורא. דאורחא דילן, דכל אינון דאכלי לפתורא דחתן וכלה, פלהו יהבי נבזבזן ומתנן לון. אמינא ליה, קדשא בריך הוא ידין לך לטב. אמינא ליה, מה שמך, אמר ליה צדוק זוטא. בההוא שעתא, אוליפנא מגיה, תליסר (נ"א תריסר) רזין עלאין באורייתא, ומן פריה תלת, חד בנבואה, וחד (נ"א ותרין) בחלמא.

ואמר מה בין נבואה לחלמא. נבואה בעלמא דדכורא איהו, וחלמא בעלמא דנוקבא, ומהאי להאי, פשיטא דרגין נחתא. נבואה בימינא ובשמאלא, וחלמא בשמאלא. וחלמא מתפרשא לכמה דרגין לתתא, בגין כך חלמא איהו בכל עלמא. אבל כפום דרגיה, הכי חמי, כפום בר נש, הכי דרגיה, דנבואה לא אתפשטא אלא באתריה.

תא חזי מה כתוב, (בראשית כח) ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. פתח ואמר, (יחזקאל א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר פכר ותהי עליו שם יד ה'. היה היה - נבואה לשעתא היתה (ס"א תוות), דאצטריף על גלותא

בגין דשכינתא נחתת בהו

בִּישְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, וְחָמָא יְחֻזְקָא לְמַה דְּחָמָא לְפִנּוּם שְׁעֵתָא. וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אֶתְחַזֵּי הֵהוּא אֲתֵר לְהָאֵי, בְּגִינֵי כֹךְ הִיָּה הִיָּה. מָאֵי הִיָּה הִיָּה. אֵלָא הִיָּה לְעֵילָא, הִיָּה לְתַתָּא. דְּכֹתִיב סֵלִם מוּצֵב אֲרֻצָּה וְרֹאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה, נְטִיל (ל"ח) לְעֵילָא וְנְטִיל (ל"ח) לְתַתָּא. הִיָּה הִיָּה, חַד לְעֵילָא, וְחַד לְתַתָּא.

תָּא חֲזִי, הָאֵי סֵלִם בְּתָרֵי עֲלָמִין אֶתְתַּקֵּף, בְּעֵילָא וְתַתָּא. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים עַל נְהַר כְּבָר. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים, בְּאַתֵּר דְּגִלוּתָא שְׂרִיא בִּיה, וְעַם כָּל דָּא עַל נְהַר כְּבָר. מָאֵי נְהַר כְּבָר. אֵלָא דְהוּוּ כְּבָר, מְקַדְּמַת דְּנָא, דְּשְׂכִינְתָּא (ד) קמט ע"ב) שְׂרִיא עֲלוּי, דְּכֹתִיב (בראשית ב) וְנָהַר יוֹצֵא מֵעַדְן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְגו'. וְדָא הוּא נְהַרָא חַד מְאִינוּן אַרְבַּע נְהַרִין, וּבְגִין דְּשְׂרִיא עֲלוּי מְקַדְּמַת דְּנָא, וְהוּוּ עֲלוּי כְּבָר, שְׂרִיא בִּיה הַשְּׁתָא, וְאַתְגְּלִי לִיה לִיחֻזְקָאֵל.

תָּא חֲזִי וַיַּחֲלוּם, וְכִי יַעֲקֹב קִדְּיִשָּׂא, דְּאִיהוּ שְׂלִימָא דְאַבְהֵן, בְּחֻלְמָא אֶתְגְּלִי עֲלוּי, וּבְאַתֵּר דָּא קִדְּיִשָּׂא לָא חָמָא (ל"ח) אֵלָא בְּחֻלְמָא. אֵלָא יַעֲקֹב בְּהֵהוּא זְמַנָּא לָא הוּוּ נְסִיב, וַיַּצְחֵק הוּוּ קָיִים. וְאִי תִימָא וְהָא לְבַתֵּר דְּאַתְנַסִּיב כְּתִיב וְאַרְאָ בְּחֻלּוֹם. תַּמָּן אֲתֵר גְּרִים, וַיַּצְחֵק הוּוּ קָיִים, וְעַל דָּא כְּתִיב בִּיה חֻלּוֹם. וְלְבַתֵּר דְּאַתָּא לְאַרְעָא קִדְּיִשָּׂא עִם שְׂבָטִין, וְאַשְׁתָּלִים (ב"ח) לְהוֹן עֶקְרַת הַבַּיִת, וְאִם הַבְּנִים שְׂמַחָה, כְּתִיב, (בראשית לה) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו'. וְכֹתִיב, (בראשית מו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֹת הַלַּיְלָה, הִכָּא לָא כְּתִיב בִּיה חֻלּוֹם דְּהָא מְדַרְגָּא אַחְרָא עֲלָאָה הוּוּ.

תָּא חֲזִי, חֻלְמָא אִיהוּ עַל יְדֵי דְגַבְרִיאֵל דְּאִיהוּ לְתַתָּא, בְּדַרְגָּא שְׁתִּיתָאָה

שְׂרָאָה לְפִי שְׁעָה. וְאַף עַל גַּב שְׂאוּתוֹ הַמְּקוֹם לֹא רְאוּי לְזָה, מְשׁוּם כֹּךְ הִיָּה הִיָּה. מַה זֶה הִיָּה הִיָּה? אֵלָא הִיָּה לְמַעְלָה - הִיָּה לְמַטָּה, שְׂכַתוּב סֵלִם מְצֵב אֲרֻצָּה וְרֹאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה. נוֹטֵל (או"ח) לְמַעְלָה וְנוֹטֵל (או"ח) לְמַטָּה. הִיָּה הִיָּה - אַחַד לְמַעְלָה וְאַחַד לְמַטָּה.

בֹּא רְאָה, הַסֵּלִם הוּוּ מְחֻזֵּק בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת - בְּמַעְלָה וּמַטָּה. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים עַל נְהַר כְּבָר. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים - בְּמְקוֹם שְׁהַגְלוּת שׁוֹרָה בּוֹ, וְעַם כָּל זֶה, עַל נְהַר כְּבָר. מַה זֶה נְהַר כְּבָר? אֵלָא שְׁהִיָּה כְּבָר מְקַדְּם לְכֹן, שְׁהַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה עֲלוּי, שְׂכַתוּב וְנְהַר יֹצֵא מֵעַדְן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְגו'. וְזֶה הוּא נְהַר אַחַד מְאוּתָם אַרְבַּעַת הַנְּהָרוֹת. וּמְשׁוּם שְׂשָׂרָה עֲלוּי מְקַדְּם לְכֹן וְהִיָּה עֲלוּי כְּבָר - שׁוֹרָה בּוֹ עֲכָשׁוּ, וְהַתְּגַלָּה לִיחֻזְקָאֵל.

בֹּא רְאָה, וַיַּחֲלוּם, וְכִי יַעֲקֹב הַקְּדוּשׁ, שְׁהוּא הַשְּׁלֵם שֶׁל הָאֲבוֹת, הַתְּגַלָּה עֲלוּי בְּחֻלּוֹם, וּבְמְקוֹם הַקְּדוּשׁ הַזֶּה לֹא רְאָה (ל"ח) אֵלָא בְּחֻלּוֹם? אֵלָא יַעֲקֹב בְּזַמַּן הַהוּא לֹא הִיָּה נְשׁוּי, וַיַּצְחֵק הִיָּה קָיִם. וְאִם תֹּאמַר שְׁהַנָּה אַחַר כֹּךְ, כְּשֶׁנִּשְׁאַ, כְּתוּב וְאַרְאָ בְּחֻלּוֹם? שֵׁם הַמְּקוֹם גְּרַם, וַיַּצְחֵק הִיָּה קָיִם, וְעַל כֵּן כְּתוּב בּוֹ חֻלּוֹם. וְאַחַר שְׂבָא לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה עִם הַשְּׂבָטִים, וְנִשְׁלַמָּה (כ"ה) לְהֵם עֶקְרַת הַבַּיִת וְאִם הַבְּנִים שְׂמַחָה, כְּתוּב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו', וְכֹתוּב (בראשית מו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֹת הַלַּיְלָה. כָּאֵן לֹא כְּתוּב בּוֹ חֻלּוֹם, שְׁהַרִי הִיָּה מְדַרְגָּה אַחְרַת עֲלִיוֹנָה.

בֹּא רְאָה, הַחֻלּוֹם הוּא עַל יְדֵי גַבְרִיאֵל, שְׁהוּא לְמַטָּה, בְּדַרְגָּה הַשְּׂשִׁית מִנְּבוֹאָה. מְרָאָה - עַל יְדֵי

הַדְרָגָה הַהִיא שֶׁל הַחֲמִיה הַהִיא שְׁשׁוּלְטַת בְּלִילָהּ. וְאִם תֹּאמְרוּ, הִנֵּה כְּתוּב (דְּנִיאֵל ח) גְּבִרְיָאֵל הֵבֵן לְהִלְזֵי אֶת הַמְרָאָה - כִּף זֶה וְדָאֵי, שְׁמֵרָאָה דְּכָרְיוּ יוֹתֵר סְתוּמִים, וּבְחִלּוּם מְפָרֵשׁ יוֹתֵר, וּמְפָרֵשׁ אֶת הַסְּתוּמִים שֶׁל הַמְרָאָה. וְעַל כֵּן נִפְקֵד גְּבִרְיָאֵל, שְׁיִפְרֵשׁ אֶת דְּכָרְיֵי הַמְרָאָה, שֶׁהוּא יוֹתֵר סְתוּם.

וְעַל כֵּן כְּתוּב בְּמֵרָאָה - וִירָא, וְאָרָא. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְרָאָה, כְּמוֹ הַמְרָאָה הַזֶּה שְׁנֵרָאִים בְּתוֹכוֹ כֹּל הַדְּמִיּוֹת, וּמִשּׁוּם כִּף וְאָרָא, רְאִיתִי דְּמוּתוֹ. בְּאֵל שְׂדֵי, שֶׁהוּא הַמְרָאָה, שְׁנֵרָאִית בְּתוֹכוֹ דְּמוּת אַחֲרֵת, וְכֹל הַדְּמִיּוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת נִרְאוֹת בּוֹ.

מִשּׁוּם כִּף, יַעֲקֹב בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, כְּתוּב וַיַּחֲלֵם וְהִנֵּה סֵלֶם מִצֵּב אַרְצָה [וְרָאֵשׁ]. מַה זֶה סֵלֶם? הַדְּרָגָה שֶׁשָּׂאֵר הַדְּרָגוֹת תְּלוּיּוֹת בָּהּ, וְהוּא יְסוּד הָעוֹלָם. וְרָאֵשׁ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, כִּף הוּא לְהִתְקַשֵּׁר עִמּוֹ. וְרָאֵשׁ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, מִי רָאֵשׁ? רָאֵשׁוֹ שֶׁל אוֹתוֹ סֵלֶם. וּמִי הוּא? זֶה שְׁכְּתוּב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית מז) רֹאֵשׁ הַמָּטָה. מִשּׁוּם שֶׁהוּא רֹאֵשׁ לַמָּטָה הַזֶּה וּמִמֶּנָּה מְאִיר. מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא סִיּוּם הַגּוֹף, וְעוֹמֵד בֵּין עֲלִיּוֹן וְתַחְתּוֹן, כְּמוֹ שֶׁהַבְּרִית הוּא סִיּוּם הַגּוֹף וְעוֹמֵד בֵּין הִירְכִים וְהַגּוֹף, וְעַל זֶה מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה.

וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, בּוֹ, אֵלּוֹ הַמְּמַנִּים שֶׁל כָּל הָעַמִּים, שֶׁהֵם עוֹלִים וְיוֹרְדִים בְּסֵלֶם הַזֶּה. כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל חוֹטְאִים, נִשְׁפֵּל הַסֵּלֶם הַזֶּה, וְעוֹלִים אוֹתָם הַמְּמַנִּים. וּכְשִׁיִּשְׂרָאֵל מְכַשִּׁירִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, מִתְעַלֶּה הַסֵּלֶם הַזֶּה, וְכֹל הַמְּמַנִּים יוֹרְדִים לַמָּטָה וְעוֹבְרֵי שְׁלֹטוֹנָם. הַכֹּל עוֹמֵד בְּסֵלֶם הַזֶּה. כֹּאן רָאָה יַעֲקֹב בְּחִלּוּמוֹ אֶת

מִנְּבוֹאָהּ. מְרָאָה, עַל יָדָא דְּהַהוּא דְּרָגָא דְּהַהִיא חֲמִיה דְּשְׁלֹטָא בְּלִילָא. וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב (דְּנִיאֵל ח) גְּבִרְיָאֵל הֵבֵן לְהִלְזֵי אֶת הַמְרָאָה. הֲכִי הוּא וְדָאֵי, דְּמֵרָאָה מְלוּי סְתִימִין יְתִיר, וּבְחִלְמָא פְּרִישׁ יְתִיר, וּפְרִישׁ סְתִימִין דְּמֵרָאָה, וְעַל דָּא אֲתַפְקֵד גְּבִרְיָאֵל, דִּיִּפְרֵשׁ מְלוּי דְּמֵרָאָה דְּאִיהוּ סְתִימִין יְתִיר.

וְעַל דָּא כְּתִיב בְּמֵרָאָה, וִירָא, וְאָרָא, מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּמֵרָאָה אִיהוּ, פְּהֵאִי מְרָאָה דְּאֲתַחְזִי כָּל דִּיּוֹקְנִין בְּגוּיָהּ, בְּגִינֵי כִף וְאָרָא, אַחְמִית דִּיּוֹקְנִיהּ, בְּאֵל שְׂדֵי, דְּאִיהוּ מְרָאָה, דְּאֲתַחְמִי דִּיּוֹקְנָא אַחֲרָא בְּגוּיָהּ, וְכֹל דִּיּוֹקְנִין עֲלָאִין בִּיהּ אֲתַחְזוּן.

בְּגִינֵי כִף, יַעֲקֹב בְּהַהוּא זְמַנָּא, כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כח) וַיַּחֲלֵם וְהִנֵּה סֵלֶם מִצֵּב אַרְצָה (וְרָאֵשׁ), מַהוּ סֵלֶם, דְּרָגָא דְּשָׂאֵר דְּרָגִין בִּיהּ תְּלִיין וְהוּא יְסוּד דְּעֵלְמָא. וְרָאֵשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, הֲכִי הוּא לְאֲתַקְשָׁרָא בְּהַדְּיָה. וְרָאֵשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, מֵאֵן רָאֵשׁוֹ. רָאֵשׁוֹ דְּהַהוּא סֵלֶם. וּמֵאֵן אִיהוּ, דָּא דְּכְּתִיב בִּיהּ (בְּרֵאשִׁית מז) רֹאֵשׁ הַמָּטָה, בְּגִין דְּאִיהוּ רֹאֵשׁ לְהֵאִי מָטָה וּמִמֶּנָּה נְהִיר. מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, בְּגִין דְּאִיהוּ סִיּוּמָא דְּגוּפָא, וְקָאִים בֵּין עֲלָאָה וְתַתָּאָה, כְּמָה דְּבְרִית אִיהוּ סִיּוּמָא דְּגוּפָא, וְקָאִים בֵּין יְרִכִין וְגוּפָא, וְעַל דָּא מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה.

וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, (בְּרֵאשִׁית כח) אֵלּוֹן מְמַנֵּן דְּכָל עַמִּין, דְּאִינוּן סְלָקִין וְנַחְתִּין בְּהֵאִי סֵלֶם. כִּד יִשְׂרָאֵל חָטְאוּן, מְאִידָהּ הֵאִי סֵלֶם וְסְלָקִין אִינְהוּ מְמַנֵּן, וְכִד יִשְׂרָאֵל מִתְּפַשְׁרֵן עוֹבְדִיָּהּ, אֲסַתְלַק הֵאִי סֵלֶם וְכִלְהוּ מְמַנֵּי נַחְתִּי לְתַתָּא, וְאֲתַעְבֵּר שׁוּלְטָנוּתָא דְּלַהוּן, כִּלְאָ בְּהֵאִי סֵלֶם קִיִּמָּא.

הַכָּא חָמָא יַעֲקֹב בְּחִלְמִיָּהּ,

שְׁלֹטוֹנוֹתָ דַעֲשׂוּ וְשְׁלֹטוֹתָ דְשָׂאָר עִמִּין.
דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים

עֲלִים וְיֹרְדִים בּוֹ, בְּמִי? בְּאוֹתוֹ
רֹאשׁוֹ שֶׁל אוֹתוֹ סֵלֶם.
שְׁכַשְׁמִסְתֵּלֵק רֹאשׁוֹ מִמֶּנּוּ -
הַסֵּלֶם נִכְנַע, וְעוֹלִים כֹּל הַמִּמְנִים.
וְכַשְׁמִתְחַבֵּר רֹאשׁוֹ בְּאוֹתוֹ סֵלֶם -
מִתְעַלֶּה, וְכֹל הַמִּמְנִים יֹרְדִים.
וְהַכֹּל דְּבַר אֶחָד.

בְּתוֹב (מלכים א' א) נִרְאֶה ה' אֵל
שְׁלֹמֶה בַּחֲלוֹם הַלְּיָלָה וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים שְׂאֵל מָה אֲתָן לָךְ. וְאִם
תֹּאמַר, כָּאֵן בַּחֲלוֹם, וְכִי אֵיזוֹ
רְשׁוּת יֵשׁ לְחֲלוֹם בְּזֶה? אֲלֹא כָּאֵן
נִכְלַלְתָּ דְרָגָה בְּדְרָגָה, הַדְרָגָה
הַעֲלִינָה עִם הַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה.
מִשׁוֹם שְׂעַד עֲכָשׁוֹ שְׁלֹמֶה לֹא
הָיָה שְׁלֵם. כִּיֹּן שְׁנִשְׁלֵם, כְּתוֹב
(שם ה) וְה' נָתַן חֲכֵמָה לְשְׁלֹמֶה,
וְכְתוֹב (שם) וַתִּרְבַּח חֲכֵמַת שְׁלֹמֶה.
שְׁעִמְדָה הַלְּבָנָה בְּשִׁלְמוֹתָהּ, וּבֵית
הַמִּקְדָּשׁ נִבְנָה, וְאִזּוֹ הָיָה רוֹאֶה
שְׁלֹמֶה אֶת הַחֲכֵמָה עֵין בְּעֵין,
וְלֹא הִצְטַרֵּף לְחֲלוֹם.

אַחַר שְׁחֵטָא, הִצְטַרֵּף לְחֲלוֹם
כְּבָרֵאשׁוֹנָה, וְעַל כֵּן כְּתוֹב (שם יא)
הַנִּרְאֶה אֵלָיו פְּעֻמִּים, וְכִי פְעֻמִּים
הָיָה וְלֹא יוֹתֵר? אֲלֹא צַד הַחֲלוֹם
הָיָה לוֹ פְּעֻמִּים, וְצַד הַחֲכֵמָה הָיָה
בְּכָל יוֹם.

וְעַם כֹּל זֶה הִצַּד שֶׁל הַחֲלוֹם הָיָה
יוֹתֵר עַל כֹּל שְׂאָר בְּנֵי הָאָדָם,
מִשׁוֹם שֶׁנִּכְלְלָה דְרָגָה עִם דְרָגָה,
מִרְאָ"ה בְּמִרְאָ"ה. וְהִנֵּה כָּאֵן
בְּסוּף יָמָיו יוֹתֵר חֲשׂוּף, וְזֶה
מִשׁוֹם שְׁחֵטָא, וְהַלְּבָנָה עִמְדָה
לְהַפְּגֵם. מָה הַטַּעַם? מִשׁוֹם שֶׁלֹּא
שָׁמַר אֶת בְּרִית קְדִישׁ
בְּהִתְעַסְקוֹתוֹ עִם נָשִׁים נִכְרִיּוֹת,
וְזֶה הַתְּנָאי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עָשָׂה עִם דָּוִד, שְׁכַתּוֹב (תהלים קלב)
אִם יִשְׁמְרוּ בְרִיתִי וְגוֹ', גַּם
בְּנֵיהֶם עַדִּי עַד יִשְׁבוּ לְכִסֵּא לָךְ.

וְשְׁלֹטוֹתָ דַעֲשׂוּ וְשְׁלֹטוֹתָ דְשָׂאָר עִמִּין.
דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים
וְיֹרְדִים בּוֹ. בְּמֵאֵן, בְּהֵוֹא רֹאשׁוֹ,
דְּהֵוֹא סֵלֶם. דְּכַד אֲסַתְּלֵק רֹאשׁוֹ מִנִּיהָ, סֵלֶם
אֲתַכְּפִיָּא וְסִלְקִין כְּלֵהוּ מִמֶּנּוּ. וְכַד אֲתַחְבֵּר
רֹאשׁוֹ בְּהֵוֹא סֵלֶם, אֲסַתְּלֵק, וְכְלֵהוּ מִמֶּנּוּ
נַחְתִּין. וְכֹלָא חַד מְלָה.

בְּתוֹב, (מלכים א' א) נִרְאֶה ה' אֵל שְׁלֹמֶה בַּחֲלוֹם
הַלְּיָלָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׂאֵל מָה אֲתָן
לָךְ. וְאִי תִימָא הֵכָא בַּחֲלוֹם, וְכִי מָה (דף קו ע"א)
רְשׁוּ אֵית לִיה לְחֲלוֹם בְּהֵאִי. אֲלֹא הֵכָא
אֲתַכְּלִיל דְרָגָא בְּדְרָגָא, דְרָגָא עֲלָאָה בְּדְרָגָא
תַּתָּאָה. בְּגִין דְּעַד כְּעֵן, שְׁלֹמֶה לֹא הָוֵה שְׁלֵם,
כִּיֹּן דִּאֲשַׁתְּלִים, כְּתוֹב, (מלכים א' ה) וְה' נָתַן חֲכֵמָה
לְשְׁלֹמֶה. וְכְתוֹב, (מלכים א' ה) וַתִּרְבַּח חֲכֵמַת שְׁלֹמֶה.
דְּקִימָא סִיְהֵרָא בְּאֲשַׁלְמוֹתָא, וְכִי מְקִדְשָׁא
אֲתַבְּנִי. וְכַדִּין, הָוֵה חֲמִי שְׁלֹמֶה, עֵינָא בְּעֵינָא
חֲכֵמָתָא, וְלֹא אֲצַטְרִיף לְחֲלֵמָא.

לְבַתֵּר דְּחֵטָא, אֲצַטְרִיף לִיה לְחֲלֵמָא
כְּקַדְמִיתָא, וְעַל דָּא כְּתוֹב, (מלכים א' יא)
הַנִּרְאֶה אֵלָיו פְּעֻמִּים, וְכִי פְעֻמִּים הָוֵה וְלֹא
יִתִיר. אֲלֹא סֵטְרָא דְחֲלֵמָא הָוֵה לִיה פְּעֻמִּים,
סֵטְרָא דְחֲכֵמָתָא כֹּל יוֹמָא הָוֵה.

וְעַם כֹּל דָּא, סֵטְרָא דְחֲלֵמָא הָוֵה יִתִיר עַל כֹּל
שְׂאָר בְּנֵי נָשָׂא, בְּגִין דִּאֲתַכְּלִיל דְרָגָא
בְּדְרָגָא, מִרְאָ"ה בְּמִרְאָ"ה. וְהָא הַשְׁתָּא בְּסוּף
יוֹמוֹי חֲשִׂיף יִתִיר, וְדָא בְּגִין דְּחֵטָא, וְסִיְהֵרָא
קִימָא לְאֲתַפְּגָמָא. מָאי טַעְמָא, בְּגִין דְּלֹא
נָטִיר בְּרִית קְדִישָׁא, בְּאֲשַׁתְּדִלוּתִיהָ בְּנָשִׁים
נִכְרִיּוֹת. וְדָא הוּא תְּנָאי דְּעַבְד קְדִישָׁא בְּרִיף
הוּא עִם דָּוִד, דְּכְתוֹב, (תהלים קלב) אִם יִשְׁמְרוּ
בְרִיתִי וְגוֹ'. גַּם בְּנֵיהֶם עַדִּי עַד יִשְׁבוּ
לְכִסֵּא לָךְ.

מה זה עדי עד? הינו שכתוב
(דברים יא) כימי השמים על הארץ.
ומשום ששלמה לא שמר את
הברית הזו פראוי, התחילה
הלכנה להפגם, ועל פן בסוף
הצטרף את החלום, וכן יעקב
הצטרף את החלום, כמו
שבארנו.

רעיא מהימנא

השלמה מההשמטות (סימן 1)
ויחלום והנה סלם מצב ארצה
(בראשית כח). והנה סלם - זו תפלה.
מצב ארצה - שמתפללים בני
אדם לו בארץ, שהיא שכינה,
ומגיע לשמים שהוא הקדוש
ברוך הוא, שנאמר בו (מלכים-א ח)
ואתה תשמע השמים, וסוד
הדבר - (תהלים ח) ה' אדננו מה
אדיר שמך בכל הארץ וגומר.
ובזמן שמודיע להם הקדוש
ברוך הוא ושכינתו שעולה
באותה התפלה, מיד - והנה
מלאכי אלהים עלים וירדים בו.
בו - באותו אדם.

בכלם פותחים פנפיהם לקבל
שכינה באותה תפלה. זהו
שכתוב (יחזקאל א) וכנפיהם פרודות
מלמעלה. וזה עלים, שכינה על
פנפיהם, וירדים בו. מה זה בו?
בקדוש-ברוך-הוא, שהקדוש
ברוך הוא יורד עליהם לקבל
שכינתו, ומיחד הקדוש ברוך
הוא באותו האיש בתפלתו,
ששכינה היא מצוה כלולה בשם
יהו"ה, היא החיה שלו, ומצוה
בלי מחשבה אין לה עליה.
ומחשבה היא אדם, יו"ד ה"א
וא"ו ה"א, תפארת מצוה,
המלכות כלולה מארבע חיות
המרכבה, כלולה מארבע
אותיות, היא הנקבה שלו, הפנים שלו, פני הרחמים, עבודה אמרתי (שמות לג) אם אין פניך הלכים
וגומר.

ומצד הצדיק נקראת אחוריו, חיה כלולה שמננה עשרה חליות שאחורי האדם, שדומה לשדרה

מאי עדי עד. היינו דכתיב, (דברים יא) כימי השמים על הארץ. ובגין דשלמה לא נטר האי ברית פדקא יאות, שרוא סיהרא לאתפגמא. ועל דא, בסופא אצטריון חלמא, וכן יעקב אצטריון ליה לחלמא פדאמרן.

רעיא מהימנא

השלמה מההשמטות (סימן 1)

ויחלום והנה סלם מצב ארצה. והנה סלם דא צלותא,
מצב ארצה, דמצלאן בני נשא ליה בארעא
דאיהי שכינתא ומטא לשמיא דאיהו קדשא בריך הוא
דאתמר ביה (מלכים א' ח) ואתה תשמע השמים ורזא
דמלה (תהלים ח) יהו"ה אדננו מה אדיר שמך בכל
הארץ וגו'. ובזמנא דמודע לון קדשא בריך הוא
ושכנתיה דסלקא בההוא צלותא, מיד והנה מלאכי
אלהים עולים וירדים בו. בו בההוא בר נש.

בלהו פתחין גרפיהו לקבלא שכינתא בההיא צלותא,
הדא הוא דכתיב (יחזקאל א) וכנפיהם פרודות
מלמעלה והאי איהו עולים שכינתא על גרפיהו
ויורדים בו. מאי בו, בקדשא בריך הוא. דקדשא בריך
הוא נחית עליהו לקבלא שכינתיה ומיחד קדשא בריך
הוא ביה בההוא בר נש בצלותיה. דשכינתא איהי מצוה
כלילא בשם יהו"ה איהי חיה דליה. ומצוה בלא
מחשבה לית לה סליקו. ומחשבה איהו אדם יו"ד
ה"א וא"ו ה"א תפארת מצוה. מלכותא כלילא
מארבע חיוון דמרכבתא, כלילא מארבע אתוון. איהי
נוקבא דליה, אנפין דליה, אנפוי דרחמי. בגינה
אמינא (שמות לג) אם אין פניך הולכים וגו'.

ומפטרך דצדיק אתקריא אחורוי חיה כלילא תמנסר
חולין דאחורוי דבר נש, דדמי לשדרה דביה

אותיות, היא הנקבה שלו, הפנים שלו, פני הרחמים, עבודה אמרתי (שמות לג) אם אין פניך הלכים וגומר.

ומצד הצדיק נקראת אחוריו, חיה כלולה שמננה עשרה חליות שאחורי האדם, שדומה לשדרה

שבה שמונה עשרה חליות, היא אָחור למעשה בראשית, וקדם למחשבה, שְנָאמר בה עלה במחשבה, מה שאין כן באדם של אָחור, של עץ הדעת טוב ורע, שהוא אָחור למעשה בראשית וקדם לפרענות.

קמו תנאים ואמוראים ואמרו, רועה הנאמן, ברוך אתה לאל עליון, הוא יקים לך בקשףך בכל. קם זקן עליון ביניהם ואמר, רועה הנאמן, בך התקנים פסוק זה שְנָאמר (ישעיה סב) ואל תתנו דמי לו, שהרי עליונים ותחתונים מקננים בצלמך, מחנות הקדוש ברוך הוא שהם מהישיבה העליונה, ומחנות הגבירה שהם מהישיבה התחתונה, עליך נאמר והנה מלאכי עולים וירדים בו. בך עולים מחנות השכינה בתפלה, ויורדים מחנות הקדוש ברוך הוא לשכינתו בכמה שירים ונגונים של תפלה.

אתה הוא הקרוב לקדוש-ברוך-הוא בתפלתך, שהיא קרבן לקדוש ברוך הוא ושכינתו באיזהו מקומן, בצו את בני ישראל וכו'. שתקנו בעלי המשנה קרבנות התפלה מצד הימין, ששם כהן איש חסד, ותקנו זמירות שהם שיר הלויים אחריהם מצד הגבורה, והוד דרנה של דוד נקשרה בשמאל של גבורה. ואהרן דרגתו בהוד נקשר בחסד, זהו שכתוב (תהלים ט) נעמות בימיןך נצח.

שמע ישראל של היחוד כולל ברכו וקדשה, שהוא קדוש קדוש קדוש, וברכה מצד הימין, זהו שכתוב (במדבר ו) דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל. וקדושה מסטרא דלויים עמודא דאמצעייתא קשורא דימינא ושמאלא ואיהו קשורא דתפלין דרישא דאיהו אימא עלאה.

תפלין על רישיה, כמה דאוקמוה מארי מתניתין.

ח"י חולין. איהי אָחור לעובדא דבראשית וקדם למחשבה דאתמר בה, עלה במחשבה. מה דלאו הכי באדם, דאָחור דעץ הדעת טוב ורע דאיהו אָחור למעשה בראשית, וקדם לפורענות.

קמו תנאים ואמוראים ואמרו רעיא מהימנא בריך אנת לאלהא עלאה, הוא יקם לך בעותך בכלא. קם סבא עלאה ביניהון ואמר רעיא מהימנא בך אתקיים האי קרא דאתמר (ישעיה ס"ב) ואל תתנו דמי לו דהא עלאין ותמאין מקנני בצולמא דידך משירין דקודשא בריך הוא דאינון מתיבתא עלאה ומשירין דמטרוניתא דאינון מתיבתא תתאה עלך אתמר והנה מלאכי אלהים עולים וירדים בו בך סלקין משירין דשכינתא בצלותא ונחתין משירין דקדשא בריך הוא לגבי שכינתיה בכמה שירין ונגונים דצלותא.

אנת הוא קריבא דקודשא בריך הוא בצלותא דילך, דאיהו קרבנא דקודשא בריך הוא ושכינתיה באיזהו מקומן בצו את בני ישראל וכו' דתקינו מארי מתניתין קרבנין דצלותא מסטרא דימינא דתמן כהן איש חסד ותקינו זמירות דאינון שיר דלויים אפתייהו מסטרא דגבורה. והו"ד דרגא דדוד אתקשר בשמאלא דגבורה. ואהרן דדרגא דיליה כהו"ד אתקשר בחס"ד. הָדא הוא דכתיב (תהלים י"ג) נעימות בימיןך נצח.

שמע ישראל דיחודא כליל ברכו וקדושה. דאיהו קדוש. קדוש. קדוש. וברכה מסטרא דימינא הָדא הוא דכתיב (במדבר ו) דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל. וקדושה מסטרא דלויים עמודא דאמצעייתא קשורא דימינא ושמאלא ואיהו קשורא דתפלין דרישא דאיהו אימא עלאה.

תפלין על רישיה, כמה דאוקמוה מארי מתניתין.

ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל. וקדשה מצד הלויים עמוד האמצעי, הקשר של ימין ושמאל, והוא קשר של תפלין של ראש, שהוא האם העליונה.

תפלין על ראשו כמו שבארוהו בעלי המשנה, תפלין של רבון העולם מה כתוב בהן? והוא קשר

שֶׁל תַּפְלִין שֶׁל יָד, שְׂכִינָה תַּחְתּוֹנָה. וְזֶה שֶׁבְּאָרוֹ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, הִרְאֵהוּ לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תַּפְלִין. ש' שֶׁלֶף מֹשֶׁה, כּוֹלָל שֶׁלֶף פְּנֵי הָאֲבוֹת לְמַעַלָּה שֶׁתִּקְנוּ שֶׁלֶף תַּפְלוֹת, שְׂסִימָנָם: "שְׁחֲרִית מְנַחֵה" עֲרֵבִית. מ"ה שֶׁלֶף תַּפְלֵת הַשְּׂכֵת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (בְּרַאשִׁית א) וַרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ, וּנְגַלְלָהּ מִרְכַּבָּהּ הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל אֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה, וְאָדָם הִרְאֵשׁוֹן לְמַעַלָּה, וּבֵת זִוְגוֹ לְמַטָּה, אִם כָּל חַי, שֶׁהוּא צָדִיק חַי הַעוֹלָמִים.

וְכֵן, אֶהְרֹן אָף עַל גֵּב שֶׁהוּא יָמִין, בְּאִרוֹהוּ רְבוּתֵינוּ, אֶהְרֹן שׁוֹשְׁבֵין הַגְּבִירָה הִיָּה. רוּעָה הַנֶּאֱמָן, יַעֲקֹב הוּא הַכּוֹלָל שֶׁלֶשֶׁת הָאֲבוֹת, שְׁבוּ רֹכֵב אָדָם הִרְאֵשׁוֹן, וְלֹא לְחֹנָם הַקִּימוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, יָפִיּוּ שֶׁל יַעֲקֹב כִּיפִּיּוּ שֶׁל אָדָם הִרְאֵשׁוֹן.

אָמַר הַמְּנַרְהַ הַקְּדוּשָׁה, רוּעָה הַנֶּאֱמָן, רְאִינוּ שֶׁכֹּפֶל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁמֶךְ וְאָמַר מֹשֶׁה מֹשֶׁה, לְכַלל אוֹתָךְ בַּמְּרַכְבָּה הַעֲלִיּוֹנָה וּבַמְּרַכְבָּה הַתַּחְתּוֹנָה, לְהַכְלִיל בְּךָ אָדָם הִרְאֵשׁוֹן מִצְדוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וְלְהַכְלִיל בְּךָ חַוָּה מִצְדַּ שֶׁל אֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה.

לְמָה לֹא כָּפֶל שְׂמִיָּה דִּיעֲקֹב הָכִי אָמַר לִיָּה בּוֹצִינָא קְדִישָׁא בְּגִין דְּקָרָא לִיָּה יַעֲקֹב וְקָרָא לִיָּה יִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב לִישָׁנָא דְּעוֹקְבָא דְּהֵינּוּ נוֹקְבָא, דְּאֶתְמַר עֲקֹבוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאֵשׁוֹן מְכַהֵה גִלְגַּל חֲמָה. וְאֶקְרִי יִשְׂרָאֵל, דְּתַמָּן רֹאשׁ דְּכוּרָא, רִישָׁא לְנוֹקְבָא, דְּהֵינּוּ עֲקֹב. וְהֵאֵי אִיָּהוּ דְּאָמַר קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחוּיָא (בְּרַאשִׁית ג) הוּא יִשׁוּפְדָּ רֹאשׁ וְאֶתָּה תִּשׁוּפְנֵי עֲקֹב. וְדָא גְרַם שְׂכִינְתָא בְּגִלוּתָא דְּאֶתְמַר בֵּיהּ (מְשֻׁלִי כ"ב) עֲקֹב עֲנָה יִרְאֵת יִי.

תְּרָא רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחֵדוּ מְאִרֵי מְתִיבְתָא וְאָמְרוּ קַמִּיָּה.

פּוֹמָא דְּשְׂכִינְתָא סִינֵי, מָאן יָכִיל לְמִיקָם (קַמִּיָּה)

תַּפְלִין דְּמְאִרֵי עֲלָמָא, מָה פְּתִיב בְּהוּ. וְאִיָּהוּ קִשְׁרָא דְּתַפְלִין דִּיד, דְּאִיָּהֵי שְׂכִינְתָא תַּתְּאָה. וְהֵאֵי אִיָּהוּ דְּאוֹקְמוּהַ מְאִרֵי מְתִנִּיתִין הִרְאֵהוּ לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תַּפְלִין ש' דִּילֶף מֹשֶׁה כְּלִיל תְּלַת אֲנָפֵי אֲבָהֶן לְעִילָא דְּתַקִּינוּ תְּלַת צְלוֹתִין דְּאִיָּהוּ סִימָנָם שְׁחֲרִית מְנַחֵה עֲרֵבִית. מ"ה דִּידָךְ צְלוֹתָא דְּשַׁבַּת דְּאֶתְמַר בֵּיהּ (בָּה) (בְּרַאשִׁית א) וַרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ וְאֶתְפַּלְלִי מִרְכַּבְתָּא תַּתְּאָה דְּאֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה וְאָדָם קְדִישָׁא לְעִילָא וּבֵת זִוְגִיָּה לְתַתְּאָא אִם כָּל חַי דְּאִיָּהוּ צָדִיק חַי עֲלָמִין.

וּבְגִין דָּא אֶהְרֹן אָף עַל גֵּב דְּאִיָּהוּ יְמִינָא אוֹקְמוּהַ רְבִנָן בֵּיהּ, אֶהְרֹן שׁוֹשְׁבֵינָא דְּמִטְרוֹנִיתָא הָהּ. רַעֲזָא מְהֵימְנָא, יַעֲקֹב אִיָּהוּ כְּלִיל תְּלַת אֲבָהֶן דְּבֵיהּ רְכִיב אָדָם קְדִישָׁא וְלֹא לְמַגְנָא אוֹקְמוּהַ מְאִרֵי מְתִנִּיתִין שׁוּפְרִיָּה דִּיעֲקֹב כְּשׁוּפְרָא דְּאָדָם קְדִישָׁא.

אָמַר בּוֹצִינָא קְדִישָׁא רַעֲזָא מְהֵימְנָא חֲזִינָא דְּכִפְּלָ קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא שֶׁמֶךְ וְאָמַר מֹשֶׁה מֹשֶׁה לְאֶכְלָלָא לְךָ בַּמְּרַכְבְּתָא עֲלָאָה וּבַמְּרַכְבְּתָא תַּתְּאָה. לְאֶכְלָלָא בְּךָ אָדָם קְדִישָׁא מִסְטָרָא דְּאַבְרָהָם וְלְאֶכְלָלָא בְּךָ חַוָּה מִסְטָרָא דְּאֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה.

לְמָה לֹא כָּפֶל שְׂמִיָּה דִּיעֲקֹב הָכִי אָמַר לִיָּה בּוֹצִינָא קְדִישָׁא בְּגִין דְּקָרָא לִיָּה יַעֲקֹב וְקָרָא לִיָּה יִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב לִישָׁנָא דְּעוֹקְבָא דְּהֵינּוּ נוֹקְבָא, דְּאֶתְמַר עֲקֹבוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאֵשׁוֹן מְכַהֵה גִלְגַּל חֲמָה. וְאֶקְרִי יִשְׂרָאֵל, דְּתַמָּן רֹאשׁ דְּכוּרָא, רִישָׁא לְנוֹקְבָא, דְּהֵינּוּ עֲקֹב. וְהֵאֵי אִיָּהוּ דְּאָמַר קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחוּיָא (בְּרַאשִׁית ג) הוּא יִשׁוּפְדָּ רֹאשׁ וְאֶתָּה תִּשׁוּפְנֵי עֲקֹב. וְדָא גְרַם שְׂכִינְתָא בְּגִלוּתָא דְּאֶתְמַר בֵּיהּ (מְשֻׁלִי כ"ב) עֲקֹב עֲנָה יִרְאֵת יִי.

תְּרָא רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחֵדוּ מְאִרֵי מְתִיבְתָא וְאָמְרוּ קַמִּיָּה. פּוֹמָא דְּשְׂכִינְתָא סִינֵי, מָאן יָכִיל לְמִיקָם (קַמִּיָּה)

בְּגִלוּתָא, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (מְשֻׁלִי כ"ב) עֲקֹב עֲנָה יִרְאֵת יִי.

שְׂמַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְשְׂמַחוּ רַאשֵׁי הַיְּשִׁיבָה וְאָמְרוּ לְפָנָיו, פֶּה הַשְּׂכִינָה, סִינֵי, מִי יְכוֹל לְעַמְדַּ וְלַפְּנִיּוֹ,

שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרִיף הוּא וְשִׁכְנֵתוֹ
מְדַבְּרִים עִמּוֹ, וְשָׁשִׁים רַבְּבוֹת שֶׁל
הַיְשִׁיבָה הַתַּחְתּוֹנִים מְדַבְּרִים
עִמּוֹ, וְאַף שָׁשִׁים רַבּוֹא שֶׁל
הַיְשִׁיבָה הָעֲלִיּוֹנָה כֶּף מְדַבְּרִים
עִמּוֹ. עַל פִּיךָ נֶאֱמַר וְהִנֵּה מִלְּאָכִי
אֱלֹהִים עֲלִים וְגוֹמֵר.

דְּבַר אַחַר וַיִּחְלַם וְהִנֵּה סֵלֶם.
פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, סִינִי זֶה
סֵלֶם, וְהוּא ק"ל, וְסוּד הַדְּבַר -
(שְׁעֵיחַ ט) הִנֵּה ה' רַכֵּב עַל ע"ב
ק"ל. עַב זֶה יוֹד ה"י וַי"ו ה"י.
וְעוֹד - יוֹד. יוֹד ה"א. יוֹד
ה"א וְא"ו. יוֹד ה"א וְא"ו ה"א -
זֶה מְאָה וּשְׁלֹשִׁים. הַאוֹתִיּוֹת
הַרְאֵשׁוֹנוֹת עוֹלוֹת לְשִׁבְעִים
וּשְׁנַיִם. הַאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן
תּוֹלְדוֹתֵיהֶן עוֹלוֹת לְמְאָה
וּשְׁלֹשִׁים. ע"ב ק"ל מֵאֵתִים
וּשְׁתַּיִם כַּחֲשׁבוֹן ב"ר.

אַתָּה הוּא הַבֵּן, הַרוֹעֵה הַנְּאָמָן,
עֲלִיף נֶאֱמַר (תַּהֲלִים ב) נִשְׁקוּ בַר.
אַתָּה הוּא רַבֵּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, גְּדוֹל
לְמִטָּה, רַבֵּן שֶׁל מִלְּאָכִי הַשְּׂרֵת,
ב"ר לְמַעְלָה, בֵּן שֶׁל הַקְּדוּשׁ
בְּרִיף הוּא וְשִׁכְנֵתוֹ, וְהָסֵר "גַּם"
לְהַשְׁלִים לְמֵאֵתִים אַרְבָּעִים (תַּמְשָׁה) עֲלֵיהֶם
נֶאֱמַר לְגַבִּי מְשִׁיחַ בֵּן יוֹסֵף (שְׁמוֹת
ב) גַּם יְהוֹ"ה הַעֲבִיר חֲטָאֲתָךְ לֹא
תָמוּת. ב"גַּם" הִנֵּה הַתְּכַפֵּר דָּוִד,
וְזֶהוּ שְׁעוֹר שֶׁל הַחֲלָה, אַרְבָּעִים
וּשְׁלֹשׁ בֵּיּצִים וְתוֹסַפֵּת חֲמֵשׁ
בֵּיּצָה, רְמוּז (וַיִּקְרָא ה) וְחֲמִשְׁתּוֹ
יִסַּף עֲלָיו.

אֲשֶׁרֵי הַתְּפִלָּה הַיּוֹצֵאת מִפִּיךָ,
כְּמוֹ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרִיף הוּא יֵרֵד עַל
הַר סִינִי וְנֶאֱמַר בּוֹ (דְּבָרִים כט) כִּי אֵת
אֲשֶׁר יִשְׁנֶנּוּ פֶה עֲמָנוּ עֲמַד הַיּוֹם
[וְגו'] וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶה עֲמָנוּ
הַיּוֹם, כֶּף כְּשֶׁאֲתָה מִשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה, הַקְּדוּשׁ בְּרִיף
הוּא מְכַסֵּס עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל הַנְּשִׁמוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵיוּ וְשֶׁעֲתִידִין לְהֵיוֹת, וְכָל מַחְנוֹת הַמִּלְּאָכִים,
וְיֹרֵד בְּצִלְמָךְ לְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ וְתוֹרַתְךָ, מִשּׁוֹם שֶׁמִּחְשַׁבְתָּךְ לֵיחַד אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרִיף הוּא עִם שִׁכְנֵתוֹ

דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא וְשִׁכְנֵתִיה מִמְלָלֵן בִּיה וְשִׁתִּין רַבְּבָן
דְּמַתִּיבְתָא תַּתְּאָה מִמְלָלִין בִּיה וְאוּף שִׁתִּין רַבּוֹא
דְּמַתִּיבְתָא עֲלָאָה הַכִּי מִמְלָלִין בִּיה. עַל פּוּמָךְ אֲתָמַר
וְהִנֵּה מִלְּאָכִי אֱלֹהִים עוֹלִים וְגו'..

דְּבַר אַחַר וַיִּחְלֹם וְהִנֵּה סֵלֶם פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר
סִינִי דָא סֵלֶם וְאִיהוּ ק"ל וְרִזָּא דְמִלָּה (שְׁעֵיחַ ט)
הִנֵּה יי רַכֵּב עַל ע"ב ק"ל. ע"ב דָא יוֹד ה"י וַי"ו ה"י
וְעוֹד יוֹד. יוֹד ה"א. יוֹד ה"א וְא"ו. יוֹד ה"א וְא"ו
ה"א, דָא ק"ל. אֲתוּוֹן קְדָמָן סֵלְקִין לְע"ב אֲתוּוֹן דְּאִינוּן
תּוֹלְדִין דִּילְהוֹן סֵלְקִין ק"ל. ע"ב ק"ל מֵאֵתִן וְתִרִין
כַּחֲשׁבוֹן ב"ר.

אַנְתָּה הוּא בַר, רַעֲיָא מְהִימָנָא עֲלֵךְ אֲתָמַר (תַּהֲלִים ב) נִשְׁקוּ
בַר, אַנְתָּה הוּא רַבֵּן דִּישְׂרָאֵל רַב לְתַתָּא רַבֵּן דְּמִלְּאָכִי
הַשְּׂרֵת ב"ר לְעִילָא בְרָא דְקֶדְשָׁא בְרִיף הוּא וְשִׁכְנֵתִיה
(תַּסֵּר ג"ם לְאֶשְׁלָמָא ר"מ) עֲלֵייהוּ אֲתָמַר לְגַבִּי מְשִׁיחַ בֵּן יוֹסֵף
(שְׁמוּאֵל ב' י"ב) גַּם יְהוֹ"ה הַעֲבִיר חֲטָאֲתָךְ לֹא תָמוּת. כֶּהֱאִי
ג"ם אֲתַכְּפֹר דָּוִד וְהֵאִי אִיהוּ שִׁיעוּרָא דְחֲלָה מ"ג בֵּיּצִים
וְתוֹסַפֵּת חֲמֵשׁ בֵּיּצָה רְמִיזו (וַיִּקְרָא ה) וְחֲמִישִׁיתוֹ יוֹסֵף
עֲלָיו.

זְכָאָה צְלוֹתָא דְנִפְיָךְ מִפּוּמָךְ כְּגוֹנוֹנָא דְקֶדְשָׁא בְרִיף הוּא
דְנַחֲתִית עַל טוֹרָא דְסִינִי וְאֲתָמַר בִּיה (דְּבָרִים כ"ט) כִּי
אֵת אֲשֶׁר יִשְׁנֶנּוּ פֶה עֲמָנוּ עֲמַד הַיּוֹם וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶה
עֲמָנוּ הַיּוֹם, הַכִּי כַד אֵת מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא וּבְצְלוֹתָא,
קֶדְשָׁא בְרִיף הוּא כְּנִישׁ עֲלָאִין וְתַתְּאִין. וְכָל אֲלִין
נִשְׁמַתִּין דְּהוּוּ וְדַעֲתִידִין לְמַהוּוּ, וְכָל מְשִׁירִין דְּמִלְּאָכִין.
וְנַחֲתִית בְּצוֹלָמָא דִּילָךְ, לְקַבֵּל צְלוֹתָא דִּילָךְ, אוֹרֵייתָא
דִּילָךְ. בְּגִין דְּמִחְשַׁבְתָּא דִּילָךְ לֵיחַדָּא לְקוֹדֶשׁא בְרִיף הוּא
וְשִׁכְנֵתִיה בְּכָל מְשִׁירִין דִּילִיה לְעִילָא וְתַתָּא בְּאוֹרֵייתָךְ
וּבְצְלוֹתָךְ קֶדְשָׁא בְרִיף הוּא מְצַרְף מִחְשַׁבָּה טוֹבָה

הוּא מְכַסֵּס עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל הַנְּשִׁמוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵיוּ וְשֶׁעֲתִידִין לְהֵיוֹת, וְכָל מַחְנוֹת הַמִּלְּאָכִים,
וְיֹרֵד בְּצִלְמָךְ לְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ וְתוֹרַתְךָ, מִשּׁוֹם שֶׁמִּחְשַׁבְתָּךְ לֵיחַד אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרִיף הוּא עִם שִׁכְנֵתוֹ

למעשה. וכגוונא דאיהו אמר אנכי, ואינהו אמרי (שמות כ"ד) נעשה ונשמע.

הכי קדשא בריה הוא עביד לבלהו משיריין ואינהו שתקיין ושמעין למלוכה בגין דרעותה בהון ליחדא קדשא בריה הוא ושכנתיה בכל משיריין דיליה וכל מה דקדשא בריה הוא אכטח ואודי למעבד לה חכמה מפמה טבין דלית לון סוף בלהו אמרין נעשה ונשמע.

ובגין דא אמרו (תהלים ק"ג) ברכו יי מלאכיו גבורי כח וגו' ואתתקף בך דהא קדשא בריה הוא ושכנתיה וכל משיריין דיליה ודשכנתיה אסתכמו למעבד כל רעותה, ויתיר מדאי הוא פתיב על ידה ולא נפל מלה זעירא מכתבת ידה דלא אתקיין. זפאה בר נש דמריה חשיב ליה כגופיה ועביד ליה יקרא כדיוקניה למנהוי שקיל מלוין דפומוי באורייתא בצלותא כלימוד בטורא דסיני. ולית חד דפתח פומיה לקטרנא, אלא עלאין ותתאין באספמותא תדא ברעותא תדא. ע"כ: (עד

כאן רעיא מהימנא מההשמטות)

והנה ה' נצב עליו וגו'. (בראשית כח) הכא חמא יעקב קשורא דמהימנותא כחד. נצב עליו, וכתוב (מלכים א כב) ומלך אין באדום, נצב מלך. (נצב מלח) חמא, דכל דרגין קיימין בלהו כחד על ההוא סלם, לאתקשרא כלא בחד קשרא. בגין דאתיהיב ההוא סלם בין תרין סטריין, תדא הוא דכתוב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו', אלין אנון תרין סטריין, בימינא ושמאלא. דבר אחר והנה ה' נצב עליו (ויאמר), עליה

שכתוב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'. אלו הם שני צדדים, בימין ובשמאל.

בכל המחנות שלו למעלה ולמטה, בתורתך ובתפלתך הקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה, וכמו שהוא אמר אנכי, והם אמרו (שמות כד) נעשה ונשמע.

כך הקדוש ברוך הוא עושה לכל המחנות, והם שותקים ושומעים לדברך, משום שרצונך בהם ליחד הקדוש ברוך הוא ושכינתו בכל המחנות שלו. וכל מה שתקדוש ברוך הוא הבטיח והודה לעשות לה חכמה מפמה טובות שאין להם סוף, כלם אמרים נעשה ונשמע.

ומשום זה אמרו (תהלים קג) ברכו ה' [כל] מלאכיו גברי כח וגומר, והחזיק בך, שהרי הקדוש ברוך הוא ושכינתו וכל המחנות שלו ושל שכינתו הספיקו לעשות כל רצונך, ויותר מדאי הוא כתוב על ידה, ולא נפל דבר קטן מכתבת ידה שלא התקיים. אשרי האיש שאדונו מחשיב אותו כגופו ועושה לו כבוד כדמותו להיות שוקל דברי פיו בתורה ובתפלה כמו למוד בהר סיני, ואין אחד שפותח פיו לקטרנג, אלא עליונים ותחתונים בהספמה אחת ברצון אחד: ע"כ

מההשמטות.

והנה ה' נצב עליו וגו'. פאן ראה יעקב הקשר של האמונה פאחד. נצב עליו, וכתוב (מלכים א כב) ומלך אין באדום נצב מלך. (נצב מלח) ראה, שכל הדרגות עומדות פלן יחד על אותו הסלם לקשר הכל בקשר אחד, משום שאותו הסלם נתן בין שני צדדים. זהו

דבר אחר והנה ה' נצב עליו (ויאמר) - על יעקב, שהפל יהיה מרפכה קדושה, ימין ושמאל, ויעקב בתוכם, וכנסת ישראל להקשר ביניהם. זהו שכתוב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מניין

לנו שיעקב באמצע? משמע שכתוב אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק והאר"ו, ולא כתוב ואלהי יצחק אביך. שפיון שנקשר עם אברהם, נמצא שהוא באמצע. ואחר כך, הארץ אשר אתה שוכב עליה - הנה הפל מרפכה קדושה אחת. וכאן הוא ראה שיהיה שלמות האבות.

בא ראה, אלהי אברהם אביך, שפיון שאמר אברהם אביך, ודאי שהוא באמצע. ואלהי יצחק, כאן נרמז שקשור לשני צדדים ואחוז אותם. קשור לצד אחד - שכתוב אברהם אביך. וקשור לצד אחר - שכתוב ואלהי יצחק. תוספת וא"ו ליצחק, להראות שיעקב אחוז לשני צדדים.

ועד שיעקב לא נשא, לא נאמר בגלוי יותר, ונאמר בגלוי למי שמכיר דרכי התורה. אחר שנשא והוליד, נאמר לו בגלוי. זהו שכתוב (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. מכאן למדנו, מי שלא נשלם למטה - לא נשלם למעלה. שונה יעקב, שנשלם למעלה ולמטה, אבל לא בגלוי.

ואם תאמר שנשלם באותה השעה - לא. אלא ראה שישלם לאחר זמן. ואם תאמר, הנה פתוב והנה אנכי עמך ושמרתיו בכל אשר תלך? אלא השגחת הקדוש ברוך הוא ושמירתו לא נעזבה מיעקב לעולמים בכל מה שהצטרף לו בעולם הזה, אבל בעולם העליון עד שנשלם.

ושמרתיו בכל אשר תלך. אלא, אשגחותא דקדשא בריך הוא ונטירו דיליה, לא אשתביק מגיה דיעקב לעלמין, בכל מה דאצטרף ליה בהאי עלמא, אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים.

דיעקב, למהוי כלא רתיבא קדישא, מינא ושמאלא, ויעקב בגוייהו, ופנסת ישראל לאתקשרא בינייהו, הדיא הוא דכתיב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנלן דיעקב באמצעיתא, משמע דכתיב, אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק (האר"ו), ולא כתיב אלהי יצחק אביך. דכיון דאתקשר ביה באברהם, אשתפח דאיהו באמצעיתא. ולבתר הארץ אשר אתה שוכב עליה, הא כלא רתיבא חדא קדישא. והכא חמא דיהוי שלימו דאבהן.

תא חזי, אלהי אברהם אביך, דכיון דאמר אברהם אביך, ודאי איהו באמצעיתא, ואלהי יצחק, הכא אתרמיז דקשיר לתרין סטרין ואחיד לון. קשיר לסטרא חד, דכתיב אברהם אביך. וקשיר לסטרא אחרא, דכתיב ואלהי יצחק, תוספת וא"ו לגבי יצחק, לאחזאה דיעקב אחיד לתרין סטרין.

ועד דיעקב לא אתנסיב, לא אתמר באתגליא יתיר, ואתמר באתגליא, למאן דידע אורחוי דאורייתא. לבתר דאתנסיב ואוליד, אתמר ליה באתגליא, הדיא הוא דכתיב, (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. מהכא אוליפנא, מאן דלא אשתלים לתתא, לא אשתלים לעילא. שאני יעקב, דאשתלים לעילא ותתא, אבל לא באתגליא.

ואי תימא דאשתלים בההיא שעתא, לא. אלא חמא דישתלים לבתר זמנא. ואי

תימא הא כתיב, (בראשית כח) והנה אנכי עמך אלא, אשגחותא דקדשא בריך הוא ונטירו דיליה, לא אשתביק מגיה דיעקב לעלמין, בכל מה דאצטרף ליה בהאי עלמא, אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים.

וַיִּיקַן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֶכְן
 יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא
 יָדַעְתִּי. וְכִי תִמְיָהּ הוּא שְׁלֹא
 יָדַע? אֵלֵּא מֵה זֶה וְאֲנֹכִי לֹא
 יָדַעְתִּי? כִּמּוֹ שְׁנֵאמַר (שמואל א' - יג)
 וּפְנֵי ה' לֹא חִלִּיתִי. אָמַר, וְכִי כָל
 זֶה הִתְגַּלָּה לִי וְלֹא הִסְתַּפְּלִיתִי
 לְדַעַת אֲנֹכִי, וְלִהְיוֹת תַּחַת כַּנְּפֵי
 הַשָּׁכִינָה וְלִהְיוֹת שְׁלֵם?

בא ראה, כתוב (בראשית כה)
 ותאמר אם פן למה זה אנכי. כל
 יום ויום ראתה רבקה את אור
 השכינה, שהשכינה היתה
 במשכנה, והתפללה שם. פיון
 שראתה צרתה במעיה, מה
 כתוב? ותלך לדרש את ה'. לצאה
 מהדרגה הזו לדרגה אחרת,
 שהיא הוי"ה. משום כך אמר
 יעקב, וכי כל כך ראיתי ואנכי
 לא ידעתי? משום שהיה לבדו
 ולא נכנס תחת כנפי השכינה.

מיד - ויירא ויאמר מה נורא
 המקום הזה. הדבר הזה הוא
 לשני הצדדים. מה נורא המקום
 הזה - אחד על אותו המקום
 שאמר בראשונה, ואחד על אות
 הברית הקדושה, שלא צריך
 להבטל.

ואף על גב שהם לשני צדדים -
 הוא אחד. אמר, אין זה פי אם
 בית אלהים. אין זה להיות בטל,
 אין זה להמצא לבדו, זה לא
 העמידה שלו, אלא בית אלהים,
 להשתמש בו ולעשות בו פרות
 ולהריק לו ברכות מכל איברי
 הגוף, שהיו השער של כל הגוף.
 זהו שכתוב וזה שער השמים. זה
 השער של הגוף ודאי, שער הוא
 להריק ברכות למטה, אחוז
 למעלה ואחוז למטה. אחוז
 למעלה - שכתוב וזה שער
 השמים. [אחוז] למטה - שכתוב
 אין זה פי אם בית אלהים. ועל
 זה, ויירא ויאמר מה נורא

וַיִּיקַן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֶכְן יֵשׁ ה'
 בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי. (שם) וְכִי
 תוֹהָא הוּא דְלֹא יָדַע. אֵלֵּא מֵאִי וְאֲנֹכִי לֹא
 יָדַעְתִּי, כִּמּוֹ דְאֵת אָמַר, (שמואל א' יג) וּפְנֵי ה' לֹא
 חִלִּיתִי. אָמַר, וְכִי כָל הָאִי אֲתַגְּלִי לִי וְלֹא
 אִסְתַּפְּלִנָּא לְמַנְדַּע אֲנֹכִי, וְלִמְיַעַל תַּחֲוֹת גְּדַפֵּי
 דְשָׁכִינְתָא לְמַהוּי שְׁלֵים.

תא חזי, פתיב, (בראשית כה) ותאמר אם פן למה
 זה אנכי, כל יומא ויומא חמאת רבקה
 נהורא דשכינתא, (דף קן ע"ב) דהויא שכינתא
 במשכנהא וצליאת תמן. פיון דחמאת עאקו
 דילה במעיהא, מה כתיב ותלך לדרש את ה',
 נפקת מדרגא דא לדרגא אחרא דאיהו
 הוי"ה. בגיני כך אמר יעקב, וכי כל כך
 חמינא, ואנכי לא ידעתי, בגין דהוה בלחודוי
 ולא עאל תחות גדפי דשכינתא.

מיד (בראשית כה) ויירא ויאמר מה נורא
 המקום הזה. מלה דא לתרין סטרין איהו. מה
 נורא המקום הזה, חד על ההוא מקום
 דקאמר בקדמיתא. וחד על את קיימא
 קדישא דלא בעיא לאתבטלא.

ואף על גב דאינהו תרי סטרי, חד הוא. אמר
 (בראשית כה) אין זה פי אם בית אלהים, אין
 זה, למהוי בטיל. אין זה, לאשתפחא
 בלחודוי, קיימא דיליה לאו איהו אלא בית
 אלהים, לאשתמשא ביה ולמעבד ביה פירין,
 ולארקא ביה ברכאן מפל שייפי גופא. דהאי
 הוא תרעא דכל גופא, הדא הוא דכתיב,
 (בראשית כה) וזה שער השמים, דא תרעא דגופא
 ודאי, תרעא איהו לארקא ברכאן לתתא,
 אחיד לעילא ואחיד לתתא. אחיד לעילא,
 דכתיב וזה שער השמים. (אחיד) לתתא, דכתיב
 אין זה פי אם בית אלהים. ועל דא ויירא

המקום הזה. ובני אדם אינם משגיחים בפכוד שבו להיות בו שלם למעלה ולמטה. בא אביו ונשקו.

אמר רבי יצחק, כששמעתי אותם הדברים מפיו, בכיתי ואמרתי, ברוך הרחמן שלא בטל מן העולם החכמה העליונה. הלכתי עמם עד שלש פרסאות עד שנכנסתי עמם לעיר. לא הספיקו להכנס, עד ששדף אותו האיש את בנו, ואמרו לו, דבריך לא יהיו לבטלה.

אמרתי, זה שאמר רבי שמעון, שהדברים הללו הם פלם בסוד החכמה ולהראות דברים אחרים. כשסדרתי הדברים לפני רבי שמעון, אמר לי, אל תאמר שהדברים הללו הם של תינוק, אלא הם דברים של סודות עליונים, והפל רשומים בסוד החכמה.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו'. אמר רבי יהודה, כיון שפל זה הבטיח לו הקדוש ברוך הוא, למה לא האמין, שאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו' ? אלא, אמר יעקב, חלום חלמתי, והחלומות - מהם אמת ומהם לא אמת, ואם יתקיים, הרי ידעתי שהוא חלום אמת. ועל כן אמר אם יהיה אלהים עמדי וגו', כמו שחלמתי, והיה ה' לי לאלהים. אני אהיה מושף ברכות מהמעין של הנחל של הכל למקום הזה שנקרא אלהים.

בא ראה, ישראל שהוא באמצע, הכל הוא נוטל בראשונה מהמקור של הכל, ואחר שיגיע אליו, ממנו שופע וממשיך למקום הזה, משמע שכתוב והיה ה' לי - בראשונה, ואחר הכל - לאלהים. כמו שאלהים

ויאמר מה נזרא המקום הזה, ובני נשא לא משגחן ביקרא דביה למיהוי ביה שלים, לעילא ותתא. אתא אבוי ונשקיה.

אמר רבי יצחק, פד מלין אינון שמענא מפומיה בכינא, ואמינא ברוך רחמנא דלא בטיל מעלמא חכמתא עלאה. אזלינא עמהון עד תלת פרסי, עד דעאלנא עמהון למתא. לא ספיקו למיעל, עד דשדף ההוא בר נש לבריה, ואמרי ליה, מליך לא יהון לבטלה.

אמינא, הא דאמר רבי שמעון, דמלין אלין פלהו ברזא דחכמתא נינהו, ולאחזאה מלין אחרנין. פד סדרנא מלין קמיה דרבי שמעון. אמר לי, לא תימא דמלין אלין דינוקא נינהו, אלא מלין דרזין עלאין נינהו, וכלא ברזא דחכמתא רשימין.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו', (בראשית כח) אמר רבי יהודה כיון דכל האי אבטח ליה קדשא ברוך הוא, אמאי לא האמין, דאמר (בראשית כח) אם יהיה אלהים עמדי וגו'. אלא, אמר יעקב, חלמא חלמנא, וחלמין מנייהו קשוט ומנייהו לא קשוט, ואם יתקיים הא ידענא דחלמא קשוט הוא, ועל דא אמר אם יהיה אלהים וגו', כמה דחלמנא, והיה יי לי לאלהים, אנא אהא משיך ברבאן ממבועא דנחלא דכלא, לאתר דא דאקרי אלהים.

תא חזי, ישראל דאיהו באמצעיתא, פלא נטיל הוא בקדמיתא ממקורא דכלא, ולבתר דימטי ליה, מניה, נגיד ואמשיך להאי אתר, משמע דכתיב, והיה יי לי בקדמיתא, ולבתר פלא לאלהים. כמה דאלהים, יהא נטיר ועביד לי, פל אלין טבאן, אוף אנא

יהיה שומר ועושה לי כל אותן הטובות, אף אני אהיה מושף לו מהמקום שלי כל אותן הברכות, ויתחבר בו הקשר של הכל. מתי? ושבתי בשלום אל בית אבי, כשאהיה יושב בדרגה שלי, ואהיה יושב בדרגה של שלום לתקן את בית אבי, ושבתי בשלום דוקא, אז והיה ה' לי לאלהים.

דבר אחר ושבתי בשלום אל בית אבי, ששם היא הארץ הקדושה, שם אשתלם. והיה ה' לי לאלהים. במקום הזה אעלה [נתעלה] מדרגה זו לדרגה אחרת כראוי, ושם אעבד עבודתו.

רבי חייא פתח ואמר, דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם. הפסוק הזה קשה, שאין סופו ראשו ואין ראשו סופו. אלא דוד בקש על עצמו, ואחר כך בקש על הכל (תהלים סה) דברי עונות גברו מני. אמר דוד, אני ידעתי בעצמי שחטאתי, אבל כמה רשעים הם בעולם שנתגברו חטאיהם עליהם יותר ממני. הואיל וכן, לי ולכם, פשעינו אתה תכפרם.

בא ראה, בשעה שרבים הרשעים בעולם, הם עולים עד אותו מקום שספרי הרשעים נפתחו, כמו שנאמר ה(בית) דין יושב וספרים נפתחים, ואותו ספר [הדין עומד עליה], [למעלה מראשו של דוד הוא] משום כך דברי עונות גברו מני, ועל כן פשעינו אתה תכפרם.

יעקב כמו כן משום כך לא האמין. אם תאמר שלא האמין בקדוש-ברוך-הוא - לא. אלא שלא האמין בעצמו. אולי יחטא, ואותו החטא ימנע אותו שלא ישוב בשלום ותסתלק ממנו השמירה, ומשום כך לא האמין

אהא משיף ליה מאתר דילי כל אינון ברבאן, ויתחבר קשרא דכלא ביה. אימתי, (בראשית כח) ושבתי בשלום אל בית אבי, פד אהא יתיב בדרגא דילי, ואהא יתיב בדרגא דשלום לתקנא בית אבי, ושבתי בשלום דייקא, פדין והיה יי לי לאלהים.

דבר אחר ושבתי בשלום אל בית אבי, דתמן הוא ארעא קדישא, תמן אשתלים. והיה יי לי לאלהים. באתר דא, אסלק (אסתלק) מדרגא דא לדרגא אחרא כדקא יאות, ותמן אפלא פולחניה.

רבי חייא פתח ואמר, (תהלים סה) דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם. הא קרא קשיא, דלאו סופיה רישיה, ולא רישיה סופיה. אלא דוד בעא על גרמיה, ולבתר בעיא על פלא. דברי עונות גברו מני. אמר דוד, אנא ידענא בגרמי דחבנא, אבל כמה חייבין אינון בעלמא, דאתגברו חובביהו עלייהו יתיר מני. הואיל וכן, לי (דף קנא ע"א) ולהון, פשעינו אתה תכפרם.

תא חזי, בשעתא דחייבין סגי אין בעלמא, אינון סלקין, עד ההוא אתר דספרי דחייבא אתפתחו, כמה דאת אמר, (דניאל ז) דינא יתיב וספרין פתיחו, וההוא ספר (דינא עליה קרימא), (נ"א לעילא מרישיה דדוד איהו) בגיני כך, דברי עונות גברו מני, ועל דא פשעינו אתה תכפרם.

יעקב, פגוונא דא בגין כך לא הימין, אי תימא דלא הימין בקדשא בריך הוא, לא. אלא, דלא הימין ביה בגרמיה, דילמא יחוב, וההוא חובא, ומנע ליה, דלא יתוב בשלם ויסתלק נטירו מניה, ובגין כך, לא הימין בגרמיה. והיה יי לי לאלהים, אפילו

רַחֲמֵי, פֶּד אִיתוּב בְּשָׁלֶם, אֲשׁוּי לְקַבְּלֵי לְדִינָא,
בְּגִין (ס"א דהא) דְּאָנָא פְּלַח קַמֵּיה תְּדִיר.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, אָמַר יַעֲקֹב, הַשְׁתָּא לָא
אֲצַטְרִיכְנָא לְדִינָא, פֶּד אִיתוּב לְבֵית
אָבָא, אַתְּכִלְיָנָא בְּדִינָא וְאַתְקַשְׁר בִּיה. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, לָאו הָכִי, אֲלֵא אָמַר, הַשְׁתָּא אִם
יְהִיה אֱלֹהִים עַמְדִי, דִּינָא אֲצַטְרִיכְנָא לְנִטְרָא
לִי, עַד דְּאִיתוּב בְּשָׁלֶם לְבֵית אָבָא, אָבַל פִּיּוּן
דְּאִיתוּב בְּשָׁלֶם, אַתְּכִלְיָנָא רַחֲמֵי בְּדִינָא,
וְאַתְקַשְׁר בְּקַשְׁוֹרָא מְהִימְנָא, לְאַכְלֵלָא כֻּלָּא
כְּחַד. (בראשית כח) וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמְתִי
מִצְבֵּה יְהִיה בֵּית אֱלֹהִים. דְּהָא כְּדִין יְהָא כֻּלָּא
קַשְׁוֹרָא חֲדָא, וְהָאִי אֵבֶן אַתְּבָרְכָא מִימִינָא
וּמִשְׁמָאלָא, אַתְּבָרְכָא מְעִילָא וּמִתְתָּא, בְּגִין
(דא) דְּאִתְּן מְעַשְׂרָא מִכֻּלָּא.

אָמַר רַבִּי אָבָא, הָא כְּתִיב, (בראשית כח) וַיִּקַּח
מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. וְאִי תִימָא דְּאֲבָנָא דָּא,
עֲלָאָה (על) פְּמָה אֲבָנִין לְאַתֵּר מוֹתְבִיָּה, לְמִשְׁרֵי
עֲלִיָּיהוּ, (נ"א הָאִי דְּכְתִיב) וְהָא כְּתִיב וְהָאֵבֶן הַזֹּאת
אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצְבֵּה, (נ"א עֲלִיּוֹנָה מִיבְעֵי לִיה). בְּגִין (נ"א
כִּיּוֹן) דְּאָמַר (בראשית כח) אֵינן זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים,
הָכָא אָרִים לָה קַמָּא עֲלָאָה, בְּגִין דְּתֵלָא כָּל
שְׁבָחָא דְּזֶה בְּה, דְּאִין זֶה לְקִימָא (לְתַתָּא) כִּי אִם
בֵּית אֱלֹהִים. וְשִׁפִּיר. וְעַל דָּא אֲשֶׁר שָׁמְתִי
מִצְבֵּה כְּתִיב.

יְהִיה בֵּית אֱלֹהִים לְעֵלְמִין, בֵּית אֱלֹהִים, בֵּית
יְי מִיבְעֵי לִיה, פְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (עזרא א)
לְכוּנָן אֶת בֵּית יְי. וְכֵן (תהלים קכב) בֵּית יְי גִלְיָה.
אֲלֵא, אַתֵּר דְּבִי דִינָא אִיהוּ מִתְרִין סְטְרִין
עֲלָאִין, מִסְטְרָא דְּיוּבְלָא, דְּאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים.
וּמִסְטְרָא דְּיִצְחָק אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, יוּבְלָא, אָף עַל גַּב דְּדִינִין
(דְּמִי) מִתְעָרִין מִינָה, וְכִלְהוּ רַחֲמֵי (דִּינִין),

בְּעַצְמוֹ. וְהִיה ה' לִי לְאֱלֹהִים
אֲפִלוּ רַחֲמִים, כְּשֶׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם,
אֲשִׁים כְּנִגְדִי אֶת הַדִּין, מִשׁוּם
[שְׁהִי] שְׁאֲנִי עוֹבֵד לְפָנָיו תָּמִיד.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, אָמַר יַעֲקֹב, כַּעַת
אִינִי צְרִיף אֶת הַדִּין. כְּשֶׁאֲשׁוּב
לְבֵית אָבִי אַתְּכִלְל בְּדִין וְאַתְקַשְׁר
בוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֹא כֹךָ, אֲלֵא
אָמַר, עַכְשָׁו אִם יְהִיה אֱלֹהִים
עַמְדִי, אִנִּי צְרִיף שְׁהִדִין יִשְׁמַר
אוֹתִי עַד שְׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית
אָבִי. אָבַל כִּיּוֹן שְׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם,
אֲכַלִּיל אֶת הַרַחֲמִים בְּדִין,
וְאַתְקַשְׁר בְּקַשְׁר נְאֻמָּן לְהַכְלִיל
הַכֹּל יַחַד. וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר
שָׁמְתִי מִצְבֵּה יְהִיה בֵּית אֱלֹהִים,
שְׁהִי אִזּוּ הַכֹּל יְהִיה קַשְׁר אַחַד,
וְהָאֵבֶן הַזֶּה מִתְבָּרְכַת מִימִין
וּמִשְׁמָאל, מִתְבָּרְכַת מִמְעַלָּה
וּמִמַּטָּה, מִשׁוּם [וְהִי] שְׁאִתְּן מְעַשְׂר
מִכֻּל.

אָמַר רַבִּי אָבָא, הִנֵּה כְּתוּב וַיִּקַּח
מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. וְאִם תִּיאַמַר
שְׁהָאֵבֶן הַזֶּה עֲלִיּוֹנָה [על] פְּמָה
אֲבָנִים לְמָקוֹם מוֹשְׁבָה לְשֵׁרוֹת
עֲלִיָּהֶם, [וְהוּוּ שְׁתוּב] וְהָרִי כְּתוּב
וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצְבֵּה
- [עֲלִיּוֹנָה הִיא צְרִיף לְהוֹתוֹ] מִשׁוּם [כִּיּוֹן]
שְׁאֵמַר אִין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים,
כִּיּוֹן הָרִים אוֹתָהּ מִצְבֵּה עֲלִיּוֹנָה,
מִשׁוּם שְׁתֵּלָה בְּה כֹּל הַשְּׁבָח שֶׁל
זֶה, שְׁאִין זֶה לְקִים [לְמַטָּה] כִּי אִם
בֵּית אֱלֹהִים, וְיַפְּה. וְעַל כֵּן אֲשֶׁר
שָׁמְתִי מִצְבֵּה.

יְהִיה בֵּית אֱלֹהִים, לְעוֹלָמִים. בֵּית
אֱלֹהִים? בֵּית ה' הִיא צְרִיף
לְהוֹתוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר לְכוּנָן אֶת
בֵּית ה', וְכֵן (תהלים קכב) בֵּית ה'
גִלְיָה. אֲלֵא מָקוֹם בֵּית הַדִּין הוּא
מִשְׁנֵי צְדָדִים עֲלִיּוֹנִים - מִצַּד
הַיּוּבֵל שְׁהוּא אֱלֹהִים חַיִּים,
וּמִהַצַּד שֶׁל יִצְחָק אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, הַיּוּבֵל, אָף עַל
גַּב שְׁהִדִינִים [וַיִּצְאִים] מִתְעוֹרְרִים

כָּל חֵידוּ מִינֵה נִפְקִין, וְהוּא חֲדוּתָא (ס"א והוא חירותא) דְּכֹלָא. אֶלָּא בֵּית אֱלֹהִים, סֵטְרָא דְּדִינָא קִשְׂיָא, אִי לְטֹב, בְּסֵטְרָא (ר'ובלָא) דְּשִׁמְאֵלָא, אֲתַעֵר בֵּיהּ רַחֲמוּתָא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (שיר השירים ב) שְׁמָאלוּ תַחַת לְרֵאשִׁי. אִי לְבִישׁ, בְּסֵטְרָא דְּשִׁמְאֵלָא, אֲתַעֵר בֵּיהּ דִּינָא קִשְׂיָא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (ירמיה א) מִצְּפוֹן תִּפְתַּח הַרְעָה עַל כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, וְדָאֵי בֵּית אֱלֹהִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בֵּית אֱלֹהִים, הֵינּוּ שְׁכֵנֵי קְרִית מְלָךְ רַב. אִית מְלָךְ סֵתָם, וְאִית מְלָךְ רַב, וְדָאֵי עֲלָמָא עֲלָאָה, מְלָךְ רַב אִיהוּ, וְדָא הוּא (שם) קְרִית מְלָךְ רַב.

מִמְנָה וְכֹלָם רַחֲמִים (ר'וינִים), כָּל הַשְּׁמָחוֹת יוֹצְאוֹת מִמְנָה, וְהוּא שְׁמַחַת (וְהוּא חֲרוֹת) הַכֹּל. אֶלָּא בֵּית אֱלֹהִים - הַצַּד שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה. אִם לְטוֹב, בְּצַד (הַיְבֵל) הַשְּׁמָאל מִתְעוֹרְרַת בּוֹ אַחְבָּה, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר שְׁמָאלוּ תַחַת לְרֵאשִׁי. אִם לְרַע, בְּצַד הַשְּׁמָאל מִתְעוֹרֵר בּוֹ דִּין קָשֶׁה, כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר מִצְּפוֹן תִּפְתַּח הַרְעָה עַל כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ. וְדָאֵי בֵּית אֱלֹהִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בֵּית אֱלֹהִים, הֵינּוּ שְׁכֵנֵי קְרִית מְלָךְ רַב. יֵשׁ מְלָךְ סֵתָם וְיֵשׁ מְלָךְ רַב. וְדָאֵי שְׁהַעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא מְלָךְ רַב, וְזוּהִי קְרִית מְלָךְ רַב.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי חֲזַקְיָה הָיוּ יוֹשְׁבֵים תַּחַת הָאֵילָנוֹת שֶׁל שְׂדֵה אוֹנוֹ. נִרְדָּם רַבִּי חֲזִיָּא, וְרָאָה אֶת אֱלֹהֵיהּ. אָמַר, מֵהוֹכַחַת הַדֶּרֶךְ שֶׁל מֵר מֵאִיר הַשְּׂדֵה. אָמַר, כַּעַת בָּאתִי לְהוֹדִיעַ שְׁקֻרוּבָה יְרוּשָׁלַיִם לְהַחֲרֹב, וְכֹל אוֹתָן קְרִיּוֹת הַחֲכָמִים, מִשּׁוּם שְׁיִרוּשָׁלַיִם הִיא דִּין, וְעַל דִּין עוֹמְדַת וְעַל דִּין תַּחֲרֹב, וְהִנֵּה נִתְּנָה רְשׁוּת לְסַמְא"ל עֲלֶיהָ וְעַל גְּבוּרֵי הָעוֹלָם, וּבֵאתִי לְהוֹדִיעַ לְחֲכָמִים אוּלַי יֵאָרִיכוּ אֶת שְׁנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, - הִיא עוֹמְדַת, מִשּׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה עֵץ הַחַיִּים הָעוֹמֵד עֲלֶיהָ. כָּל זְמַן שֶׁהַתּוֹרָה מִתְעוֹרְרַת לְמַטָּה - עֵץ הַחַיִּים לֹא זֶה לְמַעְלָה. פְּסָקָה הַתּוֹרָה לְמַטָּה - עֵץ הַחַיִּים מִסְתַּלֵּק (מִמְנָה) מִן הָעוֹלָם.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי חֲזַקְיָה, הוּוּ יִתְבִי תַחֲוֹת אֵילָנֵי דְחַקְלֵ אוֹנוֹ, אֲדַמּוּף רַבִּי חֲזִיָּא, חֲמָא לִיהּ לְאֱלֹהֵיהּ, אָמַר מִקְסֻטִיטוּרָא דְמַר, חַקְלָא נְהִיר. אָמַר, הַשְּׁתָא אֲתִינָא לְאוֹדְעָא, דִּירוּשָׁלַם קָרִיב אִיהוּ לְאֲתַחֲרָבָא, וְכֹל אֵינּוֹן קְרַתִּין דְּחַכִּימָא. בְּגִין דִּירוּשָׁלַם דִּינָא אִיהוּ, וְעַל דִּינָא קִימָא, וְעַל דִּינָא אֲתַחֲרָב, וְהָא אֲתִיְהִיב רְשׁוֹ לְסַמְא"ל עֲלָהּ, וְעַל תַּקִּיפֵי עֲלָמָא, וְאֲתִינָא לְאוֹדְעָא לְחַכִּימָא דִּילְמָא יוֹרְכוּן שְׁנֵי דִירוּשָׁלַם, דְּהָא כָּל זְמַנָּא דְאוּרִייתָא אֲשַׁתַּפַּח בָּהּ, הִיא קִימָא. בְּגִין דְאוּרִייתָא אֵילָנָא דְחִי דְחִי דְקִימֵי עֲלָהּ, (תרי נוסחי אינין) כָּל זְמַנָּא דְאוּרִייתָא אֲתַעֵר לְתַתָּא אֵילָנָא דְחִי לֹא אַעֲדֵי לְעֵילָא, פָּסַק אוּרִייתָא לְתַתָּא אֵילָנָא דְחִי אֲסַתַּלֵּק (מִינָה) מִעֲלָמָא.

וְעַל דָּא, כָּל זְמַנָּא דְחַכִּימָא יַחֲדוּן בָּהּ בְּאוּרִייתָא, לֹא יְכִיל סַמְא"ל בְּהוּ, דְּהָא כְּתִיב, (בראשית כז) הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיְדִים יְדֵי עֶשָׂו, דָּא הוּא אוּרִייתָא עֲלָאָה, דְּאֶקְרִי קוֹל יַעֲקֹב, בְּעוֹד דְּהָהוּא קוֹל לֹא פָּסַק, דְּבוּר שְׁלִטָא וְיְכָלָא, וְעַל דָּא לֹא אַצְטְרִיךְ אוּרִייתָא

וְעַל דָּא, כָּל זְמַנָּא דְחַכִּימָא יַחֲדוּן בָּהּ בְּאוּרִייתָא, לֹא יְכִיל סַמְא"ל בְּהוּ, דְּהָא כְּתִיב, (בראשית כז) הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיְדִים יְדֵי עֶשָׂו, דָּא הוּא אוּרִייתָא עֲלָאָה, דְּאֶקְרִי קוֹל יַעֲקֹב, בְּעוֹד דְּהָהוּא קוֹל לֹא פָּסַק, דְּבוּר שְׁלִטָא וְיְכָלָא, וְעַל דָּא לֹא אַצְטְרִיךְ אוּרִייתָא

למפסק. ואתער (דף קנא ע"ב) רבי חי'א, ואזלו
ואמרו מלה דא לחכימ'א.

אמר רבי ייסא, פלא ידעין דא, והכי הוא,
דכתיב, (תהלים קכז) אם ה' לא ישמר עיר
שוא שקד שומר, אל'ין אנון דמשתדלין
באורייתא, קרתא קדישא קיימא עלייהו, ולא
על גבריין תקיפין דעלמא, היינו דכתיב אם
ה' לא ישמר עיר וגו'.

וירא והנה באר בשדה וגו'. (בראשית כט)
יהודה פתח ואמר, (תהלים ג) מזמור לדוד
בברחו מפני אבשלום בנו. האי קרא אתער
ביה חבריא. אבל מזמור לדוד, אמאי קאמר
שירה, אי בגין דבריה איהו דקם עליה, קינה
יתיר מיבעי ליה, דהא אבאיש עלוי דבר נש
זעיר מקריבוי, מדאחרא סגי. אלא, מזמור
לדוד, אמר שירה, והכי בעי דוד, דחשיב
דקדשא בריהו הוא סליק ליה חובוי לההוא
עלמא. פיון דחמא, דהכא בהאי עלמא בעי
למגביה מניה, חדי.

תו, דחמא דעלאי מניה הוה בעלמא, דקא
ברחו, וכלהו בלחודייהו. יעקב ערק,
דכתיב, (הושע יב) ויברח יעקב שדה ארם, וערק
בלחודוי. משה ערק, דכתיב, (שמות ב)
ויברח משה מפני פרעה, וערק בלחודוי. ודוד ברח,
כל אינון שולטני ארעא, וכל אינון גיברי
ארעא, ורישיהון דישראל, בלהו ערקין
עמיה וסחרין ליה, מימיניה ומשמאליה,
לנטרא ליה מפל סטריין, פיון דחמא שבחא
דא, אמר שירתא.

ואמר רבי יהודה, בלהו אערעו בהאי באר.
ודוד אמאי לא אערע ביה. אלא, דוד
מארי דכבו, הנה לקבליה, (דברי'א) ביהוא
זמנא, ובגין כן, לא אערע ביה. ליעקב

הדבר הזה לחכמים.
אמר רבי ייסא, הכל יודעים את
זה, וכך הוא, שכתוב אם ה' לא
ישמר עיר שוא שקד שומר. אלו
הם שמשתדלים בתורה, הקריה
הקדושה עומדת עליהם, ולא על
הגברים הגבורים של העולם,
הינו שכתוב אם ה' לא ישמר עיר
וגו'.

וירא והנה באר בשדה וגו'. רבי
יהודה פתח ואמר, (תהלים א)
מזמור לדוד בברחו מפני
אבשלום בנו. בפסוק הזה
התעוררו החברים, אבל מזמור
לדוד, למה אמר שירה? אם
משום שבנו הוא שקם עליו,
יותר קינה היה צריך להיות,
שהרי הרע עליו על האדם קצת
מקרובו משאחר הרבה. אלא
מזמור לדוד, אמר שירה, וכך
בקש דוד, שחשב שהקדוש
ברוך הוא סלק את חטאו לעולם
ההוא. פיון שראה שבאן בעולם
הזה רוצה לגבות ממנו, שמח.

עוד, שראה שעליונים ממנו היו
בעולם שברחו, וכלם לבדם.
יעקב ברח, שכתוב (הושע יב)
ויברח יעקב שדה ארם, וברח
לבדו. משה ברח, שכתוב (שמות ב)
ויברח משה מפני פרעה, וברח
לבדו. ודוד ברח, כל אותם
שליטי הארץ וכל אותם גבורי
הארץ וראשי ישראל, כלם ברחו
עמו, וסובבים מימינו ומשמאלו
לשמר אותו מפל הצדדים. פיון
שראה השבח הזה, אמר שירה.
ואמר רבי יהודה, כלם פגשו את
הבאר הזו. ולמה דוד לא פגש
בה? אלא דוד בעל שנאה היה
כנגדו [של הכאר] באותו הזמן,
ומשום כן לא פגש בה. את
יעקב ומשה קבלה אותם הבאר
בשמחה ורצתה להתקרב עמם.
ועל כן, פיון שראתה אותם

הבאר הזו, עלו המים אליה
כאשה ששמחה עם בעלה.
ואם תאמר, הנה אליהו ברח ולא
פגש בה, למה? אלא אליהו הוא
למטה מן הבאר, ולא למעלה,
כמו שהיו משה ויעקב, ומשום
כך הוא מלאך ועושה שליחות.
ומשום שיעקב ומשה הם
למעלה מן הבאר, הבאר שמחה
אליהם ועלתה לקבל אותם
כאשה ששמחה לבעלה ומקבלת
אותו.

וירא והנה באר בשדה. סוד הוא
שראה את הבאר הזו למעלה, זה
כמו זה. כתוב שלשה עברי צאן
רובצים עליה. אם הם שלשה,
למה כתוב ונאספו שמה כל
העדרים? אלא הם שלשה:
דרום, מזרח, צפון. דרום מן הצד
הנה, וצפון מהצד הנה, ומזרח
ביניהם. ואלו עומדים על הבאר
הזו ואוחזים אותה וממלאים
אותה. מה הטעם? משום כי מן
הבאר ההיא ישקו העדרים. הינו
שכתוב ישקו כל חיתו שדי.

תוספתא

וירא והנה באר בשדה. רבי
אלעזר אמר, כתוב (ישעיה נא)
שמעו אלי רדפי צדק. אותם
המבקשים סוד האמונה, אותם
שנדבקו בקשר האמונה, אותם
שיודעים דרכי המלך העליון
[קרו שבעו].

בשעורים שנים ויצאו לקראת
אחד - מקבלים אותו בין שתי
זרועות. שנים יורדים למטה,
שנים הם, אחד ביניהם. שני
אלה מושב הנביאים, המקום
שיונקים בו, אחד ביניהם, שהוא
מתחבר בכל, הוא נוטל הכל.
אותה באר קדושה עומדת
תחתיהם, היא שדה התפוחים
הקדושים. מהבאר הזו משקים
העדרים, כל אותן המרפכות, כל

ומשה, בחדוה קביל לון האי באר, ובצע
לאתקרבא בהדייהו, ועל דא כיון דחמא לון
האי באר סליקו מיא לגבייהו, פאתתא
דחדיאת עם בעלה.

ואי תימא הא אליהו ברח ולא אערע ביה,
אמאי. אלא, אליהו לתתא מן באר הוא,
ולא לעילא, כמה דהו משה ויעקב, ובגין
כך, מלאך איהו, ועביד שליחותא, ובגין
דיעקב ומשה, לעילא אינון מן הבאר, באר
חדי לגבייהו, וסליק לקבלא לון, פאתתא
דחדיאת לגבי בעלה, ומקבלא ליה.

וירא והנה באר בשדה, רזא איהו, דחמא
האי באר לעילא, דא כגוונא דא,
פתיב, (בראשית כט) שלשה עברי צאן רובצים
עליה, אי אינון (ד קנב ע"א) שלשה, אמאי
פתיב, (בראשית כט) ונאספו שמה כל העדרים.
אלא, אינון שלשה, דרום, מזרח, צפון.
דרום מהאי סטרא, וצפון מהאי סטרא,
ומזרח ביניהו, ואלין קיימין על האי באר
ואחידן ליה, ומליין ליה. מאי טעמא, בגין,
(בראשית כט) כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים.
הינו דכתיב, (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי.

תוספתא

וירא והנה באר בשדה. (בראשית כ"ט) רבי אלעזר אמר,
פתיב (ישעיה נא) שמעו אלי רדפי צדק, אינון
דתבעי רזא דמהימנותא, אינון דאתדבקו בקשורא
דמהימנותא, אינון דידעין ארחוי דמלפא עלאה.
כד סליקו תרין, ונפקו לקדמות חד, מקבלין ליה בין
תרין דרועין. תרי נחתי לתתא, תרין אינון, חד
ביניהו. תרין אלין מותבא דנביאי, אתר דינקי ביה, חד
ביניהו, דאיהו אתחבר בכלא, הוא נוטל כלא.
ההוא בירא קדישא קאים תחותיהו, חקלא דתפוחין
קדישין איהו. מהאי בירא מתשקין עדריא, כל

אינון רתיכין, פל אינון מארי גדפין. ג' קיימין רביעין (קיימין) על האי בירא, האי בירא מנייהו אתמלי, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. דא אדנ"י אתקרי, על דא כתיב, (דברים ג) אדנ"י אלהים אתה החילות, וכתיב, (דניאל ז) והאר פניך על מקדשך השמים למען אדנ"י. אדון פל הארץ, הדא הוא דכתיב, (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון פל הארץ. (ע"כ תוספתא)

וְנִאֲסְפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים, הַיֵּינוּ דְכָתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַזֹּלְכִים אֶל הַיָּם.

איןנון רתיכין, פל אינון מארי גדפין. ג' קיימין רביעין (קיימין) על האי בירא, האי בירא מנייהו אתמלי, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. דא אדנ"י אתקרי, על דא כתיב, (דברים ג) אדנ"י אלהים אתה החילות, וכתיב, (דניאל ז) והאר פניך על מקדשך השמים למען אדנ"י. אדון פל הארץ, הדא הוא דכתיב, (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון פל הארץ. (ע"כ תוספתא)

וְנִאֲסְפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים, הַיֵּינוּ דְכָתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַזֹּלְכִים אֶל הַיָּם.

איןנון רתיכין, פל אינון מארי גדפין. ג' קיימין רביעין (קיימין) על האי בירא, האי בירא מנייהו אתמלי, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. דא אדנ"י אתקרי, על דא כתיב, (דברים ג) אדנ"י אלהים אתה החילות, וכתיב, (דניאל ז) והאר פניך על מקדשך השמים למען אדנ"י. אדון פל הארץ, הדא הוא דכתיב, (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון פל הארץ. (ע"כ תוספתא)

וְנִאֲסְפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים, הַיֵּינוּ דְכָתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַזֹּלְכִים אֶל הַיָּם.

וְנִאֲסְפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים, הַיֵּינוּ דְכָתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַזֹּלְכִים אֶל הַיָּם.

מִשָּׁה, שְׁכָתוּב (שמות ב) וַיִּבְאוּ
הָרָעִים וַיִּגְרְשׁוּם וַגּוֹ', וְשֵׁם
הַזְדַּמְנָה לוֹ צְפוּרָה, מִשׁוּם
שְׁאוֹתָהּ הַבָּאָר גְּרָמָה לָהֶם.

בֹּא רְאֵה, הַבָּאָר הַזֶּה כְּתוּבָה שְׁבַע
פְּעָמִים בְּפִרְשָׁה הַזֶּה, מִשׁוּם
שֶׁהִיא רְמֵז לְשִׁבְעֵי. וְכַף נִקְרָאת
בָּאָר שְׁבַע. [ומשום] הַבָּאָר הַזֶּה
נִזְכָּרְת שְׁבַע פְּעָמִים בְּפִרְשָׁה הַזֶּה,
שְׁכָתוּב וַיִּרְא וְהִנֵּה בָאָר בְּשֹׁדֵה.
כִּי מִן הַבָּאָר הִיא. וְהָאֶבֶן גְּדוּלָה
עַל פִּי הַבָּאָר. וְנֶאֱסָפוּ שְׁמָה כָּל
הָעֵדְרִים וַגּוֹ' מֵעַל פִּי הַבָּאָר.
וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֵּאֵן וְהִשִּׁיבוּ אֶת
הָאֶבֶן עַל פִּי הַבָּאָר. וְגִלְלוּ אֶת
הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאָר. וַיִּגַּל אֶת
הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאָר. הָרִי
שְׁבַעָה, וַיְבוֹדְאֵי שְׁכָף זֶה.

בְּמִשָּׁה לֹא כְתוּב אֱלָא פְּעַם
אַחַת, שְׁכָתוּב וַיִּשָּׁב בָּאָרְךָ מִדִּין
וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר. מִשׁוּם שְׁמִשָּׁה
נִפְרַד מִכָּל וְכָל מִהַבִּית שְׁלֵמֻטָה,
וַיַּעֲקֹב לֹא נִפְרַד כָּלָל. בְּמִשָּׁה
אַחַד, כְּפָתוּב (שיר ו) אַחַת הִיא
יוֹנְתִי תַמְתִּי. אַחַת הִיא לְאִמָּה.
וּמִשׁוּם כִּף מִשָּׁה הִיא בְּעַל הַבִּית
וְהַתְּעֵלָה לְמַעְלָה. בְּמִשָּׁה כְּתוּב
וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר. בְּיַעֲקֹב - וַיִּרְא
וְהִנֵּה בָאָר בְּשֹׁדֵה, וְלֹא כְתוּב
וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר.

דָּבָר אַחֵר וַיִּצָּא יַעֲקֹב מִבָּאָר
שְׁבַע וַיִּלֶּךְ חֲרָנָה - רַבִּי אֲבָא פְּתַח
וַאֲמַר, (תהלים קו) אֲשֶׁרִי שְׁמִרִי
מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צְדָקָה בְּכָל יַעֲקֹב.
אֲשֶׁרִי שְׁמִרִי מִשְׁפָּט, אֲשֶׁרִי הֵם
יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן
לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת לְהַשְׁתַּדֵּל בָּהּ
יָמִים וְלִילוֹת, שֶׁהֵרִי כָּל מִי
שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לוֹ חֲרוּת
מִהַכָּל, חֲרוּת מִן הַמְּנוֹת, שְׁלֹא
יְכוּל לְשַׁלֵּט עָלָיו, וְהֵרִי פְּרִשׁוּת,
מִשׁוּם שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה
וְנֶאֱחָז בָּהּ, נֶאֱחָז בְּעֵץ הַחַיִּים.
וְאִם מִרְפָּה אֶת עַצְמוֹ מֵעֵץ

וַיִּגְרְשׁוּם וַגּוֹ', וְתַמָּן אֲזַדְמַנַּת לִיה צְפוּרָה, (דף
קנב ע"ב) בְּגִין דִּיהוּיָא בָּאָר גְּרָמָה לוֹן.

תָּא חֲזִי הָאֵי בָּאָר, שְׁבַע זְמַנִּין כְּתִיב
בְּפִרְשָׁתָא דָּא, בְּגִין דִּאִיהוּ רְמֵז לְשִׁבְעֵי.
וְהָכִי אֶקְרִי בָּאָר שְׁבַע, (ובגין) בָּאָר דָּא, אֲדַבְּר
שְׁבַע זְמַנִּין בְּפִרְשָׁתָא דָּא. דְּכְתִיב, (בראשית כט)
וַיִּרְא וְהִנֵּה בָּאָר בְּשֹׁדֵה. כִּי מִן הַבָּאָר הִיא.
וְהָאֶבֶן גְּדוּלָה עַל פִּי הַבָּאָר. וְנֶאֱסָפוּ שְׁמָה כָּל
הָעֵדְרִים וַגּוֹ' מֵעַל פִּי הַבָּאָר. וְהִשְׁקוּ אֶת
הַצֵּאֵן וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבָּאָר. וְגִלְלוּ
אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאָר. וַיִּגַּל אֶת הָאֶבֶן מֵעַל
פִּי הַבָּאָר. הָא שְׁבַעָה. וַיְבוֹדְאֵי דִּהָכִי הוּא.

בְּמִשָּׁה לֹא כְתִיב אֱלָא זְמַנָּא חֶדָּא, דְּכְתִיב,
(שמות ב) וַיֵּשֶׁב בָּאָרְךָ מִדִּין וַיֵּשֶׁב עַל
הַבָּאָר. בְּגִין דְּמִשָּׁה, אֲתַפְּרֵשׁ מִכָּל וְכָל מִבֵּיתָא
דְּלְתַתָּא, וַיַּעֲקֹב לֹא אֲתַפְּרֵשׁ כָּלָל. בְּמִשָּׁה חַד,
כְּמָה דְּכְתִיב, (שיר השירים ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי.
אַחַת הִיא לְאִמָּה. וּבְגִין כִּף מִשָּׁה מְאִרְיָה
דְּבֵיתָא הָוָה, וְאֲסַתְּלַק לְעִילָא, בְּמִשָּׁה כְּתִיב,
(שמות ב) וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר, בְּיַעֲקֹב וַיִּרְא וְהִנֵּה
בָּאָר בְּשֹׁדֵה, וְלֹא כְתִיב וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר.

דָּבָר אַחֵר (בראשית כח) וַיִּצָּא יַעֲקֹב מִבָּאָר שְׁבַע
וַיִּלֶּךְ חֲרָנָה, רַבִּי אֲבָא פְּתַח וַאֲמַר, (תהלים

קו) אֲשֶׁרִי שְׁמִרִי מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צְדָקָה בְּכָל יַעֲקֹב.
אֲשֶׁרִי שְׁמִרִי מִשְׁפָּט, זְכָאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל,
דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לוֹן אוֹרִייתָא דְּקִשׁוּט
לְאַשְׁתְּדֵּלָא בְּהַ יִמְמָא וְלִילִי. דִּהָא כָּל מָאן
דְּאַשְׁתְּדֵּל בְּאוֹרִייתָא, אֵית לִיה חִירוֹ מִכָּל מְפִלָּא,
חִירוֹ מִן מוֹתָא דְּלֹא יְכָל לְשַׁלְטָאָה עָלֵיהּ,
וְהָא אוֹקְמוּהּ. בְּגִין דְּכָל מָאן דְּאַשְׁתְּדֵּל
בְּאוֹרִייתָא וְאַתְאַחִיד בָּהּ, אֲתַתְּאֲחִיד בְּאִילָנָא
דְּחַיִּי. וְאִי אַרְפִּי גְרַמִּיה מְאִילָנָא דְּחַיִּי, הָא
אִילָנָא דְּמוֹתָא שְׂרִיא עֲלוּי, וְאַתְּאֲחִיד בֵּיהּ.

החיים, הנה עץ המות שורה עליו ונאחז בו. זהו שכתוב (משלי כד) התרפית ביום צר כחכה. התרפית - אם מרפה ידיו מן התורה.

ביום צר צר כחכה, מה זה צר כחכה? צר כח כה. שהרי היא תמיד לימין, ושמירתה תמיד על בן אדם כאשר הולך בדרכי התורה, ואז דוחה את הרע החוצה שלא יקרב לכן האדם ולא יוכל לקטרג לו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה ומתרפה ממנה, אזי צר כח כה, משום שאותו הרע, שהוא השמאל, שולט על האדם, ודוחה את ה"כה" הזו החוצה, עד שדוחק אותו מקום בצרה.

דבר אחר צר כחכה - שפאשר בן אדם אוהו בדרכי התורה, נאהב למעלה ונאהב למטה, והוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (שמואל ב יב) ויה' אהבו, שהיה אהוב של הקדוש ברוך הוא, ואהב אותו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה, אזי צר כח כה, צר שלו ובעל שנאה הוא אליו, ושולט עליו אותו שנקרא רע, עד שמקטרג בו בעולם הזה ובעולם הבא.

בא ראה, הרע הזה, שהוא יצר הרע, שולט על העולם בכמה צדדים, וכמה שלטון יש לו בעולם, והוא נחש תקיף שחטא בו אדם, ונכשלים בו בני העולם ומושכים אותו עליהם, עד שמוציא להם את נשמותיהם. ובה וראה, כשהוא שולט, שולט על הגוף. וכיון ששולט על הגוף, יוצאת ממנו הנשמה, משום שהגוף נטמא, והנשמה עולה, ואין שולט עליו עד שנוטל רשות. וכמה הם שבאים מצדו ושולטים על העולם, והרי

הדא הוא דכתיב, (משלי כד) התרפית ביום צרה צר כחכה. התרפית, אי ארפי ידוי מאורייתא. ביום צרה צר כחכה, מאי צר כחכה. צר כח כה, דהא איהי תדיר לימינא. ונטירו דילה תדיר על בר נש כד אזיל באורחוי דאורייתא, וכדין דחי ליה לרע לבר דלא יקרב לגביה דבר נש, ולא יכיל לקטרגא ליה. וכד בר נש אסטי מארהוי דאורייתא ואתרפי מנה, פדין צר כח כה, בגין דההוא רע, דאיהו שמאלא שליט עליה דבר נש, ודחי ליה להאי כה לבר, עד דדחיק ליה אתר בעקו.

דבר אחר צר כחכה, דכד בר נש אחיד בארחי דאורייתא, אתרחים לעילא ואתרחים לתתא, ורחימא דקדשא בריהו הוא הוי, כמה דאת אמר, (שמואל ב יב) ויי אהבו, דהוה רחימוי דקדשא בריהו הוא, ורחים ליה. וכד בר נש אסטי מארחי דאורייתא, פדין צר כח כה, צר דיליה, ומארי דכבו איהו לגביה, ושליט עלוי ההוא דאקרי רע. עד דמקטרג ביה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

תא חזי, האי רע דאיהו יצר הרע, שליט על עלמא בכמה סטרין. וכמה שלטנו אית ליה בעלמא, ואיהו חויא תקיפא דחב ביה אדם, וכשלין ביה בני עלמא, ומשכי ליה עלייהו, עד דאפיק לון נשמתיהו.

ותא חזי, כד איהו שליט, שליט על גופא. וכיון דעל גופא שליט, נשמטא נפקא מניה, בגין דגופא אסתאב, ונשמטא סלקא. ולא שליט עליה עד דנטיל רשו. וכמה אינון דאתיין מסטריה, ושלטין על עלמא. והא תנינן דכל עובדין דעלמא דאתעבידו, ושלטי

שנינו שכל מעשי העולם שנעשים ושולטים בהם, ויש לו ממנים ושמשים, כלם שמשים במעשי העולם.

ועד כן הוא קץ של השמאל, והרי פרושה שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל, והקץ של השמאל הזה הוא קץ כל בשר. נקרא קץ כל בשר, לא נקרא קץ כל רוח, וסוד הדבר - זהו קץ (כל בשר) וזהו קץ. זה קץ על בשר, וזה על רוח. משום כך זה פנימי וזה חיצוני, זה ימין וזה שמאל, זה קדוש וזה טמא, והנה פרושה.

ובא וראה סוד עליון קדוש של האמונה, הסוד של עולם הנזכר ועולם הנקבה, וכל קדש הקדשים בו, וכל סודות האמונה מפאן יצאו, וכל החיים וכל החרות, וכל הטובות וכל האורות הם מפאן, וכל הברכות וטללי נדבות, וכל האהבה של האהבות הכל מהצד הזה, סוד הדרום.

מצד הצפון מתפשטות דרגות עד שמגיעה למטה פסלת הנזב, בצד הטמאה, לכלוף טמא, ואוחז את זה למעלה, ואוחז את זה למטה. וכאן מזדווגים זכר ונקבה יחד, והם רוכב נחש, הסוד של זכר ונקבה, וזה סוד עזאז"ל.

ומכאן נפרדות הדרגות ויוצאים פמה צדדים לעולם, שמתפשטים מפאן ושולטים על העולם, וכלם צדדי הטמאה, וממנים שרים לתוף העולם. בא ראה, כשיצא עשו לעולם, פלו אדם בשושנה בשער כמו השעיר, ומשם אלופים, מגנים ממנים [שנים עשר] ששולטים בעולם, והנה פרושה.

בא ראה, אשרי שמרי משפט -

בהו, ואית ליה ממנן ושמשין, פלהו שמשין בעובדין דעלמא.

ועד דא איהו קץ דשמאלא, והא אוקמוה, דאית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא, והאי קץ דשמאלא, איהו קץ כל בשר. קץ כל בשר אקרי, קץ כל רוחא לא אקרי, ורזא דמלה, דא איהו קץ (כל בשר) ודא איהו קץ, דא קץ על בשרא ודא על רוחא. בגין כך, דא פנימי ודא חיצון. דא ימינא, ודא שמאלא. דא קדישא, ודא מסאבא. והא אוקמוה.

והא חזי, רזא עלאה קדישא דמהימנותא, רזא דעלמא דדכורא ועלמא דנוקבא, וכל קדושא דקדישין ביה, וכל רזי דמהימנותא מהכא נפקו. וכל חייזין וכל חירו וכל טבין וכל (דף קנג ע"א) נהורין מהכא אינון, וכל ברכאן וטלי נדבאן וכל רחימו דרחימותא כלא מסטרא דא, רזא דדרום.

מסטרא דצפון מתפשטי דרגין, עד דמטא לתתא קסטופא דדהבא, בסטרא מסאבא, לכלוכא דמסאב, ואחיד להאי לעילא ואחיד להאי לתתא, והכא מזדווגי דכר ונוקבא כחדא, ואינון רוכב נחש, רזא דדכר ונוקבא, ורזא דא עזאז"ל.

ומהכא מתפרשין דרגין, ונפקין פמה סטרין לעלמא, דמתפשטין מהכא, ושלטין על עלמא, וכלהו סטרי מסאבא, ורכבין ממנן גו עלמא. תא חזי, עשו פד נפק לעלמא, פוליה סומקא כורדא, בשערא כגוונא דשעיר, ומתמן אלופין ממנן תריסין (ס"א תריסר) דשלטין בעלמא, והא אוקמוה.

תא חזי, (תהלים קו) אשרי שמרי משפט, דנטרי מהימנותא דקדשא בריך הוא, בגין

ששומרים האמונה של הקדוש ברוך הוא, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, וצריך לאדם

לשמר שלא יסטה לדרך אחרת, אלא שיהיה שומר משפט, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, שכל דרכיו משפט.

עשה צדקה בכל עת - וכי בכל עת יכול אדם לעשות צדקה? אלא מי שמשפדל בדרך התורה ועושה צדקה עם אותם שצריכים אותה. שכל מי שעושה צדקה עם העני, מרבה אותה צדקה למעלה ולמטה.

בא ראה, מי שמשפדל בצדקה, אותה צדקה שעושה עולה למעלה ומגיעה למעלה לאותו המקום של יעקב, שהוא מרובה עליונה, וממשיך ברכות למקום שהוא מן המעין של כל המעיינות. ומאותה הצדקה ממשיך ומרבה ברכות לכל אותם התחתונים ולכל המרפבות ולכל החילות, וכלם מתברכים, ונוספים אורות כראוי, משום שכלם נקראו עת, וזהו שכתוב עשה צדקה בכל עת.

בא ראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדושה, הם היו מושכים ברכות ממעלה למטה. וכשיצאו ישראל מן הארץ הקדושה, נכנסו פחת רשות אחרת, ונמנעו הברכות מן העולם.

בא ראה, יעקב היה פחת רשות קדושה. פיון שיצא מן הארץ, נכנס לרשות אחרת. וטרם שנכנס פחת רשות אחרת, התגלה עליו הקדוש ברוך הוא בחלום וראה כל מה שראה, והלכו עמו מלאכים קדושים, עד שישב על הבאר. וכיון שישב על הבאר עלו אליו המים, וכן היה משה, שמשם הודמנה לו אשתו. סוד הדבר -

הבאר לא עולה אלא כשרואה את הקשר שלה להתחבר עמו.

דקדשא בריך הוא, איהו משפט. ובעי ליה לבר נש לנטרא דלא יסטי לאורחא אחרא, אלא דיהא נטיר משפט, בגין דקודשא בריך הוא איהו משפט, דכל ארחוי משפט.

עושה צדקה בכל עת, (תהלים קו) וכי בכל עת יכיל בר נש למעבד צדקה. אלא, מאן דישתדל באורחוי דאורייתא, ועביד צדקה עם אינון דאצטריכו לה, דכל מאן דעביד צדקה עם מספנא, אסגי ההיא צדקה לעילא ותתא.

תא חזי, מאן דאשתדל בצדקה, ההיא צדקה דעביד, סליק לעילא, ומטא לעילא לההוא אתרא דיעקב, דאיהו רתיכא עלאה. ואמשיך ברכאן לההוא אתר, ממבועא דכל מבועין. ומההיא צדקה, אמשיך וארבי ברכאן לכל אינון תתאי, ולכל רתיכין ולכל חילין, וכלהו אתברכאן ואתוספן נהורין, פדקא יאות. בגין דכלהו אקרו עת, ודא הוא דכתיב, עושה צדקה בכל עת.

תא חזי, בזמנא דהווי ישראל בארעא קדישא, אינון הוו משכי ברכאן מלעילא לתתא, וכד נפקו ישראל מארעא קדישא, עאלו תחות רשו אחרא, וברכאן אתמנעו מעלמא.

תא חזי, יעקב הוה תחות רשו קדישא, פיון דנפק מארעא, עאל ברשו אחרא, ועד לא עאל תחות רשו אחרא, אתגלי עליה קדשא בריך הוא בחלמא, וחמא כל מה דחמא, ואזלו עמיה מלאכין קדישין, עד דיתיב על בירא. וכיון דיתיב על בירא, סליקו מיא לגביה, וכן הוה משה, דמתמן אזדמנת ליה אתתיה. רזא דמלה, בירא לא סלקא, אלא כד חמא קשרא דיליה לאתחברא בהדיה.

הבאר לא עולה אלא כשרואה את הקשר שלה להתחבר עמו.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הַפְּסוּקִים הִלְלוּ קוֹשִׁים זֶה עַל זֶה. בְּרֵאשׁוֹנָה פְּתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. וְלָכֵן הָיָה יוֹשֵׁב בְּחָרֹן. לָמָּה נִסַּע מִשָּׁם? שְׁפָתוֹב וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם. וּמִזֵּינ לָנוּ שְׁפָתָרֹן הָיָה דִּיּוּרוֹ שֶׁל לָבָן? שְׁפָתוֹב וַיֵּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחֵי מֵאֵין אַתֶּם וַיֵּאמְרוּ מִחָרֹן אֲנַחְנוּ. וַיֵּאמֶר הַיְדַעְתֶּם אֵת לָבָן בֶּן נַחֲוֹר וַיֵּאמְרוּ יִדְעָנוּ. וַיֵּאמְרוּ יִדְעָנוּ. מִשְׁמַע דְּדִיּוּרִיהּ דְּלָבָן, בְּחָרֹן הָוּהּ.

אֲלָא יַעֲקֹב אָמַר, אֲנִי רוֹצֵה לְהַפְּסִי בְּשִׁכְנָה מְשׁוּם שְׂאֲנִי רוֹצֵה לְהַתְּחַתֵּן. כְּשֵׁאֲבָא נִשְׂא וְשִׁלַּח אֵת הָעֶבֶד, מֵצֵא עֵין הַמַּיִם, וְאֵז הַזְּדֻמָּנָה לְאֲבָא אִשָּׁה, וְהָיָה בְּמִקּוֹם הַזֶּה לֹא מֵצֵאתִי לֹא עֵין וְלֹא בְּאֵר וְלֹא מַיִם, וּמִיָּד - וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם, וְשֵׁם הַזְּדֻמָּנָה לוֹ בְּאֵר, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ, וְהַזְּדֻמָּנָה לוֹ אִשְׁתּוֹ.

רַבִּי אֲלֶעָזָר אָמַר, חָרֹן, שֵׁם הָיָה וּדְאִי, וְהַבְּאֵר הַזֶּה הָיְתָה בְּשָׂדֵה. שְׂאֵם לֹא כָּף, לָמָּה פְּתוּב וְתָרַץ וְתִגַּד לְאַבְיָה? אֲלָא מְשׁוּם שְׁהָיָה סְמוּךְ לַעִיר.

וְאָמַר רַבִּי אֲלֶעָזָר, יַעֲקֹב שְׁהַזְּדֻמָּנָה לוֹ אִשָּׁה עַל הַבְּאֵר, לָמָּה לֹא הַזְּדֻמָּנָה לוֹ לְאֵה, שְׁהָרִי הַעֲמִידָה לוֹ לַיַּעֲקֹב כָּל אוֹתָם הַשְּׂבָטִים? אֲלָא שְׂאֵת לְאֵה לֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזַוְּגָה עִם יַעֲקֹב בְּגִלְוִי, שְׁפָתוֹב וַיְהִי בַּבֶּקֶר וְהָיָה הַיָּא לְאֵה. (מִכְּלָל) שְׁהָרִי קְדָם לֹא הַתְּגַלָּה הַדְּבָר.

וְעוֹד, כְּדִי לְמַשֵּׁךְ אֵת עֵינוֹ וְלָבוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בִּיפֵי שֶׁל רַחֵל, לַעֲשׂוֹת שֵׁם אֵת דִּיּוּרוֹ, וּבְשִׁבְלֵה הַזְּדֻמָּנָה לוֹ לְאֵה וְהַקִּימָה אֵת כָּל אוֹתָם הַשְּׂבָטִים. בְּמָה יָדַע יַעֲקֹב מִי הִיא רַחֵל? אֲלָא שְׂאוֹתָם הַרוֹעִים אָמְרוּ

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הַנִּי קְרָאֵי קְשִׁיין אֶהְדִּידִי, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כח)

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, וְלָבָן בְּחָרֹן הָוּהּ יְתִיב, אֲמַאי נָטִיל מִתְּמָן, דְּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית כט) וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם. וּמִנְלָן דְּבְחָרֹן הָוּהּ דִּיּוּרִיהּ דְּלָבָן, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וַיֵּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחֵי מֵאֵין אַתֶּם וַיֵּאמְרוּ מִחָרֹן אֲנַחְנוּ. וַיֵּאמֶר הַיְדַעְתֶּם אֵת לָבָן בֶּן נַחֲוֹר וַיֵּאמְרוּ יִדְעָנוּ. מִשְׁמַע דְּדִיּוּרִיהּ דְּלָבָן, בְּחָרֹן הָוּהּ.

אֲלָא, יַעֲקֹב אָמַר, אֲנָא בְּעֵינָא לְמִיעַל בְּשִׁכְנִיתָא, בְּגִין דְּבְעֵינָא לְאִזְדִּיּוּגָא. אֲבָא כַּד אֲתַנְסִיב וְשׂוֹדֵר לְעַבְדָּא, אֲשַׁפַּח עֵינָא דְּמַיָּא, וּכְדִין אִזְדְּמַנַּת לִיהּ לְאֲבָא אֲתַתָּא. וְהָא בְּאֲתֵר דָּא, לֹא אֲשַׁפַּחְנָא לֹא עֵינָא וְלֹא בִּירָא וְלֹא מַיָּא, וּמִיָּד וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם, וְתַמָּן אִזְדְּמַנַּת לִיהּ בִּירָא, כְּדִקְאֲמַרְן, וְאִזְדְּמַנַּת לִיהּ אֲתַתִּיהּ.

רַבִּי אֲלֶעָזָר אָמַר, חָרֹן תַּמָּן הָוּהּ וּדְאִי, וְהָאִי בִּירָא בְּחַקְלָא הָוּהּ. דְּאִי לָאו הָכִי, אֲמַאי כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וְתָרַץ וְתִגַּד לְאַבְיָה, אֲלָא בְּגִין דְּהָוּהּ סְמוּךְ לְמַתָּא.

וְאָמַר רַבִּי אֲלֶעָזָר, יַעֲקֹב דְּאִזְדְּמַנַּת לִיהּ עַל בִּירָא אֲתַתָּא, אֲמַאי לֹא אִזְדְּמַנַּת לִיהּ לְאֵה, דְּהָא קִיַּימָא לִיהּ לַיַּעֲקֹב כָּל אֵינוֹן שְׂבָטִין. אֲלָא לְאֵה, לֹא בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְזוּוּגָא לִיהּ לַיַּעֲקֹב בְּאֲתַגְלִיָּא, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וַיְהִי בַּבֶּקֶר וְהָיָה הַיָּא לְאֵה, (מִכְּלָל)

דְּהָא קוֹדָם לָבָן לֹא אֲתַגְלִיָּא מְלָה. וְתוֹ, בְּגִין לְאֲמַשְׁכָּא עֵינָא וְלָבָא דִּיעַקֹב בְּשִׁפְרוֹ דְּרַחֵל, לְמַעַבַּד דִּיּוּרִיהּ תַּמָּן, וּבְגִינָהּ (דף קנג ע"ב) אִזְדְּוּגַת לִיהּ לְאֵה,

וְאוֹקִימַת כָּל אֵינוֹן שְׂבָטִין. בְּמָה יָדַע יַעֲקֹב מֵאֵין הִיא רַחֵל. אֲלָא דְּאֵינוֹן

לו, שְׁפָתוֹב וְהִנֵּה רָחַל בְּתוֹ בָּאָה
עִם הַצֶּאֱן.

בֹּא רֵאָה מַה פְּתוּב, וַיֹּאמֶר אֶעֱבֹדָךְ
שִׁבַע שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתֶדֶק הַקְּטָנָה.
וְכִי מַה דָּעַתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁלֹּא אָמַר
עֲשֵׂרָה יָרְחִים אוֹ שָׁנָה אַחַת, אֲלֹא
שִׁבַע שָׁנִים לָמָּה? אֲלֹא יַעֲקֹב עָשָׂה
בְּחֻכְמָה, כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ
שֶׁבִשְׂבִיל הַתְּשׁוּקָה שֶׁל יִפְיָה שֶׁל
רַחֵל עָשָׂה, אֲלֹא בְּשִׂבִיל הַחֻכְמָה,
שֶׁהִלְבְּנָה בַת שִׁבַע שָׁנִים הִיא, וְכֹל
שִׁבַע הַשָּׁנִים הָעֲלִיוֹנוֹת שׁוֹרוֹת הֵיוּ
עַל יַעֲקֹב טָרַם נִשָּׂא אֶת רַחֵל
לְשִׁבְתָּ עִמָּה פְּרָאוּי, שֶׁהָרִי יַעֲקֹב
נָטַל אֶת כָּלֶם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן
בָּא אֵלֶיהָ, כְּדִי לְהַמְצֵא הוּא שְׁמַיִם
וְהִיא אֶרֶץ.

וְסוּד הַדְּבָר - וַיְהִי בְּעֵינָיו כְּיָמִים
אֲחָדִים. מַה זֶה כְּיָמִים אֲחָדִים?
אֲלֹא כָּל שִׁבַע הַשָּׁנִים שֶׁקָּל אוֹתָם
בְּעֵינָיו כְּאוֹתָם עֲלִיוֹנִים, שֶׁהֵם
אֲחָדִים וְלֹא נִפְרָדִים, וְכָלֶם אֶחָד,
שֶׁנִּקְשְׂרִים זֶה עִם זֶה. בְּאֲהַבְתּוֹ
אֹתָהּ, לְהִיּוֹת כְּדָגְמָה הָעֲלִיוֹנָה.

בֹּא רֵאָה שְׂאֵפְלוֹ לְבֵן רְמוֹז לֹו
בְּאוֹתָם הַשִּׁבְעָ וְלֹא יָדַע מַה אָמַר.
שֶׁפֶתַח וְאָמַר טוֹב, שֶׁפְּתוּב טוֹב
תַּתִּי וְגו'. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כִּף זֶה
וּדְאִי, עֶבֶד שִׁבַע שָׁנִים לְהַזְדוּג עִם
שְׂמֻטָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא
רֵאָה, בְּכֹל מְקוֹם הַיּוֹבֵל סְתוּם,
שֶׁלֹּא הַתְּגָלָה, וְהַשְּׂמֻטָּה הַתְּגָלְתָּה.
בֹּא רֵאָה, בְּשַׁעַר שִׁיעֲקֹב עֶבֶד
שִׁבַע שָׁנִים רֵאשׁוֹנוֹת, יֵצֵא קוֹל
וְאָמַר: יַעֲקֹב, פְּתוּב מִן הָעוֹלָם וְעַד
הָעוֹלָם. הָעוֹלָם הַנִּסְתָּר שֶׁלְמַעַל
הַיּוֹבֵל, מִשֵּׁם הָרֵאשִׁית. שְׂאֵלוֹ
שֶׁהֵם נִסְתָּרִים, שֶׁלֹּא הַתְּגָלָה לָהֶם,
הֵם מִן הַיּוֹבֵל. מִשׁוּם כִּף נִסְתָּמוּ
מִיַּעֲקֹב שֶׁלֹּא יָדַע, שֶׁחֲשַׁב שֶׁהָרִי
הֵם מִן הַשְּׂמֻטָּה, וְכִדִּי שִׁיעֲשָׂה
רֵאשִׁית מִן הָעוֹלָם שֶׁלְמַעַל

אֵינּוֹן. בְּגִין כִּף אִסְתִּימוּ מִיַּעֲקֹב, דְּלֹא יָדַע, דְּחֲשַׁב דְּהָא מִן שְׂמֻטָּה אֵינּוֹן.

רְעִינָן אָמְרוּ לִיה, דְּכְתִיב, (בראשית כט) וְהִנֵּה רָחַל
בְּתוֹ בָּאָה עִם הַצֶּאֱן.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב, וַיֹּאמֶר (בראשית כט) אֶעֱבֹדָךְ
שִׁבַע שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתֶדֶק הַקְּטָנָה, וְכִי מַה
דָּעַתִּיה דְּיַעֲקֹב דְּלֹא קָאָמַר עֲשֵׂר יָרְחִין אוֹ
שְׁתַּא חֲדָא, אֲלֹא שִׁבַע שָׁנִים אַמְאִי. אֲלֹא
יַעֲקֹב בְּחֻכְמָתָא עֶבֶד. בְּגִין דְּלֹא יִימְרוּן,
דְּבְּגִין תִּיאוּבְתָא דְשִׁפִּירוּ דְרַחֵל עֶבֶד, אֲלֹא
בְּגִין חֻכְמָתָא, דְּסִיְהֵרָא בַת שִׁבַע שָׁנִין הִיא.
וְכִלְהוּ שִׁבַע שָׁנִין עֲלֵאִין, שְׁרוּ עֲלֵיהָ דְיַעֲקֹב
עַד לֹא נָסִיב לָהּ לְרַחֵל לְמִיתַב גְּבַה פְּדָקָא
יָאוּת. דְּהָא יַעֲקֹב נָטַל כְּלָהוּ בְּקַדְמִיתָא,
וְלְבַתָּר אָתָּא לְגַבְהָ, בְּגִין לֹא שְׂתַפְּחָא אִיהוּ
שְׁמַיִם, וְאִיהִי אֶרֶץ.

וְרוּזָא דְמִלָּה, וַיְהִי בְּעֵינָיו כְּיָמִים אֲחָדִים,
מְאִי כְּיָמִים אֲחָדִים, אֲלֹא, כְּלָהוּ שִׁבַע
שָׁנִין שְׁקִיל לֹוֹן בְּעֵינָיו, כְּאֵינּוֹן עֲלֵאִין.
דְּאֵינּוֹן אֲחָדִין דְּלֹא מִתְּפַרְשָׁאן, וְכִלְהוּ חַד,
דְּמִתְקַשְׂרֹן דָּא בְּדָא. בְּאֲהַבְתּוֹ אוֹתָהּ,
לֹא שְׂתַפְּחָא כְּגוּוֹנָא עֲלָאָה.

תָּא חֲזִי, דְּאֶפִּילוּ לְבֵן רְמוֹז לִיה בְּאֵינּוֹן
שִׁבַע, וְלֹא יָדַע מְאִי קָאָמַר, דְּפֶתַח
וְאָמַר טוֹב, דְּכְתִיב, (בראשית כט) טוֹב תַּתִּי וְגו'.
אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָכִי הוּא וּדְאִי, פְּלַח שִׁבַע
שָׁנִין, לֹא זְדוּגָא בְשֻׂמְטָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
תָּא חֲזִי, בְּכֹל אֲתַר יוֹבֵלָא סְתִים דְּלֹא
אֲתַגְלִיא וְשְׂמֻטָּה אֲתַגְלִיא.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעַר דְּיַעֲקֹב פְּלַח שִׁבַע שָׁנִין
קַדְמָאִין, נְפָקָא קָלָא וְאָמַר, יַעֲקֹב, (תהלים
117) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם פְּתִיב, עוֹלָם סְתִים
דְּלַעֲיָלָא יוֹבֵלָא מִתְּמָן שִׁירוּתָא. דְּאֵלִין
דְּאֵינּוֹן סְתִימִין, דְּלֹא אֲתַגְלִיא לֹוֹן מִן יוֹבֵלָא
אֵינּוֹן. בְּגִין כִּף אִסְתִּימוּ מִיַּעֲקֹב, דְּלֹא יָדַע, דְּחֲשַׁב דְּהָא מִן שְׂמֻטָּה אֵינּוֹן.

ובגין דיַעביד שירותא מעולם דלעילא, אתפסין מניה, בגין דיובלא איהו סתים, ולבתר דעברו שני יובלא דאתפסייא, עבד שני שמטה דאתגליין, ואתעטר בתרין עלמין ואחיד לון.

תא חזי, לאה אולידת שית בנין וברתא חדא. והכי אתחזי, דהא שית סטרין קיימין עליה ואלין שית, וברתא חדא, ברזא עלאה נפקא. רחל אולידת תרין צדיקים. והכי אתחזי, הא שמטה, דבין תרי צדיקי יתבא לעלמין, דכתיב, (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ, צדיק לעילא וצדיק לתתא. צדיק לעילא, מניה נגדן מיין עלאין. צדיק לתתא, מניה נבעא נוקבא מיא לגבי דכורא, בתיאובתא שלים. צדיק מסטרא דא, וצדיק מסטרא דא, כמא דדכורא לעילא יתיב בין תרי נוקבי, הכי נמי נוקבא לתתא יתבא בין תרי צדיקי.

וער דא, יוסף ובנימין תרין צדיקין נינהו. יוסף זכה למהוי צדיק לעילא, בגין דנטר את קיימא. ובנימין איהו צדיק לתתא, לאתעטרא שמטה בין תרי צדיקי, יוסף הצדיק, ובנימין הצדיק.

וכי בנימין צדיק הוה, אין. דכל יומוי לא חטא בהאי את קיימא, ואף על גב דלא אנדמן ליה עובדא פיוסף. אי הכי, אמאי אקרי צדיק. אלא כל יומוי דיַעקב הוה באבלא דיוסף, לא שמש ערסיה. ואי תימא דכד אתגטיל יוסף מיַעקב, רביא הוה ולא נסיב. ואת אמרת דלא שמש ערסיה, אלא אף על גב דאזדווג לבתר לא בעא לשמשא ערסיה.

ואנן הכי תנן, בשעה דשאל יוסף לבנימין,

התפסו ממנו, משום שהיובל הוא נסתר. ואחר שעברו שני היובל המכסים, עשה שני שמטה הנגלים, והתעטר בשני עולמות ואחז אותם.

בא ראה, לאה הולידה ששה בנים ובת אחת, וכף ראוי, שהרי ששה צדדים עומדים עליה, ואלו ששה ובת אחת בסוד עליון יצאה. רחל הולידה שני צדיקים, וכף ראוי, הנה שמטה, שבין שני צדיקים יושבת לעולמים, שפנתוב צדיקים יירשו ארץ. צדיק למעלה וצדיק למטה. הצדיק למעלה, ממנו שופעים מים עליונים. הצדיק למטה, ממנו נובעת הנקבה מים לזכר בתשוקה שלמה. צדיק מצד זה, וצדיק מצד זה. כמו שהזכר למעלה יושב בין שתי נקבות, כך גם הנקבה למטה יושבת בין שני צדיקים.

וער פן יוסף ובנימין הם שני צדיקים. יוסף זכה להיות צדיק למעלה, משום ששמר את הברית, ובנימין הוא צדיק למטה, לעטר את השמטה בין שני צדיקים - יוסף הצדיק ובנימין הצדיק.

וכי בנימין היה צדיק? פן, שכל ימיו לא חטא באות הברית הזו. ואף על גב שלא הנדמן לו מעשה כמו יוסף, אם פן למה נקרא צדיק? אלא כל ימי יַעקב, כשהיה באבל של יוסף, לא שמש מטתו. ואם תאמר, שמשטל יוסף מיַעקב, עלם היה ולא נשוי, ואתה אומר שלא שמש מטתו? אלא אף על גב שהתחתן לאחר מכן, לא רצה לשמש מטתו.

ואנו כך שנינו, בשעה ששאל יוסף את בנימין, אמר לו: יש לך אשה? אמר לו: פן. אמר לו: יש

לך בנים? אמר לו: כן. ואיך נקראים? אמר לו: על שם אחי וכו', [אמר לו, יש לך בנים? אמר לו, שתידים לי. ויראך תקראם? אמר לו, על שם אחי וגו'] גרא ונעמן וגו', שכתוב ובני בנימין בלע ובכר וגו', ואתה אמרת שלא שמש? [אלא באותה שעה].

אמר לו, כן, שהרי באותה שעה לא היו לו. ולאחר שיצא מבית האסורים היו לו ואם תאמר, ובני בנימין בלע ובכר, כשנכנסו למצרים, כף זה ודאי. שכל זמן שהתאבל יעקב על יוסף, לא שמש מטתו והוליד בנים. ואמר בנימין: הנה יוסף אחי, אות הברית של אבא היה, שהרי הברית היא סיום הגוף. פיון שהוא נאכד, אני אהיה שומר מקומו של אחי.

ואם תאמר, הרי באותו זמן שנאכד לא היה צדיק, שצדיק הוא לא היה עד שקרה המעשה הזה בו - אלא כלם היו יודעים מיצקב, שיעקב היה יודע שהמקום הזה ירש יוסף, ומשום כף האריך אצל לכן כל כף, עד שייספים הגוף, ומי הוא סיום הגוף? הברית, ועל כן כתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. שהרי ודאי כעת השתלם הגוף. פיון שהשתלם הגוף, אני רוצה ללכת. ומשום כף בנימין ידע ושמר את דרך אחיו.

בין שבא ליוסף ונמצא בנימין חזר לביתו ושמש מטתו [והלכו ונכנסו] והוליד בנים. ועל כן הקדוש ברוך הוא עשה אותו צדיק למטה, ויוסף צדיק למעלה, ומשום כף רחל הולידה שני בנים, ולא היה ששה בנים וכת.

ועל זה אותן שבע השנים הראשונות מכסות, שלא ידע בהן יעקב, משום שהיו של היובל.

אמר ליה אית לך אינתו. אמר ליה, אין. אמר ליה אית לך בנין, אמר ליה אין. והיך אקרוין, אמר ליה על שום אחי וכו' (נ"א אמר ליה אית לך בנין, אמר ליה ומינין לי. ואיך ותקרוין לך, אמר ליה על שום אחי וגו') גרא ונעמן וגו' דכתיב (בראשית מו) ובני בנימין בלע ובכר וגו', ואת אמרת דלא שמש. (ס"א אלא בההיא שעתא).

אמר ליה אין, דהא בההיא שעתא לא הוה ליה. (ס"א לכתר דנצא מבית האסורין הוה ליה) ואי תימא ובני בנימין בלע ובכר. פד עאלו למצרים, הכי הוא ודאי, דכל זמנא דאתאבל יעקב על יוסף לא שמש ערסיה ואוליד בנין. ואמר בנימן, הא יוסף אחי, את קיימא דאבא הוה. דהא ברית סיומא דגופא איהו, פיון דאיהו אתאכיד, אנא אהא נטיר (דף קנר ע"א) אתריה דאחי.

ואי תימא, הא בההוא זמנא דאתאכיד, לא הוה צדיק. דצדיק לא הוה עד דאערע עובדא ביה. אלא, פלהו הוה ידעי מייעקב. דיעקב הוה ידע דאתר דא רית יוסף, ובגייני כף אורין בלבן כל כף עד דיסתיים גופא, ומאן הוא סיומא דגופא, ברית. ועל דא כתיב, (בראשית ל) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', דהא ודאי השתא אשתלים גופא, פיון דגופא אשתלים, בעינא למיזל. ובגייני כף בנימין ידע ונטר אורחיה דאחוי.

בין דאתא ליוסף, ואשתפח. בנימין הדר לביתיה, ושמש ערסיה (אולי ועאלו) ואוליד בנין. ועל דא קדשא ברוך הוא עביד ליה צדיק לתתא, ויוסף צדיק לעילא. ובגייני כף, רחל תרין בנין אולידת, ולא היה שית בנין וברתא.

ועל דא, אינון שבע שנים קדמאי אתפסיין, דלא ידע בהו יעקב בגין

ואותן של שמטה התגלו, ובשמטה הגלויה עבד את היובל שהתקפה, שכתוב ויעבד יעקב ברחל שבע שנים. שבע שנים סתם. ברחל עבד שבע שנים עליונות, ונאחז בהן בשני עולמות. מפאן למדנו, מתוך הנגלה בא האדם לנסתר.

ואם תאמר, אם כך שהשנים הראשונות הן מהיובל, הרי ביובל כתוב שבע שנים שבע פעמים. שבע שנים מצויות, שבע פעמים [לא מצויות] איפה הן? אלא אותם שבעה ימים ששמר בתהנה של לאה השלימו את החשבון, שהרי כל יום [פעם אחת ושבע אחת] נקרא פעם אחת, שכתוב (תהלים קיט) שבע ביום הללתיך על משפטי צדקה. וכל שבעה משתלם בשבעה ימים, ז' בכל יום, שנקרא פעם אחת.

וברחל לא היה כן, שלא שמר שבעה ימים, אלא שבע שנים שעבד אחר כך. ואם תאמר, אם כך, שנים של שמטה היה לו לעבד קדם ואחר כך ההודג עם השמטה? אלא פיון שקבל עליו לעבד, כאלו עבד אותם. בא רבי אבא ונשקו. אמר, ברוך הרחמן שזכיתי לפסוק תזה, על אותו המקום כתוב (ישעיה מט) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. עוד אמר רבי אלעזר, זה שנאמר לאה הולידה ששה בנים ובת אחת - כך זה ודאי. רחל שני בנים ודאי, בני השפחות ארבעה. תקונום איך עומדים? אלא אותם ארבעה קשרים שנקראים אחרים, שכתוב וכל אחריהם ביתה.

שהרי ברוע ימין שלשה קשרים, אבל קשר אחד באמצע שהוא גדול והוא אחר, שנשאר בחוץ. וכן אחד ברוע שמאל, וכן אחד

דהו דיובלא, ואינון דשמטה אתגליין, ובשמטה דאתגליא פלח ליובלא דאתפסאי, דכתיב (בראשית כט) ויעבד יעקב ברחל שבע שנים. שבע שנים סתם. ברחל פלח שבע שנים עלאין, ואתאחיד בהו בתרי עלמין. מפאן אוליפנא, מגו דאתגליא, אתי בר נש לסתימאה.

ואי תימא, אי הכי דשנין קדמאי מיובלא אינון, הא ביובלא כתיב (ויקרא כה) שבע שנים, שבע פעמים. שבע שנים שכיחי, שבע פעמים (לא שכיחי) אן אינון. אלא, אינון שבעה יומין דנטר בהלולא דלאה אשלימו חושפנא, דהא כל יומא (ס"א פעם אחת ושבע אחת) (שבע) אחת אקרי, דכתיב, (תהלים קיט) שבע ביום הללתיך על משפטי צדקה. וכל שבעה אשתלים בשבעה יומין, ז' בכל יומא, דאקרי פעם אחת.

וברחל לא הוה כן, דלא נטר ז' יומין, אלא שבע שנין דפלח לבתר. ואי תימא, אי הכי, שנין דשמטה הוה ליה למפלח קודם, ולבתר לאזדווגא בשמטה. אלא פיון דקביל עליה למפלח, כאילו פלח לון. אתא רבי אבא ונשקיה. אמר בריך רחמנא דזכינא להאי קרא, על ההוא אתר פתיב (ישעיה מב) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

תו אמר רבי אלעזר, הא דאתמר לאה אולידת שית בנין וברתא חדא, הכי הוא ודאי, רחל תרי בנין ודאי, בני שפחות ארבעה, תקונוא דלהון היה קיימי. אלא אינון ארבע קשרים דאקרון אחרים, דכתיב (מלכים א ז) וכל אחריהם ביתה.

דהא ברועא ימינא תלת קשרין. אבל קשרא חד באמצעיתא דאיהו רב ואיהו

אחור, דאשתאר לבר. וכן

בִּירָא זְמִין, וְכֵן אֶחָד בִּירָא
שְׂמַאל. וְכִשְׁהִפְל נִתְקַן, נִמְצְאוּ
כָּלֶם בֵּיתָה, לְקַיֵּם אֶת הַפְּסוּק
שְׂכֵתוֹב וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה.

כִּי שְׂאָר הַקְּשָׁרִים, כָּלֶם נִרְאִים
בִּישׁוּר, וְאֵלּוּ יוֹצְאִים מִחוּץ
לְזֵרוּעוֹת וּמִחוּץ לִירְכִים
לְהִרְאוֹת בַּפְּנֵי הַשְּׂפָחוֹת. שְׂאָף
עַל גֵּב שֶׁהֵם בַּמְּנִיץ, אֵינֶם
חֲשׂוּבִים כְּכַנֵּי רַחֵל וְלֹאֶה,
וּמִשׁוּם כֵּךְ יֵצְאוּ בַחוּץ.

דְּבַר אַחַר, אֵלּוּ הֵם הָאֲרֻבְעָה
שֶׁכָּל שְׂאָר הַקְּשָׁרִים נוֹטְלִים
בְּשִׁבְלֵם, וְאֵלּוּ נוֹטְלִים אוֹתָם.
אָמַר רַבִּי אֲבָא, כֵּךְ זֶה וְדָא,
(אָמַר רַבִּי אֲבָא, זֶה לֹא זֶה) וְעַל כֵּן הִכָּל
נִתְקַן יַחַד.

וְיִרְא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֹאֶה וְגו'.
רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח, (תְּהִלִּים קיג)
מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אִם הַבָּנִים
שְׂמַחָה הַלְלוּיָהּ. מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת
הַבַּיִת - זֶה רַחֵל, שֶׁהִיא עֶקֶר
הַבַּיִת. אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה - זֶה
לֹאֶה.

דְּבַר אַחַר מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת
- זֶה שְׂמַחָה, שֶׁהִיא עֶקֶר הָעוֹלָם
הַזֶּה, עָלָיו הוּא מְנַהֵג. אִם
הַבָּנִים שְׂמַחָה - זֶה הַיּוֹבֵל,
שֶׁכָּל שְׂמַחָה וְכָל חֲדוּה שֶׁל כָּל
הָעוֹלָמוֹת תְּלוּיִים בּוֹ, וְהַפְּסוּק
הַזֶּה הוּא הַפְּלֵל שֶׁל הַכָּל,
מִשׁוּם שֶׁזֶה כּוֹלֵל הַכָּל בְּסוּד
קְדוּשָׁה, וְעַל זֶה סִיּוּם הַפְּסוּק
הַלְלוּיָהּ.

וְיִרְא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֹאֶה. וְכִי
לְמָה הִיא שְׁנוּאָה, וְהָרִי בְּנֵי
הַשְּׁנוּאָה אֵינֶם בָּנִים מְעֻלִּים,
וְרִאֵינוּ שֶׁכָּל אוֹתָם בָּנִים מְעֻלִּים
יֵצְאוּ מִלֹּאֶה, וְאִתָּהּ אוֹמַר
שְׂלֹאֶה שְׁנוּאָה? אֵלּוּ וְדָא
הַיּוֹבֵל הוּא תְּמִיד עוֹלָם הַנִּסְתָּר,
וְכָל דְּבָרָיו אֵינֶם [בְּנֵי] בְּנִגְלָה,
וּמִשׁוּם כֵּךְ נִסְתָּרוּ מִיַּעֲקֹב כָּל
מַעֲשָׂיו.

חַד בְּדְרוּעָא שְׂמַאֲלָא, וְכֵן חַד בְּיִרְכָא יְמִינָא,
וְכֵן חַד בְּיִרְכָא שְׂמַאֲלָא. וְכַד אֶתְתַּקַּן כְּלָא,
אֶשְׁתַּכַּחוּ כְּלָהוּ בֵּיתָה, לְקַיֵּימָא קָרָא דְכֵתִיב
וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה.

כִּי שְׂאָר קְשׁוּרֵין, כְּלָהוּ אֶתְחַזְּיִין בְּמִישׁוּר
וְאֵלּוּן נְפָקִין, לְבַר מְדְרוּעִין וְלְבַר מִיִּרְכִין,
לְאֶתְחַזְּאָה בְּכַנֵּי הַשְּׂפָחוֹת, דְּאָף עַל גֵּב דְּאֵינוּן
בְּמִנְיָנָא, לֹא חֲשִׁיבֵי כְּכַנֵּי רַחֵל וְלֹאֶה. וּבְגִינֵי
כֵךְ נְפָקֵי לְבַר.

דְּבַר אַחַר אֵלּוּן אֵינוּן אֲרַבְעֵ, דְּכָל שְׂאָר
קְשָׁרִין נְטֻלֵי בְּגִינֵייהוּ, וְאֵלּוּן נְטֻלֵי לֹוּן.
אָמַר רַבִּי אֲבָא, הַכִּי הוּא וְדָאִי, (נ"א אָמַר רַבִּי אֲבָא דָא
לֹאֶה דָא) וְעַל דָּא כְּלָא מִתְתַּקַּן כְּחֻדָא.

וְיִרְא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֹאֶה וְגו'. (בְּרַאשִׁית כט) רַבִּי
אֶלְעָזָר פֶּתַח, מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת (תְּהִלִּים
קיג) אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה הַלְלוּיָהּ. מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת
הַבַּיִת, דָּא רַחֵל דְּאִיהִי עֶקֶרָא דְּבֵיתָא. אִם
הַבָּנִים שְׂמַחָה, דָּא לֹאֶה.

דְּבַר אַחַר, מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת דָּא שְׂמַחָה,
דְּאִיהִי עֶקֶרָא, דְּהִיא עֶלְמָא, עֲלִיָּה
אֶתְדַבֵּר. אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה, דָּא יוֹבֵלָא. דְּכָל
חֲדוּ וְכָל חֲדוּה דְּכְלָהוּ עֲלִמִין בֵּיהּ תְּלִיין.
וְהִיא קָרָא, כְּלָלָא דְּכָלָא הוּא. בְּגִין דְּהִיא
כְּלִיל כְּלָא, בְּרִזָּא קְדִישָׁא, וְעַל דָּא סִיּוּמָא
דְּקָרָא, הַלְלוּיָהּ.

וְיִרְא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֹאֶה, וְכִי אֲמַאי הִיא
שְׁנוּאָה, וְהִיא בְּנֵי שְׁנוּאָה לָאוּ בְּנֵי
מְעֻלָּא נִינְהוּ. וְחַזִּינוּן דְּכָל אֵינוּן בְּנֵי מְעֻלֵי
מִלֹּאֶה נְפָקוּ, וְאִתָּהּ אֲמַרְתָּ כִּי שְׁנוּאָה לֹאֶה.
אֵלּוּ, וְדָאִי יוֹבֵלָא אִיהוּ תְּדִיר עֶלְמָא
דְּאֶתְפְּסִיא, וְכָל מִילוּי לָאוּ (בְּנֵי) (דף קנד ע"ב)
בְּאֶתְגַּלְיָא נִינְהוּ, וּבְגִין כֵּךְ, יַעֲקֹב אֶתְפְּסִיין
מִנְיָה כָּל עוֹבְדוּי.

בא ראה, העולם התחתון הוא בנגלה, והוא ראשית הכל לעלות בדרגותיו. כמו שהחכמה העליונה היא ראשית הכל, כך גם העולם התחתון הוא חכמה, והיא ראשית הכל, ומשום כך קוראים אתה, משום שהוא שמטה, ובגלוי.

והעולם העליון, שהוא היובל, קוראים הוא, שכל דבריו הם בנסתר, וסוד הדבר של לאה, שכתוב וישכב עמה בלילה הוא, ועל זה כתוב (במדבר יח) ועבד הלוי הוא, כדי למשך ממנו ברכות לכל. הוא - העולם העליון שנסתר תמיד. ויעקב במה שנסתר לא נדבק ברצונו, אלא במה שנגלה, וזה סוד הכתוב ודבק באשתו.

וירא ה' כי שנואה לאה. מפאן ששונא אדם ערות אמו (ואחותו), ויתיחד אדם עם אמו בכל מקום ולא יחשש, והרי העירו, בן מתיחד עם אמו. והכל התכסה מיצקב, שהעולם העליון לא התגלה כלל.

בא ראה, בשביל יעקב התקיים העולם. ואם תאמר, הנה בשבילו של אברהם, כמו שנאמר בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם - אלא משום יעקב התקיים אברהם, שכתוב (ישעיה כט) פה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדם לכן היה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות ומחריבם. כיון שבא יעקב, השתכללו ממנו העולמות ולא נחרבו כבראשונה. זהו שכתוב פה אמר ה' בראך יעקב ויצרך ישראל וגו'.

בא ראה מה כתוב, (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב שלח את בני ועבדני. ישראל נקרא בן

תא חזי, עלמא תתאה באתגליא איהו, והוא שירותא דכלא, לסלקא בדרגוי. כמה דחכמה עלאה הוא שירותא דכלא, הכי נמי עלמא תתאה, חכמה איהו, והיא שירותא דכלא. ובגין כך, קרינן אתה, בגין דאיהו שמטה, ואתגליא.

ועלמא עלאה דאיהו יובלא, קרינא הוא, דכל מלוי באתפסיא אינון. ורזא דמלה דלאה, דכתיב, (בראשית ל) וישכב עמה בלילה הוא. ועל דא כתיב, (במדבר יח) ועבד הלוי הוא. בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא. הוא, עלמא עלאה דאתפסיא תדיר, ויעקב במה דאתפסיא לא אתדבק ברעותיה, אלא במה דאתגליא, ורזא דא דכתיב, (בראשית ב) ודבק באשתו.

וירא ה' כי שנואה לאה. (בראשית כט) מהכא, דסאני בר נש עריין דאמיה, (ואחותיה) ויתיחד בר נש עם אמיה בכל אתר ולא יתחשש. והא אתערו, בן מתיחד עם אמו. וכלא אתפסי מיצקב, דעלמא עלאה לא אתגליא כלל.

תא חזי, בגיניה דיעקב אתקיים עלמא, ואי תימא הא בגיניה דאברהם, כמה דאת אמר, (בראשית ב) בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם. אלא בגיניה דיעקב אתקיים אברהם, דכתיב, (ישעיה כט) פה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדמת דנא הנה קדשא בריך הוא בני עלמין וחרוב לון, כיון דאתא יעקב מניה אשתכללו עלמין, ולא אתחרבו פקדמיתא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מג) פה אמר ה' בראך יעקב ויצרך ישראל וגו'.

תא חזי מה כתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתוב שלח את בני ועבדני. ישראל נקרא בן

לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִשׁוּם שְׁנֵי דְבָק
בוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵי אֲמָר מִזֶּה שָׁמוֹ וּמִזֶּה
שֵׁם בְּנוֹ כִּי תִדַע.

כִּשְׁרָאָה הוֹלִידָה אֶת רְאוּבֵן, מִה
כְּתוּב? וּתְקָרָא אֶת שְׁמוֹ רְאוּבֵן.
רְאוּבֵן סֵתָם, מִשׁוּם שְׁנֵי דְבָק
בְּשִׁלְשָׁה צְדָדִים מְחַבְרִים יַחַד -
שְׁמֵעוֹן וְלוֹי. מִה הִטְעַם לוֹי? כְּמוֹ
שְׁנֵי אֲמָר (מַלְכִים א ז) לִיּוֹת, הַחֲבוּר
שֶׁל כָּל הַצְּדָדִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאן שְׁכַתוּב
יֵתֵר שְׂאֵת וְיֵתֵר עֵז, כְּתַרְגוּמוֹ
בְּכוּרָה, כְּהֵנָּה וּמַלְכוּת. וְהַמַּלְכוּת
הִיא בְּצַד הַגְּבוּרָה, וְעַל כֵּן רְאוּבֵן
סֵתָם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, רְאוּ בֵּן סֵתָם,
שְׁנֵי דְבָק בְּשְׁמֵעוֹן וְלוֹי. כִּף הִיָּתָה
דְּעֵתָה [רְעוּתָה] שֶׁל לֵאָה, שְׁכַתוּב
הַפְּעַם יְלוּהָ אִישִׁי אֵלַי כִּי יִלְדְּתִי
לוֹ שְׁלִשָּׁה בָּנִים. מִשׁוּם שֶׁהָיוּ
שְׁלִשָּׁה שְׁמֵתֵי חֲבָרִים יַחַד.

וְכֵּן וְרָאָה שְׁכַתוּב הוּא, שְׁהָרִי
הַמְּרַבֵּה הַעֲלִיּוֹנָה - הָאֲבוֹת,
וְדוּד הַמְּלֵךְ שֶׁהַתְּחִבּוּר עִמָּם, וְכָל
הָאַרְבַּע הֵם מְרַבְּבוֹת עֲלִיּוֹנוֹת,
הַסּוּד שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. וְעַל כֵּן
רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן וְלוֹי, אַחַר כִּף
יְהוּדָה שֶׁיִּרְשׁ מַלְכוּת, וְעַל כֵּן
כָּלֵם בְּמִקּוֹם הַזֶּה.

וְכַתוּב [וְהָ אַחַר זֶה שְׁכַתוּב] (בְּרֵאשִׁית כט)
הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה' וְגו' וַתַּעֲמֵד
מִלְּדָת. מִשׁוּם שְׁכַתוּב נִשְׁלָמוֹ
אַרְבַּעָה עֲמוּדִים. הַפְּעַם אוֹדָה
אֶת ה', מִה הִטְעַם אֲמָרָה בְּזֶה
אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְּכָלֵם? אֵלֹא
מִכָּאן, שֶׁכָּל זְמַן שְׁכַתוּב יִשְׂרָאֵל
בְּגִלוּת, הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ אֵינוֹ שָׁלֵם.
בֵּא רְאָה, אֵף עַל גַּב שְׁשִׁלְשָׁה
בָּנִים הָיוּ עַד שֶׁהוֹלִידָה אֶת
יְהוּדָה, הַכֹּסֵף לֹא הִשְׁלַם, וּמִשׁוּם
כִּף הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא
בְּכָלֵם. וְעַל כֵּן וַתַּעֲמֵד מִלְּדָת. מִה

אֲקָרִי בֵּן לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּאֵתְדִבֵּק
בִּיה, כְּמָה דְּאֵתְ אָמַר, (מִשְׁלִי ל) מִה שְׁמוֹ וּמִה שֵׁם
בְּנוֹ כִּי תִדַע.

לֵאָה, כִּד אוֹלִידָת לְרְאוּבֵן מִה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית
כט) וַתְּקָרָא אֶת שְׁמוֹ רְאוּבֵן. רְאוּבֵן
סֵתָם, בְּגִין דְּאֵתְפְּלִיל בְּתַלְתָּ סֵטְרִין מִתְּחַבְרָן
כְּחֵדָא, שְׁמֵעוֹן וְלוֹי. מָאִי טַעְמָא לוֹי, כְּמָה
דְּאֵתְ אָמַר, (מַלְכִים א ז) לִיּוֹת, חֲבוּרָא דְכָל סֵטְרִין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִהְכָּא, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית מט)
יֵתֵר שְׂאֵת וְיֵתֵר עֵז, כְּתַרְגוּמוֹ בְּכִירוּתָא,
כְּהוֹנָתָא, וּמַלְכוּתָא. וּמַלְכוּתוֹ בְּסֵטְרָא דְגְבוּרָה
אִיהוּ, וְעַל דָּא רְאוּבֵן סֵתָם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא רְאוּ בֵּן סֵתָם, דְּאֵתְפְּלִיל
בְּשְׁמֵעוֹן וְלוֹי. יֵאָה הַכִּי הָיָה דְּעֵתָה.
(ס"א רְעוּתָא) דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) הַפְּעַם יְלוּהָ אִישִׁי
אֵלַי כִּי יִלְדְּתִי לוֹ שְׁלִשָּׁה בָּנִים. בְּגִין דְּהָיָה
תְּלַתָּא דְּמִתְּחַבְרָן כְּחֵדָא.

וְתָא חֲזִי, דְּהֵכָא הוּא. דְּהָא רְתִיכָא עֲלָאָה,
אַבְהָן וְדוּד מְלַכָּא דְּאֵתְחַבְרָ בְּהוּ, וְכִלְהוּ
אַרְבַּע אֵינוֹן רְתִיכִין עֲלָאִין, רְזָא דְשִׁמְא
קְדִישָׁא. וְעַל דָּא, רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לוֹי, לְבַתֵּר
יְהוּדָה דִּירִית מַלְכוּ, וְעַל דָּא, כְּלָהוּ בְּאֵתֵר
דָּא.

וְכַתִּיב (ס"א דָּא כְּתֵר דָּא דְכְתִיב) (בְּרֵאשִׁית כט) הַפְּעַם אוֹדָה
אֶת ה' וְגו' וַתַּעֲמֵד מִלְּדָת,
בְּגִין דְּהֵכָא אֲשֶׁתְּכָלְלוּ אַרְבַּע סְמִכִין. הַפְּעַם
אוֹדָה אֶת ה', מָאִי טַעְמָא אֲמָרָה אוֹדָה אֶת ה'
בְּהָאִי, וְלֹא בְּכָלְהוּ. אֵלֹא מִהְכָּא, כָּל זְמַנָּא (דף
קנה ע"א) דְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, שְׁמָא קְדִישָׁא
לָאו שְׁלִים הוּא.

תָּא חֲזִי, אֵף עַל גַּב דְּתַלְתָּ בְּנִין הָווּ עַד
דְּאוֹלִידָת לִיהוּדָה, לָא שְׁלִים כְּרִסְיָא.

וּבְגִינֵי כִף הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְּכָלְהוּ, וְעַל דָּא וַתַּעֲמֵד מִלְּדָת. מָאִי

ותעמד, דקיימא כרסייא על סמכוהי. (ותעמד עד הכא) ותעמד, דהא עד הכא, ותעמד ביחודא חד, מפאן ולתתא עלמא דפירודא איהו. ואי תימא אינון תרין בנין דאולידת לבתר, כגוונא דא. לא, דהא אינון תרין באלין אתחברו, בגין דשית סטרין דעלמא כחדא אינון.

ותא חזי, פלהו תריסר שבטין, תקוני דכנסת ישראל בהאי עלמא נינהו, לאתתקנא נהורא עלאה אוכמא כמה דאתחזי, ולא תבא עקרא דכלא לאתריה. פלהו עלמין כגוונא חד קיימי, ובהאי אשתכלל עלמא תתאה כגוונא דעלמא דלעילא.

יששכר זבולון, הכא אשתכללו שית בנין, שית סטרין דעלמא. כגוונא דא, בני השפחות אינון ארבע, ואתחברו באלין. ואלין ארבע קשרין דמתחברן בהו, ואוקמוה, ועל דא כתיב, (מלכים א ז) וכל אחריהם ביתה, אף על גב דבני שפחות נינהו, ביתה.

רבי חזקיה אמר, אי הכי, הא אתמר פל מה דאוליד עלמא תתאה, פירודא איהו, דהא כתיב, (בראשית ב) ומשם יפרד, מה תימא ביוסף ובנמין, אי תימא דעלמא חד בהני, לאו איהו. דהא לא נפקו מעלמא עלאה, ועלמא תתאה מה דאולידת אולידת לתתא ולא לעילא, ואי הכי פירודא איהו.

אתא רבי אבא ונשקיה. אמר ליה מלה דא סתים איהו, דהא עלמא עלאה אתתקן בתריסר דאינון מדייליה. אבל תא חזי, רזא דמלה, בכל זמנא צדיק מעלמא תתאה נפיק ועייל, ביה עייל ומניה נפיק. ובגין כך, אתבני באתר דא, ועקרא הוא לעילא ועקרא

זה ותעמד? שעמד הפסא על תומכיו. (ותעמד עד כאן) ותעמד, שהנה עד כאן ותעמד, ביחוד אחר. מפאן ולמטה הוא עולם הפרוד. ואם תאמר, אותם שני הבנים שהולידה אחר כך כמו זה? לא שהרי אותם השנים התחברו עם אלו, משום שששת הצדדים של העולם הם יחד.

וכא וראה, כל שנים עשר השבטים הם תקוניה של כנסת ישראל בעולם הזה, לתקן האור העליון השחור כמו שראוי, ולהשיב את עקר הכל למקומו. כל העולמות כמו אחד עומדים, וזכה נשלם העולם הפתוחו כמו שהעולם שלמעלה.

יששכר זבולון, כאן נשלמו ששה בנים, ששת הצדדים של העולם. כמו כן בני השפחות הם ארבע, והתחברו עם אלו, ואלו ארבעת הקשרים שמתחברים בהם, ובארוה. ועל כן כתוב (מלכים א ז) וכל אחריהם ביתה. אף על גב שבני שפחות הם - ביתה.

רבי חזקיה אמר, אם כך, הרי נאמר, פל מה שהוליד העולם הפתוחו הוא פרוד, שהרי כתוב ומשם יפרד. מה תאמר ביוסף ובנמין? אם תאמר שעולם אחד באלה - זה אינו, שהרי לא יצאו מן העולם העליון, והעולם הפתוחו - מה שהוליד, הוליד למטה ולא למעלה, ואם כך הוא פרוד.

בא רבי אבא ונשקו. אמר לו, דבר זה הוא נסתר, שהרי העולם העליון התתקן בשנים עשר של אותם משלו. אבל בא ראה סוד הדבר, בכל זמן הצדיק מהעולם הפתוחו יוצא ונכנס, בו נכנס וממנו יוצא, ומשום כך נבנה במקום הזה, והעקר הוא

למעלה, והעקר הוא למטה, [צדיק, בו נכנס בו יוצא] והוא תמיד בעולם התחתון לעולם, פתוב ויהי בצאת נפשה פי מתה.

בא ראה, בעולם התחתון הזה, הצדיק נכנס בו וממנו יוצא. פשנכנס הוא בסוד של יוסף הצדיק, וכשיוצא הוא בסוד של בנימין. זהו שכתוב ויהי בצאת נפשה פי מתה. מי נפשה? זה הצדיק שיוצא ממנה.

זה בנימין, נקרא בן אוני, שחשבה שהולידה למטה בעולם הפרוד, ונשארו אחד עשר באותם למעלה. מה פתוב? ואביו קרא לו בנימין, בן ימין. שהרי התעלה למעלה בעולם העליון. שפאשר נאבד יוסף, בנימין השלים את מקומו. ועל פן הצדיק נכנס ויוצא בעולם התחתון. משום כך יוסף ובנימין וכל השנים עשר, כמו שלמעלה ביחוד אחד.

הפעם אודה את ה'. רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים קיא) אודה ה' בכל לבב בן ישרים ועדה. בכל לבב? בכל לב הנה צריך להיות! אלא דוד בסוד עליון של השם הקדוש רצה להודות לקדוש ברוך הוא. אודה ה' בכל לבב - ביצר טוב וביצר רע, ואלו שני הצדדים, אחד ימין ואחד שמאל.

בסוד ישרים ועדה - אלו הם שאר הצדדים של העולם הזה, שהרי לבב כמו צפון ודרום. בסוד ישרים - אלו הם שאר צדדי העולם, שהם ששה כמו שלמעלה. ועדה - זהו המקום של יהודה, וכתוב (תהלים קלב) ועדתי זו אלמדם. וכתוב (הושע יב) ויהודה עד רד עם אל וגו'. פתיב (תהלים קלח) אודך בכל לבי נגד אלהים אומרך. פאן במקום אחד

הוא לתתא, (ס"א צדיק ביה עייל ביה נפיק) ובעלמא תתאה (דף קנה ע"ב) איהו תדיר לעולם, פתיב, (בראשית לה) ויהי בצאת נפשה פי מתה.

תא חזי בהאי עלמא תתאה, צדיק ביה עייל ומניה נפיק, פד עייל, איהו ברזא דיוסף הצדיק, פד נפיק ברזא דבנימין הדא הוא דכתיב, (בראשית לה) ויהי בצאת נפשה פי מתה, מאן נפשה, דא צדיק דנפיק מנה.

ודא בנימין, נקרא בן אוני, דחשיבת דאולידת לתתא בעלמא דפירודא, ואשתארו חד סרי פאינון לעילא. מה כתיב ואביו קרא לו בנימין בן ימין, דהא אסתלק לעילא בעלמא עלאה. דכד אתאביד יוסף, בנימין אשלים אתריה. ועל דא צדיק בעלמא תתאה עייל ונפק, בגין כך יוסף ובנימין וכלהו תריסר, פגוונא דלעילא ביחודא חד. הפעם אודה את ה', (בראשית כט) רבי שמעון

פתח ואמר, (תהלים קיא) אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה, בכל לבב, בכל לב מיבעי ליה. אלא, דוד ברזא עלאה דשמא קדישא, קא בעי ליה לאודאה ליה לקדשא בריך הוא, אודה ה' בכל לבב ביצר טוב וביצר רע, ואלין תריין סטריין, חד ימינא וחד שמאלא.

בסוד ישרים ועדה, אלין אינון שאר סטריין דהאי עלמא, דהא לבב, פגוונא דדרום וצפון. בסוד ישרים, אלין אינון שאר סטרי עלמא, דאינון שית פגוונא דלעילא.

ועדה, דא הוא אתר דיהודה, וכתוב, (תהלים קלב) ועדתי זו אלמדם. וכתוב, (הושע יב) ויהודה עוד רד עם אל וגו'. פתיב (תהלים קלח) אודך בכל לבי נגד אלהים אומרך, הקא באתר חד קאמר, דכתיב נגד אלהים אומרך. דהא לגבי האי

נאמר, שכתוב נגד אלהים
אזמר, שהרי לדרגה הזו אמר
שירה, לחבר אותה לימין.

בא ראה, יהודה אחוז בכל
הצדדים. אחוז בדרום, אחוז
במזרח. שהרי הוא בא מצד
השמאל, וראשיתו בצפון, ואחוז
בדרום, משום שהוא הולך לימין
ונאחז בגוף. משום כן, הפעם
אודה את ה'. ותעמד מלדת.
ותעמד, שעמדה בקיום של
הברית פראוי, שהרי הכל נתקן
מרכבה קדושה.

רבי שמעון יצא לקריה. הזדמן
לו רבי אבא ורבי חייא ורבי
יוסי. פיון שראה אותם, אמר,
התחדשות של התורה צריך פאן.
ישבו שלשת אלה [מים]. כשצצה
ללכת, פתח כל אחד מהם
בפסוק.

רבי אבא פתח ואמר, וה' אמר
אל אברהם אחרי הפרד לוט
מעמו, שא נא עיניך וראה וגו'.
וכי לפי הראיה של אברהם יורש
את הארץ, ולא יותר? עד כמה
רואה בן אדם? שלש פרסאות,
או ארבע או חמש פרסאות,
והוא אומר פי את כל הארץ אשר
אתה ראה וגו'!

אלא, פיון שארבעת הצדדים
של העולם רואה, את כל הארץ
רואה. שהרי ארבעת הצדדים
של העולם הם כללו של כל
העלם. עוד, הרים אותו הקדוש
ברוך הוא על ארץ ישראל
והראה לו שהיא קשורה בצדדי
העולם, והיה רואה את הכל.
כמו כן, מי שרואה את רבי
שמעון, רואה את כל העולם,
השומחה של מעלה ומטה.

פתח רבי חייא ואמר, הארץ
אשר אתה שוכב עליה לך אתגנה
ולזרעה, וכי אותו המקום לבדו
הבטיח לו הקדוש ברוך הוא,

דרגא קאמר שירתא, לחברא ליה בימינא.
תא חזי, יהודה אחיד בכל סטרין, אחיד
בדרום ואחיד במזרח. דהא איהו מסטר
שמאלא קא אתיא, ושירותיה בצפון ואחיד
בדרום, בגין דאיהו אזיל לימינא ואתאחיד
בגופא, בגין כן (בראשית כט) הפעם אודה את ה'.
ותעמד מלדת, ותעמד, דקיימא בקיימא
דקיימא פדקא יאות, דהא אתתקן פלא
רתיכא קדישא.

רבי שמעון נפק לקרייתא, אזדמן ליה רבי
אבא ורבי חייא ורבי יוסי, פיון דחמא
לון, אמר חדותתי דאורייתא אצטריך הקא,
יתבו תלתא אלין, (ס"א יומין) פד בעא למיזל,
פתח כל חד וחד קרא.

רבי אבא פתח ואמר, (בראשית יג) וה' אמר אל
אברהם אחרי הפרד לוט מעמו וגו', שא
נא עיניך וראה וגו'. וכי לפום חיזו דאברהם
ירית ארעא ולא יתיר. עד כמה חמי בר נש,
תלת פרסי או ארבע או חמש פרסי, ואיהו
אמר (בראשית יג) פי את כל הארץ אשר אתה
רואה וגו'.

אלא, פיון דארבע סטרין דעלמא חמי, כל
ארעא חמי. דהא ארבע סטרי
דעלמא, פללא דכל עלמא. תו, זקף ליה
קדשא בריך הוא על ארעא דישראל, (דף קנו
ט"ו) ואחמי ליה דאיהי קשירא בסטרי
דעלמא, והוה חמי פלא. כגוונא דא, מאן
דחמי ליה לרבי שמעון, פל עלמא חמי,
חדוותא דעילא ותתא.

פתח רבי חייא ואמר (בראשית כח) הארץ אשר
אתה שוכב עליה לך אתגנה ולזרעה,
וכי ההוא אתר בלחודוי אבטח ליה קדשא
ברוך הוא, דהא ארבע אמין או חמשא הוו

שְׁהָרִי אֲרַבַּע אַמּוֹת או חֲמֵשׁ הֵיזַק וְלֹא יוֹתֵר? אֵלֶּא כְּבֹרֵךְ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִמְצָא שְׁאוֹתוֹ מְקוֹם הוּא הַכֶּלֶל שֶׁל כָּל הָאָרֶץ. וְמָה אוֹתוֹ הַמְּקוֹם הוּא הַכֶּלֶל שֶׁל כָּל הָאָרֶץ - רַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁהוּא הַמְּאֹרֶשׁ שֶׁל כָּל הָאָרֶץ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שְׁשָׁקוּל כָּכֵל הַעוֹלָם.

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, הַפַּעַם אֹרְזָה אֶת ה', וְכִי כָכֵל מָה שְׁהוֹלִידָה לֹא רְאוּיָה לְהוֹדוֹת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלֶּא בְּזָה? אֵלֶּא יְהוּדָה הוּא הַבֵּן הַרְבִּיעִי לְכַפְּסָא, וְהוּא מְשָׁלִים אֶת הַכַּפְּסָא. וּמְשׁוּם כֶּף יְהוּדָה לְבָדוֹ תְּקוּן הַכַּפְּסָא וְתוֹמָךְ שֶׁל כָּל הַתּוֹמְכִים.

[שְׁחִיזוּ שְׁלֹשָׁה, אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְעִשָׂב, וְזֶה בֶּן דָּוִד מִיְהוּדָה וְהַשְּׁלִים הַכַּפְּסָא, וְעַל כֶּף נִקְרָא יְהוּדָה, שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְהַדְּלָ"ת (אֲרַבְעֵי רִגְלוֹי) מְרַגְלוֹת הַכַּפְּסָא] רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמַאִיר אֶת כָּל הַעוֹלָם בְּתוֹרָה וְכַמָּה מְאֹרוֹת מְאִירִים בְּשִׁבְלֵוֹ, עַל

אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וַיִּרְדֵּךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוֹדָאִים בְּשָׂדֶה. רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קד) מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' פְּלִם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֶאכֶה הָאָרֶץ קִנְיָנָךְ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֵלֶּא מִי יָכוֹל לְמַנּוֹת אֶת מַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהֵנָּה כַּמָּה צְבָאוֹת וּמַחֲנֹת מְשָׁנִים זֶה מְזֶה שְׁאִין לָהֶם חֲשָׁבוֹן, וְכֵלֶם בְּפַעַם אַחַת, כְּמוֹ פְּטִישׁ שְׁמוּצִיא זִיקִים לְכָל הַצְּדָדִים בְּפַעַם אַחַת, כֶּף הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוּצִיא כַּמָּה מִיָּנִים וּמַחֲנֹת מְשָׁנִים זֶה מְזֶה שְׁאִין לָהֶם חֲשָׁבוֹן, וְכֵלֶם בְּפַעַם אַחַת.

בֶּא רְאָה, בְּדַבּוּר וּבְרוּחַ יְחִיד וְעֲשֵׂה הַעוֹלָם, שְׁפָתוֹב בְּדַבְּרֵי ה' שְׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיּוֹ כָּל צְבָאִים. בְּדַבְּרֵי ה' - זֶה הַדְּבָר.

וְלֹא יוֹתֵר. אֵלֶּא, בְּזַמְנָא הַהוּא, בְּאִינוּן אֲרַבַּע אַמּוּן, כְּפִיל לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל אֲרַעָא דִּישְׂרָאֵל. אֲשֶׁתַּפַּח הַהוּא אֶתֶר כְּלָלָא דְכָל אֲרַעָא, וְמָה הַהוּא אֶתֶר אִיהוּ כְּלָלָא דְכָל אֲרַעָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאִיהוּ בּוּצִינָא דְכָל אֲרַעָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְשָׁקוּל כָּכֵל עַלְמָא.

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, הַפַּעַם אֹרְזָה אֶת ה', וְכִי כְּכֹלְהוּ דְּאוֹלִידָת, לֹא אֲתַחֲזִי לְאוֹדָאָה לִיָּה לְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵלֶּא בְּהָאִי. אֵלֶּא יְהוּדָה אִיהוּ בְּרָא רַבִּיעֵאָה לְפְרִסְיָא, וְאִיהוּ אֲשָׁלִים לְפְרִסְיָא. וּבְגִין כֶּף, יְהוּדָה בְּלַחֲדוּדִי, תְּקוּנָא דְפְרִסְיָא וְסַמְכָא דְכֹלְהוּ

סְמָכִין. (נ"א רְחוּוֹ תְּלָת, אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְעִשָׂב וּבְרִין אֲתָא דָּוִד מִיְהוּדָה וְאֲשָׁלִים לְכַרְסִיָּא, וְעַל כֶּף אֲקַבְרִי יְהוּדָה דְּאִיהוּ שְׁמָא קְדִישָׁא וְהַדְּלָ"ת (ס"א

ד' רִגְלוֹתֵי) מְרַגְלוֹתֵי דְכּוֹרְסִיָּא) רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּנִהִיר כָּל עַלְמָא בְּאוֹרִיָּתָא וְכַמָּה בּוּצִינָן נְהָרִין בְּגִינָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וַיִּרְדֵּךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוֹדָאִים בְּשָׂדֶה. (בְּרֵאשִׁית ל) רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר,

(תְּהִלִּים קד) מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' פְּלִם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֶאכֶה הָאָרֶץ קִנְיָנָךְ. הָאִי קְרָא אוּקְמוּהָ, בְּכַמָּה אֶתֶר. אֵלֶּא, מֶאֵן יָכִיל לְמַמְנִי עוֹבְדוּי דְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא כַּמָּה חִילִין וּמְשָׁרְיִין, מְשַׁנְיִין דָּא מִן דָּא, דְּלִית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וְכֹלְהוּ בְּזַמְנָא חָדָא, כְּמַרְזָפָא דְאַפִּיק זִיקִין לְכָל סְטָרִין בְּזַמְנָא חָדָא. כֶּף קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲפִיק כַּמָּה זִינִין וּמְשָׁרְיִין מְשַׁנְיִין דָּא מִן דָּא, דְּלִית לוֹן חוּשְׁבָּנָא וְכֹלְהוּ בְּזַמְנָא חָדָא.

תָּא חֲזִי, בְּדַבּוּרָא וּבְרוּחָא כְּחָדָא, אֲתַעְבִּיד עַלְמָא, דְּכַתִּיב (תְּהִלִּים לג) בְּדַבְּרֵי ה' שְׁמַיִם

נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיּוֹ כָּל צְבָאִים. בְּדַבְּרֵי ה', דָּא

וברוח פיו - זו הרוח. זה בלי זה לא הולך, ונכללים זה עם זה ויוצאים מהם כמה צבאות לצבאות, ומחנות למחנות, והכל בפעם אחת.

בא ראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולמות, הוציא אור נסתר אחר, שמהאור ההוא יוצאים ומאירים כל אותם האורות שהתגלו, ומאותו האור יוצאים והתפשטו ונעשו שאר האורות, והוא העולם העליון.

ועוד, האור העליון הזה התפשט ועשה אמן, אור שאינו מאיר, ועשה את העולם התחתון. ומשום שהוא אור שלא מאיר, רוצה להתקשר למעלה, רוצה להתקשר למטה. ובקשר שלמטה נקשר להאיר בקשר שלמעלה. והאור הזה שאינו מאיר בקשר שלמעלה, מוציא את כל החילות והמחנות למינים רבים. זהו שכתוב מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית וגו'.

וכבר מה שבארץ כך גם למעלה, ואין לה דבר קטן בעולם הזה שלא תלוי בדבר אחר עליון שהתמנה עליו למעלה. משום שכשמתעורר זה שלמטה, מתעורר אותו שהתמנה עליו למעלה, שהכל נאחז זה עם זה.

בא ראה, כתוב תני נא לי מודודאי בנה. לא הדודאים הם שילדו את רחל, אלא הקדוש ברוך הוא מגלגל את הדבר על ידי אותם דודאים כדי שיצא יששכר, שאוחז בתורה יותר מכל השבטים, משום שהרי רחל האחוזה ביצקב לא השאירה אותו ללאה. זהו שכתוב המעט קחתך את אישי, וכתוב לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנה.

דבורא. וברוח פיו, דא רוחא. דא בלא דא לא אזיל, ואתפליל דא בדא, ונפיק מנייהו כמה חילין לחילין, ומשריין למשריין, וכלא בזמנא חדא.

תא חזי כד בעא קדשא בריה הוא למברי עלמין, אפיק חד נהורא סתימאה. דמן ההוא נהורא, נפקין ונהרין כל אינון נהורין דאתגליין. ומההוא נהורא, נפקין ואתפשטו ואתעבידו שאר נהורין ואיהו עלמא עלאה. תו, אתפשט האי נהורא עלאה, ועביד אומנא, נהורא דלא נהיר, ועביד עלמא תתאה. ובגין דאיהו נהורא דלא נהיר, בעי לאתקשרא לעילא, (דף קנו ע"ב) בעי לאתקשרא לתתא, ובקשרא דלתתא, אתקשר לאתנהרא בקשרא דלעילא. והאי נהורא דלא נהיר, בקשרא דלעילא, אפיק כל חילין ומשריין לזינין סגיאיין, הדא הוא דכתיב מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית וגו'.

זכר מה די בארעא, הכי נמי לעילא. ולית לה מלה זעירא בהאי עלמא, דלא תלייא במלה אחרא עלאה דאתפקדא עליה לעילא, בגין דכד אתער האי לתתא, אתער ההוא דאתפקדא עליה לעילא, דכלא אתאחד דא בדא.

תא חזי כתיב, (בראשית ל) תני נא לי מודודאי בנה. לאו דודאים אולידו לה לרחל, אלא קדשא בריה הוא קא גלגל מלה על ידי דאינון דודאים. בגין דיפוק יששכר, דאחיד באורייתא יתיר מפלהו שבטין. בגין דהא רחל אחידא ביה ביצקב, לא שבקת ליה לגבי לאה. הדא הוא דכתיב (בראשית ל) המעט קחתך את אישי, וכתוב לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנה.

הם גרמו דיפוק יששכר לעלמא, בגין דסליק ריחא דאורייתא, קמי קדשא ברין הוא, הדא הוא דכתיב (שיר השירים ז) הדודאים נתנו ריח וגו'. וכתוב (בראשית ל) וישכב עמה בלילה הוא, והרי פשוטה שהעולם העליון הוא שנסתר ולא נגלה, משום שהרי התורה יוצאת מהעולם העליון.

ובכר אתר, עלמא עלאה. הוא, דלא אתגליא, והא אתמר, (במדבר יח) ועבד הלוי הוא, כדי להמשיך ממנו ברכות לכל, ויששכר נאחז בו, ועל כן קוראים עץ החיים, העץ שלאותם החיים העליונים שנקרא הוא ולא אתה.

ואם תאמר שהדודאים הללו פתחו את מעיה של רחל - לא, שהנה כתוב ושמע אליה אלהים ויפתח את רחמה. הקדוש ברוך הוא ולא דבר אחר. משום שאותם הדודאים, אף על פי שכחם למעלה, באותו הפח שלהם לא מתמנה פקידת הפנים, שהרי הפנים תלויים במזל, ולא בדבר אחר. ואם תאמר שהנה הם נכראו לחנם - לא, שהרי אפלו לדבר הזה הם סיוע לאותם שמתעפכים, ואינם עקרות, ולא נגזר עליהם אלא במזל.

ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא וגו'. הדבר הזה הוא חצפה? אינו כן, אלא מפאן למדנו ענותנותה של לאה, שלא אמרה דבר לפני אחותה, והיא הקדימה לדרך ואמרה לו פחשאי והודיעה לו, שהרי זה היה ברשות רחל, שכתוב כי שכר שכרתיה. מרחל נטלה רשות. וכדי שלא ירע בעיני רחל, אמרה לו בחוץ, ולא בפנית.

היה, דכתיב, (שם) פי שכור שכרתיה, מרחל נטילת רשו, ובגין דלא יבאיש בעינאה דרחל, אמרה ליה לבר ולא בכיתא.

איון גרמו דיפוק יששכר לעלמא, בגין דסליק ריחא דאורייתא, קמי קדשא ברין הוא, הדא הוא דכתיב (שיר השירים ז) הדודאים נתנו ריח וגו'. וכתוב (בראשית ל) וישכב עמה בלילה הוא, והא אוקמוה, דעלמא עלאה. הוא, דסתים ולא גליא, בגין דהא אורייתא מעלמא עלאה נפקת.

ובכר אתר, עלמא עלאה. הוא, דלא אתגליא, והא אתמר, (במדבר יח) ועבד הלוי הוא, בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא, ויששכר ביה אתאחיד, ועל דא קרינן עץ החיים, אילנא דאינון חיינ עלאין, דאקרי הוא ולא אתה.

ואי תימא דאלין דודאים פתחו מעהא דרחל. לאו, דהא כתיב, (בראשית ל) וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה, קדשא ברין הוא, ולא מלה אחרא. בגין דאינון דודאים, אף על גב דחילא דלהון לעילא. בההוא חילא דלהון, לא אתמני פקידא דבנין, דהא בנין במזלא תליין, ולא במלה אחרא. ואי תימא דהא אינון למגנא אתבריא, לאו, דהא אפילו (דף קנו ע"א) למלה דא, סיועא אינון לאינון דמתעפכי, ולא אינון עקראן, ולא אתגזר עלייהו אלא במזלא.

ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא וגו'. (בראשית ל) האי מלה חציפותא איהו. לאו איהו הכי, אלא מהכא אוליפנא, ענותנותא דלאה, דלא אמרה קמי אחתה מידי, ואיהי אקדימת לאורחא, ואמרה ליה פחשאי, ואודעא ליה. דהא ברשותא דרחל

היה, דכתיב, (שם) פי שכור שכרתיה, מרחל נטילת רשו, ובגין דלא יבאיש בעינאה דרחל, אמרה ליה לבר ולא בכיתא.

וְרָא עוֹד אֶלָּא פִּתְחָא מְשַׁכְּנָא דְלֵאָה (לבר),
נִפְקַת לְבַר, וְעַיִילַת לִיָּה לְיַעֲקֹב בְּפִתְחָא
דְּלְבַר, עַד לָא יִיעוּל לְמִשְׁכְּנָא דְרַחֵל. מָאִי
טַעֲמָא, בְּגִין דְּלֵא תִימָא מְלָה קָמִי דְרַחֵל, וְלֵא
תַּחְצִיף קָמִי אַחְתָּהָא. וְלֵא עוֹד, אֶלָּא אָמְרָה
לֵאָה, אִי יִיעוּל יַעֲקֹב בְּמִשְׁכְּנָא דְרַחֵל, לָאו
דִּין הוּא לְאַפְקִיָּה מִתַּמְזָן, בְּגִין כֶּף אַקְדִּימַת
לִיָּה לְבַר.

וְרָא עוֹד, אֶלָּא בְּפִתְחָא שֶׁל מִשְׁכַּן
לֵאָה ^[לחיי] יִצְאָה הַחוּצָה,
וְהַכְּנִיסָה אֶת יַעֲקֹב בְּפִתְחָא
שֶׁבַחוּץ טָרַם שֶׁיִּכְנַס לְמִשְׁכַּן
רַחֵל. מָה הַטַּעַם? כִּדֵּי שֶׁלֹּא
תֹּאמַר דְּבַר לְפָנֵי רַחֵל, וְלֹא
תִּתְחַצֵּף לְפָנֵי אַחֻוּתָהּ. וְלֹא עוֹד,
אֶלָּא אָמְרָה לֵאָה, אִם יִכְנַס יַעֲקֹב
לְמִשְׁכַּן רַחֵל, אֵינּוּ דִּין לְהוֹצִיאוֹ
מִשָּׁם, מִשּׁוּם כֶּף הַקְּדִימָה לוֹ
בַּחוּץ.

וְכֹרְ הָאִי לָמָּה, אֶלָּא לֵאָה רוּחָא דְקוּדְשָׁא
אַתְעֵרַת בָּהּ, וַיִּדְעַת דְּכָל הַיְי שֶׁבְטִין
עֲלָאִין, כִּלְהוּ קְדִישִׁין, יִפְקוּן מְנָה, וְדַחֲקַת
שַׁעֲתָא, בְּחִבִּיבוּתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וּבְגִין
כֶּף הִיא קְרֵאת לֹון שְׁמָהּ, בְּרִזָּא דְחִכְמָתָא.

וְכֹרְ זֶה לָמָּה? אֶלָּא שְׂרוּחַ הַקֹּדֶשׁ
הַתְּעוֹרְרָה בְּלֵאָה, וַיִּדְעָה שֶׁכָּל
הַשְּׁבִטִים הָעֲלִיּוֹנִים הֵלְלוּ, כָּל־
קְדוּשִׁים, יִצְאוּ מִמֶּנָּה, וְדַחֲקָה
הַשַּׁעֲרָה בְּחִבִּיבוּת לְקוּדְשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, וּמִשּׁוּם כֶּף קְרֵאָה לָהֶם
שְׁמוֹת בְּסוּד הַחִכְמָה.

רַבִּי חֲיִיא וְרַבִּי יוֹסִי, הוּוּ אֶזְלִי בְּאוּרְחָא,
אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲיִיא, בְּכָל זְמַנָּא
דְּאֶזְלִינָן בְּאוּרְחָא, וְלַעֲיָנָן בְּאוּרֵייתָא,
קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא מְרַחֵשׁ לָן נְסִין, וְהַשְׁתָּא
אוּרְחָא דָּא אַרִיף לָן, נִתְעַסֵּק בְּאוּרֵייתָא,
וְקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא יִזְדַּוּג בְּהֵדָן.

רַבִּי חֲיִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲיִיא,
בְּכָל פַּעַם ^[שאנו] הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ
וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְרַחֵשׁ לָנוּ נְסִים, וְכַעַת
הַדֶּרֶךְ הוּוּ אַרְכָּה לָנוּ, נִתְעַסֵּק
בַּתּוֹרָה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
יִתְחַבֵּר עִמָּנוּ.

פִּתְחָ רַבִּי חֲיִיא וְאָמַר, (שְׁמוֹת יב) בְּרֵאשׁוֹן
בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב
תֹּאכְלוּ מִצּוֹת, וּכְתִיב, (דְּבָרִים טז) שְׁבַעַת יָמִים
תֹּאכְל עֲלִיו מִצּוֹת לָחֶם עֲנִי, לָחֶם עֲנִי כְּתִיב,
הָאִי מְלָה אִתְעָרוּ בָּהּ חֲבֵרִיאָא. אָבַל תָּא חֲזִי,
כִּד הוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, הוּוּ בְּרִשׁוּתָא אַחְרָא.
כִּד בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְקַרְבָּא לֹון לְגַבִּיָּה,
יְהֵב לֹון אִתֵּר דְּלָחֶם עֲנִי. לָחֶם עֲנִי, מָאֵן עֲנִי.
דָּא דוּד מְלָפָא, דְּכְתִיב בִּיה (תְּהִלִּים מו) כִּי עֲנִי
וְאַבִּיוֹן אָנִי.

פִּתְחָ רַבִּי חֲיִיא וְאָמַר, (שְׁמוֹת יב)
בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מִצּוֹת, וּכְתוּב (דְּבָרִים
טז) שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכְל עֲלִיו מִצּוֹת
לָחֶם עֲנִי. לָחֶם עֲנִי כְּתוּב. בְּדְבַר
הַזֶּה הַתְּעוֹרְרוּ בּוֹ הַחֲבֵרִים. אָבַל
כִּאֵן רָאָה, כִּשְׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל
בְּמִצְרַיִם, הָיוּ בְּרִשׁוּת אַחְרַת.
כִּשְׁרָצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַרְב
אוֹתָם אֵלִיו, נִתַּן לָהֶם מְקוֹם שֶׁל
לָחֶם עֲנִי, לָחֶם עֲנִי. מִי הָעֲנִי? זֶה
דוּד הַמְּלָף, שְׁכְּתוּב בּוֹ (תְּהִלִּים פו)
כִּי עֲנִי וְאַבִּיוֹן אָנִי.

וְהָאִי לָחֶם עֲנִי אֶקְרִי מִצָּה, נוֹקְבָא בְּלָא
דְּכוּרָא, מְסַפְנוּתָא הוּוּ, אִתְקַרְיָבוּ לְגַבִּי
מִצָּה בְּקַדְמִיתָא, כִּינּוּן דְּקַרְיָבוּ לֹון יְתִיר, עַיִיל
לֹון קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּדַרְגִּין אַחְרַנִּין,

וְלָחֶם עֲנִי הַזֶּה נִקְרָא מִצָּה, נִקְבָּה
כִּלְי זְכַר הִיא עֲנִי. הַתְּקַרְבוּ לְמִצָּה
בְּהִתְחַלָּה. כִּינּוּן שֶׁקְרָבוּ אוֹתָם
יוֹתֵר, הַכְּנִיס אוֹתָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּדַרְגוֹת אַחְרוֹת, וְהִתְחַבֵּר

זכר עם נקבה. ואז, כשמצה מתחברת בדכור, נקרא מצוה, בתוספת וא"ו. זהו שכתוב (דברים ט) כי המצוה הזאת. משום כך מצה בראשונה, ואחר כך מצוה. בעודם הולכים שמעו קול אחד שאומר: גודד של רוצחים אורבים בדרך, סטו למעלה, אל תרדו לטיהר חסרת הגג שלמטה. אמר רבי יוסי, מזה נשמע שהקדוש ברוך הוא רוצה לשמר את דרכינו. עלו למעלה ונכנסו להר אחד, בין סלעים חזקים. אמרו, הואיל והקדוש ברוך הוא רצה בדרך הזו, נראה דבר, או יתרחש לנו נס.

הלכו. ישבו על בקיעי הסלע. עלה להם איש אחד. תמהו. אמר רבי יוסי, מי אתה? אמר, אני מאנשי ארקא. אמר לו, ושם יש בני אדם? אמר, כן, וזרעים וקוצרים, מהם במראה אחר משנים ממני, ועליתי אליכם להפיר מפם, מה שמה של הארץ שאתם בה?

אמר לו, ארץ, משום שפאן שורה ארץ החיים, שכתוב (איוב כח) ארץ ממנה יצא לחם. מזו יצא לחם? בשאר הארץ לא יצא לחם, ואם יוצא, לא משבעת המינים. בינתיים נכנס למקומו. תמהו. אמרו, ודאי הקדוש ברוך הוא רוצה לעורר אותנו באיזה דבר.

אמר רבי חייא, ודאי על הפסוק הזה שאמרת, זכרתי שלמדתי מסבי דבר אחד עליון בפסח, שנתן להם הקדוש ברוך הוא לישראל הלחם הזה מארץ החיים, ואחר כך לחם מן השמים, הלחם הזה, והנה בארנו את הדבר.

עוד היה אומר, שאדם, כשיוצא לחם, מתעורר לדעת ולהפיר. כך

ואתחבר דכורא בנוקבא. וכדין, מצה פד אתחברת בדכורא אקרי מצוה בתוספת וא"ו, הדיא הוא דכתיב, (דברים ל) כי המצוה הזאת.

בגיני כך, מצה בקדמיתא, ולבחר מצוה. עד דהוו אזלי, שמעו חד קלא דאמר, טופסרא דקטנון, עקימן באורחא, סטו לעילא, לא תחתון בקוסטרא דקטרא דלתתא. אמר רבי יוסי, שמע מינה, דקדשא בריך הוא בעי לנטרא אורחין. סליקו לעילא, ועאלו בחד טורא, בין טנרין תקיפין, אמרו, הואיל וקדשא בריך הוא בעא באורחא דא, מלה נחמי או ניסא (תרויש) אתרחיש לן.

אזלי, יתבי גבי בקיעי דטנרא. סליק לון חד בר נש, תוהו, אמר רבי יוסי מאן אנת. אמר מאנשי ארקא אנא, אמר ליה, ותמן אית בני נשא, אמר אין, וזרעין וחצדין, מנייהו בחיזו אתרא משניין מנאי, וסליקנא גבייכו, למנדע מנייכו, מה שמייה דארעא דאתון בה.

אמר ליה, ארץ, בגין דהכא ארץ החיים שריא, דכתיב, (איוב כח) ארץ ממנה יצא לחם, מהאי יצא לחם, בשאר ארעא לא יצא לחם, ואי נפיק, לאו משבעת המינים. אדהכי עאל לאתריה. תוהו, אמרו ודאי קדשא בריך הוא בעי לאתערא לן במלה.

אמר רבי חייא, ודאי על האי קרא דאמרת, דכירנא דאוליפנא מסבאי, חד מלה עלאה. בפסח, דיהב לון קדשא בריך הוא לישראל לחם דא, מארעא דחיי, ולבחר לחם מן השמים, לחם דא, והא אוקימנא מלה.

תו הוה אמר, דבר (דף קנו ע"ב) נש, פד נפיק להאי עלמא, לא ידע מידי, עד דאטעיים לעולם הזה, לא ידע דבר עד שטועם לחם. פיון שאוכל

כְּשִׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים דְּבַר, עַד שֶׁהִטְעִים לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ הַזֶּה, שֶׁכְּתוּב אָרֶץ מְמַנָּה יֵצֵא לֶחֶם, וְאֵז נִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְדַעַת וּלְהַפִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְתִינוּק לֹא יוֹדֵעַ וְלֹא מִפִּיר עַד שֶׁטּוּעַם לֶחֶם שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ וְלֹא הִכִּירוּ בַּדְּבָרִים שֶׁלְמַעֲלָה עַד שֶׁאָכְלוּ לֶחֶם עֲלִיּוֹן, וְאֵז יָדְעוּ וְהִכִּירוּ אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם, וְרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיִּשְׂרָאֵל יָדְעוּ יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָאוּי לְאָרֶץ הַזֶּה, וְלֹא יִכְלוּ, עַד שֶׁטְעֲמוּ לֶחֶם מְאוֹתוֹ הַמְּקוֹם, וּמִי הוּא? שְׁמַיִם, שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת טו) הִנְנִי מְמַטִּיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וְאֵז יָדְעוּ וְהִסְתַּכְּלוּ לְאוֹתוֹ מְקוֹם. וְעַד שֶׁאָכְלוּ לֶחֶם מְאוֹתוֹ מְקוֹם, (וְעַד שֶׁלֹּא אָכְלוּ לֶחֶם בְּאֵלוֹ הַמְּקוֹמוֹת) לֹא יָדְעוּ דְּבַר וְלֹא הִכִּירוּ.

בָּא רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקוּ. אָמַר, וַדַּאי עַל זֶה הָעִיר אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּזֶה, וְעַל כֵּן הִרְאִיתִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְדַעַת הִיָּה הַלֶּחֶם. קָמוּ וְהִלְכוּ. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים רָאוּ שְׁנֵי פְרוֹת, אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נִקְבָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵינִן לָנוּ דְּבַר בְּעוֹלָם שְׂאִינוּ זָכָר וְנִקְבָּה, וְכָל מָה שֶׁבְּאָרֶץ - כִּף גַּם בֵּינָם.

פָּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, וַיִּבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעֶרְבַת וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ וְגו'. וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ, מִיֵּן יָדְעָה? הֲרִי אָמְרוּ שְׂגָעָה הַחֲמוֹר, וְלָאָה יָדְעָה וַיֵּצְאָה אֵלָיו, וְגַרְם לוֹ שִׁיִּצֵּא מִמֶּנָּה יִשְׁשָׁכֵר. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב יִשְׁשָׁכֵר חֲמוֹר גָּרַם, אֵל תִּקְרִי גָרַם אֶלָּא גָרַם, שֶׁהַחֲמוֹר גָּרַם לוֹ. אָמְרָה לָאָה: וַדַּאי יָדַעְתִּי שְׂאֵם יִכְנַס יַעֲקֹב לְמִשְׁפַּחַת רַחֵל, אֵינִן

נִהְיָא. כִּיּוֹן דְּאָכִיל נִהְיָא, אֲתַעַר לְמַנְדַּע וְלֹא שְׁתַּמוּדְעָא. כִּף כַּד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הָווּ יָדְעֵי מַדִּי, עַד דְּאִטְעִים לוֹן קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לֶחֶם מִהַאי אָרֶץ, דְּכַתִּיב אָרֶץ מְמַנָּה יֵצֵא לֶחֶם, וּכְדִין עָאלוּ יִשְׂרָאֵל, לְמַנְדַּע וְלֹא שְׁתַּמוּדְעָא לִיהַ לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וַיִּנוּקָא לֹא יָדַע, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעָא, עַד דְּטְעִים נִהְיָא דְהַאי עֲלֵמָא.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ בְּמַלְיָן דְּלַעֲיִלָא, עַד דְּאָכְלוּ לֶחֶם עֲלָאָה, וּכְדִין יָדְעוּ וְאֲשַׁתְּמוּדְעוּ בַּהֵהוּא אֲתֵר וּבְעָא קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דִּינִדְעוּן יִשְׂרָאֵל יִתִּיר, בַּהֵהוּא אֲתֵר דְּאֲתַחְזִי לְהַאי אָרֶץ. וְלֹא יִכִּילוּ, עַד דְּטְעֲמוּ לֶחֶם, מִהֵהוּא אֲתֵר, וּמֵאֵן אִיהוּ, שְׁמַיִם. דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת טו) הִנְנִי מְמַטִּיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וּכְדִין יָדְעוּ וְאֲסַתְּפְלוּ בַּהֵהוּא אֲתֵר, וְעַד דְּאָכְלוּ לֶחֶם מִהֵהוּא אֲתֵר, (ס"א וְעַד דְּלֹא אָכְלוּ לֶחֶם מֵאֵלִין אֲתֵרִי) לֹא יָדְעוּ מִיָּדִי וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ.

אָתָּא רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקִיָּה. אָמַר, וַדַּאי עַל דָּא אֲתַעַר לוֹן קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּהַאי, וְעַל דָּא שִׁירוּתָא דִּישְׂרָאֵל לְמַנְדַּע, לֶחֶם הָוָה. קָמוּ וְאֲזִלוּ, עַד דְּהָווּ אֲזִלוּ, חֲמוֹ תְרִי דְרַמוּסְקִין, חַד דְּכַר וְחַד נִוּקָבָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לִית לָן מְלָה בְּעֲלֵמָא, דְּלֹא הָוִי דְּכַר וְנוּקָבָא, וְכָל מָה דִּי בְּאַרְעָא, הֲכִי נְמִי בִּימָא. פָּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית ל) וַיִּבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעֶרְבַת וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ וְגו', וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ, מִנָּא יָדַעְתָּ. הָא אָמְרוּ דְּגָעָא חֲמָרָא, וְלָאָה יָדַעְתָּ, וְנִפְקַת לִיהַ, וְגָרַם לִיהַ דְּנִפְקַת מִנָּה יִשְׁשָׁכֵר. הָדָא

הוּא דְּכַתִּיב יִשְׁשָׁכֵר חֲמוֹר גָּרַם, אֵל תִּקְרִי גָרַם, אֶלָּא גָרַם דְּחֲמָרָא גָרַמָא לִיהַ. אָמְרָת לָאָה, וַדַּאי יָדַעְנָא דָּאי יִיעוּל יַעֲקֹב בְּמִשְׁפַּחַת רַחֵל, לִית לִי

לי להוציא אותו, אלא אחכה לו
כאן ויכנס למשכני.

בי שחר שכרתיך בודאי בני, מה
זה בודאי בני? משום שנוח
ליעקב על זה, שאלו מסייעים
להוליד. ויעקב היה יודע שהדבר
לא עומד בבודאים, אלא למעלה.
פתח ואמר, מושיבי עקרת הבית
אם הבנים שמחה הללויה. אמר
רבי חזיא, רוח הקדש אומרת:
מושיבי עקרת הבית - זו רחל. אם
הבנים שמחה - זו לאה. מושיבי
עקרת הבית - זה העולם התחתון.
אם הבנים שמחה [הללויה] - זה
העולם העליון. משום כך
הללויה.

אמר רבי יהודה, כל השבטים
הללו הם תקונים שלמטה, וכלם
כמו שלמעלה. בא ראה, כי שחר
שכרתיך - לקחת ממנו הגוף, ומי
הוא? תורה. שחר שכרתיך - לך,
לגופך ממש. שחר שכרתיך -
להוליד את דמותך.

מכאן מי שעוסק בתורה, יורש
את העולם הבא ויורש את נחלת
יעקב. יורש העולם הבא, שכתוב
יששכר, יש שחר, (ירמיה לא) כי יש
שחר לפעלתך, וכתוב (משלי ח)
להנחיל אהבי יש ואצרותיהם
אמלא.

בי ילדתי לו ששה בנים. אמר רבי
חזקיה, אלו מעלה ומטה וארבעת
הצדדים של העולם. ומי שמאריך
באחד, צריך לו להמליך את
הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה
ולארבעת צדדי העולם, והיינו
אחד.

אמר רבי חזקיה, כתוב (שיר ב) על
הרי בטר, וכתוב (שם ח) על הרי
בשמים. מי הם הרי בשמים? אלו
ששת הבנים של לאה שכוללים

אמר רבי חזקיה, בתיב, (שיר השירים ב) על הרי בטר, וכתוב, (שיר השירים ח) על

לאפקא ליה, אלא אוריה ליה הכא, וייעול
במשכני.

בי שחר שכרתיך בודאי בני, (בראשית ל) מאי
בודאי בני, בגין דניחא ליה ליעקב על
דא, דאלין מסייעין לאולדא. ויעקב הוה
יודע, דמלה לא קיימא בבודאים, אלא
לעילא.

פתח ואמר, (תהלים קיג) מושיבי עקרת הבית
אם הבנים שמחה הללויה. אמר רבי
חזיא רוחא דקודשא קאמר, מושיבי עקרת
הבית, דא רחל. אם הבנים שמחה, דא
לאה. מושיבי עקרת הבית, דא עלמא
תתאה. אם הבנים שמחה (הללויה), דא עלמא
עלאה, בגיני כך הללויה.

אמר רבי יהודה, כל אלין שבטין, תקונין
דלתתא אינון, וכלהו פגוונא
דלעילא. תא חזי, כי שחר שכרתיך, לנסבא
מניה גופא ומאן איהו תורה. שחר שכרתיך,
לך, לגופך ממש. שחר (דף קנח ע"א) שכרתיך,
לאולדא דיוקנך.

מהבא, מאן דלעי באורייתא, אחסין
עלמא דאתי ואחסין אחסנתא
דיעקב. אחסין עלמא דאתי, דכתיב יששכר
יש שחר, (ירמיה לא) כי יש שחר לפעלתך.
וכתיב, (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצרותיהם
אמלא.

בי ילדתי לו ששה בנים. אמר רבי
חזקיה, אלין עילא ותתא וארבע סטרין
דעלמא. ומאן דאריך באחד, בעי ליה
לאמלכא לקדשא ברוך הוא לעילא ותתא,
ולארבע סטרי דעלמא, והיינו אחד.

אמר רבי חזקיה, בתיב, (שיר השירים ב) על הרי בטר, וכתוב, (שיר השירים ח) על

ששה אחרים, והם שנים עשר, והם ששה, משום שכל אחד פלול בחברו, ולא עליהם, לקיים (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה.

ועד כן פתוב לא תקח האם על הבנים, משום שהוא העולם הנסתר ולא הנגלה, ועל כן שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, משום שהוא העולם הנסתר ולא התגלה כלל.

ואת הבנים תקח לך, הינו שפתוב פי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וכל אלו נקראים הרי בשמים. מפאן ולמטה נקראו הרי בתר, שפתוב ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ההרים של הפרוד.

אמר רבי ייסא, בני השפחות קשרו קשרים, ארבעה קשרים שהצטרכו לתקון. ואמר רבי אלעזר, משום כף יוצאים החוצה אותם הקשרים. ואף על גב שכלם אחד, ומפאן והלאה כלם אחד, בדרך ישרה, ועל כן כל השבטים עולים בעדות למעלה. זהו שכתוב (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

ואמר רבי אלעזר, פתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. מה ראה יעקב ללכת לדרכו כשנולד יוסף, וטרם שנולד יוסף לא רצה ללכת לדרכו? אלא הנה פרושה, שראה שנולד שטנו של עשו.

ובא וראה, יוסף השלים את מקומו אחריו ויוסף זכה לו, שנקרא צדיק, וכאן סיום הגוף. פינן שראה יעקב שנשלם הגוף, רצה הגוף ללכת לדרכו, וסיום הגוף הוא הבגדית, ועם כל זה

הרי בשמים, מאן אינון הרי בשמים. אלין שית בנין דלאה, דאכללן שית אחרנין, ואינון תריסר, ואינון שית. בגין דכל חד פליל בחבריה, ולא עליהו, לקיימא (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה.

ועד דא כתיב, (דברים כב) לא תקח האם על הבנים, בגין דאיהו עלמא דאתפסא, ולא אתגליא, ועל דא (ש) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך. בגין דאיהו עלמא דאתפסא, ולא אתגליא כלל.

ואת הבנים תקח לך, היינו דכתיב, (דברים ד) פי שאל נא לימים ראשונים וגו' (ש) ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וכל הני, אקרון הרי בשמים, מפאן ולתתא אקרון הרי בתר, דכתיב, (בראשית ב) ומשם יפרד, והיה לארבעה ראשים, טורי דפירו דא.

אמר רבי ייסא, בני השפחות קשרו קשרין, ארבע קשרין דאצטריכו לתקונא. ואמר רבי אלעזר, דבגין כף נפקי לבר אינון קשרין, ואף על גב דכלהו חד, ומפאן ולהלאה כלהו חד, באורח מישר. ועל דא, פלהו שבטין סלקין בסהדותא דלעילא, הדא הוא דכתיב, (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

ואמר רבי אלעזר, פתיב, (בראשית ל) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', מה חמא יעקב למיהו לאורחיה, כד אתיליד יוסף, ועד לא אתיליד יוסף לא בעא למיהו לאורחיה. אלא הא אוקמוהו, דחמא דאתיליד שטנא דעשו.

ותא חזי, יוסף אשלים דוכתיה בתריה ויוסף זכי ליה, דאקרי צדיק,

בנימין השלים את החשבון, שבו
נשלמו שנים עשר.

ואם תאמר, וכי לא היה יודע
יעקב שעד עכשו לא השתלמו
השבטים, אף על גב שנולד יוסף,
מה הטעם לא חפה עד שנולד
בנימין וישתלמו השבטים? אלא
יעקב עשה בחכמה וידע הדבר.
אמר, ודאי אם ישתלמו כאן כל
השבטים, הנה ידעתי שהתקון של
מעלה שרוי עליהם כראוי, ובארץ
הזו לא צריכים שישתלמו, אלא
בארץ הקדושה.

בא ראה שכף הוא, שכל שנים
עשר השבטים הם התקון של
העולם התחתון, וכיון שנולד
בנימין, מתה רחל, ולקחה את
המקום העולם התחתון הזה
להתקן בהם, ועל כן לא נולד
בנימין אלא בארץ הקדושה. זהו
שפתוב ואני בבאי מפדן מתה עלי
רחל בארץ פנען בדרך, ושם מתה
רחל ונטלה את המקום, העולם
התחתון הזה, להתישב בבית
שלם. וכל זמן שרחל קימת,
העולם התחתון אינו נתקן בהם.
מתה רחל - נטלה [למעלה] הבית
בשלמותו.

ואם תאמר, למה לא מתה לאה
באותו הזמן? אלא משום שהבית
הוא בעולם התחתון [העליון], והכל
היו ממנו להתקן, ולא מן העולם
העליון [התחתון], ומשום כך לא
מתה באותה שעה. וכל מעשי
לאה הם בנסתר, משום שהעולם
העליון הוא בנסתר ולא בנגלה,
ומשום כך לא נזכרה מיתתה של
לאה כמיתתה של רחל.

והכא סיומא דגופא. פיון דחמא יעקב,
דאשתלים גופא, בעא גופא למהך
לאורחיה, וסיומא דגופא הוא ברית. ועם
כל דא בנימן אשלים חושבנא, דביה
אשתלימו תריסר.

ואי תימא, וכי לא הוה ידע יעקב, דעד כען
לא אשתלימו שבטין, אף על גב
דאתיליד יוסף, מאי טעמא לא אוריף עד
דיתיליד בנימין וישתלימו שבטין. אלא,
יעקב בחכמתא עבד, ומלה ידע. אמר, ודאי
אי אשתלימו הכא כלהו שבטין, הא ידענא
דתקונא דלעילא שריא עלייהו כדקא יאות.
ובארעא דא, לא ליבעי דישתלימו, אלא
בארעא קדישא.

תא חזי, דהכי הוא, דכלהו תריסר שבטין,
תקונא דעלמא תתאה נינהו, וכיון
דאתיליד בנימין, מיתת רחל, ונטלא דוכתא
האי עלמא תתאה, לאתתקנא בהו. ועל דא
לא אתיליד בנימין, אלא בארעא קדישא,
הדא הוא דכתיב, (בראשית מח) ואני בבואי מפדן
מתה עלי רחל בארץ פנען בדרך, ותמן
מיתת רחל ונטלא דוכתא, האי עלמא
תתאה, לאתישבא בביתא שלימתא, וכל
זמנא דרחל קיימא, עלמא תתאה לא
אתתקנא בהו, מיתת רחל, נטלא (ר"א ל"ג לעילא)
ביתא בשלימו.

ואי תימא, לאה אמאי לא מיתת בההוא
זמנא. אלא בגין דביתא בעלמא תתאה
(כ"א עלאה) איהו, וכלא מגיה הו לאתתקנא,
ולאו מעלמא עלאה (כ"א תתאה), ובגין כך לא

מיתת בההיא שעתא. וכל עובדוי דלאה באתפסיא אינון, בגין דעלמא
עלאה איהו באתפסיא, ולאו באתגליא, ובגין כך לא אדכר מיתתה
דלאה, כמיתתה דרחל.

ובא וראה שכך זה ודאי, משום שהעולם העליון כל דבריו בנסתר, והעולם [העליון] התחתון כל דבריו בנגלה, משום כך נתפסטה לאה במערת המכפלה, ורחל בדרך הגלויה. זו בנסתר, וזו בגלוי. ובנסתר העולם העליון נרשם, שכתוב ותאמר לאה באשרי פי אשרוני בנות, ומשום כך קראה שמו אשר. [משום כך כל הכרכות של שני העולמות בנגלה ובנסתר, ועם כל זה.]

ומשום כך הכל אחד, שהרי הכל הוא מן העולם העליון. כך גם, ובכל מקום, שני עולמות, זה בנגלה וזה בנסתר, ואנו לא מברכים את הקדוש ברוך הוא אלא בשני עולמות, שכתוב ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. משום כך לעולם העליון קוראים הו"א, ולעולם התחתון קוראים אפ"ה, משום שהוא ברוך מן העולם העליון על ידי הצדיק. זהו שכתוב ברוך ה' מציון שכן ירושלם וגו'. ודאי מציון הוא ברוך.

בא ראה, כמו כן ה' ה' שני עולמות הם, זה בנגלה וזה בנסתר, ועל כן מפסיק הטעם בתוכם, ומתעולם הזה ועד העולם הזה הכל אחד.

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. אמר רבי יהודה, בא ראה השלמות של יעקב, שלא רצה ללכת אלא ברשות לבן. ואם תאמר, למה לא הלך פעם אחרת ברשותו? אלא משום שפחד יעקב שלא יעזב אותו וישתלמו שנים עשר שבטים בארץ אחרת, ועל כן, כיון שראה שהגיעה שעתו של בנימין, ברח, כמו שנאמר ויברח הוא וכל אשר לו.

ותא חזי, דהכי הוא ודאי. בגין דעלמא עלאה, כל מלוי באתפסאי, ועלמא תתאה כל מלוי באתגלויא. בגין כך, אתפסאי לאה במערתא דכפלתא, ורחל בגלוייא דאורחא, דא בסתרא, ודא באתגלויא. ובאתפסאי עלמא עלאה אתרשים, דכתיב, (בראשית ל) ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות, ובגין כך קראה שמייה אשר. (בגין כך כל ברכאן [דף קנח ע"ב] דתריין עלמין באתגלויא ובאתפסאי ועם כל דא).

ובגין דא, פלא חד, דהא כלא הוי מעלמא עלאה. הכי נמי ובכל אתר, תריין עלמין, דא באתגלויא ודא באתפסאי. ואנן לא מברכינן לקדשא בריהו הוא, אלא בתריין עלמין, דכתיב, (תהלים קו) ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. בגיני כך, עלמא עלאה קרינן הו"א, וקרינן לעלמא תתאה אפ"ה, בגין דאיהו ברוך מעלמא עלאה, על ידא דצדיק. הדא הוא דכתיב (תהלים קלה) ברוך ה' מציון שוכן ירושלם וגו'. ודאי מציון איהו ברוך.

תא חזי, פגוונא דא (שמות לד) ה' ה' תריין עלמין נינהו, דא באתגלויא ודא באתפסאי, ועל דא פסיק טעמא בגווייהו, ומעלמא דא עד עלמא דא, פלא חד.

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', (בראשית לא) אמר רבי יהודה, תא חזי, שלימותא דיעקב דלא בעא למיזל אלא ברשותיה דלבן. ואי תימא, זמנא אחרינא אמאי לא אזיל ברשותיה. אלא בגין דדחיל יעקב, דלא ישבוק ליה, וישתלמו תריסר שבטין בארעא אחרא. ועל דא כיון דחמא דמטא שעתא דבנימין, ברח. כמה דאת אמר, ויברח הוא וכל אשר לו.

שְׁבִינן שְׁנוּלד בְּנִימין, נְקֻשָּׁה
הַשְּׂכִינָה בְּכָל הַשְּׂבָטִים וְנִטְלָה
הַבֵּית עִם כָּלָם. וְיַעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ
בְּסוּד הַחֲכָמָה, שֶׁכֹּאֲשֶׁר יִשְׁתַּלְמוּ
שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׂבָטִים, שֶׁהַשְּׂכִינָה
תִּתְקַשֵּׁט וְתִתְקַשֵּׁר עִמָּם וְרַחֵל
תָּמוּת, וְהִיא נוֹטֶלֶת אֶת הַבֵּית.

בֹּא רְאֵה, כִּי לְמַדְנֵנוּ, הָעוֹלָם
הַתְּחַתּוֹן נִרְאֶה לְיַעֲקֹב כְּמוֹ שְׁנִרְאֶה
לְמֹשֶׁה, אֲלֵא שְׁלֵא יִכְלֶה עַד שֶׁהָיוּ
שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׂבָטִים בְּבֵית
לְהַתְקַשֵּׁר עִמָּם, וְאִזּוֹ נִטְהַרְהָ [וְרַחֵל]
רַחֵל, וְהִיא נִטְלָה אֶת הַבֵּית בְּכָל
הַשְּׂבָטִים וְהִיָּתָה עֶקֶר הַבֵּית, וְאִזּוֹ
וְדָאֵי מוֹשִׁיבֵי עֶקֶרֶת הַבֵּית.

אָמַר יַעֲקֹב, הִנֵּה הִגִּיעַ הַזְּמַן
שֶׁנִּשְׁלְמוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׂבָטִים,
וְדָאֵי יָרַד הָעוֹלָם שְׁלֹמַעְלָה לְבֵית
לְהַתְקַשֵּׁר עִמָּם, וְהַמְסַפְנָה הַזֹּאת
נִדְחִית לְפָנָיו. אִם תָּמוּת כָּאֵן, לֹא
אֵצָא מִכָּאֵן לְעוֹלָמִים. וְלֹא עוֹד,
אֲלֵא בְּאֶרֶץ הַזֶּה לֹא רְאוּי לְהַשְׁלִים
אֶת הַבֵּית. מִשּׁוּם כִּי וַיְהִי כֹּאֲשֶׁר
יִלְדָה וְגו', טָרַם יִשְׁתַּלְמוּ
הַשְּׂבָטִים.

שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, וְדָאֵי
יָפִים הֵם כֹּל דְּכַרְי רַבִּי יְהוּדָה, וְזֶה
עוֹלָה עַל הַפֶּל. וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה
לֹא הִלֵּךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ מִיָּד? אֲלֵא כֹל
זְמַן שֶׁרַחֵל לֹא הִתְעַבְרָה מִבְּנִימִין,
הִתְעַפֵּב שָׁם. פִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל
בְּנִימִין, בָּרַח וְלֹא בִקֵּשׁ רְשׁוּת, כְּדִי
שְׁלֵא יִתְעַפֵּב שָׁם, וְיִתְחַבֵּר יַעֲקֹב
בְּכָל הַשְּׂבָטִים בְּמִקּוֹם [שְׁלֵא]
שְׁצַרִיף.

רַבִּי אָבָא פִּתַח, וַיִּלֵּךְ מֹשֶׁה וַיִּשֶׁב
אֶל יִתְרֵ חוֹתְנֵוֹ וְגו'. בֹּא רְאֵה, מֹשֶׁה
הָיָה רוֹעֵה אֶת צֹאן חוֹתְנֵוֹ, וְדִיּוּרוֹ
הָיָה עִמוֹ. וְכִשְׁרָצָה לְלַכֵּת, לֹא הִלֵּךְ
אֲלֵא בְּרְשׁוּתוֹ. וְיַעֲקֹב, שֶׁהָיָה שְׁלֵם,
וְדִיּוּרוֹ תָּמִיד הָיָה עִם לְבָן, לָמָּה
לֹא בִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ רְשׁוּת? אֲלֵא הָרִי

דְּבִיּוֹן דְּאִתְּיָלִיד בְּנִימִין, אִתְּקַשְׁרַת שְׂכִינְתָּא
בְּכֻלְהוּ שְׂבָטִין, וְנִטְלָא בֵיתָא בְּכֻלְהוּ.

וְיַעֲקֹב הָוָה יָדַע בְּרָזָא דְחֲכָמְתָּא, דְּכַד
יִשְׁתַּלְמוּ תְרִיסַר שְׂבָטִין, דְּשְׂכִינְתָּא תִתְקַשֵּׁט
וְתִתְקַשֵּׁר בְּהוּ, וְרַחֵל תָּמוּת, וְאִיהִי נִטְלָא
בֵיתָא.

תָּא חֲזִי, הָכִי אוֹלִיפְנָא, עֲלָמָא תִתְאַה
אִתְחֲזִי לִיה לְיַעֲקֹב כְּמָה דְאִתְחֲזִי
לְמֹשֶׁה, אֲלֵא דְלֹא יִכִּילַת, עַד דְּהוּוּ תְרִיסַר
שְׂבָטִין בְּבֵיתָא לְאִתְקַשְׁרָא בְּהוּ, וְכַדִּין
אִתְדַפִּיאַת (נ"א אִתְדַפִּיַת) רַחֵל, וְנִטְלָא אִיהִי בֵיתָא
בְּכֻלְהוּ שְׂבָטִין, וְהוּת עֶקֶרָא דְבֵיתָא, וְכַדִּין
(תְּהִלִּים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֶקֶרֶת הַבֵּית וְדָאֵי.

אָמַר יַעֲקֹב, הָא מְטָא זְמָנָא, דְּאִשְׁתַּלְמוּ
תְרִיסַר שְׂבָטִין, וְדָאֵי עֲלָמָא דְלַעִילָא
יַחוּת הוּא לְבֵיתָא לְאִתְקַשְׁרָא בְּהוּ,
וּמְסַפְנוּתָא דָּא אִתְדַחֲיָא קָמִיה. אִי תָּמוּת
הָכָא, לֹא אַפּוּק מִהָכָא לְעוֹלָמִין. וְלֹא עוֹד,
אֲלֵא בְּאֶרְעָא דָּא, לֹא אִתְחֲזִי לְאִשְׁלָמָא
בֵיתָא. בְּגִין כִּי וַיְהִי כֹּאֲשֶׁר יִלְדָה וְגו', עַד
לֹא אִשְׁתַּלְמוּ שְׂבָטִין.

שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, וְדָאֵי כָּל מְלוּי
דְּרַבִּי יְהוּדָה שְׁפִיר, וְדָא סְלִיק עַל
כֻּלָּא. וְאִי תִימָא אִמָּאֵי לֹא אֲזַל לִיה לְאוּרְחִיָּה
מִיָּד. אֲלֵא, כֹּל זְמַן דְּרַחֵל לֹא מִתְעַבְרָא
מִבְּנִימִין, אִתְעַפֵּב תַּמָּן. פִּיּוֹן דְּמְטָא זְמָנָא
דְּבְנִימִין, עֶרְק וְלֹא בְעָא רְשׁוּתָא, בְּגִין דְּלֹא
יִתְעַפֵּב תַּמָּן וְיִתְחַבֵּר יַעֲקֹב בְּכּוּלְהוּ שְׂבָטִין,
בְּאִתְרָא (דְּלֵא) דְּאִצְטְרִיף.

רַבִּי אָבָא פִּתַח, (שְׁמוּת ד) וַיִּלֵּךְ מֹשֶׁה וַיִּשֶׁב אֶל
יִתְרֵ חוֹתְנֵוֹ וְגו'. תָּא חֲזִי, מֹשֶׁה רְעִי
עָנָא דִּיתְרוֹ חֲמוּי הָוָה, וְדִיּוּרִיָּה הָוָה בֵּיה.
וְכַד בְּעִי לְמִיזַל, לֹא אֲזַל אֲלֵא בְּרְשׁוּתָא דִּידִיָּה. וְיַעֲקֹב דְּהָוָה שְׁלֵם

נתבאר שלא יגלגל לכן עמו
גלגולים וישאר שם, שהרי
בראשונה אמר לו, ומיד גלגל
עליו גלגולים ונשאר שם, וכעת
פחד ממנו.

אבל יתרו לא היה כף כלפי משה,
משום שלכן היה מכשף, ובכשוף
היה כל מעשהו כלפי יעקב, וכעת
לא רצה יעקב להתעכב שם,
שהרי הקדוש ברוך הוא אמר לו
שוב אל ארץ אבותיך וגו', ועל כן
לא רצה להתעכב ולעזב את מצות
רבנו.

בא ראה, פתוב ויזכר אלהים אל
רחל וגו'. פתח ואמר, (תהלים מז)
למנצח לבני קרח על עלמות שיר.
בפסוק הזה יש להסתכל שהוא
סוד של חכמה, וכל השירים
והתשבחות הללו שהיו אומרים
בני קרח, כלם מחדשים הם אותם
שירים ותשבחות שהיו מלפנים,
וכן כל אותם שירות ותשבחות
שאמר דוד וכל אותם שהיו עמו,
כלם היו בסוד עליון, בסוד
החכמה.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה
את העולם הפתוחו כמו העולם
העליון, וכל אותם הסדרים
שסדרו דוד ושלמה בנו וכל אותם
נביאי האמת - כלם סדרו כמו
שלמעלה.

בא ראה, כמו שיש משמרות
בארץ - כך גם ברכיע שמזמרים
לרבונם ואומרים תמיד שירה,
וכלם עומדים אלו כנגד אלו,
והכל בסדרים של שירות
ותשבחות, והרי פרשיה החברים.
עלמות שיר, מה זה עלמות שיר?
אלא כמו שנאמר (שיר ו) ששים
המה מלכות ושמונים פילגשים
ועלמות אין מספר. מה זה
ועלמות אין מספר? כמו שנאמר

מלכות ושמונים פלגשים

ודיוריה הוה תדיר עמיה דלכן, אמאי לא
בעא רשותא מניה. אלא הא אתמר דלא
יגלגל לכן עמיה גלגולין וישתאר תמן. דהא
בחדמיתא אמר ליה, ומיד גלגל עליה
גלגולין ואשתאר תמן, והשתא דחיל מניה.

אבל יתרו, לא הוה הכי לגבי משה. בגין
דלכן חרשא הוה, ובחרשא הוה כל
עובדוי לגבי דיעקב, והשתא לא בעא יעקב
לאתעפכא תמן, דהא קדשא בריה הוא אמר
ליה (בראשית לא) שוב אל ארץ אבותיך וגו'. ועל
דא לא בעא לאתעפכא ולמישבק פקודא
דמריה.

תא חזי, כתיב, (בראשית ל) ויזכר אלהים את
רחל וגו', פתח ואמר, (תהלים מז) למנצח
לבני קרח על עלמות שיר. האי קרא, אית
לאסתפלא ביה, דרזא דחכמתא איהו. וכל
הני שירין ותושבחותן, דהוו אמרי בני קרח,
פלהו מחדתין אינון שירין ותושבחותן דהוו
מלקדמין, וכן כל אינון שירין ותושבחותן
דאמר דוד וכל אינון דהוו עמיה, פלהו הוו
ברזא עלאה, ברזא דחכמתא.

תא חזי, עבד קדשא בריה הוא עלמא
תתאה כגוונא דעלמא עלאה, וכל
אינון סדרין דסדרו דוד ושלמה בריה, וכל
אינון נביאי קשוט פלהו (דף קנט ע"א) סדרו
כגוונא דלעילא.

תא חזי, כגוונא דאיפא משמרות בארעא,
הכי נמי ברקיעא. דמזמרי למרייהו,
ואמרי שירתא תדיר. וכלהו קיימין אלין
לקבל אלין, וכלא בסדרן דשירין ותושבחותן,
והא אוקמוה חברייא.

עלמות שיר, מאי עלמות שיר. אלא כמה
דאת אמר, (שיר השירים ו) ששים המה

הַיֵּשׁ מִסֵּפֶר לְגִדּוּדָיו. וּמִשׁוּם שָׂאִין לָהֶם חֲשׁוֹבֵן, כְּתוּב וְעֲלָמוֹת אֵין מִסֵּפֶר.

וּבְרָם שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת, מְקִיפִים סְדָרִים, אֵלוֹ כְּנֶגֶד אֵלוֹ, לְזִמְרָה וּלְשִׁבְחָתָא אֶת רַבּוֹנָם, וְאֵלוֹ הֵם עֲלָמוֹת שִׁיר. וּמִשׁוּם שִׁישׁ עֲלָמוֹת שָׂאִין מְזַמְּרוֹת כְּמוֹ אֵלוֹ, אֵלוֹ נִקְרְאוֹת עֲלָמוֹת שִׁיר.

שִׁישָׁה סְדָרִים נִפְרָדִים לְכָל צֵד לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וּבְכָל סֵדֶר וְסֵדֶר, שֶׁהוּא לְכָל צֵד, שְׁלֵשָׁה סְדָרִים אַחֲרָיִם. סֵדֶר רִאשׁוֹן שְׁלֹשָׁה מְזָרְח - שְׁלֵשָׁה סְדָרִים הֵם, וְהֵם תְּשַׁעַת סְדָרִים, מִשׁוּם שֶׁכָּל סֵדֶר מֵהַשְּׁלֵשָׁה הֵלְלוּ יֵשׁ לוֹ שְׁלֵשָׁה סְדָרִים, וְנִמְצְאוּ שֶׁהֵם תְּשַׁעַת, וְכַמָּה אֲלָפִים וּרְבֻבּוֹת תַּחֲתֵיהֶם.

תְּשַׁעַת הַסְּדָרִים הֵלְלוּ, כָּלֵם מִתְּנַהֲגִים בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְכָל סֵדֶר מִסְתַּכֵּל לְאוֹתָן אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, (וְהָיָה בְּאוֹתָן וְכָל פֶּה וְסֵדֶר) וְכָלֵם נִסְעִים בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְאֵלוֹ עֲלוֹנִים מֵאֵלוֹ (וְעוֹמְדִים אֵלוֹ עַל אֵלוֹ) וְכִלְזָן מִתְּחַבְּרוֹת וְאוֹמְרוֹת שִׁירָה. וּבְכַשְׁאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת לְתוֹךְ הָאוֹרֵי שֶׁל הָרוּחַ (הַהֵיא) הַמְּמַנֶּה עַל הַכֵּל, אֲזֵי הֵם נִסְעִים, וְהַשִּׁירָה נִמְתַּקֶּת, וְאוֹת אַחַת מִכָּה מְלַמְּטָה, וְאוֹתָהּ אוֹת עוֹלָה וְיִוֹרְדָתָה, וְשִׁתִּי אוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת עֲלֵיהֶן. וְהָאוֹת הַזֹּאת מְלַמְּטָה מְעַלָּה סֵדֶר מִמְּטָה לְמְעַלָּה וּמִתְּחַבְּרָתָה עִמָּם, וְנִעֲשׂוֹת שְׁלֵשׁ אוֹתִיּוֹת, כָּלֵם לְפִי הָאוֹתִיּוֹת יְהוָה, שֶׁהֵן שְׁלֵשׁ בְּתוֹךְ הָאֶסְפִּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה. מֵאֵלוֹ נִפְרָדִים שְׁלֵשָׁה סְדָרִים וְאוֹתָן שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת, וְאוֹתָהּ הָאוֹת שְׁעוֹלָה מִתְּחַבְּרָתָה עִמָּהֶן, וְהֵן שְׁלֵשׁ.

בֵּא רָאָה, אוֹתָן שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת עֲלוֹנוֹת שְׁעוֹלוֹת בְּאוֹרֵי, הֵן כְּלוּלוֹת זֶה בְּזֶה, רַחֲמִים בְּדִין,

וְעֲלָמוֹת אֵין מִסֵּפֶר. מָאִי וְעֲלָמוֹת אֵין מִסֵּפֶר. כְּמָה דָּאֵת אָמַר (אִיּוֹב כ"ה) הַיֵּשׁ מִסֵּפֶר לְגִדּוּדָיו. וּבִגִּין דְּלִית לֹוֹן חוֹשְׁבָנָא, כְּתוּב וְעֲלָמוֹת אֵין מִסֵּפֶר.

וּבְרָהוּ שׁוֹרֵין שׁוֹרֵין, מְסַחֲרֵין סְדָרֵין, אֵלֵין לְקַבֵּיל אֵלֵין, לְזִמְרָא וּלְשִׁבְחָא לְמַרְיָהוֹן, וְאֵלֵין אֵינּוֹן עֲלָמוֹת שִׁיר. וּבִגִּין דָּאֵית עֲלָמוֹת דְּלֵא מְזַמְּרֵין כְּאֵלֵין, אֵלֵין אֶקְרוּן עֲלָמוֹת שִׁיר.

תִּלְתָּ סְדָרֵין מִתְּפָרְשֵׁן לְכָל סֵטֶר לְדִי סֵטְרֵי עֲלָמָא, וּבְכָל סֵדְרָא וְסֵדְרָא דָּאֵיהִי לְכָל סֵטֶר, תִּלְתָּ סְדָרֵין אַחֲרָנִין. סֵדְרָא קְדָמָאָה דְּלִסֵּטֶר מְזָרְחָה, תִּלְתָּ סְדָרֵין אֵינּוֹן. וְאֵינּוֹן תְּשַׁעַת סְדָרֵין, בִּגִּין דְּכָל סֵדְרָא מְאֵינּוֹן תִּלְתָּ, אֵית לֵיהּ תִּלְתָּ סְדָרֵין, וְאֵשְׁתַּפְּחוּ דָּאֵינּוֹן תְּשַׁעַת, וְכַמָּה אֲלָף וּרְבֻבּוֹן תַּחֲוֹתֵיהוּ.

הֵנִי סְדָרֵין תְּשַׁעַת, כּוֹלְהוּ מִתְּנַהֲגֵי בְּאַתְוּוֹן רְשִׁימָן, וְכָל סֵדְרָא אֶסְתַּכֵּי לְאֵינּוֹן אֶתְוּוֹן

רְשִׁימָן, (ס"א וְהָא אוֹקְמוּהּ וְכָל סֵדְרָא וְסֵדְרָא, וְכִלְהוּ נְטִילֵי בְּאַתְוּוֹן רְשִׁימֵין וְאֵלֵין עֲלָאֵי מֵאֵלֵין וּבְרִימָן אֵלֵין עַל אֵלֵין) וּמִתְּחַבְּרָן כְּלָהוּ, וְאַמְרֵי שִׁירָתָא. וְכַד אֵינּוֹן אֶתְוּוֹן פְּרָחֵי גוֹ אוֹיְרָא דְרוּחָא (הַהוּא) דְּמִמְנָא עַל כְּלָא, כְּדִין אֵינּוֹן נְטִילֵי, וְשִׁירָתָא אֶתְבַּסֵּם, וְחַד אֶת אֶתְבַּטְשׁ מִתְּפָא. וְהָהוּא אֶת סְלָקָא וְנִחְתָּא וְתָרִין אֶתְוּוֹן פְּרָחֵי עֲלֵייהוּ, וְהָאֵי אֶת מִתְּפָא, סְלָקָא סֵדְרָא מִתְּפָא לְעֵילָא וְאַתְחַבְּרָ בְּהוּ, וְאַתְעַבִּידוּ תִּלְתָּ אֶתְוּוֹן, כְּלָהוּ לְפּוּם אֶתְוּוֹן יְהוָה, דָּאֵינּוֹן תִּלְתָּ גוֹ אֶסְפִּקְלָרְיָא הַמְּאִירָה. מֵאֵלֵין אֶתְפָּרְשׁוּ תִּלְתָּ סְדָרֵין וְאֵינּוֹן תָּרִין אֶתְוּוֹן, וְהָהוּא אֶת דְּסְלָקָא, מִתְּחַבְּרָא עִמָּהוֹן וְאֵינּוֹן תִּלְתָּ.

תָּא חֲזִי, אֵינּוֹן תָּרִין אֶתְוּוֹן עֲלָאֵין, דְּסְלָקִין בְּאוֹיְרָא, אֵינּוֹן כְּלִילָן דָּא כְּדָא, רַחֲמֵי

ומשום כִּף הֵן שְׁתִּים, וְהֵן מִן
הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, בְּסוּד שֶׁל זָכָר. וְזוֹ
שְׁעוּלָה וּמִתְחַבֵּרֶת עִמָּהֶן הִיא
נִקְבָּה, וְנִכְלָלֶת בְּשִׁתִּיהֶן. כְּמוֹ
שֶׁהִנְקָבָה נִכְלָלֶת בְּשֵׁנֵי צְדָדִים,
בְּיָמִין וּבִשְׂמָאל, וּמִתְחַבֵּרֶת
עִמָּהֶם, כִּף גַּם הָאוֹת הִנְקָבָה הַזֹּה
שֶׁמִּתְחַבֵּרֶת עִם שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת
אַחֲרוֹת, וְהֵן בְּשֵׁנֵי צְדָדִים אֱלוֹ
הָעֲלִיּוֹנִים, וְזוֹ לְמִטָּה, וְהַפֶּל הוּא
אֶחָד, זָכָר וְנִקְבָּה. [חז"ל] שֶׁכָּפָא שֶׁר
נִבְרָא הָעוֹלָם, שְׂאוֹתֶם הָאוֹתִיּוֹת
הֵן מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהֵם
הוֹלִידוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים לְמִטָּה
כְּמוֹ שֶׁלָּהֶם מַמְשֵׁ. וּמִשׁוֹם כִּף, מִי
שִׂידַע אוֹתָן וְנִזְקָר בָּהֶן, אֶהוּב
הוּא לְמַעְלָה וְאֶהוּב לְמַטָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל הָאוֹתִיּוֹת
הֵלְלוּ, זָכָר וְנִקְבָּה, לְהַפְלִיל יָחַד
בְּסוּד הַמִּים הָעֲלִיּוֹנִים וְהַמִּים
הַתַּחְתּוֹנִים, וְהַפֶּל אֶחָד, וְזֶהוּ
הַיַּחֲוֵד הַשְּׁלֵם. וּמִשׁוֹם כִּף, מִי
שֶׁמְכִיר אוֹתָם וְנִזְקָר בָּהֶם, אֲשֶׁרִי
חִלְקוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא,
מִשׁוֹם שֶׁהוּא עֶקֶר הַיַּחֲוֵד הַשְּׁלֵם
כְּרֵאוֹי, שֶׁלֹּשׁ שְׁלֹשׁ מִצְדֵי זֶה וּמִצְדֵי
זֶה, בַּיַּחֲוֵד אֶחָד בְּשִׁלְמוֹת הַכֹּל,
וְכֹלֶם הַסּוּד שֶׁל הַסֵּדֶר הָעֲלִיּוֹן
כְּרֵאוֹי כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה, שְׂאוֹתוֹ סֵדֶר
שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה בְּסוּד אֶחָד.

סֵדֶר שְׁנֵי שְׁלֹשֵׁי הַדְּרוֹם, שְׁלֹשָׁה
סֵדְרִים הֵם לְאוֹתוֹ הַצֵּד, וְכֹל סֵדֶר
וְסֵדֶר שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, וְהֵם תְּשֻׁעָה,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וְכִף נִחְלָקוֹת
הָאוֹתִיּוֹת לְכָל צֵד לְהִתְחַבֵּר הַכֹּל
יָחַד. מִשׁוֹם שֶׁיֵּשׁ אוֹתִיּוֹת בְּסוּד
שֶׁל נִקְבָּה, וְאוֹתִיּוֹת בְּסוּד שֶׁל זָכָר,
וְכֵן הִתְחַבְּרוּ יָחַד, וְהֵן אַחַת בְּסוּד
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַשְּׁלֵם, וְאֵלֵיהֶם
סֵדְרִים מִמֵּנִים שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּתְבָּאָר, וְהַפֶּל יוֹצֵא מִהַסֵּדֶר שֶׁל
הָאֲבוֹת שְׁלַמְעֵלָה, כְּסֵדֶר שֶׁנִּתְקַנּוּ

בְּדִינָא. וּבִגִּין כִּף אֵינּוֹן תְּרִין, וְאֵינּוֹן מַעְלָמָא
עֲלָאָה בְּרָזָא דְדְכוּרָא, וְהֵאֵי דְסִלְקָא
וְאִתְחַבְּרָא עִמָּהוֹן אֵי הֵי נִוְקָבָא, וְאִתְפְּלִילֶת
בְּתַרְוֵיהוּ. כְּגוֹוְנָא דְנוֹקְבָא אִתְפְּלִילֶת בְּתַרֵּי
סְטְרֵי, בִּימֵינָא וּבִשְׂמָאלָא, וְאִתְחַבְּרֶת בְּהוּ,
הֵכִי נִמִּי הֵאֵי אֶת נִוְקָבָא, דְאִתְחַבְּרֶת בְּתַרֵּי
אֲתוּוֹן אַחֲרַפִּין, וְאֵינּוֹן בְּתַרִּין סְטְרִין, אֲלִין
עֲלֵאִין, וְדָא לְתַתָּא, וְכֹלָא אֵי הוּ חַד, דְכָר
וְנוֹקְבָא. (כ"ד) דְכָד אִתְבְּרֵי עֲלָמָא, דְאֵינּוֹן
אֲתוּוֹן מַעְלָמָא עֲלָאָה נִינְהוּ, דְאֵינּוֹן אוֹלִידוּ
כָּל עוֹבְדִין לְתַתָּא, כְּגוֹוְנָא דְלְהוֹן מַמְשֵׁ,
וּבִגִּין כִּף מָאן דִּידַע לוֹן וְאִזְדְּהֵר בְּהוּ, רַחִים
לְעֵילָא וְרַחִים לְתַתָּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אֲלִין אֲתוּוֹן כְּלָהוּ, דְכָר
וְנוֹקְבָא, לְאִתְפְּלִילָא כְּחֵדָא בְּרָזָא דְמִיין
עֲלֵאִין וּמִיין תַּתָּאִין, וְכֹלָא חַד, וְדָא אֵי הוּ
יַחֲוֵדָא שְׁלִים. וּבִגִּין כִּף, מָאן דִּידַע לְהוּ,
וְאִזְדְּהֵר בְּהוּ, זְכָאָה אֵי הוּ חוֹלְקִיָה בְּהֵאֵי
עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְאִתֵּי, בְּגִין דְאֵי הוּ עֶקְרָא
דִּיחֲוֵדָא שְׁלִים כְּדָקָא יָאוֹת. תֵּלֶת תֵּלֶת
מַסְטְרָא דָא וּמַסְטְרָא דָא, בַּיַּחֲוֵדָא חֵדָא
בְּשִׁלְמוֹ דְכֹלָא. וְכֹלָהוּ רָזָא דְסֵדְרָא עֲלָאָה
כְּדָקָא חֲזִי, כְּגוֹוְנָא דְלְעֵילָא, דְהֵהוּא סֵדְרָא
תֵּלֶת תֵּלֶת בְּרָזָא חֵדָא.

סֵדְרָא תְּנִינָא דְלְסְטֵר דְרוֹם, תֵּלֶת סֵדְרִין
אֵינּוֹן לְהֵהוּא סְטְרָא. וְכֹל סֵדְרָא
וְסֵדְרָא תֵּלֶת תֵּלֶת, וְאֵינּוֹן תְּשֻׁעָה, כְּמָה
דְאִתְמַר. וְאֲתוּוֹן אִתְפְּלִגוּ הֵכִי. לְכָל סְטְרֵי,
לְאִתְחַבְּרָא כֹּלָא כְּחַד, בְּגִין דְאֵיִת אֲתוּוֹן
בְּרָזָא דְנוֹקְבָא, וְאֲתוּוֹן בְּרָזָא דְדְכוּרָא,
וְאִתְחַבְּרוּ כְּלָהוּ כְּחֵדָא, וְהוּ חַד בְּרָזָא
דְשְׂמָא קְדִישָׁא שְׁלִים. וְלְגַבִּיָהוּ סֵדְרִין מִמֵּנִין
תֵּלֶת תֵּלֶת, כְּמָה דְאִתְמַר. וְכֹלָא נְפָקָא מִסֵּדְרָא דְאִתְבְּרֵי, כְּסֵדְרָא

תֵּלֶת תֵּלֶת, כְּמָה דְאִתְמַר. וְכֹלָא נְפָקָא מִסֵּדְרָא דְאִתְבְּרֵי, כְּסֵדְרָא

שור עמו שלא יחזק אותו הצד האחר, ולכן נקרא יוסף בכור, שאותו שור שנטל בכור שורו ודאי, והוא שור, שור תם ויעקב איש תם רבון ושליט, בעל הבית שאותו שור תם שורה בתוכו:

ע"כ מההשמות

ויזכר אלהים אל רחל, שהרי במזל זה תלוי, ומשום כך כתוב בה זכירה. וה' פקד את שרה - זה לא היה מהמזל. ואם תאמר שהרי הבנים תלויים במזל ולא למטה - פאן בשרה זה לא היה במזל, אלא פתוב וה', הכל יחד. אם כך, למה פתוב פקידה? אלא ודאי הזכירה [היו] הייתה מקדם לכן, והמפתח הזה נמסר למטה, כמו שכתוב (בראשית יז) ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה וגו'. אחרי כן כמו זה - פיון שנוצר בסוד שלמעלה, אחר כך נאמר בסוד של הנקבה פקידה, שיהיה הכלל של הכל יחד.

ויזכר אלהים אל רחל. רבי חייא פתח ואמר, (שמות ו) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אתם ואזכר את בריתי. ואזכר - הרי זכירה, משום שהיא למעלה, שהמזל הזה הוא למעלה בזכר, בא על פקידה שהיא בגלות למטה בנקבה. כמו כן ויזכר אלהים את רחל, כמו שנאמר ואזכר את בריתי.

בא ראה, פתוב פקד פקדתי אתכם, וכי פקד פקדתי? והרי הפקידה עומדת בנקבה, ובאותו הזמן הייתה בגלות, והיא אומרת פקד פקדתי? אלא שפאן יש להסתפל, וכאן סוד של החכמה, והיא בגלות, איך נראה למשה פאן ואיך אמרה פקד פקדתי.

דלא יתקיף לסטרא אחרא. ובגין כך אתקרי יוסף בכור, דההוא שור דנטל, בכור שורו ודאי, וההוא שור, שור תם ויעקב איש תם. רבון ושליט מאריה דביתא, דההוא שור תם

שארי בגויה: (עד כאן מההשמות)

ויזכר אלהים את רחל, (בראשית ל) דהא במזלא תליא, ובגין כך פתיב בה זכירה. (בראשית כא) וה' פקד את שרה, לאו ממזלא הוה. ואי תימא דהא בנין במזלא תליין ולא לתתא, הכא בשרה לאו במזלא הוה. אלא וה' פתיב, כלא כחדא.

אי הכי אמאי כתיב פקידה, אלא ודאי זכירה, (דא) הות מקדמת דנא, ואתמסר מפתחא דא לתתא, פמה דכתיב, (בראשית יז) ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה וגו'. ולבתר פגוונא דא, וכיון דאדפר, ברזא דלעילא, לבתר אתמר ברזא דניקבא פקידה, למהוי כללא דכלא כחדא.

ויזכר אלהים את רחל. רבי חייא פתח ואמר, (שמות ו) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אתם ואזכר את בריתי. ואזכר הא זכירה, בגין דאיהו לעילא. דהאי מזלא דאיהו לעילא בדכורא, אתא על פקידה דאיהי בגלותא לתתא בנוקבא. פגוונא דא ויזכר אלהים את רחל, פמה דאת אמר ואזכר את בריתי.

הא חזי, פתיב, (שמות א) פקד פקדתי אתכם, וכי פקד פקדתי, והא פקידה בנוקבא קיימא ובההוא זמנא בגלותא הות, ואיהי אמרת פקד פקדתי. אלא הכא אית לאסתפלא, ורזא דחכמתא הכא ואיהי בגלותא היך אתחזי למשה הכא, והיך אמרת פקד פקדתי.

אָרָא כִּף לְמַדְנוּ, כְּשֶׁהִשְׁמַשׁ מֵאִיר - הוּא בְּשָׁמַיִם, וְתַקְפוּ וְכָחוּ עַל הָאָרֶץ בְּכָל מְקוֹם. כְּמוֹ כֵּן מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. בְּזִמְנָן שֶׁהַמְּקַדָּשׁ עָמַד - מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, זֶה הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וְכַעַת שִׁישְׂרָאֵל בְּגָלוּת - הִיא לְמַעְלָה, וְהַתְּקַף מִקִּיף אֶת יִשְׂרָאֵל לְהִגָּן עָלֶיהֶם, וְאִף עַל גַּב שְׁהֵם בְּאָרֶץ אַחֲרָת.

וּבֵא תְרָאָה, שְׂכִינָה לְמִטָּה וּשְׂכִינָה לְמַעְלָה. שְׂכִינָה לְמַעְלָה בְּשָׁנִים עֶשֶׂר תַּחֲמוּמִים מְרַפְבוֹת קְדוּשׁוֹת וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חֵיוֹת עֲלִיוֹנוֹת. שְׂכִינָה לְמִטָּה בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבָטִים קְדוּשִׁים. וְאִז נִכְלַלְתָּ הַשְׂכִּינָה לְמַעְלָה וּלְמִטָּה, וְהַכֵּל בְּפַעַם אַחַת יָחַד. וְאִף עַל גַּב שְׁבוּזְמָן שִׁישְׂרָאֵל בְּגָלוּת לְמִטָּה לֹא נִתְקַנְתָּ לְמַעְלָה, כִּי גַם לֹא נִתְקַנְתָּ מִשׁוּם שְׁלִמִטָּה לֹא נִתְקַנְתָּ, וְזֶהוּ בְּגָלוּת עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא בְּגָלוּת עִמָּהֶם.

בְּמָה נִתְקַנְתָּ? לְמַלְךְ שְׁמַת בְּנוֹ, מָה עָשָׂה? כִּפָּה אֶת מִטָּתוֹ עַל אֲבָל בְּנוֹ, וְלֹא הִתְקִין לוֹ אֶת מִטָּתוֹ, אֲלֵא נָטַל קוֹצִים וְדַרְדְּרִים וְהִטִּיל פַּחַת מִטָּתוֹ וְשָׁכַב עָלֶיהָ. כִּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, פִּיּוֹן שְׁגָלוֹ יִשְׂרָאֵל וְנִחְרַב הַמְּקַדָּשׁ, לְקַח קוֹצִים וְדַרְדְּרִים וְשֵׁם תַּחֲמִיו. זֶהוּ שְׁכַתוֹב וַיֵּרָא אֵלָיו מֶלֶאךָ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנָה, מִשׁוּם שִׁישְׂרָאֵל הָיוּ בְּגָלוּת.

פְּקֹד פְּקֻדָּתֵי אֲתָכֶם. מִי שְׁלֵא עוֹמֵד בְּרִשׁוֹתוֹ, מָה מְצִיָּה וּמָה עוֹשֶׂה? אֲלֵא פְּקֹד מְלַמְעֵלָה, פְּקֻדָּתֵי מְלַמְטָה. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁהַזְכִּירָה הַזֶּה הִיטָּה עָלֶיהָ מִקְדָּם לְכוּ, שְׁכַתוֹב וְאֶזְכָּר אֶת בְּרִיתִי. פִּיּוֹן שְׁכַתוֹב וְאֶזְכָּר - הִנֵּה זְכִירָה הַתְּמַנְתָּה עָלֶיהָ, וּמִשׁוּם כִּי אָמְרָה אַחֲרַי כִּי פְּקֹד פְּקֻדָּתֵי, שֶׁהָרִי סִמָּן לְקַחְתָּ מִקְדָּם לְכוּ. כְּמוֹ כֵּן שָׂרָה,

אָרָא הָכִי אוֹלִיפְנָא שְׁמַשָּׂא כַד נָהִיר, אִיהוּ בְּשָׁמַיָא, וְתוֹקְפִיה וְחִילִיָּה שְׁלֵטָא עַל אָרְעָא בְּכָל אֲתַר. כְּגוֹנוֹנָא דָא (ישעיהו ו) מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, בְּזִמְנָא דְּמִקְדָּשָׁא קָאִים, מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, דָּא אָרְעָא קְדִישָׁא. וְהַשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, אִיהוּ לְעִילָא, וְתוֹקְפָא סַחְרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְאַגְנָא עָלֶיהוּ, וְאִף עַל גַּב דְּאִינוּן בְּאָרְעָא אַחֲרָא.

וְתָא חֲזִי, שְׂכִינְתָא לְתַתָּא וּשְׂכִינְתָא לְעִילָא. שְׂכִינְתָא לְעִילָא בְּתַרִּיסַר תַּחֲמוּמֵי רְתִיכִין קְדִישִׁין, וְתַרִּיסַר חֵיוֹן עֲלָאִין. שְׂכִינְתָא לְתַתָּא בְּתַרִּיסַר שְׁבָטִין קְדִישִׁין, וְכַדִּין אַתְּפְלִילְתָּ שְׂכִינְתָא לְעִילָא וְתַתָּא, וְכֵלָא בְּחַד זְמַנָּא כְּחַדָּא. וְאִף עַל גַּב דְּבְזִמְנָא דִּישְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא לְתַתָּא, לָא אַתְּפְקַנְתָּ לְעִילָא, הָכִי נָמִי לֹא אַתְּפְקַנְתָּ, בְּגִין דְּלְתַתָּא לֹא אַתְּפְקַנְתָּ, וְדָא הוּא בְּגָלוּתָא עִמָּהוּן דִּישְׂרָאֵל, דִּאִיהִי בְּגָלוּתָא עִמָּהוּן.

בְּמָה אַתְּפְקַנְתָּ, לְמַלְכָּא דְּמִית בְּרִיָּה, מָה עָבַד כְּפָא לִיהָ לְעַרְסִיָּה עַל אֲבָלָא דְּבְרִיָּה, וְלֹא אַתְּקִין לִיהָ לְעַרְסִיָּה, אֲלֵא נָטַל פּוּבִין וְדַרְדְּרִין, וְאִטִּיל תַּחוֹת עַרְסִיָּה, וְשָׁכַב עָלֶיהָ, כִּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, פִּיּוֹן דְּאַתְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל, וְאַתְּחַרַּב מִקְדָּשָׁא, נָטַל פּוּבִין וְדַרְדְּרִין וְשׁוּי תַּחוּתֶיהָ, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (שמות ג) וַיֵּרָא מֶלֶאךָ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנָה. בְּגִין דִּישְׂרָאֵל הוּוּ בְּגָלוּתָא.

פְּקֹד פְּקֻדָּתֵי אֲתָכֶם, מָאן דִּלָּא קְוִימָא בְּרִשׁוֹתֶיהָ, מָה פְּקִיד, וּמָה עָבִיד. אֲלֵא פְּקֹד מְלַעִילָא, פְּקֻדָּתֵי מְלַתְתָּא, מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּהָאִי זְכִירָה הוּת עָלֶיהָ מִקְדָּמַת דְּנָא, דְּכַתִּיב וְאֶזְכָּר אֶת בְּרִיתִי. פִּיּוֹן דְּכַתִּיב וְאֶזְכָּר,

הָא זְכִירָה אַתְּמָנָא עָלֶיהָ, וּבְגִין כִּי פְּקֹד אֲמַרְתָּ לְבַתֵּר פְּקֹד פְּקֻדָּתֵי. (דף קט ע"א)

שכתוב ויה' פקד את שרה. אבל כאן רחל, שלא נזכרה מקדם לכן, לא נאמר בה פקידה, אלא זכירה, והכל הוא בזכירה, בסוד של המזל.

רבי יהודה ורבי חזקיה היו הולכים מקפוטקיא ללוד, ורבי יהודה היה רוכב, ורבי חזקיה על רגליו. בינתיים ירד רבי יהודה. אמר, מפאן והלאה נתעסק בתורה, ככתוב (דברים לב) הבו גדל לאלהינו.

אמר לו, אלו היינו שלשה - יפה הוא, שאחד יאמר - ושנים ישיבו לו. אמר לו, הדברים הללו של הברכות, משום שנזכר שם אחד של הקדוש ברוך הוא, ושנים ישיבו לו. זהו שכתוב כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו. פי שם ה' אקרא - זה אחד שמברך. הבו גדל לאלהינו - אלו שנים אחרים. אבל בתורה, אפלו שנים יושבים ונותנים גדל וחזק של שבח התורה לקדוש ברוך הוא.

אמר לו רבי חזקיה, כלפי הברכות למה שלשה? אמר לו, הרי פרשה ונתבאר, שכתוב הבו גדל לאלהינו. אבל סוד הדבר כאן, שהרי כל הסודות של הברכות הוא כן - אחד לברך ושנים להשיב, כדי שיעלה השבח של הקדוש ברוך הוא בסוד של שלשה, אחד מברך ושנים [אומרים] שמודים, וזהו קיום הברכות, ובסוד עליון פראוי, ובסוד של שלשה, כמו שבארוהו.

בעודם הולכים, אמר רבי יהודה, שנינו, יש זכירה לטוב ויש זכירה לרע, יש פקידה לטוב ויש פקידה לרע. יש זכירה לטוב - כמו שבארוה, שכתוב (ויקרא כו) וזכרתי להם ברית ראשנים וגו', (בראשית ח)

דהא סימנא נקטת מקדמת דנא. כגוונא דא שרה דכתיב, (בראשית כא) וה' פקד את שרה. אבל הכא רחל דלא אדפרת מקדמת דנא, לא אתמר בה פקידה אלא זכירה, וכלא בזכירה איהו, ברזא דמזלא.

רבי יהודה ורבי חזקיה, הוו אזלי מקפוטקיא ללוד, והיה רבי יהודה רכיב, ורבי חזקיה על רגליו, אדהכי נחת רבי יהודה, אמר מפאן והלאה נתעסק באורייתא, כמה דכתיב, (דברים לב) הבו גדל לאלהינו.

אמר ליה אלו הוינא תלתא, יאות הוא דחד יימא, ותריין יתיבו ליה. אמר ליה, הני מלי בברכאן. בגין דאדפר חד שמא דקדשא בריך הוא, ותריין יתיבו ליה. הדא הוא דכתיב, (דברים לב) פי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו. פי שם ה' אקרא, דא חד דמברך, הבו גדל לאלהינו, אלין תריין אחרנין. אבל באורייתא אפילו תרי יתבי ויהבי רבו ותוקפא דשבחא דאורייתא לקודשא בריך הוא.

אמר ליה רבי חזקיה, לגבי ברכאן אמאי תלת. אמר ליה, הא אוקמוה ואתמר, דכתיב הבו גדל לאלהינו. אבל רזא דמלה הכא, דהא כל רזין דברכאן הכי איהו, חד לברכא ותריין לאתבא, בגין דיסלק שבחא דקדשא בריך הוא ברזא דתלתא. חד מברך ותריין (אמר אמר) דאודו, ודא הוא קיומא דברכאן, וברזא עלאה כדקא יאות, וברזא דתלת כמה דאוקמוה.

ער דהוו אזלי, אמר רבי יהודה, תנינן, אית זכירה לטב, ואית זכירה לביש, אית

פקידה לטב, ואית פקידה לביש. אית זכירה לטב, כמה דאוקמוה,

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח, (שמות ב)
 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וַיֵּשׁ
 זְכִירָה לְרַע - שְׁפָתוֹב (תהלים עח)
 וַיִּזְכֹּר כִּי בֶשֶׁר הִמָּה רוּחַ הַלֵּךְ וְלֹא
 יֵשׁוּב. פְּקִידָה לְטוֹב - שְׁפָתוֹב
 (שמות א) פֶּקֶד פְּקִדְתִּי אֶתְכֶם.
 פְּקִידָה לְרַע - שְׁפָתוֹב (תהלים פט)
 וּפְקִדְתִּי בְּשֹׁבֵט פֶּשַׁעַם וּבִנְגָעִים
 עֲוֹנָם. וְכָלֶם סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים.

כָּל אֱלוֹ - זְכִירָה וּפְקִידָה - לְטוֹב,
 אֱלוֹ הֵן דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת, סוּד
 הָאֲמוּנָה, זְכָר וּנְקֵבָה, סוּד אַחַד,
 זְכִירָה וּפְקִידָה, אֱלוֹ הֵם לְטוֹב.
 זְכִירָה וּפְקִידָה לְרַע אֱלוֹ הֵם
 הַסוּד שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר שְׁעוֹמֵד
 בְּסוּד שֶׁל אֱלֹהִים אֲחֵרִים. זְכָר
 וּנְקֵבָה יַחַד, זְכִירָה בְּזָה וּפְקִידָה
 בְּזָה, וְאֱלוֹ הֵם שְׁתַּמִּיד עוֹמְדִים
 לְרַע וְאֱלוֹ כִּנְגֵד אֱלוֹ. מִכָּאן
 יוֹצְאִים כָּל סוּדוֹת הָאֲמוּנָה וְכָל
 הַקְּדוּשׁוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, כְּמוֹ
 שְׁבָאָרִיָּה, וּמִכָּאן יוֹצְאִים כָּל
 הַמִּינִים הַרְעִים וְכָל מוֹת וְכָל
 הַצְּדִידִים וְהַמִּינִים הַרְעִים בְּעוֹלָם,
 וּבְאֲרִיָּה, וְזֶה בְּהַפְנוּךְ מִזָּה.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כִּף זֶה וְדָאִי.
 אֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׁחָלְקוּ מִתְקִים
 בַּצַּד הַטּוֹב וְלֹא יִרְכִּין עֲצָמוֹ לְצַד
 אַחֵר וַיִּנְצַל מֵהֶם. אָמַר לוֹ רַבִּי
 יְהוּדָה, כִּף זֶה וְדָאִי, וְאֲשֶׁרִי מִי
 שְׂיָכוּל לְהַנְצִל מִמֶּנּוּ מֵהַצַּד
 הַהוּא, וְאֲשֶׁרִיָּהֶם הַצְּדִיקִים
 שְׂיָכוּלִים לְהַנְצִל מֵהֶם וְלֵהֲלַחֵם
 קָרַב עִם אוֹתוֹ הַצַּד.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, בְּמָה? פֶּתַח
 וְאָמַר, (משלי כד) כִּי בְּתַחֲבֹלוֹת
 תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה. מִי
 הַמִּלְחָמָה? זֶה הַמִּלְחָמָה שֶׁל
 אוֹתוֹ הַצַּד הַרְעִי שְׁצָרִיף אָדָם
 לְהֲלַחֵם בּוֹ קָרַב וְלִשְׁלֹט עָלָיו
 וְלֵהֲנַצֵּל מִמֶּנּוּ.

דְּכַתִּיב (ויקרא כו) וַיִּזְכֹּרְתִי לָהֶם בְּרִית רֵאשׁוֹנִים
 וְגו'. (בראשית ח) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח. (שמות ב)
 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וְאִית זְכִירָה לְבִישׁ,
 דְּכַתִּיב, (תהלים עח) וַיִּזְכֹּר כִּי בֶשֶׁר הִמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ
 וְלֹא יֵשׁוּב. פְּקִידָה לְטוֹב, דְּכַתִּיב, (שמות א) פֶּקֶד
 פְּקִדְתִּי אֶתְכֶם. פְּקִידָה לְבִישׁ, דְּכַתִּיב, (תהלים פט)
 וּפְקִדְתִּי בְּשֹׁבֵט פֶּשַׁעַם וּבִנְגָעִים עֲוֹנָם. וְכָלְהוּ
 רַזִּין עֲלֵאִין.

כָּל הַנִּי זְכִירָה וּפְקִידָה לְטוֹב, אֱלִין אִינוּן
 דְּרָגִין יְדִיעֵן. רַזָּא דְמַהִימְנוּתָא דְכָר
 וְנוֹקְבָא רַזָּא חֲדָא, זְכִירָה וּפְקִידָה, וְאֱלִין
 אִינוּן לְטוֹב. זְכִירָה וּפְקִידָה לְבִישׁ, אֱלִין אִינוּן
 רַזָּא דְסִטְרָא אַחְרָא, דְקִימָא בְּרַזָּא דְאֱלֹהִים
 אַחְרִים, דְכָר וְנוֹקְבָא כְחֲדָא, זְכִירָה בְהֵאִי,
 וּפְקִידָה בְהֵאִי, וְאֱלִין אִינוּן דְקִימִין תְּדִיר
 לְבִישׁ. וְאֱלִין לְקַבִּיל אֱלִין. מַהֲכָא נְפָקִי כָל
 רַזִּי דְמַהִימְנוּתָא וְכָל קַדוּשִׁין עֲלֵאִין, כְּמָה
 דְאִוְקְמוּהָ. וּמַהֲכָא נְפָקִי כָל זִינִין בִּישִׁין וְכָל
 מוֹתָא, וְכָל סִטְרִין וְזִינִין בִּישִׁין בְּעֵלְמָא
 וְאוֹקְמוּהָ. וְדָא בְהַפּוּכָא מִן דָּא.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, הֲכִי הוּא וְדָאִי, זְכָאָה
 אִיהוּ, מָאן דְחוֹלְקִיה אֶתְקִיִּים בְּסִטְרָא
 טְבָא, וְלֹא יִרְכִּין גְּרַמִּיָּה לְסִטְרָא אַחְרָא,
 וַיִּשְׁתַּזְיֵב מִנְהוּן. אָמַר לִיָּה רַבִּי יְהוּדָה, הֲכִי
 הוּא וְדָאִי, וְזְכָאָה מָאן דִּיכִיל לְאַשְׁתַּזְבָּא מִנִּיהָ
 מַהֲהוּא סִטְרָא, וְזְכָאִין אִינוּן צְדִיקִיָּא, דִּיכִלִּי
 לְאַשְׁתַּזְבָּא מִנִּיהוּ, וְלֵאגְחָא קָרְבָּא בְהֵאִיהוּ
 סִטְרָא.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה בְּמָה. פֶּתַח וְאָמַר, (משלי כד)
 כִּי בְּתַחֲבֹלוֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה וְגו'.
 מָאן מִלְחָמָה, דָּא מִלְחָמָה דְהֵהוּא סִטְרָא
 בִּישָׂא, דְאֲצִטְרִיף בַּר נֶשׁ לְאַגְחָא בִּיהָ קָרְבָּא,
 וְלִשְׁלֹטָאָה עֲלוּי וְלֵאשְׁתַּזְבָּא מִנִּיהָ.

בא ראה שיעקב כף השתדל
אצל עשו משום אותו הצד
שלו, להתחכם עליו וללכת עמו
בעקמומיות בכל מה שצריך
כדי לשלט עליו בראש ובסוף,
והכל פראוי, והראש והסוף יחד
זה כמו זה, כפתוב בכרתי, ואחר
כף ברכתי. הראשית והסוף יחד
זה כמו זה, כדי לשלט עליו
בדרך ישרה פראוי לו, ומשום
כף צדיק הוא מי שנצל מהם
ויכול לשלט עליהם.

בא ראה, זכירה ופקידה לטוב
הם כאחד בסוד האמונה,
ואשרי הוא מי שמשתדל אחר
האמונה, כמו שנאמר (הושע יא)
אחרי ה' ילכו פאריה ישאג וגו'.
אמר רבי חזקיה, כף הוא ודאי.
ובא וראה, כשאדם מתפלל
תפלתו, אל יאמר עליה זכרני
ופקדני, משום שיש זכירה
ופקידה לטוב, וזכירה ופקידה
לרע, וצתידים לטל את הדבור
מפיו, ובאים להזכיר חטאי
האדם ולהענישו. פרט אם הוא
צדיק שלם, שפאשר בודקים את
חטאיו, אותה זכירה ופקידה
לרע לא ימצאו אותם, כמו עזרא
שאמר זכרה לי אלהי לטובה.
שהנה בכל מקום שאדם
מתפלל תפלתו, יכלל את עצמו
בין רבים, בפלל של הרבים.
ובא וראה, השונמית, פאשר
אמר לה אלישע (מלכים-ב ד) ה'יש
לדבר לך אל המלך או אל שר
הצבא, ה'יש לדבר לך אל המלך
- אותו היום ה'יה יום טוב של
ראש השנה, ואותו היום
ששולטת מלכות הרקיע לדון
את העולם, והקדוש ברוך הוא
נקרא המלך המשפט באותו
הזמן, ומשום כף אמר לה ה'יש
לדבר לך אל המלך.

תא חזי, דייעקב הכי אשתדל לגבי עשו, בגין
ההוא סטרא דיליה. לאתחפמא עלוי
ולמיזל עמיה בעקימו בכל מה דאצטריך,
בגין לשלטאה עלוי ברישא וסופא, וכלא
כדקא יאות. ורישא וסופא כחדא דא כגוונא
דא, כמה דכתיב, (בראשית כה) בכרתי, ולבתר
ברכתי, שירותא וסופא כחדא, דא כגוונא
דא. בגין לשלטאה עלוי באורח מישר כדקא
חזי ליה. ובגין כף זפאה איהו מאן דאשתזיב
מנייהו, ויכיל לשלטאה עלייהו.

תא חזי, זכירה ופקידה לטב אינון פחדא
ברזא דמהימנותא, וזפאה איהו מאן
דאשתדל פתר מהימנותא, כמה דאת אמר,
(הושע יא) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו'. אמר
רבי חזקיה הכי הוא ודאי.

ותא חזי, בר נש פד צלי צלותיה, לא יימא
עליה זכרני ופקדני. בגין דאיפא זכירה
ופקידה לטב, וזכירה ופקידה (דף קס ע"ב) לביש,
וזמינין לנטלא מלה מן פומא, ואתיין
לאדפרא חובוי דבר נש ולענשא ליה. בר אי
איהו זפאה שלים, דכד בדקי חובוי, ההיא
זכירה ופקידה לביש לא ישפחון לון, כגון
עזרא דאמר (נחמיה יג) זכרה לי אלהי לטובה.

דהא בכל אתר, דבר נש צלי צלותיה, יכליל
גרמיה בין סגיאין בכללא דסגיאין.

ותא חזי שונמית, פד אמר לה אלישע, (מלכים ב
ד) ה'יש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא.
ה'יש לדבר לך אל המלך, ההוא יומא, יום
טוב דראש השנה ה'יה, ו'הוא יומא
דמלכותא דרקיעא שלטא למידן עלמא,
וקדשא בריך הוא אקרי מלך המשפט בההוא
זמנא. ובגין כף אמר לה, ה'יש לדבר לך אל
המלך.

מה פתוב? ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מה אמרה? לא רוצה להיות רשומה למעלה, אלא להכניס את ראשי בין רבים, ולא לצאת מהכלל שלהם. וכך צריך לאדם להכלל בכלל של רבים ולא להתיחד לבדו, כדי שלא ישגוהו עליו להזכיר חטאיו, כמו שאמרנו.

פתח רבי יהודה ואמר, (איוב לח) הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה. הפסוק הזה אמר הקדוש ברוך הוא לאיוב כשראה שאיוב דוחק עצמו על דין הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, איוב אמר הן יקטלני לו איחל. פתוב לא באל"ף, וקוראים לו בוא"ו, והכל הוא. אמר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אני הורג בני אדם?! הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה?! כמה שערים פתוחים באותו הצד, והמות שולט עליהם, וכלם סתומים מבני אדם, [ולא יכולים להשמר מהם משום שהם סתומים מבני אדם] שלא מכירים את אותם השערים.

ושערי צלמות תראה. מי הם שערי מות ומי הם שערי צלמות? אלא מות וצלמות הם יחד, והם זווג אחד. מות - הרי נתבאר, זה מלאך המות, והרי פרשוה. צלמות - צל מות, זהו מי שרוכב עליו, והוא הצל שלו והכח שלו להזדווג יחד בקשר אחד, והם אחד.

וכך אותם הדרגות שיוצאות מהם ונקשרות בהם הם השערים שלהם, כמו שלמעלה, כמו שנאמר (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם וגו'. ואלו [אותם שערים] נקראים נהרות ונחלים. ששת הצדדים של העולם, אף כף הם

מה פתוב, (מלכים ב ד) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מאי קאמרה. לא בעינא, למהוי רשימאה לעילא, אלא לאעלאה רישאי בין סגיאין, ולא לאפקא מכללא דלהון. וכך בעי ליה לבר נש, לאתכללא בכללא דסגיאין ולא לאתיחדא בלחודוי, בגין דלא ישגוהו עליה, לאדפרא חובוי כדקאמרן.

פתח רבי יהודה ואמר (איוב לח) הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה. האי קרא, קדשא בריך הוא אמר ליה לאיוב, כד חמא דאיוב דחיק גרמיה על דינוי דקדשא בריך הוא.

תא חזי, איוב אמר (איוב יג) הן יקטלני לו איחל, פתוב לא באל"ף וקרי לו בוא"ו, וכלא איהו. אמר ליה קדשא בריך הוא, וכי אנא קטיל בני נשא, הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה, כמה תרעין אינון פתיחן בההוא סטרא. ומותא שלטא עלייהו, וכלהו סתימין מבני נשא, (ס"א ולא יכלין לאסתמרא מנייהו בגין דאינון סתימין מבני נשא) ולא ידעין אינון שערים.

ושערי צלמות תראה. מאן אינון שערי מות ומאן אינון שערי צלמות. אלא מות וצלמות פחדא אינון, וזווגא חדא אינון. מות הא אתמר, דא מלאך המות, והא אוקמוה. צלמות, צל מות. האי איהו מאן דרכיב עליה, ואיהו צלא דיליה, ותוקפא דיליה, לאזדווגא כחדא, בקשורא חד ואינון חד.

וכך אינון דרגין דנפקי מנייהו ומתקשרן בהו אינון שערים דלהון כמה

דלעילא, כמה דאת אמר, (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם וגו'. ואלין [אינון

שְׁעָרֵי מוֹת, וְשְׁעָרֵי צִלְמוֹת מֵהֲצַד
הָאֲחֵר, דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת שְׁשׁוּלְטוֹת
בְּעוֹלָם. שְׁעָרֵי מוֹת וְשְׁעָרֵי
צִלְמוֹת - זֶה נִקְבָּה וְזֶה זָכַר,
וְשְׁנֵיהֶם יַחַד.

וְעַל זֶה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאִיּוֹב בְּשִׁבִיל כָּל אוֹתָם דְּבָרִים
שֶׁהוּא אָמַר, (איוב ז) כָּלָּה עֲנָן וַיִּלְךָ
כִּן יוֹרֵד שְׂאוֹל לֹא יַעֲלֶה, וְכָל
אוֹתָם שָׁאֵר דְּבָרִים. אָמַר הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, הִנְגְּלוּ לָךְ שְׁעָרֵי מוֹת,
לְדַעַת שְׁהָרֵי הַכֹּל בְּרִשְׁוֹתֵי, וְכֹלֵם
עֲתִידִים לְהִתְבַּעַר מִן הָעוֹלָם,
שְׁפָתוֹב (ישעיה כח) בִּלְעַ הַמּוֹת
לְנִצָּח וּגּוֹ'.

בֹּא רָאָה, וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל
וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת
רַחֲמָהּ. פְּעָמִים אֱלֹהִים אֱלֹהִים,
לְמָה? אֵלָּא אֶחָד מֵעוֹלָם הַזָּכַר,
וְאֶחָד מֵעוֹלָם הַנִּקְבָּה, מִשׁוּם
שֶׁהַדָּבָר תְּלוּי בְּמִזְל.

וּבְשִׁמְתָעוֹרְרַת רַחֵל בְּשֵׁם הַזֶּה,
שְׁפָתוֹב יִסֵּף ה' לִי בֵּן אַחֵר, יָדַע
יַעֲקֹב שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהִשְׁלִים אֶת
כָּל הַשְּׂבָטִים וְלֹא תִתְקַים בְּעוֹלָם,
מִשׁוּם כִּף רִצָּה לְלַכֵּת וְלֹא יִכַּל,
וּכְשֶׁהֲגִיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, בָּרַח
וְהִלָּךְ לוֹ, כְּדֵי שֶׁהַבֵּית לֹא יִשְׁתַּלֵּם
בְּאָרֶץ אַחֲרַת, לְהִתְקַשֵּׁר בּוֹ
הָעוֹלָם הַקְּדוֹשׁ.

וְהִינּוּ שְׁפָתוֹב (בראשית לא) וַיֹּאמֶר ה'
אֵל יַעֲקֹב שׁוּב אֶל אֶרֶץ אַבְוֹתֶיךָ
וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. מֵה זֶה
וְאֶהְיֶה עִמָּךְ? אֵלָּא אָמַר לוֹ, עַד
כָּאֵן רַחֵל הִיָּתָה עִמָּךְ עֶקֶר הַבֵּית,
מִכָּאֵן וְהִלָּאָה אֲנִי אֶהְיֶה עִמָּךְ
וְאִטְל אֶת הַבֵּית עִמָּךְ עִם שְׁנַיִם
עֶשֶׂר הַשְּׂבָטִים. וְהִינּוּ שְׁפָתוֹב
וְאֲנִי כְּבֹאֵי מִפְּדָן מִתָּה עָלַי רַחֵל.
עָלַי הִיָּה זֶה, וּבִגְלָלִי הִיָּה הַדָּבָר
שֶׁהִיא נִדְחָתָה, וּבָאָה דִּירַת אַחֲרַת
וְנִטְלָה אֶת הַבֵּית בְּשִׁבְלֵי לְדוֹר
עַמִּי.

אִיקְרוּ נְהָרִין וְנַחֲלִין, שֵׁית סְטָרִין
דְּעִלְמָא. אוֹף הָכִי אֵינּוֹן שְׁעָרֵי מוֹת, וְשְׁעָרֵי
צִלְמוֹת מִסְטָרָא אַחֲרָא, דְּרָגִין יְדִיעֵן דְּשִׁלְטִין
בְּעִלְמָא. שְׁעָרֵי מוֹת וְשְׁעָרֵי צִלְמוֹת, דָּא
נּוֹקְבָא וְדָא דְכוּרָא, וְתַרוּוִייהוּ כְּחֻדָּא.

וְעַל דָּא, אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לִיה לְאִיּוֹב,
בְּגִין כָּל אֵינּוֹן מְלִין, דְּאִיהוּ אָמַר (איוב ז)
כָּלָּה עֲנָן וַיִּלְךָ כִּן יוֹרֵד שְׂאוֹל לֹא יַעֲלֶה, וְכָל
אֵינּוֹן שָׁאֵר מְלִין. אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא
הִנְגְּלוּ לָךְ שְׁעָרֵי מוֹת, לְמַנְדַּע דְּהָא כְּלָהוּ
בְרִשְׁוֹתֵי, וְכִלְהוּ זְמִינִין לְאַתְבַּעֲרָא מֵעִלְמָא,
דְּכַתִּיב, (ישעיה כח) בִּלְעַ הַמּוֹת לְנִצָּח וּגּוֹ'.

תָּא חֲזִי, (בראשית ל) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל
וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָהּ.
תְּרֵי זְמַנִּין, אֱלֹהִים אֱלֹהִים, אֲמַאי. אֵלָּא, חַד
מֵעִלְמָא דְדְכוּרָא, וְחַד מֵעִלְמָא דְנוֹקְבָא, בְּגִין
דְּבְמִזְלָא תְלִיָּא מְלִתָּא.

וְכַד אַתְעֵרַת רַחֵל בְּשִׁמָּא דָּא, דְּכַתִּיב, (בראשית
ל) יוֹסֵף ה' לִי בֵּן אַחֵר, יָדַע יַעֲקֹב דְּאִיהִי
אַתְחַזִּיָּא לְאַשְׁלָמָא כְּלָהוּ שְׂבָטִין וְלֹא תִתְקַיִּים
בְּעִלְמָא, בְּגִין כִּף בְּעָא לְמִיזֵל וְלֹא יִכַּל. וְכַד
מָטָא זְמַנָּא דְבְנֵימִין, עֵרַק וְאִזַּל לִיה, בְּגִין
דְּבָאֲרַעָא אַחֲרָא לֹא יִשְׁתַּלֵּם בֵּיתָא, לְאַתְקַשְׂרָא
עִלְמָא קְדִישָׁא בֵּיה.

וְהִינּוּ דְכַתִּיב, (בראשית לא) וַיֹּאמֶר ה' אֵל יַעֲקֹב
שׁוּב אֶל אֶרֶץ אַבְוֹתֶיךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ
וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. מָאי וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. אֵלָּא אָמַר
לִיה, עַד הָכָּא, רַחֵל הוֹת עִמָּךְ עֶקֶרָא דְבֵיתָא.
מִכָּאֵן וְלְהִלָּאָה, אָנָּא אֶהָא עִמָּךְ וְאִטְוֹל בֵּיתָא
בְּהַדָּךְ בְּתַרִּיסָר שְׂבָטִין. וְהִינּוּ דְכַתִּיב, וְאֲנִי
כְּבֹאֵי מִפְּדָן מִתָּה עָלַי רַחֵל. עָלַי הוֹה, וּבְגִינֵי
הוֹה מְלָה דְאַתְדַּחֲיָא אִיהִי וְאַתְיָא דִּינּוּרָא
אַחֲרָא, וְנִטְלָא בֵּיתָא בְּגִינֵי לְדִירָא עַמִּי.

וַיֹּאמֶר נִקְבָה שְׁכַרְךָ עָלַי וְאַתְנָה.
 מה זה נִקְבָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
 אוֹתוֹ רָשַׁע אָמַר, אֲנִי רוֹאֶה
 שְׂיַעֲקֹב לֹא מִסְתַּכֵּל אֶלֶּא
 בְּנִקְבוֹת, וּמְשׁוּם זֶה יַעֲבֹד אוֹתִי.
 אָמַר נִקְבָה שְׁכַרְךָ, הִנֵּה נִקְבָה,
 שְׂהִיא שְׁכַרְךָ, כְּבִרְאשׁוֹנָה.
 וְאַתְנָה, אָמַר בְּאִיזוֹ נִקְבָה
 הַסְתַּכְּלֵת וְאַתְנָה, וַעֲבַד אוֹתִי
 בְּשִׁבְלָה.

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא תִתֵּן לִי מְאוּמָה.
 אָמַר יַעֲקֹב, חֲלִילָה, שְׁהָרִי אֲנִי כֹל
 מֵה שְׂעֻשְׂתֵי, לְשֵׁם כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ
 הַקְדוֹשׁ עֲשִׂיתִי, וְעַל כֵּן לֹא תִתֵּן
 לִי מְאוּמָה, שְׁהָרִי אֵין דַּעֲתִי בְּזֶה,
 אֶלֶּא אִם תַּעֲשֶׂה לִי [את] הַדְּבָר
 הַזֶּה וְגו'.

וַיֹּסֵר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת הַתְּיָשִׁים.
 רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים טו)
 ה' מִי יִגוֹר בְּאַהֲלֶךְ וְגו'. הָרִי
 בְּאֶרְנוֹ וּבְאֶרְוֵי הַחֲבָרִים, הוֹלֵךְ
 תְּמִים - זֶה אֲבָרְהָם, שְׂכַאֲשֶׁר
 נִמְוֹל נִקְרָא תְּמִים. וּפְעַל צְדָק -
 זֶה יִצְחָק. וְדַבֵּר אֶמֶת - זֶה יַעֲקֹב.
 וְדָאִי שְׂיַעֲקֹב נִדְבַק בְּאֶמֶת. אִם
 הוּא בְּאֶמֶת נִדְבַק, מֵה הַטַּעַם
 עֲשֶׂה עִם לְבָן בְּצוּרָה הַזֹּו?

אֶלֶּא יַעֲקֹב הַבְּחִין אֶת שַׁעַת
 הַמְזֹל שְׁלוֹ שְׁהִיתָה, שְׁמַתָּר לְאָדָם
 לְבַחֵן אֶת שַׁעֲתוֹ טָרָם יָשׁוּב
 לְאֶרְצוֹ, וְאִם מְזֹל עוֹמֵד בְּמָה
 שְׂעוֹשָׂה - יָפָה, וְאִם לֹא - אֵל
 יוֹשִׁיט רְגְלוֹ עַד שְׂיַעֲלָה [שְׂיַעֲמֹד בְּמָה
 שְׂעֻשָׁה] אֶלְיוֹ.

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב וְעִנְתָהּ בִּי צְדָקְתִּי
 בַּיּוֹם מִחֵר וְגו'. שְׁהָרִי הוּא לֹא
 עֲשֶׂה כְּדִי שְׂיִטֵּל מִשְׁלוֹ לְחִנָּם,
 אֶלֶּא הַכֹּל בְּאֶמֶת וּשְׁלֵמוֹת הַרְצוֹן,
 וְלֹא עוֹד, אֶלֶּא שְׁהוּא נָטֵל רְשׁוֹת
 מִלְּבָן, וְעַל כֵּן כְּתוּב נַחֲשָׁתִי
 וַיְבַרְכֵנִי ה' בְּגִלְלָךְ. כְּמָה כְּשָׁפִים
 וּמִיָּנִים עֲשֶׂה לְבָן וּבַחֵן אֶת מְזֹלוֹ
 מְשׁוּם יַעֲקֹב, וְהִיָּה מוֹצֵא בְּגִלְלָה
 יַעֲקֹב מֵאֵה צֹאן כֹּל חֲדָשׁ, וּמֵאֵה

וַיֹּאמֶר נִקְבָה שְׁכַרְךָ עָלַי וְאַתְנָה, (בראשית ל) מֵאִי
 נִקְבָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הֵהוּא רָשַׁע
 אָמַר, אֲנִי חָמִי, דְּיַעֲקֹב לֹא אִסְתַּכֵּל אֶלֶּא
 בְּנִקְבוֹתֵי, (דף קס"א ע"א) וּבְגִין כֵּן יַפְלֵחַ לִי. אָמַר
 נִקְבָה שְׁכַרְךָ, הֵא נִקְבָה דְאִיהוּ שְׁכַרְךָ כִּד
 בְּקִדְמִיתָא. וְאַתְנָה, אִימָא מָאן נִקְבָה אִסְתַּכְּלֵת
 בֵּה, וְאַתְנָה, וּפְלַח לִי בְּגִינָה.

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא תִתֵּן לִי מְאוּמָה, (שם) אָמַר
 יַעֲקֹב חֲלִילָה, דְּהָא אֲנָא כֹּל מֵה
 דְּעִבִּידְנָא, לְשֵׁם יִקְרָא דְּמִלְּפָא קְדִישָׁא
 עִבִּידְנָא, (ס"א וְלֹא לְכַסּוּפָא דְּנִרְמָא) וְעַל דָּא לֹא תִתֵּן
 לִי מְאוּמָה, דְּהָא לֹא דַעֲתָאִי בְּהָאִי, אֶלֶּא אִם
 תַּעֲשֶׂה לִי (את) הַדְּבָר הַזֶּה וְגו'.

וַיֹּסֵר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת הַתְּיָשִׁים. (שם) רַבִּי
 אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים טו) יי מִי יִגוֹר
 בְּאַהֲלֶךְ וְגו', הֵא אוֹקִימָנָא, וְאוֹקִימוּהָ
 חֲבָרְיָא, (שם) הוֹלֵךְ תְּמִים, דָּא אֲבָרְהָם, דְּכִד
 אֲתַגְזֹר תְּמִים אֶקְרִי. וּפְעַל צְדָק, דָּא יִצְחָק.
 וְדוֹבֵר אֶמֶת, דָּא יַעֲקֹב. וְדָאִי יַעֲקֹב בְּאֶמֶת
 אֲתַדְּבַק, אִי הוּא בְּאֶמֶת אֲתַדְּבַק, מֵאִי טַעֲמָא
 עֲבַד עִם לְבָן כְּגוֹוֹנָא דָּא.

אֶלֶּא, יַעֲקֹב בְּחִין שַׁעֲתָא דְּמִזְלִיהָ הָוָה. דְּשָׂרִי
 לִיה לְאִינֶשׁ, לְמַבְחָן שַׁעֲתִיהָ, עַד לֹא
 יָתוּב לְאַרְעִיהָ, וְאִי מִזְלִיהָ קָאִים בְּמָה דְּעִבִּיד
 שְׂפִיר, וְאִי לֹא לֹא יוֹשִׁיט רְגְלוֹ עַד דְּיִסְלַק
 (ס"א דְּקָאִים בְּמָה דְּעִבִּיד) לְגַבִּיהָ.

הָא חֲזִי, כְּתוּב, (בראשית ל) וְעִנְתָהּ בִּי צְדָקְתִּי
 בַּיּוֹם מִחֵר וְגו', דְּהָא אִיהוּ לֹא עֲבַד בְּגִין
 דְּיִטּוֹל מְדִילִיהָ לְמַגְנָא, אֶלֶּא כֹּלֵא בְּקוֹשְׁטָא
 וּשְׁלִימוֹ דְּרַעוּתָא, וְלֹא עוֹד אֶלֶּא דְאִיהוּ נָטֵל
 רְשׁוֹ מִלְּבָן, וְעַל דָּא כְּתוּב, (בראשית ל) נַחֲשָׁתִי
 וַיְבַרְכֵנִי יי בְּגִלְלָךְ. כְּמָה חֲרָשִׁין וְזִינִין עֲבַד
 לְבָן, וּבַחֵין מִזְלִיהָ בְּגִינָה דְּיַעֲקֹב, וְהָוָה

כבשים ומאָה עזים יוֹתֵר על צאנו. רבי אבא אָמַר, אֶלֶף צאן וְאֶלֶף כבָּשִׂים וְאֶלֶף עזים הִיָּה מביא לוֹ יַעֲקֹב יוֹתֵר בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב כִּי מַעֲט אֲשֶׁר הָיָה לָךְ לִפְנֵי וַיִּפְרָץ לָרֹב וַיִּכְרֹךְ ה' אֶתְךָ לְרֹגְלֵי. וְהַבְּרָכָה שְׁלֹמַעֲלָה אֵינָה פְּחוֹת מֵאֶלֶף מִכָּל מִין וּמִין. נִמְצָא אֶלֶף מִהֲצֵאן, מִהַכְּבָשִׂים נִמְצָאוּ אֶלֶף, מִהַעֲזִים נִמְצָאוּ אֶלֶף, עַל כָּל מָה שְׁשׁוּרָה הַבְּרָכָה שְׁלֹמַעֲלָה לֹא פְחוֹת מֵאֶלֶף, עַד שֶׁבִשְׁבִיל יַעֲקֹב הִתְעַלָּה לְבֹן לַעֲשֵׂר רֹב.

וּבִשְׂרָצָה יַעֲקֹב לִטַּל שְׂכָרוֹ, לֹא מִצָּא אֶלָּא עֲשָׂרָה מִכָּל מִין וּמִין, וַיַּעֲקֹב חָשַׁב אוֹתוֹ לַעֲשֵׂר רֹב. רָאָה כִּמְהָ נִטַּל מִשְׁלוֹ מִמָּה שְׁהִיָּה נוֹתֵן הוּא בְּזִכּוֹתוֹ לְלִבָּן. וְכֹל זֶה שְׁעָלָה בּוֹ בַּיַּעֲקֹב, לֹא הָיָה אֶלָּא בְּזִרוּעַ שֶׁל אוֹתָם מִקְלוֹת שְׁשָׁם אֶצֶל הַצֵּאן.

בֹּא רָאָה כִּמְהָ טָרַח אוֹתוֹ יַעֲקֹב הַשְּׁלֵם אַחֲרָי לְבָן. כְּתוּב וַיִּשֶׂם דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּגּוֹ', וְהַבִּיא לוֹ כָּל הָעֶשֶׂר הַזֶּה, וְעַם כָּל זֶה לֹא רָצָה לְבָן שִׁיחִיָּה כֶּף שְׂכָרוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, אֶלָּא נִטַּל עֲשָׂרָה מִזֶּה וְעֲשָׂרָה מִזֶּה, וְנָתַן [בְּיַד בְּנָיו] לוֹ וְאָמַר לוֹ: טַל אֵת אֵלֶּה, וְאִם יוֹלִידוּ כִּמוֹ שְׁאֻמְרַת - בְּצִוְיָהּ הַזֶּה יִהְיֶה שְׂכָרְךָ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַתַּחֲלֶף אֶת מִשְׁפָּרְתִי עֲשָׂרַת מְנִים. [ובא"ל] עֲשָׂרָה מִזֶּה וְעֲשָׂרָה מִזֶּה, וְכְתוּב וַאֲבִיכֶן הִתֵּל בִּי וַתַּחֲלֶף אֶת מִשְׁפָּרְתִי עֲשָׂרַת מְנִים. [ובא"ל הַעֲשָׂרָה] הַשְּׁתַּדֵּל אַחַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבְרָכּוֹ. וּמִכָּל מָה שְׁהִתְנַה לְבָן עִם יַעֲקֹב - חֲזַר בְּדַבּוּרוֹ וְנִטַּל מֵיַעֲקֹב הַכֵּל, עַד שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו וְנִטַּל מִשְׁלוֹ בְּזִרוּעַ.

בְּרִיךְ הוּא, וּבְרָכִיָּה. וּמִכָּל מָה דְשׁוּי לְבָן עֲמִיָּה דַּיַּעֲקֹב, אַהֲדַר בְּמִלּוּלֵיָּהּ, וְנִטַּל מֵיַעֲקֹב כָּלָא, עַד דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלֵיָּהּ, וְנִטַּל מִדִּילֵיָּהּ בְּזִרוּעַ.

אֲשַׁכַּח בְּגִינֵיהּ דַּיַּעֲקֹב, מָאָה עֲאָנָא כָּל יִרְחָא, וּמָאָה אִמְרִין וּמָאָה עֲזִין יַתִּיר עַל עֲאָנֵיהּ.

רבי אבא אָמַר, אֶלֶף עֲאָנִין, וְאֶלֶף אִמְרִין, וְאֶלֶף עֲזִין, הָוּה מֵיִתִּי לֵיהּ יַעֲקֹב יַתִּיר

בְּכָל יִרְחָא וְיִרְחָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ל)

כִּי מַעֲט אֲשֶׁר הָיָה לָךְ לִפְנֵי וַיִּפְרָץ לָרֹב וַיִּכְרֹךְ יי אוֹתְךָ לְרֹגְלֵי, וּבְרָכְתָּא דְלַעֲיִלָּא לָאו אִיהוּ פְּחוֹת מֵאֶלֶף מִכָּל זִינָא וְזִינָא, מֵעֲאָנִין אֶלֶף אֲשַׁתְּפַח, מֵאִמְרִין אֶלֶף אֲשַׁתְּפַח, מֵעֲזִין אֶלֶף אֲשַׁתְּפַח. עַל כָּל מָה דְשָׂרִיא בְּרָכְתָּא דְלַעֲיִלָּא, לֹא פְחוֹת מֵאֶלֶף. עַד דְבְּגִינֵיהּ דַּיַּעֲקֹב אִסְתַּלַּק לְבָן לְכִמְהָ עוֹתָרָא.

וְכַד בְּעָא יַעֲקֹב לְנִטְלֵיהּ אַגְרִיָּה, לֹא אֲשַׁכַּח אֶלָּא עֲשָׂרָה מִכָּל זִינָא וְזִינָא, וַיַּעֲקֹב

חָשִׁיב לֵיהּ לַעֲוֹתָרָא סָגִי. חָמִי כִּמְהָ נִטַּל מִדִּילֵיָּהּ, מִמָּה דְהָוָה יְהִיב אִיהוּ בְּזִכּוֹתֵיהּ לְלִבָּן. וְכֹל דָּא דְסָלִיק בֵּיהּ יַעֲקֹב, לֹא הָוָה אֶלָּא בְּזִרוּעַ דַּאִינוּן מִקְלוֹת, דְשׁוּי לְגַבֵּי עֲנָא.

תָּא חֲזִי, כִּמְהָ טָרַח הוּא שְׁלִימָא דַּיַּעֲקֹב, אַבְתָּרִיָּה דְלִבָּן. כְּתִיב, (בראשית ל) וַיִּשֶׂם

דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּגּוֹ', וְהָוָה אֵיִתִּי לֵיהּ כָּל הָאֵי עוֹתָרָא. וְעַם כָּל דָּא, לֹא בְּעָא לְבָן דִּיהָא אַגְרִיָּה דַּיַּעֲקֹב הָכִי, אֶלָּא נִטַּל עֲשָׂרָה מִן דָּא וְעֲשָׂרָה מִן דָּא וְיָהִב (בְּיַד דְבָנֵי) לֵיהּ. וְאָמַר לֵיהּ טוֹל הַנִּי. וְאִי יוֹלִידוּ כִּמְהָ דַּאֻמְרַת, בְּהָאֵי גְוּוֹנָא יְהִא אַגְרָךְ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ל)

וַתַּחֲלֶף אֶת מִשְׁפָּרְתִי עֲשָׂרַת מוֹנִים, (ובתני) עֲשָׂרָה מִן דָּא וְעֲשָׂרָה מִן דָּא, וְכְּתִיב, (בראשית

ל) וַאֲבִיכֶן הִתֵּל בִּי וַתַּחֲלֶיף אֶת מִשְׁפָּרְתִי עֲשָׂרַת מוֹנִים. (ובתני עֲשָׂרָה) אֲשַׁתְּדַל בְּתַר קַדְשָׁא

בְּרִיךְ הוּא, וּבְרָכִיָּה. וּמִכָּל מָה דְשׁוּי לְבָן עֲמִיָּה דַּיַּעֲקֹב, אַהֲדַר בְּמִלּוּלֵיָּהּ, וְנִטַּל מֵיַעֲקֹב כָּלָא, עַד דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלֵיָּהּ, וְנִטַּל מִדִּילֵיָּהּ בְּזִרוּעַ.

בְּזִרוּעַ.

אמר רבי אלעזר כל הני קראי, לאחזאה
חכמתא קא אתיין. דתנינן מלין
דלעילא, מנהון תליין בעובדא, ומנהון
במלוולא ומנהון ברעותא דלבא. ומאן דבעי
לאמשכא ברכאן, בצלותא, במלוולא,
ורעותא. ומנהון דלא בצלותא, אלא בעובדא
תליין.

בא ראה, יעקב השלם, כל מה
שעשה, עשה בחכמה. כתוב
ויצג את המקלות אשר פצל
ברהטים בשקתות המים. הכל
בחכמה, למשך ברכות מהמעין
של הכל לכל הדרגות העליונות
שהן חלקו וגורלו.

את המקלות - איזה מקלות?
אלו הדרגות שהן בית הדין.
אשר פצל - שהעביר מהן את
הדין. ברהטים - הינו שכתוב (שיר
מלך אסור ברהטים, שזה
מהמלך שהוא פאות ברכות לכל
העולמות.

דבר אחר מלך אסור ברהטים -
מלך זה אסור וקשור באותם
הרהטים העליונים שמהם
משקים את הכל [נמשכות ברכות לכל]
מן המלך העליון. בשקתות
המים - [ומשם משקים כל שקתות המים]
אלו הם הנחלים שיוצאים ובאים
עד שמגיעים למקום ששם
מתכנסים. אשר תבאן הצאן
לשתות - כמו שנאמר (תהלים קד)
ישקו כל חיתו שדי ישברו
פראים צמאם. ובאותו המקום
ששם מתכנסים המים, כלם
באים להשקות ממנו.

ויחמנה - מה זה ויחמנה? בא
ראה, בשעה שרוח צפון נושבת,
המים קופאים ולא נמשכים
לחוץ ולא משקים, משום שהדין
תלוי, וקר הצפון מקפיא את
המים. וכשמתעוררת רוח
הדרום, מתחממים המים
והקפאון שלהם עובר ושופעים.

תא חזי, יעקב שלם, כל מה דעבד,
בחכמתא עביד, פתיב (בראשית ל) ויצג את
המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים,
כלא בחכמתא, לאמשכא ברכאן ממבועא
דכלא, לכלהו דרגין עלאין דאינון חולקיה
ועדביה.

את המקלות. מאן מקלות, אלין דרגין
דאינון בי דינא. אשר פצל, דאעבר
מנהון דינא. ברהטים, היינו דכתיב, (שיר השירים
מלך אסור ברהטים, דהא מההוא מלך,
אתיין ברכאן לכלהו עלמין.

דבר אחר (דף קסא ע"ב) מלך אסור ברהטים,
מלך דא, אסור וקשור באינון רהטין
עלאין, דמנייהו אשתקיין כלא, (ג"א אהמשכון ברכאן
לכולא) ממלך עלאה. בשקתות המים, (ס"א ומתמן
אשתקיין כלא שקתות המים), אלין אינון נחלין דנפקין
ואתיין, עד דמטו לאתר דמתפנשי תמן. אשר
תבאן הצאן לשתות, כמה דאת אמר, (תהלים קד)
ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם.
ובהוא אתר, דמתפנשי תמן מיא, פלהו
אתיין לאשקאה מניה.

ויחמנה, (בראשית ל) מאי ויחמנה. תא חזי,
בשעתא דרוח צפון נשיב, מיין
גלידין ולא נגדין לבר ולא אשתקיין, בגין
דדינא תליא, וקרירי דצפון גליד מיא. וכד
אתער רוח דרום, מתחממי מיא, ואתעבר

מאי ויחמנה. תא חזי,
בשעתא דרוח צפון נשיב, מיין
גלידין ולא נגדין לבר ולא אשתקיין, בגין
דדינא תליא, וקרירי דצפון גליד מיא. וכד
אתער רוח דרום, מתחממי מיא, ואתעבר

גלִידו דְּלֵהוּן וְנִגְדִין, כְּדִין אֲתִשְׁקִין כְּלֵא. בְּגִין דְּחִמִּימוּ דְדָרוּם שְׂרָאן מִיָּא, וְכִלְהוּ מִתְחַמְמִי וְחִדָּאן לְמִשְׁתִּי מֵהֵוּא קָרִירוּ דְצָפוֹן, דְּהוּהּ לֹון בְּקִדְמִיתָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּחַמְנָה. וַיִּחַמְנָה, וְהָא (וְלֵא) כְּתִיב וַיִּחַמְנוּ. אֶלָּא דְאִינוּן כְּלֵהוּ נִוּקָבִי.

וְעַל דָּא אֲתַפְּוּן יַעֲקֹב, לְמַעַבְד עוֹבְדָא בְּחִכְמָתָא, וְדָא הוּא דְכְּתִיב (בְּרֵאשִׁית ל) וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מִקַּל לְבָנָה לַח וְגו'. פְּתַח (נ"א רַבִּי אֲלֵעָזָר) וְאָמַר (תְּהִלִּים קל"ה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסַגְלָתוֹ, תָּא חֲזִי כִי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה, עַד פָּאן לָא יִדְעֵנָא מָאן בְּרִיר לְמָאן, אִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִיר לִיה לְיַעֲקֹב, אִי יַעֲקֹב בְּרִיר לִיה לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא מִמָּה דְגַלִּי קָרָא, יִדְעֵנָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נְטִיל לִיה לְיַעֲקֹב לְעַדְבִּייה, דְכְּתִיב, (דְּבָרִים לב) כִּי חָלַק יְיָ עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחַלְתּוֹ.

אִזּוּ הַכֵּל מְשַׁקִּים, מִשׁוּם שְׁהַחֵם שֶׁל הַדָּרוֹם מִפְּשִׁירִים הַמַּיִם, וְכֵלִם מִתְחַמְמִים וְשִׁמְחִים לְשִׁתּוֹת מְאוֹתוֹ הַקָּר שֶׁל הַצָּפוֹן שֶׁהִיָּה לָהֶם בְּרֵאשׁוֹנָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּחַמְנָה. וַיִּחַמְנָה, וְהָרִי [וְלֵא] כְּתוֹב וַיִּחַמְנוּ. אֶלָּא שְׁהֵם כְּלֵם נְקֻבוֹת.

וְעַל זֶה הַתְּפִוּן יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה בְּחִכְמָה, וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מִקַּל לְבָנָה לַח וְגו'. פְּתַח [רַבִּי אֲלֵעָזָר] וְאָמַר, כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסַגְלָתוֹ. בָּא רָאָה, כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה, עַד פָּאן לָא יִדְעֵנוּ מִי בָּחַר אֶת מִי - אִם הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּחַר אֶת יַעֲקֹב, אִם יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ אֶת הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶלָּא מִמָּה שֶׁגִּלָּה הַכְּתוּב יִדְעֵנוּ שֶׁהַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נְטִיל אֶת יַעֲקֹב לְגוֹרְלוֹ, שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים לב) כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחַלְתּוֹ.

תּוֹסַפְתָּא

הַקִּשּׁוֹר שֶׁל הַקִּשּׁוֹר הַטְּהוֹר הִיָּה עוֹלָה לְפָנַי וּלְפָנַי טָרַם שְׁמֵצָא מְקוּם לְבֵית מוֹשְׁבוֹ. אוֹתוֹ מְקוּם אִינוּ מְקוּם, לָא נִמְצָא לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, נֶאֱבָד מִן הַכֵּל. אֲבָדוֹן הוּא מִן הַכֵּל, אֲבָדוֹן זָכַר. סַמָּא"ל שְׂיֻצָא מֵהַתּוֹף שֶׁל הַחֹזֶק שֶׁל יִצְחָק, אֲבָדוֹן וּמָוֶת הִיא הַנְּקֻבָּה שֶׁלּוֹ, הַנְּחַשׁ הַקִּדְמוֹנִי, אֲשֶׁת זְנוּנִים, שְׁפָתוֹב (מְשִׁלִּי ה) רַגְלִיָּה יִרְדוֹת מוֹת. וְאֵלֶּיךָ תִּרְיִן, וּמָוֶת - שְׁמַעוּ אֶת תַּקְוַת רְצוֹן הַמֶּלֶךְ.

הַסּוּד וְהַסְתַּר [הַסְתַּר] הַנְּסִתָּר הַעֲלִיּוֹן נֶאֱבָד [הַסְתַּר] מֵהַכֵּל, טְמִיר מְרַעֲיוֹנוֹת [מְעִינִים] וְהַרְהוּרִים. [מִי] שְׁנַמְשֵׁד אַחַר אֵלּוּ, נֶאֱבָד מִן הַכֵּל. הַכֵּל בַּהֲפוּךְ זֶה מוֹת. אֲשֶׁרִיו שֶׁל אִישׁ שְׁלוֹם, כִּיעֲקֹב שְׁעוּלָה וְלֵא

תּוֹסַפְתָּא

קוּטְרָא דְקוּטְרָא וְכֵיָא, הוּהּ סְלִיק לְגוֹ לְגוֹ, עַד לָא אֲשַׁפַּח אֲתֵר בֵּית מוֹתְבָא. הֵהוּא אֲתֵר לָאוּ אֲתֵר, לָאוּ אֲשַׁתְּפַח לְעִילָא וְתַתָּא. מִכְּלָא אֲתַאכִיד, אֲבָדוֹן הוּי מִכְּלָא, אֲבָדוֹן דְכוּרָא, סַמָּא"ל דְנִפְק מֵהַתּוֹבָא דְתוֹקְפָא דִיצְחָק. אֲבָדוֹן וּמָוֶת נִוּקָבָא דִילִיָּה, נְחַשׁ קִדְמָאָה, אֲשֶׁת זְנוּנִים, דְכְּתִיב (מְשִׁלִּי ה) רַגְלִיָּה יִרְדוֹת מוֹת. וְאֵלֶּיךָ תִּרְיִן, אֲבָדוֹן וּמָוֶת, שְׁמַעוּ תַקְפָּא דְהוּרְמָנוּ דְמִלְכָּא.

רְזָא וְסַתְרָא סְתִימָא (נ"א טְמִירָא) עֲלָאָה אֲתַאכִיד (נ"א טְמִיר) מִכְּלָא, אֲתַאכִיד (נ"א טְמִיר) מְרַעֲיוֹנִין (נ"א מְעִינִין) וְהַרְהוּרִין. (ס"א מָאן דַּאֲתַמְשֵׁד בְּתֵר אֵילִין אֲתַאכִיד מִכְּלָא. כֵּלָא כַּהֲפוּכָא דָא מִן דָּא מְבוּחֵי דְנִבְר שְׁלוֹם כִּיעֲקֹב דְסְלִיק וְלֵא אֲתַחֲשִׁבוּ עֵינֵינוּ כַּהֵיא תִנְנָא וְנִבְחָ לַאֲתַקְרָבָא בְּאִמַּת חוֹתְמָא דְמִלְכָּא קִדְשָׁא. תָּא תּוּי, טְמִירָא עֲלָאָה מִכְּלָא) מְנִיָּה נִפְק אֶת י', נְקוּדָה עֲלָאָה. מֵהֵאִי נְקוּדָה עֲלָאָה נִפְק כְּלָא. אֲמַשִּׁיךְ וְאִפִּיק ה', אִמָּא עֲלָאָה דְאִשְׁקִי נְחַשְׁכוּ הַעֵינִים כִּיעֲשֵׂן הוּהּ, וְנִבְחָ לַאֲתַקְרָבָא בְּאִמַּת חוֹתְמָא דְמִלְכָּא קִדְשָׁא. בָּא רָאָה, הַסְתַּר הַעֲלִיּוֹן מִכְּלָא] מְנַמְנוּ צְאָה הָאוֹת י', הַנְּקֻדָּה הַעֲלִיּוֹנָה. מִהַנְּקֻדָּה הַעֲלִיּוֹנָה הַזֶּה צָא הַכֵּל, הַמְשִׁיךְ וְהוֹצִיא ה', הָאִם הַעֲלִיּוֹנָה שְׁמַשְׁקָה אֶת הַכֵּל.

מזה יצא ו', הסוד של שש שאוחז את כל הצדדים, שהוא מקל לבנה לח ולזו וערמון.

שתי הזרועות שאוחזות בו, אלו יוצאות ואוחזות בה"א התחתונה לחבר המשכון יחד ולהיות אחד. ואז שלש עשרה מדות נהיות אחת. והלכן נחקק על הגונים ועולה על הגונים כלם. זהו שכתוב מחשף הלכן, ואז נקרא (זכריה ב) ה' אחד ושמו אחד. ואז (תהלים כג) ה' רעי לא

אחסר, וכתוב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישובב וגו'. ע"כ תוספתא.

בא ראה, כך גם יעקב בחר את ירשתו וגורלו לחלקו, ועלה למעלה מפל הדרגות ונטל אותו לגורלו. מקל לבנה לח - הינו הדרגה הלכנה של צד הימין. ולזו וערמון - הינו הדרגה האדמה של צד שמאל.

ויפצל בהם פצלות לבנות - שהעביר מזה את הדין וחבר אותו לימין, והוא נכנס ביניהם ונטל אותם יחד ונעשה הכל אחד בשני גונים. ועם כל זה מחשף הלכן, שיתגלה הלכן על האדם. וכל זה למה? למשך את הדרגה הזו של גורלו ברכות מן המעין של הכל (של הנחל), ולשים את הדרגה הזו שהיא שלש פאחת.

ברהמים בשקתות המים - כמו שפארנו, ואז במעשה הזה של חכמה שופעות הברכות למטה ומשקים [ומתברכין] כל העולמות ושורות עליהם הברכות, כמו שפרשוק (בראשית מט) שכתוב בפקר יאכל עד וגו', ואחר מכאן - ולערב יחלק שלל, שיתברכו כל העולמות למטה. ויעקב נטל חלקו מאותן הברכות ששורות עליו למטה, משום שהוא חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא.

לכלא. מהאי נפיק ו', רזא דשית דאחיד לכל סטרין, דאיהו, מקל לבנה לח, ולזו, וערמון.

תרין דרועין דאחידן ביה, אלין נפקי ואחידו בה"א תתאה, לחברא משכנא כחד ולמהוי חד. כדין, תליסר מכילן הוה חד. וחורא אתגליף על גוונין וסליק על גוון פלהו. הדא הוא דכתיב (בראשית ל) מחשף הלכן, וכדין אקרי (זכריה יד) יי אחד ושמו אחד. וכדין (תהלים כג) יי רועי לא אחסר. וכתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישובב וגו'. (ע"כ תוספתא)

הא חזי, הכי נמי יעקב, בירר אחסנתיה ועדביה לחולקיה, וסליק לעילא מפל דרגין, ונטיל ליה לעדביה. מקל לבנה לח, היינו דרגא חורא דסטר ימינא. ולזו וערמון, היינו דרגא סומקא דסטר שמאלא.

ויפצל בהן פצלות לבנות, דאעבר דינא מן דא, ואתחבר ליה בימינא, והוא עאל

בינייהו ונטיל לון פחדא ואתעביד פלא חד בתרי גווני. ועם פל דא, מחשף הלכן, דיתגלי חורא על סומקא. וכל דא למאי, לאמשכא לדרגא דא דעדביה ברכאן ממבועא דכלא (נ"א דנחלא), ולשוואה לדרגא דא דאיהו תלתא פחדא.

ברהמים בשקתות המים, כמה דאוקימנא. וכדין בעובדא דא דחכמתא נגדין

ברכאן לתתא, ומתשקיין (נ"א ומתברכאן) פלהו עלמין ושריין עליה ברכאן, כמה דאוקמוה.

דכתיב, (בראשית מט) בפקר יאכל עד וגו', ולבתר מכאן, (שם) ולערב יחלק שלל, (דף קטב ע"א)

לאתברכא כלהו עלמין לתתא. ויעקב נטל חולקיה, מאינון ברכאן, דשריין עליה לתתא, בגין דאיהו חולקיה ועדבא דקודשא בריך הוא.

רבי ייסא זוטא הוה שכיח קמיה דרבי שמעון, אמר לו, זה שכתוב (משלי י) ברכות לראש צדיק, הנה צריך להיות לצדיק, מה זה לראש צדיק? אמר לו, ראש צדיק זו היא העטרה הקדושה, ובארוה. עוד, ראש צדיק זה יעקב, שנטל את הברכות והשפיע אותם לצדיק, ומשם נזרקו לכל עבר, וכל העולמות מתברכים.

אבר הנה בארנו, ברכות לראש צדיק - (ראש צדיק נקרא אותו המקום [ראש] של הברית, שממנו יוצאים מעינות החוצה. הנקב של הפד שיוצא ממנו היין הוא הראש, כף ראש צדיק, אותו מקום, כשזרק מעינות לנקבה, נקרא ראש צדיק. הצדיק הוא ראש [ראש לכל הברכות] משום שכל הברכות שריות בו.

עוד, אותו האדם שזוכה לשמר את אות ברית הקדש ועושה את מצוות התורה נקרא צדיק, ומראשו ועד רגלו כף נקרא. וכשהברכות שופעות לעולם, הן שורות על ראשו, וממנו עומדות הברכות לעולם בבנים הקדושים הצדיקים שהקים.

עוד שאל רבי ייסא ואמר, כתוב (תהלים לז) נצר הייתי גם זקנתי וגו'. הפסוק הזה פרשוהו ששרו של עולם אמר אותו. הוא אמר אותו בחכמה יותר ממה שחושבים בני אדם. אמר לו, בני, יפה הוא, שהרי ביחוד הקדוש נאמר נצר הייתי גם זקנתי. וכך הוא, ולא ראיתי צדיק נעזב - זה השבח של היחוד שלא נמצא יום ללא לילה, שהנה הלילה תמיד נמצא בו, והצדיק אחוז למעלה ואחוז למטה.

וזרעו מבקש לחם, מה הוא? אלא בשעה שזרק ונשפע הזרע,

רבי ייסא זוטא הוה שכיח קמיה דרבי שמעון, אמר ליה. האי דכתיב (משלי י) ברכות לראש צדיק, לראש צדיק, מאי לראש צדיק. אמר ליה, ראש צדיק דא היא עטרה קדישא, ואוקמוה. תו, ראש צדיק, דא יעקב, דאיהו נטיל ברכאן, ונגיד לון לצדיק, ומתמן אזדריקו לכל עיבר, ומתברכן בלהו עלמין.

אבר הא אוקימנא, ברכות לראש צדיק, (ראש צדיק אקרי, ההוא אתר (כ"א ל"ג רישא) דברית, דמניה נפקין מבויעין לבר, נוקבא דקיסטא דחמרא נפיק מניה, איהו רישא. כף ראש צדיק, ההוא אתר, פד זריק מבויעין לנוקבא, אקרי ראש צדיק. צדיק איהו ראש (כ"א רישא לכל ברכאן) בגין דכל ברכאן ביה שריין.

תו, ההוא בר נש, דזכי למנטר את קיימא קדישא, ועביד פקודי דאורייתא, צדיק אקרי, ומרישיה ועד רגלוי הכי אקרי. וכד ברכאן נגדין לעלמא, שריין על רישיה, ומניה קיימי ברכאן לעלמא, בבנין קדישין זכאין דאוקים.

רבי ייסא תו שאיל ואמר, (תהלים לז) פתיב נצר הייתי גם זקנתי וגו'. האי קרא אוקמוה דשרו דעלמא אמרו, איהו אמרו בחכמתא, יתיר ממה דחשבין בני נשא. אמר ליה, ברי יאות הוא, דהא ביחודא קדישא אתמר נצר הייתי גם זקנתי והכי הוא. (תהלים לז) ולא ראיתי צדיק נעזב, דא הוא שבחא דיחודא, דלא אשתפח יום בלא לילה. דהא לילה ביה אשתפח תדירא, וצדיק אחיד לעילא ואחיד לתתא.

וזרעו מבקש לחם, מאי הוא. אלא, בשעתא דזריק ואתנגיד זרעא, לא תבע

אינו תובע את הנקבה, שהרי היא שורה עמו, שאין נפרדת ממנו לעולמים וזמינה היא אצלו, שהרי אין זרע שופע אלא בפעם שהנקבה זמינה, ויתשוקת שניהם יחד בדבוק אחד, שאין נפרדים, ולכן לא צריך לתבע אותה.

אמר לו, ובזמן הגלות לא כך? אמר לו, כתוב זרעו, ואינו. מתי יוצא? כשהנקבה בדבוק אחד עם הזכר. ואם תאמר, לא ראיתי צדיק נעזב - בזמן של הגלות מה היא?

א"ל זה אחוז למעלה ולא נעזב לעולמים. בזמן אחר לא נעזב מהנקבה, אחוז למעלה ואחוז למטה. אחוז למעלה - בזמן של הגלות. בזמן אחר אחוז את שני הצדדים, למעלה ולמטה, ולעולם אינו נעזב.

כתוב (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, זה צדיק, ואף על גב שגאמר ברקיע השמים, אלא ברקיע השמים ודאי, שהוא סיום הגוף.

בא ראה, שני רקיעים הם, והם הראשית והסיום, זה כמו זה. ראשית הרקיע השמיני בו שקועים כל הפוכבים, קטנים וגדולים, וזהו הרקיע העליון הנסתר שמקום הכל, וממנו יוצא הכל, והוא השמיני מטה למעלה, והוא הראשית להוציא ממנו הכל.

כך הוא הרקיע השמיני ממעלה למטה, שבו שקועים כל הפוכבים, כל האורות והמאורות, והוא נוטל את הכל, וזה הסיום של הכל. כמו שאותו הרקיע השמיני, שהוא ראשית הכל, תלויים בו כל האורות, ונוטל אותם, וממנו יוצאים - כך גם זה, אותו רקיע השמיני

לנוקבא. דהא בהדיה שריא, דלא אתפרשא מניה לעלמין, וזמינא היא לגביה. דהא זרעא לא נגיד, אלא בשעתא דנוקבא זמינא, (דף קסב ע"ב) ותיאובתא דתרווייהו כחדא בדבוקא חד דלא מתפרשן, ועל דא לא אצטריך למתבע עלה.

אמר ליה, ובזמנא דגלותא לאו הכי. אמר ליה זרעו פתיב, ולא או איהו. אימתי נפיק, כד נוקבא בדבוקא חד עם דכורא. ואי תימא לא ראיתי צדיק נעזב, בזמנא דגלותא מאי היא.

א"ל, הא אחיד לעילא. ולא נעזב לעלמין, בזמנא אחרא, לא נעזב מנוקבא, אחיד לעילא, ואחיד לתתא. אחיד לעילא, בזמנא דגלותא. בזמנא אחרא, אחיד לתרין סטרין, לעילא ותתא, ולעולם אינו נעזב.

כתיב, (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, דא צדיק. ואף על גב דאתמר ברקיע השמים, אלא ברקיע השמים ודאי, דאיהו סיומא דגופא.

תא חזי, תרין רקיעין אינון, ואינון שירותא וסיומא, דא כגוונא דא. שירותא רקיעא תמינאה, ביה שקיעין כל ככביא, זעירין ורבבין. ודא הוא רקיעא עלאה סתימאה, דקאים פלא ומניה נפיק פלא. ואיהו תמינאה, מתתא לעילא, והוא שירותא לאפקא מניה פלא.

כך איהו רקיעא תמינאה מעילא לתתא, דביה שקיעין כל ככביא, פל נהורין ובוצינין. והוא נטיל פלא ודא סיומא דכלא. פמה דההוא רקיעא תמינאה, דאיהו שירותא דכלא. תליין ביה פל נהורין ונטיל לון, ומניה נפקי. הכי נמי האי, איהו רקיעא

תלויים בו כל האורות ונוטל אותם, וממנו יצאו לכל העולמות.

הראשית והסיום עומדים כגון אחד, ועל כן הוא הנקה ששופע ויוצא ולא פוסקים מימיו לעולמים, הכל שיהיה הסיום כמו הראשית, ומשום כך ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, ולמה? להאיר על הארץ.

ואף על גב שנאמר, הכל עומדים כגון אחד, וזהו ברור הדבר. מה בין זה לזה? אלא זה מקים וזן את העולם העליון שהוא בו ואת כל אותם הצדדים העליונים, וזה מקים וזן את העולם התחתון ואת כל אותם הצדדים התחתונים.

ואם תאמר, העולם שלמעלה מי הוא? והרי (הוא) אותו הרקיע השמיני העליון הנסתר הוא העולם שלמעלה, וכך נקרא, שהרי שני עולמות הם, כמו שנכתב. אלא הוא עולם עליון, וכל אותם שיוצאים ממנו נקראים על שמו, ואותם שיוצאים מן העולם התחתון נקראים על שמו, וכל זה וזה הכל אחד, ברור הוא לעולם ולעולמי עולמים.

בא ראה, (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע מי הלבנון? הרי פרשוהו ונתבאר. הפסוק הזה, אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה - אשר שם צפרים יקננו, באיזה מקום? בלבנון. ואלו הן שתי הצפרים שאמרנו בכמה מקומות, ומאלו נפרדות כמה צפרים אחרות. אבל אלו עליונות, ויוצאת מן לבנון, שהוא (פחים) למעלה, וסוד הדבר - וילבן שתי בנות וגו'.

חסידה ברושים ביתה, (וה לאה) באותם ששה בנים עליונים,

תמינאה, תליין ביה כל נהורין ונטיל לון, ומניה נפקו לכלהו עלמין.

שירותא וסיומא כגוונא חד קיימי, ועל דא איהו נהר דנגיד ונפיק, ולא פסקי מימוי לעלמין. פלא למהוי סיומא כשירותא, ובגין כך ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, ולמה, להאיר על הארץ.

ואף על גב דאתמר פלא כגוונא חדא קיימי, ודא הוא ברירא דמלה, מה בין האי להאי. אלא, דא אוקים וזן לעלמא עלאה דאיהו ביה ולכל אינון סטרין עלאין, ודא אוקים וזן לעלמא תתאה ולכל אינון סטרין תתאין.

ואי תימא, עלמא דלעילא מאן איהו, והא (איהו) ההוא רקיעא תמינאה עלאה סתימאה, עלמא דלעילא איהו והכי אקרי, דהא תרין עלמין גינהו כמה דאתמר. אלא, איהו עלמא עלאה, וכל אינון דנפקי מניה, על שמייה אקרוין. ואינון דנפקי מעלמא תתאה, על שמייה אקרוין. וכל האי והאי כלא חד, ברירא הוא לעלם ולעלמי עלמין.

תא חזי (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע מאן לבנון. הא אוקמוה ואתמר, האי קרא (תהלים קד) אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה. אשר שם צפרים יקננו, באן אתר, בלבנון. ואלין אינון תרין צפרים דקאמרן בכמה אתר, (דף קסג ע"א) ומאלין אתפרשן כמה צפרין אחרנין, אבל אלין עלאין ונפקין מלבנון דאיהו (ס"א סתימאה) לעילא, ורזא דמלה, (בראשית כט) וילבן שתי בנות וגו'.

חסידה ברושים ביתה, (ס"א דא לאה) באינון שית בנין עלאין, שית סטרין

ששת צדדי העולם, כמו שנתבאר. למה נקרא חסידה? אלא העולם העליון הזה, אף על גב שהוא נקבה, קוראים לו זכר. שפאשר מתפשט, כל טוב וכל האור יוצא ממנו.

ומשום שהיא חסידה, יוצא [משם] ממנה חסד, שהוא האור הראשון, שכתוב (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור. ועל זה ברושים ביתה. ברושים - אל תקרי ברושים, אלא בראשים. דהא עלמא אחרא, בתתאין ביתה, ואיהי פי דינא דעלמא. ולזמנין אקרי כגוונא דלעילא, בכל אינון שמהן.

ועל אחר דא כתיב, (בראשית ו) וינחם יי ויתעצב אל לבו. חרון אף יי. דהא באחר דא תליא. דהא כל מה דלעילא, פלא איהו בנהירו, חיון לכל סטריין. ועל דא תנינן, אין עצבות לפני המקום, ועל דא פני שנינו, אין עצבות לפני המקום, בדיוק לפני, ועל זה כתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפני ברננה. עבדו את ה' בשמחה - כנגד העולם העליון. באו לפני ברננה - כנגד העולם התחתון. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, משום כך כתוב (דברים לב) אשריה ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויפחשו וגו'.

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט) אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך - בא ראה, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא משגיחים בדברי תורה. וכשהם משגיחים בה - משום שאין להם שכל, דברי התורה נראים בעיניהם כאלו פלם מלאים בעיניהם, והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל, שהרי כל דברי התורה, כלם

דעלמא, כמה דאתמר. אמאי אקרי חסידה. אלא, האי עלמא עלאה אף על גב דניקבא איהי, קרינן לה דכר, דכד אתפשט, כל טיבו וכל נהירו מניה נפיק.

ובגין כך דאיהי חסידה, נפיק (מתפון) מינה חס"ד, דאיהו נהורא קדמאה, דכתיב, (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור. ועל דא ברושים ביתה. ברושים, אל תקרי ברושים, אלא בראשים. דהא עלמא אחרא, בתתאין ביתה, ואיהי פי דינא דעלמא. ולזמנין אקרי כגוונא דלעילא, בכל אינון שמהן.

ועל אחר דא כתיב, (בראשית ו) וינחם יי ויתעצב אל לבו. חרון אף יי. דהא באחר דא תליא. דהא כל מה דלעילא, פלא איהו בנהירו, חיון לכל סטריין. ועל דא תנינן, אין עצבות לפני המקום, לפני דייקא. ועל דא פתיב, (תהלים ק) עבדו את יי בשמחה באו לפני ברננה. עבדו את יי בשמחה, לקביל עלמא עלאה, באו לפני ברננה לקביל עלמא תתאה. זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי. בגין כך פתיב, (דברים לב) אשריה ישראל מי כמוך עם נושע ביי מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויפחשו וגו'.

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. (בראשית ל) פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט)

אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך, תא חזי, ווי לאינון חייבי עלמא, דלא ידעין ולא משגיחין במלי דאורייתא. וכד אינון משגיחין בה, בגין דלית לון סכלתנו, מלין דאורייתא דמין בעיניהו כאילו כלהו מלי ריקניא, ולית בהו תועלתא. וכלא בגין דאינון ריקנין מדעתא ריקנות ואין בהם תועלת, והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל, שהרי כל דברי התורה, כלם

דברים עליונים ונכבדים, וכל דבר ודבר שפתיב בה יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה [בתורה].

וכך אותם הטפשים אטומי הלב, כשרואים דברי תורה, לא די להם שלא יודעים, אלא שהם אומרים שהם דברים פגומים, דברים שאין בהם תועלת. אוי להם כשיתבע אותם הקדוש ברוך הוא את עלבון התורה, ויענשו ענש שמורדים ברבונם.

מה פתיב בתורה? פי לא דבר רק הוא מכס. ואם הוא רק - הוא מכס, שהרי כל התורה מלאה מפל אכנים טובות ומרגליות יקרות מפל הטובות של העולם, כמו שנאמר וכל חפצים לא ישוו בה, ואיך יאמרו שהיא ריקה? ושלמה המלך אמר, אם חכמת חכמת לך. שפאשר יתחכם אדם בתורה, זוהי תועלת לו, שהרי בתורה לא יכול להוסיף אפלו אות אחת. ולצת לבדך תשא, שהרי התורה לא יגרע פלוס מהשבח שלה, והליצנות היא שלו ונשארת בו להאכיד אותו מן העולם הזה ומן העולם הבא. בא ראה, כאשר האותיות העליונות פלן מתחברות בדרגה הזו, הסוף של כל הדרגות הקדושות העליונות, ומתמלאת מהם ומתברכת מן העולם העליון, אז הדרגה הזו עומדת להשקות את כל העדרים, כל אחד ואחד כראוי לו, וכל אחד ואחד נשקה מדין ורחמים.

בא ראה מה פתיב, ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. שיעקב רצה לתקן תפלת ערבית, ולהאיר ללכנה ולהשקות ולברך אותה מפל הצדדים, שפתיב ויצג את המקלות, אלו דינים וגבורות

וסכלתנו. דהא כל מילי דאורייתא, פלהו מלין עלאין ויקירין. וכל מלה ומלה כתיב בה (משלי ג) יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה (באורייתא).

וכך אינון טפשיין, אטימין דלבא, בד חמאן מלי דאורייתא, לא די לון דלא ידעי, אלא דאינון אמרי, דאינהו מלין פגימין, מלי דלית בהו תועלתא. ווי לון, פד יתבע לון קדשא בריך הוא, עלבונא דאורייתא, ויתענשו עונשא דמרדי במאריהון.

מה פתיב באורייתא, (דברים לב) פי לא דבר רק הוא מכס, ואי איהו רק מכס איהו, דהא אורייתא כלא, מלייא מפל אכנין טבין ומרגלאן ויקירין, מפל טבין דעלמא. כמה דאת אמר וכל חפצים לא ישוו בה, והיה ימרון דאיהי ריקנא.

ושלמה מלכא אמר, אם חכמת חכמת לך, דכד יתחכם בר נש באורייתא, תועלתא דיליה איהו. דהא באורייתא לא יכיל לאוספא אפילו את אחת. ולצת לבדך תשא, דהא אורייתא, לא יגרע משבחה כלום, וליצנותא, דיליה איהו, ואשתאר ביה לאובדא ליה מהאי עלמא ומעלמא דאתי.

תא חזי, פד אתוון עלאין, מתחברן פלהו בהאי דרגא, סופא דכל דרגין קדישיין עלאין, ואתמליא מנייהו, ואתברכא מעלמא עלאה. פדין, האי דרגא קיימא לאשקאה לכלהו עדריין, פל חד וחד פדקא חזי ליה, וכל חד וחד אתשקי מן דינא ורחמי.

תא חזי, מה כתיב, ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו', דיעקב בעא לאתקנא תפלה של ערבית, ולאנהרא לסיהרא, ולאשקאה ולברכא לה מפל סטריין, דכתיב

ויצג את המקלות. אלין דינין וגבורין דנפקי מגבורה דלעילא.

ויעקב פד בעא לאתקנא להאי דרגא, סליק לכל אינון דינין וגבורין מינה, ואוקים לון ברהטים, באינון רהטים ארבע, דקיימי תחות האי (במדבר כא) באר חפרויה שרים, דאתמלייא מאינון נחלין ומבועין עלאין. בגין דכד נפקין מיין מהאי באר קדישא, אלין ארבע נטלי פלא. ועל דא אקרון רהטים, ומתמן (ד קטג ע"ב) אתיין פלא למשתי. ואינון דינין וגבורין, פלהו קיימי תמן, לנטלא לכל חד וחד פדקא חזי ליה.

אשר תבאנה הצאן לשותות לנכח הצאן, אלין לקביל אלין. ויחמנה, מאי ויחמנה. דכד מתעטרין בדינא, מתחממין בהווא דינא, ואזלין ושאטין בעלמא, ומעייני בארחיהון דבני נשא, הן לטב הן לביש.

תא חזי, מה כתיב בתריה, (בראשית ל) ויחמו הצאן אל המקלות, בגין דאינון מקלות הון מתחממן, ומשגיחין בדיני עלמא, ואתפקדן עליה, ואתדנו בני נשא עליהו, כמה דאת אמר (דניאל ד) בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא וגו'.

רבי חייא פתח ואמר, (תהלים ג) דבקה נפשי אחריו בי תמכה ימינה, האי קרא אית לאסתפקלא ביה, דבקה נפשי אחריו, בגין דדוד מלפא, הוה מתדבק נפשיה תדיר, אבתריה דקדשא בריו הוא. ולא חייש למלין אחרנין דעלמא, אלא לאתדבקא נפשיה ורעותיה ביה, וכיון דאיהו הוה מתדבק בקדשא בריו הוא, הוה תמיך ביה ולא שבקיה. מפאן, לבר נש פד אתא לאתדבקא בקדשא בריו הוא,

שיוצאים מן הגבורה שלמעלה. וכאשר יעקב רצה לתקן את הדרגה הזו, סלק את כל אותם הדינים והגבורות ממנה, והקים אותם ברהטים, באותם ארבעת הרהטים שעומדים תחת זו באר חפרויה שרים, שמתמלאת מאותם הנחלים והמעיינות העליונים. משום שפאשר המים יוצאים מהבאר הקדושה הזו, אלו הארבעה נוטלים הכל, ועל כן נקראים רהטים, ומשם פלם באים לשותות. ואותם דינים וגבורות, פלם עומדים שם לטל את כל אחד ואחד פראוי לו.

אשר תבאנה הצאן לשותות לנכח הצאן, אלו פנגד אלו. ויחמנה, מה זה ויחמנה? שפאשר מתעטרין בדין, מתחממים באותו הדין, והולכים ומשוטטים בעולם, ומעיינים בדרך בני האדם, הן לטוב הן לרע.

בא ראה מה פתוב אחריו, ויחמו הצאן אל המקלות. משום שאותם המקלות היו מתחממים ומשגיחים בדיני העולם, ונפקדים עליו, ונדונים אנשים עליהם, כמו שנגמר (דניאל ד) בגזרת מלאכים הדבר ובפקדת קדושים הגזרה וגו'.

רבי חייא פתח ואמר, (תהלים ג) דבקה נפשי אחריו בי תמכה ימינה. בפסוק הזה יש להסתפל, דבקה נפשי אחריו - משום שדוד המלך היה מדביק תמיד את נפשו אחרי הקדוש ברוך הוא, ולא חשש לדברים אחרים של העולם, אלא להדביק נפשו ורצונו בו. וכיון שהוא היה נדבק בקדוש-ברוך-הוא, היה תומך בו ולא עוזב אותו. מפאן שפאשר אדם בא להדבק בקדוש-ברוך-הוא,

ולא שבקיה. מפאן, לבר נש פד אתא לאתדבקא בקדשא בריו הוא,

הקדוש ברוך הוא אומוז בו ולא עוזב אותו.

דבר אחר דבקה נפשי אחריו - להתעטר דרגתו למעלה. שהרי כאשר נדבקות הדרגה ההיא ושל (תברכה, וכשהתגלחה) בדרגות העליונות לעלות אחריו, אז הימין אומוז בה להעלותה ולחברה בחבור אחד פראוי, כמו שנאמר ותאחזני ימינך, וכתוב וימינו תחבקני, ועל כן בי תמכה ימינך.

וכשאוחז בו בקדוש-ברוך-הוא, אז פתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. והוא יחוד אחד וחבור אחד. וכשהוא חבור אחד, אז מתמלאת אותה דרגה שלו ומתברכת.

וכשמחמדיים כל אותם הרהטים, מתמלאים לארבעת צדדי העולם, וכל העדרים משקים, כל אחד ואחד לצדו. וכשבא יעקב לתקן את הדרגה הזו, בחר לו צד הימין שראוי לו, והצד האחר שלא ראוי לו נפרד ממנו, כמו שכתוב וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. לבדו - הנה לבדו שלא ישתמש במועבות האחרות שבצדדים האחרים. אשרי חלקם של ישראל, שעליהם פתוב (דברים יד) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' וגו'.

ובא וראה, יעקב הוא המשבח של האבות והוא הפלל של פלם, ומשום שהוא הפלל של הפל, משום כך הוא עומד להאיר ללבנה, שיעקב הוא עומד לתקן את תפלת ערבית.

וכך התקון ההוא הוא פראוי לו. כל אותם הצדדים הקדושים, כלם בתקון התקין בצדו, והפריד חלקו

קדשא ברוך הוא אחיד ביה, ולא שביק ליה.

דבר אחר דבקה נפשי אחריו, לאתעטרא דרגיה לעילא, דהא כד אתדבק ההוא דרגא (ס"א דיליה אתברכא וכד אתגלייא) בדרגין עלאין לסלקא בתרייהו, פדין ימינא אחיד ביה לסלקא ליה, ולחברא ליה, בחבורא חד פדקא יאות, פמה דאת אמר, (תהלים קלט) ותאחזני ימינך, וכתוב (שיר השירים ב) וימינו תחבקני, ועל דא בי תמכה ימינך.

וכד אחיד ביה בקדשא ברוך הוא, פדין פתיב, (ס) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ואיהו יחודא חד וחבורא חד, וכד איהו חבורא חד, פדין אתמלא ההוא דרגא דיליה ואתברכא.

וכד אתמליין כל אינון רהטין, אתמליין לארבע סטרין דעלמא, וכלהו עדרייא אשתקין, כל חד וחד לסטריה. וכד אתא יעקב לאתקנא האי דרגא, בריר ליה סטרא דימינא, דאתחזי ליה, וסטרא אחרא דלא אתחזי ליה אתפרשת מיניה. פמה דכתיב, (בראשית ל) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. לבדו, הנה בלחודו, דלא ישתמש בטעוון אתרנין דבסטרין אתרנין. זכאה חולקהון דישראל, דעלייהו כתיב, (דברים יד) כי עם קדוש אתה לני אלהיך ובך בחר ה' וגו'.

ותא חזי, יעקב איהו תושבחה דאבהו, ואיהו כללא דכלהו, ובגין דאיהו כללא דכלא, בגין כך איהו קאים לאנהרא לסיהרא, דיעקב איהו קאים לאתקנא לתפלת ערבית.

וכך ההוא תקונא, איהו כדקא חזי ליה, כל אינון סטרין קדישין פלהו

מחלקם של שאר העמים. אלו הצדדים העליונים הקדושים בקדושה עליונה, ואלו צדדים טמאים בטמאות הטמאה.

והרי בארנו, שכתוב וישת לו עדרים לבדו. וישת לו - שהתקין תקונים לאמונה. לבדו - כמו שנאמר וקד בחר ה' להיות לו לעם סגלה מפל העמים. ולא שתם על צאן לבן - שלא שם חלקו וגורלו עמהם.

ועל כן יעקב, שלמות האבות, התקין סוד האמונה, והפריד חלקו וגורלו מהחלק והגורל של שאר העמים. ועל זה כתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

רבי אבא אמר, אשרי חלקם של ישראל, שהם עליונים על העמים עובדי כוכבים ומזלות, משום שדרגתם למעלה, והדרגות של העמים עובדי כוכבים ומזלות למטה. אלו בצד הקדושה, ואלו בצד הטמאה. אלו לימין, ואלו לשמאל.

בין שנחרב בית המקדש מה כתוב? (איכה ב) השיב אחר ימינו מפני אויב. ומשום כך כתוב הושיעה ימינך וענני. והשמאל מתגבר והטמאה מתחזקת, עד שיבנה הקדוש ברוך הוא את בית המקדש ויתקן את העולם על תקונו, ויחזרו דבריו פראוי, ויעבר צד הטמאה מן העולם. והנה נאמר, שכתוב (זכריה ג) ואת ריח הטמאה אעביר מן הארץ וגו', וכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו'.

וישאר הקדוש ברוך הוא לבדו, כמו שכתוב והאלילים כליל יחלף, וכתוב ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. הוא לבדו, כמו שכתוב

בתקונו אתקין בסטרוי, ואפריש חולקיה, מחולקא דשאר עמין. אלין סטרין עלאין קדישין בקדושה עלאה. ואלין סטרין מסאבין, במסאבן דמסאבותא.

והא אוקימנא, דכתיב וישת לו עדרים לבדו. וישת לו, דאתקין תקונין למהימנותא. לבדו, פמה דאת אמר, (ש) וקד בחר יי להיות לו לעם סגלה מפל העמים. ולא שתם על צאן לבן, דלא שוי חולקיה ועדביה עמהון.

ועל דא יעקב שלימו דאבהו, אתקין רזא דמהימנותא, ואפריש חולקיה ועדביה, מחולקא ועדבא דשאר עמין. ועל דא כתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים בני אלהיכם חיים כלכם היום.

רבי אבא אמר, זפאה חולקהון דישראל, דאינון עלאין על עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, בגין דדרגא דלהון לעילא, ודרגין דעמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות לתתא, אלין בסטרא דקדושה, ואלין בסטרא דמסאבא, אלין לימינא, ואלין לשמאלא.

בין דאתחרב בי מקדשא, מה כתיב, (איכה ב) השיב אחר ימינו מפני אויב, ובגין כך כתיב, (תהלים ס) הושיעה ימינך וענני. ושמאלא אתגבר ומסאבא אתתקף, עד דיבני קדשא בריך הוא בי מקדשא, ויתקין עלמא על תקונו, ויהדרון מליה בדקא יאות ויתעבר סטרא מסאבא מן עלמא. והא אתמר, דכתיב (זכריה ג) ואת ריח הטמאה אעביר מן הארץ וגו', (דף קסד ע"א) וכתוב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו'.

וישתאר קדשא בריך הוא בלחודוי, פמה דכתיב, (ישעיה ב) והאלילים

(דברים לב) ואין עמו אל נכר, משום שיקלה פח הטמאה מן העולם, ולא ישאר למעלה ולמטה אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, וישראל לעבודתו, עם קדוש. ויקרא קדוש, שכתוב (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם. ואז יהיה מלך יחידי למעלה ולמטה, ועם יחידי לעבודתו, כמו שכתוב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

רבי יצחק ורבי ייסא היו הולכים בדרך. אמר רבי ייסא, הנה שכינה אצלנו, נתעסק בדברי תורה, שכל מי שעוסק בדברי תורה ומשתדל בה, זוכה להמשיך אותה עמו.

פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים יח) חי וברוך צורי וירום אלוהי ישעי. הפסוק הזה הוא סוד. חי ה', וכי לא ידענו שהקדוש ברוך הוא נקרא חי? אלא אפלו צדיק גמור, הוא נקרא חי, שהרי חי - צדיק הוא למעלה וצדיק הוא למטה. למעלה הקדוש ברוך הוא נקרא חי - למטה הצדיק נקרא חי, שכתוב (שמואל ב-ב כג) ובניהו בן יהוידע בן איש חי. למה נקרא חי? משום שהוא צדיק, שהרי צדיק נקרא חי, חי העולמים. וברוך צורי - הכל אחד. חי וברוך - שלא נפרדים זה מזה. שפאשר מתחברים יחד נקרא באר מים חיים. זה נובע החוצה, וזה מתמלא ממנו.

וירום אלוהי ישעי - זה העולם העליון, שהוא רם ונשא, רם על הכל, שהרי ממנו יוצא הכל, ומקור שלא פוסק וכל הנביעה שנובע למלא הבאר כראוי, ומשם מתברכת להאיר לכל אותם שלמטה.

פליל יחלף, וכתוב, (שם) ונשגב יי לבדו ביום ההוא. הוא בלחודו, כמה דכתיב, (דברים לב) ואין עמו אל נכר, בגין דישתצי חילא מסאבא מעלמא, ולא ישתאר לעילא ותתא אלא קדשא בריך הוא בלחודו, וישראל לפולחניה, עם קדיש, ויתקרי קדיש, דכתיב, (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם. וכדין יהא מלפא יחידי, לעילא ותתא, ועמא יחידאה לפולחניה, כמה דכתיב, (דברי הימים א יז) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

רבי יצחק ורבי ייסא, הוו אזלי בארחה, אמר רבי ייסא, הא שכינתא לגבן נתעסק במלי דאורייתא, דכל מאן דעסיק במלי דאורייתא וישתדל בה, זכי לאמשכא ליה בהדיה.

פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים יח) חי וברוך צורי וירום אלוהי ישעי, האי קרא איהו רזא. חי יי, וכי לא ידענא דקדשא בריך הוא אקרי חי, אלא אפילו צדיק גמור, איהו אקרי חי, דהא חי, צדיק איהו לעילא וצדיק איהו לתתא. לעילא קדשא בריך הוא אקרי חי. לתתא צדיק אקרי חי, דכתיב, (שמואל ב כג) ובניהו בן יהוידע בן איש חי, אמאי אקרי חי בגין דאיהו צדיק, דהא צדיק חי אקרי, חי העולמים. וברוך צורי, פלא חד, חי וברוך, דלא מתפרשי מהדדי, דכד מתחברין פחדא אקרי (שיר השירים ד) באר מים חיים. דא נביע לגו, ודא אתמלייא מניה.

וירום אלוהי ישעי, דא עלמא עלאה, דאיהו רם ונשא, רם על פלא. דהא מיניה

נפיק פלא, (מקורא דלא פסיק) וכל נביעו דנביע, לאתמלייא בירא כדקא יאות.

וּכְשֶׁמִתְמַלֵּאת [ו] הַכֹּל כְּרֵאוּי, אִזּוֹ
וַיְרוּם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

פָּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (איוב לו) לֹא
יִגְרַע מִצְדִּיק עֵינָיו וְאֵת מַלְכִים
לִפְסָא וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח וַיִּגְבְּהוּ. בֹּא
רְאֵה, כְּשֶׁרִשְׁעִים לֹא שׁוֹלְטִים
בְּעוֹלָם וְנֹאֲבָדִים מִמֶּנּוּ [מהעולם], אִזּוֹ
הַצְדִּיק שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב
לֹא יִחְיֶה רָשָׁע וּמִשְׁפַּט עֲנִיִּים יִתֵּן.
מֵה כְּתוּב אַחֲרָיו? לֹא יִגְרַע מִצְדִּיק
עֵינָיו. מֵה זֶה עֵינָיו? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים לד) עֵינַי ה' אֵל צְדִיקִים.

וְאֵת מַלְכִים לִפְסָא - אֵלוֹ הֵם
הַמַּלְכִים הַשׁוֹלְטִים שְׁנֹאֲחֲזִים
בִּפְסָא. וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח - שֶׁהִתְקִימוּ
בִּפְסָא בְּקִיּוּם שְׁלֹם. וַיִּגְבְּהוּ - לְמֵה
וַיִּגְבְּהוּ? לְשֵׁלֵט בְּעוֹלָם, וַיִּתְקַּים
הַפְסָא עַל עַמּוּדָיו. דְּכָר אַחַר
וַיִּגְבְּהוּ - שְׁנוּטָלִים אֵת הַפְסָא
וּמַעֲמִידִים אוֹתוֹ לְמַעַלָּה לְהֶאֱחֹז
בְּמִקּוּמוֹ כְּרֵאוּי, וְאִזּוֹ הַכֹּל יִחוּד
אַחַד.

בְּעוֹדֵם הוֹלְכִים רְאוּ אִישׁ אֶחָד
שֶׁהָיָה בָּא, וְעָלָם אֶחָד עִמּוֹ רוֹכֵב
עַל כְּתָפוֹ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְדַאי
שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה הוּא יְהוּדִי, וּכְדִי
לְזַכּוֹת אֲנָשִׁים הוּא בָּא. אָמַר רַבִּי
יִיסָא, נִזְכָּה אֲנוּ בּוֹ כְּרֵאוּשׁוֹנָה.

כְּשֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם, אָמַר רַבִּי יִיסָא,
אֵיפֹה הַכְּלִי [המורה של העמיר] עִם
מֵאֲכָלֵי הַדֶּרֶךְ? אָמַר, כְּדִי שִׁיזְכּוּ [בו]
אֲנָשִׁים, שֶׁהָרִי יֵשׁ לִי שְׁנֵי בָנִים,
וְהִגִּיעַ הַצָּבָא לְעִיר וְנִשְׁבּוּ, וְכַעַת
אֲנִי הוֹלֵךְ כְּדִי שִׁיזְכּוּ בָהֶם בְּנֵי
אָדָם. זְכוּ עִמּוֹ וְנִתְנוּ לוֹ לְאַכֹּל.

בִּנְיָתִים פָּתַח אוֹתוֹ יְהוּדִי וְאָמַר,
(במדבר כח) אֵת קָרְבְּנִי לְחָמִי לְאִשִּׁי
וְגו'. הַקָּרְבָּן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ כְּרוּף הוּא
בְּכָל יוֹם כְּדִי לְזוֹן אֵת הָעוֹלָם

וּמִתְמַן אֲתַבְּרָכָא, לְאַנְהָרָא לְכָל אֵינּוֹן
דְּלִתְתָא, וְכַד (הא) אֲתַמְלִיָּא, כְּדָקָא
יְאוּת, כְּדִין וַיְרוּם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

פָּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (איוב לו) לֹא יִגְרַע
מִצְדִּיק עֵינָיו וְאֵת מַלְכִים לִפְסָא
וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח וַיִּגְבְּהוּ, תָּא חֲזִי, כַּד חֲיִיבִיא
לֹא שְׁלִטִין בְּעֵלְמָא וְאֲתַאֲבִידוּ מִיְנִיה (מעלמא),
כְּדִין צְדִיק אִיהוּ שְׁלִיט בְּעֵלְמָא, הָדָא הוּא
דְּכְתִיב, (שם) לֹא יִחְיֶה רָשָׁע וּמִשְׁפַּט עֲנִיִּים
יִתֵּן. מֵה כְּתִיב בְּתַרְיָה, לֹא יִגְרַע מִצְדִּיק
עֵינָיו, מֵהוּ עֵינָיו, כְּמֵה דְאֵת אָמַר (תהלים לד)
עֵינַי יי אֵל צְדִיקִים.

וְאֵת מַלְכִים לִפְסָא, אֵלִין אֵינּוֹן מַלְכִין
שְׁלִיטִין, דְּאֲתַאֲחֲדָן לִפְסָא. וַיִּשְׁיבֵם
לְנֹצַח, דְּאֲתַקִּימוּ בְּכַרְסֵיָא, בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.
וַיִּגְבְּהוּ, אֲמַאי וַיִּגְבְּהוּ, לְשֵׁלֵטָה בְּעֵלְמָא,
וַיִּתְקַּים כְּרֵסֵיָא עַל סְמִכוּתָהּ. דְּכָר אַחַר
וַיִּגְבְּהוּ, דְּנִטְלֵי כְּרֵסֵיָא, וְזַקְפִין לָהּ לְעֵילָא,
לְאֲתַאֲחֲדָא בְּאֲתַרְיָה כְּדָקָא יְאוּת, וְכִדִּין כְּלָא
יִחוּדָא חֲדָא.

עַד דְּהוּוּ אֲזִילִי, חֲמוּ חַד בַּר נָשׁ, דְּהוּוּ אֲתִי
וְחַד יְנוּקָא עִמִּיהּ, רָכִיב עַל כְּתַפִּיָּה.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְדַאי הָאִי בַר נָשׁ יוּדַאי
אִיהוּ, וּבְגִין לְזַפְּאָה לְבְנֵי נָשָׁא קָא אֲתִי. אָמַר
רַבִּי יִיסָא, נִזְכָּה אֲנִן בְּקַדְמִיתָא בִּיהּ.

כַּד מָטָא לְגַבִּיָּיהוּ, אָמַר רַבִּי יִיסָא אֵן
קִיסְתָא דְּטְרִימָא (כ"א קיסטא דְּעִמְרָא) בְּקִירְטוּי
דְּאוּרְחָא, אָמַר בְּגִין דְּיִזְכּוּן (ד"א ל"ג ב"י) בְּנֵי
נָשָׁא, דְּהָא תְרִין בְּנִין אִית לִי, וְאֲתָא טוּרְנָא
לְמִתָּא, וְאֲשַׁתְּבוּ. וְהָאִידְנָא אֲזִילְנָא, בְּגִין

דְּיִזְכּוּן בְּהוּ בְנֵי נָשָׁא. זְכוּ בְּהַדְיָה, וַיְהִיבּוּ לִיהּ לְמִיכָל.

אֲדַהְבִי פָּתַח הָהוּא יוּדַאי וְאָמַר, (במדבר כח) אֵת קָרְבְּנִי לְחָמִי לְאִשִּׁי וְגו'.

ולתת פלפלה למעלה ולמטה, שהרי בהתעוררות שלמטה מתעורר למעלה, ובה מתפלכלים כל אחד ואחד כראוי.

את קרבני לחמי - זהו שכתוב (שיר ה) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. לאשי - זהו שכתוב אכלו רעים וגו'. ומה הקדוש ברוך הוא צוה לעורר מזון למעלה [למטה] כדי לעורר מזון [למעלה] למטה מהמזון ההוא - מי שנותן לקים נפש על אחת כמה וכמה שהקדוש ברוך הוא מברך אותו, ויעיר לו מזון שלמעלה, ויתברך העולם בשבילו.

אמר רבי יצחק, ודאי זה הסוד כראוי, ויפה אמר. אמר רבי ייסא, ודאי על זה אמר אותו, שלא יזלזל אדם בשום אדם אחד בעולם, בשתי צורות זכינו לאיש הזה.

פתח ואמר, הפסוק הזה אמר רבי אלעזר, את קרבני לחמי לאשי. את קרבני - הסוד של כנסת ישראל, שכתוב את, את דוקא.

קרבני - זהו קרבן וקשר להתקשר. לחמי - זה המזון שבא מלמעלה בהתעוררות שלמטה. לאשי - להכליל שאר החילות האחרים שהצטרפו להזון כל אחד ואחד כראוי לו. ריח ניחחי - זה הרצון והקשר שאוחז את הכל בסוד העולם העליון.

תשמרו להקריב לי במועדו, מי הוא מועדו? בזמן שמתעורר אברהם לעשות רצונו, שכתוב (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר, ובזמן שנעקד יצחק על גבי המזבח, שאותה השעה היתה בין הערבים. ואמר רבי (תיא) ייסא, אם כך, זה שכתוב במועדו הנה צריך להיות במועדים! אמר לו, אותה

קרבנא דקדשא בריך הוא בכל יומא, בגין למיזן עלמא ולמיהב ספוקא לעילא ותתא. דהא באתערוותא דלתתא, אתער לעילא. ובדא מסתפקין כל חד וחד כדקא יאות.

את קרבני לחמי, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ה) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי

ייני עם חלבי. לאשי, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ה) אכלו רעים וגו', ומה קדשא בריך הוא פקיד לאתערא מזונא לעילא (לתתא) בגין לאתערא מזונא (לעילא) לתתא מההוא מזונא. מאן דיהיב מזונא לקיימא נפשא, על אחת כמה וכמה דקודשא בריך הוא בריך ליה, ויתער ליה מזונא דלעילא, ויתברך עלמא בגיניה.

אמר רבי יצחק, ודאי רזא דא כדקא חזי, ושפיר קאמר. אמר רבי ייסא, ודאי על דא אמרו, דלא יזלזל בר נש, לשום בר נש אחרא בעלמא, בתרי גוויי זכינא להאי בר נש.

פתח ואמר, האי קרא אמר (דף קסד ע"ב) רבי אלעזר (במדבר כח) את קרבני לחמי

לאשי, את קרבני, רזא דכנסת ישראל. דכתיב את, את דייקא. קרבני, דא איהו קרבנא, וקשורא לאתקשרא. לחמי, דא מזונא דאתי מלעילא, באתערוותא דלתתא. לאשי, לאתפללא שאר חילין אחרנין דאצטריכו לאתזנא, כל חד וחד כדקא חזי ליה. ריח ניחחי, דא רעותא וקשורא, דאתאחדא כלא ברזא דעלמא עלאה.

תשמרו להקריב לי במועדו, מאן מועדו, בזמן דאתער אברהם למעבד

רעותיה, דכתיב, (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר. ובזמנא דאתעקד יצחק, על גבי מדבחא, דההיא שעתא, בין הערבים הנה. ואמר רבי (תיא) ייסא,

השעה נכלל אש במים ומים באש, ומשום כך פתוב במועדו. בא ראה, בכל הקרבנות לא כתוב כמו שכתוב כאן תשמרו להקריב לי. תשמרו - הסוד של שמור, שהוא צריך להקריב למעלה, שפתוב תשמרו להקריב לי במועדו, במין ובשמאל, כמו שנאמר באברהם ויצחק, והכל בסוד עליון.

אמר רבי ייסא, אלמלא לא באתי לכאן אלא לשמע הדברים הללו - די לי. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. על זה פתוב (ישעיה ד) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ולכן הלך לגזוז את צאנו וגו'. אמר רבי יוסי, מה זה תרפים? אלא עבודה זרה. ולמה נקראים תרפים? לגנאי היה, כמו ששינוי במקום התרף. ומניין לנו שהיו עבודה זרה? שכתוב למה גנבת את אלהי וכתוב עם אשר תמצא את אלהיך וגו'. ולכן המכשף של כל המכשפים של העולם היה, ובה היה יודע את כל מה שרוצה לדעת.

אמר רבי חייא, בקסם נעשה. רבי יוסי אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא נעשו אלא בשעות ידועות. ולמה נקראים תרפים? משום שמפנים את השעה הזו, והשעה מרפה היר, כמו שנאמר רב עתה הרף ירך.

בשהאמן עושה אותו, אותו שיודע רגעים ושעות עומד עליו ואומר: פעת הרפה וכעת עשה. ולא תמצא מעשה שצריך שירפו ממנו אלא זה. והוא מדבר תמיד

אי הכי, האי דכתיב במועדו, במועדים מיבעי ליה. אמר ליה, ההיא שעתא, אתכליל אשא במיא ומיא באשא, ובגין כך פתיב במועדו.

תא חזי, בכל קרבנין לא כתיב פמה דכתיב הכא, תשמרו להקריב לי. תשמרו, רזא דשמור, דאיהו צריכא לקרבא לגבי עילא, דכתיב תשמרו להקריב לי במועדו. בימינא ושמאלא, פמה דאתמר באברהם ויצחק, וכלא ברזא עלאה.

אמר רבי ייסא אלמלא לא אתינא הכא, אלא למשמע מלין אלין, דיי. זכאין אינון ישראל, בעלמא דין ובעלמא דאתי. על דא כתיב, (ישעיה ס) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ולכן הלך לגזוז את צאנו וגו'. אמר רבי יוסי מאן תרפים, אלא עבודה זרה הו, ואמאי אקרי תרפים, לגנאי הוה, פמה דתנינן במקום התורף. ומנלן דעבודה זרה הו, דכתיב, (שם) למה גנבת את אלהי. וכתוב, (שם) עם אשר תמצא את אלהיך וגו'. ולכן חרשא דכל חרשין דעלמא הוה, ובהאי הוה ידע בכל מאי דבעי למנדע.

אמר רבי חייא, בקסם אתעביד. רבי יוסי אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא אתעבידו אלא בשעתי ידיען. ואמאי אקרי תרפים. בגין דבטשי האי שעתא, והאי שעתא ארפי ידא, פמה דאת אמר, (שמואל ב כד) רב עתה הרף ירך.

אומנא פד עביד ליה, ההוא דידע רגעיי ושעתי קאים עליה, ואמר, השתא

ארפי, והשתא עביד. ולא

ונותן עצות רעות להרע לנפש האדם.

ורחל פחדה, משום שנתן עצה להרע ליצקב, ובשביל בזיון עבודה זרה שמה אותם פחמיה עד שאין יכולים לדבר. שהרי פשהוא מתקן לדבר, מכבדים ומרביצים לפניו. וכעת מה כתוב? ותשב עליהם. זכר ונקבה היו, ועבודות רבות עושים טרם מדברים. ומשום כף התעכב לכן שלשה ימים, שלא ידע שברח יצקב, שכתוב ויגד ללכן ביום השלישי כי ברח יצקב.

ואמר רבי יהודה, הזמין עצמו בשלשה דברים: הזדרז בכלי הכשפים שהיו לו, והזדרז בכלי זין כדי לאבד אותו מן העולם, שכתוב (דברים כו) ארמי אבד אבי. פיון שראה הקדוש ברוך הוא שרצה לאבד את יצקב, מה כתוב? השמר לך פן תדבר עם יצקב מטוב עד רע. והינו שכתוב יש לאל ידי לעשות עמכם רע. במה בטח? בכשפים שהיו בידו.

בא ראה, לכן הלך ביום אחד הדרך שהלך יצקב שבעה ימים כדי לעקר אותו מן העולם. אחד על שהלך, ואחד על אותם התרפים. ואף על גב שרחל היא שעשתה כדי לעקר את אביה מאחרי עבודה זרה - נענשה שלא גדלה את בנימין, ולא עמדה עמו שעה אחת בשביל הצער של אביה, אף על גב שהתפונה לטוב. רבי יצחק אמר, כל אותה התוכחה שהיתה ליצקב עם לכן, החזיר לו ללכן להודות לקדוש ברוך הוא, שכתוב ראה אלהים עד ביני וביניך. בא ראה, כתוב אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו. חזר אותו הרשע לתקלתו.

תשפח עבדתא דאצטריך דירפון מינה אלא האי. ואיהו מליל תדיר, ויהיב עיטין בישין לאבאשא לנפשיה דבר נש.

ורחל דחילת, בגין דיהב עיטא לאבאשא ליה ליצקב, ובגין בזיונא דעבודה זרה, שוי לון תחותה, עד דלא יכיל למלא. דהא כד איהו מתתקן למלא, מכבדין ומרביצין קמיה, והשתא מה כתיב, (בראשית לא) ותשב עליהם. דכר ונוקבא הוו, ופולחנין סגיאיין קא עבדין לון עד לא ממללן. ובגיני כף אתעפב לכן תלת יומין, דלא ידע דערק יצקב, דכתיב, (שם) ויגד ללכן ביום השלישי כי ברח יצקב.

ואמר רבי יהודה, זמין גרמיה בתרין מלין, אזדרז בכל תרשין דהוה ליה ואזדרז בזיינין, בגין לאובדא ליה מן עלמא, דכתיב (דברים כו) ארמי אבד אבי. פיון דחמא קדשא בריך הוא, דבעא לאובדא ליצקב. מה כתיב, (בראשית לא) השמר לך פן תדבר עם יצקב מטוב עד רע. והיינו דכתיב, (שם) יש לאל ידי לעשות עמכם רע. במה אתרחיץ, בחרשין דהוו בידיה.

תא חזי, לכן אזל ביומא חד, ארח שבעה ימים דאזל יצקב, בגין לאעקרא ליה מן עלמא. חד, על דאזל. וחד, על אינון תרפים. ואף על גב דרחל איהי עבדת לאעקרא ליה לאבוה מפתר עבודה זרה, אתענשת. דלא רביאת ליה לבנימן, ולא קיימא בהדיה שעמא חדא, בגין צערא דאבוה, אף על גב דאתפונת לטב.

רבי יצחק אמר, כל ההיא תוכחתא דהוה ליה ליצקב בלכן. אהדר ליה ללכן,

לאודא ליה לקודשא בריך הוא, דכתיב (בראשית לא) ראה אלהים עד ביני

וּבִינְיָן. תָּא חֲזִי, פְּתִיב, (בראשית לא) אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וְאֱלֹהֵי נְחֹר יִשְׁפְּטוּ בִּינֵינוּ, אֶהְדֵּר הֵהוּא רָשַׁע לְתַקְלִיה, פִּינּוּן דְּאָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, אֶהְדֵּר וְאָמַר וְאֱלֹהֵי נְחֹר. (דף קסח ע"א).
 וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק, (בראשית לא) מָאִי טַעְמָא בְּפַחַד יִצְחָק, וְלֹא בְּאֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֵלָא, דְּלֹא בְּעַא לְאַטְרַחָא לִימִינָא בְּגִינְיָה דְּלָבָן. וְלֹא עוֹד, אֵלָא דְּלֹא לְפַעֲי לִיה לְאִינִישׁ, אָף עַל גַּב דְּאוּמִי בְּקוּשְׁטָא, לְאוּמָאָה בְּאַתֵּר עֲלָאָה דְּכֻלָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי לְקִיּוּמָא (ס"א לְאוּמָאָה) פְּדָקָא יְאוּת, אוּמִי יַעֲקֹב פְּדָ, וְהָכִי אֶתְחַזִּי, וַיַּעֲקֹב אֲשַׁגַּח בְּמִלָּה, אָמַר, הָא אִיהוּ אָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, וְשָׁבַק לְאַבָּא, אָנָּא אֲשֵׁלִים פְּלֹא, מִיָּד וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. דָּבַר אַחֵר, לְאַתְּפַלְלָא בְּדִינָא, לְמִיקָם עֲלִיהָ דְּלָבָן.

השלמה מההשמטות (בין סימן נא - נב רעיא מהימנא פתח רבי שמעון השייך לדרך קס"ה ע"א אצל ויעקב הלך תמצא בחלק ג' דף רכ"ה ע"ב (עד כאן מההשמטות)

וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְפּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלָאכֵי אֱלֹהִים. (בראשית לב) רַבִּי אַבָּא פְּתַח וְאָמַר, (בראשית ה) זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וּגְו'. כַּמָּה יֵשׁ לָנוּ לְהַסְתַּפֵּל בְּדַבְרֵי הַתּוֹרָה. אוּי לְהֵם לְאוּתָם אֲטוּמִי הֵלֵב וְסִתּוּמִי הַעֵינַיִם. הִנֵּה הַתּוֹרָה קוֹרְאָת לְפָנֵיהֶם, (משלי ט) לְכוּ לְחַמּוּ בְּלַחְמֵי וּשְׂתוּ בֵּינָן מְסַכְתֵּי. מִי פְתִי יִסֵּר הִנֵּה. חֲסַר לֵב אֲמָרָה לוֹ, וְאִין מִי שִׁישְׁגִיחַ.
 בַּא רְאָה, בְּפִסְקִי הִזָּה יֵשׁ סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, הוּא בְּפָנִים וְהוּא בַּחוּץ. זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, נִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֹּה וְנִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֹּה, וְנִשְׁמַע שְׁהַשְׁמֵשׁ וְהַלְבָּנָה הֵם בַּחֲבוּר אַחַד, שְׁכַתוּב בְּרָאָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (חבקוק א) שָׁמֶשׁ יָרַח עֲמַד זָבְלָה. וְנִשְׁמַע שְׂאָדָם וְחוּהָ נִבְרָאוּ יַחַד חֲדָא אִינּוּן, דְּכַתִּיב בְּרָאָם. כַּמָּה דָּאתָ אָמַר, (חבקוק ג) שָׁמֶשׁ יָרַח עֲמַד זָבְלָה.

פִּינּוּן שְׂאָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, חֲזֹר וְאָמַר וְאֱלֹהֵי נְחֹר.
 וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. מָה הַטַּעַם בְּפַחַד יִצְחָק וְלֹא בְּאֱלֹהֵי אַבְרָהָם? אֵלָא שְׂלֹא רָצָה לְהַטְרִיחַ אֶת הַיָּמִין בְּשִׁבִיל לָבָן, וְלֹא עוֹד, אֵלָא שְׂלֹא צְרִיף לְאָדָם - אָף עַל גַּב שְׁנֹשְׁבַע בְּאֶמֶת - לְהַשְׁבַּע בְּמָקוֹם הַעֲלִיּוֹן שֶׁל הַכֹּל.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי לְקִיּוּם [לְשׁוּבָה] כְּרֵאוּי נִשְׁבַּע כִּף יַעֲקֹב, וְכִף רֵאוּי. וַיַּעֲקֹב הַשְׁגִּיחַ בְּדָבָר. אָמַר, הָרִי הוּא אָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, וְעוֹזֵב אֶת אַבָּא. אָנִי אֲשֵׁלִים אֶת הַכֹּל. מִיָּד - וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. דָּבַר אַחֵר, לְהַפְלֵל בְּדִין, לְעַמֵּד עַל לָבָן.
 הַשְׁלָמָה מִהַהֲשַׁמְטוֹת (בין סימן נא -

נב)

רעיא מהימנא פתח רבי שמעון השייך לדרך קס"ה ע"א אצל ויעקב הלך תמצא בחלק ג' דף רכ"ה ע"ב (עד כאן מההשמטות)

רעיא מהימנא פתח רבי שמעון השייך לדרך קס"ה ע"א אצל ויעקב הלך תמצא בחלק ג' דף רכ"ה ע"ב (עד כאן מההשמטות)

בְּזוּג אֶחָד, וְכִינּוֹן שְׁנַמְצָאוּ בְּזוּג אֶחָד, מִיַּד וַיִּבְרָךְ אֹתָם, שְׁאִין הַבְּרָכָה שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׁנַמְצָאִים זָכַר וַיִּנְקְבָהּ.

בֵּא רָאָה, כְּשִׁיִּצְאָ יַעֲקֹב לְלֶכֶת לְחָרֹן, הִיָּה לְבָדוֹ, שְׁלֵא נִשְׂאָ, מָה פְּתוּב? וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וְגוֹ', וְלֹא הִשְׁכִּיחוּ לוֹ אֶלָּא בְּחֵלוֹם. פְּעַת שְׁנִשְׂאָ, וְהִיָּה בֵּא עִם כָּל הַשְּׂבָטִים, כְּפִיכּוֹל הַמַּחְנֹת הָעֲלִיּוֹנִים פִּגְשׁוּ בּוֹ וְהִתְחַנְּנוּ לוֹ, שְׁפְתוּב וַיִּפְגַּעוּ בּוֹ. הֵם חֲזָרוּ לְהַפְגִּישׁ בּוֹ. בְּרֵאשׁוֹנָה - וַיִּפְגַּע הוּא בְּמָקוֹם, וְכַעַת הֵם - וַיִּפְגַּעוּ בּוֹ.

מִשׁוֹם שְׂבָשְׂבִיל יַעֲקֹב וּבִאֲתָם הַשְּׂבָטִים הֵם מְשַׁקִּים, מִן הַמַּיִם שֶׁל הַיָּם הַגְּדוֹל. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּרֵאשׁוֹנָה בְּלִילָה בְּחֵלוֹם, וְכַעַת בְּמֵרָאָה הָעֵינַן וּבֵיּוֹם. זֶהוּ שְׁפְתוּב וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב פֶּאֶשֶׁר רָאִם מַחְנָה אֱלֹהִים זֶה וְגוֹ'.

בְּמָה הַפִּיר אוֹתָם? אֶלָּא רָאָה שֶׁהֵם הָיוּ אוֹתָם שְׂרָאָה בְּחֵלוֹם, מִשׁוֹם כִּף קָרָא לָהֶם מַחְנָים, מַחְנֹת שְׁנֵרָאוּ לְמַעְלָה וּמַחְנֹת שְׁנֵרָאוּ לְמַטָּה. לְמָה נִתְגַּלְּו לְפָגַשׁ אוֹתוֹ? אֶלָּא הַשְּׂכִינָה הִלְכָה אֵלָיו לְטַל אֶת בֵּיתוֹ, וּמִצְפָּה לְבִנְיָמִן לְטַל אֶת הַבַּיִת עִם יַעֲקֹב כְּרֵאִי, וְאֵז פְּתוּב וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקַט וְשָׁאֲנָן וְאִין מַחְרִיד. בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

סְתָרֵי תוֹרָה

וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ. מָה רָאָה שְׁלֵמָה הַמְּלִךְ שְׂרֵאשִׁית סִפְרָה הַחֲכָמָה שְׁלוֹ הוּא מִכָּאן? אֶלָּא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַמְּלִךְ שְׁלֵמָה הָקִים אֶת הַסִּפְרָה הַזֶּה עַל שְׁבַע הַבָּלִים, וְהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם.

מִלְפָּא, דְּשִׁירוּתָא דְּסִפְרָא דְּחֲכָמָתָא דִּילִיָּה מִהֲכָא אִיהוּ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁלֵמָה מִלְפָּא הָאִי סִפְרָא, אוֹקִים לִיָּה עַל שְׁבַע הַבָּלִים, וְעֵלְמָא קָאִים עֲלֵיהוּ.

וְאֶשְׁתַּמַּע, דְּאָדָם וַחֲוָה כִּחְדָּא אֶתְבְּרִאוּ, בְּזוּגָא חַד. וְכִינּוֹן דְּאֶשְׁתַּפְּחוּ בְּזוּגָא חַד, מִיַּד וַיִּבְרָךְ אֹתָם. דְּלִית בְּרִכְתָּא שְׂרֵא, אֶלָּא בְּאַתְר דְּאֶשְׁתַּפְּחוּ דְּכַר וְנוֹקְבָא.

תָּא חֲזִי, כַּד נִפְק יַעֲקֹב לְמִיָּהָ לְחָרֹן, בְּלַחְדוּי הָוָה, דְּלֹא אִינְסִיב. מָה פְּתִיב, (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וְגוֹ', וְלֹא אָתִיבוּ לִיָּה אֶלָּא בְּחֵלְמָא, הַשְּׂתָא דְּאִנְסִיב וְהוּא אָתִי בְּכִלְהוּ שְׂבָטִין. כְּפִיכּוֹל מְשַׁרְיִין עֲלֵאִין, פִּגְעִין בֵּיה, וְאֶתְחַנְּנוּ לִיָּה. דְּכַתִּיב וַיִּפְגַּעוּ בּוֹ, אִינוֹן אֶהְדְּרוּ לְמַפְגַּע בֵּיה. כְּקִדְמִיתָא אִיהוּ וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם, הַשְּׂתָא אִינוֹן וַיִּפְגַּעוּ בּוֹ.

בְּגִין דְּבִגִינִיָּה דִּיעֲקֹב וּבְאִינוֹן שְׂבָטִין, אֶתְשַׁקִּין אִינוֹן מִמֵּיא דִּימָא רַבָּא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּקִדְמִיתָא בְּלִילָה בְּחֵלְמָא. הַשְּׂתָא בְּחִיזוּ דְּעִינָא, וּבִימָמָא. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (בראשית לב) וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב פֶּאֶשֶׁר רָאִם מַחְנָה אֱלֹהִים זֶה וְגוֹ'.

בְּמָה (דף קסה ע"ב) אֶשְׁתַּמוּדַע לֹוֹן, אֶלָּא חֲמָא, דְּאִינוֹן הָוֹ, אִינוֹן דְּחֲמָא בְּחֵלְמָא, בְּגִינֵי כִף קָרָא לֹוֹן מַחְנָים, מְשַׁרְיִין דְּאֶתְחַזּוּ לְעִילָא, וּמְשַׁרְיִין דְּאֶתְחַזּוּ לְתַתָּא. אֲמָאִי אֶתְגַּלְּאוּ לְמַפְגַּע לִיָּה. אֶלָּא שְׂכִינְתָא אֶזְלָא לְגַבִּיָּה, לְנִטְלָא לְבֵיתִיָּה. וּמַחְפָּא לִיָּה לְבִנְיָמִן, לְנִטְלָא בֵּיתָא עֲמִיָּה דִּיעֲקֹב כְּדָקָא יָאוּת. וְכַדִּין פְּתִיב, (ירמיה מו) וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקַט וְשָׁאֲנָן וְאִין מַחְרִיד. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. (ע"כ פִּרְשָׁת)

(ויצא)

סְתָרֵי תוֹרָה

וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ. (קהלת א) מָאִי קָא חֲמָא שְׁלֵמָה

ואינון עמודין וסמכין, קיומא דעלמא. דבגין כף אקרין
הבלים, (ס"א כהאי הכל דנפיק מפומיה דבר נש ואתקנים ביה
ואתערו חברייהו אין העולם מתקנים אלא כהכל פיהם של תינוקות של בית
רבן. דבר אחר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל
גמילות חסדים. התורה דא ועקב העבודה דא וצחק גמילות חסדים דא
אברהם. שלשה דברים אלון אינון סמכין עלאין תלתא מן שבועה הבלים)
מה גופא, לא אתקנים בלא הכל, אוף הכי עלמא, לא
אתקנים אלא על הבלים דאמר שלמה מלכא. ואינון שבע,
דכתיב, (קהלת א) הכל הבלים אמר קהלת הכל הבלים הכל
הכל, הא שבע.

ואי תימא, אי הכי דאינון מרגלאן טבאן דעלמא קיימא
עליהו, הא באתר אחרא כתיב הבלים בישין, ואינון
סתירו דעלמא, כגון (קהלת ו) זה הכל וחלי רע הוא. (קהלת ד)
זה הכל ורעות רוח. אלא ודאי (אליהו) אף על גב דהני שבע
הבלים, דאינון קדישין קיומא דעלמא, אית לקבל הני ז'
הבלים דכל דינין דעלמא (מנייהו) נפקין, ומנייהו מתפשטין.
(הבלים אחרנין ובלא קיומא דגלותא (ס"א דעלמא) בגין דאית בהני שבע
הבלים דכל דינין דעלמא נפקו ומתפשטו מיניה) ואקרין הבלים
אתרנין, לאלקאה בני נשא, ולא תקנא לון דיתהון בארץ
מישר, ואקרין הכל דשריא בהו חלי רע, הכל דאיהו רעות
רוח. ואינון קיומא (דעלמא). דבגיניהון בני נשא אזלין בארץ
מישר ודחילו מקדשא ברין הוא, ועל דא סגיאיין אינון
הבלים דמתפשטי מהני שבע.

ושירותא דאיהו אמר, רזא דשמשא, דאיהו הכל, דקיים
עלמא, ואיהו רזא לאעלא בר נש לגו מהימנותא
עלאה דקדשא ברין הוא. ובגין כף, כל מה דתחות האי
דרגא, לאו איהו רזא דמהימנותא, ועל דא כתיב, (קהלת ב)
ואין יתרון תחת השמש (קהלת ט) בכל אשר נעשה תחת
השמש, דהא תחות האי לא אצטרין לאתדבקא.

אדם הולכים בדרך ישר ופוחדים מהקדוש ברוך הוא, ועל כן רבים הם ההבלים שמתפשטים
משבעה הללו.

והם העמודים והתומכים, קיומ
העולם. שמשום כף נקראו
הבליים: (ס"א בהכל זה שיוצא מפיו של אדם
ומתקנם בו, והתעוררו החברים אין העולם מתקנם
אלא כהכל פיהם של תינוקות של בית רבן. דבר
אחר, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה
ועל העבודה ועל גמילות חסדים. התורה - זה
יעקב, העבודה - זה יצחק, גמילות חסדים - זה
אברהם. שלשה דברים אלו הם עמודים עליונים,
שלשה מן שבועה הבליים) מזה הגוף אינו
מתקנים בלי הכל - אף כף העולם
אינו מתקנים אלא על ההבליים
שאמר שלמה המלך, והם
שבעה, שכתוב הכל הבליים אמר
קהלת הכל הבליים הפל הכל.
הרי שבעה.

ואם תאמר, אם כף שאותן
מרגליות טובות שהעולם עומד
עליהם, הנה במקום אחר כתוב
הבליים רעים, והן חרבן העולם,
כמו (קהלת ו) זה הכל וחלי רע
הוא. זה הכל ורעות רוח. אלא
ודאי [אלו], אף על גב ששבעה
ההבליים הללו, שהם קדושים,
קיום העולם, יש כנגד אלו
שבעה הבליים שכל דיני העולם
יוצאים ומהם מתפשטים [הבליים
אחרים, והכל קיום של תגלות (של העולם), משום
שיש באלו שבעה הבליים שכל דיני העולם יוצאים
ומתפשטים מנגו] ונקראים הבליים
אחרים להלקות בני אדם
ולתקנם שילכו בדרך ישרה,
ונקראים הכל ששורה בהם חלי
רע, הכל שהוא רעות רוח. והם
הקיום [של העולם] שבגללם בני
אדם הולכים בדרך ישר ופוחדים מהקדוש ברוך הוא, ועל כן רבים הם ההבליים שמתפשטים
משבעה הללו.

והראשית שהוא אמר, סוד השמש, שהוא הכל שמקים את העולם, והוא הסוד להכניס את
האדם לתוך האמונה העליונה של הקדוש ברוך הוא. ומשום כף, כל מה שפתחת הדרך זהו אינו
סוד האמונה, ועל כן כתוב (סו) ואין יתרון תחת השמש, בכל אשר נעשה תחת השמש, שהרי
מתחת לזה לא צריך להדבק.

שִׁמְשָׁא בְּסִיתְרָא, חָדָא אֵינּוּן בְּלָא פִירוּדָא, וְסִיתְרָא אָף עַל גַּב דְּאִיהוּ תַחֲתֵי שִׁמְשָׁא, כְּלָא אִיהוּ שִׁמְשָׁא, בְּלָא פִירוּדָא. וְתַחֲתֵי הָאֵי, כְּלָא אִיהוּ רְעוּת רִיחַ, וְאַסִּיר לְאַתְדַּבְּקָא בֵּיהּ.

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, (בראשית כח) בְּקִטְרָא דְּסִתִּימוּ, מִגּוֹ סִתְרָא סִתִּימָא נְפָקָא, זֶהֲרֵ אֶסְפֻּקְלָרְיָאָה דְּנִהְרָא, כְּלִילָא מִתְרִין גְּוִוּיִן דְּמִתְחַבְּרִין כְּחָדָא, כִּיּוֹן דְּאֵלִין אֶתְפְּלִילוּ דָא בְּדָא, אֶתְחַזּוּן בֵּיהּ כָּל גְּוִוּיִן. אַרְגָּמֶן אִיהוּ כָּל חִיזוּ דְּנִהוּרִין בֵּיהּ כְּלִילֵן. רְצוּא וְשׁוּב, אֵינּוּן נִהוּרִין לָא מִתְעַכְּבִין לְמַחְמִי, חֲבוּרָא חָדָא אֶתְחַבְּרִין בֵּהּ הוּא זֶהֲרֵ.

בֵּהֲאֵי זֶה"ר שְׂאֲרֵי מָאן דְּשְׂאֲרֵי. שְׂמָא אִיהוּ לֵהוּא דְּסִתִּים דְּלָא יָדִיעַ כְּלָל. קוּל יַעֲקֹב אַקְרִי, בֵּהֲאֵי אֶתְחַזּוּ מִהִימְנוּתָא דְּכָלָא. הֵהוּא דְּסִתִּים וְלָא יָדִיעַ כְּלָל, בֵּהֲאֵי שְׂרִיא יְהו"ה. שְׁלִימוּ דְּכָל סִטְרִין אִיהוּ, עֲלָאָה וְתַתְּאָה. הִכָּא אֶשְׁתַּכַּח יַעֲקֹב שְׁלִימוּ דְּאַבְהֶן דְּאַחִיד מִכָּל סִטְרִין. זֶה"ר דָּא, עַל כְּרִירוּ דְּשְׂמָא דָּא אַקְרִי, דְּכַתִּיב, (ישעיה מא) יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיד. תְּרִין שְׂמֵהֶן אַקְרִי, יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. בְּקַדְמִיתָא יַעֲקֹב, וּלְבַתֵּר יִשְׂרָאֵל.

סִתְרָא דְּסִתְרָא דָּא, כִּד הָוָה בְּקַדְמִיתָא בֵּהֲאֵי סוּפָא דְּמַחְשְׁבָהּ, דְּאִיהוּ פְּרוּשָׁא דְּאוּרִייתָא דְּכַתְּבָהּ, וְאִיהוּ תוּרָה שְׂבַעֲל פֶּה. וְעַל דָּא אַקְרִי בָּאֵר, שְׁנַאָמֵר (דברים א) הוֹאִיל מֹשֶׁה בָּאֵר אֶת הַתּוּרָה, בָּא"ר אִיהוּ לֵהוּא דְּאַקְרִי שְׂבַע, דְּכַתִּיב, (מלכים א) וַיִּבְנֶהוּ שְׂבַע שָׁנִים. וְהֵינּוּ קוּל גְּדוּל.

וְדָא סוּפָא דְּמַחְשְׁבָהּ, בָּא"ר שְׂבַע אִיהוּ. וְיַעֲקֹב עָאֵל בֵּהֲאֵי רִישָׁא לְמַהִימְנוּתָא, כִּיּוֹן דְּאַתְדַּבְּק בְּמַהִימְנוּתָא דָּא, אֶצְטְרִיף לִיהּ לְאַתְבְּחָנָא, בֵּהֲהוּא אֶתֵר דְּאַתְבְּחִינוּ אַבְהֶן דִּילִיָּה דְּעָאֵלוּ בְּשָׁלֵם וּנְפָקוּ בְּשָׁלֵם.

אַדָּם עָאֵל וְלָא אֶסְתַּמֵּר, וְאַתְפַּתָּא אַבְתְּרָה, וְחֻטָּא בֵּהֲהִיא שְׂבַע. וְיַעֲקֹב נִכְנַס כְּרָאשׁ הִזְה לְאַמוּנָה. כִּיּוֹן שְׁנַדְּבַק בְּאַמוּנָה הַזֵּה, הֲצַרְף לוֹ לְהַבְּחִן בְּאוּתוּרָא הַמְקוּם שְׁנַבְּחִנוּ אַבְוִתִּי, שְׁנַכְנְסוּ בְּשָׁלוֹם וְיֵצְאוּ בְּשָׁלוֹם. אַדָּם נִכְנַס וְלָא נִשְׁמַר, וְהַתְּפַתָּה אַחְרִיָּה, וְחֻטָּא בְּאוּתָהּ אֶשְׁתַּ וְזִנּוּיִם, הַנְּחַשׁ הַקְּדֻמוּנִי. נַח נִכְנַס

הַשְּׂמֹשׁ וְהַלְבָּנָה הֵם אֶחָד בְּלֵי פִירוּד. וְאָף עַל גַּב שְׁהַלְבָּנָה הִיא תַחֲתֵי הַשְּׂמֹשׁ, הַכֹּל הוּא שְׂמֹשׁ בְּלֵי פִירוּד, וְתַחֲתֵי לָזָה הַכֹּל הוּא רְעוּת רִיחַ וְאַסִּיר לְהַדְּבַק בּוֹ.

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, בְּקִשְׁרֵי שְׁלֵ הַסִּתוּם, מִתּוּרָה הַסִּתְרָה הַסִּתוּם יוֹצֵא, זֶהֲרֵ הָאֶסְפֻּקְלָרְיָהּ הַמְאִירָה כְּלִילָה מִשְׁנֵי גִוּוּיִם שְׂמֵתְחַבְּרִים יַחַד. כִּיּוֹן שְׂאֵלוּ נִכְלְלוּ זֶה עִם זֶה, נִרְאִים בּוֹ כָּל הַגְּוִוּיִם. הוּא אַרְגָּמֶן. כָּל מְרָאָה הָאוּרוֹת כְּלִילִים בּוֹ. רְצוּא וְשׁוּב, אוֹתָם הָאוּרוֹת לֹא מִתְעַכְּבִים לְרָאוּת, חֲבוּרָא אֶחָד הֵם מִתְחַבְּרִים בְּזֶהֲרֵ הַהוּא.

בְּזֶה"ר הִזְה שׁוּרָה מִי שְׁשׁוּרָה, הוּא שֵׁם לְאוּתוֹ הַנְּסִתְרָה שְׁלָא יָדִיעַ כְּלָל, נִקְרָא קוּל יַעֲקֹב, בְּזֶה נִרְאִית הָאֶמוּנָה שְׁלֵ הַכֹּל. אוֹתוֹ נִסְתָּר שְׁלָא יָדִיעַ כְּלָל, בְּזֶה שׁוּרָה יְהו"ה. הוּא הַשְּׁלֵמוֹת שְׁלֵ כָּל הַצְּדָדִים, הַעֲלִיּוֹן וְהַתַּחְתּוֹן נִמְצָא כְּאֵן, יַעֲקֹב הַשְּׁלֵמוֹת שְׁלֵ הָאֲבוֹת שְׂאֶחוּזוּ מִכָּל הַצְּדָדִים. הַזֶּהֲרֵ הִזְה עַל בְּחִירַת הַשֵּׁם הִזְה נִקְרָא, שְׂכַתּוּב יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיד. שְׁנֵי שְׁמוֹת נִקְרָא - יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. כְּרָא שׁוּנָה יַעֲקֹב, וְאַחַר כֵּן יִשְׂרָאֵל.

הַסִּתְרָה שְׁלֵ הַסִּתְרָה הִזְה, כְּשֶׁהִזְה בְּהַתְּחִלָּה בְּסוּרָה הִזְה שְׁלֵ הַמַּחְשְׁבָהּ, שְׁהוּא הַפְּרוּשׁ שְׁלֵ תוּרָה שְׂבַכְתְּבָהּ, וְהִיא הַתּוּרָה שְׂבַעֲל פֶּה. וְעַל כֵּן נִקְרָא בָּאֵר, שְׁנַאָמֵר (דברים א) הוֹאִיל מֹשֶׁה בָּאֵר אֶת הַתּוּרָה. בָּא"ר הוּא לְאוּתוֹ שְׁנַקְרָא שְׂבַע, שְׂכַתּוּב וַיִּבְנֶהוּ שְׂבַע שָׁנִים. וְהֵינּוּ קוּל גְּדוּל.

וְסוּרָה הַמַּחְשְׁבָהּ הִזְה הוּא בָּא"ר שְׂבַע. וְיַעֲקֹב נִכְנַס כְּרָאשׁ הִזְה לְאַמוּנָה. כִּיּוֹן שְׁנַדְּבַק בְּאַמוּנָה הַזֵּה, הֲצַרְף לוֹ לְהַבְּחִן בְּאוּתוֹרָא הַמְקוּם שְׂכַתּוּבֵנוּ אַבְוִתִּי, שְׁנַכְנְסוּ בְּשָׁלוֹם וְיֵצְאוּ בְּשָׁלוֹם. אַדָּם נִכְנַס וְלָא נִשְׁמַר, וְהַתְּפַתָּה אַחְרִיָּה, וְחֻטָּא בְּאוּתָהּ אֶשְׁתַּ וְזִנּוּיִם, הַנְּחַשׁ הַקְּדֻמוּנִי. נַח נִכְנַס

וְלֹא נִשְׁמַר, וְהִתְפַּתָּה אַחֲרֶיהָ, וְחָטְא, שְׁפָתוֹב וְיִשֶׁת מִן הַיַּיִן וְיִשְׁכַּר וְיִתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה. אַבְרָהָם נִכְנַס וְיָצָא, שְׁפָתוֹב וְיָרַד אַבְרָם מִצְרִימָה, וְכָתוּב וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. יִצְחָק נִכְנַס וְיָצָא, שְׁפָתוֹב וְיָלַף יִצְחָק אֶל אַבְימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה, וְכָתוּב וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שָׁבַע.

וְעַקְבֹּב, פִּינִן שְׁנַכְנַס בְּאֵמוּנָה, הַצֵּטְרָף לְהַכְנִיס מִנְחָה לְצַד הַהוּא, מִשּׁוּם שְׁמִי שְׁנַצַּל מִשָּׁם הוּא אֶהוּב וְנִבְחָר שֶׁל הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא. מַה פְּתוּב? וְיָצָא יִעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע, הַסְתֵּר שֶׁל סוּד הָאֵמוּנָה. וְיָלַף חֲרָנָה - הַצַּד שֶׁל אֵשֶׁת זְנוּנִים, אֵשֶׁת מְנַאֲפָת. סְתֵר הַסְתֵּרִים מִתּוֹךְ הַתְקָף שֶׁל אוֹרוֹ שֶׁל יִצְחָק [יָצָא] מִתּוֹךְ שְׁמִירֵי הַיַּיִן, יִצְאָה צוּרָה מִרְכַּבַּת אַחַת כּוֹלֵלֶת אֶחָד זָכָר וְנִקְבָּה, אֲדָמָה כְּמוֹ שׁוֹשְׁנָה, נִפְרָדִים לְכַמָּה צְדָדִים וְשִׁבְלִים. הַזָּכָר נִקְרָא סַמְא"ל, וְנִקְבָּתוֹ כְּלוּלָה בְּתוֹכוֹ תְּמִיד. כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּצַד הַקְדוּשָׁה, כִּף גַּם בְּצַד הָאֲחֵר זָכָר וְנִקְבָּה כְּלוּלִים זֶה עִם זֶה. הַנִּקְבָּה עִם סַמְא"ל, נִחַשׁ, נִקְרָאת אֵשֶׁת זְנוּנִים, קָץ כָּל בְּשָׂר, קָץ הַיָּמִים. שְׁתֵּי רוּחוֹת רַעוֹת נִדְבָקוֹת יַחַד. רוּחַ הַזָּכָר דִּקָּה. רוּחַ הַנִּקְבָּה בְּכַמָּה דְרָכִים וְשִׁבְלִים נִפְרָדֶת, וְנִדְבָקֶת בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ שֶׁל הַזָּכָר. מִקְשָׁטֶת אֶת עֲצָמָה בְּכַמָּה תַכְשִׁיטִים, כְּמוֹ זֹנָה, מִרְחַקֶת, עוֹמְדֶת בְּרֹאשׁ הַדְרָכִים וְהַשִּׁבְלִים לְפָתוֹת בְּנֵי אָדָם.

הַשּׁוֹטָה שְׁקֵרָב אֲלֶיהָ, מַחֲזִיקָה בּוֹ וּמְנַשְׁקֶת אוֹתוֹ, מוֹזְגָת לוֹ יַיִן הַמְשֻׁמֵּר שֶׁל מְרוֹרֶת פְּתָנִים. כִּינִן שְׁשׁוֹתָהּ, סוּטָה אַחֲרֶיהָ. אַחַר שְׁשׁוֹתָהּ מִכָּל אוֹתָם הַתְּקוּנִים שֶׁהֵיְתָה מְתַקְנֶת לְשׁוֹטָה הַזֶּה. הַתְּקוּנִים שֶׁלָּהּ לְפָתוֹת בְּנֵי אָדָם: שְׁעוֹרֶתֶיהָ מְתַקְנִים אֲדָמִים כְּשׁוֹשְׁנָה, פְּנֵיהָ לְבָנִים וְאֲדָמִים,

(הוֹשַׁע א) אֵשֶׁת זְנוּנִים, נִחַשׁ קְדֻמָּאָה. נִחַשׁ עֵאל, וְלֹא אִסְתַּמַּר, וְאִתְפַּתָּא אַבְתְּרָה, וְחָטְא. דְּכָתוּב (בְּרֵאשִׁית ט) וְיִשֶׁת מִן הַיַּיִן וְיִשְׁכַּר וְיִתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה. אַבְרָהָם עֵאל וְנִפְק דְּכָתוּב, (בְּרֵאשִׁית יב) וְיָרַד אַבְרָם מִצְרִימָה, וְכָתוּב, (בְּרֵאשִׁית יג) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. יִצְחָק עֵאל וְנִפְק, דְּכָתוּב, (בְּרֵאשִׁית כו) וְיָלַף יִצְחָק אֶל אַבְימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה, וְכָתוּב, (שם) וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שָׁבַע.

יִעֲקֹב פִּינִן דְּעֵאל בְּמַהִימְנוּתָא, אֲצִטְרִיף לְמִיַּעַל מִנְחָתָא לְהֵיכָל סַטְרָא, בְּגִין דְּמֵאן דְּאִשְׁתּוּזִיב מִתְמָן, אִיהוּ רַחֲמֵיָא וְכִרְיָא דְקִדְשָׁא בְרִיף הוּא. מְאִי (מַח) פְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כח) וַיָּצָא יִעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע, סַתְרָא דְרִזָּא דְמַהִימְנוּתָא. וְיָלַף חֲרָנָה, סַטְרָא (הוֹשַׁע א) דְּאֵשֶׁת זְנוּנִים, אֵשֶׁת מְנַאֲפָת.

סַתְרָא דְסַתְרִין, מַגוּ דְתוֹקְפָא דְטִיְהֵרָא דְיִצְחָק (נִפְק), מַגוּ דְדוֹרְדָּא דְחַמְרָא, נִפְק חַד נְעִיצוֹ קְטִירָא, כְּלִיל חַד דְכַר וְנוֹקְבָא, סוּמְקָא כְּוּרְדָּא, מִתְפָּרְשָׁן לְכַמָּה סַטְרִין וְשִׁבְלִין. דְכּוּרָא אֲקָרִי סַמְאֵל, נוֹקְבִיָּה כְּלִילָא בְּגוּיָה תְּדִיר. כְּמָה דְאִיהוּ בְּסַטְרָא קְדוּשָׁה, הַכִּי נְמִי בְּסַטְרָא אַחֲרָא, דְכַר וְנוֹקְבָא כְּלִילֵן דָּא בְּדָא. נוֹקְבָא דְסַמְאֵל, נִחַשׁ, אֲקָרִי אֵשֶׁת זְנוּנִים, (בְּרֵאשִׁית י) קָץ כָּל בְּשָׂר, קָץ הַיָּמִים.

תְּרִין רוּחִין בִּישִׁין מִתְדַבְּקוֹן בְּחַדָּא, רוּחָא דְדְכּוּרָא דְקִיק. רוּחָא דְנוֹקְבָא, בְּכַמָּה אוֹרְחִין וְשִׁבְלִין מִתְפָּרְשָׁא, וּמִתְדַבְּקָא בְּהוּא רוּחָא דְדְכּוּרָא. קְשִׁיטָת גְּרָמָה בְּכַמָּה תַכְשִׁיטִין פְּזוּנָה, מִרְחַקָא קְיִימַת בְּרִישׁ אוֹרְחִין וְשִׁבְלִין, לְפָתָאָה בְּנֵי נֶשָׂא.

שְׁטָא דְקָרִיב בְּהֵדָה, אֲתִקִּיפַת בֵּיהּ וְנִשְׁקַת לֵיהּ, מְסַכַּת לֵיהּ חַמְרָא דְדוֹרְדָּא, דְמְרוֹרֶת פְּתָנִים. פִּינִן דְשְׁתִּי, אִסְטִי אַבְתְּרָה, לְבָתֵר דְחֵמָת לֵיהּ סְטִי אַבְתְּרָה מְאוֹרְחָא דְקְשׁוּט, אִפְשִׁיטָת גְּרָמָה מְכָל אֵינוֹן תְּקוּנִין דְהוֹת מִתְתַקְנָא לְגַבֵּי דְהוּא שְׁטָא.

תְּקוּנִין דִּילָהּ, לְפָתָאָה לְבְנֵי נֶשָׂא. שְׁעֵרָהּ מִתְקַנֵּין סוּמְקוֹן שְׁרוּאָה אוֹתוֹ סוּטָה אַחֲרֶיהָ מְדַרְף הָאֲמַת, מִפְשִׁיטָה אֶת עֲצָמָה מְכָל אוֹתָם הַתְּקוּנִים שֶׁהֵיְתָה מְתַקְנֶת לְשׁוֹטָה הַזֶּה.

הַתְּקוּנִים שֶׁלָּהּ לְפָתוֹת בְּנֵי אָדָם: שְׁעוֹרֶתֶיהָ מְתַקְנִים אֲדָמִים כְּשׁוֹשְׁנָה, פְּנֵיהָ לְבָנִים וְאֲדָמִים,

בְּאַזְנֵיהָ תְּלוּיִים שֶׁשָּׂה תְּקוּנִים שֶׁל אֲטוּן מִצְרַיִם, תְּלוּיִים עַל צְוֹאֲרָה כָּל חֵילוֹת אֶרֶץ קְדָם, פִּיָּה מִתְּקַן כַּפְתִּיחָה דְקָה יָפָה בְּתִקּוּנֶיהָ, לְשׁוֹן חֲדָה פַּחֲרָב, דְּבִרְיָה חֲלָקִים כְּשִׁמֶן, שִׁפְתוֹתֶיהָ יְפוֹת אֲדָמוֹת כְּשׁוֹשְׁנָה מְתוּקוֹת בְּכָל הַמְּתִיקוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, לְבוּשָׁה אֲרָגָמָן, מְתַקֶּנֶת בְּאַרְבָּעִים תְּקוּנִים חֹסֵר אֶחָד.

שׁוֹמְהָ ^[ה] שְׁסוּטָה אַחֲרֶיהָ וְשׁוֹמָה מִכּוֹס הַיַּיִן וְעוֹשָׂה עִמָּה נְאוּפִים וְסוּטָה אַחֲרֶיהָ, מָה הִיא עוֹשָׂה? מִשְׁאִירָה אוֹתוֹ יֵשֶׁן בַּמִּטָּה, וְעוֹלָה לְמַעְלָה וּמְלַשִּׁנָּה עָלָיו, וְנוֹטֶלֶת רְשׁוֹת וַיּוֹרְדֶת. מִתְּעוֹרֵר הַשְׁוֹטָה הַהוּא, וְחוֹשֵׁב לְצַחֹק עִמָּה כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהוּא מְסִירָה אֶת תְּקוּנֶיהָ מִמֶּנָּה, וְחוֹזֶרֶת לְגִבּוֹר חֲזַק שְׁעוֹמֵד כְּנִגְדּוֹ, לְבוּשׁ בְּלָבוּשׁ שֶׁל אֵשׁ לוֹהֶטֶת, כְּפֶחֶד חֲזַק מִרְתַּת עִצְמָה וְנִפְשָׁה עֲרָמָה, מְלֵאָה בְּעֵינָיִם מִפְּחִידוֹת, חָרָב שְׁנוּנָה בְּיָדוֹ ^[בְּהָה]. טְפוֹת מְרִירוֹת תְּלוּיּוֹת מִהַחֲרָב הַהִיא. הוֹרֵג אֶת הַשְׁוֹטָה הַהוּא, וְזוֹרֵק אוֹתוֹ לְתוֹף גִּיהֶנֶם. וְעַקֵּב יָרֵד אֵלָיָה וְהִלֵּךְ לְמִקוּמָהּ, שְׁנֹאֲמֵר וַיִּלֵּךְ חֲרָנָה, וְרָאָה אֶת כָּל תְּקוּן הַבַּיִת, וְנִצַּל מִמֶּנָּה. הַזְּכָר שֶׁלָּהּ סֵמָא"ל, הֵרַע לְפָנָיו, וַיָּרֵד לְעֶרְףָּהּ בּוֹ קָרָב וְלֹא יָכִיל לוֹ, שִׁכְתוּב וַיֵּאֱבֹק אִישׁ עִמּוֹ וְגו'. אִזִּי נִצַּל מִן הַכֹּל, וְהַשְׁתַּלֵּם בְּשַׁלְמוֹת, וְהַתְּעֵלָה בְּדִרְגָּה שְׁלֵמָה וְנִקְרָא יִשְׂרָאֵל. אִז עָלָה לְדִרְגָּה עָלְיוֹנָה וְנִשְׁלַם בְּכָל וְנִהְיָה הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, וְעָלָיו כְּתוּב וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֵן וְגו'.

מָהוּ וַיִּנְעַ בְּכַף יָרְכוּ? לוֹ לֹא יָכִיל,

אֲבָל נִנְעַ בְּכַף יָרְכוּ שֶׁהֵם נָדָב וְאֲבִיהוּא שִׁינְאוּ מִיָּרְכוּ שֶׁל אַהֲרֹן, ^{[בַּסֵּבֶת אִשׁ זָרָה. וְחֵרֵי הַתְּעוֹרָרוֹ לְשִׁמְרָה מֵאִשָּׁה זָרָה וְגו', וְהִפְסֵק אוֹתָם בְּרִשׁוּתָהּ. בֵּא רָאָה מָה כְּתוּב בְּעַקֵּב הַשֵּׁלֶם] וְעַל יַעֲקֹב כְּתוּב] וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֵן בְּתוֹף הַקְּרָשִׁים מִבְּרִחַ מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.}

וַיִּחַלְּם וְהִנֵּה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה.

כְּוֹרְדָא, אֲנַפְהָ חוֹרִין וְסוּמְקִין. בְּאוֹדְנָהָ תְּלִיין שִׁתָּא תְּקוּנִין אֲטוּנָא דְמִצְרַיִם, תְּלִיין עַל קַדְלָהָ כָּל חֵילֵי דְאַרְעָא דְקְדָם. פִּיָּה מִתְּתַקְנָא בְּפִתְחוֹ דְקִיק יָאָה בְּתִקּוּנָהָ, לִישְׁנָא חֲדִידָא כְּחֲרַבָא, שְׁעִיעֵן מְלָהָ כְּמִשְׁחָא. שְׁפּוּוּהָ יָאן סוּמְקִין כְּוֹרְדָא, מְתִיקוֹ בְּכָל מְתִיקוֹ דְעִלְמָא, אֲרָגוּוּנָא לְבִשְׁתָּא, אֲתַתְּקַנַּת בְּאַרְבָּעִין תְּקוּנִין, חֹסֵר חֲדָ.

שְׁטִיָא (דָא) סְטִי אַבְתְּרָהָ, וְשְׁתִי מִכְּפֶסָא דְחִמְרָא וְעֵבִיד בַּהּ נִיאוּפִין וְאַסְטִי אַבְתְּרָהָ. מָה עֵבֶדְתָּ, שְׁבַקְתָּ לִיָּה נְאִים בְּעֶרְסָא, וְסִלְקְתָּ לְעִילָא וְאַלְשִׁינַת עֲלֵיהָ, וְנִטְלָא רְשׁוֹ וְנִחְתָא. אֲתַעֲרָה הַהוּא שְׁטִיָא וְחָשַׁב לְחִיכָא בְּהָדָה כְּקִדְמִיתָא, וְהִיא אֲעִידָתָא תְּקוּנָהָ מִינָהּ, וְאַתְהָדְרַת גִּיבְרָה תְּקִיף קְאִים לְקַבְלֵיהָ, לְבִישׁ לְבוּשָׁא דְנוּרָא מְלַהֲטָא, בְּדַחִילוֹ תְּקִיף מִרְתַּתָּא גְרָמָא וְנִפְשָׁא עֲרוּמָה. מְלִיָא דְעֵינִין דִּחְלֹן, חֲרַבָא שְׁנָנָא בִידֵיהָ (בִּידָה), טִיפִין מְרִירָן מְתִיין מִהַהוּא חֲרַבָא, קְטִיל לִיָּה לְהַהוּא שְׁטִיָא, וְאַרְמִי לִיָּה לְגוֹ גִּיהֶנֶם.

יַעֲקֹב נִחַת לְגַבְהָ, וְאַזֵּל לְאַתְרָהּ. שְׁנֹאֲמֵר וַיִּלֵּךְ חֲרָנָה, וְחִמָּא כָּל תְּקוּן בֵּיתָא, וְאַשְׁתִּיזִב מִינָהּ. דְּכֹרָא דִילָהּ סֵמָאֵל, אֲבֵאִישׁ קָמִיָּה, וְנִחַת לְאַגְחָא בֵּיהּ קָרָבָא וְלֹא יָכִיל לִיָּה, דְּכֵתִיב, (בְּרֵאשִׁית ל"ב) וַיֵּאֱבֹק אִישׁ עִמּוֹ וְגו'. כְּדִין אֲשְׁתִּיזִב מִכְּלָא, וְאַשְׁתִּלִּים בְּשַׁלְמוֹת וְאַסְתַּלַּק בְּדִרְגָּא שְׁלִים וְאַתְקַרֵּי יִשְׂרָאֵל. כְּדִין סִלִּיק בְּדִרְגָּא עֲלָאָה וְאַשְׁתִּלִּים בְּכָלָא, וְהוּא עֲמוּדָא דְאַמְצְעִיתָא, וְעֲלֵיהָ כְּתִיב, (שְׁמוֹת כ"ו) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֵן וְגו'.

מָהוּ (בְּרֵאשִׁית ל"ב) וַיִּנְעַ בְּכַף יָרְכוּ, לִיָּה לֹא יָכִיל, אֲבָל נִנְעַ בְּכַף יָרְכוּ, דְּאִינְהוּ נָדָב וְאֲבִיהוּא, דְּנִפְקוּ מִן יָרְכוּ דְאַהֲרֹן, (ס"א) כְּסִיבַת אִשׁ זָרָה. וְהִיא אֲתַעֲרוּ לְשִׁמְרָה מֵאִשָּׁה זָרָה וְגו', וְהִפְסֵק לִזְנוּ בְּרִשׁוּתָהָ, תָּא חוּי, מָה כְּתִיב בְּעַקֵּב שְׁלִמָא) (וְעַל יַעֲקֹב כְּתִיב) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֵן בְּתוֹף הַקְּרָשִׁים מִבְּרִחַ מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.

וַיִּחַלְּם וְהִנֵּה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה.

אֲבָל נִנְעַ בְּכַף יָרְכוּ שֶׁהֵם נָדָב וְאֲבִיהוּא שִׁינְאוּ מִיָּרְכוּ שֶׁל אַהֲרֹן, ^{[בַּסֵּבֶת אִשׁ זָרָה. וְחֵרֵי הַתְּעוֹרָרוֹ לְשִׁמְרָה מֵאִשָּׁה זָרָה וְגו', וְהִפְסֵק אוֹתָם בְּרִשׁוּתָהּ. בֵּא רָאָה מָה כְּתוּב בְּעַקֵּב הַשֵּׁלֶם] וְעַל יַעֲקֹב כְּתוּב] וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֵן בְּתוֹף הַקְּרָשִׁים מִבְּרִחַ מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.}

וַיִּחַלְּם וְהִנֵּה סֵלֶם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה. הַחֲלוּם, הַמְּדִרְגָּה הַשְּׁשִׁית מֵאוֹתָן שְׁתֵּי

דרגות הנבואה עד אותה הדרגה, הן שש דרגות, ועל כן החלום אחד מששים דרגות של נבואה. סלם, ראה את בניו שעתידיים לקבל תורה בהר סיני. סלם זה סיני [בנימטריא], משום שהוא נעוץ בארץ וחושב בעליה לשמים, וכל המרכבות [הקדושות] והמחנות העליונים, כלם יורדים [ידרו] לשם עם הקדוש ברוך הוא כשנתן להם את התורה.

והב"ר ראה. ראה את מטטרו"ן זקן הבית ששולט בכל אשר לו, שהוא עומד בשלטון על העולם [מנה], בשלטון של שם שד"י. ועולה למעלה בעלית שם רבנו הוי"ה, המקום שיעקב השלם בו לאחר מכן. וראשו של שם שד"י הוא י', וזה מגיע השמ"מה. כיון שהגיעה ועלתה האות הזו למקום שהוא, השלם ונקרא באותו שם של רבנו הוי"ה.

והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו. אותם המלאכים הקדושים שקרובים למלכות עולים, ואותם האחרים שאינם קרובים יורדים. ועוד, בו הם עולים ויורדים. כשהוא עולה, עולים עמו. כשהוא יורד, יורדים עמו. מלאכי אלהים - שתיים עשרה מרגליות טובות, והן: מיכאל, קדמיאל, פדאל, גבריאל, צדקיא"ל, חסדיאל, רפאל, נוריא"ל, וזיא"ל, סטורי"ה, שנא' - שו"ר נש"ר אר"ה. ו' אדם, פולל זכר ונקבה. והם עולים כשהוא עולה, ואלו יורדים כשהוא יורד. ועוד, כל אותם השולטים

(בראשית כח) חלמא, מדרגא שתינתא מאינון דרגין תרין דנבואה, עד ההוא דרגא, שית דרגין אינון, ועל דא, חלמא חד משתין דרגין דנבואה. סלם, חמא בנוי דזמינין לקבלא אורייתא, בטורא דסיני. סלם דא סיני. (ס"א בנימטריא) בגין דאיהו נעיין בארעא, וחישיב בסליקו לשמ"א. וכל רתיכין (קדישין) ומשריין עלאין, פלהו נחתי (נחתו) תמן בהדי קדשא בריה הוא, פד זיהיב לון אורייתא.

וכלא חמא. חמא מטטרו"ן, סבא דביתא, דשליט בכל דליה. דאיהו קאי בשלטנו על (האי) עלמא. בשלטנו בשם שד"י. וסליק לעילא, בסליקו דשמא דמריה הוי"ה, אתר דיעקב אשתלים ביה לבתר. וראשו, דשם שד"י, איהו י', ודא מגיע השמ"מה. כיון דמטי וסליק את דא, לכהוא אתר, אשתלים ואתקרי בהוא שמא דמאריה הוי"ה.

והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו, (בראשית כח) אינון מלאכין קדישין, דקרבין למלכותא סלקין, ואינון אחרנין דלא קרבין הם נחתי. ותו, בו סלקי ונחתי, פד איהו סליק, סלקין בהדיה, פד נחתי, נחתין בהדיה. מלאכי אלהים, תריסר מרגליטאן טבאן, ואינון, מיכאל, קדמיאל, פדאל, גבריאל, צדקיא"ל, חסדיאל, רפאל, וזיא"ל, סטורי"ה, נוריא"ל. יפיאל, ענאל, אלפי שנאן, שנא"ן, שו"ר, נש"ר, אר"ה, ו' אדם פליל דכר ונוקבא. ואינון סלקי, פד איהו סליק, ואלין נחתי, פד איהו נחתי.

ותו, כל אינון דשליטי בשלטנו דהאי עלמא, על ידיה סלקין, וכל אינון דנחתי על ידיה נחתי, פלהו בהאי סלם. הוי"ה שלטא על פלא, דכתיב, (בראשית כח) והנה ה' נצב עליו. פד אתער, כתיב, (בראשית כח) אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים. בית אלהים ודאי. ואיהו תרעא לאעלא לגו, דכתיב, (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא כם אודה יה. זה השער לה'. זה שער השמים פלא חד.

בשלטון העולם הזה עולים על ידו, וכל אותם שיוורדים יורדים על ידו, כלם בפסלם הזה. הוי"ה שולט על הכל, שכתוב והנה ה' נצב עליו. כשהתעורר, כתוב אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים. בית אלהים ודאי, והוא השער להכנס פנימה, שכתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבוא כם אודה יה זה השער לה'. זה שער השמים הכל אחד.

וַיֵּרָא וְהָנְהָ בָאָר בְּשָׂדֵה וְהָנְהָ שָׁם
שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ.
בָּאָר - הַדְּרָגָה שֶׁל אָדוֹן כָּל
הָאָרֶץ. בְּשָׂדֵה - שָׂדֵה הַתְּפוּחִים
הַקְּדוּשִׁים. שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן -
שֶׁל שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת קְדוּשׁוֹת
מְתַקְנוֹת עַל אוֹתָהּ הַבָּאָר, וְהֵן
נְצִ"ח וְהוֹ"ד וְהִסּוּד שֶׁל הָעוֹלָם.
וְאֵלוּ מוֹשְׁכוֹת מִים מְלַמְעֵלָה
וּמְמַלְאִים אֶת הַבָּאָר הַזֹּאת.

מִשּׁוּם שֶׁהַמְקוֹר הַהוּא, יְסוּד
הָעוֹלָם, כְּשִׁשׁוּרָה בַּבָּאָר הַזֶּה,
הוּא עוֹשֶׂה פְּרוֹת וְנוֹבֵעַ תָּמִיד,
וְאוֹתָהּ הַבָּאָר מְתַמְלֶאֶת מִמֶּנּוּ.
כִּינּוּן שֶׁהַתְּמַלְאָה, וְדָאֵי כִּי מִן
הַבָּאָר הַהִיא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים, אֵלוּ
הֵם כָּל הָאוּכְלוֹסִים וְהַמְחַנּוֹת
הַקְּדוּשִׁים, שֶׁכֻּלָּם מְשָׁקִים
וְשׁוֹתִים מִהַבָּאָר הַהִיא, וְכָל אֶחָד
וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ.

וְהָאֲבָן גְּדוֹלָה עַל פִּי הַבָּאָר - זוֹ
הָאֲבָן שֶׁמִּמֶּנָּה כּוֹשְׁלִים בְּנֵי
הָעוֹלָם, אֲבָן נֶגְף וְצוֹר מְכֻשׁוֹל,
שֶׁעוֹמְדָת תָּמִיד עַל פִּי הַבָּאָר הַזֶּה,
עַל פְּקֻדָּתָהּ לְתַבַּע הַדִּין שֶׁל כָּל
הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יֵרֵד מְזוּזָן וְטוֹב
לְעוֹלָם.

וְנִאֲסָפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים. לֹא
כְּתוּב וְנִאֲסָפוּ שְׁמָה הָעֲדָרִים,
אֲלָא כָּל הָעֲדָרִים. הַמְחַנּוֹת
הַקְּדוּשִׁים לְמַעַלָּה וְהַמְחַנּוֹת
הַקְּדוּשִׁים לְמַטָּה. אֵלוּ בְּשִׁירִים
וְתַשְׁבּוּחוֹת לְמַעַלָּה, וְאֵלוּ
בְּתַפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת לְמַטָּה. אֵלוּ
וְאֵלוּ מִדּוּגְלָלוֹ אֶת הָאֲבָן מֵעַל
פִּי הַבָּאָר. מְגַלְגְּלִים אוֹתָהּ
וּמַעְבִּירִים אוֹתָהּ מִן הַקֶּדֶשׁ
וּמִסְתַּלְקֶת מִן הַדִּין. מִדּוּגְלָלוֹ
אֶת הַצֹּאן. נוֹסְעִים מְלֹאכִים
עֲלִיוֹנִים לְמַעַלָּה, וְנוֹסְעִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה.

אַחַר כֵּן וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֲבָן, עַל פְּקֻדַּת הַבָּאָר הַזֶּה, שֶׁתְּהִיָּה מְעֻטָּרָת [מִמֶּנָּה] לְפָנָיו וּלְתַבַּע הַדִּין שֶׁל
הָעוֹלָם, לְהַנְהִיג הָעוֹלָם בְּדִין, וְכֵן צָרִיךְ, שֶׁהָרִי אֵין הָעוֹלָם יְכוּל לְעַמֵּד אֲלָא עַל דִּין, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה
בְּאֵמֶת וְזִכּוּת.

בֵּינָם שְׁנֵשִׁלָם יַעֲקֹב, לֹא הִצְטַרֵף לְאֲבָן הַזֶּה סִיּוּעַ אַחֲרָא, מֵהַ בְּתוּב? וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגְלַל אֶת הָאֲבָן. וַיִּגְלַל

וַיֵּרָא וְהָנְהָ בָאָר בְּשָׂדֵה וְהָנְהָ שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים
עָלֶיהָ. (בראשית כ"ט) בָּאָר, דְּרָגָא דְאָדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בְּשָׂדֵה,
חֶקֶל תְּפוּחִין קְדִישִׁין. שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן, תְּלַת דְּרָגִין עֲלִינָן
קְדִישִׁין, מְתַמְקְנָן עַל הַהוּא בִּירָא, וְאִינוּן, נְצִ"ח וְהוֹ"ד
וּיְסוּדָא דְעֵלְמָא. וְאֵלִין מְשָׁכִין מִיָּא מְלַעֲיֵלָא, וּמְלִינָן לְהֵאֵי
בִּירָא.

בְּגִין דְּהַהוּא מְקוֹרָא, יְסוּדָא דְעֵלְמָא, כִּד שְׁאֲרֵי בְּגוּ הַהוּא
בִּירָא, עֲבִיד פִּירֵי וְנִבְיַע תְּדִיר, וְאֶתְמַלְאָה הַהוּא בִּירָא
מִגִּיָּה. כִּינּוּן דְּאֶתְמַלְאָה, וְדָאֵי (בראשית כ"ט) כִּי מִן הַבָּאָר הַהִיא
יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים, אֵלִין אִינוּן כָּל אוּכְלוֹסִין וּמְשָׁרְיָין קְדִישִׁין,
דְּכֻלְהוּ שְׁקִינָן וְשִׁתְּאָן מִהַהוּא בִּירָא, וְכָל חַד וְחַד כְּמָה
דְּאֶתְחַזִּי לֵיהּ.

וְהָאֲבָן גְּדוֹלָה עַל פִּי הַבָּאָר. דָּא אֲבָן, דְּמִיָּה כְּשִׁלֵּי בְּנֵי
עֵלְמָא, אֲבָן נֶגְף וְצוֹר מְכֻשׁוֹל, דְּקִימָא תְּדִיר עַל פִּי
הַאֵי בָּאָר, עַל מִימְרֵיהּ, לְמַתְבַּע דִּינָא דְכָל עֵלְמָא, דְלֹא יַחֲוֹת
מְזוּזָא וְטוֹב לְעֵלְמָא.

וְנִאֲסָפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים, וְנִאֲסָפוּ שְׁמָה הָעֲדָרִים, לֹא כְּתוּב,
אֲלָא כָּל הָעֲדָרִים, מְשָׁרְיָין קְדִישִׁין לְעֵלְא, וּמְשָׁרְיָין
קְדִישִׁין לְתַתָּא, אֵלִין בְּשִׁירִין וְתוֹשְׁבָחוֹן לְעֵלְא, וְאֵלִין
בְּצֻלוֹתִין וּבְעוֹתִין לְתַתָּא, אֵלִין וְאֵלִין מִדּוּ (בראשית כ"ט) וַיִּגְלָלוּ
אֶת הָאֲבָן מֵעַל פִּי הַבָּאָר, מְגַלְגְּלִין לָהּ, וּמַעְבִּירִין לָהּ מִן
קְדֻשָּׁא וְאֶסְתַּלִּיק מִן דִּינָא. מִדּוּגְלָלוֹ וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאן, נְטִלוּ
מְלֹאכֵי עֵלְאֵי לְעֵלְא, וְנְטִלוּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא.

לְבַתֵּר וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֲבָן, עַל מִימְרָא, דְּהֵאֵי בָּאָר, לְאֶתְעֻטָּרָא
(ס"א לְאֶתְעֻטָּרָא) קְמִיָּה, וּלְמַתְבַּע דִּינָא דְעֵלְמָא,
לְאֶתְנַהֲגָא עֵלְמָא בְּדִינָא, וְהִכִּי אֶצְטַרִיף דְּהֵא לֹא יְכִיל עֵלְמָא
לְמִיָּקָם אֲלָא עַל דִּינָא, לְמַהוּי כְּלָא בְּקֻשׁוּט וְזִכּוּ.

כִּינּוּן דְּאֶשְׁתַּלִּים יַעֲקֹב, לֹא אֶצְטַרִיף לְהֵאֵי אֲבָן סִיּוּעַ אַחֲרָא,

מה כתיב (בראשית כט) ויגש יעקב ויגל את האבן. ויגל ויגלו, ולא כתיב ויסר והסירו. אלא ויגלו, היינו ערבובא דשטן, דמערבבין ליה, דלא זכיל לקטרגא. ויעקב בלחודיה, לא אצטרף לסיועא אחרא, אלא איהו בלחודיה, דהא שלימו דאבהתא הוה יעקב, דכיון דזכיל ביה בעשו בהאי עלמא זכיל לעילא. ובכלא אצטרף עובדא.

ויגלו, ולא כתיב ויסר והסירו, אלא ויגלו, היינו ערבובא דשטן, שלא יוכל לקטרג. ויעקב לבדו, לא הצטרף לסיוע אחר, אלא הוא לבדו. שהרי יעקב היה בחיר האבות. שפיון שכל לעשו בעולם הזה, יכול למעלה, ובכל צריך מעשה.

תרין עלמין אחסין יעקב, חד עלמא דאתגליא, וחד עלמא דאתפסיא כגוונא דלהון ממש, מחד נפקו שית שבטין, ומחד נפקו תרין שבטין. עלמא דאתפסיא אפיק שית סטרין, עלמא דאתגליא אפיק תרין, ואינון תרין כרובין דתחותה, ויעקב בין תרין עלמין אשתפח, בדיוקנא דלהון ממש, ובגין כך פל מלוי דלאה הוו באתפסיא, ודרחל באתגליא.

שני עולמות ירש יעקב - אחד העולם שנגלה, ואחד העולם שהתכסה, כמו שהם ממש. מאחד יצאו ששה שבטים, ומאחד יצאו שני שבטים. העולם המכסה הוציא ששה צדדים, והעולם המגלה הוציא שנים, ואותם שני הכרובים שפתחיה. ויעקב נמצא בין שני עולמות, בדמותם ממש, ומשום כך פל דברי לאה היו בנכסה, ושל רחל בהתגלות.

בני עליון, קדישי עליונים, בריכן (כ"א בררו) דעלמא, מוחא דאגוזא. פנשו למנדע, הא צפרא נחית בכל יומא, אתער בגנתא. שלהובא דנורא בגדפהא. בידהא תלתא מגרופיין שנינן כחרבא. מפתחן גניזין בידא ימינא.

משנה. בני עליון, קדושים עליונים, ברוכי ונבחרו העולם, מח האגוז, התפנסו לדעת. הנה צפור יורדת בכל יום, מתעוררת בגן. שלהבת אש בכנפיה, בידיה שלל מגרפות שנונות פחרב, מפתחות של גנוזים ביד ימין. קורא בחיל ואמר: מי מכס שפניו מאירות, שנכנס ויצא והחזיק בעץ החיים, הגיע לענפיו, אחז בשרשיו, אכל מפריו המתוק מדבש, נותן חיים לנפש ורפואה לעצמו?

קרי בחיל ואמר, מאן מנכון די נהירו אנפוי, די עאל ונפק ואתתקיף באילנא דחיי, מטא בענפוי, אחיד בשרשוי, אכיל מאיביה מתיק מדובשא, זיהיב חיי לנפשא, אסותא לגרמיה.

השכר מהרהור רע, מהרהור שמשקר בעץ החיים, מטמא הנהר והנחל המקור של ישראל, שנותן מות לנפש ושכר לעצמו, אין לו כלל קיום.

אסתמר מהרהורא בישא, מהרהורא דמשקר באילנא דחיי, מסאיב נהרא ונחלא מקורא דישראל, דיהיב מותא לנפשא, ותבירו לגרמיה לית ליה קיומא כלל.

הרהורא דמסאיב ההוא מקורא דיליה, עביד אילנא דשקרא, בגין דההוא הרהורא סלקא, ואחלה נפשא תחות נפשא. אילנא דחיי אסתלק, ואילנא דמותא אתתקיף ביה, נפשא מתמן משיך.

ווי ליה, דאתעקר בההוא הרהורא, מגו אילנא דחיי,

שלו, עושה עץ של שקר, משום שאותו ההרהור עולה ומחליף נפש תחת נפש. עץ החיים מסתלק, ועץ המות מחזיק בו, מושך משם הנפש.

אזי לו שנעקר בהרהור ההוא מתוך עץ החיים ונדבק בעץ המות, אין בו ענפים, לא רואה טוב

לעולמים, הוא יבש בלי לחות כלל, פרוו מר פלענה, עליו נאמר (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב וגו'.

משום שהרהור טוב עולה למעלה, אוחו בעץ החיים, מחזיק בענפיו, אוכל מפריו, כל הקדשות וכל הכרכות יוצאות ממנו, מוריש חיים לגפוש ויכופא ל עצמו, עליו נאמר (שם) והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חם וגו'.

כר דברי העולם הולכים אחר המחשבה וההרהור, ועל פן (ויקרא יא) והתקדשתם והייתם קדשים, משום שכל הקדשות של העולם מוציא ומושף בהרהור טוב.

מי שנטמא בהרהור רע, כשבא להזדוג עם אשתו ושם רצונו והרהורו באשה אחרת, וזרע זרע בהרהור אחר, זהו שמחליף את הדרגות העליונים שלמעלה, הדרגה של קדש בעבור הדרגה של הטמאה. כמו שההרהור שלו עושה חלופים למטה, אף כף עושה חלופים למעלה.

כמו שגופו של אותו בן שיוליד נקרא בן תמורה, כף גם בנפש נקרא בן תמורה, שהרי לא מושף משיכה קדושה בהרהור ההוא, ונפשו מתחלפת בדרגה אחרת. לעקב השלם של הפל, גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שכל דרכיו היו באמת, והרהור של אמת הרהר תמיד בכל, באותו הלילה ששמש עם אשתו לאה, ההרהור שלו היה ברחל. משמש עם לאה וחושב על רחל. והמקור שלו הלך בהרהור ההוא שלו.

ורא לדעת, שהרי לא היה יודע, משום כף לא עלה ראובן בשם. הקדוש ברוך הוא שהיה יודע, הראה לו ואמר, ראו בן שנולד בעולם. ועל פן כתוב (ירמיה כג) אם יסתר

ואתדבק באילנא דמותא. ענפין לית ביה, לא תמא טבא לעלמין, יבשא איהו בלא לחותא כלל. אנביה מריר פלענה, עליה אתמר (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו'.

בגין דהרהורא טבא סליק לעילא, אחיד באילנא דחיי, אתקיף בענפוי, אכיל מאנביה, כל קדושים וכל ברכאן נפקין מגיה. אחסין חיינ לנפשיה ואסוותא לגרמיה, עליה אתמר (ירמיה יז) והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חום וגו'.

כל מלין דעלמא, אזלין בתר מחשבה והרהורא, ועל דא (ויקרא יא) והתקדשתם והייתם קדושים, בגין דכל קדושים דעלמא אפיק ומשיף בהרהורא טבא.

מאן דאסתאב בהרהורא בישא, פד אתי לאזדווגא באתמיה ושוי רעותיה והרהוריה באתמא אחרא, וזרע זרעא בהרהורא אחרא, דא הוא דאחלה דרגין עלאין דלעילא, דרגא דקודשא בגין דרגא דמסאבא. כמה דהרהורא דיליה עביד חלופין לתמא, אוף הכי עבד חלופין לעילא.

כמה דגופא דההוא ברא דיוליד, אקרי בן תמורה. אוף הכי בנפשא בן תמורה אקרי. דהא לא משיף משיכו קדישא בההוא הרהורא, ונפשא דיליה אתחלה בדרגא אחרא.

יעקב שלימא דכלא, גלי קמי קדשא בריך הוא דכל ארחוי בקשוט הו, והרהורא דקשוט הרהר תדיר בכלא. בההוא ליליא דמשמש באתמיה בלאה, הרהורא דיליה ברחל הות. משמש בלאה וחשיב ברחל, ומקורא דיליה בההוא הרהורא דיליה אזלא.

ולאו לדעתא, דהא לא הוה ידע. בגין כף, לא סליק ראובן בשמא. קדשא בריך הוא דהוה ידע, אחמי ליה ואמר, ראו בן דאתיליד בעלמא. ועל דא כתיב, (ירמיה כג) אם יסתר

ורא לדעת, שהרי לא היה יודע, משום כף לא עלה ראובן בשם. הקדוש ברוך הוא שהיה יודע, הראה לו ואמר, ראו בן שנולד בעולם. ועל פן כתוב (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא

אֲרָאנוּ. אֵל תִּקְרִי אֲרָאנוּ אֶלָּא אֲרָאנוּ, שֵׁיִסְתַּכְלוּ בוֹ. וּמִשּׁוֹם שֶׁהִתְגַּלָּה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהָרִי זֶה הִיָּה לֹא לְדַעְתּוֹ וּבִדְרִיךְ אֱמַת הַרְהַר בְּרִצּוֹנוֹ יַעֲקֹב, לֹא נִפְסַל מִתּוֹךְ הַשְּׁבָטִים הַקְּדוֹשִׁים, שָׂאֵם לֹא כֶּף - הִיָּה נִפְסַל. וּמִשּׁוֹם שֶׁהִרְהוּר הוּא עֶקֶר וְעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהִיָּה יוֹדֵעַ אוֹתוֹ הַהִרְהוּר בְּמָקוֹם שֶׁנִּדְבַק, בְּאוֹתָהּ הַטֵּפָה הַרְאֵשׁוֹנָה נִשְׁמְרָה לוֹ הַבְּכוֹרָה, שֶׁפְּתוּב (ד"ה א-ב) כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגו'. נִתְּנָה בְּכוֹרְתּוֹ לְיוֹסֵף. בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהִרְהוּר הֵלֵךְ וְנִדְבַק בְּטֵפָה הַהִיא, שֵׁם נִדְבַק וְנִמְסְרָה אוֹתָהּ הַבְּכוֹרָה, וְנִטְלָה הַבְּכוֹרָה מִרְאוּבֵן, וְאֵתְמַסֵּר הַהוּא בְּכוֹרָה. וְאֵתְנַטִּילַת בְּכוֹרָה מִרְאוּבֵן, וְאֵתְמַסֵּר בְּאֵתֵר דְּהִרְהוּרָא אֲתִדְבַק בֵּהּ. בְּרַחֵל הִרְהַר וְאֲתִדְבַק רְעוּתָא, בְּרַחֵל אֲתִדְבַק בְּכִירוּתָא, וְכֹלָא אֲתַהֲדַר בְּתֵר דְּהִרְהוּרָא וּמַחֲשָׁבָה.

כְּמוֹ כֵּן הִרְהוּר וְהַמַּחֲשָׁבָה עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה, וְנִמְשַׁכְתּוּ מִשִּׁיכָה בְּכָל מָה שֶׁנִּדְבַק אֲדָם בְּסִתְרָא, שֶׁפְּתוּב (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת חַחוּצָה לְאִישׁ זָר, יִבְמָה יִבֵּא עָלֶיהָ, וְהָכָא אֲצִטְרִיף הַרְהוּרָא וְרְעוּתָא לְאֲתִדְבַקָא. וּבִהִיָּהוּ רְעוּתָא וּמַחֲשָׁבָה, מְשִׁיף מְשִׁיכוֹ וְעֵבִיד עוֹבְדָא דְאֲצִטְרִיף, וְלֹא יִשְׁתַּצִּי שְׂמָא דְמִיתָא מַעְלָמָא.

וְסִתְרָא זֶה, (איוב לד) אִם יִשִּׁים אֵלָיו לְבוֹ רִחוֹ וְנִשְׁמַתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף. שֶׁהָרִי וְדָאֵי הַרְצוֹן וְהַמַּחֲשָׁבָה מוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה וְעוֹשִׂים מַעֲשֶׂה בְּכָל מָה שֶׁצְּרִיף. וְעַל כֵּן בְּתַפְלָה צְרִיף רְצוֹן וְהִרְהוּר לְכַוֵּן, וְכֵן בְּכָל אוֹתָן הַעֲבוּדוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - הַהִרְהוּר וְהַמַּחֲשָׁבָה עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה, וּמוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה בְּכָל מָה שֶׁצְּרִיף.

וַיִּלְךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בְּשָׂדֵה וְגו'. שְׁנִינּוּ, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֵין מִתְבָּרְכַת אֶלָּא בְּצַד יְמִין, וּמִשּׁוֹם כֶּף, בְּעוֹד שֶׁמִּתְעוֹרֵר הַיָּמִין לְכוֹס שֶׁל בְּרָכָה, הַשְּׂמָאל לֹא תִסְיַע לְשֵׁם, שֶׁהָרִי הַיָּמִין מוֹצֵא עֲלֵה בְּכוֹס הַהִיא לְעוֹרֵר כְּלָפֵי הַעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן.

אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֵנִי לֹא אֲרָאנוּ, אֵל תִּקְרִי אֲרָאנוּ אֶלָּא אֲרָאנוּ, דִּיִּסְתַּכְלוּן בֵּיהּ. וּבִגִּין דְּאֲתַגְלִי קַמֵּיה דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְּהָא לֹא לְדַעְתָּא הִיָּה וּבְאִרְחַ קְשׁוּט הִרְהַר בְּרְעוּתֵיהּ יַעֲקֹב, לֹא אִיִּפְסַל מִגּוֹ שְׁבָטִין קְדִישִׁין, דְּאִי לֹא הָכִי הוּא אִיִּפְסַל.

וּבִגִּין דְּהִרְהוּרָא עֶקֶרָא אִיהוּ וְעֵבִיד עוֹבְדָא, קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְּהוּא יָדַע הַהוּא הִרְהוּרָא, בְּאֵתֵר דְּאֲתִדְבַקָא. בְּהִיא טֵפָה קְדַמָּאָה, אִסְתַּמַּר לֵיהּ בְּכִירוּתָא, דְּכַתִּיב, (דברי הימים א ה) כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגו', נִתְּנָה בְּכוֹרְתּוֹ לְיוֹסֵף. בְּהִיא אֵתֵר דְּהִרְהוּרָא אֶזְלָא וְאֲתִדְבַק בְּהִיא טֵפָה, תַּמָּן אֲתִדְבַק וְאֵתְמַסֵּר הַהוּא בְּכוֹרָה. וְאֵתְנַטִּילַת בְּכוֹרָה מִרְאוּבֵן, וְאֵתְמַסֵּר בְּאֵתֵר דְּהִרְהוּרָא אֲתִדְבַק בֵּהּ. בְּרַחֵל הִרְהַר וְאֲתִדְבַק רְעוּתָא, בְּרַחֵל אֲתִדְבַק בְּכִירוּתָא, וְכֹלָא אֲתַהֲדַר בְּתֵר דְּהִרְהוּרָא וּמַחֲשָׁבָה.

כְּמוֹ כֵּן הִרְהוּרָא וּמַחֲשָׁבָה, עֵבִיד עוֹבְדָא וְאֵתְמַשְׁף מְשִׁיכוֹ, בְּכָל מָה דְּאֲתִדְבַק בֵּר נִשׁ בְּסִתְרָא, דְּכַתִּיב, (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת חַחוּצָה לְאִישׁ זָר, יִבְמָה יִבֵּא עָלֶיהָ, וְהָכָא אֲצִטְרִיף הַרְהוּרָא וְרְעוּתָא לְאֲתִדְבַקָא. וּבִהִיָּהוּ רְעוּתָא וּמַחֲשָׁבָה, מְשִׁיף מְשִׁיכוֹ וְעֵבִיד עוֹבְדָא דְאֲצִטְרִיף, וְלֹא יִשְׁתַּצִּי שְׂמָא דְמִיתָא מַעְלָמָא.

וְסִתְרָא דָא (איוב לד) אִם יִשִּׁים אֵלָיו לְבוֹ רִחוֹ וְנִשְׁמַתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף, דְּהָא וְדָאֵי רְעוּתָא וּמַחֲשָׁבָה, מְשִׁיף מְשִׁיכוֹ, וְעֵבִיד עוֹבְדָא בְּכָל מָה דְאֲצִטְרִיף. וְעַל דָּא, בְּצִלוּתָא אֲצִטְרִיף רְעוּתָא וְהִרְהוּרָא לְכוּוֹנָא, וְכֵן בְּכָל אֵינוֹן פּוֹלְחֵינִין דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, הַרְהוּרָא וּמַחֲשָׁבָה עֵבִיד עוֹבְדָא, וּמְשִׁיף מְשִׁיכוֹ בְּכָל מָה דְאֲצִטְרִיף.

וַיִּלְךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בְּשָׂדֵה וְגו'. (שם) תַּנּוּ, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה לֹא אֲתִבְרַכָא, אֶלָּא בְּסִתְרָא יְמִינָא. וּבִגִּין כֶּף, בְּעוֹד דְּאֲתַעֵר יְמִינָא לְגַבֵּי כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, שְׂמָאלָא לֹא תִסְיַע תַּמָּן. דְּהָא יְמִינָא אֲשַׁכַּח עִילָה בְּהִיא כּוֹס, לְאֲתַעֵרָא לְגַבֵּי עֲלָמָא עֲלָאָה.

וְהִסְתֵּר הַזֶּה, וַיִּלָּךְ רֵאוּבֵן, זֶה צַד הַדְּרוֹם, מִשּׁוֹם כֶּף דְּגָלוֹ בְּדְרוֹם, שֶׁהוּא רֹאשׁ לְשָׁנַיִם עֹשֵׂר הַתְּחוּמִּים, וְהַשּׁוֹקֵתוֹ שֶׁל צַד הַדְּרוֹם לְמִצַּא עֲלֵה וְתִקְרַכְתָּ לְגַבִּירָה לְכַרְךָ אוֹתָהּ.

מַה כְּתוּב? וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה. הֲלֹךְ לְחַפֵּשׂ בְּכָל אוֹתָם הַגְּזֻזִים שָׁלָה, וַיִּמְצָא בַּשָּׂדֶה הַזֶּה אוֹתָם הַדוּדָאִים, וְעֲלִיהֶם נֶאֱמַר הַדוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ, וְאוֹתָם שְׁנֵי כְּרוּבִים שָׁהֶם הַתְּקוּנִים שָׁלָה, לְהַעִיר הַתְּעוֹרְרוֹת לְמַעֲלָה, שֶׁהָרִי בְּכָל אוֹתָם הַתְּקוּנִים שֶׁל הַשָּׂדֶה הַזֶּה אֵין תְּקוּנָה שִׁיעוֹרֵר כְּלָפִי מַעֲלָה, וְכַן הַכְּרוּבִים.

מִתִּי צַד הַדְּרוֹם מִתְּעוֹרֵר אֲלֵיהָ לְמִצַּא עֲלֵה לְכַרְךָ אוֹתָהּ? בִּימֵי קְצִיר חֲטִימִים, בְּזִמְנָה שֶׁמְחַלְקֵת חֶלֶק שָׁלָל לְאוּכְלוֹסִיָּה, וְכָל קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה. מִיָּד - וַיָּבֵא אֹתָם אֶל לֶאֱהָ אִמּוֹ. מַעֲלָה רֵיחַ וְהַתְּעוֹרְרוֹתָם לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, הָעוֹלָם הַנִּכְסָה, מִשּׁוֹם שֶׁמַּעִיר [שִׁיעוֹרֵר] בְּרַכּוֹת לְעוֹלָם הַתְּחוּמִּים.

וְכֹאֲשֶׁר מִתְּבַרְכֵת, אוֹתָם הַדוּדָאִים לֹקְחִים וְנוֹתְנִים לְכָל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁכְּתוּב הַדוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ וְעַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגֻדִים. כְּאֲשֶׁר הֵם נָתְנוּ רֵיחַ, אוֹתוֹ הָרֵיחַ לֹקְחֵם אוֹתוֹ צַד הַדְּרוֹם לְהַתְּעוֹרֵר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. מִיָּד - עַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגֻדִים, וְכָל טוֹב לֹא חֹסֵר [הַכֵּל] מִהָעוֹלָם.

הָעוֹלָם הַתְּחוּמִּים לֹא מִתְּעוֹרֵר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, אֲלֵא כְּשֶׁאוֹתָם דוּדָאִים נוֹתְנִים רֵיחַ לְזִמְנָה. כִּינֵּן שֶׁהֵם נוֹתְנִים רֵיחַ לְזִמְנָה, וְהַיְמִין מִתְּעוֹרֵר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, מִיָּד הָעוֹלָם הַתְּחוּמִּים לֹא לֶאֱהָ תַנִּי נָא לִי מִדוּדָאִי בְּנֵךְ. תֵּן לִי בְּרַכּוֹת מֵאוֹתָהּ הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל אוֹתָם דוּדָאִים שֶׁמִּתְּעוֹרֵר לְצַד הַיְמִין.

אֲזִי הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּשִׁמְחָה, בְּשִׁעֲשׂוּעַ, מְשִׁיב אֲלֵיהָ, וְאוֹמְרָת הַמַּעֲט קִחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, כְּאִם אֶל בַּתָּהּ. וְאִם כֶּף, בְּעֲלֵה שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא יַעֲקֹב? לֹא כֶּף, אֲלֵא תְּשׁוּקַת הָאֵב תְּמִיד אֵינָה אֲלֵא

וְסִטְרָא דָא, וַיִּלָּךְ רֵאוּבֵן, דָּא סִטְרָא דְדְרוֹם. בְּגִין כֶּף דְּגָלִיָּה בְּדְרוֹם, דְּאִיהוּ רִישָׁא לְתַרְסֵר תְּחוּמִּין, וְתִיאוּבְתִיָּה דְסִטְרָא דְרוֹם, לְאַשְׁכְּחָא עֲלֵה וְתִקְרַכְתָּ לְמִטְרוּנִיתָא לְכַרְכָּא לָהּ.

מַה כְּתוּב, וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה, אֲזִל לְחַפֵּשׂא בְּכָל אֵינוֹן גְּנִיזִין דִּילָהּ, וְאַשְׁכְּחָא בְּהַאי שָׂדֶה אֵינוֹן דוּדָאִים, וְעֲלִיָּהוּ אֲתָמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) הַדוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ, וְאֵינוֹן תְּרִין כְּרוּבִים, דְּאֵינוֹן תְּקוּנִין דִּילָהּ, לְאַתְעָרָא אֲתַעְרוּ לְעִילָא, דְּהָא בְּכָל אֵינוֹן תְּקוּנִין דְּהַאי שָׂדֶה, לִית תְּקוּנָא דִּיתְעַר לְגַבִּי עִילָא, בְּרַכּוּבִים.

סִטְרָא דְרוֹם אֵימְתִי אֲתַעַר לְגַבִּיהָ, לְאַשְׁכְּחָא עֲלֵה לְכַרְכָּה לָהּ. בִּימֵי קְצִיר חֲטִימִים, בְּזִמְנָא דְפְּלִיגַת חוּלְקָא שְׁלָלָא לְאוּכְלוֹסִיָּה, וְכִלְהוּ חֲצָדֵי חֶלְקָא. מִיָּד וַיָּבֵא אוֹתָם אֶל לֶאֱהָ אִמּוֹ, סָלִיק רֵיחָא, וְאַתְעָרוּ דְלַהוֹן לְגַבִּי עֲלֵמָא עֲלָאָה, עֲלֵמָא דְאַתְפְּסִיָּא, בְּגִין דְאַתְעַר (נ"א דִּיתְעַר) בְּרַכְאֵן לְעֵלְמָא תַתָּאָה.

וְכַד אֲתַבְרַכְתָּ, אֵינוֹן דוּדָאִים נְקֻטִין וְיַהֲבִין לְכָל עֲלִמִין. דְּכַתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) הַדוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ וְעַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגֻדִים. כַּד אֵינוֹן נָתְנוּ רֵיחַ, הַהוּא רֵיחָא נְקִיט לֵיהּ סִטְרָא דְרוֹם לְאַתְעָרָא לְגַבִּי עֲלֵמָא עֲלָאָה, מִיָּד עַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגֻדִים, וְכָל טוֹבָא לֹא חֹסֵר (ס"א מְכֵלָא) מִעֲלֵמָא.

עֲלֵמָא תַתָּאָה לֹא אֲתַעַר לְגַבִּי עֲלֵמָא עֲלָאָה, אֲלֵא כַּד אֵינוֹן דוּדָאִים יַהֲבִין רֵיחָא לִימִינָא, כִּינֵּן דְּאֵינוֹן יַהֲבִין רֵיחָא לִימִינָא, וַיִּמְינָא אֲתַעַר לְגַבִּי עֲלֵמָא עֲלָאָה, מִיָּד עֲלֵמָא תַתָּאָה אֲתַעַר לְשִׁאֲלָא מַה דְאַצְטְרִיךְ. מַה כְּתוּב, (בְּרַאשִׁית ל) וְתִאמַר רַחֵל אֶל לֶאֱהָ תַנִּי נָא לִי מִדוּדָאִי בְּנֵךְ, הֵב לִי בְּרַכְאֵן מִהַהוּא אֲתַעְרוּ, דְּאֵינוֹן דוּדָאִים דְאַתְעַר לְגַבִּי סִטְרָא יִמִּינָא.

כְּדִין עֲלֵמָא עֲלָאָה בְּחֻדְרָה, בְּשִׁעֲשׂוּעַ, אֲתִיב לְגַבִּיהָ, וְאַמְרַת הַמַּעֲט קִחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, כְּאִם לְגַבִּי בְּרַתָּא. וְאִי הָכִי

הָעוֹלָם הַתְּחוּמִּים מִתְּעוֹרֵר לְשִׁאֲלָא מַה שֶׁצְּרִיךְ. מַה כְּתוּב? וְתִאמַר רַחֵל אֶל לֶאֱהָ תַנִּי נָא לִי מִדוּדָאִי בְּנֵךְ. תֵּן לִי בְּרַכּוֹת מֵאוֹתָהּ הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל אוֹתָם דוּדָאִים שֶׁמִּתְּעוֹרֵר לְצַד הַיְמִין.

אֲזִי הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּשִׁמְחָה, בְּשִׁעֲשׂוּעַ, מְשִׁיב אֲלֵיהָ, וְאוֹמְרָת הַמַּעֲט קִחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, כְּאִם אֶל בַּתָּהּ. וְאִם כֶּף, בְּעֲלֵה שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא יַעֲקֹב? לֹא כֶּף, אֲלֵא תְּשׁוּקַת הָאֵב תְּמִיד אֵינָה אֲלֵא

כַּלְפֵי הַבַּת הַזוֹ, [וְשֵׁי] שֶׁהַבַּת הַזוֹ אֶהְבְּתוּ אֵלֶיהָ תָּמִיד, מִשּׁוּם שֶׁהִיא בַת יַחֲדָה בֵּין שְׁשֵׁה בָּנִים, וְלִכְל אֹתָם שֶׁשֶׁת הַבָּנִים חִלַּק לָהֶם חֻלְקִים וְאוֹצְרוֹת וּמִתְנַנּוֹת, וְלֵאמֹר לֹא חִלַּק, וְאִין לָהּ יִרְשָׁה כְּלוּם, וְעַל כֵּן זֶה הוּא מִשְׁגִּיחַ בָּהּ בְּתִשּׁוּבָהּ וְאֶהְבָּה יוֹתֵר מִן הַכֹּל.

בְּאַהֲבָה שְׁלוֹ הוּא קוֹרֵא לָהּ בַּת. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, וְקָרָא לָהּ אַחֹת. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, קָרָא לָהּ אִם בְּשֵׁם אִמּוֹ. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, קָרָא לָהּ בְּשֵׁמוֹ, שֶׁכְּתוּב וְהַחֲכָמָה מֵאִין תִּמְצָא, וְעַל כֵּן הָעוֹלָם הִעֲלִיזוֹן אוֹמְרֵת לָהּ, הִמְעֵט קָחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, שֶׁכָּל אֶהְבְּתוּ נִמְשָׁכָה לָךְ אֵלַיךְ וְעַל זֶה, בְּשֶׁעֲשׂוּעַ וְאֶהְבָּה הָאִם אֵל הַבַּת. מַה הִיא מְשִׁיבָה? לִכֵּן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלֵּילָה. בְּכֹל מְקוֹם לִכֵּן הִיא שְׁבוּעָה. יִשְׁכַּב, מַה זֶה יִשְׁכַּב? אֵלָּא שְׁכִיבָה בְּכֹל מְקוֹם הִיא תִּקְוֶן הַנִּקְבָּה לְזָכֵר לְהַכְנִיס בָּהּ צִיּוּר שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת. וְזֶהוּ יִשְׁכַּב, י"ש כ"ב. י"ש זֶהוּ הָעוֹלָם הִעֲלִיזוֹן, [כ"ב סוד] הַסּוּד שֶׁל הַתּוֹרָה, נִקְדָּה טְמִירָה שְׁמֵתֵעוֹרְרִים אֵלֶיהָ כ"ב אוֹתִיּוֹת. וְזֶהוּ יִשְׁכַּב. י"ש - הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכְּתוּב (מִשְׁלִי א) לְהַנְחִיל אוֹהֲבֵי י"ש. כ"ב - נִקְדָּה עֲלִיּוֹנָה שְׁמִכְנִיסָה כָּל כ"ב הָאוֹתִיּוֹת, הַסּוּד שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה. וְזֶהוּ יִשְׁכַּב. לֹא כְּתוּב יִשְׁכַּב עִמָּךְ יַעֲקֹב, אֵלָּא יִשְׁכַּב עִמָּךְ, אוֹתוֹ הַטְּמִיר שְׂרָאוּי לְהַתְּעוֹרֵר אֵלַיךְ, וְהַכֹּל בְּהַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל אוֹתָם [שְׁכַלֵּם] דוֹדָאִים, וְהַכֹּל כְּתוּב בְּאַהֲבָה.

וַיִּבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעָרֵב. וַיִּבֵּא יַעֲקֹב - זוֹ תַּפְאֲרַת הַקְּדוּשָׁה, מֵאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה שְׁלוֹקַחַת אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת, שֶׁכְּתוּב בּוֹ אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה' בְּעָרֵב, לְמָה בְּעָרֵב? אֵלָּא בְּעָרֵב שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יַצְחָק לְשׁוּחַ בַּשָּׂדֶה לְפָנֹת עָרֵב. בְּזִמְנָה שֶׁהַתְּעוֹרֵר יַצְחָק אָבִיו לְשָׂדֶה הַזֶּה וְלָקַח אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי יַצְחָק לֹא מִתְּעוֹרֵר לְשָׂדֶה הַזֶּה. כִּינֵן שֶׁהַסְּתַלַּק

בְּעֵלָה דְעֵלְמָא עֲלָאָה יַעֲקֹב אִיהוּ. לֹא הָכִי, אֵלָּא תִּיאוּבְתָא דְאָבָא תְּדִיר, לֹא אִיהוּ, אֵלָּא לְגַבֵּי בְּרַתָּא דְנָא, (דְּאִיחֵי) דְּהֵאִי בַת, רַחֲמֵי דִּילֵיהּ לְגַבֵּהּ תְּדִיר, בְּגִין דְּאִיחֵי בַת יַחֲדָאָה בֵּין שֵׁית בָּנִין, וְלִכְל אִינוּן שֵׁית בָּנִין, פְּלִיג לֹן חוֹלְקִין וְנִבְזֻבְזֻן וּמִתְנַן, וְלֵאמֹר לֹא פְּלִיג, וְלִית לָהּ יוֹתָא כְּלוּם, וְעַל כֵּן דָּא, אִיהוּ אֲשַׁגַּח בָּהּ בְּתִיאוּבְתָא וְרַחֲמֵי יַתִּיר מִכָּלָּא.

בְּרַחֲמֵי דִּילֵיהּ קָרָא לָהּ בַּת, לֹא סְפִיק לֵיהּ דָּא, וְקָרָא לָהּ אַחֹת, לֹא סְפִיק לֵיהּ דָּא, קָרָא לָהּ אִם בְּשׁוּם אִמִּיה, לֹא סְפִיק לֵיהּ דָּא, קָרָא לָהּ בְּשִׁמְיָהּ, דְּכְתִיב, (אִיּוֹב כח) וְהַחֲכָמָה מֵאִין תִּמְצָא, חֲכָמָה וְדָאִי. וְעַל דָּא, עֲלָמָא עֲלָאָה אֲמַרְתָּ לְגַבֵּהּ, הִמְעֵט קָחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, דְּכָל רַחֲמֵי דִּילֵיהּ אֲתַמְשֵׁךְ לָךְ לְגַבֵּךְ וְעַל דָּא. בְּשֶׁעֲשׂוּעַ וְרַחֲמֵי אִמָּא לְגַבֵּי בְּרַתָּא.

מַה אֲתִיבַת אִיחֵי, (בְּרֵאשִׁית ל) לִכֵּן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלֵּילָה. בְּכֹל אַתֵּר, לִכֵּן, שְׁבוּעָה אִיחֵי. יִשְׁכַּב, מַהוּ יִשְׁכַּב. אֵלָּא שְׁכִיבָה בְּכֹל אַתֵּר תִּקְוֶנָא דְנוֹקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, לְאֶעֱלָא בָּהּ צִיּוּרָא דְאַתְנוּן כְּלָהוּ, וְדָא אִיהוּ יִשְׁכַּב, י"ש פ"ב. י"ש דָּא אִיהוּ עֲלָמָא עֲלָאָה, (ס"א כ"ב ר"א) רְזָא דְאוֹרִיּוֹתָא נִקְוֶדָה טְמִירָא, דְאַתְעֵר לְגַבֵּהּ כ"ב אַתְנוּן, וְדָא הוּא יִשְׁכַּב, י"ש עֲלָמָא דְאַתִּי, דְכְתִיב, (מִשְׁלִי ח) לְהַנְחִיל אוֹהֲבֵי י"ש. כ"ב נִקְוֶדָה עֲלָאָה דְאַעִיל כָּל כ"ב אַתְנוּן. רְזָא דְכָל אוֹרִיּוֹתָא. וְדָא הוּא יִשְׁכַּב, יִשְׁכַּב עִמָּךְ יַעֲקֹב לֹא כְתִיב, אֵלָּא יִשְׁכַּב עִמָּךְ. הֵהוּא טְמִירָא דְאַתְחַזִּי לְאַתְעֵרָא לְגַבֵּךְ, וְכֹלָּא בְּאַתְעֵרֵי דְאִינוּן (דְּבִנְלוֹהוּ) דוֹדָאִים, וְכֹלָּא כְּתִיב בְּרַחֲמֵי.

(בְּרֵאשִׁית ל) וַיִּבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעָרֵב. וַיִּבֵּא יַעֲקֹב, דָּא תַּפְאֲרַת קְדִישָׁא, מַהֵהוּא שְׂדָה דְנִקִּיט כָּל בְּרַכְאֵן, דְּכְתִיב בֵּיהּ (בְּרֵאשִׁית כז) אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי. בְּעָרֵב, אִמָּאִי בְּעָרֵב, אֵלָּא בְּעָרֵב, דְכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יַצְחָק לְשׁוּחַ בַּשָּׂדֶה לְפָנֹת עָרֵב. בְּזִמְנָה דְאַתְעֵר יַצְחָק אָבִיו לְגַבֵּי הָאִי שְׂדָה, וְנִקִּיט לֵיהּ, דְּהָא יַצְחָק לֹא אֲתַעֵר לְגַבֵּי הָאִי שְׂדָה, כִּינֵן דְאַסְתַּלַּק יַעֲקֹב מִתַּמָּן

וַיִּבֵּא יַעֲקֹב - זוֹ תַּפְאֲרַת הַקְּדוּשָׁה, מֵאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה שְׁלוֹקַחַת אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת, שֶׁכְּתוּב בּוֹ אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה' בְּעָרֵב, לְמָה בְּעָרֵב? אֵלָּא בְּעָרֵב שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יַצְחָק לְשׁוּחַ בַּשָּׂדֶה לְפָנֹת עָרֵב. בְּזִמְנָה שֶׁהַתְּעוֹרֵר יַצְחָק אָבִיו לְשָׂדֶה הַזֶּה וְלָקַח אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי יַצְחָק לֹא מִתְּעוֹרֵר לְשָׂדֶה הַזֶּה. כִּינֵן שֶׁהַסְּתַלַּק

יעקב משם בערב, השאיר את השדה הזו ליצחק אביו, והוא עלה באותו הזמן למעלה.

מה כתוב? ותצא לאה לקראתו. האם העליונה, לבן היחיד. ותאמר אלי תבוא, תחת כנפי, לברך אותך ולהרבות אותך בתפנוקים ועדונים עליונים. הנה עת רצון וענג לתת לך נחת רוח עליונה לאותה השדה טרם שישרף בחזק של יצחק.

בין שלקחה את יעקב תחת כנפיה, אז וישכב עמה בלילה הוא. הוא - שנסתר מן הפל. הוא - שכל הברכות וכל הקדשות יוצאות משם. לא כתוב יעקב, אלא הוא, מי שראוי להתעורר אליה.

וטרם מזמן אליה תחת כנפיה, מי שלקח אותם הקדושים [הקדשות] והברכות, לא מתמלא מהנקדה הטמירה, העולם העליון ההוא. ועל כן הדודאים מעוררים הפל, והפל כמו שסוד עליון. ראובן, מה זה ראובן? הקדוש ברוך הוא שם שמות בארץ, שכתוב (תהלים מו) לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ.

ויקח לו מקל לבנה וגו'. משנה. הרצון של המעשה, קשרי האמונה, קול הקול של הקולות, מתעורר ממעלה למטה. אנו היינו פתוחי עינים. הגלגל סובב ממעלה לכמה צדדים, קול של נעימות התעורר. התעוררו ישנים נרדמים ששנה בנחיריהם, ולא יודעים ולא מסתכלים ולא רואים, אטומי אונים, כבדי לב, ישנים ואין יודעים, התורה

עומדת לפנייהם ולא משגיחים ולא יודעים במה מסתכלים, רואים ולא רואים. התורה מרימה קולות: הסתכלו טפשים, יפתחו העינים ותדעו. אין מי שישגיח, אין מי שיפכין אָנו. עד מתי תהיו בתוך החשכה של רצונכם? הסתכלו לדעת, ויתגלה לכם האור המאיר.

בערב, שביק האי שדה ליצחק אביו, ואיהו סליק ביהוה זמנא לגבי עילא.

מה כתיב, (בראשית ל) ותצא לאה לקראתו. אמא עלאה לגבי ברא יחידא. ותאמר אלי תבוא, תחת גרפאי לברכא לך, ולרואה לך בתפנוקין ועדונין עלאין. הא עידן רענא וענוגא למיחב לך נייחא דרוחא עלאה, לגבי ההוא שדה, עד לא יתוקד בתוקפא דיצחק.

בין דנקטא ליעקב תחות גרפאה, כדין (שם) וישכב עמה בלילה הוא. הוא, דסתים מפלא, הוא. דכל ברקאן וכל קדושין נפקי מתמן. יעקב לא כתיב אלא הוא. מאן דאתחזי לאתערא לגבה.

ועד דלא זמין לגבה תחות גרפאה, מאן דנקיט אינון קדישאן (קדושה) וברקאן לא אתמלי מנקודה טמירא, ההוא עלמא עלאה. ועל דא דודאים מתערי כלא, וכלא כגוונא דרזא עלאה. ראובן מאי ראובן, קדשא ברוך הוא שוי שמיהן בארעא, דכתיב (תהלים מו) לכו חזו מפעלות יי אשר שם שמות בארץ.

ויקח לו יעקב מקל לבנה וגו', (בראשית ל) מתניתין, רעותא דעובדא, קטרי דמהימנותא, קל קלא דקליא אתער מעילא לתתא, אָנו פתיחין עינין הוינו. גלגלא אסחר מעילא לכמה סטרין, קל נעימותא אתער. אתערו ניימין דמיכין דשינתא בחוריהון, ולא ידעי ולא מסתפלן, ולא חמאן. אטימין אודנין, כבדין דלבא, ניימין ולא ידעין. אורייתא קיימא קמייהו, ולא משגיחין ולא ידעי במה מסתפלן, חמאן ולא חמאן. אורייתא רמאת קלין אסתפלוי טפשיין, פתחו עינין, ותנדעון. לית מאן דישיגח, ולית מאן דירכין אודניה, עד מה תהוון בגו חשוכא דרעותיכו. אסתפלוי למנדע, ואתגלי לכוון נהורא דנהיר.

עומדת לפנייהם ולא משגיחים ולא יודעים במה מסתכלים, רואים ולא רואים. התורה מרימה קולות: הסתכלו טפשים, יפתחו העינים ותדעו. אין מי שישגיח, אין מי שיפכין אָנו. עד מתי תהיו בתוך החשכה של רצונכם? הסתכלו לדעת, ויתגלה לכם האור המאיר.

בזמנא דיעקב שלימא, מגו עאקו דארעא ורשו אחרא, בגו דרגין נוכראין דחה לכלהו, ובריר חולק עדביה ואחסנתיה. נהורא מגו חשוכא, חכמתא מגו טפשותא, ואוקיר ליה למאריה פד הוה קאים בגו רשותא דאל זר. על דא פתיב, (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו.

ויקח לו יעקב, (בראשית ל) בריר ליה לחולקיה לעדביה, מקל לבנה לח, סטרא דימינא, גוון חנור. לח, סטרא איהו דמים. ולו, דא סטרא דשמאלא, סומקא כוורדא. וערמון, כליל דא בדא. וכלהו אחיד ימינא חנורא בגווינה, וסלקא בהו. דכתיב מחשף הלבן, דאף על גב דאחיד לתרין סטרין, נטל (ס"א נטה) חולקיה לסטר ימינא, ואגליף בכלא, בהאי סטרא ובהאי סטרא, פדין אקרי גבר שלים, שלים בכלא.

מה כתיב בתריה, (שם) והיה בכל יחם הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סטרא דסטרין, לחכמי לפא אתמסר. בגו משריין עלאין קדישין אית דרגין עלאין אליו על אליו, אליו פנימאין, ואליו לבר. אינון פנימאין מתקשרין במלפא קדישא, ומתקשרין בישראל, בנין קדישין לקדשא ברין הוא, ואליו אקרון הצאן המקשרות, משריין דאינון מקשרות, עילא ותפא.

בשעתא דתיאובתא דלהון לגבי זוהרא עלאה דלעילא. עמודא דאמצעיתא, יעקב שלימא נטל אינון מקלות, תפלין דרישא, ברהטים, אתר ודוכתא, לדיורי תפלין. ומתקא נטלי נהורא וזיווא, פל חילין ומשריין עלאין, אינון דמתקשרן לעילא ומתקשרן לתפא. פיון דאינון נטלין מגו רהטין שקתות המים, פדין, אינון הו מקורין ומבועין לנחתא לתפא ולמיהב לכלא.

ובגין כן, אפריש יעקב בין דרגין עלאין קדישין, לדרגין אחרנין, דשאר עממין. כמה דאת אמר, (בראשית ל)

בזמן שיעקב השלם, מתוך הצרה של הארץ ורשות אחרת, בתוך דרגות זרות דחה את כלם, ובחר חלק גורלו ונחלתו, האור מתוך החשכה, חכמה מתוך הטפשות, וכבד את רבונו, פשהיה עומד בתוך הרשות של אל זר. על כן פתוב (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו.

ויקח לו יעקב (בראשית ל), בחר לו לחלקו ולגורלו, מקל לבנה לח, צד ימין, גוון לבן. לח, הוא צד של המים. ולו, זה צד של השמאל, אדם כוורד. וערמון, כליל זה בזה. וכלם אחזו הימין הלבן בצבעו ועולה בהם, שפתוב מחשף הלבן, שאף על גב שאחזו לשני הצדדים, לוקח (נטל) חלקו לצד ימין, ונחלק כלם, בצד זה ובצד זה, אז נקרא גבר שלם, שלם בכל.

מה פתוב אחריו? (שם) והיה בכל יחם הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סתר הסתרים לחכמי לב נמסר. בתוך מחנות עליונים קדושים יש מדרגות עליונות אלו על אלו, אלו פנימיים ואלו לבחוץ. אלו הפנימיים מתחברים במלף הקדוש, ומתחברים בישראל, בנין קדושים להקדוש ברין הוא, ואלו נקראות הצאן המקשרות, מחנות של אלו מקשרות, מעלה ומטה.

בשעה שהתשוקה שלהם לגבי הזהר העליון שלמעלה, עמוד האמצעי, יעקב השלם לקח אותם המקלות, תפלין של ראש, ברהטים, מקום ומושב, להנחת התפלין. ומפאן לוקחים אור וזיו

פל החילות ומחנות העליונים, אלו שמתקשרים למעלה ומתקשרים למטה. פיון שאלו לוקחים מתוך הרהטים שקתות המים, אז אלו היו מקורות ונביעות להוריד למטה ולתת לכלם. ומשום כן הפריש יעקב בין המדרגות העליונות הקדושות למדרגות האחרות של שאר העמים,

כמו שנתאמר (בראשית ל) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. [אלו] עדרים הפריד לו לעצמו, שלא יהיה לו חלק בשאר האמות, וכמו שהפריש לו מדרגות האמונה למעלה לחלקו ולגורלו, כף צריך להפריש מדרגות של מחנות קדושים למטה, לקשר אותם עמו באלו ההיכלות של הגבירה.

ובכ"ם רשומים בסימן של הפלף העליון, כמו שישאל רשומים למטה בין כל שאר האמות, אף מדרגות של מחנות עליונים רשומים הם לחלקו [של הקדוש] של הקדוש ברוף הוא בין כל שאר החילות ומחנות עליונים. ועל זה ברר יעקב את אלו לחלקו וגורלו, רשומים לחלק [בכור] של האמונה, [משום כך כתוב כי יעקב בחר לו זה ישראל לסגולתו. זה עליון הוא, ברר חלקו וגורלו סוד האמונה] אף כף הקדוש ברוף הוא ברר לו מפל שאר צבאות ומחנות של העולם.

ומחנות עליונים נפרדים אלו מאלו. בשעה שזהר של אש בהארט השכינה מתגלה, כל המדרגות האחרות האלו מתבישות, ומתפסות מהזהר שהוא, ולא יכלו להתקרב אליו. וכל אלו התקונים [מדרגות] הקדושים, שהם תקונים שלו. בשעה שמתגלה הזהר שהוא, מיד שמחים ועולים להתקרב עמו ולהתקשר אצלו, והוא בהם נתקן, וסוד זה - (בראשית ל) ויהי העטפים ללבן וצריך לברר [לברר] ולהבדיל

מדרגות קדושות [כ"א לחלקו] של חלקו מאלו המדרגות של שאר העמים, ובכלם צריך יעקב הקדוש [בכור של הקדוש ברוף הוא להתקרב], ועל זה הקדוש ברוף הוא פתב בתורה, אמונה שלו, בתוף צדי [כ"א סתרי] מלים אלו. אשרי חלקו.

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. משנה. חזקי השרים זקופים מלמעלה, ולהט החרב השנונה ממנה על כל [במה] הצבאות והמחנות.

וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. (אינו) עדרים אפריש ליה לגרמיה, דלא זהא ליה חולק בשאר עממין, כמה דאפריש ליה, דרגי דמהימנותא לעילא, לחולקיה ועדביה, הכי אצטריך לאפרשא דרגין דמשריין קדישין לתתא, לקשרא לון בהדיה, באינון היכלין דמטרונתא.

ובלהו רשימין, ברשימו דמלכא עלאה. כמה דישראל, רשימין לתתא, בין כל שאר עממין, אוף דרגין דמשריין עלאין, רשימין אינון לחולקיה (דקורשא) לקודשא ברין הוא, בין כל שאר חילין, ומשריין עלאין. ועל דא בריר יעקב אינון לחולקיה ועדביה, רשימין לחולקא (ברוא) דמהימנותא, (ס"א ובגין כך כתיב כי יעקב בחר לו זה ישראל לסגולתו. זה עלאה איהו בריר חולקיה ועדביה רוא דמהימנותא) אוף הכי קדשא ברין הוא, בריר ליה, מפל שאר חילין ומשריין דעלמא.

ומשריין עלאין, מתפרשאן אלין מאלין. בשעתא דזהרא דנורא בנהירו דשכינתא אתגליא, כל אינון דרגין אתרינין, אתפסין, ומתעטפי מההוא זהרא ולא יכלו לקרבא לגביה. וכל אינון תקונין (ס"א דרגין) קדישין, דאינון תקוניא דיליה. בשעתא דאתגליא ההוא זהרא, מיד חדאן וסלקן לאתקרבא בהדיה, ולאנתקשרא לגביה, ואיהו בהו אתמקנת, (אתמקן) וסתרא דא (בראשית ל) ויהי העטפים ללבן והקשורים ליעקב.

ואצטריך לבררא (ס"א לבררא) ולאנתפרשא דרגין קדישין (ס"א לחולקיה) דחולקיה. מאינון דרגין דשאר עממין, ובכלא אצטריך יעקב קדישא (ס"א בוכרא דקדשא ברין הוא לאתקרבא) ועל דא קדשא ברין הוא פתיב באורייתא, מהימנותא דיליה, בגו סטרי (ס"א סתרי) מלין אלין. ופאה חולקיה.

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. (בראשית לב)

אוֹתָהּ הַחֶרֶב הַלוֹהֶטֶת הַיָּא חֶרֶב
 אֲדָמָה, שְׁכָתוּב (ישעיה לז) חֶרֶב לַה'
 מְלֵאָה דָם. הַחֶרֶב הַזֹּאת שֶׁתְּלוּיָהּ
 בָּהּ הַהַפּוּךְ, הֵם שְׁמֵתֵהֶפְכִים
 לְכַמָּה צוּרוֹת. הוּא נָשִׁים, הוּא
 גְּבָרִים, בְּצַדִּים רַבִּים, נִפְרָדוֹת
 הַצּוּרוֹת הָאֲחֵרוֹת לְכַמָּה דְרָגוֹת.
 מִחֶצֶד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים הֵם
 יוֹצְאִים, שְׁמֵתֵיחָדִים בִּיחוד
 בְּקֶשֶׁר. אֵלּוּ הַקְּדוּשִׁים נִשְׁאָבִים
 תָּמִיד מִטַּל הַשָּׁמַיִם. הַשֵּׁם שֶׁל
 אֱלֹהִים מִתְפַּקֵּן בָּהֶם. [וְעַל זֶה אָמַר
 מִשְׁמֵי הַאֲרִיז (נתקן)] בְּאַרְבַּעַת הַצַּדִּים
 שֶׁל הָעוֹלָם נַעֲשׂוּ לְעַמּוּדֵי הַכֶּסֶם.
 כָּלֶם מְרַגְלִיּוֹת וְאִיבָרִים וְעַמּוּדִים,
 לֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָם מִתּוֹךְ הַשֵּׁם
 הַזֶּה, הֵם הַקְּשָׁרִים שֶׁל יַעֲקֹב
 שֶׁבָּחַר לְחַלְקוֹ וְנִקְשָׁרִים בְּשֵׁם
 הַזֶּה, כָּלֶם יֵצְאוּ (בְּעָרֵב).

וְיַעֲקֹב, כְּשֵׁיֵצֵא לְלֶכֶת לְדֹרְכוֹ,
 הִקִּיפוּ אוֹתוֹ לְאַרְבַּעַת צַדִּים.
 לְאַרְבַּע הַזְּווִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שָׁמְרוּ
 אוֹתוֹ. בְּשֵׁעָה קְלָה הִתְרַגַּשׁ מִהַעֵץ
 [מִתְקַמֵּם] שֶׁלְמַעַלָּה לְשֹׁמֵר אֶת הַעֵץ
 שֶׁלְמַטָּה, וְאָז וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כֹּאֲשֶׁר
 רָאִם מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה. אַז וַיִּקְרָא
 שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא רֵאֵה אֶת
 שְׁלֹמוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב שְׁלֹא רָצָה
 לְלַכֵּת אֶלֶּא בְרִשׁוֹתוֹ שֶׁל לְבָן.
 וְאִם תֹּאמְרוּ, בְּפַעַם אַחֲרַת לְמָה
 לֹא? אֶלֶּא מִשּׁוּם שֶׁיַּעֲקֹב פָּחַד
 שְׁלֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ, וַיִּשְׁתַּלְּמוּ שָׁנִים
 עֶשֶׂר הַשְּׁבַטִים בְּאַרְצָא אַחֲרָת. וְעַל
 כֵּן, כִּינּוּן שְׂרָאָה שֶׁהִגִּיעָה הַשְּׁעָה
 שֶׁל בְּנֵימִין, בְּרַח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. כִּינּוּן
 שְׁנוּלֵד בְּנֵימִין, נִקְשָׁרָה הַשְּׁכִינָה
 עִם כָּל הַשְּׁבַטִים, וְנִטְלָה אֶת
 הַבֵּית עִמָּם. וַיַּעֲקֹב הִיָּה יוֹדֵעַ
 בְּרוּחַ הַחֲכָמָה, שֶׁכֹּאֲשֶׁר יִשְׁתַּלְּמוּ שָׁנִים עֶשֶׂר הַשְּׁבַטִים,
 שֶׁהַשְּׁכִינָה תִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם וְרַחֵל תָּמוּת,
 וְהִיא נוֹטֶלֶת אֶת הַבֵּית.

וְכֹא וַיֵּרָא, כִּי לְמַדְנֵה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן רָאוּ לוֹ לְיַעֲקֹב כְּמוֹ שְׂרָאוּי לְמֹשֶׁה, אֶלֶּא שְׁלֹא יִכְלָה עַד

מִתְנִיתִין, תּוֹקֵפֵי דְהוֹרְמָנֵי, זְקִיפִין מְלַעֲיֵלָא, וְשֹׁנְאֵי דְחַרְבָּא
 דְמִלְחָטָא מִמְנָא עַל כָּל (ס"א כַּמָּה) חִילִין וּמִשְׁרִיזִין.

הַהוּא חֶרֶב מְלַחָטָא, הַיָּא חֶרֶב סוּמְקָא. דְכִתִּיב, (ישעיה לד)
 חֶרֶב לִי מְלֵאָה דָם. הַהוּא חֶרֶב דְתִלְיָא בֵּיה הַפּוּכָא,
 אֵינוֹן דְמֵהַפְכֵי לְכַמָּה גְּוֹנִין. הוּא נִשְׁיִין, הוּא גּוֹבְרִין,
 בְּסִטְרִין סְגִיֵּאִין, מִתְפָּרְשִׁין גְּוֹנִין אַחֲרֵינִין לְכַמָּה דְרָגִין.

מִסְטְרָא דְאֵילָנָא דְחַיִּי, נִפְקֵי אֵינוֹן. דְמִתְנַחֲרֵי בִיחודָא
 בְּקֶשֶׁרָא. קְדִישִׁין אֵלִין, אֲשֶׁתְּאָבֹן תְּדִיר מִטַּל
 הַשָּׁמַיִם, שְׁמִיָּה דְאַלְקִים, אֲתַתְּקִין בְּהוּ. (ס"א וְעַל דָּא אָמַר מִשְׁמֵי
 הַאֲרִיז וְאֲתַתְּקוֹן) בְּאַרְבַּע סִטְרִין דְעֵלְמָא, אֲתַעֲבִידוּ סְמִכִין
 דְכַרְסֵיָּא. כָּלֶהוּ מְרַגְלִיטִין, שְׁיִיפִין וְסְמִכִין, לֹא מִתְפָּרְשִׁין
 לְעֵלְמָא. מְגוּ דָּא שְׁמָא, אֵינוֹן קְשׁוּרִין דִּיעֲקֹב, דְבָרִיר
 לְחוּלְקִיָּה. וּמִתְקַשְׁרִין בְּשְׁמָא דָּא, כָּלֶהוּ נִפְקוּ (בְּעָרֵב).

וְיַעֲקֹב כִּד נִפְקֵי לְמִיזַל לְאַרְחִיָּה, לְאַרְבַּע סִטְרִין אֲקִיפוּ לֵיה,
 לְאַרְבַּע זְווִיּוֹן דְעֵלְמָא נִטְרוּ לֵיה, בְּשַׁעֲתָא קְלָה
 אַתְרַגִּישׁ מֵאֵילָנָא (ס"א כַּמָּתֵר) לְעֵילָא, לְמִיטְרֵי אֵילָנָא דְלִתְתָּא,
 וְכִדִּין (בְּרֵאשִׁית ל) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כֹּאֲשֶׁר רָאִם מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה.
 כִּדִּין (בְּרֵאשִׁית ל) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי, שְׁלֹמוֹתֵיהּ דִּיעֲקֹב, דְלָא בְּעָא
 לְמִיזַל אֶלֶּא בְרִשׁוֹתֵיהּ דְלְבָן, וְאִי תִימָא, זְמַנָּא אַחֲרָא
 אֲמַאי לֹא. אֶלֶּא בְּגִין דְדַחִיל יַעֲקֹב דְלָא יִשְׁבּוּק לֵיה,
 וַיִּשְׁתַּלְּמוּ תְרִיסַר שְׁבַטִין בְּאַרְעָא אַחֲרָא. וְעַל דָּא כִינּוּן דְחִמָּא
 דְמִטָּא שַׁעֲתָא דְבְנֵימִין, בְּרַח. כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (בְּרֵאשִׁית לא)
 וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. דְכִינּוּן דְאַתְלִיד בְּנֵימִין, אֲתַקְשֵׁר
 שְׁכִינָתָא כְּכִלְהוּ שְׁבַטִין, וְנִטַּל בֵּיתָא בְּהוּ. וְיַעֲקֹב הָוָה יָדַע
 בְּרוּחָא דְחֲכָמָתָא, דְכִד יִשְׁתַּלְּמוּ תְרִיסַר שְׁבַטִין, דְשְׁכִינָתָא
 תִתְקַשֵּׁר בְּהוּ, וְרַחֵל תָּמוּת, וְאִיָּהֵי נִטְלָא בֵּיתָא.

וְתָא חֲזִי, הַכִּי אוֹלִיפְנָא, עֵלְמָא תַתָּא, אֲתַחֲזִי לֵיה לְיַעֲקֹב,

בְּרוּחַ הַחֲכָמָה, שֶׁכֹּאֲשֶׁר יִשְׁתַּלְּמוּ שָׁנִים עֶשֶׂר הַשְּׁבַטִים, שֶׁהַשְּׁכִינָה תִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם וְרַחֵל תָּמוּת,
 וְהִיא נוֹטֶלֶת אֶת הַבֵּית.

שְׁהוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבֻטִים בְּבֵית
 לְהִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם, וְאִזּוּ נִדְחַתְהָ
 רַחֵל, וְהִיא נִטְלָה אֶת הַבַּיִת עִם
 כָּל הַשְּׁבֻטִים וְהִיָּתָה עֶקֶר הַבַּיִת,
 וְאִזּוּ (תהלים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֶקְרַת
 הַבַּיִת. אָמַר יַעֲקֹב, הִנֵּה הִגִּיעַ
 הַזְּמַן שִׁישְׁתַּלְמוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר
 הַשְּׁבֻטִים, וְיִוְדְּאֵי שֶׁהָעוֹלָם
 שְׁלַמְעֵלָה יִרְדּוּ לֹו לְבַיִת וְיִתְקַשֵּׁר
 [הָעוֹלָם שְׁלַמְעֵלָה יִרְדּוּ לֹו בְּבֵיתוֹ וְהִתְקַשֵּׁר] בָּהֶם,
 וְהַעֲנִיָּה הַזֹּאת נִדְחִית לְפָנָיו. אִם
 תָּמוּת כָּאֵן, לֹא אֵצֵא מִכָּאֵן
 לְעוֹלָמִים. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא בְּאֶרֶץ
 הַזֶּה לֹא רְאוּי לְהַשְׁלִים אֶת הַבַּיִת.
 מִשּׁוּם כֶּף, (בראשית ל) וְיִהְיֶה כְּאֶשֶׁר
 יִלְדָּה רַחֵל אֶת יוֹסֵף, טָרָם
 שִׁישְׁתַּלְמוּ הַשְּׁבֻטִים.

שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, וְיִוְדְּאֵי
 שְׁכַל דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה יָפִים, וְזֶה
 עוֹלָה עַל הַכֹּל. וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה
 לֹא הִלָּךְ לֹו לְדַרְכּוֹ מִיָּד? אֲלֵא כָּל
 זְמַן שָׁרַחֵל לֹא הִתְעַבְּרָה
 מִבְּנֵימִין, הִתְעַכַּב שָׁם. כִּיּוֹן
 שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל בְּנֵימִין, בְּרוּחַ
 וְלֹא בִקֵּשׁ רְשׁוּת, כְּדִי שְׁלֹא
 יִתְעַכַּב שָׁם, וְהִתְחַבֵּר יַעֲקֹב עִם
 כָּל הַשְּׁבֻטִים בְּמָקוֹם שְׁצָרִיף. ע"כ

סתרי תורה

פְּרֻשַׁת וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאָכִים וְגו'. רַבִּי
 יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים צא) כִּי מְלָאָכִיו
 יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרֶךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ.
 פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים, שֶׁהָרִי
 בְּשַׁעַר שְׂאֵדָם בָּא לְעוֹלָם, מִיָּד
 מִזְדַּמֵּן עִמּוֹ יִצְרַר הָרַע שֶׁהוּא
 מְקַטְרֵג לְאָדָם תָּמִיד, כְּמוֹ
 שְׁנֹאמַר (בראשית ד) לְפָתַח חֲטָאת
 רִבְיָן. מִי זֶה חֲטָאת רִבְיָן? זֶה יִצְרַר
 הָרַע.

וְכַךְ גַּם דָּוִד קָרָא לֹו חֲטָאת,
 (תהלים נא) וְחֲטָאתִי נִגְדִי תָּמִיד,
 מִשּׁוּם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל יוֹם לְאָדָם לְחַטָּא לְפָנָיו רַבּוּנוֹ, וְיִצְרַר הָרַע הִנֵּה לֹא זֶה מִבְּנֵי הָאָדָם מִיּוֹם
 שְׁנוֹלָד הָאָדָם לְעוֹלָמִים, וְיִצְרַר הַטּוֹב בָּא לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁבָּא לְהַטְהֵר.

כְּמָה דְּאִתְחַזֵּי לִיהּ לְמַשָּׁה, אֲלֵא דְלֹא יְכִילַת, עַד דְּהוּוּ תְרִיסָר
 שְׁבֻטִין בְּבֵיתָא, לְאִתְקַשְׁרָא בְּהוּ. וְכַדִּין, אִתְדַּחֲתִית רַחֵל,
 וְנִטְלַת אִיהִי בֵיתָא בְּכֻלְהוּ שְׁבֻטִין, וְהָוַת עֶקְרָא דְבֵיתָא. וְכַדִּין
 (תהלים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֶקְרַת הַבַּיִת. אָמַר יַעֲקֹב, הֵא מָטָא זְמַנָּא
 דִּישְׁתַּלְמוּ י"ב שְׁבֻטִין, וְיִוְדְּאֵי עֲלֵמָא דְלַעֲיָלָא יִיחֻוּת לִיהּ
 לְבֵיתָא, וְאִתְקַשְׁרָא (נ"א עֲלֵמָא דְלַעֲיָלָא יִיחֻוּת לִיהּ בְּבֵיתָא, וְאִתְקַשְׁרָא)
 בְּהוּ, וּמִסְפַּנְתָּא דָּא אִתְדַּחֲתִית קָמִיהּ. אִי תִימוּת הָכָא, לֹא
 אָפוּק מִכָּאֵן לְעוֹלָמִין. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא בְּאֶרֶץ דָּא, לֹא אִתְחַזֵּי
 לְאִשְׁלָמָא בֵיתָא. בְּגִין כֶּף, (בראשית ל) וְיִהְיֶה כְּאֶשֶׁר יִלְדָּה רַחֵל
 אֶת יוֹסֵף, עַד לֹא יִשְׁתַּלְמוּ שְׁבֻטִין.

שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, וְיִוְדְּאֵי כָּל מְלוֹי דְרַבִּי יְהוּדָה שְׁפִיר,
 וְדָא סְלִיק עַל כֹּלָּא. וְאִי תִימָא, אִמָּאֵי לֹא אָזַל לִיהּ לְאַרְחִיָּה
 מִיָּד. אֲלֵא, כָּל זְמַנָּא דְרַחֵל לֹא מִתְעַבְּרָא מִבְּנֵימִין, אִתְעַכַּב
 תָּמָן. כִּיּוֹן דְּמָטָא זְמַנָּא דְבְנֵימִין, עֶרְק, וְלֹא כְּעַא רְשׁוּתָא.
 בְּגִין דְּלֹא יִתְעַכַּב תָּמָן, וְאִתְחַבֵּר יַעֲקֹב בְּכֻלְהוּ שְׁבֻטִין, בְּאַתְרַ
 דְּאַצְטְרִיף. (ע"כ סתרי תורה).

פְּרֻשַׁת וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאָכִים וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח
 (תהלים צא) כִּי מְלָאָכִיו יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרֶךָ
 בְּכָל דְּרָכֶיךָ, הֵאֵי קָרָא אוּקְמוּהָ חֲבָרִיָּא, דְּהֵא
 בְּשַׁעַר דְּבַר נֶשׁ אֲתִי לְעֵלְמָא, מִיָּד אִזְדַּמֵּן
 בְּהַדִּיָּה יִצְרַר הָרַע דְּאִיהוּ מְקַטְרֵג לִיהּ לְבַר נֶשׁ
 תְּדִיר כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר, (בראשית ד) לְפָתַח חֲטָאת
 רִבְיָן. מָאֵי חֲטָאת רִבְיָן, דָּא יִצְרַר הָרַע.

וְדָוִד הָכִי נָמִי קָרִיִּיה חֲטָאת דְּכַתִּיב, (תהלים נא)
 וְחֲטָאתִי נִגְדִי תָּמִיד, בְּגִין דְּאִיהוּ עֲבִיד
 לִיהּ לְבַר נֶשׁ כָּל יוֹמָא לְמַחֲטִי קָמִי מְאָרִיָּה,
 וְיִצְרַר הָרַע דָּא לֹא אִתְעַדִּי מִבְּר נֶשׁ מִיּוֹמָא
 דְּאִתְיַלִּיד בֵּר נֶשׁ לְעוֹלָמִין. וְיִצְרַר הַטּוֹב אֲתִי
 לְבַר נֶשׁ מִיּוֹמָא דְּאִתִּי לְאִתְדַּכְּפָּא.

מִשּׁוּם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל יוֹם לְאָדָם לְחַטָּא לְפָנָיו רַבּוּנוֹ, וְיִצְרַר הָרַע הִנֵּה לֹא זֶה מִבְּנֵי הָאָדָם מִיּוֹם
 שְׁנוֹלָד הָאָדָם לְעוֹלָמִים, וְיִצְרַר הַטּוֹב בָּא לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁבָּא לְהַטְהֵר.

וּמְתִי בֵּא אָדָם לְהִטְהֵר? כִּשְׁהוּא
 בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים, אִזּוּ מִזְדוּגָג
 הָאָדָם בְּשָׁנֵיהֶם, אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד
 מִשְׂמָאל. יֵצֵר טוֹב לְיָמִין, וְיֵצֵר
 הָרַע לְשְׂמָאל. וְאֵלֶּה הֵם שְׁנֵי
 מְלָאכִים מִמָּשׁ מִמְּנֹן, וְהֵם
 נִמְצְאִים תָּמִיד עִם הָאָדָם.

בֵּא בֶּן אָדָם לְהִטְהֵר - אוֹתוֹ יֵצֵר
 הָרַע נִכְפָּה לְפָנָיו, וְשׁוֹלֵט הַיָּמִין
 עַל הַשְּׂמָאל. וּשְׁנֵיהֶם מִזְדוּגָגִים
 לְשֹׁמֵר אֶת הָאָדָם בְּכָל דְּרָכָיו
 שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. זֶהוּ שְׁכַתוּב פִּי
 מְלָאכִיו יֵצִיחַ לָךְ לְשֹׁמְרֶךָ בְּכָל
 דְּרָכֶיךָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר מְבָאָר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה
 בְּיַעֲקֹב, שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַזְּמִין
 עִמּוֹ מְלָאכִים מִחֲנוֹת מְמַנִּים,
 מִשׁוּם שֶׁהָרִי הוּא בֵּא שְׁלָם
 בְּשִׁבְטִים עֲלִיוֹנִים כָּלֵם שְׁלָמִים
 פְּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ
 לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלָאכִי אֱלֹהִים,
 וַנִּתְבָּאָר. וְכֵאן, כִּינּוֹן שְׁנֵי מְלָכִין
 וְהָרִי נִפְרַד מִמְּנֹן, אִזּוּ הַזְּדוּגָגָה עִמּוֹ
 שְׁכִינָה, וְכֵאן מִחֲנוֹת קְדוּשִׁים
 לְהִקְיָא אוֹתוֹ, וְאִזּוּ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
 כִּי אֲשֶׁר רָאִם וְגו', וּמֵאוֹתָם מְלָאכִים
 שָׁלַח לַעֲשׂוֹ, זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּשְׁלַח
 יַעֲקֹב מְלָאכִים. מְלָאכִים מִמָּשׁ הֵיוּ
 וְדָאִי.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, כְּתוּב (תהלים
 לד) חֲנֹה מְלֹאֲךָ ה' סְבִיב לִירְאָיו
 וַיִּחְלַצֵם. הָרִי פְּרִשׁוּהָ. אֲבָל בְּמִקּוּם
 אֶחָד כְּתוּב פִּי מְלָאכִיו יֵצִיחַ לָךְ,
 מְלָאכִיו רַבִּים, וְכֵאן אֶחָד, שְׁכַתוּב
 חֲנֹה מְלֹאֲךָ ה' סְבִיב לִירְאָיו
 וַיִּחְלַצֵם. אֵלֶּה פִּי מְלָאכִיו יֵצִיחַ לָךְ
 - אֵלֶּה שְׂאָר מְלָאכִים. מְלֹאֲךָ ה'
 סְבִיב - זֶה שְׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (שמות א) וַיִּרְא מְלֹאֲךָ ה' אֵלָיו בְּלִבַת
 אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה. וְלִכֵּן חֲנֹה מְלֹאֲךָ
 ה' סְבִיב לִירְאָיו, לְהִקְיָפוּ בְּכָל
 הַצְּדָדִים כְּדִי לְהַצִּיל אוֹתוֹ,

וְאִמְתִּי אֶתִּי בַר נֶשׁ לְאֶתְדַכְּפָּא כַד אִיהוּ בַר
 תְּלִיסַר שָׁנִין, כְּדִין אֲזַדְדוּג בַר נֶשׁ
 בְּתַרוּוִייהוּ חַד מִיָּמִינָא וְחַד מִשְׂמָאלָא, יֵצֵר
 טוֹב לְיָמִינָא וְיֵצֵר רַע לְשְׂמָאלָא. וְאֵלֶּין אֵינּוֹן
 תְּרִין מְלָאכִין מִמָּשׁ מִמְּנֹן, וְאֵינּוֹן מִשְׁתַּכְּחִין
 תְּדִיר בְּהִדְיָה דְּבַר נֶשׁ.

אֶתִּי בַר נֶשׁ לְאֶתְדַכְּפָּא, הֵהוּא יֵצֵר הָרַע
 אֶתְכַפֵּיא קַמִּיה וְשְׁלִיט יָמִינָא עַל
 שְׂמָאלָא. וְתַרוּוִייהוּ מִזְדוּגָגִין לְנִטְרָא לִיה
 לְבַר נֶשׁ בְּכָל אַרְחוּי דְּהוּא עֲבִיד. הָדָא הוּא
 דְּכַתִּיב פִּי מְלָאכִיו יֵצִיחַ לָךְ לְשֹׁמְרֶךָ בְּכָל
 דְּרָכֶיךָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר מוֹקִים לִיה לְהֵאִי קָרָא בְּיַעֲקֹב,
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַמִּין בְּהִדְיָה
 מְלָאכִין מִשְׁרַיִין מִמְּנֹן. בְּגִין דְּהָא אִיהוּ אֶתִּי
 שְׁלָיִם בְּשִׁבְטִין עֲלָאִין כְּלָהוּ שְׁלָמִין כְּדָקָא
 יָאוּת, כְּמָה דְּאֶתְמַר (דְּכַתִּיב) וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ
 וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלָאכִי אֱלֹהִים וְאֶתְמַר. וְהֵכָא כִּינּוֹן
 דְּאֶשְׁתַּזִּיב מִנִּיה דְּלִבָּן וְהָא אֶתְפָּרַשׁ מִנִּיה
 כְּדִין אֲזַדְדוּגַת עִמִּיה שְׁכִינְתָּא וְאֶתּוּ מִשְׁרַיִין
 קְדִישִׁין לְסַחְרָא לִיה, וְכִדִּין (דף קסו ע"א) וַיֹּאמֶר
 יַעֲקֹב כִּי אֲשֶׁר רָאִם וְגו'. וּמֵאֵינּוֹן מְלָאכִין
 שְׁדֵר לִיה לַעֲשׂוֹ הָדָא הוּא דְּכַתִּיב וַיִּשְׁלַח
 יַעֲקֹב מְלָאכִים, מְלָאכִים מִמָּשׁ הוּוּ וְדָאִי.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר כְּתִיב, (תהלים לד) חֲנֹה
 מְלֹאֲךָ יי סְבִיב לִירְאָיו וַיִּחְלַצֵם, הָא
 אוּקְמוּהָ. אֲבָל בְּאַתְר חַד כְּתִיב פִּי מְלָאכִיו
 יֵצִיחַ לָךְ, מְלָאכִיו סְגִיאִין, וְהֵכָא חַד דְּכַתִּיב
 חֲנֹה מְלֹאֲךָ יי סְבִיב לִירְאָיו וַיִּחְלַצֵם. אֵלֶּה
 כִּי מְלָאכִיו יֵצִיחַ לָךְ, אֵלֶּין שְׂאָר מְלָאכִין.
 מְלֹאֲךָ יי סְבִיב דָּא שְׁכִינְתָּא, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר,
 (שמות א) וַיִּרְא מְלֹאֲךָ יי אֵלָיו בְּלִבַת אֵשׁ מִתּוֹךְ

הַסֵּנֶה. וּבְגִין כֵּן חֲנֹה מְלֹאֲךָ יי סְבִיב לִירְאָיו, לְאֶקְפָּא לִיה בְּכָל סְטְרִין

בגין לשזבא ליה. וכד שכינתא שריא בגייה דבר נש, כמה משריין קדישין פלהו אזדמנו לתמן.

וכשהשכינה שורה בתוך האדם, כמה מחנות קדושים פלם מזדמנים לשם.

בא ראה, כשדוד המלך נצל מאכיש מלך גת, אז אמר את זה, משום שהשכינה הקיפה אותו ונצל מהם מאכיש ומעמו, כל אותם שהתקיפו [שהקיפו] אותו. מה פתוב? (שמואל א-א כא) ויתהלל בידם, למה ויתהלל? הנה צריך לכתב וישתגע, כמו שנאמר (שם) פי הבאתם את זה להשתגע עלי. אלא חזר על אותו דבר שאמר דוד בתחלה, שפתוב (תהלים עג) פי קנאתי בהוללים וגו'. אמר לו הקדוש ברוך הוא: חייך עדין אתה צריך את זה. פיון שונכנס לבית אכיש והחזיקו בו, מה פתוב? ויתהלל בידם, פאותם הוללים שקנא בהם בהתחלה. ואז באה שכינה ושרתה סביב דוד.

תא חזי, פד דוד מלפא אשתזיב מאכיש מלך גת כדין אמר האי, בגין דשכינתא סחרא ליה ואשתזיב מנייהו מאכיש ומעמיה כל אינון דאתקיפו (נ"א דאקיפו) ביה, מה כתיב, (שמואל א כא) ויתהולל בידם, אמאי ויתהולל, וישתגע מיבעי ליה, כמה דאתא אמר, (שם) פי הבאתם את זה להשתגע עלי.

אלא אהדר על ההוא מלה דאמר דוד בקדמיתא דכתיב, (תהלים עג) פי קנאתי בהוללים וגו'. אמר ליה קדשא בריך הוא חייך עדיין אנת אצטריך להאי, פיון דעאל לבי אכיש ואתקיפו ביה, מה כתיב ויתהולל בידם, פאינון הוללים דקני בקדמיתא, וכדין אתיא שכינתא ושריא סחרניה דדוד.

ואם תאמר שהשכינה לא שורה פי אם בנחלתה, שהיא הארץ הקדושה - ודאי לא שורה בעבור [שינוקם] לינק ממנה, אבל שורה כדי להגן. וכאן פשבא יעקב מבית לבן, כל המחנות הקדושים הקיפו אותו, ולא נשאר לבדו.

ואי תימא שכינתא לא שריא אלא באחסנתיה, דאיהי ארעא קדישא. ודאי לא שריא בגין (דינקו) לינקא מנה, אבל לאגנא שריא. והכא כד אתא יעקב מבי לבן פלהו משריין קדישין סחרן ליה ולא אשתאר בלחודו.

אמר רבי חזקיה, אם כן [ס"א שקל המחנות הקדושים באו יחד עמו והשכינה עמו], למה פתוב וינתר יעקב לבדו וגו'? אמר רבי יהודה, משום שהכניס עצמו לסכנה והיה רואה אותה סכנה בעיניו, הם פרשו ממנו, ואז אמר, קטנתי מפל חסדים ומפל האמת, אלו הם המחנות הקדושים שגפרדו ממנו.

אמר רבי חזקיה אי הכי (ס"א דכלהו משריין קדישין אתו כהדרה ושכינתא כהדרה), אמאי כתיב וינתר יעקב לבדו וגו'. אמר רבי יהודה בגין דאעיל גרמיה לסכנה, והוה חמי לההיא סכנה בעיניו, אינון אתפרשו מניה, וכדין אמר קטנתי מפל חסדים ומפל האמת, אלין אינון משריין קדישין דאתפרשו מניה.

רבי יצחק אמר, כדי להשאירו עם אותו ממנה של עשו שהיה בא ברשות עליונה, ואלה הלכו לומר שירה, שהגיע זמנם לשבח

רבי יצחק אמר בגין לשבקא ליה עם ההוא ממנא דעשו דברשותא עלאה הוה אתי. ואלין אזלי למימר שירתא דמטא זמנייהו

אֶת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ
שְׁעָה, וְאַחַר כֵּךְ חֲזָרוּ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
קִטְנֵי מִכַּל הַחֲסָדִים וּמִכַּל הָאֱמֶת
אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ וְגו', וְעַתָּה
הֵייתִי לְשֵׁנֵי מַחְנוֹת. מַחְנֵה שְׂכִינָה,
וְכָל בֵּיתוֹ. [ס"א מַחְנֵה אַחַד הֵיחָ, שְׁפָתוֹב מַחְנֵה
אֱלֹהִים זַח]. לְשֵׁנֵי מַחְנוֹת - שְׁהִיָּה
שְׁלָם מִכַּל הַצְּדִדִים מִשְׁנֵי חֻלְקִים,
לְבָן וְאֵדָם.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָרִי נִתְבָּאֵר
אוֹתוֹ לִילָה שְׁלֹטוֹן שֶׁל צַד שֶׁל
עָשׂוּ הָיָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, שְׁהָרִי
כְּתוּב (בְּרַאשִׁית א) יְהִי מְאֹרֶת חֹסֶר,
וּמִשׁוּם כֵּךְ וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ,
שֶׁנֶּשְׂאָר יַעֲקֹב, שֶׁהוּא שְׁמֵשׁ לְבָדוֹ,
שֶׁהִתְכַסְּתָה הַלְבָנָה מִן הַשֶּׁמֶשׁ.
וְאִף עַל גַּב שְׁשִׁמִּירַת [וְעַם כָּל זֶה הַשִּׁמְרָה
שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ
מִכַּל וְכָל, וְעַל זֶה לֹא יָכֹל לוֹ,
שְׁכָתוֹב וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ.

הַסְתַּבֵּר יְמִינָה וְרָאָה אֶת אַבְרָהָם,
הַסְתַּפֵּל שְׂמֵאלָה וְרָאָה אֶת יִצְחָק,
הַסְתַּפֵּל בְּגוּף וְרָאָה שְׁנַכְלָל מִצַּד
זֶה וּנְכַלָּל מִצַּד זֶה, וְאָז וַיִּגַע בְּכַף
יָרְכוּ, בְּעֵמוּד אֶחָד הַסְמוּךְ לְגוּף,
שֶׁהוּא מִחוּץ לְגוּף.

וְכֵן חֲנָה מְלֵאָה ה' סְבִיב לִירְאִיו
וַיַּחְלֹצֵם, הַקִּיפּוֹ בְּכָל צְדָדָיו כְּדִי
לְהַצִּילוֹ. וּכְשֶׁשָּׂרְתָה שְׂכִינָה בְּתוֹכוֹ
[ס"א אֵלִי], כִּמְהָ חֲזָלוֹת וּמַחְנוֹת בְּאוֹ
עֲמָה, וּמְאוֹתָם מְלֵאכִים שְׁלַח
לְעֵשׂוֹ.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלֵאכִים. אָמַר רַבִּי
אַבָּא, וְכִי מָה הוּא הַתְּעוּרָר אֶל
עָשׂוֹ? וְטוֹב הָיָה לוֹ לְשַׁתֵּק מִמֶּנּוּ.
אֵלָּא, אָמַר יַעֲקֹב, יוֹדַע אֲנִי שֶׁעָשׂוֹ
חוֹשֵׁשׁ לְכַבּוֹד אַבָּא וּלְעוֹלָם לֹא
הִרְגִּיז אוֹתוֹ, וְהִרְגִּיז יוֹדַע, שֶׁהוּאֵיל
וְאַבָּא קָיָם, אֲיִנִי פוֹחַד מִמֶּנּוּ, אֲבָל
עָכְשׁוֹ שְׂאֵבָא קָיָם, אֲנִי רוֹצֵה

לְשַׁבְּחָא לִיָּה לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהֵיָא
שְׁעָתָא, וּלְכַתֵּר אֶהְדְּרוּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב
קִטְנֵי מִכַּל הַחֲסָדִים וּמִכַּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר
עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ וְגו', וְעַתָּה הֵייתִי לְשֵׁנֵי
מַחְנוֹת. מַחְנֵה שְׂכִינָתָא, וְכָל בֵּיתֵיהּ, (ס"א מַחְנֵה
חַד הָהוּ דְכְּתִיב מַחְנֵה אֱלֹהִים זַח), לְשֵׁנֵי מַחְנוֹת, זְהוּהוּ
שְׁלָם מִכַּל סְטָרִין מִתְרִין חוּלְקִין חוּר
וְסוּמָק.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָא אֲתָמַר, הַהוּא לִילֵיא
שׁוּלְטָנוּתָא דְסֵטְרָא דְעָשׂוֹ הָוָה בְּהֵיָא
שְׁעָתָא דְהָא כְּתִיב (בְּרַאשִׁית א) יְהִי מְאֹרֶת חֹסֶר,
וּבְגִין כֵּךְ וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ, דְּאֲשַׁתָּאֵר יַעֲקֹב
דְּאִיהוּ שְׁמֵשׂא בְּלַחֲדוּדֵי, דְּאֲתַכְּסִיָּא סִיְהָרָא
מִן שְׁמֵשׂא. וְאִף עַל גַּב דְּנִטְרִירו (ס"א וְעַם כָּל דָּא
נִטְרִירו) דְּקְדוֹשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא אֲתַעְדִי מְנִיָּה
מִכַּל וְכָל, וְעַל דָּא לֹא יָכֹול לוֹ, דְּכְּתִיב וַיֵּרָא
כִּי לֹא יָכֹול לוֹ.

אֶסְתַּבֵּר לִימִינָא וְחִמָּא לְאַבְרָהָם. אֶסְתַּפֵּל
לְשְׂמֵאלָא וְחִמָּא לְיִצְחָק. אֶסְתַּפֵּל
בְּגוּפָא וְחִמָּא דְּאֲתַפְּלִיל מִסֵּטְרָא דָּא
וְאֲתַפְּלִיל מִסֵּטְרָא דָּא, כְּדִין וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ.
בְּחַד עֵמוּדָא דְּסְמוּךְ לְגוּפָא דְּאִיהוּ לְבָר מִן
גוּפָא.

וּבְגִין כֵּךְ חוֹנָה מְלֵאָה יי סְבִיב לִירְאִיו
וַיַּחְלֹצֵם, אֲקִיפָה לִיָּה בְּכָל סְטָרוֹי בְּגִין
לְשׁוֹבָא לִיָּה, וְכַד שָׂרָא שְׂכִינָתָא בְּגִיָּה (ס"א
לְגִיָּה) כִּמְהָ חֲזָלוֹת וּמִשְׁרִינֵן אֶתּוֹ בְּהֵדִיָּה,
וּמְאִינוֹן מְלֵאכִין שְׁדֵר לְגִבְיָה דְּעָשׂוֹ:

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלֵאכִים, אָמַר רַבִּי אַבָּא וְכִי
אַמְאִי אֲתַעֵר אִיהוּ לְגִבְיָה דְּעָשׂוֹ,
וְטַב הָוָה לִיָּה לְאַשְׁתוּקֵי מְנִיָּה. אֵלָּא אָמַר

יַעֲקֹב יְדַענָא דְּעָשׂוֹ חִישׁ לִיָּה לִיקְרָא דְּאַבָּא וּלְעֵלָם לָא אֲרַגִּיז קְמִיָּה, וְהָא
יְדַענָא הוּאֵיל וְאַבָּא קָיָם לָא מִסְתַּפִּינָא מְנִיָּה, אֲבָל הַשְׁתָּא דְּאַבָּא קָאִים

לוח זיהור ש"ס דף היומי מפסקת פסחים

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב קיט-קכ	פסחים דף ע	ח"ב נא-נב	פסחים דף לו	ח"א תרמוז-תרמח	פסחים דף ב
ח"ב קכא-קכב	פסחים דף עא	ח"ב נג-נד	פסחים דף לז	ח"א תרמט-תרנ	פסחים דף ג
ח"ב קכג-קכד	פסחים דף עב	ח"ב נה-נו	פסחים דף לח	ח"א תרנא-תרנב	פסחים דף ד
ח"ב קכה-קכו	פסחים דף עג	ח"ב נז-נח	פסחים דף לט	ח"א תרנג-תרנד	פסחים דף ה
ח"ב קכז-קכח	פסחים דף עד	ח"ב נט-ס	פסחים דף מ	ח"א תרנה-תרנו	פסחים דף ו
ח"ב קכט-קל	פסחים דף עה	ח"ב סא-סב	פסחים דף מא	ח"א תרנו-תרנח	פסחים דף ז
ח"ב קלא-קלב	פסחים דף עו	ח"ב סג-סד	פסחים דף מב	ח"א תרנט-תרס	פסחים דף ח
ח"ב קלג-קלד	פסחים דף עז	ח"ב סה-סו	פסחים דף מג	ח"א תרסא-תרסב	פסחים דף ט
ח"ב קלה-קלו	פסחים דף עח	ח"ב סז-סח	פסחים דף מד	ח"א תרסג-תרסד	פסחים דף י
ח"ב קלז-קלח	פסחים דף עט	ח"ב טט-ע	פסחים דף מה	ח"ב א-ב	פסחים דף יא
ח"ב קלט-קמ	פסחים דף פ	ח"ב עא-עב	פסחים דף מו	ח"ב ג-ד	פסחים דף יב
ח"ב קמא-קמב	פסחים דף פא	ח"ב עג-עד	פסחים דף מז	ח"ב ה-ו	פסחים דף יג
ח"ב קמג-קמד	פסחים דף פב	ח"ב עה-עו	פסחים דף מח	ח"ב ז-ח	פסחים דף יד
ח"ב קמה-קמו	פסחים דף פג	ח"ב עז-עח	פסחים דף מט	ח"ב ט-י	פסחים דף טו
ח"ב קמז-קמח	פסחים דף פד	ח"ב עט-פ	פסחים דף נ	ח"ב יא-יב	פסחים דף טז
ח"ב קמט-קנ	פסחים דף פה	ח"ב פא-פב	פסחים דף נא	ח"ב יג-יד	פסחים דף יז
ח"ב קנא-קנב	פסחים דף פו	ח"ב פג-פד	פסחים דף נב	ח"ב טו-טז	פסחים דף יח
ח"ב קנג-קנד	פסחים דף פז	ח"ב פה-פו	פסחים דף נג	ח"ב יז-יח	פסחים דף יט
ח"ב קנה-קנו	פסחים דף פח	ח"ב פז-פח	פסחים דף נד	ח"ב יט-כ	פסחים דף כ
ח"ב קנז-קנח	פסחים דף פט	ח"ב פט-צ	פסחים דף נה	ח"ב כא-כב	פסחים דף כא
ח"ב קנט-קס	פסחים דף צ	ח"ב צא-צב	פסחים דף נו	ח"ב כג-כד	פסחים דף כב
ח"ב קסא-קסב	פסחים דף צא	ח"ב צג-צד	פסחים דף נז	ח"ב כה-כו	פסחים דף כג
ח"ב קסג-קסד	פסחים דף צב	ח"ב צה-צו	פסחים דף נח	ח"ב כז-כח	פסחים דף כד
ח"ב קסה-קסו	פסחים דף צג	ח"ב צז-צח	פסחים דף נט	ח"ב כט-ל	פסחים דף כה
ח"ב קסז-קסח	פסחים דף צד	ח"ב צט-ק	פסחים דף ס	ח"ב לא-לב	פסחים דף כו
ח"ב קסט-קע	פסחים דף צה	ח"ב קא-קב	פסחים דף סא	ח"ב לג-לד	פסחים דף כז
ח"ב קעא-קעב	פסחים דף צו	ח"ב קג-קד	פסחים דף סב	ח"ב לה-לו	פסחים דף כח
ח"ב קעג-קעד	פסחים דף צז	ח"ב קה-קו	פסחים דף סג	ח"ב לז-לח	פסחים דף כט
ח"ב קעה-קעו	פסחים דף צח	ח"ב קז-קח	פסחים דף סד	ח"ב לט-מ	פסחים דף ל
ח"ב קעז-קעח	פסחים דף צט	ח"ב קט-קי	פסחים דף סה	ח"ב מא-מב	פסחים דף לא
ח"ב קעט-קפ	פסחים דף ק	ח"ב קיא-קיב	פסחים דף סו	ח"ב מג-מד	פסחים דף לב
ח"ב קפא-קפב	פסחים דף קא	ח"ב קיג-קיד	פסחים דף סז	ח"ב מה-מו	פסחים דף לג
ח"ב קפג-קפד	פסחים דף קב	ח"ב קטו-קטז	פסחים דף סח	ח"ב מז-מח	פסחים דף לד
ח"ב קפה-קפו	פסחים דף קג	ח"ב קיז-קיח	פסחים דף סט	ח"ב מט-נ	פסחים דף לה

לוח זוהר ש"ס דף היומי מַסְכַּת פְּסָחִים

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב ריא-ריב	פסחים דף קטז	ח"ב קצט-ר	פסחים דף קי	ח"ב קפז-קפח	פסחים דף קד
ח"ב ריג-ריד	פסחים דף קיז	ח"ב רא-רב	פסחים דף קיא	ח"ב קפט-קצ	פסחים דף קה
ח"ב רטו-רטז	פסחים דף קיח	ח"ב רג-רד	פסחים דף קיב	ח"ב קצא-קצב	פסחים דף קו
ח"ב ריז-ריח	פסחים דף קיט	ח"ב רה-רו	פסחים דף קיג	ח"ב קצג-קצד	פסחים דף קז
ח"ב ריט-רכ	פסחים דף ככ	ח"ב רז-רח	פסחים דף קיד	ח"ב קצה-קצו	פסחים דף קח
ח"ב רכא-רכב	פסחים דף ככא	ח"ב רט-רי	פסחים דף קטו	ח"ב קצז-קצח	פסחים דף קט

